

BERNARDINI
TOMITANI PATAVINI

Logici, atq; Philosophi nostræ ætatis eximij,
Animaduersiones aliquot
In Primum Librum Posteriorum
Resolutoriorum.

CONTRADICTIONVM SOLVTIONES
*in Aristotelis et Auerrois dicta, in Primum librum
Posteriorum Resolutoriorum.*

In nouem Auerrois Quæsitæ Demonstratiua,
Argumenta.

AVERROIS GRAVIORES SENTENTIAE,
*in primum ac secundum lib. Posteriorum Resolutoriorum.
Per eundem observata.*

Quæ omnia, qua maiore potuimus diligentia ex ipsius Tomitani manu-
scriptis lectionibus, & ab eodem recognitis excerpta
Nuper in lucem edenda curauimus.

VENETIIS APVD IVNCTAS.
M. D. LXII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

CLARISS. MARINO CABALLO

Paduæ Prætori optimo,

ET

CLARISS. NICOLAO GRITTIO;

Præfecto integerrimo.

Iacobus Breznicius Polonus.

S. P. D.

Irum vobis forsitan videbitur, Magnifici
& Sapientis. viri, me hominem alienum
& exterum, auribus vestris per literas ob-
strepere. Verum cum eo præditus sim
animo, ut eam virtutem, quæ referendæ
gratiæ pro beneficijs curâ suscipit, maxime colam, haud
alienum est, me nunc idem studij genus & officiû erga
vos de literis, literarûq; studiosis optime meritos perse-
qui, beneficia vestra agnoscere, gratitudinemq; declara-
re conari. Quis enim adeo rudis & ignarus est, qui supe-
riorum temporum motus, qui in patauino totius orbis
celeberrimo Gymnasio excitati fuerant, nesciat? Quis
deinde tã invidus, aut impius, qui ea omnia vestro viri
Clariss. ex Sapientis. Respu. Venetæ corona, ad sedan-
das cunctas animorum cômotiones, tollendosq; tumul-
tus aduentu, tanquã Castoris & Pollucis in summis tem-
pestatibus delapsu, mitigata ac sublata non modo vide-
re nolit, sed etiam studiosorum commodis gratulari re-
cuset? Quæ omnia cum ita se se habeât, non immerito
liberalium artium cultores, huius diuini beneficij, ve-
stræq; sapientiæ ac humanitatis participes, vos, quasi duo

summa lumina admirantur, suspiciunt, omnemq; operam & studium in testificanda gratitudine, & obseruantia deferunt. Atq; ego quoq; cum in eorum numero essem, qui sapientiæ ac virtutis vestræ monimenta diligentius cōtemplati sunt, cœpi & ipse non tantum aspicere sed etiam colere, animumq; ad significandum beneuolentiæ vel dicam pietatis studium attendere: præsertim cum scirem te MARINE CABALLE clarissime, ab eo studiorum genere non abhorrire, quod nos amplectimur. Vixisti enim olim, immo floruisti tu potius in hac ipsa ciuitate doctrinarum magistræ; in qua tanta & literarum & virtutum ornamenta adeptus es, quanta nō vulgi iudicium, sed ipsius Senatus Veneti prudentissimum consilium ad literarum restaurationem, & ad moderandas, adiuvandasq; studiosorum voluntates sufficisse declarauit, cum te honestissima reformatoris dignitate paulo ante ornasset. Ea res igitur (vt nunc viri Clarissimi NICOLAI GRITTII *παράδειγμα* tui virtutes, res gestas, animumq; in communem trāquillitatem mirifice propensum, breuitatis causa præteream) tantū in inflammando, in citandoq; meæ in vos gratitudinis & obseruantię studio valuit, vt me cohibere nō potuerim, quin primo quoq; tempore, re ipsa id, quod animus paulo ante conceperat demonstrarem, ac vobis testatum relinquerem. Itaq; cum viderem BERNARDINI TOMITANI viri & ingenij acie, & omni liberali doctrina politissimi scripta, Logicen, Veritatis *μέθοδος* illustratā satis deprauata in manibus studiosorū circūferri, nec minimū sæpius liuentium quorundam impuro iudicio, ob mendosam descriptionem oblatrandi argumentum dari, pro mea in ipsum obseruantia ac amore, cum eo rationem iniui, mihiq; tantum operæ ab illo nauari postulaui.

postulaui, vt quasdam obseruationes, quas ex quotidianis lectionibus, tam ad conferendos interpretum contextus, quàm ad ambiguas aliorum sententias explanandas apprimere necessarias, non sine magno labore collegeram, castigaret, & emendatas in communem studiosorum vtilitatem, me hortatore edi permetteret. Recusabat ille quidem primo modestius: verum cum neq; sagitandi finem facerem, & hoc in primis ostenderem fore, vt studiosorum desiderium, quo æstuarent legendi æruditos illos & vberes in vniuersum Aristotelis Organum commentarios, & in naturalem Philosophiam obseruationes, quæ omnia & sententiarum copia referta, & suis quoq; eloquentiæ luminibus interlita, breui editurus esset, aliqua ex parte minueretur: victus est vir cū humanissimus, tum mei amantissimus, & se studio meo obsecuturum promisit, cum eo tamen, vt in me hanc recognitionem suam reciperem: & sententias ex his colligerem scriptis, quæ dum ille voce profitetur, mihi emendatiora viderentur. Cui oneri me imparem animaduertens, nec tamen rem literariam adeo præstanti fructu defraudari cupiens, ad vos viri Clarissimi tanquam patronos, & veræ virtutis, non fucatæ, aut fauoribus altæ, protectores eximios confugiendum, vobisq; id omne quicquid est siue laboris, siue fructus dicandū constituit: vt ea ratione perpetuum mei erga vos studium, & in Tomitanū animi mei beneuoli testatissimum extaret argumentū. Quod ad libellum attinet, hoc mihi admonendum videbatur: ne quis, vel copiā verborū, vel figuras, aut cinnos coloresq; orationis ī præsentia spectet, ἀπλοῦς γὰρ ἐστὶ τῆς ἀληθείας λόγος. & Tomitanus cū ea traderet, plus sententiæ vim, quàm verborum ornatum considerans, ab ipsis Aristotelis norma loquendi sibi

discedendum non putauit. Etenim sic ille dicere inter
nos solet, scripta omni posteritati placere debere. viuā
vero docentis vocem, præsentibus instruere. optime actū
cum auditoribus iudicans, si eos ad id genus orationis,
quo Aristoteles utitur assuefaceret, quo, facilius Aristo-
telem & legerent, & diligerent. Tractatur autem in pri-
ma parte collatio latinarum versionum ad græci textus
veritatē, in his locis, in quibus maior siue perspicuitas,
siue interpretis fides desideratur. In altera vero præci-
pue contradictiones, in quibus se se ferire videtur Ari-
stoteles de medio tolluntur. Quæ cum ad studiosorum

cedant fructum, vestrumq; viri clarissimi spectent

honorem, æquo animo suscipite, & date ope

ram, ut vestra autoritate ac dignitate,

& animi discentiū magis inflam-

mentur, & TOMITANVS

humanissimus præce-

ptor, ad maio-

ra, ut dixi,

in Philosophia promul-

ganda excitetur.

Valete.

BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

*Animaduersiones aliquot in Primum Librum
Posteriorum Resolutoriorum.*

T E X. I.

QUONIAM doctrina, et oīs disciplina] *πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις*] hoc totū verteret Cicero, [oīs doctrinę institutio] qđ maxime probat Sadoletus vir eloquētissimus, & Romana dignitate, qua functus est, dignissimus. Perpēde tñ eā vocē [*διδασκαλία*] hoc est [doctrina] duplicē extare : aliā, quę ore docēnis emanat, aliā verō qđ librorū monumētis & lucubratiōibus tradita p̄scribit̄ p̄terea, cū [*μάθησις*] sit discipuli eruditio cognitiōe, inde efficit̄, vt differant sola rōne & intelligētia, non re, atq; subiecto, hoc ē, ceū Actio & Passio, qđ Arist. cōstanter docet lib. 3. Physicę auscultatiōis. Nec te p̄tereat Arist. eā esse cōsuetudinē, vt in librorū initij, ea particula vtať, qđ [*πᾶσα*] ē, siue [omnis] vt ab vřibus propōnibus, tanquā maxie p̄cipuis auspiceť. Discursiua] *διανοητικὴ*] sic alias castigauim⁹ locū hunc. Nā antea legebat latius ver⁹ trāslatio vnā cū Argiropylo [intel-

ctiua] Aliñ verò, & qđē press⁹, vertūt [syllogistica] sed inepte. nōnullis probat̄ magis [cogitativa] erudit⁹ sanē, qđ ad verborū proprietatē : nobis ēt nō displicet [rōcinatrix] etsi gręcę voci, nulla ex latinis vř plenē rñdere. Iccirco eos nō improbamus, qui aiūt [qđ rōnis intelligētia p̄ficitur.] quanquā. n. circūlocatio est, ad insē tñ explicationem vř id opportuni⁹ accōmodatū.

Cognitiōe.] *γνώσις*] sic oīno legendū : licet Alex. [*ἐνρῆματος*] legerit, hoc est [inuētiōne] id tamē, minus ā Philopono, & alijs, probatur.

Accedunt] *παράγινονται*] Aliñ hñt [fiūt] Argi. [illo cōparant̄ mō] nobis ēt nō improbat̄ [hoc mō procedūt] tu vero diligēter ex his, disciplinarū progressum, animaduerte : nam modus est comparādārū Artium.

Rōnes.] *λόγος*] sic castigata fuit lectio als pleriq; vero cū Argir. malunt [oratiōes] prior tñ eruditior. Facultates. n. logicę, alię rōnales sunt, alię sermocinatrices. Hinc cōstat argumenta, qđ a ratiōe ducunt̄, magis esse rationes, qđ orationes, vocitanda.

Per syllbs] *διασυλλογισμῶν*] p̄ rōcinatiōes] vertit Argirop.

& Perionius. Nos ēt [p argumē
ratiōes] quāquā latina vox non
extat, q̄ græcæ ex equo rñdeat.

Per iductionē] διέπαγωγῆς]
Hebræus īterpres Auerroys, nō
īcōmode legit [per īnq̄sitionē]
prior tñ translatiō fidelior. per
pēde syllm & iductionē expo
sita fuisse tāq̄ potiora argumē
ta, qm̄ id voluit Arist. ī topicis,
tū ēt q̄ apud veteres, id maxse
ī vsu extiterit, qm̄ zeno & Chri
sippus, sylls vsi fuerint, Socra
tes vero iductionibus.

Ambæ. n. p̄ prius nota] græ
cē sic [ἀμφοτέροι γὰρ διὰ προγι
ναισκομένων] Argy.] in [vtrisq̄
nāq̄ per antea nota] Hermola⁹
vero Barbarus, vir grauisim⁹,
& ob expulsam ab eo barbariē
primis illis tpib⁹ dere literaria
benemeritus, legit, [vtręq̄. n. p̄
anticipationē] quid si ēt dixe
ris: [ambę. n. p̄ p̄cognita] P̄c
ognitionē aut cām cē in nobis
vt sciamus, hoc in loco adnota
to, idq̄ volunt peripathetici la
tuisse Platonē, cū tñ Platonici
id negēt acerrime, ex locis plu
rimis, p̄sertim ex Theæteto &
Menone.

A cognoscētibus] παρὰ ξωι
έντων] quo sanē mō Argy. Alī
vero [ā notis] siue ā [cognitis]
q̄ lectio viderēt planior. Colli
ge ex his, rōcinationē quālibet
ā cognitis ad ignota procedere,
nec sec⁹. Itē syllm nō ex vno co
gnito argumētari, sed ex pluri
bus assumptionibus colligere
conclusionem.

T E X. II.

BIFARIAM aut necessariū
est p̄cognoscere] διχῶς δ' ἀναγ
καῖον προγινώσκειν.] alī
tionū duo sunt gñā] Arg. [du
pliciter aut p̄nosse necesse est.]
vel ēt [dupliciter aut necesse est
antea cognoscere] At verbum
[ἀναγκαῖον] hoc est [necessa
riū] p̄pēdere liceat, qd̄ n̄ tñ vñ
litatei rei, sed ēt īneuitabilē quā
dā rōnem signat, qm̄ īscientiis,
haud p̄fecto fieri pōt, vt hę ā no
bis teneant absq̄ p̄notiōe, quic
qd̄ voluerit Plato. Ad hęc, ver
bū [ἀναγκαῖον] vñ disciplinas
ītellectuales ā sordidis artib⁹ se
iūgere, q̄ non necessario ex hac
fuit anticipatiōe. Sed hic The
mist, habes plura de hisce disle
rentē. Interdū [ἀναγκαῖον] vñ
litatei oñdit, authore Hammo.
in commentarijs. v. v. v. v. v.

Alia nāq̄ q̄ sunt] τὰ μὲν γὰρ
ᾧτι ᾧτι] sic alias emēdatū. Anti
quior. n. trāslatio hēt [alia nāq̄
qm̄ sunt] si quidē p̄ticula [ᾧτι].
serē semp, priores transferebāt,
[qm̄]. qd̄ p̄fecto huic loco, vñ
& ceteris alijs plurimis inepte
vñ rñdere. Arg. vertit [quædā
.n. cē] q̄ lectio sniam magis, q̄
verbi pōdus, vñ exprimere. Te
vero nō p̄treat, p̄cognitionē
[ᾧτι] cē veritatis p̄cognitionē,
quoniā, quæ vera esse scimus,
ea q̄ sunt, cognoscimus.

P̄suscipere] προῦπολαμβα
νείν.] Arg. [antea suscipere] alī
[ante cognoscere] vel [p̄opinari]
aut ēt [p̄nosse] sermo est de
his,

his, q̄ in cōdiscēdis disciplinis, ab initio, hoc ē ante oēm doctrinē instōnem p̄accipe oporteat.

Alia vero, qd ē qd dī, intelligere opz] τα δὲ τὸ τὸ λεγόμενον ὅτι ξυμπίπτει δὲ.] Argi. [qdā qd dictū significent, p̄nosse necesse est] idq̄ nō īperitē: sed exp̄slius alī sic [alia, ī qbus vis verbi ac signatio itelligēda ē.] q̄ in loco cōstat definitionē verbi signationē, vocisq̄ itelligētiā p̄stare.

Triāgulū aut q̄ hoc signat.] τὸ δὲ πρὶν γινώσκον ὅτι τοδὶ σημαίνει.] sic emēdauimus: nā vetus trāslatio pri⁹ vertebat] triāgulū āt qm̄ hoc quidē signat.] Arg. vero [triāgulū āt hoc significare] alī] triāguli aut hāc esse significationē] hēc āt verba, vt eūq̄ verteris; ad ipsam nominis definitionē referas necesse est.

T E X. III.

E s t aut cognoscere alia qui dē prius cognoscētē] quorūdā vero et sīl accipiētē cognitionē, sic restitut⁹ als fuit hic suo notori locus. Nā Arg. vt fui moris ē, paulo īmutans interpretat [fit āt, vt cognoscām⁹ qdā pri⁹ cognoscētes quorūdā ēt sīl accipiētes cognitionē] adde si placet [Eue nit aut cognoscere nōnulla pri⁹ cognoscētē etc.] gr̄cē vero [ἔστι ὃ γνωρίζεν τὰ μὲν πρότερα γνωρίζοντα, ἢ ὃ καὶ ἅμα λαμβάνοντα ἢ γινώσκιν] sed distinctionē teneas ex hī humanē cognitionis, ex q̄ rēs vniuersas et smp̄tē acquirimus: cōferasq̄ cū hoc loco qd Philoponus ingt de inuētione,

deq̄s cognitioē intellectuāli, sensibili, & reminiscētia, adde & q̄ Them. hēt de eo qd ē scire et ad discere, nā cōtext⁹ hic scater vn diq̄s varietate rerū et op̄ionum, mirificetq̄ refertus est veterum moribus: pertinentq̄ ad hunc ipsum locum ea serē omnia, q̄ scribit Plato in Menone.

Vt quēcūq̄ sunt sub vñibus, q̄rū hēt cognitionem.] οἷον ὅσα τυγχάνειν οὐτα ὑπὸ τὸ καθόλου, ὡς ἔχει τὸ γινώσκιν] Arg.] veluti q̄cūq̄ sunt sub vñ, quorū habet cognitio] vel ēt sic] quēadmodū ea oīa, q̄ sub vñ cōsistūt, q̄rū tenet cognitionē] etenī dictio illa [quorū] ad p̄icularia nō ad ip̄a vñā ē referēda. Ex his patet rō inferēdorū p̄iculariū sub vñibus, siue id p̄ inuentionē fiat, vt ait Philopon⁹: siue ī his, q̄ partim à nobis noscunt, partimq̄ addiscunt, vt Them. vñ, siue alia quauis ratione id fiat.

Disciplina] μάθησις] qd speciatim acceperat ī p̄cedētibz, dū dixerat [disciplina discursiua] id generatim accipit hoc in loco, p̄oī institutiōe, s̄mo ēt p̄ particulariū rerū cognitioē: vt scias, particularia nō posse efficere scientiam in nobis, ac disciplinam posse.

Et nō p̄ mediū, extremū cognoscit] sic vet⁹ trāslatio et Arg. Forte ēt sic [& nō medio extremū cognoscit] καὶ ἡ διὰ τὸ μέσον τὸ ἐσχατον γνωρίζεται] in qb⁹ verbis, animaduertere possis, vim et naturam rōcinatiōis quē-

ἥκουσα illa fuerit, nā in q̄libet argumētatiōe rōnis, & intelligētis, vt vocāt, discursu, extremū medio aliq̄ cōprehēdim⁹. Id āt q̄ maxie p̄spiciē i syllō, Enthimemate, Exēplo, atq̄ i ductiōe.

Ante vero q̄ i ductū sit, aut acceptas fuerit syllus] πρὶν δ' ἐπαχθῶσαι ἢ λαβεῖν συλλογισμὸν] hoc mō, vniuersam hāc p̄tē, cū sequētib⁹ verbis, castigatā ab alijs, legim⁹: quāquā Arg. sic vertere v̄t [antea vero q̄ sit i ductio, vel rōcinatio facta.] cetera ille absq̄ i terrogatiōe p̄sequit⁹: verū interrogatiōe alijs restitui⁹ q̄ opportuna valde est, quāq̄ optie secuti sunt nonnulli nūc ēē ita vertim⁹, [antea vero q̄ i ductio cōsistat, vel collecta sit rōcinatio.] vñ constat, cōclōnē colligendā antequā desumpta fuerit, nec ofno ignotā, nec ofno notam esse dicendam. Quod nō tam dicit aduersus sophistas, q̄ etiam Platonem.

TEX. IIII.

DVBITATIO] ἀπόρημα] Arg. [hesitatio] aliq̄ [plexitas] pleriq̄ [ambiguitas]. aliq̄ [q̄dōnis laque⁹] vt ut aut sit, oī labecarere videbit⁹ hic locus, si eū cū Plat. Menone cōferre volueris.

Aut. n. [ἢ γὰρ.] Sophisticę argumētatiōis forma hęc ē, hoc ē disiūctiua rōcinatio, q̄ v̄s ē Meno aduersus Socra. sc̄sam funditus euertēs: sed hęc in Platone.

Ceterū nihil, puto, vetat, qd̄ addiscit aliq̄s, est sic scire, est autē sic ignorare, Absurdū, n. n. si no-

uit qd̄ dāmō, qd̄ addiscit, sed si ita, ut i quātū addiscit, & sic.] gr̄ce sic [ἀλλ' ἐδὲν οἶμαι καλύει θίμαν θάνει τις ὅτι οὐκ ἔστι δ' ὡς ἀγνοεῖν. Ατοπον γὰρ ἐκ ἐστὶ δὲ πως ὁ μανθάνει, ἀλλ' εἰ ὡς δὲ οἶον ἢ μανθάνει καὶ ὡς] vetus trās latio, anteq̄ emēdaret⁹, tota erat deprauata, sn̄iamq̄ oēm puertebat. Arg. vero sic [sed nihil [vt arbitror] obstat, si id qd̄ discit q̄s, partim qd̄ norit, partim vero ignoret. Nō. n. absurdū ē hoc, si id qd̄ tenet, addiscat aliq̄ mō; sed si hoc pacto, eaq̄ rōne, q̄ disselḡ ē o dē mō teneat.] vel ēt, [at nil, vt puto, phibet, qd̄ addiscit quispiā cōtingat partē scire, cōtingat āt partim ignorare. Absurdū, n. non sinouitali q̄ pacto, qd̄ discit: sed si ita, vt q̄ rōne addiscit, et sic.] q̄ verbalicer obscura videant⁹, vitio poti⁹ breuitatis, q̄ sn̄ie magnitudine factū ē existimo. Nā q̄ in p̄cedētib⁹ oīa disseruit, ea ad sophistarū argumētatiōē refellēdā ac diluēdā tandē refert. Hinc colligas addiscere et nosce, aut ēt scire et ignorare nō sp̄ ēē cōtraria, qd̄ dictū volumus aduersus maiorē partē veterū, q̄ ante Arist. vjm horum verborum, aut leuiter, aut nulla ratione intellexere.

TEX. V.

[Si itaq̄] ἐι τοίνυν.] Arg. [si igitur] vtroq̄ modo legeris illationem significat.

[Immediatis] ἀμέσων.] Arg. vertit, [medio vacātib⁹] vt latinus reddat Arist. verū cū mediātū

diatū atq̃ īmediatū voces sint in sciētīs iā vulgatę, poteris & veterem p̃ferre translationem.

[Qm̃ nō est nō ens scire.] ὅτι ἐκ ἑστὶ τὸ μὴ ὄν ὁπίσασθαι. Arg. [quia fieri neq̃t, vt id qđ nō ē, sciat.] rursus [qm̃ nō cōtingit, quod non est scire.] ad hoc pertinet illud, sciētia est proportio rei ad intelligentiam.

Et p̃cognita non solū altero mō ī intelligēdo, sed & ī cognoscēdo, q̃ sunt.] καὶ προγνωσκόμενα, ὃ μόνον ἢ ἑτέρον τρόπον τῶ ξυιέναι. ἀλλὰ καὶ τῶ εἰδέναι ὅτι ὅτι.] Arg. [et antea cognita, nō illo solū mō, q̃ quid significent, sed altero eē, q̃ q̃ sint, scim⁹] vt rū si nō displicet ī re summi pōderis uerfari, nos ēt sic [et p̃notā, nō tū eo mō, quo ītelligunt sed & vt cognoscuntur, q̃ sint.

Principiū autē ē demōnis, p̃pō īmediata.] Ἀρχὴ δ' ὅτιν ἀποδείξεως, πρότασις ἀμεσος.] Arg. [Est autē demōnis p̃icipiū propō medio vacās q̃ trāslatio vetere planior videt̃. Nā verbū ἔστιν, gręcē p̃ bene se hēt: trāslatū vero eodē ī loco ambiguū sēsū reddit. Vel ēt sic p̃icipiū at demōnis ē p̃pō medio carēs.]

Dialectica quidē] διαλεκτικὴ μὲν.] nos ēt [dissertatiua qđ ē.]

Cuius nō ē mediū fm̃ seipsā] ἥς ἐκ ὅτι μεταξὺ καθ' αὐτήν.] Arg. nō īepte (cuius p̃ se mediū nullum est.) item [cuius nō est medium ex se.]

Immediati vero p̃icipiū syllogistici] Ἀμέσῃ δ' ἀρχῇς συλλο-

γιστικῆς.] Arg. [principiorū at rōcinandi, vacatū medio] vel si placet [principiū medio caretis ratiocinatiui.]

Nō potē est autē credere magis his, q̃ scit, q̃ nō ē, neq̃ sciēs, neq̃ meli⁹ disposit⁹, q̃ si ēēt sciēs.] at gręcē difficilis ē eē hic cōtext⁹, sic, n. se hēt. [καὶ ὅτιν τε δὲ πιστεύειν μᾶλλον ἢ νοοῦν, ὃ μὴ τυγχάνει μήτε εἰδώς, μήτε βέλτιον διακείμενος, ἢ εἰ ἐτύχαιεν εἰδώς.] quē Arg. sic trās tulit [sic ri autē nō pōt, vt ea magis q̃ spīā q̃ neicit et circa q̃ nō melius dispositus ē, q̃ si scierit, q̃ ea q̃ cognoscit, credat atq̃ assentiat.] nos quoq̃ si facere possum⁹ vt iuuem⁹ [fieri vero nequit, vt ea magis q̃s credat, q̃ q̃ scit, q̃ ignorat: aut quorū meliorē non hēt dispositionem q̃ si sciret.]

T E X. VI.

A vt n̄ simplr altera demō q̃ fit ex nobis notioribus] Arg. vertit [an altera dīmō ex hisce q̃ nobis sūt notiora, q̃ fit simplr demō nō est: q̃ trāslatio mihi v̄ Arist. snām oīno puertere: nā particulā n̄, trāsferet an, ita vt sermo sit interrogatio dubitatiua. Melior itaq̃ vetus inuersio, quę n̄ pro aut, seu vel conuertit.

Trib⁹ terminis positis] τριῶν ὀρων τεθέντων.] nā vox τεθέντων, popularis est, & ā vulgi cōsuetudīe ducta, ut author ē Alexander in Topicis. Etiam [constitutis] verti potest.

Per multos nāq̃, aut paucos reflectere dicere nihil differt, p̃ pau-

paucos sūt aut duos.] Arg. [siue .n. p multos, siue p paucos redit dicat, nihil pfectio refert, p pauciores sūt duos.] s; et aliter, [nā q; p multos aut paucos reciprocare dicere nil differt p paucos vero vel duos [nā vox n, lz dissimulatiua sit, p̄t in hoc in loco expositiua itelligi, q̄si [hoc ē] [τὸ μὲν γὰρ διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλίγων ἀνακαμπτεῖν φανταῖ δὲν διαφέρει. δι' ὀλίγων δ' ἢ δυῶν.]

Ex duab⁹ aut possiōib⁹, primis et minimis] Arg. idē vertit quāquā n̄ desunt q̄ illud verbū [ἐλαχίστων] ad min⁹ vertant. Qd magis ad finē explicationē p̄tinet, quā vim verbi. sic vero grece Arist. se hēt, [Ἐκ δ' οὗ δὲ θέσειων πρώτων, καὶ ἐλαχίστων.]

^a Et q̄buscūq; iexnitiū ipsis, ipsa sunt in orōne qd ē declarāte] greceus cōtext⁹ et ipse paulo obscurior vī, ob mirā Arist. breuitatē, [καὶ ὅσοις τ' ἐν υπαρχωντόν αὐτοῖς αὐτὰ ἐν τῷ λόγῳ υπάρχει τι τῷ τί ἐστὶ δηλῶν τι.] q̄ verba sic Arg. Et itē ea, quorū i rōne, q̄ qd ē patefacit, ea ipsa sunt, quib⁹ i sunt.] verū et hęc trāslatio subobscura mihi vī. sic vero et legendū] et q̄buscūq; eorū, q̄ ipsis inexistūt, ipsa insunt i orōne quid est, explicante.]

^a Ut ambulās, alterū qd exiñs ambulās est, et albū.] Argy. nō inepte [ambulare. n. cū aliquid aliud sit, ambulans est & albū] nos q̄q; [vt ambulā, alterū qd dā exiñs, ambulās ē & albū] nā actionē illā ambulādi hoc in lo-

co oppēdit Arist. grece vero [ὅταν τὸ βαδίζειν ἑτερόν τι ᾖ, βαδίζον ἐστὶ καὶ λευκόν.]

Vt si quid iugulatū interfijt, et s̄m iugulationē, qm̄ pp iugulari. [οἷον ἐστὶ σφαπόμενος ἀπέθανε κατὰ τὴ σφαγὴν, ὅτι διὰ τὸ σφαπείσθαι.] Arg. fusi⁹, vt sui mortis ē [at cū iugulare ē q̄spiā, mortē obierit, iugulatione ve id p̄se dicim⁹, ob id ipsum. n. q̄a iugulabat mortuus ē.] vel hoc mō. [vt si quis iugulat⁹ perijt, et iugulatiōe: qm̄ ob iugulatum ēē.]

T E X. X.

Qvab⁹ igit dñr i simplr sciabilib⁹ p̄se sic vt insint p̄dicatis, aut illa sint i subiectis, et p ipsa sunt, et ex necessitate.] sic vero i greco codice [τὰ ἄρα λεγόμενα ὅτι τ' ἀπλως ἐπιστητῶν καὶ θ' αὐτὰ οὕτως ὡς ἐν υπάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις ἢ ἐν υπάρχειν, δι' αὐτὸ τὸ ἐστὶ καὶ ἐξ ἀνάγκης.] Arg. [q̄ igit i hisce, q̄ sub sciam simplr cadūt, p̄se dicunt, vel eo pacto, vt sint in p̄dicatis subta, vel eo rursus, vt ipsa sint i subiectis, et p̄se necessario sūt] at breui⁹ sic. [q̄ itaq; p̄se vocantur, in his, q̄ simplr sciuntur, eo mō, vt sint in p̄dicatis, vel illa sint in subiectis, & ex se sunt, & necessario.]

T E X. XI.

Qvond⁹ igit quoduis primū mōstrat duos rectos habēs, aut qd cūq; aliud, huic primo inest vīe.] ὁ τοίνυν τὸ τυχόν πρῶτον δείκνυται δ' οὐδ' ὁρθῶς ἔχον, ἢ ὅτι ἐν ἄλλο τέττα πρῶτῳ υπάρχει καθόλου.

καθόλου.] Arg. qui [igitur primus his duobus rebus equos habet, ut quoduis aliud demonstrat, ei prius vlt id competit.] vel sic [quod igitur quodcumque primum monstrat duos rebus habet seu quoduis aliud, huic primo inest vniuersaliter.]

TEX. XII.

a QUANDO aut nihil sit accipere superius propter singulare] prope rā alij addunt [aut singularia] quāquā græca exemplaria passim impressa sic se habent [ὅταν ἢ μηδὲν ἢ λαβὴν ἀνώτερον παρὰ τὸ καθέκαστον, ἢ τὰ καθέκαστα.] verū delenda illa est pericula [ἢ τὰ καθέκαστα.] nec minus labūtur qui [singulariter] legūt, aut addunt. nā vetustiores codices id habent solū [τὸ καθέκαστον.] Ij Arg. vtrumque interpretat⁹ fuerit.

a Vel cōtingat eē, ut ī parte totū in q̄ mōstrat [ἢ τυγχάνη ὅν ὡς ἐν μέρει ὅλον ἐφ' ᾧ δέικνυται.] Arg.] aut est ī parte totū id de quo dem̄rat.] q̄ trāslatio maxie facit, ad sensus cōphēsis nē. vel ē sic [vel sic cōtingat ut sit in parte, totū in quo mōstrat.]

b Si quidē, non quā sic equales, sit hoc, Ij fm q̄ quocūq; eq̄les] εἴπερ μὴ ὅτι ὡς ἴσαι γίνεταί τῷ το, ἀλλ' ὡς παρὰ τοῦ ἴσαι.] Arg.] [quippe cū id fiat nō ex eo, q̄a sic sint illi anguli duobus rebus equi, sed ex eo quia quouis mō duobus eq̄ sint rebus.] Aliiter vero. [quāquidē nō ob id q̄ sic equales sint, hoc vnum efficiatur, sed secundum id q̄ quouis modo æquales sunt.]

TEX. XVI.

ET si demonstratū est, non a pōtaliter se habet] καὶ εἰ ἀποδείχεται ἐκ οἷον τε ἄλλως εἶχειν.] Arg. vertit [et si demonstratū sit quippiā, fieri nō posse, ut illud sese habeat sec⁹.] vel sic [et si quod demonstratum est, haud secus se se habere possit.]

Signū autē] σημειῶν δὲ.] Arg. **a** [signo autē patet] alij [idicium vero] ut ut aut res se habeat voce Arist. familiarem ppendito, qua in sensibilibus rebus pro confirmatione vtitur.

Aut sermonis vtiq; grā] ἢ ἐνὶ καὶ γὰρ λόγῳ.] Arg. [aut disputationis cā contēdentes] siue ē [vel dissertationis saltē cā] et voce p̄cipuā animaduerte, nā λόγος, p̄ter alis significatiōes, dissertationē & cōtētionē signat.

TEX. XVII.

Si n. qui nō hēt rōnē ei⁹ qd̄ **a** est p̄p quid exiñte dem̄one nō est sciens] vetus trāslatio paulo ē obscurior, cū tñ græce, hæc eadē verba sint summe perspicua εἰ γὰρ ὁ μὴ ἔχων λόγον τῷ διατι, ὥστε ἀποδείξαι, ἐκ δεισιμῶν.] Arg. [nā si nō ē iste sciēs, q̄ nō hēt ei⁹ rōnē, p̄p quid ē, cuius est dem̄o] id aut sic libeat trāsserre [si n. qui nō tenet rōnē p̄p quid, eius, cui⁹ extat dem̄o, sciens nō est.] perpēde & illud, λόγον, hoc est rōnē ī significatione, pro altera demonstrationis specie, q̄ a cā sit: nā vulgaris n̄ erit illa tibi animaduersio.

Si aliquis nō sciuit nunc, hñs **a** rōnem.

rōnē, & saluus, saluare, nō obli-
tus, neq; pri⁹ sciuerat] *εἴ τις μὴ*
οἶδε νῦν ἔχων τὸ λόγον, καὶ σωζο-
μενος, σωζομένη τ' ἀράγματος,
μὴ ὀπληνησμένος, ἢ δὲ ἀρα πό-
τερον ἥδε.] Arg. [si quis nunc
nescit, rōnē hñs, & saluus re sal-
ua est, neq; oblitus ē, si neq; pri⁹
sciebat] si vero te nō pigent i re
difficili versari, sic quoq; legen-
dū [si quispiā ignorat nunc, te-
nēs rationē, et saluus, seruata re,
non obliuione captus, itaq; nec
prius nouerat.] Et λόγον, hoc i
loco, pro argumētatione ipsa ac
ceptū, diligenter animaduertes.

Τ Ε Χ . Χ V I I I .

a SED vel existimabit n̄ sciēs]
ἀλλὰ ἢ οἰήσεται ἐκ ἐδῶς.] Ar-
gy. [si aut se scire arbitrabitur
qđ nescit] verū nō plene vī Ar-
gy. ὥβῦ [*οἰήσεται*] expleuisse,
eū illđ [arbitrabit̄] verterit. nā
hic stultā & elatam quādā vult
Arist. arrogātiā significare. Est
n. οἰσσις, nō mō cōis opinio, ve-
rū & arrogans existimatio im-
peritorū. Quo fit vt verti possit
hic locus [sed vel existimabit,
ignorans] siue etiā [sed vel opi-
nabitur nesciens.]

b Similiter, et si qđ sciat p me-
dia, & si pp quid & p immedia-
ta] *ὁμοίως ἐάν τε τὸ ὅτι εἰ δ' ἢ*
διὰ μέσων, ἐάν τε τὸ διότι καὶ
διὰ μέσων. locus pfecto hic ab-
strusus est, hoc ē sn̄x paulo ob-
scurioris, vt Philoponus est au-
thor, quē sic Arg. [æquo discrimi-
ne sanē, siue qđ sit aliqd p me-
dia, siue cur sit aliquid p medijs

vacātiā sciuerit.] aut hoc ēt pa-
cto. [pariter si & qđ noscat ex
medijs, si & pp quid ex nō hñti-
bus medium.] sed vberius hic
vide Philoponum.

At qui dubitare fortasse qđpiā
posset, cuius cā hęc oportet iter
rogare de his, si nō necesse ē cō-
clonē eē.] *Καὶ τοι ἀπορήσειεν ἄν*
τις ἴσως, τίνας ἔνεκα ταῦτα δεῖ
ἔρωτῆν περὶ τέτων εἰ μὴ ἀνάγκη
τὸ συμπέρασμα εἶναι.] Arg. [quā
quā fortasse quispiā dubitabit,
cuius nā gratia de his hęc inter-
rogare oportet, si cōclutionē eē
necesse nō est.] vel hoc mō [ve-
rū ambigere forte quis posset,
quā ob cām hęc de his percūctā
opz si cōclonē esse, nō necesse ē.

Oportet aut̄ interrogare, nō
tanquā necessariū sit pp̄ interro-
gata, sed qđ dicere necessariū i-
la dicenti, & vere dicere, si vere
sint inexistētia] *Δεῖ δὲ ἐρωτῆν*
ὥς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὰ ἡρω-
τημένα, ἀλλ' ὅτι λέγειν ἀνάγκη
τὰ ἐκεῖνα λέγοντι, καὶ ἀληθῶς λέ-
γειν, ἐάν ἀληθῶς ἢ ὑπάρχον-
τα.] Arg. interpretatio nō min⁹ si
delis ē qđ dilucida. Hęc sic se ha-
bet. [At. n. interrogare oportet,
nō vt p̄ interrogata necessariū
quicquā sequat̄, sed quia dicere
necesse est ei, qui illa dicit, & ve-
re dici, si cōpetant vere.] vel sic
[oportet aut̄ percunctari, nō vt
necessariū quippiā efficiat̄ ob
ea qđ iterrogant̄, sed quia, illa di-
cēti, dicere necesse est, & verē di-
cere, si verē inexistant] quo i lo-
co incredibilē licet breuitatē ad-
mirari,

mirari & constantiā: sic. n. creberrime i priorib⁹ resolutionib⁹.

T E X. XIX.

a VELVTI per signa syl^l.] *διὸν οἱ διὰ σημείων συλλογισμοί.*] Arg. [Eg^o rōcinationem, q̄ per signa conficiuntur] vel sic, [quēadmodū à signis ductę argumentationes] verū tu vocē illā [*σημείων*] diligenter euoluas, q̄ hoc i loco cōiecturā, siue aliđ huic simile v^l significare: estq; circūlocutio, p̄ quā alteram demonstrationem indicat, illā nēpe, quę ab euentu rei efficitur.

b Qđ. n. per se, nō per se sciet.] *τὸ γὰρ καθ' αὐτὸ, ὃ καθ' αὐτὸ ὁρίσθεται.*] paulo lectio planior, si dicas [etenim qđ per se est, id non per se sciet.]

T E X. XX.

a Ex alio genere] *ἐξ ἄλλου γένους.*] ex diuerso genere] quo i loco generis significatio eadē est cū subiecto facultatū: noua qui dē significatio, verū gręcis scriptoribus cognita: qñ pro eodē vsurpent, [*τὸ γένος, καὶ τὸ ὑποκείμενον.*]

T E X. XXI.

b Transcendentē.] *μεταβάντα.*] transeuntē] vertit Arg. vel ēt [transinigrantem] [deflectētem] & [diuertentem] quod, vtrunq; transferatur magnam vim nō facit: perpēdas tñ vocē illam [*μεταβάντα*] dici, pprie in loci mutationibus indisciplinis vero per trallationem, quod hoc in loco vsurpat Arist.

a Ad accidentia magnitudini-

bus] *μεγέθεσι ἀμειβόμενα*] v^l forte planius [ad ea q̄ magnitudinibus accidēt.] animaduerte vero ex hoc loco, quędam esse quę accidentibus coniungant. Idem li. Perih. Sectio. 3.

Sed neq; q; duo cubi cubus] a Arg. vertit duos cubos cubū esse] sed Arist. alludit ad veteres Mathematicos, qui summa verborū breuitate, theoremata nominabant quorū vnū erat hoc, et qđē p̄cipuū, [*οἱ δύο κύβοι κύβος.*] recte itaq; vetus trāslatio [duo cubi cubus] nomen. n. est theorematis, nō tā in magnitudine continua, q̄ numeris.

T E X. XXI.

Propōnes v^lr] *προτάσεις καὶ θόλυ*] Arg. magis probat [propōnes v^les] verū te nescire non oportet [*καθόλυ*] ferē semp veritisse priores [v^lē] cum ēt [v^lr] transferri possit. Id autē & iudicio legentis et sniæ significationi referendū est: hoc autē in loco magis probare [propōnes v^lr] qm [*καθόλυ*] p̄ cōtrariū intelligit eius qđ est fm partem.

Et vt simplr dicā demōnis] b *τῆς ἀπλῶς ἐπ' αὐτὸ ἀπὸ δ' ἐξ ἑως*] Argi. frigidius transfert [& demōnis oīno] nā verbū, ἀπλῶς qđ erat summi pōderis, est p̄ter missuz: licet et signare locū, vbi Arist. absolutā demōnem constituit, hęc. n. simpliciter vulgo appellata est.

Qm nō v^ls ipsius est] *ὅτι ὁ καθόλυ αὐτῷ ὅτιν*] nūc Arg. mutata. quasi sniā transfert] qđ nō est

est ipsius vñ] cū tñ verbū [κα-
θ' α] hoc in loco rectius sonet,
vñs: qm̄ q̄ Arist. de re ipsa que
vñs est, sermonem habet, eamq̄
opponit p̄ticularib⁹, et caducis.

d Sed aliquñ et quodā mō] ἀλλὰ
ποτέ, γὰρ πῶς] Arg. [sed aliquo
in tpe et quodā ēt mō] idq̄ nō
inepte. Verū illud animo recon-
das. voces illas ποτέ, & πῶς, eē
apud Arist. p̄cipuas, ad iterimē
dū id qđ semp̄ est, & vñr. Nam
[aliquñ] contrariū eius est qđ sp̄
existit: item [quodā mō] eius
qđ vniuersaliter se habet.

T E X. XXII.

QVANDO aut sit] sed aliqd
deest in latino codice, nā gr̄cus
legit [Ὁταν δ' ἡ τοιαύτη] nos
vero] qñ aut sit hmōi] id. n. est
referēdū ad ea q̄ proxime dixe-
rat. Quocirca Argir. uertit] qñ
āt sit corruptibilis] qđ licet ve-
rē dictum fuerit, illud tamen re-
dundare nimis videtur.

b Existēte] rursus hic deest ali-
quid. nā gr̄ce, sic se habet hic lo-
cus [ἔσσης τῆς προτάσεως] hoc
est [existēte propōne] sed Arg.
& ipse mēdosū codicē secutus,
vertit [cū ē illa talis] nā diuina-
re potius q̄ de sumere sententiā
oporteret: iccirco emēdata gr̄-
ca exemplaria, vt nos transtuli-
mus se habent.

c Nō vñm̄ a sit, qm̄ hoc quidē
erit, illud vero nō erit, in qbus.
quare nō ē syllogizare vñr, sed
q̄ nunc.] hęc verba vt trāslata
sunt, sphinge interpretāte egere
vñr. cū tñ ea Arg. paulo expres-

sus⁹ verterit: etenim sic ille [nō
vñm̄, qm̄ quoddā nō erit, eorū,
q̄ subiecti subeunt rōnē: quare
fieri nequit vñr rōcinatio, s; hoc
in tpe tñ.] verū sic Arist. se hēt
[μὴ καθόλου δέ, ὅτι τῶ μὲν ἔσται,
τῶ δὲ ἔκ ἐστι ἐφ' ὧν. ὥστε ἔκ ἐστὶ
ἀλλογίσασθαι καθόλου, ἀλλὰ ὅτι
νῦν.] vel forte sic, [nō vñm̄ ve-
ro, qm̄ eorū qbus insunt, hoc q̄
dē erit, illud nō erit: quocirca nō
contingit rōcinari vñr, sed qm̄
nūc] sermo. n. ē de subiectis, q̄-
bus insunt p̄dicata, q̄ non sem-
per insunt, sed aliquo tempore.

[Manifestū q̄ fm̄ q̄ quidē ta a
les sunt, semp̄ sunt: fm̄ vero q̄
nō semp̄, fm̄ partē.] Arg. [quo
quidē sunt tales, hoc esse semp̄:
quo vero nō sunt semp̄, hoc esse
particulares.] nos vero sic [con-
stat autē q̄, ut quidē tales sunt,
sunt semp̄: ut uero nō semper, in
parte] nā particula [ἡ μέρους]
longe melius uertit, [in parte:
uel fm̄ partē] quā in particula-
rē. Accedit q̄ hic Arist. nō de re
ipsa particulari intelligit, sed de
mō rei, quo est i pte. gr̄cē vero
sic Arist. [δὴλον ὅτι ἡ μὲν τοιαύ-
τη εἰσὶν, αἱ εἰσὶν, ἡ δ' ἔκ αἰεὶ, ἡ
μέρους εἰσὶν.]

T E X. XXIII.

NON ē scire hoc. Et si ex ver-
ris & indēmōstrabilibus mon-
stratū sit, & immediatis.] serē
oēs latini codices habēt illa ver-
ba,] non est scire hoc [veluti si
nē p̄cedētis periodi, deinde pū-
cto interposito, sequuntur illa
[et si ex veris &c.] qđ profecto
&

& falsam redderet infam, & de-
trūcatā. Itaq; hæc absoluta ē pe-
riodus [Nō est scire hoc, etsi ex
veris & indemñabilib⁹ mōstra-
tū sit, et immediatis] græcē ve-
ro hoc pacto [ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ὁρίσασθαι
τὸ τοῦ καὶ ἐξ ἀληθῶν καὶ ἀναπο-
δείκτων διηγεῖσθαι καὶ ἀμείψαν].

T E X. XXIIII.

a COGNATA eē [συνήεν ἔστι] vel
vertit Arg. [propinqua eē] vel
affinia, cōuenientia, aut ē cōge-
nita] tu vero tralationē quādā
in hoc verbo perpendito: id. n.
perraro Arist. v furpat.

a Dico autē picipia] λέγω δ' ἀρ-
χάς] hic multiplicē signationē
adnotato hui⁹ vocis, [ἀρχαί]
nā & principia rerū, hoc est for-
mā & materiā, itē et primū mo-
torē significare pōt. ī his vero li-
bris, & primas disciplinarū p-
pōnes, & subiecta ipsa. Nā Græ-
ci iterdū hæc duo cōfundūt [ἀρ-
χῆ, & ἀποκείμενον.] id autē ad
præsentis loci illustrationem q̄
maxime videtur pertinere.

b Quæ q̄ sunt nō cōtingit mō-
strare] ὅτι οὐκ] pclare Arg. [vt
eē] nā vox illa [ὅτι] licet ppō-
nū et principiorū verorū ppria
eē videat, nōnunquā tñ & sim-
pliciū rerū, vt hoc in loco, q̄ p-
tūc. n. veritatē nō dicit, sed esse
rei. Itaq; sic & vertere hūc locū
possumus [quæ vt sint, nō licet
monstrare.]

c Accipit̄] λαμβάνεται] Arg.
[sumit̄] verbum signare licet, q̄
creberrime vtiť, ī his q̄ pspicua
sunt, hoc est p se cognitis. Itē ac-

cipere pro contrario intelligas
ei quod est demonstrare.

Vt quid vnitas] οἷον τί μο-
das] particula [qd] interdū rei
est, interdū nominis: hoc autē in
loco ceu cōe quoddam vtriq; si-
gnificationi vī esse sumenda.

Secūdū proportionē] καὶ ἀνα-
λογία] vertit Arg. [similitudi-
ne rōnis] sed vet⁹ transl. tolerā-
da, vsu & cōsuetudine dicendi.

Hæc. n. accipiūt eē & hoc eē] a
ταῦτα γὰρ λαμβάνουσι τὸ ἔστι, καὶ
τοδὶ ἔστι] Arg. atq; hæc et esse &
qd sunt] snām magis secut⁹ q̄
pōdus verbi. Hæc. n. dicunt de
subiectis, q̄ accipiunt eē et quid
sint: sed vetus trāslatio fidelis ē,
cui⁹ ea Arg. est explicatio. illud
vero ppēdas, [τοῦ ἔστι], acceptū
fuisse, p cognitiōe an sit: quēad-
modū [τοδὶ ἔστι] pro qd est, cur
vero hanc p̄siorē fecerit illa, ex
græcis authorib⁹ eā asferre cām
poteris, qd rei d̄finitio res ē ma-
gis terminata, q̄ rei esse.

Horū autē passiōes] τὰ δὲ τῶν-
των πάθη] Arg. vertit uocē [πά-
θη] affect⁹. nos ēt [affectiōes] s3
locū p̄cipuū nō defero, qui pas-
sionē, siue affectū, siue alio quis
nomine voces, ī rebus tā anima-
tis, q̄ aīa carētib⁹ vsurpat. Nā
rectū, lineæ affectio est, non mi-
nus q̄ sit risibile esse, hominis.

Aut cubus] ἢ κύβος] cubus, c
q̄ in superiorib⁹ poterat & ī ma-
gnitudine itelligi et ī numeris,
nūc in numeris solū ē audiēd⁹.

Quid irrationale] τί τὸ ἄλο-
γον] Arg. [quid rōnis exps] itē
Animad. Tom. A [qd

[quid rōne vacans [utrunq; di-
xeris diuerſa admodū rōne id
intelligas in animātibus & ma-
gnitudinibus.

c Quod aut sunt, monſtrant &
per cōmunia & ex demonſtra-
tis] vel etiā, [hæc aut eſſe mon-
ſtrant & cōibus & demonſtra-
tis] hic conſuetudinē mathema-
ticorū animaduertas, qui quæ-
ſtiones, & theoremata bifariam
colligunt, aut ex communibus
principijs, aut ex his, quæ antea
demonſtrauerāt. Sic aut Ariſt.
[ὅτι δ' ὅτι δεικνύεται διὰ τε τῶν
κοινῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀποδείκνυμένων.

T E X. XXV.

a OMNIS. n. demōſtratiua ſcien-
tia circa tria eſt.] Arg. [oīs nāq;
demōſtratiua ſcīa circa tria verſa-
tur.] [πᾶσα γὰρ ἀποδεικτικὴ
ὑπὸ τῆς μὲν περὶ τρία ὁρίναι.] vet⁹ trāſ-
latio nō tā ad verbū eſt, q̃ & p-
ſpicua. Sed hæc tria, quibus tan-
topere ſcīa vnaqueq; icumbit,
à noſtris obiecta, & Momenta
ſcientiarū appellant: vt intelli-
gas recte alios vertiſſe [oīs enī
ſcīa demonſtratiua tribus qua-
ſi momētis continetur.] iā autē
Ariſt. dictione illa [περὶ] ē vſus,
q̃ præter alias multas ſignifica-
tiones, & hic & alibi, diligentis
inſpectionis, & cōſideratiōis in-
diciū ē: qm̃ diſciplīæ, ſūma ope-
nitunt, ut circa hæc tria uerſent.

b Cuius p̃ ſe paſſionū eſt ſpecu-
latiua] οὐ τὴ καθ' αὐτὰ παθημά-
των ὅτι θεωρητικὴ] veletia [cu-
ius per ſe affectiones contempla-
tur] Conſtat ex his ſcientiæ ſco-

pum eſſe, cōtēplari eos affectus,
qui generi ſubiecto inſunt.

Et communia, q̃ dicimus di-
c gnitates] καὶ τὰ κοινὰ ἀ λέγομεν
ἀξιώματα,] proloquia intelli-
git, quæ ipſe aſſueuit appellare,
ἀξιώματα. Nam ante ipſum ve-
teres ſtoici omnem propōnē ap-
pellarunt ἀξίωμα, vt author eſt
Cicero & Alex. in prioribus re-
ſolutorijs.

Ex quibus primo demōſtrant] d
ἐξ ὧν πρώτων ἀποδείκνυσι] Ar-
gy. vero [ex quibus primis de-
monſtrant] alij [ex quibus pri-
mis demōſtrationes cōficiunt] ne mi-
retur quiſpiā, me tm̃ ſtudij ac di-
ligentię ponere in latinis verſio-
nibus: id. n. facio, pro eruendis
altioribus ſententijs. Nā cū ma-
thematicæ demōſtrationes alię ab ini-
tio proloquijs adſtruant, alię ex
his q̃ iā demōſtrata fuerunt, cō-
firment, cumq; priores videan-
tur excellere, ob id genus illarū
expresſit ex eo [πρώτων] hoc
.n. (ni fallor) puto valere ac ſi di-
xiſſet q̃ præſtātiores ſunt demō-
ſtratiōes. ſ; de his plura Procl⁹.

Nōnullas tm̃ ſcīas nihil prohi-
bet qdā horū deſpicere] ἐνιας
μέντοι ὀπσιήμας ἔδεν καλύει
ἐνιατάτων παρορᾶν] Arg. [nil
tm̃ prohibet ſcīarū nōnullas, ho-
rū p̃terire nōnulla] vel eſſe [nil
tm̃ vetat quaſdā ſcīetias horum
nōnulla dimittere] alij [ac in q̃-
buſdā quidē ſcientijs nō ē vitio-
ſum horū aliqd p̃termittre.]
locus hic, magni intereſt, vt recte
cognoſcat, nā q̃ ſumme ſūt p̃ſpi-
cua,

cua, ea oīo sunt p̄termittēda: et alibi, hoc est diuinę sapiētę lib. i. artē versari in reb⁹ obscuriori b⁹, nō aut̄ p̄spicuis asseuerauit.

f Non supponere eē] sic ēt Argy. verbū illud [μὴ ὑποτίθεαι] vertit ē aut̄, nō supponere, hoc loco nobis audiendū, proco q̄ est, silētio uti in his q̄ suapte natura sunt p̄spicua. Quāobrē fructuosa est eorū iuersio, q̄ ait [μὴ ὑποτίθεαι] hoc ē, nō facere mētionē. miniscē. n. id facit, p̄ tollēdis hui⁹ loci sexcentis q̄onibus.

a Non est aut̄ suppositio, neq̄ petitio] οὐκ ἔστι δ' ὑποθεσις ἢ δ' αἰτημα. vel, [n̄ ē at̄ suppo neq̄ postulatū] examīacām, cur hęc duo ḡna p̄cipiorū vnā cōiunxit, h̄nt. n. illud iter se cōe, vt ex suapte natura p̄spicua nō sint, p̄ qđ, à proloquijs separātur. sed de his plura Proclus Diadoch⁹.

b Qđ necesse est eē pp̄ ipsum, & videri necesse] οὐ ἀνάγκη τῷ δὲ αὐτό, καὶ δεκτικὸν ἀνάγκη] simili mō Arg. vel ēt [qđ & esse pp̄ ipsum, & videri necesse est] circūlocutione indicat dignitatē, siue proloquiū: nā id hēt, vt p̄ se se sit necessariū, deinde vt cuilibet verū eē pateat. Quocirca recte vertitur, ab alijs [differūt at̄ plurimū suppo & postulatū, ab his p̄cipijs, q̄ ipsa p̄ se tātam h̄nt fidē, ut sit necesse oēs ijs asētire] hinc rectē Theophrastus, vt author est Them. proloquiū definiebat eē p̄suasionē quādā.

c Extrinsecā rōnē] ἄλλος ἢ ἑξω λόγον] Arg. [ī oīone, q̄ ē extra]

nā illud λόγον, vertit oīonē, sed a forte minus aptē, q̄ ad p̄sens faciat īstitutū, nā de ipsa argumētatiōe vī intelligere, cui potius rōnis nomē arridet, q̄ oratiōis.

d Sz ad eā q̄ ī aīa [ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ] Arg. [q̄ ē in mēte] alij uero [sz ad eā, q̄ ī īteriore sensu] ver⁹ tñ magis ad ψbū, ceterę uero ad sīnīaz facili⁹ eruēdā. Nā n̄ oīs aīa, eiusue facultas q̄q̄ rōcinat, sed mēs, ac īterior mētis sensus: possēt et trāsferri hic loc⁹ [sz ad eā q̄ ī aīę ītelligētia] verū curādū, ut scias ex his, rōcinatiōes alīs aīę hoc est ītelligētię, alīs eē vocis, q̄ externe, corpis īstītis cōcitātę, audiunt: vis, p̄fecto magna est huiuscā partitionis, & ad plures vsus accommodata.

Mōstrabilia] δεικτά] Ar. [qđ dem̄ari p̄t] nos autē [mōstrari p̄t] tū ex eo qđ hz Alex. ī priorib⁹ resolutorijs, qđ dīā optē assignat, iter [δειξίν, καὶ ἀπόδειξιν] hoc ē mōstrationē et dēmōnē, nā mōstrare ē reslatior, p̄fior vero, dem̄are: tū ēt, qđ p̄cipijs absoluta dem̄ō n̄ ē, sz mōstratio. Ac ex eo corrūit dubitationes plurimę: sed Philoponū ī hoc negocio cōsulas et Themī.

Apparētia] δεικώτα] vel ēt [p̄spicua] nā de asūptiōib⁹ sermo ē, q̄ cū discipulo verę appareant, ab eodē mox approbant: suntq̄ ad illū suppoestm̄. Perpē de suppo nē aliā simplt̄ dici, aliā ad hōfē, et exēpla ī Geometria mēditere. Nā de his Proclus & Ioan. Grāmaticus hoc in loco.

A ij Aut

c Aut nulla iēxiūte opōne, aut et cōtraria iēxiūte accipiat, idē, petit.] Arg. [aut postulat, si nula prorsus discreti de hoc opō, vel ēt contraria insit] vel aliter hoc mō [cū aut nulla fuerit opinio aut ēt cōtraria, sūpserit idē, postulat.] sic. n. ipse [αὐτὸς δὲ ἡμεῖς ἐν ἑσῆς δόξης, ἢ ἐναντίας ἐν ἑσῆς, λαμβάνη τὸ αὐτὸ αἰτεῖται] partitio est postulati, si id, de q̄ ambiguus ē discipul⁹ in neutrā sese flectēs snīam: et in id, i quo aptē à p̄ceptore dissentit. Quere hic exēpla à gr̄cis authorib⁹, qñ i latinis desyderent.

a Termini qdē [οἱ μὲν οὐ ὅροι] Arg.] definitiones quidē] vetus tñ per placet translatio: nā definitio, proprio nomine, ὀρισμός, appellatur, p cōparationē vero & similitudinē lapidū, qui in finib⁹ agrorū ponunt: ὅρος, à gr̄cis dī. Idq; notat abūde Hāmo. in. v. voces. Iccirco sic legendū, vt iam pridem translatum.

b Terminos aut solū itelligere opz] τὸς δ' ὅρους μόνον ξυνιέναι δέ] Arg. [definitiones p̄cipiant opz] vulgaris profecto ē trāslatio, in qua nec snīq; vis est subest vlla. Aliter vero sic, [terminos vero sola rōnis intelligētia p̄cipere oportet [alius vero, ne loc⁹ hic, negocium studiosis facessat nō tā verba, q; & snīam ē interpretat⁹ [definitiones tm̄, vt simplices qdā notiōes animi cōcipiūtur] vt cūq; verteris, definitio nē dicas ad eā aīæ facultatē p̄tinere, q̄ simplices solitariasq; re-

rū notions suscipit: quāquā et eadē iterdū, cū enūciatiōe iſerat euadatq; propō, qd̄ alibi, p̄ditū.

Spēs qdē [εἰδὴ μὲν] Arg. [formas qdē] alij [ideas quidē] cū .n. d̄ ideis, hoc ē diuinis rerū notionibus, aduersus Plat. loquat, has et formas et spēs ex qua rōne vocare possumus: licet ea nomina in cæteris casib⁹ dīrīa quādā suscipiāt, qd̄ i p̄sentia nō ē dicere operepretiū. Verū i q̄ studiū ponere licet, illud est, ne ignorē, ideā eē vlē aī multa, vt author ē Hamm. in. v. voces. Itē eam eē ὁ μωνύμων quoddā ex hoc loco, nec nō posse & p̄ter multa appellari: ob id censet Arist. nō tā à rerū gñatiōe eē arcēdā, q̄ à scīa et demōne. sed hęc apud Ploti nū, Iamblicū, Sirianū, Alcinoū, & Plat. ipsum, i Timeo, Parmenide, Epinomide minore Hippia. Extāt et nōnulla ex Arist. tñ i diuinis sapiētigli. 7. tū i. i. Ethic. Ex Peripatheticis, eā Simplicio & Hammo, defendūt: damnant Alexan. & Philoponus.

T E X. XXVI.

Si. n. datū est, de q̄ hoīem verū rū ē dicere, si et nō hoīem verū, sed si solū hoīem aīal eē oē, non aīal aut nō: erit. n. verum dicere Calliā, si et nō Calliā, tñ aīal, nō aīal aut non. [Enigma quoddā poti⁹ oraculo explicādū vī, q̄ alia quis snīa. scire tñ licet, ferē oēs codices, carere eo [παρ] qd̄ oē, vertit Boethus totū Arg ille at hoc mō trāstulit [Nā si datū est, id de q̄ hoīem dicere, verū ē, dabit

dabit et id ei qd nō hoīem dicere verū ē. sed si tū hoc totū sumatur, hoīem inquā aīal, nō aut nō aīal eē, erit ēt verū Calliā dicef, et si nō Calliā, tū aīal, nō aut nō aīal dicef.] video ex hac versio ne, parū fruct⁹, studiosis accelsisse, nā vetus trāslatio, lōge plānior ē, & ad verborū numerū. Verū aliq, à verbis ad snām cōuerfi, sic uertūt [Nā si illa posita sit, ppō oēm hominē eē aīal, nō aut nō aīal, ēt si illud fortasse in nō hoīe verū eē posfit, atq; adeo maneat vera propō, accepta sif affirmatiōe, & negatiōe hoīs, sp tū ex illa propōne illud qd ē cōcludēdū efficiet, Calliā. f. ēe aīal, non aut nō aīal: licet posfit nō min⁹ fortasse vera eē cōclō, si negatio Callie simul cū affirmatio ne acciperet] si vero periculū, ī re magni pōderis, et ā pclaris viris tētata, facef licet, & nos snīaz ipsam, posthabita verborū religiōe, sic trāsserre nō recusabim⁹. [Esto aliqd, de quo hoīez verū sit dicere: deq; eo affirmem⁹ aīal eē, negemusq; nō esse aīal (qd ēt de non hoīe dici poterit) qd ex eo sequit vniuersum semp verū erit: Calliā. f. (licet & de nō Callia idē dici posfit (aīal esse, nō autē non aīal.] grēcē vero sic. [οἱ γὰρ ἐδόθη καθ' ἑ αὐτὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ καὶ μὴ αὐτὸν ἀληθὲς, ἀλλ' ἢ μόνον αὐτὸν ζῶον εἶναι, μὴ ζῶον ὅ μὴ ἔσται γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν καλλιαν, εἰ καὶ μὴ καλλιαν, ὁ μὲν ζῶον, μὴ ζῶον δ' ἔσται.]

T E X. XXVII.

E T dialectica oīb⁹.] καὶ ἡ διαλεκτικὴ πᾶσαι.] sed διαλεκτικὴ κήν, vertit Arg. differēdi facultatē, nos ēt, differēdi rōnē, quā quā vetus translatio pspicua ē. Hic nō λογικὴν, itelligas, q sub istrumēti noīe tradita ē, hęc. n. pcunctari de rebus nō solet oībus, sed differēdi facultatē, et rōnē audias, q de oī propōita materia, probabili argumētatione differit, quā Arist. copiose & accurate laudabat in. i. lib. Topic. quāq; veteres Academici maxime profitebant. pbabiliter agētes. Et Soc. apud Plat. ferē sp eo gñe vti dicēdi, qd pferim iter rogādo facit, vt ex hoc cōstet, re ēte dixisse Ar. dialecticū iterrogāf: hęc. n. fuit illi⁹ tēpestatis vulgata nimis, et trita cōsuetudo.

Et si aliqua vlt tēret mōstrare cōia. [καὶ εἴ τις καθολικὴν πειρώτο δεικνύει τὰ κοινά] Arg. [et siqua vlt ipsa cōia oñdere nitatur] pulchrē et apposite versuz ē illud, mōstrare, vel oñdere, nō autē demfere, nā q nobis ignota sunt demfāt, nō at picipia. Per pēdas et περίφρασιν illā, q Arist. diuinā sciam, Metaphy. vocatā, circūscribit. Hęc. n. gñalis facultas est, q proloqa audet cōfirmare: qd aut inter illā & dialecticā interfit, scire poteris ex Them.

Interrogatio syllogistica] ἐρώτημα συλλογιστικόν] Arg. [iterrogatio rōcinatiua] vel [interrogatio ad rōcinandū idonea] veterū morē sibi ob oculos po-

A iij nit,

nit, q̄ post interrogatiōes ratio-
cinabantur. Ea consuetudine
scater vndique Plato.

b Propō cōtradictiōis [πρότα-
σις ἀντιφάσεως] sic ēt Arg. Ver-
bū ἀντιφάσεως additū est, v̄ in-
telligas, eā velle propōnem, quē
contradictionis altera pars est.

a Sed ex q̄b⁹ aut mōstrat aliquid
de q̄bus Geomet. ē, aut ex eis dē
mōstrat Geometrie, quē admo-
dum perspectiua.] ἀλλ' ἐξ ὧν ἡ
δείκνυται τι πρὸς ὧν ἡ γεωμε-
τρία ὅτιν, ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν δεικνύται
τῇ γεωμετρίας, ὥσπερ τα ὀπτι-
κά.] Arg. [sed aut ea ex q̄b⁹ ali-
quid ostendit, de q̄b⁹ ē ipsa Geome-
aut ea, q̄ ex eis dē demōstrant, ex q̄-
bus Geometria demōstrat q̄lia sūt
perspectiua] vsq̄ adeo mihi p̄ple-
xa v̄r hęc versio, vt ad aliā con-
uerti mihi necesse ēē videat. [S; ex
q̄b⁹ ea ostendunt, q̄ ad Geome-
triā attinēt, aut ex eis dē Geome-
trica rōne mōstrant, quē admo-
dū perspectiua.] vult, n. pprias ēē
geometrie īterrogatiōes, ex q̄b⁹
aut i ipsa dēmōstrant res geometri-
cas, aut demōstrant illas, q̄ à Geom. fi-
dē et cōfirmationē suscipere solēt.

T E X. XXVIII.

a Qm̄ at sūt Geometricę īterro-
gatiōes, sūt ne igit et n̄ Geome-
tricę?] [ἐπεὶ δ' ἐστὶ γεωμετρικὰ
ἑρωτήματα, ἀρ' ὅτι καὶ ἀγεωμετρικ-
τά;] d̄ trib⁹ q̄dōnib⁹, hęc prior ē.
Quā sic Arg. [cū at Geometricę
īterrogatiōes sint, sūt ne et ageo-
metricę?] sc̄da q̄dō est, [et iuxta
vnāquāq̄ sc̄ia; , q̄ sm̄ ignoratiā
qualēcūq̄ geometricę sūt?] καὶ
παρ' ἐκείνην ὅτι σήμειν τὰ κατὰ τὴν

ἀγνοῖαν τὴν ποῖαν γεωμετρικὰ
ὄντι.] Hāc aut sic vertit Arg. [&
īterrogationū ē, q̄ ab ea p̄dēt
ignoratiōe, q̄ ē dispō, geometri-
cę ne sūt, an nō ēt i q̄cūq̄ sacul-
ratū sūt] Tertia atq̄ extrema ē,
[et vtrū s; ignoratiā sylls, q̄ ex
oppositis sylls, aut p̄alogism⁹?]
καὶ πρότερον ὁ κατὰ τὴν ἀγνοῖαν συλ-
λογισμὸς, ὁ ἐκ τῶν ἀντικειμέ-
νων συλλογισμὸς, ἢ ὁ παραλογισ-
μὸς] eā hoc pacto exprimit Arg.
[præterea vero rōcinationū ab
ignoratiōe proficit; ea ne q̄ ex
oppositis cōstat, an ea q̄ cōstru-
cta uiriose ēt?] dedi operā, ut cō-
text⁹ hic apposite et dilucide in-
pres iret, ea sanē de cā, ut ītellige-
res min⁹ fidei eē adhibēdū ἢs q̄
p̄mā, secūdāq̄ q̄dōnē i vnā adeo
cōnectūt et cōculcāt, ut nec ver-
borū, neq̄ sn̄ ē curā habuisse ui-
deant. Innumera tñ sūt, q̄ ex gr̄
eis fōtib⁹ ducta, ad hūc locū p̄ri-
nere uidēt. Primū īterrogatiōes
et pprias in q̄cūq̄ gñe sc̄iarū re-
periri, et alienas oīo, hoc ē à sco-
po illarū remotas: id āt ex prior
q̄dōne p̄dēt. Deiceps ex sc̄da, col-
ligas, īterrogatiōes nō tā fieri ex
pitia artis, q̄ ex eiisdē ignoratiō-
ne: tū ignoratiōem duplicē eē
hoc ē simplicis negatiōis, prauę
q̄ affectiōis. Ex tertia vero q̄ne,
p̄cipies, syllm̄ ex ignoratiōe du-
plicē extare posse, hoc ē v̄r eū q̄
falsis alsūptiōib⁹ colligit, vel q̄
fallax oīo ē, et certādī studio cō-
parat⁹, quē παραλογισμὸν, ar-
pellat. P̄p̄dēt et eodē ordīe rñ
sa subiūgi, q̄ ei p̄e distributę sue
re

re qñones. tota hęc ps sic qđ trāf
ferri p̄t [cū vero geometricę qđ
dā sint interrogatiōes, sūt ne igit̄
et qñ geometricę dici possint?
Et qđ ex iperitia qñlicūqđ, s̄m quā
libet scīaz, efficiunt, sunt ne geo
metricę? Et vtrū, qđ ignoratiōe
parit rōcinatiō, ex cōtrarijs cō
fecta ē argumētatiō vocāda; v̄
poti⁹ uitiosa? de his pl̄a uide ī
a Topi. li. i. Irrhythmicū] τὸ ἀρ
ρυθμον] absqđ rhythmō] Argy.
[absqđ tōsa, siue informe] id mi
nus ā doctis p̄bat. magis uero si
dixeris [absqđ numero] v̄ ēt [ñ
nūerosū] iēpte si dixeris [absqđ
sono] qđ v̄o sibi uelit rhythm⁹,
qđ ei⁹ gñā, qđ rū rerū p̄pri⁹, ī qb⁹
repiri possit, nū ipsi⁹ sit mot⁹ for
ma, an potius ordo mot⁹ breuis
ac lōgi, siue potius celeritatis ac
tarditatis, utrū ī sonore cōsistat
musicorū īstrōrū an poti⁹ ē mo
tu corporis in apta et cōcinna ma
nuū, et pedū moderata qđā rō
ne eleuādi, ac dep̄mēdi, qđ ue pa
cto ī carminib⁹ poetarū cōsistat
uoce, gestu, motu, metro et tpe,
p̄terea si subarū qñlitas sit, an qñ
tas, aut eē citra oēm subam cōci
pi possit, qđ ei⁹ d̄rig, ā qb⁹ causis
efficiat, qđ ipsū sit suscipiēs mā,
qđ poti⁹ simū cōseruet, qđue ei⁹ cō
trario tollat, ñ ē ī p̄sentia nobis
dīsserēdū, tū qđ breuitati stude
re (qñ hoc ī loco delegim⁹) ñ eēt:
tū qđ nobilis hęc disceptatiō, ñ
min⁹ Plat. qñ Dion. et Aris. ī Poe
tica excitaret, atqđ alios. Tu uē
rō si accurati⁹ īst hęc cognoscere
desyderas, ad illa ip̄a te cōmēta
ria recipias qđ scripsere ī Poeticā

artē n̄g etatis uiri saneqñ doctis
simi, et d̄ Aristotelica eruditiōe,
politiōrib⁹qđ l̄ris bñmeriti oēs.

T E X. XXIX.

IN mathem. uero] ἐν τῷ μα
θηματιν.] lic ēt Arg. Alij uero [ī
doctrinis ac disciplinis] v̄ ēt tā
tū sic [ī disciplinis uero] cōstātē
ducor opinione, ut credā ex hoc
cōte. excitari hoīes ad cultū dia
lecticę artis: qñ nullā extā īqđ
disciplinā, qđ fallaci ac uitiosa v̄
tat rōcinatiōe: qđ si uelit nemi
nē absqđ dīsserēdi rōne ausum fuisse
tētar doct̄rias, qđ et ī Philebo
et alijs ī locis p̄sepe Pla. testat⁹ ē:

Qm̄ mediū ē sp̄ qđ duplex, de b
hoc. n. oī, et hoc rursus d̄ alio d̄r
oī qđ āt p̄dicat ñ d̄r oē.] Arg. uer
tit [qđ mediū ē sp̄ duplex, nā al
ter extremorū de hoc oī, et hoc
rursus ī dētidē d̄ altero d̄r. atqđ p̄
dicatū ñ d̄r oē.] cōstat ex eo qđ
dixit disciplīas et scīas uti p̄rē si
gurę artificio, id qđ paulo post
fusi⁹ ē dictur⁹. cōstat et termina
tiōe v̄lez affirmātē haudqđquā
termino p̄dicato posse adnecti:
qđ ī li. de Inter. docuerat secūo.
ij. Hic hēas, ītegrā exposuisse, at
qđ absolutā formā, eorū syllōrū,
qb⁹ disciplīę vtuntē, nā et fig. tri
buit artificii & p̄pōnū modū,
gręcē v̄o sic res se hēt [οτι τὸ μέ
σον ἐστιν αἰὲν τὸ διπλόν. καὶ τε γὰρ
τέτυ παντός, καὶ τὸ πάλιν κα
τ' ἄλλω λέγεται παντός. τὸ δὲ
κατηγορούμενον ἐλέγεται πᾶν].

Ac si ītellectiōe uiderentē] οἷον, c
ὁρᾶν τῇ νοήσει] Arg. [hęc āt cer
nere licet, qđ ī mētīs p̄ceptione]

A iij vel

vel et [ceum intelligētię luminib⁹
perspicerent] valet aut hoc (vt
puto) ac si diceret, hæc esse adeo
nobis p̄specta, vt minimo nego
tio cognosci possint. Estq; trans
latio, huic loco satis opportuna
nā intelligētia seu mēte videre,
translatū est, quēadmodū si qs
se quippiā oculis intelligere di
cat. Potestq; ea dicēdi forma ad
metaphoras referri, quas in ar
te Poetica, analogas vocat. Et
tu quære locum.

d In rōnib⁹ vero latet] ἐν δὲ τοῖς
λόγοις λανθάνει] Arg. & vertit
& explanat, vt sui ferē moris est
[in disserēdo vero facultatis di
sceptationibus latet.] ali⁹ vero,
[inter disputandū incertū est.]
aut et [in dissertatiōibus latet]
nam hoc in loco λόγους, eas intel
ligit disputationes, quæ a diale
ctica ratione ducuntur.

e Quid aut carmina circul⁹?]
τις τὰ ἐπη κύκλος;] carmina
extare circularia, ostendit hic Phi
loponus, testificatiōe ex eo Epi
grāmate, accepta, qđ Midę regis
sepulchro affixū fuerat. Id at ex
eo desumere poteris. Verū et cir
cularēs versus eos oēs appellat
Pieris Hieroglyphicis, qđ eadē
verba a qbus initiū sumpserūt,
tādē ferunt, ac desinūt, cuiusmo
di ē apud Catullū Epigrāma in
Mamurrā et Cēsarē, in annales
Volustii, in Noniū Strumā. Id qđ
verū sit (parcāt amicissimi hoīs
manes) haud facile video. Nā re
petitio poti⁹ ea mihi vī quā cir
cul⁹. Itaq; ea carmina circuli po

tius similitudinē et rōnē cōtine
re dixerī, apđ latinos, qđ i seipsa
cōmeāt atq; recurrūt, hoc mō,
Laus tua non tua fraus, virtus
non copia rerum
Scandere te fecit hoc decus exi
mum.
flectuntur enim si dixeris,
Eximiū decus hoc fecit te scan
dere rerum
Copia, non virtus, fraus tua,
non tua laus.

Itē et carmē illud, in templo
D. Marci Venetiariū, qđ in seip
sum recurrens, et in contrariam
fniām iens, sacrificiū Chayn, &
Abel, artificiosa magis rōne qđ
eleganti, significare videtur.

Sacrum pingue dabo, nec ma
crum sacrificabo.
id autem sic vertitur,
Sacrificabo macrum, nec dabo
pingue sacrum.

Instantiā] ἐνστασις] Arg.] Infi
ciationē] ali⁹ [occursus] itē [ob
iectionē] perpēde vero, hoc i lo
co ἐνστασις, siue instātia, velle id
notare, qđ apud veteres, in disse
rēdo, qđ maxime erat in vsu. Nā
cū quis, vitiosam adstrueret ar
gumentationē, rñdētis partes
erant, instantiā afferre: vtrū ve
ro hæc ad falsā assumptionē,
an potius ad ipsam conclonē tē
deret, iudicat Philoponus, hoc
in loco, diligenter. Vide & quæ
scribit Aris. lib.2. Topic. de hac
ipsa inficiatione.

Qđ ignis in multiplicata pro
portiōe] ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῇ πολ
λαπλάσιον ἀναλογία] Argyr.
[ignē

[ignē gigni multiplicata rōne] qđ aut sibi velit, hoc qđ est fieri in rōne multiplicata, & quo pacto contingat, in ea re hallucinatio apud Mathematicos qui rē ipsam hāc interdū ignorāt, vide Philoponū hoc f loco: & alia ex Ale. Procliq; snia: nā hāc qđ maximē numerorū propria ē. Hinc et illud cogita, nō semp viosam esse eā, q̄ alicui videt, argumentationem, quemadmodum neque omnis, quę videtur inculpabilis, culpa vacat.

Resolvere] ἀναλύειν] alij legunt [dissolvere] ego vero malē veterē trāslationē. Sūt. n. ἀνάλυσις, siue resolutio, & διάλυσις, hoc ē dissolutio, res oīno diuerse, nā qđ dissoluiť, ēt resoluatur necesse ē, cōtra vero fieri p̄t vt resoluat quippiā, qđ tñ cōtinuo non dissoluiť. Them. vero, qđ hoc in loco resolvere significet, apposita rōne cōtēdit asserere, ait. n. id eē, cōstituta iā cōclōne, q̄rere p̄cipia & assumptio nes, ā quibus illa colligit. Sed de hac ipsa resolutione, plura p̄scribit Alex. & Philoponus in priora resolutoria: nonnulla quoq; Hammo. in. v. voces.

^a In disputatiōib⁹] ἐν τοῖς διαλόγοις] Arg. [differendi facultate] alij [ī mutuis sermonib⁹] vel ēt [in dissertatiōibus] sunt aut hę, orationes in quibus disserendo, vicissim alloquimur.

Augēt aut nō p̄ media] αὐξεται δ' ὑπὸ τῆς μέσων] Arg. [acrescit ēt rōcinatio n̄ p̄ media]

vel [nō augent aut media] sermo erat de disciplinis, q̄ rōcinādo nō colligunt cōclōnē pluribus medijs, sed solo ac simplici: contra dialectica rō, pluribus medijs, ad eandem cōclōnē adhibitis, ratiocinatur.

Sed eo q̄ assumunt] ἀλλὰ τῷ προσλαμβάνειν.] Arg. [sed assumēdo] alij & non inepte qđ ē [sed indirectū excurrūt] vel ēt [sed eo q̄ colligunt] discipline, cū careant copia mediōrū ī eādē cōclōne cōfirmanda, ob id nequeunt plura cōgerere ad eādē rē, argumenta: verum augēt media, vel recta rōne, vnū post aliud docētes, vel obliquo quodā ductu, in oppositas partes, p̄cedentes. Constat itaq; oēm mediōrū multiplicationē triplicē esse in vniuersum, p̄ media, colligendo in latus eundo, ex q̄bus duę postremę ad ipsas pertinet disciplinas, prior vero ad dialecticum vnā cum ceteris spectare videtur, auctore Philopono.

T E X. XXX.

Quod vero differt, & p̄p qđ sciť] τὸ δ' ὅτι διαφέρει, καὶ τὸ διότι ὁρίσασθαι] Arg. differt autē scire esse, & p̄p quid est] vel ēt, [q̄ vero res sit, differt & quāob rē sit, scire] vtcūq; verteris, ita se prorsus res hēt, d̄riam extare magnam iter q̄ & p̄p quid. sed illud ὁρίσασθαι, hoc est scire, mihi magis placet vt cū p̄p quid iungatur, q̄ cū, q̄: & est rō huius: nam qui mordicus defendunt demōnē q̄, non gignere sciām,

sciam, hi minus Argy. versionē
probarēt, dicerētq; mirificē ad-
iectā fuisse particulā, scire, cum
pp quid, vt dñia hoc mō se ha-
beat, differt ipsum, q; a scia pp
qd: nō aut differt scia q; ab ea q;
ē pp quid. Ego vero in hoc, aut
parū aut certe nihil pōderis fa-
cio, cū alio in loco, vt mox ostē-
dā, dicat scire q;. Itaq; nobis li-
ceat aliorū vestigia præmere, &
ad libitū transferre hunc locū.

a Eorū q; cōuertuntē] *τῶ ἀντισρε-
φόντων*] alij [eorū q; retro com-
meāt] alij [eorū q; reciprocantē]

b Eorū q; cōuersim p̄dicantē] *τῶ ἀντικατηγορευμένων.*] alij [eorū
q; mutuo dñr] aut ēt [eorū q; vi-
cissim afferuntē] sed in hoc inge-
niū expolitū et ad p̄clara natū,
vim nullā poneret, veniā tñ mi-
hi dilargiant studioſi, qñ i hisce
castigationibus, cōsiliū meū nō
erat, vt altiora explicarent, s; vt
versionē Aristotelicorū verbo-
rū, penē obrutā et vetustate de-
prauatā, nō nihil venustatis &
leporis acquirere posse oñderē:
p̄sertim cū expolitam videā hi-
sce tēporibus philosophiā illu-
strium ingeniorū diligentia, vt
nō temere mihi videar posse af-
firmare, breui fore tēporis spa-
tio vt rerū cognitio cū rōne di-
cēdi cōiūgať. Qd si huic labori
meo aliquid studioſorū gr̄e cōci-
liabit, maiora a me sūt onera, et
alacri quidē animo, suscipiēda.

c Planetæ propē per id quod
nō scintillant] *οἷον ὅτι ἐγγύς οἱ
πλάγνυτες δια τὸ μὴ εἶλβειν.*]

Argyro. [vt vagas stellas esse
propē, quia non micāt] vel [vt
errantes stellas, ex eo q; non mi-
cant, propē esse.] Perpende hoc
exemplum, qd videtur pertine-
re nō solum ad naturalem scien-
tiam, sed & Astrologiam, atque
opticam: dubitaq; num hæc de-
mō trauscat de vno genere ad
aliud, vt primo occurſu videt.
Euenit aut et p alterū, mōstra-
ri alterū.] *Εγγυρῶν τῶ καὶ δια θα-
τέρου θάτερον διεχθλῶαι.*] Arg.
fieri autē pōt, vt p alterū alterū
oñdat.] vel [cōtingit aut alterū
ex altero probari] ex qbus ver-
bis nō arbitrere, circulū, quē tā-
topere refutauit in supioribus,
nūc asserere. Est. n. reciprocatio
i diuerso gñe demōrandi, qm ab
euētū p̄mū ferimur ad cām, de-
inceps a cā ad euētū retrocedi-
mus. At circulus, qui cōfutatus
est, a veteribus ipsis cōstituebat
in demōne simp̄r, et ob id iure
repulsus. Inditio ē, hic noluisse
demōnē absolutā, quī verbū
sumpsit *διεχθλῶαι*, qd est mō-
strari, siue ostendi: latius quidē,
q; demonstrari.

Qd sphaerica p augmenta] a
*ὅτι σφαιροειδὴς δια τῶ ἀυξήσε-
ων*] Arg.] q; per accretiones ro-
tunda] vel etiam [Quod globo-
sa ex incrementis.]

Extra poniē] *ἐξω τίθεται.*] a
eodē mō et Arg. vel ēt [extrinse-
cus petiē] nā extra ponere, siue
extrinsecus mediū petere, ē lon-
gius ipsum suscipere, de qua re,
copiose hic Philop. et Alex. Ego
tñ

tñ qui nulla re, sum cū illis cōpa-
randus ausim dicere, mediū eē
extra, quia à rei natura sit alien-
um, ac ferē fm accidēs nam q̄
rei siue naturam siue substantiā
inducant, ea docuit esse propria
& congenita, contra vero com-
munia, & longius petita.

b Vt si negatio est cā ipsius nō
esse, affirmatio causa est ipsius
esse.] οἷον εἰ ἡ ἀπόφασις αἰτία
τῆ μη. ὑπάρχειν, ἡ κατὰ φασιν
αἰτία τῆ ὑπάρχειν] Arg.] si
negatio cā ē nō essendi affirmatio
cā est essendi] alij [si negatio
nis cā est, negatio, et affirmatio
nis affirmatio.] forte sic ēt [si ne-
gatio cā est inficiēdi, affirmatio
cā ē asserēdi] sed vid̄ Philoponi
dubitationē, ad hoc spectantē.

c Secundum excessum] καθ' ὑ-
περβολήν.] Arg. [per exupera-
tionē] alij [p̄ Hyperbolē quan-
dā] alij [per abundantiam] vetus
tñ lectio sanēq; opportuna val-
de vñ. Ea. n. excedūt, quæ cām
rei superant, quæ à propositi ra-
tiōe sunt remota, quæq; longius
petita vident. Vt ēt illud, p̄ter
Arist. exemplum Anacharsidis,
cur Diō pasī⁹ Est. nauphragiū
respondit alter, ob id, q̄ arbores
sunt ortæ. Arbores inciduntur
postquā natę sunt et educatę, ex
his scētis constructa naui: hac
parata cōscendit Dion, cœpitq;
nauigare, tandem ille est vñdis
obrutus.

a Vt sit alterum sub altero] ὡς
τ' εἶναι θάτερον ὑποθάτερον]
cas vult disciplinās, q̄s pasim vo-

cant, nostri hoīes subalternas.
Eas Argy. expressit sic [q̄ ita se
se hñt, vt altera sub altera collo-
cetur] id euenit disciplinis illis,
sub quarum subiecto, alterius
subiectum continetur.

Vt p̄spectiua ad Geometriā, **b**
et Mechanica ad Stereometriā,
& Harmonica ad Arithmetiā
& apparentia ad Astrologiā.]
οἷον τὰ ὀπτικά πρὸς γεωμετρίαν,
καὶ τὰ μηχανικά πρὸς στερεωμε-
τρίαν, καὶ τὰ ἀρμονικά πρὸς ἀριθ-
μητικὴν, καὶ τὰ φαινόμενα πρὸς
ἀστρολογικὴν.] Verum nomina
harū disciplinarū sic uertit Arg.
[vt ad Geometriā Perspectiua,
& ad solidorū scīaz machinarū
facultas extruēdarū, et ad Arith-
metiā Musica, et ad Astrologiā
sefe habet eorū scīa, q̄ apparēt]
et aliter si placet hoc mō [ut Op-
tica ad Geometriam, et Fabrica
ad Stereometriā, & Musica ad
Arithmetiā, et q̄ apparent ad
Astrologiā.] hic. n. ex his verbis
ordinē disciplinarū octo intelli-
gis, q̄ ita sefe hñt, ut altera sub al-
tera colloceť. Quæ āt sit Geome-
tria, Optica, siue ēt Perspectiua,
Arithmetica Musica et Astrolo-
gia, satis constare video. Quid
aūt p̄ illud, μηχανικά, voluerit,
qd̄q; etiā p̄ στερεωμετρία nec non
τὰ φαινόμενα, nō adeo p̄spiciū
ē, ut in eorū explicatiōe studiosi
nō sint cōmonefaciēdi. Est. n. μη-
χανικά, ars illa et cognitio ex-
truēdarū ḡdñ atq; aliarū rerū, q̄
architecturā trito iā noīe vocāt,
nisi poti⁹ cā p̄tē philphiæ velis,
quā

quā cōplexus est, in eolib. q me
chanicarū inscriptus est qōnū.
σπεραιμετρία, vero est corporū
siue dixeris solidorum, scia. Cū
.n. Geometria lineas et spatia tā
tū extimet, ad ipsam stereome-
triam corpora, pertineāt neces-
se est. *φανόμενα*, notant ea quæ
visuntur et apparent cū in aere,
tū i cœlo, quorum magna pars
ad nauigandi pertinet discipli-
nam, quæ ventorū, ac stellarum
ortus & occasus rōnē disquirat.
Ferē aut vniuocæ sunt, nonnul-
læ istarū sciarum, vt Astrologia
et q Mathematica. et q Nauifica;
atque Harmonica, & q Mathe-
matica, & quæ fm auditum]
*χεδὸν ὅ σπάνυμοί εἰσιν ἑνιαί-
τέτων τῶν δεισιμηῶν. οἷον ἀστρο-
λογία, ἢ τε μαθηματικὴ καὶ ἢ ναυ-
τικὴ, καὶ ἀρμονικὴ, ἢ τε μαθημα-
τικὴ, καὶ ἢ καὶ τὴν ἀκολῶν*] Argyr.
[Atq; harū nonnullę sciarū, no-
mine, rōne vt ferē conueniunt,
ceu Astrologia est, & q Mathe-
matica, & Nauigādi scia: & Mu-
sica ea est q Mathematica, & q
auditū oblectat] locū pclarum
perpēdas vbi scias, q ferē extāt
sinonimæ, recenset. Altera, n. &
quidē latinorū interpretū extitit
explanatio, velledisciplinas sex,
hoc est tres subiecti, continui, ac
totidem discreti: cōtinui, Astro-
logiā, Mathematicā hoc ē Geo-
metriā & Nauticā. Discreti ve-
ro Musicā, Mathematicā, hoc ē
Arithmetiā, & vocalē Musicā.
subtilis sanē interpretatio, sed quæ
nō ita facile sustineri posset, nā

illud qrendū, cur stereometria i
eo ordine fuerit p̄termis̄sa, nec
nō optica, cum hę duę de conti-
nuo perpetuā faciant mētionē
At longe aptius, meliusq; Græ-
corū vult interpretatio, ni fallor,
q ait, sinonimiā explicare inter
Astrologiam Mathematicam et
Nauticā, tū ē inter Musicā Ma-
thematicā, & q in sonore instru-
mentorū versatur. Cur vero di-
xerit, *χεδὸν*, hoc est, ferē, vide
Philponū, & rōnē quere. Itaq;
sic ē libeat transferre [ferē autē
sinonimę sunt harum, sciarum
nonnullę: quemadmodū Astro-
logia Mathematica, & q Nauti-
ca. Tum Musica ē Mathematica
ea & quę ad aures pertinet] Ex
his constat duplicē esse Astrolo-
giā, alteram, q cœlestiū rerū co-
gnitio est, per se se: aliā vero, q
peritia nauigandi appellat. Itē
Musica duplex, contemplatrix,
s. q numerorū tñ rōnes disqui-
rit, tum ea, q vocū, sonorumq;
modulaminibus, artificiosa rō-
ne adhibitis, aures dmulcet. Ad
hoc ipsum pertinet ea, q scribit
Boethus in suo de Musica li. sta-
tim ab initio. Nec te fugiat, Ari-
sto, hoc in loco sinonimiā trade-
re iter disciplinas cōtēplatiuas,
& eas quæ ad praxim spectant,
quæ licet tantopere differant,
pulchrum tamen fuit explicas-
se in quo conueniant.

Quodd qdē sensitiuorū ē sciē] a
τὸ μὲν ὅτι, αἰσθητικῶν εἰδέναι.]
snām opportune trāsferūt aliq,
sic [Quod res sit, est eorū, q eas
artes

artes exercent, q̄ sensuū iudicio continent̄.] Arg. [ipsum qdem esse ad eos pertinet scire, qui sensu vtunt̄] vel [ad sensitiuos quidē, q̄ ipsum, cognoscē spectat] collige disciplinas alias esse Mathematicas, alias sensitiuas, causamq̄ pquire ex The. et Philop.

b Non aduertūt] ἀνεπισκεψίαν] nō animaduertūt] nō de ea re cogitāt] vel ēt, [nō animum adhibent] hoc verbū q̄onem arduā in primis, atq̄ difficilē tollit, quo mō effici illud possit vt quis sciat v̄se, et p̄icularia ignoret, si v̄is cognitio, particulariū est similitudo, sed de his copiose in commentarijs nostris.

a Se habet autem & ad perspectiuā, vt hęc ad Geometriā alia ad hęc, vt qd̄ ē de iride [ἡ χηρὴ καὶ πρὸς τὴν ὀπίκλωσιν αὐτῆς πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλη πρὸς ταύτην, οἷον τὸ πρὸς τῆς ἰρίδος.] [p̄clare quidē Arg. & apertē hoc mō [vt at̄ p̄spectiua se se habet ad Geometricā, sic alia sese hñt ad perspectiuā, veluti de iride] vel esse [quēadmodum ad Geometriā refer̄ optica, pari mō & alia ad hęc ipsam opticā se se habet, vt qd̄ est de iride] artificiose explicat, subiectis disciplinis alias adhuc inferiores sub̄ici, ut cōstet eādē dici facultatē suppositā ac suppositā, ad diuersa tñ relatā. Locus hic materiā dedit Alexā. & Proclo differendi, an hęc, quę optice sub̄iciūt disciplinā sit Specularis, vel Naturalis, iccirco lege Philoponū, quē nō

temere mihi videor posse affirmare, palmā in hoc certamine gr̄cis alijs scriptorib⁹ arripuisse. Et illud cogita an Theorema de iride, cum optica rōne demōstrat̄, transcendat de genere īgenus. Itē nū ad Theorema hoc ipsum rōne egeamus ēt Geometrica, quāq̄ rōne solū optica mētionem fecerit. Sed de hac re copiose Olympiodorus.

Aut simpliciter, aut fm Mathematic. [ἢ ἀπλῶς ἢ κατὰ τὸ μάθημα] sic vetus trāslatio. alij [aut simplt̄, aut fm disciplinā] Arg. [aut simplt̄, aut eius qui cōplectit̄ Mathematicā.] locum hūc difficilē iure arbitrat̄. Philoponus. Nā si de speculari id itelligat̄, qd̄ voluit Proclus, iā ipse nō simplt̄ est optice⁹, sed fm disciplinā, q̄ ē de iride. verū si de ea parte naturalis sciē, quę de iride differit, id audias, tum asluetus tunc interpretari fm τὸ μάθημα, hoc est Geometriā: qm̄ naturalis & ex optica & Geometrica ratione Theorema de iride colligere solet. Qd̄ & Olympiodorus nō negat. Accedit q̄ paulo antea, sup̄emas Mathematicas, disciplinas vocauit: vt sensus sit, Naturalē assumere cām theoremat̄is de iride, siue ab optico simplt̄, siue ēt à Geometra: qm̄ Geometrica rō, postremā v̄r in eo casu facere resolutionē.

Vt medicina] οἷον ἰατρικὴ] **c** totū p̄ pte, figurę quadā rōne, intelligit. Nā pro medicina Chirurgiā intelligas: q̄ pars de solutione

tione continui tractat diligēter. Contēde tñ, quantū ingenij vires ferre pñt, nū hæc demō, cuius Theorema medicū est, mediū vero à Geometria, ductum, transitionē faciat in scientijs: itē nū Ars sciē subijci possit demōstrādo: qđ exēplū de vlceribus vñ asserere, res tñ alioqui perdifficilis, vt uix sustineri possit.

Quo autē id mō dici queat, in cōmentarijs nostris aliquando, copiosius persequemur.

T E X. XXXI.

^a Condensantur & augentur] *καταπυκνύται & αὐξάνεται*] qđ quidē partē ē interptatus Arg. densantē atq; accrescunt] uel coagmentationē, & multiplicatiōnē suscipiunt.] doctē mehercle & dilucide quidā nostris hiscē tēporibus de liberalib⁹, disciplinis benemeritis sed, (vt ille ex instituto profiteſt) magis ad sententiā, qđ verborū numerū prospiciens uertit [q̄ in dissoluēdo fit coagmentatio et in multitudinē quādā propōnū accessio.] verbū autē *καταπυκνύται* trāslatum dici pōt à rebus corporis molē hñtibus, ad media, fm rōnem in rōcinatione constituta.

^a Indiuidu] *ἀτόμος*] sic etiā Argy. sed alij continuo] vel etiā [absq; medio] diu multumq; à studiosis efflagitatū est hoc ī loco, cur indiuiduas potius ppōnes negantes qđ affirmantes doceat cognoscere: sed gręcorū hominū singulari industria diluif hęc dubitatio, Philoponi p̄fert,

Ex coordinatiōib⁹] *ἐκ τῶν συστοιχιῶν*] Arg. [ex dispōnibus] qđ translatio parū aut nihil fructus habet. Sed hæc pars ab alijs latine reddita est, [ordinibus et quasi clasibus rerū] verbis sane elegātibus & proprijs, at quę non nihil redūdent. forte etiam [ex rerum distributionibus.]

T E X. XXXII.

Ignorantia.] *Ἄγνοια*] Arg. ^a [ignoratio] alij [inscientia] vel ēē [imperitia] res nota est, & qđ maior pars hominū profiteſt. id exploratū habet, insciētiā, esse habitum sciē oppositum, siue potius sciē priuationē dixeris: hæc syllō imperitiā comparat, qui demonstratiuo priuatoria ratione opponitur.

Secundū dispōnē] *ἡ δευτέρα* ^b *συν*] sic ēē Arg. alij uero malunt [affectionē] qđ cum gręcā vocē non equet, ob id alius accurate vertit [ex certa qđā affectiōne] quā alij explanātes, vocant [prauā affectiōnē] tu rē diligenter expende, nō solū vim verbi. Hęc. n. imperitia est, qđ falsa vt plurimū rōcinatiōe cōparatur. Quā et malū habitum vocant.

Deceptio.] *ἀπάτη*. Alij [^c *εἰς ῥὸν*] siue] Hallucinatio] Hinc syllus decipulosus, et hallucinatorius qui insciētiā parit. vel etiam [falsa opinio.]

Suspiciōē.] *ὑπολήψις*.] Ar. ^d *λογε* meli⁹ [existimationē] alij nō inepte [opiniōē] in more positū est semp apud Aris. vt verbū illud [*ὑπολαμβάνει*] aut inconstant

cōstātē animi pceptionē signifi-
cet, aut etiā fallacē cognitionē.

TEX. XXXIII.

a QVO mō insunt vnicuiq; ge-
neri nonnulla, et si nō separabi-
lia sunt, fm q; tale vnumq; d;.
[οτι ὑπάρχει ἐκάστῳ γένει ἐνια καὶ
ἐμὴ χωρὶς ἀόριστον τοιοῦτον δι' ἐκά-
στον.] Arg. [in esse inquā nōnul-
la generi cuiq;, et si nō separabi-
lia sunt, et vnūquodq; ē tale,] q;
trāslatio breuior v̄r Arist. ipso.
Nōnulli id de græco vertūt, nō
tā appositē, quā ēt eleganter, [et
quā hæ res hoc ipso q; ad sen-
sum traducūt non iā quasi abiū-
ctę, separatęq; intelligunt, semp-
tū in hīs aliqua insunt, q; nō nisi
hac ratiōe manifesta fieri p̄nt]
nos vero, ēt aliorū iudiciū nō re-
formidabim⁹, dicemusq; [qua
rōne vnicuiq; generi qdā īsunt,
quāquā hæ cōseparari nō p̄nt, ut
tale est hoc vnūq; d;.] intelligit
de his rebus q; p; sequestrationē
dicunt, q; cū sensu pceptę nō vi-
deant abiūctę, inductiōe tū ipsa
patefiūt. Tu diligēter cōsidera,
ne huiusce loci obscuritas sit stu-
diorū tuorū fructū retardatura.

TEX. XXXIIII.

a ET qui mōstrare pōt,] καὶ ὁ
μὲν δεικνύει διὰ μένος] Arg.
[& q; oñdere pōt] vel ēt, [et q;
asserere pōt] sępe. n. animaduer-
sum est, verbū δεικνύει, cē po-
tius rōcinationis, vel dialectici
munus q; demonstrantis; cuius
propria res est ἀποδείξαι tu iste
hec recte percipias, vt monitus

proprietatem Arist. sequare.

Secundū opinionē igitur syl a
logizantibus et solū dialectice]
καὶ μὲν οὖν δόξαν συλλογισμοῦ
νοῖς καὶ μόνον διαλεκτικῶς] Ar-
gy. [Si igit; probabiliter, solūq;
differendi modo ratiocinari vo-
lumus] quam versionem vt nō
improbo, ita neq; valde probo.
Quamquā. n. singula verba pro
singulis nō sunt supstitiose red-
denda, sed potius sn̄æ sententijs
sint accommodandę, qd̄ erudi-
ti ferē oēs sentiunt, attamen in
vertendis disciplinis interpreta-
tio ita tēperanda est, vt minus,
q; fieri possit, redundare nostra
patiamur. Quocirca sic malle
vertere [itaq; fm existimationē
rōcinantibus, ac solū dissertato-
ric] ac neq; frigide sn̄am vertit
alius sic [atq; hīs quidē qui suas
conclbnes ad opinionē dirigūt
& dialecticē tū disputant] Est
autē δόξα, existimatio & op̄io,
habitus permutabilis, & p̄p̄ta
sciā contrarius, quæ mutari nō
pōt, & ob id ratiocinatione dia-
lectica comparatur.

Probabilissimis] ἐνδοξότατα b
των] Arg. [ē q; maxime proba-
bilibus, verisimilibusq;.] Ego
in ea semper fui sententia, ut du-
plicatio verborum in discipli-
nis vertendis sit fugienda: præ-
sertim vbi verbum verbo ex-
pressum & comparatum red-
dere possumus: in cæteris vero
sat est seruare modum. Nam
quid etiam habet hic probabile
cum verisimili? Itaque sufficiat
dicere,

dicere, [quæ maxime probabilibus] quid & alijs viris bene doctis uertisse aliquando non displicuit. Quæ vero hæc sint, quæ maxime probabilia, lege. n. lib. Topicor. hæc. n. sunt, quæ omnibus videntur. minus vero probabilia ea esse constat, quæ sapientiores tantum admittunt, genus vero inter utrumque mediū eorū est, quod plurimis videntur verisimilia tu si probabilē à verisimili seiungere noueris ex his quæ habet Arist. in libris de ratione dicendi, immensum planè fructum percipies.

a Sed hoc quidē, ut accūs illud vero ut predicamentū.] ἀλλὰ τὸ μὴ ὡς συμβεβηκός, τὸ ὅς ὡς κατηγορία. Arg. vertit [sed alterū per accidēs, alterū vero natura] sic .n. factum est ut κατηγορία, non mē naturę acceperit. Id autē quā rōne dixerit, vix, ac ne vix quidem excogitare possum. Quidā vero & dicendi & interpretandi vir satis peritus, inquam vertit [quod vna est per accidēs, altera propria ac per se attributio] nā oīs attributio vel per se est, vel ex accidenti. Ego vero qui veterē translationē tantum castigationibus emendare, non autē totū Arist. de græco vertere, enitor, quantū sterilis mea patitur industria, sic transferrem, [sed hoc quidem ut ex accidenti, illud vero ut ex rerum ordine.]

Contigua] ἐχόμενα.] Argyr. [inter se se hære, alij [quod continenter se se sequuntur] vel [consequentia] sed carbones pro thesauro

non indicabo : hæc. n. peruulgata satis & perspicua sunt.

TEX. XXXV.

Quod autē in illis logicę quidē speculātib[us] ὅτι δ' ἐπ' ἐκείνων λογικῶς μὴ θεωρεῖσιν — Argy. forte obmendū exemplaris, quod dā addit, quod in vetustis codicibus non extant, inquit. n. [si primū differēdi mō, deinde resolutiue id cōtēplabimur. [at ego nulla alia re sum tam fretus quā diligentia, & iudicio aliorū, si quidē de Resolutione nihil hēt Arist. in p[re]sentia: id vero paulo post subiūget, quod oēs interpretes hoc in loco animaduertunt. Hinc recte nonnulli [ac primū logicę ista cōsideranti] vel si hoc nō displicet mō [quod vero in illis logica quidē rōne cōtēplantibus] ut autē studiosis per nos satisfiat, scire licet, rōnem logicā esse argumentum à cōi[un]ctis rebus ductū, interdum & probabilibus, nōnūquam etiam necessarijs, quæ tamen per se non sunt.

Species. n. valeant : namque & a teretis m[en]ta sunt.] τὰ γὰρ εἰδη χαίρω, τερετίσματα γὰρ εἶσιν.] alij [gaudeant ideæ, monstra. n. sunt] res nota est, & testimonio oīum interpretū peruulgata, hoc in loco de ideis Platonis, quasi irrisorie, sermonē h[ab]ere Arist. verū, quo pacto eas voluerit gaudere, nec video, nec facile cur id fieri possit, itelligo. Arg. vero, quantū eius vires ingenij ferrē p[oss]unt, cōtēdit, ut hæc pars diligenter vertat, hoc mō [for-

me nanq̄ valeat, fidium. n. sunt
attrectationes] sed quidē, hō in
literarū studijs cōplectendis p̄-
clare animatus, mirificēq̄ pro-
pensus in hāc ipsam vertēdj ex-
ercitationē, sic ait [nā ideas hoc
loco valere iubeamus, nil. n. q̄
nugæ, & quasi inanes cantioēs
sunt] Ego vero, si vlla à me par-
ta est in hisce studijs literarū co-
gnitio, sic ēt verterē [ideq̄. n. re-
cedant, monstrosi nanq̄ sunt
p̄cantus.] plurimū opere ī hac
re collocavit Philoponus, vt te
in hoc cōmonesceret, *τερετίσ-
ματα* esse præludia citharedo-
rū, quibus fidiū dissonantiam
prius experiunt, q̄ certā vllam,
cantionē aggrediantur. Ex qui-
bus facile constare pōt Arist. ir-
ridere ideas, vt portenta, ac res
inarticulatas, & sigmenta: nol-
lēq̄ eas vim & momentum ha-
bere vllum ad scientiæ consti-
tuendæ rationem.

- a Vel. n. vt substātiā p̄dicabit̄]
ὃ γάρ τοι ὡς ὅσια κατηγορηθήσεται
] Argyr. addit, verbū *συμβε-
βηκός*, vertitq̄ hoc mō [nā aut
vt accūs, aut vt substātiā p̄dica-
bitur.] id aut̄ nec ī vetustis, nec
in nuperrime excusis libris, h̄t.
Fieri tñ potuit, vt Arist. id omi-
serit, quasi q̄ animo legētis, eēt
impressum. Etenim qđ de alio
p̄dicat̄, vel accidens est, vel sub-
stantia, at hic, membrū illud ag-
gredit̄, qđ vt substantia p̄dica-
tur, quocirca primū, necesse nō
est vt enūcies, subiūtelligas tñ,
pro diuisionis rōne, necesse est.

Itaq̄ sit, ut certe ē, Arg. lectio ve-
ra ineunda tñ ratio non erat, vt
verbū adderet de suo. Alius ve-
ro vocē illā. [*ἡσία*] vertit, Essen-
tia, qđ dū cōsidero, diligenterq̄
specto, nō nisi magnopere pro-
bare possum. Qm̄ hoc ī loco nō
de ipsa, q̄ ab accētib⁹ diuersa ē
substātia loq̄t̄, sed de ea, q̄ in oī-
bus reperiri p̄t p̄dicamētis, quā
nostri homines, essentiam trito
ac prouulgato nomine vocant.

Sed est semper supra assum-
pti] *ἀλλ' ἔστιν ἀπὸ τῆς ἀποθέντος*
ἐπ' αὐτῷ] Et si minimi pōderis vi-
detur hāc animaduersio, nō cō-
mittā tñ, vt studiosi in re perspi-
cua cæcutiant, tñ ēt laborē refu-
gisse ne videar. sermo Arist. est
ad hoīem, qui dicit, quocūq̄ as-
sumpto dato, semp̄ aliud esse eo
superius. Quē locū apertius sic
vertit Argy. [Sed semp̄ aliquid
superius sit sumpto] Alī Arist.
institutū sic explanant, [sed in
infinitū aliqua semp̄ superiora
sint] vel etiam [sed semper est,
eo quod assumitur superius.]

TEX. XXXVI.

Logice igit̄ ex his quidē aliq̄s a
crediderit de eo qđ dictū est, re-
solutorie vero p̄ hāc manifestū
brevius] *λογικῶς μὲν ἐν τῇ τέ-
τῳ ἀντιστοιχείσει περὶ τῆς
θίντος ἀναλυτικῶς ὅτι διὰ τὸ
φανερὸν σωτομώτερον*] loc⁹ sua
uis admodū & fructuosus est, q̄
mō à me propositus fuit. Nam
nil pulchrius aut p̄stabilius ex-
cogitari p̄t hac vna diuisione rō-
nū, qđ & logicę & resolutorię ap-

pellant. Arg. vertit [ex his igitur, quod differendi diximus modo, id quo de loquimur, ita esse quod si credet: resolutione at per hoc breuius.] vult .n. quod antea fecerat argumenta ducta fuisse a logica ratione, quod vero adducenda sunt, ea omnino esse a resolutione formanda. Est itaque ratio logica, communis, probabilis, ab opinione ducta, quod tardius ac longius propositum scopum attingit. Resolutione vero propria est, necessaria, a scientia profecta, quod celerius ac breuius ad propositum rationem proficiscitur. Hanc autem dictionem eo mihi aggrediendo putaui, quod nihil mihi vel prius, vel antiquius videbatur, hac una partitione argumentorum. Accedit quod Aristoteli institutum erat in his libris agere de Resolutionibus, quod si ignorare & impudens erat et male affecti ingenij. Itaque sic transferri possunt illa verba [Ex his itaque, logica ratione profecta, quod de eo quod dictum est, persuasus fuerit, resolutione uero, perspicuum fiet breuius.] Adde has ipsas rationes dici logicas, quoniam earum materia, sunt subiecta, predicata, media, predicationes substantiarum & accidentium, ac cetera huius generis plurima. resolutione uero rationes vocabuntur, quod post hac a modis dicendi per se ducentur: hi .n. ex analyticis doctrinae visceribus depromuntur: suntque precipua huius libri resolutionis materia subiecta: quoniam tunc demonstrationem & resolutionem dicimus tenere, cum eam ex his quae per se sunt, nobis suppeditauiamus.

b Per se vero dupliciter: quoniam

que etenim in illis insunt & eo quod est quod, & quibus ipsa in eo quod est quod inexistunt ipsis.] partitione est, primi ac secundum modum eius quod est per se. Hanc autem graece sic se habere [καθ' αὐτὰ διχῶς. ὅσα καὶ γὰρ ἐν ταῖς αἰσίοις ἐν ὑπάρχει ἐν τῷ τί ἐστιν καὶ οἱς αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστὶν ὑπάρχουσιν αὐτοῖς.] — Quae hoc modo Arg.] ea vero quod per se comperitur, duplicem subeunt modum, quod dicitur .n. si eadem sunt definitione rerum, quibus inesse dicuntur, ut multitudo vel diuisibile, haec .n. numero comperitur, & in ipsis sunt definitione. Quaedam in ratione sua res eas suscipiunt, quibus competunt ut impar.] Sed Argyr. dum ita vertit, aliud scribendi argumentum quaerit, nam etiam quaedam de suo addicit. id quod recte factum fuerit, alij viderint. Mihi certe probatur magis, ut reiectis aliorum versionibus in uertere maneamus. vel etiam sic [per se uero bifariam sunt. Etenim ea omnia quod in eo quod est quod, in illis insunt] sic .n. commode primam habes significationem, eius quod per se dicitur. secundam habes, cum sequitur [et quibus illa in eo quod est quod, ipsis quod inexistunt] verti autem ea particulam αὐτὰ, illa, non ipsa, ne repetitio eiusdem particulae impedimento esset, pro sententia exprimeret. Nam quotumquidque est, quod vel obscura translatio, vel postura aliorum non decipiant. Illud etiam non est cognitu indignum, praetermississe etiam ac quarumquam significationem per se, tantumquam ad resolutionem facientem

dam

dam parum adhibitas, hoc est demonstrationem simpliciter.

- a Nullam distantiam immediatā] *μηδὲν διάστημα ἀμεσον* — Arg. [nullū interuallū esse medio vacans] vel [nullū interstitium esse absq̃] haud profectō fallunt qui dicunt Arist. q̃ a Mathematicis dicunt per sepe vsurpare, similitudinis rōne. Nā *διάστημα*, hoc est interuallū distantia, est s̃m similitudinē dicta i. p. pōnibus, q̃ mediatę sunt vel imediatę. Ab hac emulatiōe defluxere illa nomina, Terminus, Figura, Mediū, Mediatū, Immediatum & hoc quo de modo sermo est, interuallum : quę in logicis ab alijs disciplinis petita accipiuntur.

- b Intro namq̃; proñciendo terminū, sed non assumēdo demonstrat] *τῷ γὰρ ἐν τῷ ἐμβάλλειν ὅρον ἀλλ' ἢ τῷ προσλαμβάνειν ἀποδείκνυται*] hæc verba ad hominē dici intelligas, non ex instituto : alioqui sese feriet Arist. cum alibi dixerit, scias nō posse ad intra mediū proñcere, qđ in p̃cedentibus notatū fuit. Potes et sic vertere [nāq̃; immittendo terminū, sed nō extra assumendo demonstrat] Arg. [non foris addito, sed immisso termino demonstratur] Alij [vt verbū me dium inter extrema immittat, nō autē extra extrema ipsa collocetur] qui vero hæc verba ex Arist. insinā proferunt, nō ad hominē autē ea dici intelligūt, nullam sanē particulā eius ingenij,

vel minimum attingunt, nullā eius suauitatem degustant. Est aut ratio huiusmodi, quia dicis in infinitum excurrere propōnes, iccirco nullū erit interuallum immediatū et indiuiduum illatiōis causa est, quod ipse ais, dum mediū inter extrema semper immittis, non de foris autē assumis.

Logicę quidem prius, resolutorie vero nunc] *λογικῶς μὲν πρότερον, ἀναλυτικῶς δὲ νῦν*] — quod ait *πρότερον*, & *νῦν*, hoc est, prius & nunc, ordinem quendā designat, quo iam satis constat, rationes logicas antecedere resolutiuas, nō quidem dignitate, perfectione ve, sed via atq̃ ratione docendi. Nam si logica ratio communior habetur analytica, quę vero communia magis sunt, etiam ut notiora nobis sint necesse est, ob id recte dictum, logice prius. Non semper tamen logica rō ad aliquid probandum adhibita, prior est resolutiua, nam in Philosophię libris per sepe vsu venire solet, ut Analyticę rationes anteponan- tur, id cur accidat, in nostris cōtradictionibus exposuimus. Nā etsi hominis animus non con- quiescit, nisi adhibita ad fidem faciendam ratione, attamen hic locus non tā nobis latē patet, vt hæc disserere copiose possimus.

T E X. XXXVII.

QVVM NON PRAEDICE- tur alterum de altero, aut nullo modo, aut non de omni] *μη*

Β ἢ καθήκον

κατηγοριμένους θατέρους, καὶ θατέ-
 ρους, ἢ μηδ' αὐτῶς, ἢ μὴ καὶ παντὸς]
 Arg. [quorū alterū d' altero aut
 nullo mō, aut nō de q̄libet p̄di-
 catur] vel ē[quū aut nulla rō-
 ne alterū de altero dicatur, aut
 nō de quocūq̄] Arist. n. sapien-
 tissimus differendi artifex hoc ī
 loco colligit q̄t modis duo om-
 nino possint esse disparia: id. n.
 bifariā contingit, vel vbi alterū
 de altero simpliciter dici nō p̄t,
 cuiusmodi lapis & Homo dici
 tur, q̄ nullatenus inuicē p̄dicari
 tur, et sunt ea, q̄ ā nostris homi-
 nibus disparata dicunt. Vel vbi
 alterū de altero dici pōt, sed nō
 oī, vt Rationale & Mortale, (vt
 author est Philoponus) q̄ de oī
 inuicem dici nequeunt. Hęc au-
 tē disparata n̄ simp̄r appellant.
 b. Secundū. n. q̄ figura quædā
 ineſt] ἢ γὰρ ἡμᾶτις ὑπάρχει]
 — sic. n. oēs quos adhuc lege-
 rim, codices habēt, Philoponus
 tñ bifariā legit, mō circūfleſcēs
 illud τὸ ἡμᾶ, vt sit primus ca-
 sus, mō acuēs sic ἡμᾶτι, vt sit
 tertius. Vt vt aut res se habeat,
 maturitatē iudicij deſydero, vt
 intelligas Arist. velle cōe quod-
 dā duob⁹ illigijā datis ab initio;
 siue id sit figura, siue aliud quip-
 piā. Arg. autē secutus priorē le-
 ctionē sic vertit, [vt vterq̄ est,
 q̄dam figura] idē & alij transfe-
 runt, ea tñ rōne, vt particula τ, siue
 quædam, vim habeat defi-
 niendi ac terminādi. Quocirca
 & sic vertendum [vt enim cer-
 ta quædam figura, ineſt.]

Τ Ε Χ. XXXVIII.

Excisidē indiuiduis] ἐκ τ' αὐ-
 τ' ἀτόμων] sic Arg. ac ceteri oēs
 Te tñ haud pœniteat sciuisse,
 ἄτομον, hoc est indiuiduū plu-
 ra significare posse. Interdū. n.
 corpus illud infectile, ac omni-
 no impartibile est; q̄d materiei
 exiguitate diuidi nō pōt: cuius-
 modi ea sunt corpora quę ad so-
 lis radios æstuat, ab Epicuro et
 Democrito tantopere approba-
 ta. Sunt & indiuidua, q̄ nulla ra-
 tiōe diuidi p̄nt, aut egrē: ut Ada-
 mas, Itē q̄ singularia appellant,
 Socrates, & Plato, q̄ iccirco in-
 diuidua vocant, q̄ vbi secatur,
 intereunt. Nonnunquā & spēs
 eodē nomine appellat in secūdo
 hoc lib. Ac postremo hoc in lo-
 co, indiuidua pro terminis disci-
 plinarū audit Philoponus, sed
 ēt mihi certe sic verisimile, vt
 immediatas itelligat propōnes,
 q̄ cū medio vacent, indiuiduę
 dici p̄nt. Etā nūm extat dicēdi
 consuetudo, hęc vel illā esse pro-
 pōnē indiuisibilē: pręter id q̄d
 superius dictū fuit extare distā-
 tiā indiuiduā, hoc est immēdia-
 tam propōnē. Quę vero de p̄ti-
 cularibus indiuiduis ā nonnul-
 lis hic asseruntur, mihi illa non
 satisfaciunt, nec cuiquam puto
 placere poterunt accurate disq̄-
 renti, qm̄ ex particularibus de-
 mō fieri nequit. Verum isthęc
 suis reliquamus authoribus vn-
 de defluerunt, & ad ipsam re-
 deamus cōtextuū explicationē.
 Sed hęc est via q̄ in p̄cipia] a

ἀλλὰ ἢ ἐκ τῆς ἀρχῆς ὁδὸς αὐ-
τη εἶναι] Argy. [Sed hæc ē ea via
qua acceditur ad principia [alij
[sed iā tū ad ipsa initia peruētū
erit] vel ēt, [sed hæc ī principia
via qdā est] quo in loco illud,
ὁδὸς, siue via, siue alio quouis
mō transferatur, metaphoricū
quoddam audiendum est, nam
mens ipsa hoīs ēt moueri dī cū
ab vno ad aliud deferē, vnde &
ascendere & descendere dī ani-
mus, qd Porphirius docuit ī li.
5. vocū. Hinc discipline, vig in-
terdū fuere appellata, hinc rō, p
cedendi in scientiis modo ὁδὸς,
mō, μέθοδος, dicta ē, hoc est via
& rō docendi. Hoc gñe motus
fert intelligentia ipsa, cū ā prin-
cipiis ad cōclones tendit, vel ēt
vbi conclones in earū initia re-
soluit. Via vero principiorū est
cognitio hoc in loco ad imme-
diata & proloquia, quo cū ven-
tū est, in eo genere amplius non
potest desyderari.

- a Sed principia & elemēta tot
sunt, quot termini] ἀλλὰ ἀρχαί
καὶ σοιχῆα τοσαύτ' εἶναι ὅσοι
ὅροι.] Argy. [atq; quot sunt ter-
mini, tot sunt elementa, princi-
piauē.] Alj [verū quot erunt
verba media, tot erūt principia
elementa] vel hoc pacto [At ini-
tia, elementaq; tot sunt, quot vo-
ces] Etenim, ὅρος, hoc in loco
simplex vox, atq; dictio ē. Apd
receptæ fidei authores obserua-
tum est in Arist. σοιχῆον, hoc ē
elementū, plures habere signifi-
cationes. Nā primū corpora il-

la impermixta designat, Ignē,
Aerē, Aquam, Terrā, deinde ea-
dē vti cōcreta et permixta sunt,
item & Materiā & formā, q si-
gnificationes in Physicis maxi-
me, ac in lib. de Gener. & Interi-
tu vsurpanē. In Metaphysicis uē
ro elementū cōi rōne magis de-
finit, qm id in rōne seiuncta cō-
siderat, vide lib. 5. Metaph. Ele-
mentū vero pro literis, sapius
nominat in prioribus resolutio-
nīs, ipsumq; in poetica definit.
At hoc ī loco, vult elemēta eē, p-
pōnes ex qbus condunt demō-
nes: neq; hāc significationē vsur-
pare valde dubitauit, cū in vsu
verborū tāta vsus fuerit mode-
stia & proprietate, vt apud om-
nē posteritatē maximā laudē et
admirationē fuerit consecutus,
id qua rōne factum sit, ostendit
Philoponus, qui in seligēda ver-
borū proprietate nimia semper
vtrū diligētia aut potius religio-
ne, nā elemēta naturalia ex alijs
cōstāt principiis, nēpe Materia
& Forma, sed ipsa sunt aliorum
initia hoc est cōpositorū: sic p-
pōnes ā vocibus simplicibus tā
quā earū principiis pendent, &
principia sunt syllorū. Ceterū il-
la vox, ὅρος, quæ est Termin⁹, &
ipsa suis scatet significatiōibus.
Nā in Physicis pro initio aut fi-
ne motus vulgarissima signifi-
catione assumit. In Mathema-
ticis pro finiente, vt punctū in
linea, aut linea in superficie. In
Chategoriis cap. de Quāto Ter-
minū mundi, centrū atq; exte-
B iñ man

nam audit circūferentiā. Defi-
nitionē vero significare et ī supe-
rioribus abunde docuimus. Itē
subiectū et p̄dicatū ex. i. li. Prio.
analyticorū, atq; ibidē ēt syllō-
xū elemēta, hoc est mediū cū ex-
tremis, iterdū oēs dictionē, sim-
plicē vocē, verbum, qđ Alex. &
Philop. in priora analytica scri-
psere, sepe ēt literas terminos ap-
pellat. Hęc autē ī studiosorū gra-
tiā p̄scripta sint, ne harū vocū
multiplex significatio, magno
sit studiosorū incōmodo: tū ēt,
vt fermōis, pprietatē & cādorē
cū p̄spicuitate interpretatiōis, ac
rerū sūma cognitiōe cōiūgant.

b Qđ ē istud hoc, & inest istud
huic, ita & qđ nō ē istud hoc, ne-
que fēst istud huic.] *ἵτι ἐστὶ τό-
δε τοδί, ὃ ὑπάρχει τόδε τοδί,
ἔτα ὃτί οὐκ ἐστὶ τόδε τοδί, ὃ δ'
ὑπάρχει τόδε τοδί.*] Arg. [hoc
ēst illud & illud inest huic, licet
hoc mō, hoc non est illud, & il-
lud nō fēst huic.] vel sic] hoc ēē
id, atq; id huic inesse, pariter &
hoc nō ēē id, atq; id huic nō in-
ēē.] cū. n. de principijs qđ demō-
strari non p̄nt sermonē habeat,
p̄ hęc verba indicat tā quē affir-
māt aliquid eē, vel alicui inesse,
q̄ qđ horū utrūq; negāt. Quo fit
vt exēpla quatuor à te sint exco-
gitāda, vel ex Philoponi cōmē-
tarijs petēda. Hinc tibi pulchra
admodum & apposita proponi
tur diuilio principiorum, qua-
ternario comprehensa.

a Nunquā extrinsecus propō,
neq; exiñs accipitur ipsius A. in

demōstrando.] *ἢ δὲ ποτε ἐξωτέ-
ρῳ πρότασις, ὃ δ' ὑπάρχον λαμ-
βανέται τὴν αὐτῶν διευκύναι*]

— Arg. [nulla propō tibi nul-
lusq; terminus affirmandus ex-
tra ipsum A, sumunt in proban-
do.] patet autē illud ὃ δὲ ὑπάρ-
χον, vertisse, Termin⁹: qđ quā-
tū facit ad sn̄æ explicationē, tā-
tundē à verbi proprietate rece-
dit. Itaq; alijs longe diligentius
vertūt, [ita vt nulla vnquā ex-
tra illos terminos propō sumat,
nec vnquā aliquid, qđ ipsi A, oī
attribuat, ī probādo adhibeat]
qđ licet verbis elegantibus ac, p̄
prijs & ad authorē explicandū
accōmodatis dictū fuerit, p̄t tñ
locus hic ēt sic verti [nūquā de
foris propō, neq; aliud quippiā
sumit ipsius A, in demōstrādo]
quem locum iure quodā existi-
mat Philop. eē difficillimū. Nā
extra assumi, ppōnē, vult signi-
ficare, mediū nūquā p̄dicari de
maiori extremo, ī syllis affirmā-
tibus. tu si meliorē habes expla-
nationē, iure tuo eā afferas, sed
adducor vt credam, extare nul-
lam. Philoponum vero hic dili-
genter percurras.

In pōdere quidē mina] *ἐν βάλῃ* **b**
ρη μὲν μιν ἄ.] licet oēs eē vertunt:
vno excepto, cuius ea fuit trāsf-
latio [in graui quidē vncia] tu
vero ppēde Arist. Minā accepis-
se, exēpli cā, nō qđ simplr indiui-
dua res sit, qm magnitudo (qđ
rōcinaat Philoponus in hac re)
semp est diuisibilis in infinitū.
sed hoc dixit seruato more vul-
gi,

gi, nā in pōderibus est tandē ut deueniamus ad minimū, quo popularis vsus minus aliud nō admittit. Hodie minimū pōd⁹ est, tritici granū, magnitudinis mediocris. Minā vero et ī pōderibus, et in re numaria accepisse veteres satis cōstat, tum Budæi, tum etiā aliorum testificatione. Minam autem nouā aliā, aliam vero atticam et veterem extitisse ob diuersam ponderis rationem, item q̄ fuerit solonis Mina quęq̄ græca vocata, in præsentia nō ē dicēdū, hęc. n. late patēt ex Plinio, Budęo, Agricola, Prisciano, Fānio, ac cęterisq̄ de hac ipsa re accurate scripsere. Illd nō ommittēdū, siue Minā, siue Vnciā, siue aliud quidpiam dixeris hoc in loco, significare indiuisibile pōdus iuxta vulgi extimationem, non autem secundum magnitudinem simpliciter.

c. In cantu vero diēsis] ἐν δὲ μέλει δίεσις] Arg. [ī modulatiōe vero prim⁹ sēlibilis son⁹] Alij, [ī modulatiōe diēsis] Est. n. δίεσις, prim⁹ sēlibilis sonus, q̄ minorē nequit auditus, ob exiguā ei⁹ modulationē, pcipere. Nūc aut Philop. arbitrat̄ cōsistere in quāto super octauę rōnis. Et est ita principiū in Musica, ceu vni-
tas in Arithmetica, sic. n. Arist. lib. ix. Metaphysi. Plura de hac re lege apud Budæum.

d. In syllis ipsum vnū, est propositio immediata] ἐν συλλογισμῷ τὸ ἐν πρότασις ἀμεσος.] [Argyr. [in rōcinatione quidē

vnū vacans medio propō est] vel sic [in ratiocinatiōibus hoc ipsum vnum, est propositio medium non habens] Artē incredibilē Arist. perpende. qui principium demōstrationis propositurus, quod vnum atq̄ indiuisibile est, ēt syllogismi initium docet, siue quia, sylsus forma est & ratio demōstrationis, siue quia librum Priorum ac Posteriorū, cum eodem ferē titulo prænota-
uerit, (quoniā vterq̄ ab eo analyticus nuncupatur) cumq̄ in Proœmio lib. Priorum qui de syllogismo est, etiam de demōstratione mentionem fecerit, & in Epilogo secūdi lib. Posteriorum, qui de demōstratiōe disse-
rerit, etiam de syllogismo quædā egerit, nūc etiā acturus de principio demonstrationis, complectitur itidem syllogismorū initium. Hinc Philoponi dubitatio, locum non habebit, cur esse non ille dixerit, dialectici syllogismi principiū esse δόξαν, hoc est opinionem.

In demōstratiōe vero ac sciētia intellectus] ἐν δὲ ἀποδείξει, καὶ δῆσιμον, vñs ——— sic etiam Argyrop. vertit. sed Alij [in demōstratiōe vero ac sciētia ipsa mens, atq̄ intelligentia] verum si minus tibi redundare placeat, sat est vertere, [ī demōstratione vero ac sciētia mens ipsa] est enim illud νοῦς, suprema intelligentiæ humanæ vis, quæ proprie est Mens. Ob id Plotinus, gradatione qua-

dā procedens inq̃t, Hoīem constare Corpore, Aīa & Mēte. Nā mēs suprema est siue potētia siue facultas animę: quam Arist. vult cognoscere principia absq̃ medio, sed de hac re, plura, prope finē secūdi li. videre poteris.

- a Nihil extra cadit.] *ὅτι ἐξ ὧ πέντε.*] locus est ille difficilis, quē Philoponus, vt in superioribus prænotaui mus, interpretari cogit, explanatione diligenti. Quid autē sit mediū extra & nō extra cadere in tribus syllabrū si guristā affirmatiū, & negatiū, ex eodē cognoscere poteris. Nō .n. aliorū inuēta colligere et collecta legētib⁹ sculcare volum⁹.

T E X. XXXIX.

- a Cum vero sit demō, hęc q̃ dē vtr̃, illa vero fm partē.] *ὅτι οὐ δ' ἀποδείξεως, τῆς μὲν καθόλου, τῆς δὲ κατὰ μέρος*] Arg. [cū at demōstrationum alia ṽlis, alia particularis sit] Alij [qm̃ sunt alix demōnes de toto genere, alix de pte.] vel [cū autē sit hęc quidē demō de uniuersa re, illa vero de ea q̃ fm̃] partē [ex collatione trāslationum tibi facile cōstare poterit, nunq̃d p demōstrationē fm̃ partē, ea sit intelligenda q̃ particularis vulgo dē, vt. v. c. si quis demōstret Calliā esse disciplinabilē: an potius eā, q̃ generis affectionem de specie colligit, vt si Isocelē dixeris tres angulos habere duobus rectis æquales. Id. n. ab itēptibus diu agitatū est, qđ alio in loco tradidimus: nā per magni itērest, vt

in hāc vel illā snām scīlines, qđ cognoscēs aptissime, si utriusq̃ rōnis argumēta collegeris. Pende et illud, nū Arist. hoc ī loco rē colligat necessariā, an vti lē duntaxat in doctrina analytica. Nec te fugiat, extare ēt consuetudinē, ī Philosophiæ libris, physicæ p̃sertim auscultatiōis, vt post p̃cepta doctrinæ causa, explicata, tandē qđā discutiatur Theoremata, ad lucidiorem explicationē adhibita. Itaq̃ hac in parte, tria siue Theoremata, (vt Philoponi verbo vtar] siue qđnes proponit, quārū magna & latē parēs erit vtilitas. Prima est, an potior, p̃stabiliorq̃ sit cēsenda demō, q̃ devniuersa re ē, an q̃ fm̃ partē? Huic proxima est, qđ differit, an ea sit antiquior existimāda q̃ affirmat, an quæ negat? Extrema est, nū ea quæ recta rōne demōstrat ei sit antepōnēda, qđ ad incōmodū ducit, an cōtrā? Esse autē in ordine huiusce enumerationis, saneq̃ mirū artificii, cū ob ipsū nexū, tū ob rerū veluti quandā societātē, facile percipies, si quæ ā p̃claris scriptoris dicta fuere animaduertaris. Primū. n. Theorema, rē quātā demōstratiōis cōsiderat, fm̃, q̃litatē, tertium uim & constitutionē cōplectiū. Hęc .n. sunt Vniuersum, secudū partē, Affirmare, Negare, Recte demōstrare, oblique asserere. Hęc sunt, quę clarū ad oēm posteritatis memoriā Aristō. fecerunt: qñ ille Philosophiā balbutientē oēm,

oem, immo potius ineptissime garrientē apud veteres (unū tñ Platonē semp excipio) ab inexplorata dicēdi rōne, ad certū quē dā ordinē, cultumq; reuocauit.

a Videreē igit fortasse] *δὲξαι μὴ ἔνταχα*] verbū *τάχα*, qđ forte, fortasse, forsitā, &que verti pōt, vel modestiā cā, vel ob rei ambiguitatē ab eodē quā sepiissime vsurpatur, nūc autē qđ & alibi obseruat, principiū est ac veluti apparatus disceptationis in vtramq; partē agendę, nā animū audiētis suspensum tenet, ne oīno ab altera parte sit psuasus: nā & cōtrarię rōnes sunt de hac ipsa re audiendę. Idem aut pręstat apud eundē Arist. vox illa, *ἴσως*, qđ alijs in locis obseruat.

b Hęc.n. est virtus demōnis] *αὐτὴ γάρ ἀρετὴ τοῦ δαιμονίου*] Arg. [hęc.n. sanē demōnis ē virtus] idē & alij: quāquā nōnulli pbēt [hęc.n. ē vis demōnis.] sed locum p̄cipuū obserues, vbi nomē *ἀρετῆς*, i his qđ ad rōnē spectāt, usurpat siue id s̄s̄idie rōnis dictū fuerit, siue p̄ trāslationē.

a Melior aut, qđ est de ente, qđ qđ de nō ente] *βελτίων δ' ἢ τοῦ ὄντος ἢ μὴ ὄντος*] Arg. [pręstantior, qđ circa id versatur qđ est i ratione rerū, ea qđ circa id versat qđ rōnē corū qđ sunt egredit̄] sic & Arg. tulit versionē & interpretationē simul, quasi qđ illi satis nō visum fuerit, *τὸ ὄν*, vertere, id qđ est, cū tñ Cicero, non mō dicendi author & parēs, sed et̄ interpretandi princeps eximi⁹,

ea fuerit versio delectatus. Accedit qđ ille, *παρὰ* pro *πρὸς*, videtur legisse, cum tñ libri oēs tam manuscripti, qđ typis editi, legant *πρὸς*, hoc est de, nō aut, circa. Itaq; p̄stabilius vertitur [Ac curatior est probatio, qđ qđ re ipsa est, qđ qđ nusquam est, oīdit] itē hoc mō [potior autem, quæ de eo quod est, qđ quæ de eo quod non est, consistit.]

De p̄portionato] *ἡ δὲ τῶ ἀνάλογον*] Arg. vertit, vt sui moris ē, [rōnū similitudo, mutato ordine] sed nō pudet ceteros illustris nominis viros, vocē *ἀνάλογον*, trāsferre proportionē habens, vel et̄ vt assueti fuimus sic libeat vertere [de eo qđ est proportionē respondens.]

An primum quidem] *ἡ πρώτη τοῦ μὲν*] idē quoq; sentit Arg. quāquā ea particula, *ἡ*, vertit̄ ēt, [at.n.] hęc vero sibi familiarē reddidit Arist. i vniuerso opere problematū, quo in loco, vt sapissime eam repperit, sic vim habet dissoluēdorū problematū: hoc aut in loco, indicat cōuersionē ad alterā partē qōnis. Nā cū i vtramq; disserat partē, adhibitis ad fidē faciendā rōnibus hinc inde, iccirco sic maluit dixisse qđ *ἀλλὰ*, v̄salio quis mō.

Neq; potētia neq; actū.] *ἢ τε δυνάμει, ἢ τε ἐν ἐργείᾳ*] sic & Arg. quāquā alij [neq; vi, neq; re ipsa] trāsferant, vel qđ alijs placeat [neq; facultate, neque actū.] v̄l et̄ [neq; potestate, neq; actū.] Hic tñ animaduertēdū, vtcūq; dixeris,

dixeris, *δυνάμιν*, hoc ē vim, potentiam, et facultatem, plurima & in logicis libris & in toto philosophiæ negocio, significā posse. Interdum. n. Animæ facultatē indicat, quo modo potētiam dicimus audituā, olfactuā, visuā, et in ceteris eodem modo. Est & naturalis vis propēsioue ad aliqd facile, aut difficile agendū, & patiendū: quam eo nomine vocat in Cathegorijs cap. de quali: cui opponit *ἀδυναμία*, hoc est ipotētia. Est & rō quædam in prima materia à priuatione, forma & ipsa quoq; materia diuersa, quā sepius nominat in. i. lib. Phy. auditus. Est & vis mouēs, siue orbes cœli, siue Elementa, siue ex elementis condita, q̄ & in corporibus, & in anima reperiri pōt. Item potentia est, i quali, in substātia, in loco. Hęc eadē dī Natura, consuetudine et disciplina. Itē rōnis compos alia, vt Medici facultas: alia rōnis expers, vt ignis ad calefaciendū vis. Hęc quoq; vel propinq, vř remota rei eē dī, finita, & īfinita, actū attigēs & n̄ attingēs, Naturalis et Mathematica, ad vnū, & ad contraria, separabilis à re, et nō separabilis, Naturalis & Artificiosa, Actum antecedens & cōsequens, Actiua & passiua, fm essentiam & ex accidente, materialis & spiritalis, q̄ oēs significatiōes ab Arist. suis in locis vsurpari solent. Exēpla ommitto, ne ab istituto meo lōgē absum: qm breuitati, quo ad

fieri potest magnopere studeo. Hoc in loco potentia nomen audias pro re, actui contraria. nā, cū alibi dixerit, hoc est in calce libri de Interpre. potētia aliam ab actū disīūgi, aliam cum actū semp eē cōiūctā, cuiusmodi est cœli vis & potestas vt moueāt, nunc tñ eā pro re actui cōtraria intelligit, est aut corū cōtrarietas, q̄ ad aliquid dicitur. Deinde vero addēdum est, hāc actus & potentia oppositiōē esse in omnibus Cathegorijs, tum etiā videnda sunt, quæ ab Arist. de facultate, potestareue scribūtur in Metaphysicis lib. 5. capi. *ὅτι τῆς δυνάμεως*. Est & actus qui ab Arist. vocatur *ἐνέργεια*, multiplex, nam alius primus, alius dī secundus, item potestātē consequens & antecedens, vniuersalis et particularis, corporis & anime, semp existēs, & cessans, perfectus et imperfectus, bonus & malus, finitus, & īfinitus, Naturalis & artificiosus, in substātia et in accidētibus, Materialis et Spiritalis, quorū vsus magnā atq; uberē tibi copiā rerū suppetabit alijs in locis. Interdū vero qd à nostris dī Act⁹ ab Arist. nō amplius appellat *ἐνέργεια*, sed *ἐντελέχεια*, hoc est pfectio, siue perfectionis habitus. Hermolaus ficto nomine ausus est, transferre, perfecti habia: verū hæc & in Phisicis et in libro de Anima, accuratius disquirere oportet, nobis vero sat sit animaduertisse locum.

TEX. XL.

a Petitionibus, aut supponib⁹,
aut propōnibus.] αἰτημάτων ἢ
ὑποθέσεων, ἢ προτάσεων] Arg.
[postulationibus, suppositioni-
busve, aut propositionibus.]
Alij [postulatis aut hypothesi-
bus, aut propōnibus.] vel etiā
[petitis, aut suppositis, aut enū-
ciatis.] Nam cum oīs demōratio
ex his constare possit, iure quo-
dam ea colligit vniuersa, ne re-
prehendi possit, ea ratio quę ait
potiorem esse demōtionem affir-
mantem ea quę negat. Hinc etiā
caue ne decipiare ex particula
ἢ, quę vel, latinis significat, qua
si quod ita dixerit, vt petitio et
suppositio minus videantur es-
se propositiones. Nam quod hæc
sint propositiones docuerat ab
initio huius lib. At per proposi-
tiones, eas intellige, q̄ non sunt
de genere principiorū, vti sunt
petitiones & supposita. Hęc. n.
principia sunt: uerum extant et
propositiones in omni genere
Artium, ac doctrinarum, quas
nec postulamus, neq; item sup-
ponimus, ut in Geometria, tri-
anguli constitutio super data li-
nea, & in Naturali philosophia,
Materia priuatiōi cōiuncta est,
& in logicis demōratio, cōstat ex
necessarijs, vel aliud his simile.
cur vero θέσιν, hoc ē positionē,
vel etiā ἀξίωμα, hoc ī loco præ-
termiserit, ea ratio reddi potest,
q̄ positio genus est petitiōis, &
suppositionis, itaq; in his cōclu-
di videtur: proloquiū vero om-

nino dereliquit, ob id q̄ potesta-
te non actū demōtionē ipsam
constituit. Quidā nō postrema
notæ viri, eius rationem expe-
tunt cur Arist. in hoc et sequenti
theoremate, ex altera parte, hoc
est vera argumenta collegerit,
cum tamen ille in superiori, mo-
re dialectico ī vtramq; partem
differuerit. Sed si diligēter rem
totā expendis, cognosces, Ari-
sto. in re clara atq; dilucida, tor-
quere noluisse ingenia tot argu-
mentis in vtramq; partem adhi-
bitis, id enim artificij, ac iudicij
inopiam indicat repertissime:
verum agens de demonstratio-
ne vniuersali ac particulari, id
prestitit, cum ob eius rei momē-
tum, tum etiam ob propositi ne-
gocij ambiguitatem: nam quę-
stio iure fit, vtrum vniuersa-
le antecedit id quod est in par-
te, an potius subsequatur. de
hoc enim diu multumq; dubi-
tatum est, apud veteres & ab ip-
so etiam Aristot. dubitandi ve-
ro causa nulla extitisse, nisi id
ex sui natura fuisset ambiguū.

Augta demonstratione.] αὐ-
ξανομένης τῆς ἀποδείξεως] Ar-
gyro. [Cum demonstratio ac-
crescit.] vel etiā [producta de-
monstratione.] Est enim produ-
cere demōstrationem, siue eam
augere, (quod scribit in secun-
do libro Priorum Resolutorio-
rum) vti illa ratiocinatione,
quę dicitur ποσυσυλλογισμός. Id
autem fit, vbi syllogismi assump-
tiones injecto medio, cōcluduntur,
sic

fic. n. rōcinatio accrescit: quo fit
vt prosyllus dici possit, multi-
plicata ratiocinatio.

b Et credibili? *ἡπιώτερον*]
Arg. [magisq; creditur] vel ēt,
[& credibile magis.] si quis he-
beti penit⁹ ingenio nō fuerit, fa-
cile agnosceret vestigia Aristoteli-
cæ diligentis, quæ nil casu aut te-
mere proponit. Cū. n. ille velit
ad cognitionē pertinere fidē co-
gnoscentis, hæc nil aliud ē, q̃ rei co-
gnitæ, assensio, hinc est q̃ argu-
mēta ad fidē faciendā adhiben-
tur, ob eā cām assuetus est con-
iungere verbo illa cognoscere
& credere, sic enim & ab initio
huius libri scriptum fuit, *πισ-
τεύειν τε καὶ εἰδέναι*, hoc est cre-
dere & cognoscere, in hoc etiā
loco, eadem vsus diligentia, *πι-
σώτερον*, dixit, vt habeat fun-
damentū rationis, ab eo ductū,
q̃d & notius est, & credibile ma-
gis. Nā quædā est cognitio, quæ
fidē rei cognitæ nō facit, quæ &
imbecilla ē, & vix cognitio vo-
cāda, cuiusmodi est, q̃ a fallaci-
bus rōcinationibus vel ēt solu-
bilibus efficit coniecturis. Itē et
quæ cōponatur in nobis sciētia,
exēplis, diuisione, ac oībus his
argumētis, in quibus subest pe-
titio principij. Fides autē ex rō-
cinatione parta, primū locū ob-
tinet in Demōne, deinde verò
et Dialectica rōne, ac postremò,
in inductiōe. Orator vero, Exē-
plis & Enthimematibus fidē fa-
cit, quod Arist. abunde docet in
primo lib. de ratione dicendi.

T E X. XII.

Ad impossibile ducente.] *τῆς ἐξ α
τὸ ἀδύνατον ἀγύσης*] alij [ducē
te ad incōmodū] vel [ea q̃ ad il-
lud q̃d fieri nequit, cōducit] eo-
rū qui proprietatē & naturā re-
rū diligēter animaduertant, ma-
gna vnquā copia nō fuit, pluri-
mi tñ semp sunt habitij, q̃ rerū
cognitionē cōsequi desyderāt.
Industria tñ & iudicio est op⁹,
quo maxie eē hoc, egemus hoc
in loco. Cum. n. humanæ actio-
nes, interdū rectæ, nonnunquā
vero flexa rōne fiāt, eodē sermē
pacto, & ipsa mēs atq; intelligē-
tia in nobis, q̃cunq; ostēdit, aut
recto, aut obliquo ducta osten-
dit. Hic syllogorū orta partitio ē,
quæ ait, alios extare rectos, q̃ Ca-
tegorici, siue oīsiui a nostris di-
cunt: alios itē q̃ obliquo flexu
ad incōmodū ducant: de quibus
oībus ample Arist. disserit hoc
in loco: ac longe vberius lib. ij.
Priorum Resolutoriorum.

b Si oporteat monstrare q̃
ipsi B. nō inest, accipiendū inest]
*εἰ δὲ οἱ δεῖξαι ὅτι τὸ α τῷ β ἐχ-
ῖ παράρχει, ληπτέον ὑπάρχειν.*]
vel sic. [si opus fuerit ostēdere A.
ipsi B. non inesse, sumendū est in-
esse] neminē latet, ex his verbis
indicare initiū demōnis q̃ du-
cit ad absurdū. Cumq; accipiat
B. nō esse A, quæ sanē propositio
sī definita est, pōtq; vel vñs fieri,
vel i parte, ob id iure ea statim
oriē ambiguitas, nū eā voluerit
de re vñ, an potius sīm partem.
id vt diligentia quadā consequi
possis,

possis, te ipsum ad Philoponi cōmentaria recipias, necesse est, q non tā subtili rōne, q̄ accurate, Arist. ab iniquis rephēlōnibus defendit. locum tantum ostēdi.

c Natura autē prior.] φύσις δὲ ἀποτέρεα] vel [fm aut naturā pcedit] utcumq; dixeris, nil graui⁹ ac: eruditi⁹ dici poterat hoc uno q̄p asūptiōes natura pōres sunt, cōclōne. Nā cā, rei pā omni no prior est, q̄ a causa proficiēci tur, cū vero asūptiōes cā sint siue materiales, terminorū rōne siue efficiens, ob medij cōplicationē, in illis cōtenti, inde efficitur, vt natura sit prior asūptiō q̄p cōclōsio. Sed et diligēter notato, asūptiōes eē notiores cōclōsionibus in veris argumētis, in qbus à veritate antecēdētis, ad cōfirmationē cōsequētis procedimus. In falsis vero rōnibus, contraria vice vtimur, etenim cū ex mēdacio cōsequētis, velimus interimere antecēdēs, à cōclōsione ad asūptiōnē rēdimus, indeq; minime fit, vt asūptiōes sint notiores cōclōsione, sed cōtrā potius, cōclō & notior est, & cōclōne euidentior.

a Aut totū ad partē, aut partē ad totū] ἢ ὅλον πρὸς μέρος, ἢ μέρος πρὸς ὅλον.] idē Arg. atq; alij. Quocirca in versione nulla vis. sed adhibita cōsideratiōe, illud nō prētermittes, solere Arist. vlt totū dicere, partē vero singulare. Id ī initio lib. primi de naturali auditu facile picipies, sed & in superioribus agēs de postula

tis et Hypothesibus, inquit Εἰς τὸ αἴτημα καὶ ἡ ὑπόθεσις, πᾶσα ἢ ὅς ὅλον, ἢ ὅς ἐν μέρει.] hoc est, p̄terea postulatio ac suppositio oīs aut vt totū, aut vt in parte] qđ idē est, ac si dictū fuisset, aut vltis est, aut secundum partem.

T E X. XLII.

Certior autē scientia] ἀκριβέστερα δὲ ἐπιστήμη] Arg. non inepte [exactior autē scia] alij [accuratior autē scia.] vel ē [exquisita magis scia] Crebra sunt oīno exēpla ex qb⁹ videre vnusq; facile pōt, sciam scia p̄stabiliore esse: nā q̄ exacta magis ē, ea omnino als anteire v̄t. Est autē hęc exactio, siue ē certitudo vocē, potissimū in mathematicis, deinde & in alijs plus, minusue p̄rata portiōe, disticta. Id ex Arist. cognosces lib. ij. Metaphys. Quo ī loco, has disciplinas vult esse exactissimas, ob accuratam rōnē demonstrandi. Sed & 1. lib. Ethic. τὸ ἀκριβές, hoc est certā et exquisitā siue dicendi, siue docēdi rōnem, vult in scientia de moribus, esse eligendum.

Et prior.] καὶ ἀποτέρεα] vel ē b [et antiquior.] cū. n. pri⁹ aliud natura, aliud tēpore dicatur, vt docuit in fine operis Cathegoriarū, hic nō de eo qđ tpe prius est, intelligas, sed natura. Nā cū scientias inter se cōparaueris, ex ipsa exq̄sita rōne demonstrandi, nūc eas cōponat, ex potiore subiectorū rōne. In quā cōparatione diuina sapiētia, q̄ grēcis θεολογία est, subiecti p̄stantia ceteras

ras omnes disciplinas anteire videtur: quemadmodum in alia, Mathematicæ excellere dicunt.

- c. Quæ ipsius quod & per quid eadem [ἡ τε τῆς ὁπτιᾶς διότι ἡ αὐτῆς.] vel [quæ ipsum quod, & cur sit præstat, eadem] locum hunc à plurimis non intellectum, declarant rationes illorum qui dicunt, simpliciter scientiam ἀπλῶς vocatam non fuisse alicubi à scientia, διότι, separatâ, hoc est, propter quid: quod si seiunguntur, (ut illi inquit) sola ratione separantur. Nunc autem contrariū docet, scientiam, quæ duo hæc, quæ & propter quid cōiungit, potiore esse ea quæ seorsum alterum, vel alterum præstat. Quocirca demonstratio simpliciter, quæ duo illa absoluit ὁπτι, et διότι, hoc est, quod & cur res sit, necesse est ut ab ea differat, quæ vel quod, vel propter quid tantum præstat. ex oppositione] ἐκ ἀπορίας. [ex additione] vel etiâ [ex adiectione] aut item [ex accessione] est autem ἀπὸ πρόσθεσις, hoc in loco adiectio illâ, quæ fit à positione, quâ θέσιν, vocat, vel ab alia quavis re, quæ simplicitatem cuiuspiam rei imminuit. Nam punctum hoc differt ab uno, quod illud positionem habet, hoc vero non habet. Colige Accessionem hic esse compositionem, non autem magnitudinem quoniam punctum & unitas, simplices res sunt, hoc est individuum, & initia aliorum, hoc discreti quanti, illud cōtinui: præ-

terea significat additionem siue materiei, siue alterius quod materiâ sequatur: id Philoponus erudite admodum ostendit, mutato exemplo Aristoteli. sumptis aliis, nempe Sphæræ. Nam sphaera definitur à Theodosio, ite & ab Autolico; sed ab Altero sine vlla adiectione, nempe à Theodosio: ab altero vero, hoc est ab Autolico, cum appositione motus, qui materiâ omnino sequitur.

T E X. XLIII.

VNA autem scientia, μία δὲ πῖσις ἡμῶν] Aliud est theorema, illustri fama probatum, quod de scientiarum unitate passim nostri homines appellant. Quia vero vnum & plura opposita ex rei natura sunt, oppositorum vero eadem est disciplina, ob id agens de scientia vna, agit & de ea quæ est altera atque altera: quamobrem theorema hoc non solum de scientiarum unitate dici debet, sed de unitate potius, ac multitudine earundem. Indicat hoc vnum quod paulo post addit, dicens, [ἑτέρα δὲ ἐστὶ πῖσις ἡμῶν ὁπτι] hoc est, [altera autem scientia est.] quod fit, ut iure dicere possis Theoremata hucusque explicata, contrariis nominibus fuisse proposita, quoniam primum Theorema, Sermonem habuit de demonstratione vniuersali & secundum partem: secundum demonstrationem cōsiderat affirmatiuam & negatiuam tertium, Categoricam & ad incommodum: quare

tum, scientiæ maiorem, minoremue certitudinem, et antiquitatem, quantum vero vnitatem & multitudinem scientiarum cōplectitur. Vult autē scientiā dici vnam, vnitatem eius qđ τὸ γένος, & etiā ὁμοειμένον, appellat. Sed subiectū hoc in loco nō pro materia communi intelligas (hec enim nihil distinguere, neque certū vnum quippiam efficere potest) sed propriā audias, quam cōmunis vsus subiectū, cum ratione formæ coniunctū, accipere solet. Nam corpus humanum, communis est materia Physici ac Medici, si vero ipsum mobile dixeris, aut quod sanari potest, iam propriā Philosophiæ vel Medicinæ materiam enuncias. scientiæ itaq; nō sunt vnæ ex subiecto, quod materia cōmunis est, sed ex eo quod est forma propria cōtractum. Adde genus, quod subiectū est propriè, esse in disciplinis cōtēplatiuis tantum, non autem in Artibus. Quoniā Alexan. & Hammonius vbiq; testati sunt, Artes habere ὕλην, hoc est materiam, sciētias vero ὁμοειμένον, idest subiectum, vt vero Artis materia non nisi vna est, sic et vnum existit tantum sciētix subiectū. Porro, vt subiectum sit scientig, tenet inqt Arist. habere Primā, hoc est principia, Partes, & Affectiones. Verum Hammonius in cōmētario categoriarum addebat subiectum esse rem per se, non autem animi cogita-

tione, intellectu neve. Quod cum verum sit, iam satis cōstat non exare in facultate hac logica verum subiectum: nam hæc de animi notionibus tantum pertractat, quæ vix dici res possunt. Subiectum itaq; habet Philosophig pars cōtēplatiua, iccirco qđ res i ea cognoscuntur, solidæ inquā & per se consistentes. Cuiusmodi res sunt naturales, diuinæ, ac mathematicæ. quæ θεωρίαν, faciunt, hoc est certam diuinarum rerum inspectionem. Nā θεωρεῖν, est res diuinas inspicere ac contemplari, anthore Alexan. in præfatione lib. Priorū. Moralis vero scientia, res habet subiectas, ea qđ ex nobis fiunt hominibus, quocirca cū diuine dici nequeant, non faciunt Theoriam. Est itaq; scientia una, ex subiecto, quod ita res est, vt exposuimus.

Ex primis componuntur.] b
ἐκ τῶν πρώτων σύγκειται] VP [ex primis condita sunt] significat hoc in loco, subiectum genus scientiarum cōstare ex primis, hoc est principijs. Nam τὰ πρώτα, ipsa sunt principia. Verum diligēter illud animo reuolues, τὰ πρώτα, alia esse p̄cipia subiecti, alia scientiæ, alia demonstratōnis, alia rei. Quomodo, (vt ab hoc extremo ordiamur). Elementa sunt principia rerum permixtarum. Principia subiecti in sciētjs ea sunt, qđ subiectū constituunt, uti sunt Materia & Forma, i Philosophia Naturali principia

principia demōstrōnis sunt assum-
ptiones quibus cōclusio colligit̃.
Principia sciētię sunt propōnes ip-
sę certissimę, à quibus initiū scien-
tia desumit, quas Arist. ī initio
huius operis appellat ἀξιώματα,
θέσεις, ὑποθέσεις, ὁρίσμον, —
hoc est, dignitatē, positionē, sup-
positionē, definitionē: adde &
postulatū, quod & ipse Arist. pau-
lo post adiecit, sub eo nomine,
ἀτιμήτα, quāquā sciētię principia,
ēt eadē eē pnt et demōstrōnis. Quę
principia nostri appellāt, initia
doctrinę, et cōplexa, idq; nō in-
cōmode, qm̃ & sciētię doctrinam
p̃parāt, et affirmādo vel negan-
do verū dicunt, vna definitiōe
excepta, quā, ὅρον, iccirco appel-
lauit, qm̃ ad simplicē rei p̃tinet
intelligentiā. Hoc vero in loco
de subiecti generis principijs di-
ctū illud intelligas: utrū vero et
principia ipsa, doctrinę eā inuē-
ta, sint hic audiēda, in cōmēta-
rijs nostris differemus vberius,
nunc aut̃ sat sit, te monuisse tm̃.
Vt autē labore & industria hac
nostra, quārumuis sterili & exi-
gua, gestiāt studiosi, incūda no-
bis rō est, ut ὁ μανυψίαν, hoc est
multiplicē rōnem huius vocis,
q̃ est, siue τὰ πρῶτα, siue αἱ ἀρ-
χαί, q̃ breuissimē explicemus.
Interdū p̃ncipiū seu primū, qd
magis ē cōe q̃ sit, τὸ αἴτιον, hoc
ē cāsicq; & cām significat & ini-
tiū mutationis. nonnunquā tm̃
idē prorsus dicunt, quo mō Ele-
menta & cāę & principia appel-
lari pnt. Principia alia rei sunt,

vti Materia & Forma, alia extri-
secus adueniūt, vt efficiēs, ac Fi-
nis. Alia Artis, alia Naturę, alia
Cōsultationis, Electionis, Nego-
ciationis, Actionis, & Discipli-
næ. Principiū in significatione
propria, est cā ipsa efficiens vo-
cata: qd̃ Alex. docuit in Physi-
cis, græcis alijs referentibus, au-
thoribus. Principij nomē emi-
nēti significationē, Deo cōuenit:
q̃ significatio suū esse cōtrariū
admittit, qd̃ in alijs rebus mihi
me vlu venit: est. n. Deus. prin-
cipiū ac Finis: sed in cæteris hec
nomina sese veluti contraria se-
riunt. Principiū, interdū est ini-
tiū, Motus, Tēporis Numeri &
Magnitudinis, & si magnitudi-
nis, p̃ncipiū est, Numeri vero Vni-
tas. Rerū vero principiū est sub-
stātia. Actionis cuiuslibet prin-
cipiū, est resolutiōis vltimum.
Cogitandi principiū est rei cu-
iuscūq; finis. Adde et principiū
aliud eē vi, aliud naturę propē-
sione agens: itē aliud generandi
aut cōstituendi quippiā, aliud
vero intelligendi. principiū eē
pro opifice summo, quē δημιουργ-
ον, vocat Plato intelligit in Ti-
mæo, pro ideis in Parmenide.
Collegi summam, hascē signi-
ficationes, ceu summos rerū flo-
res, ne multarū aliarū snjarum
enumeratio, fructum & utilita-
tem studiosorum retardaret.

Et partes sunt] καὶ μέρη ὅτιν]
illud μέρος, hoc est partes, eas au-
dias, q̃ vniuersum subiectū in
multitudinē diuidunt. Exēpli
cā,

cā, Numerus subiectū ē vnum
vnius Arithmetice, habetq; p-
tes binariū, ternarium & alios.
Sicq; in cæteris disciplinis illud
vere dici, comperies. At μέρος,
hoc est pars, multifariam dī &
ipsa: si Aristoteli credimus li. 7.
diuine sapientię. Nā partes alię,
quātæ sunt, alię quales, alię es-
sentiā constituunt, alię subiecti
dicunt, alię integrantes, & harū
qdē, alia ὁμοιόμορα, hoc est simi-
laris, alia ἀνομοιόμορα, id ē dis-
similaris appellat, alię etiā instru-
mentarię dici solēt, alię animan-
tiū, alię inanimatiū, internæ
alię, alię externæ, alię rei, alię
definitionis, alię rōcinationis,
alię enūciationis, alię simpliciū
corporū, alię cōpositorū, alię cō-
munes, alię proprię, alię ad for-
mā, alię ad materiā relatę, nunc
aut hoc in loco de partibus sub-
iecti loq; Arist. quāquam & de
his q; ad formā & materiā perti-
nēt, dicūt nōnulli ēt itellexisse,
sed ad verborū, cōtextū illustrā-
dū, hac subtili rōne nō est opus:
cū vero proprietate dicēdi fue-
ris instructus, sine negotio, id co-
gnoscere poteris.

Aut passiones horū per se] ἢ
πάθη τῶν καὶ αὐτὰ] vel eo
mō [vel horū affectiōes per se]
non esset subiectū, scīa dignū, ni-
si proprijs afficeret accidētibus,
quorū tūc scīa habet cū de illo,
ex primis pīcipijs, adhibita ra-
tiōe, demonstrant. Hic animo re-
cōde illud pceptū, qđ magno ti-
bi usui aliqñ futurū ē, scīarū ac

disciplinarū, q; θεωρίαν faciunt,
hoc est speculationē & īspectiō-
nē rerū diligenter, theorem ata-
at qōnes vt plurimū extare de
accidentibus, proprijs q; πάθη,
hoc ē passiones, siue affectus di-
cuntur, Hic vocē πάθος, rut sus-
quā plurimis scatentē significa-
tiōib⁹, tibi ob oculos posueris.
Nā et eos tibi primū indicat af-
fectus, quos et Poeta, et Orator,
dū opus est, cōcitare solent, vbi
animos mō ad irā, mō ad lenita-
tē, mō ad terrorē, aut miseratiō-
nē, mō ad alīs p̄turbatiōes cōci-
tare solēt. Exēpla vero īnumera-
bilia tibi suppetēt, ex Poetis &
Oratoribus, p̄ter ea q; hēt Arist.
cā accuratē & copiose dicta, ī li-
bris q; rōne dicēdi. Est et Passio,
Cathēgoria qđā ex decē illis, q̄s
cōplexus est Arist. in lib. Cathē-
goriarū. In quo ēt, eādē affectiō-
nē, sub priore qualitatē specie,
collocauit: quā & in corpore &
in aīo cōsistere, docuit, atq; ī ani-
mo quidē, duplici mō, & in ea
animi parte, q; intelligētię lumi-
ne p̄dita est, & in ea, q; diciūt vita-
lis & appetibilis, vel ēt cōcupi-
scentia. Est itē passio, inditium
materiei veluti actio formę, &
Actus, Est & cōtrariū quidam
Actiōi. Significat & mutationē
illā, q; in q̄litatibus efficit. Que-
dā vero in sensibus fit, vt calefie-
ri, qđā ī anima vt cōtristari, q̄s
in animo est, vel p̄sentis boni
vel mali, affectio est, aut ēt futu-
ri. Quę p̄sentis est boni, eā læti-
tiā veteres appellarunt, vti do-

Animad. Tom. C lorē

lorē eā, q̄ ad pr̄sens malum p̄ti-
net. Quæ futuri boni affectus ē,
eā spem voluere dici, vti metū,
eā quę futurū malū significat.
Quos affect⁹ Maro sic breuiter
complexus est, de animabus lo-
quēs. Hinc metuunt, cupiūtq̄,
dolent, gaudētq̄. Nec te fugiat,
nomen affectionis interdū tam
latē patere, atq̄ diffundi, vt om-
ne genus accidentiū significet,
plerunq̄ qualitātē substantiæ,
immo & ipsam quę in substan-
tia fit, cōmutationē. Eā vero di-
ci multis modis, satis superq̄ cō-
stat legentibus Arist. lib. 5. Met.
Hoc autē in loco Accidentia illa
significat, q̄ ex subiectis definiū-
tur, hoc est, q̄ ppria sunt: id ver-
bū ostendit, καθ' αὐτά, siue per
se. id enim dictum est, ut evita-
ret ὁμωνυμίαν, & distincta ra-
tione loqueretur.

2. Vt sit A. permutari, ī quo au-
tē D. moueri, ipsum vero B. de-
lectari, & rursus G. gretificari.]
οἷον ἔστω τὸ α μεταβάλλειν, τὸ β
ἐφ' ᾧ δ-κινεῖσθαι, τὸ γ β-ἡδεῖσθαι,
καὶ πάλιν τὸ η-ἡρεμίζεσθαι.] Arg.
partē hanc planē totam suo mo-
re persequit, nā interpretādo eā,
& distinguit aliter q̄ Arist. fa-
ciat, & rōnes sepat. Itaq̄ sic cre-
diderim, ni fallor, esse dicendū
[Esto A. esse perturbari, in quo
vero D. moueri, ipsum vero B.
voluptate affici, & rursus. G cō-
quiescere.] nā hoc in loco vult
eādē colligere conclusionem,
contrarijs medijs adhibitis, ne-
dum ex eadē serie rerum, Quod

eō pponit, vt habeat plures fie-
ri posse demōnes eiusdē rei, ea
sanē de eā vt hoc faciat ad com-
parandā copiā multarū demon-
strationū. At hę demōstrationes,
sunt à te ipso accipiendę, nō in
primo ordine perfectionis, sed
veluti secundę classis, qm̄ in su-
perioribus docuerat vnus con-
clusionis, non extare nisi unicū
medium, tū cū asserbat scias ip-
sas multiplicare media, vel in la-
tus, vel in post assumendo. Quē
tibi proposuimus locū in supe-
rioribus animaduertendū, tan-
quā sparsum multiplicis erudi-
tionis notis. Nam disciplinę nō
augent media in eadē conclusio-
ne colligēda, nisi aut in his quę
à causis fieri possunt contrarijs,
aut in his quę per plures causas
demonstrant, cuiusmodi res sunt
naturales, quę à plurimis causis
pēdent. Qu cū sit, nō est demō
illa exq̄sita & exacta, q̄ ἀπλως,
vocant, sed longē minoris atq̄
īdignioris notę. Eiusdē vero rei
plures esse causas, constat ex. 2.
hoc 1. analyticorū, & ex. 2. q̄
de naturali auditu. Tu ad ea re
conferas loca, vt rem diligenter
expendas.

Considerare autē & palias fi-
guras, quot modis cōtingit eius-
dē fieri syllm̄] ὅπως κέ-ψαδς δ' ἐκ
διὰ τ' ἄλλων ζημάτων ἰσαχῶς
ἐνδεχεται τῷ αὐτῷ γενέσθαι συλ-
λογισμόν.] vñ ē hoc mō [adspi-
ciendū autē & f alijs figuris, quot
modis accadat eiusdē fieri rōci-
nationē] vñ & Arist. te trāsmi-
tere

tere ad librū Priorum Resolutio-
riorū, ad eā quidē partē, in qua
agit de copia propositionum et
abundantia medij: quo in loco
tradita ē, summa & accurata ra-
tio, differēdi & rōcinandi p plu-
ra media: idq; est in ea parte, q̄
dīr, *πεὶ δ' πορίας προτάσεων, &
πεὶ τῆς λήψεως μέσου*] itaq; me-
nemo reprehēsurus est, q̄ dixe-
rim, multiplicandi medij rōnē
nō p̄tinere ad demōnē simpli-
citer, sed ad aliā inferioris ordi-
nis, vel pp̄ quid, explicantē, vel
q̄, ob eam cām, q̄ Arist. nos ad
eā partem mittit, q̄ copiam me-
diorum disquirat, non quidē in
demōstratiōe, sed in soyllogismo.

^a Eius vero qđ a fortuna.] τῷ
δ' ἀπὸ τύχης] Arg. lōge copio-
sius vertit [Eius aut qđ profici
scitur a fortuna, causaq; fortui-
ta, & fluctuante] Alij [eius qđ te-
mere fit] ali j itē [eius qđ casu, ac
forte fortuna efficiť] vel eo mo-
do [fortuiti vero] hic perpēde,
Aristo. τύχη τῷ, hoc est fortu-
nam nominare, sed lib. 2. de au-
scultatione naturali, Fortunā &
Casum explicat, tanquā res di-
uerfas, qm̄ casum vult esse in re-
bus, q̄ ex proposito non agunt,
neq; p̄dita sunt ratione, fortuna
vero inquit, in his rebus inest, q̄
rationem obtinent, atq; propo-
sitū. Est aut casus ab eodē inibi
vocatus, αὐτόματος Cur vero
hic Fortunā tantū expresserit,
ea reddi causa pōt, q̄ hęc duo.
distinguere nō excogitabat, cū
hęc subtilis partitiō ad Philoso-

phum spectet naturalē. Hic ve-
rō, dum ait de Fortuitis non ef-
se sciētiam, quā de his, quę ca-
su fiunt, intelligi potest, nam ra-
tio vtrique eodē modo respon-
det. Cōfundit itaq; hęc duo no-
mina, τύχη, & αὐτόματος: qđ
etiam facit, sectione secunda li-
bri de interpretatione, dum as-
serit, si omnia sint necessaria, ac-
cidere vt nihil fortuna contin-
gat, inquit enim *ὅθεν ἀρα οὐτε
ὄζειν, οὐτε γίνεταί, ὅτε ἀπὸ τύχης*
hoc est, nil igitur, neq; est, neq;
fit, neq; a Fortuna. &c.

Vt plurimum.] αὐτοπιτοπι ^b
λὺ] ali j [plerunq;] vel [multo-
ties] secundo libro Physices au-
scultationis docet, ea quę sunt,
alia semper esse, alia frequenter,
& alia item per rarō. Quę sem-
per sunt, appellātur necessaria,
vti contingentia sapius, quę ut
plurimum fiunt. Quę verō ra-
rō admodum consistunt, cōtin-
gentia rarō dicuntur, sub qui-
bus fortuna, & casus collocantē.
Est & illud contingēs, qđ sectio
ne secūda lib. *πεὶ ἐμπνεύσας, vo-
cat ὁ πῶτερ ἰτυχέν* hoc est, vtrū
libet, cōtingit, nostri æquale di-
cunt, cuius vtraq; contradictio-
nis pars quę fieri et nō fieri p̄t.
Alexan. in cōmentarijs priorū
Analyticorū, ex ēplū assert, ho-
rū contingentīū, hoc mō, Esto
linea recta, terminataq; hanc si
per equalia secueris, similitudi-
nē eius cōtingētī qđ æquale est,
tibi p̄stabit. hoc est, qđ quę eē,
& nō esse, aut fieri & nō fieri p̄t:

C ij vti

vti est Socrate lauare. At si data fuerit linea, p̄ inaequales partes secta necessario efficitur, vt altera pars maior, alia minor habeatur. Quae maior est, contingenti illi similis videbit, qđ vt plurimū dicit, quēadmodū et minor p̄s lineae, similitudinē p̄feret, eius qđ raro cōtingit. Ad hęc p̄tinēt, ea q̄ scribunt in, 2. lib. Physicę auscultationis, nec non sect. 2. lib. de Interpret. in ea parte, vbi differit de futuris cōtingētibus. Item & lib. 1. Priorum Analyticorū, vbi de conuersione contingentium, & permixtiōe propositionum eloquitur. Adde vero contingens, & id qđ possibile appellant, re & materia idem esse prorsus, differre autē sola nominis appellatione. Inditio est illud, q. 1. lib. Priorū Resolutoriorū scorsum de possibili à cōtingenti nō loquitur, sed ea pro eodē vsurpat. Qđ si libri de Interpret. sect. iiij. modū contingētis à possibili separat, id facit qđ ad vocum, nō rei differentiam, qđ Hamm. docet. Cū vero hoc in loco dicit, demonstrā eē de his q̄ semp sunt, aut ē vt plurimū, intellige, ea q̄ vt plurimū sunt, demonstrari ac sciri, ea rōne, qua docuerat in superioribus, vbi dixerat, Αἱ γὰρ τὴ πολλὰ καὶ γινώμεναι ἀποδείξεως καὶ δεξιῆμαι. hoc ē, eorū vero, q̄ saepius fiunt, demonstrationes & sciā. Modū vero & rōnē, hęc demonstrādi subiūgit, δεῖλον ὅτι ἢ μὴ τοιαῦτα εἶναι, αἶν, καὶ μέρος εἶναι. hoc ē, patet

verō qđ vt tales sunt, sunt semp: vt uero nō semp, in parte sunt.

Neq; p̄ sensum est scire.] οὐδὲ δὲ αἰσθάνεσθαι δεξιῆσαι. Arg. [at vero neq; p̄ sēsum fit, vt sciamus] vel forte [nō itē sensu contingit scire] est autē hoc in loco αἰσθάνεσθαι, potētia, ac vis animae organica, q̄ certa pte corporis, tāquā istrumētō vti, vt visus, Auditus, Gustus, Tactus, Olfactus. de hac copiose differit 1. 2. lib. de Aīa: nōnulla ēt videre potes in calce secūdi huiusce libri. Tu vero sic Arist. snām tuearet scia est intellectus habitus, sensus intellectus non est, itaq; nec sensus erit vlliū scientia.

Et non huius cuiusdā] οὐ μὴ τῆ δὲ τινος] vel ēt] & nō huius cuiuspiā] sensum īquit eē à sentire diuersum: qm̄ sensus nō est rerū singulariū nō, n. visus ē huius aut illius albi, sed cuiuscūq; albi sentire vero est circa ea quę singularia. Idē autē voluit in fine secūdi lib. quo in loco sensum īquit esse vlliū, qđ intelliges, vti sensus est potētia & facultas qđā: nā vt cōparata actioni, q̄ est sentire, sic est in parte qđdā, nō vlt. Hinc tibi quāplurimę corruent cauillationes, q̄ hoc in loco agitari solēt. Sed si volemus huius vocis, sensus, significatio nes persequi, occurrat nobis illa primū, qđ ait sensum esse vim, q̄ sine medio, singularia percipit, hoc ē absq; rōcinatiōe, qđ quō verū dictu sit, leges q̄ in huius operis procemio scripsit, Arist.

atq;

atq; inibi : Themist. Hęc autē ē il-
la animę vis, q̄ sciā aditū pate-
facit, qua quidē extincta, & sciē-
tiā perire necesse ē. Id. n. indica-
uit, cū dixerat, ablato sensu sciē-
tiā interire, q̄ earū rerū est, quę
ad illū sensum p̄tinent : qđ & in
lib. de Aīa, & de sensu ac sensili
multoties repetit. Illa vero non
deridenda est sn̄a q̄ ait, sensum
esse initū sciā in nobis, vti exti-
matiōis in Brutis. Exterior ani-
mę dī facultas, interpret mētis,
hostiū cogitationis, nuncius re-
rū, naturę lanitor, specierū ex-
plorator q̄ res materia affectas
cognoscit, & ad aliud refert, nē-
pe ad ipsum qđ est sensibile. In-
ter patiētes facultates cōnume-
ratur ab Aris. siue actu, siue etiā
facultate sit sensus. Hic in p̄prio
n̄ decipit obiecto, nec seipsum,
vť mēs facit, p̄cipere p̄t: estq; vel
cōis vel proprius, spēs citra om-
nē materiā. Suscipit, eodem ser-
mē pacto, quo cæra annuli, aut
sigilli formā: necnō contrarias
res semp cognoscit, habetq; de-
terminatū ac certum, quo agit,
instrumētū, corrūptū ab immo-
dico sensibili, vt auditus ā toni-
truo, estq; homini ac Brutis ani-
mātib; cōis. Ad quem ea per-
tinent, quę sunt, sensile, sentien-
di vis, & Actio. Malui isthęc re-
censere, quasi p̄ter instituti mei
rōnē, q̄ negligens videri, in eo
præsertim, in quo diligentia re-
quirebatur maior.

c Et si supra lunā existentes vi-
deremus obiectam terrā] x̄

ὅτι τῆς σεληνῆς ὄντων ἐπαρώμεν
ἀντιγράφουσαν τῶν γῆν.] collig-
git ex his q̄ dixerat, ex vno p̄ti-
culari cognito necesse haud eē,
vt inde efficiatur vlt: qm̄ vlt ex
multis particularibus, sensu co-
gnitis, assumitur. Exēplo vero
persuadet, casu p̄ imaginationē
concepto, nobis existētibus sup̄
lunā, eo sanē tēpore, quod deficit,
terre obiectū. sed penē cōtrariā
huic visus ē, habuisse sn̄am cir-
ca initia secūdi li. vbi Arist. hęc
scribit, εἰ ἢ ἡμῶν ὅτι τῆς σεληνῆς
ἐκ αὐτῆς ἐκτεμνῶν ἔτ' εἰ γινέται
ἕως διατί.] hoc est, si vero esse-
mus in luna, neq; vtiq; querere.
mus neq; si sit, neq; cur sit.] &
addit, ἀλλὰ ὅμα δῆλον αὐτῶν ἢ γ.
ἐκ γὰρ τῆς αἰσθάνεως, καὶ τῶ καθό-
λου ἐγίνετο αὐτῶν ἡ μὲν εἰδέναι.]. i.
sed simul vtiq; manifestū effice-
retur: ex eo. n. qđ sentiē, et ipsum
nobis factū ē cognoscere.] quo
aut pacto hæc tam euidentis tol-
latur pugnantia, in nostris con-
tradictiōib; abūde exposuim⁹.

Vlt autē honoratū est.] τὸ ὅ
καθόλου τίμιον] Arg. [ipsum au-
tē vlt prestabile nimirū est.] vlt
sic [vlt vero quid honestū est]
vult vlt esse plurimi faciēdum
ex eo, q̄ maxime vim causę vlt
obtinere : atq; ex hoc ipso nimi-
rū esse honore dignū. Etenim si
sciā est de genere bonorū & ho-
nestorū, qđ ipse in initio primū
li. de aīa statim proposuerat, ē
vt sit bonū atq; honestū vlt ne-
cesse ē, cū vlt sit cā, cā vero sciē-
tiā pariat in nobis. Neq; audias

vñt tñ eē τὸ αὐτίον, hoc est, cau-
sam quia & li. 2. de Physico au-
ditu, iam satis ostēsum est, cām
aliā extra reivniuersā, aliā rei se-
cūdu partē: nā statuarius statuē
causa est, vñs, vti Phidias Miner-
uā. Est itaq; eius propositū hoc
in loco, asserere nomē causę prę-
stabilis ac exactis dici de re vñi,
q̄ de cęteris alijs. Cū vero dicat,
vñt mereri, vt illud honore per-
sequamur, ad p̄cepti huius ob-
seruationē, quędā de illo, hono-
ris causa, in medium asseremus.
Verbū illud καθόλου, siue vñt, si-
ue vniuersum dixeris, interdū
simplex est terminatio, vñt ap-
pellata: quo mō Sect. 2. li. de In-
terp̄tatione consuevit dicere, itē
& rem ipsam significat vniuer-
sam. Vtramq; autē significatio-
nē cōplexus est eo i loco, ad hūc
modū, *ὅτι δὲ τὰ κατηγορούμενα
καθόλου τὸ καθόλου κατηγορεῖν
ἐκ δεξιῶν ἀληθές.*] hoc est, in eo au-
tē q̄ vñt p̄dicatur, id qđ est vñ-
tēr dici, nō est verū.] Est & illud
vñt, quod vocē plurimis cōmu-
nē designat, vti Gen⁹, Species,
ac cetera à Porphyrio distribu-
ta in eo lib. qui *εἰσαγωγή*, dict⁹
est, siue introductio. Est & vni-
uersale, qđ Cathēgoria dicitur,
vñt ea sunt nomina, Substantia,
Quantū, Quale, & alia. Est & il-
lud quod in superioribus appel-
latum fuit τὸ χτὶ παντός, hoc ē
de oī: vti si dixeris, omnis nix
est cādida. Item illud, quod, τὸ
καθ' αὐτό, videlicet per se, vt cū
dicis, omnis hō animal ē. Tum

id, quod etiā τὸ καθόλου, vocaba-
tur, nēpe, quatenus ipsum, vt
cum asseris, oēm triāgulum ha-
bere tres. Nostri, vniuersale actu
vel potestate diuidunt, in re vel
intelligentia, primæ vel secundæ
notionis, quod causę rōnē ha-
bet, vel p̄dicandi vim, qđ an-
temulta, vel post multa, vel etiā
in multis positū dicitur. Est &
vñt Metaphysicum, logicū, Na-
turale et Mathematicū. Est & il-
lud, qđ commune appellant, ac
antecedere dicunt, doctrinæ or-
dine, ea quæ minus sunt cōmu-
nia. Stat etiam vñt, qđ in mente
est, ipsius Dei, quod Ideam Pla-
to vocat in Timęo, Parmenide,
Hippia, & Epinomide. Illud ve-
rō, quod Arist. cēfuit hoc nomi-
ne vñs esse appellandum est, qđ
animo & intelligentia concipi-
mus, mentis obiectū, potētia in
singularibus existens, actu p̄ in-
tellectū constitutum, à singula-
ribus ope mentis, sequestratū, à
sensilibus ortum, cōceptum ab
imaginatione, receptū ab intel-
lectu potentię illustratū ab agē-
te, in memoria repositū, à mate-
rici sordib⁹ depuratū, ab hic &
nūc separatū, sensu experiētia et
inductiōe collectū, eternū, pote-
state cōtinēs infinita, cōicabile
multis absq; sui vel diuisiōe, vel
interitu, à rōne productū, p̄ditū
noīe causę, & ob id, aptū p̄stare
nobis scīam & pp quid: quocir-
ca honestissimum ipsum, & ma-
xime pręstabile, venit à nobis,
vt Arist. inquit nominandum.

Quare

b Quare de talibus vñs honoratior sensuum & intellectiōis, quorūq; altera est causa.] *ὥς τε πρὸς τοῖς τῶν ἡ καθόλου τιμωτέρα τῆς αἰσθήσεως, καὶ τῆς νοήσεως, ὅσων ἕτερον τὸ αἴτιον.*] Argy. hāc partē sic vertere videt, [quare de talibus notitia vñs p̄ stabilior, est perceptiōe sensuū, & intellectuone eorū, quorū est alia causa.] q̄ trāslatio, addit illud [notitia] q̄ in grēco exēplari minime habetur, itē & eā vocē [perceptiōe] quocirca sic putarim magis ad verbū esse dicēdū [Quāobrē de his talibus honoratior, quē vñs, ea q̄ sensuū, & intelligentiē, quorū altera cā extat] addidi autē ego minores particulas, vt snīa vis cui libet cōstare posset. Est, n. sensus, omne cognitionem, earū rerū, quācām hñt, prāstabiliorē eē, quacūq; sensuū perceptiōe, immo ēt, ipsius intelligētīe. Quā snīa, adeo in vetere translatione dormit, vt vix excitari possit.

c In sensus defectum] *ἐν αἰσθησεως ἑκλείψει.*] vel [i sensus defectionē] Est autē defectio sensus alia cū ipsa sentiēdi facultas omnino tollit, de qua i superiorib⁹ ē locutus, vbi scām auferri docuerat ex ipsa sensus defectiōe. Alia vero est, qua de agit hoc in loco, vbi sensus labore, & difficili sentiēdi rōne afficitur, id autē fit, vbi res obiecta n̄ nisi eggrē percipiē a sensu: ceu in exemplo quod habet, de foraminibus vitri, aut cornu, quē nōnulli dixe-

re esse causam, vt luminis particulę aliq̄ tenuissimę & p̄meabiles, extrinsecus diffundantur, lucemq; emmittāt, id. n. inquit sensus iudicare nō potest, & ob id negocium faciscit, in adhibēda rōne, cur illuminatio fiat?

In problematibus.] *ἐν τοῖς προβλήμασιν*] Argy. [inter ea, quā proponunt] quā translatio nil certe proponit, qđ ad p̄positum faciat institutū, ac longe melius qui dicunt [in q̄stionibus] Est autem, τὸ πρόβλημα auctore Arist. li. i. Topic. idē qđ ζήτημα hoc est qđ siue expetēdi, aut fugiēdi cā, aut veritatis et perceptionis, studio, proposita: hęc autem τὰ πρόβλήματα, sic partitus est, eo in loco vt alia ad electionem spectent, alia ad cognitionem, alia vero, ad iumentum ceteris tribuant. Rursus ea in initio secundi lib. Topicor. in vniuersali diuidit & fm partē, Affirmans & Negans. Extat & in naturali Philosophia liber de Problematibus, satis cognitus: quo in loco probabiliter differit. Ex quo liquido constat, problema eē, dialecticam quæstionem vti diximus, in qua ea proponi non pñt, quā suapte natura sunt perspicua, vel item ea, quā nemini probantur, sed hęc in Aristote. copiosius & luculentius.

Propter quid comburit] *διὰ τὸ φωτίζει.*] Argyrop. [lumen efficitur] ali] [illuminat] vel [splendescit.]

a Eadē vero p̄scipia esse osum
syllorum] τὰς δ' αὐτὰς ἀρχὰς
ἀπάντων τῶν συλλογισμῶν]
siue etiā] eadem autē esse initia,
osum rōeinationum] discutit et
hoc, siue Theorema dixeris, siue
artis p̄ceptum, qđ est, non ea-
dē esse initia syllorū osum. Idq̃
multis rōnibus p̄petua quadā
enumeratione propositis, facit.
Quæ autē sint hæc ratiōes per te
ipsum, quæsiueris. Quod vero
te ignorare nō oportet, illud v̄r
eē, hoc in loco τὰς ἀρχὰς, siue,
principia, lati⁹, ac fusius accipi,
q̃ cū de scientiarū principijs lo-
queret: qm̄ ibi propōnes eas in-
telligit, quæ necessariae sunt, &
perspicuæ: nūc autē oēm propō-
sitionē itelligit, q̃ in syllō assum-
ptio fieri p̄t, siue ea vera fuerit,
siue falsa, siue necessaria siue p̄-
babilis, item v̄cumq̃s fuerit ex
quouis genere Artiū et Discipli-
narū desumpta. Et vt vno ver-
bo dicam, principia sunt, ea om-
nia, hoc in loco, audienda, ex q̃-
bus conclusio constitui potest:
p̄missas nostrī cōmodē vocant.

a Et hominē equū, aut bouē.]
καὶ τὸ ἀνὸν ἢ πρῶτον, ἢ βῆν.] aliud ē
exemplū, quo ostēdit nō esse ea-
dē osum syllorū initia, quoniā
pleraq̃s sunt vicissim contraria,
quæ ab eisdē principijs pende-
re non p̄t. vt si dixeris, iniustitiā
esse iniustitiā, aut ignauiciā, vel si
æquale dixeris eē maius, vel eē
minus, q̃ exempla mediū extre-
mis comparat, optima rōne. Ar
nō eo mō videtur procedere,

vbi Hominē Equo, ac Boui cō-
paraueris, nam hæc cōtraria di-
ci non p̄t, cū substantiæ sint, sol-
ui, Hominē Equo ac Boui con-
trariū est, oppositione illa, quæ
in speciebus dissimilibus & di-
sparibus reperitur, ea autē non
est, contraria oppositio. Nostri
appellant, oppositionē dispa-
rītā. Vel ēt dicere possis, has spe-
cies contrarias esse vicissim, s̄m
earum constituētes differētias,
nempe rationale & irrationale:
qđ diligenter ostendit Porphy-
rius in. v. vocibus, vbi de diffe-
rentia loquitur, inquit. n. diffe-
rentias esse cōtrarias in genere,
sed sub eo potestate contineri:
quāquā Platonici et actu sub ge-
nere eas collocauerūt, dixerintq̃
contrarias nō esse dicendas. De
hoc vero extat tibi legenda sub-
tilis atq̃ elegās explicatio, apud
Hammoniū eo in loco, qui Peri-
patheticorū ac Platoniorū niti-
tur opōnes ad cōcordiā ducet.

Necesse autē aut in media cō-
uenire, aut sursum, aut deorsuz,
aut hos quidem intro habere, il-
los autē extra terminorū] ἀνάγ-
κη δὲ γὰρ ἢ εἰς μέσα ἀμφοτέρων, ἢ
ἀνωθεν, ἢ κάτωθεν, τὴν μὲν ἑ-
σὼ ἔχειν, τὴν δ' ἔξω τ' ὅρον.] Ar-
gy. sic vertit,] necesse ē autem,
aut ad media accōmodari, aut
supera ex parte, aut infera, aut
alios intra, alios extra, termino-
rum, habere.] vel etiā [necesse
est autē, aut in medijs consenti-
re, aut supra, aut infra, vel termi-
norum hos quidē iternos, illos
externos

externos habere] nihil perinde semper optauit; atq; (quantū viriū mearū ratio pateret) studio sis prodesse: qd vt faciam, totū me gręcorū authorū studio dedere decreui, vt Aristotelicorū verborū castam, ac sincerā sententiā eruerem. In latinis subtilitatem, in Auerroe grauitatem et cōstantiā semper admirari soleo, Gręcis vero, oēm Arist. puritatē & candorē acceptum refero: qm̄ in hoc genere interpretationis, hi clari facti sint, ad oēm posteritatis memoriā. Quamob rē valde falluntur, qui Gręcorū eruditionem dānant, dū in his, maiore q̄ opus sit, subtilitatem desyderant: quēadmodum iniquos eē iudices crediderim, qui latinos aut Arabas interpretes, ob sermonis inelegantiam incusant, nā & in eorū pectore suus adest Mercurius. Sed hęc forte aliquātō lōgius progressa sunt, q̄ institueramus, itaq; eō redeamus, vnde digressi sumus. Diligenter Philoponus docet, quę sit horū vis verborum: nam cū dixerit, iecirco nō esse eadē principia syllbrum, qm̄ aliorū generū, alia sunt initia, ob id q; vnā non cōsentiunt, nunc aggredit̄ ad explicationē eius qd̄ est non consentire, siue cōuenire, qd̄ gręce ἐφαρμογήσιν, se habet, id est, consentiūt: quare conuenire nil aliud est hoc in loco, q̄ prędicari, aut sub̄ici. Fit autē oīs cōsensio, vel in prima, vel secūda, vel tertia figura. In priā cōueniunt

in medijs, cum maius extremū sit prędicatū medi, & medium minoris extremi. In secūda consentiunt supra, cū vtrūq; extremū prędicetur de medio. In tertia itē cōueniunt infra, qm̄ medium est subiectū vtriusq; extremo. Est autē hęc dicendi forma familiaris Arist. i libris de prior resolutione. Terminos autem infra positos, subiecta intelligit, vti extra positos, prędicata. Cuius rōnē Philoponus esse dicit, q; continens est extra cōtentū, cōtentū vero intra cōtinēs. Cū uero prędicatū cōtineat subiectū, iure prędicatū est terminus extra, vti terminus est intra, id qd̄ est subiectum. aut assumpto termino, aut iniecto.] ἢ προσλαμβάνομεν ὅρου, ἢ ἐμβάλλομεν] vel [siue suscepto termino, siue intrinsecus addito] Assumere terminū, est ipsum extrinsecus accipere, sternē vero in̄icitur, cū inter subiectum & prędicatū medium aliquid immittitur. Qd̄: ex vsu libri prioris resolutionis, & ex hoc ipso insuperioribus factis cōstare pōt: dum inquit, τῷ γὰρ ἐν τῷ ἐμβάλλεσθαι ὅρου ἀλλ' ἢ τῷ προσλαμβάνεσθαι, ἀποδείκνυται τὸ ἀποδείκνυμενον. hoc est, intro nāq; in̄iciendo terminū, sed non assumendo demonstratur demonstrabile. At hic Philoponum legas diligenter:

Vt q; hęc quidē Geometrię, a illa vero Ratiociniorū] ὁ δὲ ὅτι αἰδὶ μὴ γεωμετρίας, αἰδὶ ὅτι ἀριθμῶν] Arg. [vt hęc Geometrię, hęc

hęc autē Arithmeticae] q̄ translatio longe p̄stabilior est, vel ē t[ut] [ut q̄ hęc quidē Geometrig, illa vero Numerorū] hinc constabit, q̄ magna, quamq̄ patens sit vtilitas apud eos, qui libros de Græco verrūt, & authoris trāsferendi propositū tenere, & eā callere facultatē, cuius scriptorē vertere studemus. Quid. n. per ratiociniū intelligere volumus, aliud q̄ differendi magistrā λογικὴν, siue διαλεκτικὴν, quę cōmunibus principijs, non p̄prijs innittitur? quocirca parū ad p̄positi instituti rationē id facere videretur, si de hoc genere principiorū sermonē haberet. Neq̄ ego, isthęc dixerim, quo me hominibus eloquētissimis, vlla ex parte cōferre voluerim, qui eorū consiliū, ac pene totum vitæ cursum, in studioforū vtilitatē cōtulerunt: sed vt potius, quod instituerā, facile p̄stare videar, dum Aristotelicę sinceritati, ac veritati nostras hęc versiones nitimur accommodare.

a. Neq̄. n. in manifestis doctrinis hoc fit] ἔτε γὰρ ἐν τοῖς φανεροῖς μαθήμασι τί το γίνεται]. Arg. [nā neq̄ in manifestis hoc fit scientijs] doctē quidē & eleganter Arg. sed adhuc verbum μαθήμασι, vñ esse trāsferendū, disciplinis. Itaq̄ sic vertere licet [neq̄. n. i manifestis efficitur hoc disciplinis] Manifestas vero dixit, pro cognitis, exploratis inuentis, ac diligēter ab alijs tractatis. Est autem nō ignorā-

dum, hęc nomina, ἐπισήμην, διδασκαλίαν, μάθησιν, hoc ē, sciētiā, doctrinā, ac disciplinā esse interdū vnū atq̄ idē, quo modo Geometria, aut alia quīs facultas eiusmodi, sciā dici potest ad ea quę in ipsa continent Sciabilia, cōparata. Est vero doctrina, vt i Geometria tradi: disciplina, vt i discipulis audita p̄cipitur. Interdū doctrina est, celebris authoris, qualis vel Plato, vel Arist. vel alius extitit, cognitio libris ac monumētis literarū tradita. Quādoq̄, vero, ē ipsa docendi ratio, μέθοδος, vocata, estq̄ q̄tupr modis, doctrina demonstratiua, definitiua, diuisiua, compositiua. Est & doctrina, interrogatio, διδασκαλική, hoc est doctrinalis ab Arist. vocata, in lib. de rephensionibus sophistarū. Est & doctrinæ ordo, cū ab vñbus, cōibusq̄ rebus ad ea quę specialia, ac p̄pria sunt descendimus. Est & docētis actus, qui docere dici, quē Arist. lib. 3. Physices auscultat, vult distinguere ab eo qđ est addiscere, licet doctrinā a disciplina non sepet. Quod alibi latius expositū nobis fuit. Hinc doctoris nomen emanauit, hoc est eius, qui viuo sermone, sensum audiētis attentare solet.

Neq̄ in resolutione est possibile], ἔτε ἐν τῇ ἀναλύσει δυνατόν.] alij verbū, ἀναλύσει, vertunt, dissolutione, forte ob aliquem gręcū codicem, qui loco huius, legit διαλύσει. sed & in excusis,

excussis, & calamo exaratis, sic res se habet, vt in initio legebamus. Itaq; sic vertēdū, [neq; id fieri potest in resolutione] Non eadē autem huius est vocis, atq; illius significatio. quoniā dissoluitur res, vbi in partes & particulas ex quibus cōstat, corrumpitur, id autē cum ipso rei interitu fieri necesse est. Resoluitur autē cū mente ac cogitatione compositum in partes & particulas diuiditur, idq; citra rei interitū fieri pōt. Quocirca, omnis dissolutio est etiā resolutio, non autē contra. Hinc recte Aristot. lib. 1. Priorū Resolutoriorū, terminum esse definit, in quē propositio διαλύεται, hoc est dissoluitur quoniam dum propopōnē dissoluimus eam in suos terminos corrumpimus. Est & Analysis, res compositioni cōtraria: nā opposita vice vtūtur. Quod n. componitur, ex partibus cōsistit, quod vero resoluit in partes trāsit. Itē cōpositio ā multis partibus ad vnum videtur ire, contra resolutio ab vno, ad plures, tendit. Accedit, q; primum resolutionis, extremū est cōpositiōis, & e diuerso: v.g. Domus compositio, ā fundamentis initium sumit, inde ad parietes tēdit, mox ad tectū properat. Resolutio, ā tecto exorditur, finitq; in fundamentis. Hanc vero esse Resolutionē satis iā cōstare vī: de qua plura vide apud Arist. li. de priore resolutione, prope finē, vbi de ipsa ex instituto differit

copiose. Quædam ēt extant, & in lib. 3. Ethicor. Themistius autem & ipse, resolutionem appellat, tunc, cum conclusionem in eius p̄cipia referimus. Quod ne te lateat, addenda est illa partitio, quæ ait, quatuor modis cōtingere, vt resoluamus vnum, qd; q; . Primum est ea resolutio, quam Mathematicam appellat Alexand. in cōmentarijs Priorum Analyticorum. Ea fit, vbi theorema in eius principia referimus, atque illa in alia vsque quo, desyderare amplius in illo genere non possumus. Est & alia Naturalis, quæ Hofem, aut plātā, aut aliud simile in partes diuidit. Deinde & Artificiosa, q; scamnū, aut lecticā in sua principia reducit. Postremo est Resolutio λογική, siue rationis, quæ cōclusionē in eius initia referre solet. Hæc bifariā efficitur. primum vbi conclusio simplex, & ab omni materia seiuncta reducit in præmissas simplices, & ab omni materia separatas: vt si dicas eam conclusionem, quæ ait c. esse a. reduci in has assumptiones, b. est a. & c. est b. Hanc priorem resolutionē ample considerat Aristot. in Prioribus Resolutorijs: quamquam Græci authores librum illum resolutorium dici maluerunt: ā p̄cipua sui parte, nempe ā sectione tertia primi libri, vbi de Resolutione differit: quod minime ab alijs nostræ ætatis viris, sane quā doctissimis probatur, Est

Est et alia resolutio, quæ efficit ubi necessaria conclusio, in principia defertur, hæc posteriorē, secūda ut resolutionem vocant, qua de agit i posterioribus analyticis. Vtrāque vero in libris logicis maxime Arist. considerat. Inde fit ut libri Analytici iure sint quatuor, duo priores, & totidē posteriores vocati, quasi inscriptio ne cōis: quod autē separat, ē illud uerbum prius & posteri⁹, siue fm, nā & Gal. lib. 4. de differentiis pulsū, ostēdit libros de priore resolutione, inscriptos fuisse τῶν ἀναλυτικῶν προτέρων: eos vero, qui tractant de demōne, τῶν ἀναλυτικῶν ὑστέρων, siue etiā δατέρων. hoc est de posterioribus resolutorijs, vel secundis resolutorijs. Est itaque hæc inscriptio, partim propria, partim et cōis his libris oībus. Vtrū vero lib. Priorū inscriptiōe propria sit de syllogismo, liber vero Posteriorū sit appellandus de demōne, an ēt de definitione, nō est presentis loci, ut differam⁹: meminisse tñ oportet, inscriptiōe librorū resolutiorū fuisse ab Arist. non alio viro excogitatā, quā id voluerit multis in locis, ac præsertim lib. 6. Ethic. ubi de scientia loquit, quod illo loco sese transfert ad ea quæ dixerat i resolutorijs. Est itaque analytica scia, diligens et perspecta cognitio demōnis ac definitiōis (loquor. n. de secundis resolutorijs) quæ demōstrationis & definitionis vim, naturā, partes, & leges exactissima rō-

ne disquirat. Cū. n. insta sit nobis, naturæ institutione atque impulsu, in sciam & cognitionem propensio atque cupiditas, sciētia autē oīs sit rerū per earū causas cōreplatio, res vero vel sint substantiæ, vel accidētia, idē patet, analyticā sciam, cum sciēdi doceat instrumēta, necessario & de demōne, & de ipsa definitiōe, tractare: nam demō nos scire facit Accidētia, Definitio substantiarū intelligentiā aperit. Id ēt constat ex earū doctrinarū partitione, quas Græci μεθόδους, vocāt, hoc est vias & rationes docendi. Etenim Plato, cōpositiuā & Diuisiuā rationē quæ maxime excolit, quod præsertim in Philebo & Phædro videre quibet potest: Arist. autē demonstratiuā ac definitiuā magnopere extollit, quā hererū oīum cognitionē perfecūtur diligenter. iure itaque Analytica scia, & demōnis & definitiōis est cognitio. Verū si te plura cognoscere nō pigeat, de ipsarū doctrinarū, partitiōe, atque ordine, legas nōnulla apud Philoponū in initio secundi lib. Poste. quæ dā etiā extant & apud eundē & Alex. in cōmentarijs primi lib. de priore resolutione, in ipso quæ libri vestibulo. Copiosi⁹ de hac ipsa re differit Hāmo. in ingressu interpretationis Porphyrii introductorij. Sed forte plura recensuimus, quæ institueramus, in re tñ vtili & iucūda plurimum operæ mihi videbatur collocandum: quā oīs cognoscendi ratio,

ois recte ac diligenter tractādi, docendi, ac differēdi doctrinæ institutio, ab his mihi ducta videtur initijs, & quasi elementis, q̄ de ipsa resoluēdi ratiōe veteres peripathetici nobis pposuerūt.

a Principia namq; duplicia, & ex quibus & circa qđ: q̄ quidē igitur ex qbus, cōmunia: q̄ aut circa qđ, propria.] αἱ γὰρ ἀρχαὶ διηγαί εἰς ὧν τε καὶ περὶ ὧν αἱ μὲν εἰς ὧν κοιναὶ αἱ δὲ περὶ ὧν ἰδία.] Argy. [principia nāq; duplicia sunt, ex quibus & circa qđ: principia igitur ex quib⁹, cōmunia sunt: principia vero circa qđ, propria.] Nil est, qđ in verbis hæsitare quēpiā faciat, sed ad snig̃ explanationē aliqd est, qđ animaduersione dignū videtur. Principia inquit, alia eē cōmunia, alia propria. Quam sanē diuisionē & I superioribus proposuit, sed nō eiusdē snæ. Nam eo in loco, p̄cipia, illa partiri videbatur, quę doctrinæ, & complexa vocantur. Hic vero per cōia audit τὰ ἀξιώματα, per propria τὰ ποκείμενα, hoc est subiecta. locus itaq; p̄cipuus est, vbi subiectū de genere appellat p̄cipiorū: idq; maximopere aduersat̃ his, qui subiectū dicūt, posse in propria scia demonstrari, demōstrationē qđ. Nā si principii est, cū principiorū nulla sit demonstrationis species, qui fieri pōt, ut subiectū demonstrari possit. Est aut particula εἰς, hoc i loco, proprie principijs accommodata cōplexis, qm̃ ex his cōc̃so colligit̃,

particula vero περὶ, q̄, circa ē latine reddita, & ipsa iure quodā pertinet ad subiectū, cū subiectū id dicatur, circa quod tota scia cōquisitio & peruestigatio consistit. Ad hoc etiam spectat quod in superioribus, dixerat, agens de principijs, subiectis, et Affectionibus, ἀλλ' ἐδὲν ἡ ἡσὺν τῇ γε εὐσει τρία ταῦτά οἱ περὶ ὧν τε δέκνυσι καὶ ἀδέκνυσι καὶ εἰς ὧν.] siue, [sed nihilominus, tria hæc, natura consistunt, circa qđ monstrat, & q̄ monstrat & ex quibus.] sed & paulo post, indicauit principia complexa ex quibus demonstramus posse eē cōmunia, subiecta vero de quibus demonstramus esse propria, cū iam dixerit, κοινὰ δὲ λέγω οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τέτων ἀποδεικνύουσιν, ἀλλ' ἐπεὶ ὧν δεικνύουσιν, ἐδ' ὧν δεικνύουσι.] q̄ sic se habent, appello cōmunia, quibus vtuntur, veluti ex his demonstrantes, sed non de quibus monstrant, neq; quod monstrant.] Cum autē dicat hoc in loco subiectum esse rem propriā, nō cōmunem Artibus ac Disciplinis, de subiecto dictū accipias, ratio ne forme contractū, id, n. unum vnus est facultatis: nā si de subiecto, quod materiale vocāt, intellexeris falsam omnino snam colliges, & experiētiae repugnātem, qđ in superioribus copiose à nobis ostendebatur.

Vt numerus magnitudine.] ὅσον ἀριθμὸς μεγέθος] Arg. vero [vt Numerus, Magnitudo.]

idq;

Idq̄ rectius q̄ vt in vetere trāf-
latione legit. Exēpla vero hęc,
de subiectis ipsis sunt, circa q̄
scīæ plurimū contēplantur affe-
ctiōes. Nā cū hęc principia pro-
pria appellauerit, ne quis incau-
te, id de proprijs principijs com-
plexis itelligeret, vt est illud, si
ab equalib⁹ lineis, æquas lineas
demas, reliq̄ lineæ erunt æqua-
les, ob id volens de subiectis esse
audiendum, exēplū petit, à sub-
iecto Arithmeticæ, qđ ē Nume-
rus: & à subiecto Geometrię qđ
est Magnitudo.

TEX. XLIIII.

SCIBILE autē, & scīa diffe-
runt, ab opinabili & opinione,
qm̄ scīa quidē v̄lis, & p̄ necessa-
ria] [τὸ δ' ὁπισθεν τὸν καὶ ὁπισθί-
μην, διαφέρει τὸ δόξαν καὶ τὴν δό-
ξιν, ὅτι ἡ μὲν ὁπισθίμην καθόλου καὶ
δι' ἀναγκάων.] quę sic Argyr.
[interest autē, inter id, quod sub
scīam, & id qđ sub opinionem
cadit: nā scīa quidē v̄lis est co-
gnitio, & per necessaria compa-
rata.] sed qđā de suo addit Ar-
gyr. vt illud [cognitio] qđā item
adimit de Græco vertens, nā ea
verba pręterijt, [ὁπισθίμην] item
[δόξιν] id autē hoc in loco, mi-
nus opportune v̄f fuisse pręter-
missum, cū dīam tradat Arist.
(qđ oēs fatētur interpretes) in-
ter scīam & opinionē, haud mi-
nus, q̄ inter ea, q̄ pertinent ad
scīam & opinionē. Ob id, pręcla-
rē aliq̄ [scientia, & res q̄ sub sciē-
tiam cadit, differt ab opinione,
re opinabili, q̄ in rebus vniuer-

sis, q̄sq̄ necessarijs cernitur sciē-
tia] vel si hoc placet modo [Qđ
scimus vero & scīa, distāt ab eo
qđ opinantur & opinione, qm̄
scīa vniuersæ rei ē, & ex necessa-
rijs] Differentiā hoc in loco di-
scutit valde opportunā, quæ in
Gymnasis disceptationibusq̄
assidue versatur. Ea est, nū sciē-
tiæ & opinio res sint eadem, an
prorsus alia atq̄ alia. Cū vero;
quod sub scīam cadit, ab eo qđ
opinamur, longe quidem inter
se distare videant, hinc differre
scīam ab opinione tātū explicat;
quantū, ea differūt, in q̄bus ho-
rū vtrūq̄ versat. Adducor itaq̄
vt credam, nō inepte eos existi-
mare, qui aiunt, quatuor esse, q̄
hic proponūtur, scīam, opinio-
nē, qđ scim⁹, qđ opinamur. Ho-
rū duo, sunt cognitiones, habi-
tusue: totidē vero dicuntur res,
siue obiecta nobis cognita. De-
inde hęc quęstio ita digerēda ē;
vt partes binas capiat: nam alia
ad scīam pertinet & opinionē;
alia ad id qđ sub sciētiā et opi-
nionē cadit. Huiusce partitiōis
cām nō ī diligēter Philoponus
tradit, ea rōne, q̄ ad exquisitam
harū rerū cognitionē explanan-
dā, haud profecto sufficit actus
distinguere, sed & ea diuidendā
nobis sunt, quorum illi actus ef-
se dicuntur. Quæ res, cum non
exiguæ sit doctrinæ, nil mirum
si in hoc genere partitionis labo-
rat non tam sæpe, quā multū
diuinus Plato: potissimum ve-
ro in Philebo, & in Theæteto.

Verum

a Verum enimvero neq̃ itelle-
 ctus: dico, n. intellectum princi-
 piū scientiæ: neq̃ scientia inde-
 monstrabilis, hoc aut̃ est suspi-
 cio immediatæ propositionis.]
 ἀλλὰ μὴν ἔδὲ νῦν. λέγω γὰρ νῦν
 ἀρχὴν ὁπσιήμης, ἢ δ' ὁπσιήμη ἀνα-
 πόδεικτος. τὐτο δ' ὅτιν ὑπόλη-
 ψις τῆς ἀμέσου προτάσεως.]
 Arg. [at vero nec intellectus: in-
 tellectū .n. principiū sciæ dico,
 neq̃ sine demōne sciā, q̃ quidē
 est existimatio vocantis medio
 ppōnis.] itē sic verti p̃nt eadē
 verba [sed, n. neq̃ intelligentia:
 appello aut̃ intelligentiā, initiū
 sciētig. Neq̃ ēt, q̃ citra demō-
 nē sciā comparatur, id aut̃ est p̃
 pōnis mediū non habentis exi-
 stimatio.] propositū erat osten-
 dere de contingentibus rebus nō
 esse sciām, id iā late patet ex su-
 perioribus verbis, nūc vero dō-
 ctrine ratio postulat, ut de eisdē
 cōtingētibus asserat nō esse in-
 telligentiā. Est autē [νῦν] siue i-
 tellectus, siue mēs hoc est animi
 præcipua pars, q̃ cognoscit p̃ri-
 cipia, citra oēm demōnē, de q̃ i
 p̃cedētib⁹ plura proposuimus,
 & ipse quoq̃ Arist. nōnulla tra-
 diturus ē in fine secūdi huiusce
 libri. Quē intelligētig̃ vis, ea est,
 q̃ principia cognoscit, cognitis
 terminorū significatiōibus: itē
 eō meliorē p̃stat cognitionē, q̃
 faciat demō, quo mēs ē ipsa rō
 ne p̃stantior. Nā intellectus per-
 ceptio, cū sit demonstratiue sciæ
 cā, potiorē habitum vt in nobis
 efficiat, prorsus necesse est. Hinc

apud nostros ea effluxere nōmī-
 na, sciā, ac melior affectio q̃ sit
 sciā. Est, n. sciā, cognitio p̃ dīmō
 nē cōparata, q̃ ad cōclōnes p̃ti-
 net. Melior vero affectio, est p̃ri-
 cipiorū cognitio, q̃ à mēte & i-
 telligētiā proficiscit̃. Id voluisse
 Arist. sæpius animaduerti, p̃fer-
 tim in initio primi huius libri,
 dū hæc dicẽ, ταῦτα οὖν ἔτω λή-
 ρομεν, καὶ ἢ μόνον ὁπσιήμην, ἀλλὰ
 καὶ ἀρχὴν ὁπσιήμης ἢ) τινὰ φα-
 μέν ἢ τοῖς ὅροις γνωρίζομεν. hoc
 est, hæc itaq̃ sic dicimus, nō mō
 extare sciām, sed & initiū scien-
 tiæ certum quoddam eē asseri-
 mus, quo terminos percipim⁹.
 at paulo antea, & illud dixerat,
 ἔχοντες τε δὲ πειθεῖν μάλλον ὧν
 οἶδιν, ἢ μὴ τυγχάνει μὴτε εἰ-
 δώς, μὴτε βέλτιον διακείμενος,
 ἢ εἰ ἐτύχχανεν εἰδώς. Quod sic
 se habet, non potest autem cre-
 dere magis, his quæ scit, quæ nō
 est sciens, neq̃ melius affectus,
 quā si sciens esset, vt itaque rem
 totā paucis complectamur, sciē-
 tiam dicimus esse conclusionū,
 intelligētiam principiorū. sciā
 euentus qdā est, intelligentia est
 illius causā. sciā rōcinatrici aīæ
 facultatis est opus, intelligentia
 est ipsa supremæ mentis perce-
 ptio. scientia per demōnē com-
 paratur, intellectus ē nō demō-
 bilis cognitio. Postremo sciām
 dicimus, esse eorū q̃ mediū hñt,
 intellectū vero medio vacatiū. &
 reuertamur eō; vñ digressi fui-
 m⁹. Cū sciām dixisset, eē nō pōt
 se de rebus cōtingētib⁹, neq̃ itē
 intelligētiā

intelligentiā, statim affert, de his extare alium habitū, qui [*ὑποληψίς*] vocatur. Est autem hic, existimatio, siue etiam suspicio, ambigua sanē, et parū constans rei cognitio. de qua sermonem habuit lib. Sexto Ethic. tum cū eam cū opinione coniungit, & vtramq; separat ab habitibus intellectualibus, qui sp̄ veri sunt.

a Quomō igitur est idē opinari & scire? & pp̄ quid non erit opinio scia? si quis ponet, omne qđ nouit, contingere opinioni, consequetur, n. hic quidē sciēs, ille vero opinans p̄ media] *πῶς ἐν ἐκ ἐστὶ τὸ αὐτὸ δοξάζειν καὶ ὁρίσασθαι καὶ διατρίβειν ἢ δόξαν ὁρίσασθαι, εἰ τις θήσει ἅπαν ὁ οἶδεν ἐν δόξει δοξάζειν. ἀκολουθεῖται γὰρ ὁ μὲν εἰδώς, ὁ δὲ δοξάζων διατρίβει*] que hoc mō Arg. [quo mō igitur fit, vt idē vnus opinetur, alius sciat? & cur opinio non erit scia? Si quispiā posuerit fieri posse, vt de eodē omni, opinio habeatur qđ scit, proficietur, n. & hicce qui scit, & hicce qui opinatur per media.] que si hoc mō interpretemur, q̄ illa percipere possit, vix vnum aut alterum extare crediderim. Itaq; si sentētię vim totam tenere volueris, citra illam adeo exquisitam verborum religionē, præferendus eris in eo vertendi genere eruditus ille, cuius extat in hūc mōdū satis culta, atq; elegans translatio [existit aut̄ hoc loco questio, quo mō non eadē res sit quā opinamur, et quā sci-

mus, & cur non idē sint opinio et scientia, si nil est qđ quis scire possit, de quo opinio ē esse non queat. Nū. n. quēadmodū sciēs, ita opinator, media singula p̄sequetur?] nos quoq; in eo diligēter elaborabimus, vt sine molestia, negocioq; eadē verba dilucide interpretemur, hōc mō. [Qua rōne igitur euenit, vt idē sit & opinari et scire? et quamobrem non est opinio scientia? si quispiā constitueret, vnūqđq; qđ ipse nouit, accidere vt opinione illud ipsum cognoscat. Hic enī sciens, ille vero opinans per media procedet.] Proxiē. n. visum est, qđ nē initio p̄positā, partes habere duas, de opinione atque scia, tum ēt de eo qđ opinamur & scimus. Cum itaq; diligēter exposuisset, dīxam eorū q̄ a nobis & scia & opinioē cognoscūtur, nunc vt in rebus ambiguis fieri solet, dialectica rōne adhibita de eadē re disserit accuratē, ne vllus locus, qui ad diligentē, & dilucidā explicationem attineat, prætermisus videatur. Est itaq; probabilis ratio, quā hoc ī loco cōplectitur, videri idē posse & opinionē & scientiā appellari, cū nihil esse omnino videatur, qđ quis scire possit, de quo etiam opinio esse non possit. Cetera vero per teipsum videto.

Etenim opinionē verā & falsam, vt nonnulli quidem dicūt eiisdē esse, absurda cōtingit erigi, & alia, & non opinari quod opinat falsō. Qm̄ vero idē pluribus

bus modis dī, est quidem ut cō-
tingit, est autem vt non.] *χὺ γὰρ
δοξάν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. ὡς καὶ τι
τες λέγουσιν τὸ αὐτὸ ἔῃ ἁ το πα
συμβαίνει αἰρεῖσθαι, ἀλλ. π. τε καὶ μὴ
δοξάζειν ὁ δοξάζει ψευδῶς. ἐπεὶ
δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχῶς λέγεται,
ἔστι μὲν ὡς ἐνδέχεται, ἔστι δ' ὡς ἔ.*]
Argy. [Etenim opinionē quidē
verā ac falsam, vt quidā īquiūt
eiusdem esse, cū alia absurda, tū
hoc secū trahit, vt non opinetur
quispiā qđ opinat̃ falso. Sed cū
multipliciter idem dicatur par-
tim esse pōt, partim esse non po-
test.] nos quoq; [etenim extare
eiusdem rei (qđ quidam aiunt)
opinionē verā ac falsam, accidit
vt absurda attollantur, atq; alia
nec nō, qđ quis falso opinatur,
id nō opinari. Qm̃ vero idē mul-
tisariā dicitur, sanē efficitur vt
partim eē contingat, partim ve-
ro non. constat cōmuni omniū
sententia, in hisce verbis conti-
neri similitudinis rationē inter
opinionē & scīam, nec nō inter
verū & falsum. cumq; magis ve-
rū & falsum pugnare videātur,
qđ opinari & scire, hinc argumē-
ti colligitur vis maior, quo idē
posse nos opinari & scire demō-
strat. Et iā qđ multis alijs in lo-
cis euenisse sēpius animaduēr-
ti, nunc vsu venire Aristo. satis
intelligo. Cum, n. dialecticis ra-
tionibus in vtrāq; snīx partē
dissert, quid tandē ille sentiat.
adhibita distinctione, determi-
nat: qđ in præsentia facit, cum
idem, ambiguum & multiplex

esse verbū ostendit, docetq; par-
titiōe proposita, vt veritatis ra-
tio postulat, diluere argumēta,
quę opinionē & scīam minime
simul cōuenire posse, asserēbāt.
At studiosorum vtilitati mini-
me consuluisse putarē, nisi quā-
tū qđ ē me esset, vniuersæ huic
questioni; lucē adderem. Quā-
quā id minime ab initio mihi, p-
posueram, cū loca tñ obscura il-
lustrare, & si qđ esset, mendum
tollere, īstituissem, adhibita me
diocri diligētia, sed breui admo-
dū explanatione, qđ & alijs pro-
desse industria, & neminē ma-
gnitudine operis deterreret. Est
autē questio, siue Theorema, nū
scīentia & quod sub scīam cadit,
ab opinione & ab eo qđ opina-
mur differant necne? Cum ve-
ro scīam separat ab opiniōe, cō-
siderat eas esse omnino dissimi-
les, ob eā sanē causam, qđ scīentia
vera, stabilitisq; cognitio est, con-
trā opinio fallax et ambigua. Itē
quod scim⁹ immutabili quadā
fide recipim⁹, quod opinamur,
contingit vt aliter sese habeat.
Item qđ scimus, res est p neces-
saria, qđ sub opinionem cadit,
contingens. Nam si cœlum di-
xeris perpetuo motu cieri, terrā
stare, hominem esse animal ra-
tionis ac mentis compos, atque
alia eius generis res erūt neces-
sarię, & quę sub scīam cadunt.
Sin vero, Calliā asserueris cras
negociari debere, aut Socratem
lauari, res erunt cōtingentes, &
quę scīæ ad opinionē referunt̃.

Animad, Tom. D Est

Est itaq; opinionis atq; sciæ ea potissimum differētia, q̄ aliud est huius, aliud illi⁹ subiecta materia. Cum vero opinio sit contingentium rerum, ob id, eā existimationem quæ harū est, consueuimus opinionē vocare. Id quē non modo ratiōe, sed & cōmuni hominum consensu facile comprobari potest. Quicquid enim in rerū natura, & vniuersitate consistit, id sanē, duplici modo se habet, uel enim semper est, uel aliter esse contingit. Qd̄ semper est, id necessarium dicimus, estquē scientiæ obiectum. Quod aliter accidit, id contingens & credibile, uel etiam opinabile vocamus. Quæ fieri uero nequeunt impossibilia uocata, ea me hercle, ab omni rerum partitione sunt dimouēda, quoniam tantū abest, ut sub rerum diuisione collocentur, ut etiam his quæ sunt, potius aduersentur. Sciētia ergo cū eorū sit, quæ necessaria dicuntur, opus est, ut opinio aliud sibi rerum genus vendicet, non quidem impossibile, itaque contingentium. Cum autem opinio, sit simplex existimatio, euenit profecto, ut hæc tolli aliquando in opinatore possit. Da Socratem nūc opinari, Matrem esse piā erga filios, poterit idem Socrātes, probabili ratiōe persuasus, siue Medæ siue alio quouis exemplo, à priore existimatiōe dimoueri, iudicareq; matrem impiā eē. Qui uero sciētiam habet, ut de

coelo, qd̄ sempiterna vertigine torquetur, aut triangulum habere tres angulos duobus rectis æquales, is ita constanti ratione cognoscit, ut nulla persuasione flectatur in cōtrariam partem. Argumenti uero ordo sic se habet, sciētia est eorum, quæ aliter esse nō possunt, Opinio, eorum quæ aliter eē possunt, quocirca si idem fuerit scientia et opinio, quæ nequeūt aliter se habere, necesse erit, ut aliter se habeāt. Ducit autem hoc argumentum aduersarium ad perspicuam redargutionem, hoc est ad contradictionē, quo genere confutationis nullum ferē uidetur eē præstantius. Consueuit autē Arist. in rebus paulo grauioribus, serijsq; in Philosophia sententijs, nō nihil addere, quod ex vulgi consensu sit in usu quā maxime receptum, ut adhibita populo testificatione, rem ipsam omni ratione cōfirmet. Ob eam sanē cām inquit, q̄ cōis hominū usus id quod diximus apertissimè demonstrat, nam cum rei cognitionem firmissime constantissimeq; tenemus, nos illud ipsum scire certo asserimus. Cum uero de his loquimur, quæ ambigua sint, & quæ aliter eē possint, dicim⁹, nos uel alios, id opinari. Addit & illud, nos scire, atque opinari quid piā, bifariā: uel ratiocinatiōe, syllogismoue, aut sine syllogismo. Scientia uero necessariæ rei citra syllogismum, dicitur sciētia qd̄: quæ uero

ro ratiocinatione comparatur, vocatur cur sit. Rursus opinio absq̃ probabili argumentatione conquisita, opinio q̃, appellatur: vti opinio cur sit, q̃ ratiocinationē dialectica efficitur in nobis. Quicquid vero, siue Alexādro, siue etiam Porphyrio, hoc ī loco visum fuerit, scientiam & opinionem & de his quæ sunt, & de his quæ non sunt, interdū extare dicimus. Nam si quis demonstratione sciat, mundum esse vnum, scientia dicitur: vti ēt scientia est, cum cognoscimus firma ratione infinitum non esse, aut inane. Veritas enim necessaria duplex omnino, eē potest, vel affirmatione, vel negatione comprehensa: itaq̃ & scientia duplex erit: quāquā non ignoro, de his quæ non sunt, nō esse sciētiam. Nemo enim potest scire q̃ dimetiens lateri similitudine rationis respōdeat, sed quōd non respondeat, id scire possumus. Quamobrē quod esse scimus, semper est: quod autē nō est, id scire possumus, non quidem esse, sed non esse. Vt vt autem res se habeat, scientia est de his quæ sunt: idē & de opinione dicendum, quamquā opinio & ipsa sub affirmatione & negatione concipi solet. Quæ vero necessaria sunt, si scim⁹ ea spē esse, nō dicimus opinari: quæ vero scimus nunquā accidere posse, neq̃ ea ad opinionem referimus, non .n. opinari possumus hominem inanimatum esse, aut

non risibilem, itaq̃ cōcluditur, opinionem versari in rebus, contingentibus. Quod vero de rebus in natura existētibus sit opinio, dilucide id enunciat Arist. hisce verbis οὐτὶ δὲ τίνα ἀληθῆ μὲν καὶ ὄντα, ἐνδεχόμενα δὲ καὶ ἀλλως εἶναι. Cæterum, cum animæ vis rationalis ea sit, vt res omnes, quasi exiguus mundus contineat, apprehendatq̃ intelligentiæ lumine, videndum est, quo modo ex omni penē numero facultatum animæ, sola δόξα, hoc ē opinio, eorum sit, quæ contingentia appellantur. Habet enim in se, ea cognitio, mirabilem veluti quandam vtilitatem, & delectationē. Ob id Aristote. vires animæ partitur hoc in loco, asserens tres præcipue extare facultates rationis, quæ ad præsens faciunt institutum, Intelligentiam, Scientiam, Opinionem. Est autem Intellectus, Scientiæ initium, ac suprema q̃dam origo: poniturq̃ hæc animæ facultas in summo veluti fastigio rationis, nam animi, altissimam sedem obtinet, cuius officium vel præcipuū est, diuinas rerū causas intelligere, deinde vero et abstrahere, et principiorū veritatē concipere. Eam atq̃ partē græci proprio qdē nomine ψυχή, appellāt, hoc est mētē, et intelligentiā, q̃ (vt dictū est) ī arce rōnis collocata esse dī. scia vero est, rationis facultas illa, q̃ ex necessarijs rōcinādo, ea intelligit, quæ semper eadē sunt, sed

D q̃ quæ

quæ causam habent, vt sint, necessarios rerum euentus recte dixeris, quos ex eorum causis ratiocinatione demonstratiua colligimus. Duplex vero est hæc ipsa scientia, alia quæ medium habet, & hæc illa est, quæ ab intelligentia omnino diuersa videtur. Alia itē extat, quæ cognitio dicitur, citra mediū rōnē comparata, quæ ad mentis apprehensionē refertur. Opinio vero, ea est animi vis, quæ res concipit, vt in superioribus dictum fuit, pmutabiles, & contingentes. Nam si hæc necessaria cognoscere non potest, minus vero, quæ ad intelligentiā spectāt, sequitur, vt de his esse dicatur, quæ eē, pariter & nō esse possunt. Quid autem sit opinionis cognitio. Arist. videtur, asserere, id sanē aliud non esse, q̄ accipere propositionem nō necessariam, medio vacante. Cum. n. propositio vera alia necessaria, alia probabilis dicat, atq; harū vtraq; cum mediū habere, tum medio carere possit; etenim si dixerō, totū maius esse qualibet sui parte necessaria erit propō & quidem sine medio. si vero, Lunam deficere necessaria itidē erit propositio, sed medium habēs: rursus cum dico Matrem piā eē erga filios, propōnem dico probabile, mediāq; sine medio vero, si voluptatē dixerō eē naturę opus, constat itaq; opinionē & ipsam ad suum tendere principiū, qđ est, probabilis propositio, citra

mediū cognita. Hac vero explicatiōe diligēter & accurate proposita, accedit Arist. (qđ initio dictum est) ad dialecticę dissertationis rationē, seq; preparat, de his ipsis, quæ iā expōita fuerē, dubitationes & argumēta recensere, hoc mō si inquit, nō est idē qđ scimus, et qđ opinamur, non erit, eiusdē quoq; rei, scientia & opinio. At hoc non eē, videtur vnā cum experientia pugnare, qm̄ de eadē re proposita, constat, hunc habere posse scientiam, illū vero opinionem. Esto. n. quispiā, qui intelligat lunam hoc anno defecturā, atq; ita intel ligat, vt id aliter nequeat cōtingere posse, iam ille sciam tenet. Alius idem cognoscat, ea tū rōne ductus, vt aliter euenire posse existimet, opinio, hæc erit, & existimatio, non scia. Accedit qđ cū eiusdē videat fieri posse scientiam & opinionē sine syllo, ita & syllogismo de eadē re videt posse asserri causa scientifica & opinatoria, ut si quis pbet animā immortalē esse, ex eo qđ impassibilis est actus, humano orbi assistens, cām affert scientiam aggenerantem: si vero immortalem esse animū dixerō, ob eā causam, qđ futura in isomnis vaticinamur, ratio hæc non quidē sciam p̄stabit, sed opinionem. Vterq; n. syllos, & qđ sciam parit, & qui probabile opinionē, videt posse Theorema resolueri in propōnes primas et immediate: quo circa non videt dis-

ferre id quod scimus ab eo quod opinamur. Cum vero ea de re dubitaret Aristoteles, mox pergit ad solutionem explicandam. Prius tamen nos in eo commonefacit, de eadem re extare posse opinionem veram & falsam, ut inde persuasi simus, multo magis accidere posse, ut de eadem re sit scientia & opinio: quoniam verum & falsum contradictoria ratione distant, scientia vero & opinio, privatorie tantum repugnare videntur. Est itaque comparationis vis, eo maior, quo & vehementer artificiosa. Veram autem, & falsam eiusdem esse opinionem, indicant veterum dogmata, tantopere inter se dissidentia: nam hic Animam dicit esse mortalem, ille immortalem. Nonnulli finitum esse mundum, non pauci infinitum. Plato ideas constituit, eandem improbat Aristoteles. Sophistae aiunt nil esse quod sciamus, Plato eorum rationes ubique refellit. Id cum sit, videtur, peruulgata experientia constare de eadem re contrarias esse opiniones: de eadem re dico, hoc est de eodem supposito, non simplici ratione omnino: quoniam non inde sequitur ut verum & falsum inter se comparata, idem prorsus ex natura rei sint. Nam quaquam eadem res est subiecta verę, & falsę opinioni, habitus tamen & rationes illarum opinionum contrarie omnino esse videntur. Idem de scientia & opinione dicendum erit. Quae subiecto idem fieri possunt, at actus & habitus illarum plurimum differunt atque ita differunt, ut scientia sit permanens

cognitio opinio, fallax & ambigua. Hinc efficitur, ut omnes tollant ambiguitas, si quod idem dicitur, in diuersas rationes multiplicaueris. Etenim potest accidere, ut quod idem est etiam reddatur multiplex. Nam mali odor & magnitudo idem sunt, quia in eodem subiecto malo spectantur: differunt deinceps, ratione & definitione plurimum, cum haec quantum sit, ille vero quale. Simili ferè argumento dicimus, opinionem & scientiam in diuersis hominibus posse de eadem re constitui, sed eas differre propria quidem definitione plurimum. At in eodem homine, eodem praesertim tempore, simul esse scientiam & opinionem, vlla perfecto ratione fieri nequit, nisi adeo male affecti simus ut contradictoria simul consistere posse arbitremur. Dixi eodem tempore, cum fieri illud sane possit, nunc quępiam opinari cœlum semper moueri probabili ratione persuasum, qui mox idem sciturus est, adhibita ratione necessaria. Hinc iam arbitror constare, quod opinio sit, atque scientia: quid item illud quod scimus, & quod existimamus, quauē ratione, hæc inter se idem, quauē esse non possint. Ac ne vlla in re, labori et diligentię percipisse videar, ineunda mihi ratio vix, ut quantum quidem i mihi est, studiorum utilitati quę maxime satisfiat. Nam præter ea, quę hic de scientia & opinione tradunt, extat & locus lib. octauo Physices autem sculationis, in quo opinio cum imaginatione confertur quā greci

phantasiā vocant, vtrāq; .n. motū quendā videri testatur Aris. sunt. n. rationis humane ambo, agitationes quædā spirituales, & interne, quo mō & ipsa mēs interdū moueri dicitur, vbi à cognitione terminorū, ad principiorū veritatē, intellectuāli quādā progressionē mouet: sed hic mot⁹ omnino per translationem quādā, à rebus sensilibus ad hæc anime facultates trāsferitur. Differt vero phantasia ab opinione, q̃ illa imaginatur ea quę oīno falsa sunt, quæq; vlla rōne fieri nequeunt, opinio vero, ea cōprehendit, q̃ licet cōtingētia sint possintq; non eē, sunt tñ de toto rerum genere sumpta, atq; ea afferri pōt solutio, cur Arist. hoc in loco phantasiā præterit, q̃a facultates anime potissimū delegerat explicare, q̃ in rebus veris assidue versant, quales p̃fertim sunt Intellectus, Sciētia, & opinio. At. 2. lib. de Aīa, satis docuerat, quæ sit imaginatiōis vis, quomodo itē à sensu, & ratiocinatiōe differat, et qua ratione, sine sensu imaginatio nil agere videtur, vti sine illa parū constat existimatio. Distinguit autem imaginationem ab opinione, qm̃ imaginari possumus cū volumus, opinari vero nō semper, cū opinio verū vel falsum cognoscat, habeatq; à reb⁹ ipsis q̃s opinamur, occasionē. Quid vero differat ab existimatione opinio, eo in loco traditur diligenter, nā existimatio, q̃ græcis

est *οἷσις*, veluti genus quiddā esse vī, cui differētię illę insunt, opinio, Scia, & Prudentia, & cū his horum cōtraria. *ὑπόληψις*, vero, siue suspiciōē, interdum vna cum *δόξα*, hoc est opinione confundimus, vt author est Alexander, vbi de phantasia disserit, confunduntur vero, ob id qđ in rebus ambo contingentibus versant, interdū vero eā ut minus p̃stantē cognitionem ab opinioē separamus, p̃ter id, qđ opinio syllo comparari pōt, qđ de suspiciōe non ita facile dici potest. Hæc vti diuersę sunt, sex to lib. Ethic. nominantur: item & hoc in loco, dum inquit, *τὸ δ' ὅτιν ὑπόληψις τῆς ἀμείσου προτάσεως*. idest, hoc autē est suspicio immediatę propositiōis. nā hic suspiciōē, veluti paulo magis generalē facultatē intelligit, quā ipsa sit opinio. Opinonis uero, veluti socię sunt, & ministræ, Fides, Assensio, Persuasio, ac cætera huius ordinis, qđ etiam non improbat Alexāder, vbi de imaginatione disserit, nam & ille opinionem definit, assensum esse cum ratione, atq; iudicio factum. Verumtamen Themistio placuit opinionem sub existimatiōe collocari, haud sanè aliter q̃ spēs sub genere collocet. Cum vero opinio alia generalis, specialis alia sit, docet Arist. lib. 3. de Anima, specialem maxime mouere animum, minime vero vniuersalem. In secūdo vero libro, non recte sentire Platonem

Platonem ostendit, qui opinionem, sensus atq; imaginationis coniunctionē, copulamue extare existimauit. Quæ omnia, vti parum ad hoc institutum pertinet, ita alibi copiosius veniunt explicanda. Obstringor tamen desiderio utilitatis aliorum, ut locum sanè quam pulcherrimū non præteream, is est apud Platonem in Cratylo, vbi de recta nominum interpretatione disserit. Quo in loco explicans Plato, quid sit *δόξα*, hoc est opinio, curue eo nomine accidit, ut vocaretur inquit, eam sic à Græcis fuisse appellatam q̄ à *διδόκει*, i. persecutiōe dicta est, quæ inest animæ, dum meditādo ac peruestigando rerū cognitionē, eas explorat & persequitur. Vel ēt eo nomine ē dicta à *τόξος βολή*, hoc est arcus iactu. Verū addit Plato, ab hac postrema appellatione, magis fuisse vocatam eam animi vim, q̄ *εἰσῆσις*, siue existimatio dicitur nam *εἰσις*, græci vocant, animi ingressum, in cuiuscunque rei contemplationē, dum consideramus vnumquodq; *εἶναι*, hoc ē quale sit. Ex quibus habes, ex sermonis proprietate differre inter se opinionē & estimationem. Quid vero differat opinio à scientia (qđ Aristot. hoc loco tam accurate differit, forte Platonem æmulatus) summo cum artificio, tum elegātis doctrinæ ratione, Plato ostēdit in Theæteto. Cum enim Protagoræ definitionē confutasset, q̄

sciam eē sensum asserbat, mox pergit ad opinionē vt explanet, eā item à scia plurimū differre, potissimū uero ex eo, q̄ scia cognitio semp vera est, cōtrā opinio & uera & falsa esse pōt. Verū ut hæc Platonis dīa p̄spicua magis reddatur, libet pauca qđ ex eis dogmatibus proferre, quæ ad studiosorū utilitatē non mediocriter p̄tinere iudico. Cuius uiri doctrinam, & si paucos hac tēpestare uideo, q̄ p̄fiteri cupiant, quia tamen in Arist. percipiēdo, multū asserre luminis satis intelligo, operā dabo ut uolentibus satisfaciam. Nā & quæ potui, aliqñ p̄stitisse videbor, tum ēt quo doctrina et ingenio satis non licuit, studio & diligentia peruenire contendam. Plato In Theæteto ostendit multis qđ dē rōnibus sciam ab opinione differre, idq; nititur Socrates adstruere unā cū Theæteto disserēs. Verū, ut ex ea disputatione cōphendi pōt, interdū confundit has facultates phantasiam, opinionē, et cogitationē: nuncq; uero sensum cōm, aut Mētem. Est autē sensus cōis, uis quēdam oībus animātibus insita, cū primū orta sunt: Mens autē siue intelligentia, res diuina oīno ē. Ea uero potentia q̄ communis est phantasiæ, Opinioni, & Cogitationi eo fungit officio, ut iudicet qđ, q̄leue sit unūquodq; sensibile, qđ cōmunis sensus, sentiētibus quinque instrumentis prius perceperat, Atq; eadem uis collata

inter se sensilia, cognoscit, eaq;
ceteris alijs rebus cōparat, cum
ē solitarie eadē comprehendit,
tū vti duo sunt, vel tria, vel alio
quo vis numero cōtinentur, fa-
cile dignoscit. Eadē percipit sen-
siliū rerū similitudinē et dīam,
bonitatē et malitiā, pulchritudi-
nē & turpitatē, vtilitatē & detri-
mentū, itē ab vno ad aliud rōci-
nādo procedit, aliud cū alio cō-
iungit, q̄ facta sunt, quēq; agen-
da cū his quē sūt, & p̄sentia no-
bis sunt, cōparat. Iudicat eadem
quoq; potentia; Morū, Statū, Es-
sentiā, Idē, Alterū, Vnitatē, Nu-
merū, Sīfīa, Dīa, Honestā, Tur-
pia, Rēcta, Iniqua, Vtilia, No-
xia, Bona, Mala, Perfecta, Imper-
fecta, ac cetera, q̄ vim obtinēt in-
ter se repugnantē. Sed hæc in p-
ticularibus dūtaxat rebus verū
eē itelligit Plato. Quē vero sunt
cōia plurib⁹, siue vīa, vt Bonū,
vt Virtus, vt Humanitas, ea in-
quit ā cōi rōne iudicari, q̄ rōci-
nandi vim ē obtinet. differtq; ā
priorē facultate, vti res vīis ā p-
ticulari. Mentē insuper addit, q̄
rōcinari non posse, sed rerū om-
niū rōnes simplici, stabiliq; in-
spectione cognoscere, opinatur.
Est & supra mentē veluti sum-
mi boni similitudo qdā, animę
vnitas, quę annexa est cum eo
vno, qd rerū oīum prīa est ori-
go, atq; principiū. Sed in The-
teto dubitat Plato nū i sensu cō-
sistat scīa nec ne; post multa tan-
dē illud assumit, iccirco scīam
neq; sensum esse, neq; i sensu cō-

sistere, qm̄ sensus non dīiudicat
rerū cōes essentias, sed corporū
affectiones. Quia vero essentię
cognitio, ipsa rei veritas est, in-
de efficitur, vt sensus veritatem
non iudicet, & p cōsequēs nō fa-
ciat scīam, cum scīa nil aliud eē
possit, q̄ veri cōprehensio. Mul-
tis vero argumētis ondit scīam
rursus nō esse Phantasiā, siue ē
opinionē, quę recensere non est
opus: cūq; opinio duplex eē pos-
sit, vera et falsa, falsa vero rursus
bīfariā, vel ex cōparatiōe sensus
ad cogitationē, vel ex vni⁹ cogi-
tatiōe ad alteri⁹ cogitationē re-
lata, qd cūq; dixeris de scīa, in-
geniose et subtiliter refellit. Qui-
bus peractis, septē confutat scīę
definitiones, ā veteribus Sophi-
stis traditas præsertim Protago-
ra, Leucippo, Theodoro, Theæ-
teto & alijs. Prima definitio est,
Scīa est oīs q̄ addiscitur doctri-
næ institutio. Secūda, scīa ē sen-
sus. Tertia, scīa est opinio vera.
Quarta, scīa est vera opinio, cū
sermonis pronuntiatiōe. Quin-
ta, scīa est opinio vera cū discursu
p elementa. Sexta, scīa est opi-
nio vera cū dīa imaginatione.
Septima, scīa est opinio vera cū
scīa dīę. Quid vero de scīa ip-
sa existimarit Plato, colligūt id
ample tā prisci q̄ recētiōres Pla-
tonici, partim ex hoc ipso The-
teto, partim ex sexto li. de Rep.
nec non ex Philebo, Menone &
alijs locis. Etenim ille Archytā
& Pythagoricos sectatus, & cū
his Brontinū, res in duo genera
distinguit,

distinguit, in intellectuales & sensibiles. Quarū hęc qdē corporeę, illę incorporeę appellant: itē hęc mutabiles, illę immutabiles existūt. Via ad intellectuālū cognitionē rō est, ad sensibiliū sensus. Ex quibus colligit, itelligētiā ac mentē eē intelligibiliū, vti sensiliū, opinione. Sensibile aliud primū vocat, vt corpora: aliud fm, hoc est vmbre & imagines corporū. At corporum cognitio, credulitas dē, vti imaginatio, q̄ vmbra. Persimili rōne, intelligibile quoddā primū appellat, vt Idea, Mens, Aīa, qdē dā vero fm, vt Numerus & Figura. Primū genus itelligibiliū vult mente cognosci, fm, intellectuāli cogitationē. Itaq; scia neq; erit corporū, neq; vmbra, neq; figurā, neq; numerorū, s; itelligibiliū primi ordinis, qp pe quē oīno in diuinā rerū cognitionē & inspectionē cōsistit. Atq; hęc est, vt puto, cā, cur Plato in principio Theætetī, sciam cū sapiētia cōfundat, quā rē minime ab alijs (qdē scia) notatam fuisse intelligo. Est itaq; scia diuinā rerū, certa quadā ratiōe cōprehensio. Hęc primū in intellectu recipit, deinceps in ratiōe cōsistit. Sed intellectus sp̄ sciam assequit, Rō vero nō semp. Est aut rō inter intelligentiā ac opinionē vis media: q̄ dū inferiora sectatur, opiniois erroribus replet, & ā diuinis abalienatur, cū vero ad mētē vertit, q̄ vitę dux est & moderatrix, terrestria de-

spicit & diuinā haurit cōtēplationē. Sed hęc cognitio cū ī mēte recipit sapientia ā Platonici vocat, in rōne vero iā cōstituta, efficit Reminiscētia. Cōsiderāt & Platonici scia obiectū, locū, tradendi modū, participās, Efficiens primū, Efficiens fm, vim, & Scopū. Nā scia obiectum, res sunt diuinę. Locus est mēs in q̄ residet. Tradēdi mod⁹, & recta rō. Participans, humana rō. Efficiens primū, Deus, qui eā mēti inserit. Efficiens fm, Dialecticus, qui eā in rōne collocat. Vis est, rōne in mentē dirigere. Scopus, mentē diuinis rebus inferere. Ex his cōstat, interdū sciētiā & sapiētiā confundi, quāquā i Philebo eas Plato distinguit.

Quo in loco, diuersos rerū ordines digerens, sapiētiā vnā cum mente ponit in tertio ordine: in quarto vero Sciam, Artē, & opinionē constituit. Quia vero Platonici de scia & opinione tractantes, nihil existimant, ad hāc ipsam rē esse magis conducens, q̄ vt Aīę vires teneant, ob id animaduertunt, sex esse noīa, qbus animę potentiā explicāt, ob ei⁹ munera, diuersasq; actiōes, Nā post cōem sensum, qui oīa suscipit sensilia, imaginationē cōstituūt, Memoriam, Cogitationem, opinionē, Phantasticā picturā, Cereā effigiem. Ordo est, vt q̄ Aīa, sensus cōis ministerio nouit, eadē aphēdat, dē & hęc priā pceptio imaginatio. Dū imaginatiōe cognita, velut ī Theæteto

ro reponit, & cōseruat, efficitur Memoria. Vt seruata repetit, fit Reminiscencia. Vbi repetēs, ratiocinatur, fit cogitatio cōfecta rōcinatiōe, cū qd deinceps affirmat vel negat effici opinio. Cū vero opinioe cognita, p sensum & memoriā cogitatione rursus effingit, in hęc respiciēs Aīa, opinaturq; illas imagines, veras eē res, atq; solidas phāstica pictura vocat. Postremo vi illa animi iterior q̄ formas & rōnes rerū concipit, cērea est effigies appellata, sed de his cognitis, nunc repetamus dīā scē & opiniois quæ et se in Philebo, Menone, & Theæteto satis constat, itē et lex to de Rep. tñ & in Timō sic eadem se habet, latine, vt fieri potuit, reddita. Si duo sunt, nēpe intelligentia, veraq; opinio, Idæā proculdubio mente potius quā vllō sensū, p seipsas cognoscuntur. Qd si opinionē ab intelligentia (vt alij putāt), nil differre existimemus, q̄ sentiunt corpora, certa oīno sunt tenēda. Ego vero magis adducor vt credā, hęc ipsa duo esse dicēda, cū maxime inter se distare videant. Nā alterū doctrinæ rōne nobis suppediamus, alterum vero p̄suasione. Alterū vera rōne cōplectimur, alterū citra oēm assequimur rōnē. Stabile illd & firmū, hoc nutans & incertū. Sed, n. oīs hō rectæ rōnis est particeps; Dei vero propria vis ē intelligentia, ac tandē paucorū hōiū, ex aliorū numero selectorū. Hęc Plato.

Cuius doctrinā, si vt optabā, illustrare sentētijs, atq; exornare verborū elegātia nobis n̄ licuit, cū ea p se se incredibilis eruditionis plena videat, sitq; oībus eloquentiæ luminibus interlita, licuit tñ, Arist. cū Platone conferre, quorū amore, ob summū erga vetustatē, studiū, magnopere obstringor. Eoq; magis hoc necessariū duxi, quo inter gratis nostræ Philosophos, q̄ Platonē p̄fiteat, aut ēt (qd detestabile magis vr̄) valde probet, vix vnus aut alter extat. Hoc itaq; nomine adductus sum, vt hoc in loco aliquāto lōgius in scribēdo progressus fuerim, qd si sterilē hāc nrām industriā, studiosis, p̄bari aliqua ex pte intellexero, dabo operā, vt hoc genere it̄p̄tationis, libros hosce resolutorios, aliqui, illustratos, atq; explanatos in lucē efferā. Nā qcquid studij vel in Platonē cōtuli, vel in Aristot. cupio id totū, ad aliorū vsū & vtilitatē cū facile, tū studiose p̄ferre. Quāquā nō sum nesci⁹, plerosq; extare alios, excellentis doctrinæ viros, ē quorū fontib⁹ multo plura ac meliora, q̄ ex nostris ductib⁹, haurire potuerūt, hi q̄ peripatheticā disciplinā p̄fiteant, qn̄ igenij vires sentio mihi p̄ exiguas adesse, q̄ vero ingenij, magnitudine, iudicij p̄stātia, ac dicēdi exercitatioe excellāt, & prisci & nrī tēporis n̄ paucos extare itelligo: attamē cū studio cōparādarū artū, tū ēt assiduita telaborū p̄fertim vero, iuuādi desyderio

desyderio et cupiditate, qui nos
super, cōtendā neminē reperiri.
a Reliqua vero q̄ mō oportet
distribuere & in discursu & itel
lectu, & scia, et arte, et prudētia,
et sapiētia, illa qdē naturalis, hęc
autē moralis speculatiōis magis
sunt.] τὰ δὲ λοιπὰ πῶς δὲ δία
νεύμαι ὅτι τε διανοίας, καὶ νῦν, καὶ
ὁπσιήμης, καὶ τέχνης, καὶ φρονήσε
ως, καὶ σοφίας. τὰ μὲν φυσικῆς, τὰ
δὲ ἠθικῆς θεωρίας.] Quæ uerba hoc
mō ab Arg. uersa legunt. [de re
hiquis autē, q̄ nā pacto distribuē
da sint, de mēte inquā, de intelle
ctu, de Scia, de Arte, de Pruden
tia, de Sapiētia, alijs in locis per
tractabit. qdā. n. ipsoꝝ ad natu
ralē, qdā ad morū magis ptinēt
cōtēplationē.] cur autē uerterit,
διανοίας] [de mēte] neq; faci
le itelligo, neq; vis diuinare pos
sum. nā qd̄ latini mentē vocāt,
illud est suprema aīe vis, quam
Plato in Timæo, Philebo, Meno
ne, Theteto, ac sexto de Rep. ap
pellat, νῦν. Plotin⁹ quoq; idē fa
cit: idē Proclus, Iāblicus, Siria
nus, Alcinoꝝ de dogmatibus
Platonis, ac cæteri. Hi. n. δία
νοίας, eā animę partē itelligūt,
quę ab vno ad aliud rōcinando
progrediē. νῦν vero, superiorem
potentiā volunt, q̄ a nostris alio
nomine dici non pōt q̄ mēs, &
itellectus, siue itelligētia. Itaq;
euenisse multis animaduerti, vt
cum hæc animi uires nō recte
appellauerint, & lapsi fuerint,
& alios in errorem secum addu
xerint, Longe itaque eruditius

Alñ] reliqua autem quæ super
sunt, quo mō sint distribuenda,
vt partim ad excogitandi vim
pertineant, partim ad itelligē
tiā, partim ad sciam partim ad
Artē, partim ad prudētiā, par
tim ad sapiētiā, hæc inquā di
stributio ex parte vna ad physsi
cen pertinet, ex altera ad eā phi
losophię partē, quę est de mori
bus.] nos quoq; sic in eadē re,
periculum facere possumus [cæ
tera vero, qua ratiōe opus sit di
stribuere in Cogitatione, Intelli
gentia, Scientia, Arte, Prudētia,
& Sapiētia, illa quidem ad na
turalem, hęc autē ad cōtēplatio
nē de moribus magis ptinent.]
Est autē cogitatio, siue excogitā
di vis, ea pars animæ q̄ a nobis
hoībus in rōcinando exercetur,
dū a cognitis ad ignota rōcinan
do proficiscimur. Nostri oppor
tuna magis, q̄ latina voce, dis
cursū vocāt. Quæ vis cū brutis
animātibus nulla rōne sit com
munis, cumq; diuinis substan
tijs cōpetere nō possit, efficiē vt
homini sit propria. Qua ratiōe
ducti sunt magni nominis inter
pretes quidam, vt existimarint
hōiem non itelligentia forma
ri, sed ex hac ipsa cogitatiōe ho
minē dici, atq; constitui: qd̄ alio
in loco dicēdū venit. Sed ad ip
sam enumerationē explanandā
deueniamus. Habitus, qui ἐξίς,
dī, q̄litas est, siue animi siue cor
poris, vt habet in Chategorijs:
& qui animi habitus dī, vel ad
electionē ptinet, vel cognitionē
ad

ad electionē, vt virtus & viciū, ad cognitionē vt scīa, vel ignorātia. Cū vero Arist. iam de his cognitionis atq; intelligētīe habitibus differuerit, qui sciētia et opinio, vocantur, de cæteris distributionē affert, & enumerationē, de quibus forte curiosus hō interrogare poterat, cur fuerint p̄termisī, atq; eā dicit esse cām, qđ ad aliud pertinet instituti genus, hoc est Naturale, & de Moribus. Hos autē dicit eē habitus, Cogitationē, mentē, Sciētiā, Artē, Prudentiā, & Sapiētiā. Est autē *διάνοια*, siue excogitādi rō, q̄ ex absūptis, de re ignota rōcinat. Vis sanē media inter *νόσιον*, & *δόξαν*. Mēs vero, siue itelligētia, q̄ diuinas substācias, & principia pcipit, citra ratiōis opus, hoc est sine rōcinatione: *νῦς*, vocata, Sciā, q̄ *θεωρητική*, appellat, est habitus, demōne cōparatus. Ars, q̄ *τέχνη*, dī, est habit⁹ recta rōne factiuus. Prudentia vero *φρόνησις* vocata, ē, quæ rōnem dirigit ī seruāda mediocritate virtutis sapiētia, hoc est *σοφία*, est altissimarū rerum & cārū cognitio. Horum habitū, quidā practici sunt, quidā contēplatiui, quidā vtroq; mō. Practici, Ars, & Prudentia. Cōtēplatiui, Mens, Sciā, et Sapiētia. Qui vero mō ad praxim, modo ad cōtēplationē pertinet, est cogitatio: nā & in practicis rebus & in contēplabilibus æquē rōcinamur. Ex his de reb⁹ sunt cōtingentibus Ars et Prudentia,

& de his q̄ in nobis sunt. De necessarijs autē, & q̄ in nobis non sunt, sciā, sapiētia, & intellect⁹. De vtrīq; vero, Rō, siue cogitatio. Finis horū in nonnullis est Bonū, in alijs Verū. Nā bonū finis est Artis & Prudentīe. Verū, finis ē Sciæ, Sapiētīe, Intellect⁹. Vtrumq; autē Rōnis. Ars differt à Prudentia, q̄ illa in factibilib⁹, hæc agibilib⁹ versatur. Illa certū habet finē, hæc indefinitum & incertū. Rursus horū habitū, quidā ad electionē, quidā ad cognitionē referunt, qđā ad vtrūque horū referri p̄nt. ad Electionē Ars & Prudentia. ad cognitionē Sciā, Sapiētia, Intellectus, ad vtrumq; ratio. Definitur autē ab Arist. Sciā, q̄ sit rei per causam cognitio. Item Sciā est cognitio per demōnē. Et in Morali Philosophia, sciā est habitus demōne cōparatus. Quā postea in. 6. lib. Metaph. in Actiuā & contēplatiuā distribuit. Plato vt ī superiorib⁹ dictū fuit, sciām cum sapiētia confundit, interdum & Peripathetici, qđ hoc in loco diligenter animaduertit Philoponus. Nunc vero separantur, ob id, qđ sciā ē omnis p̄ cām cognitio, siue ea sit rerū diuinarū, siue potius humanarū. Sapiētia vero ē diuinarū tantūmodo, īspectio: & ob ipsam hūc cām dicta est *σοφία*, squit Philoponus, qđ *σοφία*, hoc est, lōge lateq; patēs cognitio. Nā res diuinę manifestissimę sunt aliarū, quāquā earū lucem vix mentis humanæ imbecillitas

imbecillitas perferre potest. Sed de sapientia vide plura in Platonis Theage, quædā vero in Timæo, nonnulla itē in Menone, & Philebo, ac sexto de Repu. Definitur Ars in Sexto lib. Ethic. q̄ sit habitus recta rōne factiuus. Sed non te lateat multa eē genera artium. Id autē hac partitione facile percipies. sunt. n. Artiū genera, quatuor præsertim, nā aliā actiuam, siue *πρακτικὴν*, appellant veteres scriptores, aliā contemplatricē, siue *θεωρητικὴν*, tertiam factiuā vocant, hoc est, *ποιητικὴν*, quartā comparantem recentiores nominant, q̄ Græcis est *κρητικὴ*. Actiua est, cuius propriū munus est actio, vbi vero agere desierit, opus nullū monstrare pōt. Ad quē modū, artē dicim⁹ saltatoriam, cursoriā, & cytharisticā, ceterasq̄ huius ordinis disciplinas. Cōtemplatoria, in sola rerū contemplatione, inspectioneq̄ versatur. estq̄ veritas, & scia huius propositū & scop⁹ in cuius ordine, diuinā Philosophiam Naturalē, & Mathematicas collocarunt. Factiua ea vocatur, q̄ conditū opus ostendere potest, vti ars ædificandi, pingendi, fundendi & reliquæ, hæc autē in duo genera diducitur, si Galeno credimus i eo li. in quo medicæ artis constitutionē tradit. qm̄ alia vniuersum opus ab soluit, vti ea est, quæ calceos conficit, alia vero opus factū refarcit, uti ea, q̄ laceros calceos istaurat, adhibita reparatione, Cōpa-

rātis munus ē, res ab alijs causis genitas, consecrari, ac q̄rere, vti ars piscandi, aucupādi, & feras venandi. Sunt qui Artē, aliā dicant habere partitionē, Platoni cossequētes, qui, in honestam, sordidā ac mediā diuidunt. Ars honesta, est quæuis īgenua & liberalis institutio, vti Grāmatica, Geometria ac cæterę hui⁹ ordinis. Sordidā eā vocant, q̄ virium manuūq̄ opera vtitur, uti ars fullonia, & fabrilis. Mediā, vero, q̄ inter vtramq̄ vī quadā ratione consistere, vti Medicina (qđ ipsi dicant) Architectura & Pictura. Verū alibi proditū est, Arist. existimare iter honestā et turpe genus Artis mediū excogitari nō posse: quocirca apud illū, oēm artē vel nobilē, vel sordidā dicere necesse est. Quia vero oīs ars, ab humana rōne profecta ē, pficiturq̄ ingenio, hinc est, ut ad virtutē maxime referēda sit, quasi quoddā sit virtutis opus. ob eā sanē cām accidit vt Ars *τέχνη* dicta sit, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, hoc ē à virtute, trita admodū, & puulgata deflexione. Plato vero in Cratylo eā interpreta tur ἔξιν ὄν, hoc est intelligentiæ habitū. Artē pleriq̄ nostri tēporis hoīes (vti alio i loco dixim⁹) in Realē, Sermocinatricē, & Rationalē partiti sunt. Realis est, q̄ i rerū siue diuinarū, siue humanarū cognitione versat, vti sunt oīs Philosophiæ partes, quæ ad contemplationē, vel actionē pertinent, Sermocinatricē dicunt, quæ

que sermonis rōnē, leges, & ornamēta cōplectitur, vti Grāmatica est, Poetica, & Rhetorica. Rationalē appellant q̄ humanę mentis et intelligentiæ opera diligenter disquirunt, vti est logica ars, cuius partes sunt, Dialectica, Demonstratiua, Sophistica, ac Tentatiua ratio. Itaq; cōperuenit hominum & temporum diligentia, vt amplius in hoc genere cognitionis desyderari nō possit. Quamquam non ignoro leuiiores alias extare differētiās, q̄ qm̄ ad pręsens institutū facere non vident, iccirco nobis sunt p̄termittendę. Nūc ad prudentiā accedamus. Hęc ā gręcis *φρόνησις* dī: qđ Plato sic in Cratylo est interpretatus, *φορᾶς, ῥῶ νόησις*. i. lationis & fluxus animaduersionis, vel ēt significat *δυσσιν φορᾶς*, quasi utilitatē latitantis. Qđ ob eā cām dici, Plato existimabat, qā Prudentia in agitatione et motu tota versari videtur. Sed ad studiosorum vtilitatem nō mediocriter p̄tinet illud animaduertere, Prudentiam (quod Arist. in moralibus ad Nicomachum docuit) esse habitū cum ratione agendi eius, quod homini bonum est, & malū. Hęc per sese virtus non ponitur, sed est certa ratio, mediocritatis inueniēde, in qua omnis uirtus consistit. Huius magna atq; p̄cipua pars eē vī rectē consulere. Quocirca, hęc in agibilibus rebus cogitando, quā maxime studet, ut hō qđ oīum est optimū, ac p̄-

stantissimū re atq; op̄e cōsequatur. Id autē & ī rebus vībibus & particularibus efficit, quarū hęc virtus, *ἀρχιτετονική*, hoc ē domina, et p̄iceps dici potest. Eam diuidūt in *εἰδικήν*, hoc est propriā & priuatā, q̄ priuatarū rerū vsum & vtilitatē optima rōne p̄sequit: & in *κοινήν*, hoc est cōm, q̄ si rei familiaris curā habeat, ea tū *οἰκονομική* appellatur, vti *πολιτική*, quæ civilis est, & Reip. administrationē p̄sequit. Cuius tres sunt habitus (qđ Arist. tradit) quos sibi Prudentia proprios vendicat, & *βελία, σύνεσις, γνώμη*. hoc est, recta deliberatio, p̄spicacia, et sententia. Quæ oīa in morali philosophia sunt latī⁹ et copiosius explicata, nunc autē sat sit, vt ea caprim ac breuiter attigam⁹. Reliquū vero est, vt sapientię significationē nō ignoremus. Est autē *σοφία*, siue sapiētia, idē interdū, qđ *θεωρία*, quo mō, vtrunq; altissimarū causarū inspectio dici pōr, qđ Alex. sepius protulisse vī. Itē idē est, qđ Theologia, auctore Philopono, hoc ī loco, quasi sapiētia, sit per excellentē significationem, Deī scīa atq; cognitio. interdum vero sapiētia, est omnis rerum siue diuinarū, siue humanarū contēplatio, vnde Philosophiæ nomē deductū est ā Pithagora, qui primum eo nomine vsus fuisse vī, vt Hammonius in. v. Voces animaduertit. Philosophiam vero, amorē & studium sapientię interpreta-

tur Cicerō: quāsi q̄ omnis Philosophiæ pars, siue de diuinis notioibus siue de humanis rebus agat, sapiētia dici possit. At hoc in loco nomen sapiētiæ (quod Them. & Philoponus sequē animaduertunt) propriē, non autē communi significatione est audiendum. Verū in superioribus de sapiētia multa ex Platonico- rum fontibus desumpta retulimus, quæ repetere impudentis est animi, & ineruditi. Præter illa vero, Plato in Cratylō sapiētiā esse inquit, quæ fluxiles res & attingere & assequi potest. Et paulo post, σοφία, agitationis tactum appellat, eadem de causa: quoniam res mutabiles hac vna, & tangimus & quasi continemus. Aristoteles vero libro. 6. Ethicorum sapiētiā illud ipsum intelligit, quod hoc loco, hoc est diuinarū rerum inspectionem, quam Græci θεολογία, alio nomine vocant. Addit Aristoteles extremum habitum, qui ἀγχινοια, hoc est solertia dicitur. Est autē hic dum quispiam ea felicitate ingenij præditus ē, vt facile atq̄ expedite, rei cuiusuis propositæ causam asserere potest. Opus profecto versatilis ingenij, & diu, multumque in rerum cognitione, exercitati: pertinet autē solertia ad eam animi facultatē, quæ ratio- cinādo à cognitis ad ignota defertur. Nam solers, conclusionē audita, eius causam statim reddit, quæ sanē cognitio est omni-

no διανοητική. Est itaque solertia, vt cum Aristō. ipso agamus [δυσοχία τις ἐν ἀσκέσει χρό- νῳ τῷ μέσῳ.] hoc est, bona quædam inspectio mediū, citra temporis moram. siue perspicacitas qua quispiam præditus est, qua mediū, hoc est rei causam propositæ quæstiois sibi celerrime comparat. Quod itaque in syllogismo, mediū abundantia dicitur, id quadam ex parte, in necessarijs & probabilibus argumentationibus dici potest solertia. Solertiam autem non solum in Demonstratōnibus sed etiam in Topicis argumentis locum habere indicant exempla, quibus abundat Aristō. in hoc contextu, quæ tu tibi ob oculos diligenter posueris. Verum, quia totiens dictum nobis est, hoc in loco de habitibus intellectus Aristō. disserere, doctrinæ ratio postulat, vt de habitibus pauca quædam referamus. Etenim ἐξῆς hoc est habitus, qualitas quædam est, vt dicitur in Cathegorijs, quæ à subiecto aut minime, aut ægre dimoueri potest. Hic vero omnino duplex est, ut diligenter Porphyrius & Hammonius in commentarijs libri τῆς κατηγοριῶν tradiderunt, perficiens & corrumpens, vnde illa nomina effluxerūt, quæ sunt, habitus perfectiuius, ac deprauatiuius subiecti. Vterque vero, & animi, & corporis habitus dici potest. Etenim Grammatica animi, yticalor corpo-

ris habitus esse dicit. sed qui in
aīo cōsistūt habitus, vel ad eā p-
tē spectare vñr, q̄ cognoscit, vel
ad eā q̄ eligit. priores habit⁹ sūt
disciplinē oēs et scēg, posteriores
vero virtutes & vitia. Nūc autē
Arist. vtrosq; enumerat, nā scīa
ad cognitionē, vti prudentia ad
electionē referit. Hinc Arist. 2. li.
de demōne, ad finē, inq̄t *ἡ δὲ
τῶν ἀρχῶν πᾶς τε γίνονται γνώ-
ριμοι, καὶ τίς ἡ γνώριζουσα ἐξ ἑς.*
hoc est de principijs autē, & quo
pacto efficiunt cognita, & q̄s co-
gnoscens habitus.] Eodē vero
aīg habitus Arist. (dico eos q̄ ad
διανοίαν, hoc ē rōnē siue intelli-
gētiā p̄tinēt) eodē ī loco rursus
ī semp veros distribuit, & ī eos
qui veri & falsi rōnē exquē susci-
pere pñt. Semp at veros, appel-
lat *ὁπσιήμην*, & *νῦν*. siue scīam,
& intellectū. At verū & falsum
suscipiūt *δόξα ἐκ λογισμός*, hoc
est opinio & rōcinatio. quo ī lo-
co sic ea verba se hñt: *ἐπεὶ δὲ τῶν
ἡμετέρων διανοίαν ἐξεων αἰς ἀλη-
θείαν, αἱ μὲν αἰεὶ ἀληθεῖς εἴ-
σιν, αἱ δὲ ὁπσιδέχονται τὸ ψευ-
δὲς, οἷον δόξα καὶ λογισμός. ἀλη-
θὴ δ' αἰεὶ ὁπσιήμη καὶ νῦν.*] quā q̄-
que partitionē lib. 6. de morib⁹
ad Nichomacū attulisse visus ē
Arist. vbi de habitibus differit,
ea rōne & partitiōe adhibita, q̄
alij horū sunt, q̄b⁹ aīa, affirmās
aut negās verū dicit, dicūturq;
Ars, Scīa, Prudētia, Sapiētia, In-
tellectus. Alij vero sunt, q̄b⁹ aīa
affirmādo aut negādo verū vel
falsum enūciat, vti opinio, atq;

existimatio. Hęc Arist. Plato ve-
ro in Menone, habitus ipsos ad
animi vires retulisse vñ: osten-
ditq; eo in loco pulcherrima rō-
ne eos sic se habere. Etenim, pri-
mū ille vires aīæ in cognosciti-
uas atq; appetitiuas distribuit.
Cognoscitiuæ tres sunt: mēs, cu-
ius planē actus ē ppetua veri co-
gnitio, siue potius cōtemplatio.
Alia est Rō, cuius quidē actus ē
veri inuestigatio & cōquisitio.
Tertiā vocat Phātafiā, cui⁹ act⁹
est collectio eorum, q̄ sensus ipsi
pcipiūt, ac veluti illi⁹ nūcū por-
rigūt, adhibita eē cognitiōe illa
q̄ a nris discursus uocitat. Appe-
tēdi vis tota in tres oīno alias di-
stribuit: q̄ sunt volūtas, vis ira-
scibilis, & cōcupiscētia. Est au-
tem volūtatī actus ea expetere,
q̄ mēs & rō subministrat. Irasci-
bilis actus est, ut q̄ rō & phanta-
sia pponit, aggrediat. Cōcupi-
scentiæ actus est adsciscere, q̄ illi
cū sēsus, tū Phātafia obijcit atq;
pponit. At mētīs affectio, q̄ cō-
tēplationē perficit sapientia dī:
q̄ rōnis opus absoluit scīa ē atq;
prudētia: ea tñ lege, vt scīa ad ea
sit referēda q̄ natura sūt: prudē-
tia vero ad ea q̄ nos ipsi agim⁹:
indeq; idagatio, et cōsultatio di-
ctæ sunt à Platonicijs: nā sciētia
rerū natura constantiū indaga-
tio est, vti cōsultatio agibilium
est prudentia. Quæ vero Phā-
tafiæ discursum perficit, ipsa ni-
mirum opinio recta nominat,
quæ & sagacitas est interdum
appellata.

Bernardini

BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

*Contradictionum Solutiones in Arist. et Auerrois dicta,
in Primum Librum Posteriorum
Resolutoriorum.*

AD LECTORES.

B

TVDIOSOS monitos velim, ut illud animad-
uertant, contextus qui citantur in hisce cōtradictio-
nibus atq; earum Solutionibus esse iuxta Veterem **E**
diuisionem primi, ac Secundi Libri Posteriorum Re-
solutoriorum: Auerrois Vero commenta intelligi
oportere, secundum ipsius commentatoris partitionem. id placuit di-
xisse, ne vlla quærentibus fieret, aut temporis iactura, aut difficultas.

PRIMA CONTRADICTION.

AB ET COM-
mentator in præfa-
tione hac libri po-
steriorū Analitico.
quinq; potissimum

C in principio librorum explican-
dorum eē ab expositoribus cō-
sideranda: ea vero sunt intētio
siue propositum: Partes, hoc est
diuissio: ordo, atq; vtilitas. Ve-
rum aliter dixisse videt Auer. in
procēmio primi li. Ph. Quo ī lo-
co capita, hæc ab expositoribus
in initijs obseruanda, octo esse
omnino asseuerauit. Hæc sunt,
quæ a Græcis, τὰ προληγουμένα, vo-
cantur, a latinis Prelectiones.
Ea autem in hunc se habēt mo-
dum, Intentio, Vtilitas, Ordo,

Diuissio, Proportio, Via doctri-
næ, Nomen libri, Nomen au-
thoris.

SOLVTIO.

CAPITA hæc ita diuiden-
da sunt. Nam alia summè sunt **F**
expositionibus debita, vt pote
sine quibus interpres ægrè au-
thorem aggredi possit. Quædā
vero abundantioris diligentie cā
tractantur. Quæ magis vtilia
partim, partim & necessaria vi-
debantur, ea Auer. hoc in loco
complexus est: cætera vero in
Procēmio libri Ph. licet Simp-
plicius in cōmentarijs libri Præ-
dicamentorum, x. capita colle-
gisse visus fuerit. Vt cunq; vero
res se habent Quinq; hæc, prin-
Contradict, Tom. **E**

Gcipem locum tenent. Nam ex intentione, scopus & materia librorum excutitur. Diuisione, rerum dicendarum seriem & numerum complectimur. Ordo facilitatem & perspicuitatem rebus dicendis præstare videtur. Vtilitas laboris promissum pollicetur, excitaturque animos scientie desiderio et cupiditate.

DICIT Commentator in Proœmio, propositum & intentionem Aristotelem, esse in Posterioribus Analyticis agere de Demonstrationibus & definitionibus. Oppositum vero voluisse, dum inquit 2. Posterior. 38. ea quæ scribuntur in 1. libro de Demonstratione, fuisse exposita & dicta propter ea quæ habentur in 2. libro. Inde, non constare vero unicam esse intentionem, hoc est solam definitionem, non autem demonstrationem. Et est ratio: nam si demonstratio traditur in his libris, prout illa ducit nos ad perfectam rei conceptionem et formationem, hoc est definitionem, sola definitio videtur finis, scopus & intentio.

SOLVTIO.

I SCIRE oportet commentatorem voluisse subiectum ad quatum libri Posterior. esse instrumentum sciendi. Tū quia in Epitomatibus logicis inquit, omnia considerata à logico, esse considerata ut instrumenta notificandi: tum quia scire est subiectum in Logica 3. Cœli. 4. Nā cum scientia perfecta sit duplex, vel substantiarum, vel accidentium: substantia vero per definitionem innotescat, quemadmodum accidentia per de-

mensionem, ut scribit Aristoteles 2. Posterior. text. 2. & 7. Metaph. text. cō. 14. & idem colligitur. 4. Met. 13. & 7. Met. text. com. 17. & 19. ob id Logicus explicans instrumenta sciendi res, tenetur notificare Demonstrationem & Definitionem, quæ duo conueniunt in hac ratione communis analogia, ut istæ sint sciendi. Itē considerans Auer. hoc instrumentum diuidi in Demonstrationem & Definitionem, assignat hoc in loco pro intentione hæc duo: quasi duo subiecta partialia. Nam de Demonstratione in 1. libro de Definitione in 2. tract. Aristoteles. Sicque locutus est in hoc Proœmio, cum duplicem visus est intentionem attulisse. Verum cum ex his duobus instrumentis, demonstratio sit discursus, definitio vero non, cumque post discursum, intellectus cupiat propriam exercere vim, & facultatem, quæ est, colligere sub breuissimo verborum contextu definitionem, ob id habita demonstratione, eam ad definitionem reducimus, dicentes, terræ inter-

positio est priuatio luminis Solis in Luna, Eclipsis est terræ interpositio, igitur Eclipsis est priuatio luminis Solis in Luna: quæ demonstratione constituta, ideo educitur definitio solo situ differens, ut scribit Aristoteles. 1. Posterior. text. 23. & 2. Posterior. text. 10. Est autem definitio talis, Eclipsis est priuatio luminis Solis in Luna ob terræ interuentum. Ex quo patet Aristoteles, & fuit Commentatorem voluisse demonstrationem non differre à definitione perfecta

A ita subiecto & re, sed sola rōne, hoc est terminorū situ & positione. Qd cū sit, quid verat, qn ea q̄ i. a. lib. dicunt, sint dicta ob ea quæ cōtinent in. 2. cum iam satis constet, hæc duo instrumēta, q̄ dicunt demō et definitio, esse idē: & demōnē referri ad definitionē nō vt ab illa pficiat sed breuiloquij cā, & vt post di scursum cōcipiat intellectus definitionē, tāq; breuiorē & expeditiorē sermonē. Est. n. definitio breuissima oratio, vt colligitur

B ex Platonis Symposio, & ex. 1. Top. ca. 4. et. 7. Top. cap. 2. Itaq; dicendū intentionē esse vnā huius libri, itē & duas, Vnam re & subiecto ipso: et est instrū sciēdi. Duas vero rōne diuerfas, q̄ duo partialia subiecta cōstituūt neq; hoc inconuenit, cum plura hæc subiecta partialia vocata possint in eadem arte & facultate constitui non autē adequata. Nā ab adequato subiecto rōne formali cōtracto, scia vna est: q̄ circa illud vnū dici necesse ē. Id

C ample colligitur. 1. Post. tex. 43. Vtrū autē hoc instrū sciendi finis sit & scop⁹ Logicæ tractationis, vt demō est, an potius vt definitio hoc p̄sentis nō est speculationis. Nā cum hæc sit questio longa sanē, & perdifficilis, qm̄ Græci expositores demōnē finem eē Logicę voluere, alij vero definitionē, & Auerrois modo in hac, mō in illā partem inclinare videt, ob id consulto hæc missa faciā, nā de hac ipsa re

lati⁹ et copiosi⁹ alibi differem⁹. **F**

DEMONSTRATIONES componuntur duplicibus rebus & c. Ait commētator demōnē constare ex materia & forma, siue ex eo quod materie & formæ, proportionē rīdet. Ea tū lege, vt generalē syllogizandī rōnem, formam dicamus: præmissas verò necessarias, eius materiam. Oppositū habetur in p̄dicabilibus cap. de dīa, super illis verbis Porphyrii, rebus ex materia & forma cōstātib⁹ & c. Quo in loco & Porph. et Auēr. **E** dicunt Genus esse materiā, differentiā formam. At cū syl⁹s genus sit demōnis, syl⁹i Topici, et Sophistici, materia videbit non forma. Cumq; p̄missæ necessariæ distinguant demōnē à cæteris siue Topicis, siue Sophisticis syl⁹is, non quidē materia sed forma, viderētur eē dicēda,

SOLVTIO.

H V I C contradicōi sic puto occurrēdū esse. Etenim Auēr. simplr ac proprie loquēdo Genus nō diceret materiā, neq; differentiā formā, qm̄ & Porphyrius ipse, Genus esse materie p̄portionatū voluit, vt & ipsam differentiā forme. Qn̄quidē vera cōpositio ex materia & forma i rebus ē naturalibus, nō in his q̄ à rōne ipsa ducunt & constant. Amplius hoc in loco demōnē inquit Auēr. cōstare ex eo quod vice fungit materie, et vice formæ, nō autē simpliciter de materia, & forma locutus ē;

G In his autē, quæ vel improprie vel per vices dñr, regulā tm p quādā similitudinē venit intelligenda, nō autē simplr. Ob id cōmētator, Genus appellat alibi formā cōmunē siue vñem & dñā, formā ppriā, vt legit. 2. Ph. c. 28 et. et. 7. Mc. 43. qm Gen⁹ simplr sumptū notio ē, et p cōsequēs ē forā, s; hæc forma cū cōis sit, vñce materiæ constitui pōt. Est & alia solutio. Auerroym hoc in loco nō accepisse sylsm vt gen⁹ demōnis, nā eo mō materia dici pōt: Sed vt quoddā abstractū à re necessaria, dialectica & Sophistica: & hoc mō forma quæ dā cōmūnis est, illa vero videtur materiæ, ad ipsam cōem formā cōparata. Quo mō item dicimus numerū in Arithmetica esse simplicē formā, cum tm genus sit numeri harmoniā habentis: nā vt quoddā abstractū cōcipitur numerus, sicq; forma est, & numerus harmonicus cū in re & materia concipiatur, est illi materia, licet numer⁹ simplr, **I** vt genus est, harmonici, illi sit materia, & harmonicus forma.

I NCEPIT hic sermonē facere de altera re, remanēte ad cognitionem syls demōnatiui &c. Vult Arist. in Posteriorib⁹, agere tm de materia necessaria, cū de forma demōnis tractauerit i lib. Prior. oppono huic snēg, ex eodē Auerroe super tex. 31. primi lib. Poste. Nā eo in loco docet Arist. q forma syllogizandi vtilis sit demōstrati, et ait, eā ēē

primū modū primę figurę. Cui assentiēs. Auer. cō. 103. vñ falsū hoc, qd in pñsentia dicit, demōnis formā fuisse explicatā i lib. Prior. in Poster. verō in materiā,

SOLVTIO.

FORMA syllogistica, de qua in Prioribus Resolutorijs agit Arist. licet sit cōis demōnanti, Topico et Sophistę attamē pñcipue ad ipsā referē demōnē. Qd significare vñ Arist. in primis verbis libri Priorū. Siquidē dās ille scopū totius syllogisticę tractatiōis, inquit hūc ēē Demōnem, dicens, Primū dicere circa quid & cuius intētio est: qm circa demōnē et demonstratiuā scīę. Ex quibus constat librū illū fuisse scriptū, tanquā ob formā demōnis. At i tex. 31. primi lib. Post. dicere Auer. fuisse obiter mentionē factam de forma demōnis, nō at ex pposito pñcipali, vel dic, q liber Priorū tãgit formam demōnis sub rōne quadā cōi. Sed. 1. Post. 31. ea exprimit magis distinctē, cū eo in loco dicat Arist. nō tm primā figurā esse vtilē ad demōstrādū, sed solū primū modū hoc est, illā cōplicationē quæ tribus cōficiē propōnibus vñibus & affirmatiuis: q modus à latinis Barbara dñr, à Græcis vero *πρῶτη μορφή*.

QUANDO sit Significatū Analēsis, &c. Dās, cōmētator causam inscriptionis huius libri, vult ipsum dici Analiticū, hoc est Resolutoriū, vt ēt Græci dicūt, qm demōnē resoluit in sua principia

A pia. Est. n. resolutio à cōpositis ad simplicia, cōpositio à simplicibus ad cōposita, quo fit vt hi duo processus, cōtraria rōne inuicē recurrāt. Qđ ēt dixit Auer. in Prioribus Analyticis, et. i. huius cō. 93. & Lucidiss. Themist. 1. Post. cap. 26. resoluere (īquit) appello, cōclufione posita, principia venari, à quibus ipsa cōclufio pendet. Verū ī vniuerso hoc Procēmio, vult Auerr. docere nos Arist. ipsā cōstruere demōstratiōē, et singulas ei⁹ spēs cōponerē.

SOLVTIO.

B **D**ICENDVM, ni fallor, Arist. librū suū inscripsisse Resolutoriū, qm̄ semp cōclufionē supponit factā, eamq; docet ī sua principia resolverē. verbi cā, resoluit cōclufionē illā demōstratiuam, Triāgulū habere tres, & aliam quoq; cōsimilē in sua principia Vera, Priā, Immediata, Notiora, Priora, & Causas: qua resolutiōe facta, mox retrocedēdo ac vltiā primis cōparādo, discim⁹ ipsam postea cōponere demōstratiōē, cū vnumqđq; resoluatur in ea, ex quibus cōponit. Quo stāte, efficit vt Arist. ordine Resolutorio vtiat, simulq; doceat ipsam cōponere demōstratiōē: Etenī plerunq; in artibus, Resolutio finis, cōpositionē artis antecedit: qđ Gale. scribit in libello de Mediciā artis cōstitutione.

TRACTAT. n. ille has pmissas fm̄ numerū suarū spērū &c. Hoc in loco vult cōmentator, Arist. agere ī. 1. lib. Post. de Spē-

bus & cōdōnibus pmissarū demonstratiuarū. Quæ spēs, cum cōiter eē dicant Demōstratiōē simpliciter, causæ, & Signi, ob id oppositū vī dixisse Auer. 1. Post. cō. 7. in principio. Vbi demōstratiōē simpliciter inquit esse tantum Scopū Arist. non autem ceteras.

SOLVTIO.

DICENDVM, Auerroym vbiq; voluisse demōstratiōē esse nomē analogū, qđ dī fm̄ prius & posteri⁹. Hoc habet expresse. 1. post. c. 95. et ī. 8. qđ sito demōstratiō apud cōmentatorē. idē qđq; elicit ex. 1. Post. c. 7. ī principio. Nā pri⁹ demōstratiō ea esse dī, q̄ potissima à latinis vocat, & simpliciter siue dās cām & esse apud Auer. Scđo loco ē demōstratiō p̄p qđ, & quia: quarū altera dat solā cām, altera vero solū eē. In eādē snām deuenire Græci oēs. Nā Themist. 1. Post. ca. 4. vult scđam definitā ab Arist. in tex. 5. cū ait, scire est rē p cām cognoscere &c. eē scđam propriē et simpliciter dictā, q̄ simul absoluit duo qđ sita, nēpe an sit, et p̄p qđ. Quæ scđa apud Them. priorē sibi locū vēdicat, dignitate (inquā) ac p̄fectiōe. At Philoponus. & ipse nomē demōstratiōis distinguit, in eā q̄ dī primæ & in eā q̄ dī secūdx mēsurę. Prior est, p̄fectissima, atq; absolutissima demōstratiō, secūda vero est demōstratiō viribus ingenij nostri accōmodata. Quibus stantibus, dici pōt, hoc in loco Auer. intellexisse Demōstratiōē in genere analogo: cuius sunt illæ tres spēs iā expo-

E iij sita.

G sit. In te, s. aut vult illā demō-
nē tm, q̄ simplr dī: qm̄ ibi Arist.
definit demōnē cōstātē ex im-
mediatis principijs, facientibus
scire simplr, vt ipse nō tm Auer.
ibi dicit, s; et Latini, et ceteri oēs
exponētes. Quo mō hē spēs triū
demōnū iter se differāt, id alio
in loco nobis negociū faceffet.

SCRV T A T V R inquātū cō-
ducūt hoīem ad pfectā assertio-
nē, pfectāq; cōceptionē etc. Hēt
hic Auer. q̄ Arist. in Posteriori-
bus Analiticis nō cōsiderat de-
H mōnē, entibus ac reb⁹ ipsis cō-
iunctā, id. n. opus est illarū disci-
plinariū, q̄ de rebus cōtēplant.
Verū Arist. (inqt) solū eas dīas
demōnistenēt expēdere in his
libris, q̄ generatim faciūt asser-
tionē, hoc est verificationē de q̄
sitis naturaliter ignotis, quēq; ē
ducūt nos ad perfectā rei conce-
ptionē, hoc est definitionē. Op-
positū hēt Arist. & ipse Auerr. 2.
Post. ā te. 2. vsq; ad. 8. vbi scribi-
tur demōnē n̄ posse nobis elar-
giri definitionē. Nā si hoc fieret,
I cōmitteret petitiō principi: qđ
vitiū, maximum profectō est ī
disputatione, & argumentatio-
ne, presertim demonstratiua.

SOLVTIO.

QUICQVID alij sibi velint
in hac re, dicerē Auerroym hic
nō affirmare demōnē cōclude-
re definitionē: sed nos cōducere
ad ipsam. Atq; hoc totū sumpsit
ex doctrina Arist. 2. Post. te. 9. et
10. q̄ ī loco determinat expresse
definitionē educi p demōnē, n̄

aut cōcludi. Exēplū habes in. 8. **R**
q̄sito, vbi Auer. iquit demōnē
ēē potētia definitionē hoc mō.
Terrę obstructio est priuatio lu-
minis Lunę, Eclypsis est terrę
obstructio, itaq; Eclypsis ē pri-
uatio luminis Lunę. Hęc est de-
mō q̄ postea cōducēs ad defi-
nitionē, sic resoluit, Eclypsis est
priuatio luminis Lunę, ob terrę
obstructionē. Hinc cōstat defi-
nitionē elici, nō aut cōcludi, ob
rōnes dictas. Sed vtrū definitio
imperfecta & materialis p ipsam
cōcludat demōnē nec ne, itē an **L**
syllo Topico adstrui possit, an
potius alio genere rōcinatiōis,
id suis ī locis patebit. Meū. n. cō-
siliū nō est hoc in loco magnas
absoluere qōnes, s; cōtradictio-
nes tm de medio tollere. illā ve-
ro sufficiat dixisse ī psētia q̄ via
q̄ venamur definitiones fm Hip-
poc. est demō, fm Pla. diuisio,
fm Arist. est cōpositio, vt hī. 1.
de Aīa. c. 5. et q̄ hęc Arist. fuerit
snā cōstat legētibus. 6. Met. c. 1.
Si qs tñ hęc velit videre copio-
sius, sese transferat ad duo illa **M**
Auer. quę sita Primū. f. & Octa-
uum demonstratiuum.

DEFINITIONES vero
scrutāt hic etc. Ait cōmentator,
Arist. in. 2. Post. cōsiderare defi-
nitiōes fm earū spēs. Oppositū
l; legere. 7. diuinā Philosophiæ
12. & infra. vbi habet Metaphy-
sicū cōsiderare qđditates & de-
finitiones entīū. Ibi. n. Arist. in
principio illi⁹ septimi, determi-
nat entia eo mō quo sunt, defini-
ri:

Ari: ob idq; cōcludit substātiā p̄cipuē definiri, qm̄ est maxime Ens: accidentia vero minus p̄cipuē, qm̄ nō sunt primū entia, s; secundario. Ecce itaq; quo pacto Metaphysici munus est, nō logici agere de definitione.

SOLVTIO.

DICENDVM definitionem aliquā eē Problema, hoc est facere contēplabilē disputationē ex p̄babilibus: Sicq; à Topico venit cōsiderāda: de hac. n. abunde agit in. 1. & 6. lib. Topic. Interdū definitio instrūm est, quo venamur qđ qđ est eē in rebus: atq; hoc mō p̄tinet ad fm̄ librū Posteriorū. Etenim Logicus instrumēta cōsiderat, vt author ē Auer. in Epit. Logicis. Quocirca, ars vel facultas instrumētaria, ipsa Logica dicta ē. Definitio vero vt qđ ditas est, hui⁹ atq; illius Entis, sic à diuino Philosopho venit tractāda. Quā rōne de ea differit Arist. 1. 7. et. 8. Metaphy. Tu vero vide ibi, hac latius ac diligentius cātera.

1 C **QVONIAM** nō est inuenire rē aliquā in definitionib⁹ etc. Habet Auer. tractationē de definitionē nō fuisse diuisam in partem de materia, et in partem de forma illius, quo mō tractatus de demōne diuisus habet. Nā lib. Prio. de forma demōnis loquit, liber verò primus Poster. de illius materia. Oppositū leges in p̄dicabilib⁹ cap. de dīa, vbi scribit definitionē hēre genus p̄ materia, & dīā pro for-

ma. Item. 2. Phy. 23. & 21. dicit **D** Auer. definitionem constare ex genere tanquā ex forma cōi & ex dīa, tanquam forma p̄pria. Item Arist. & Auerr. in vltio te. secundi Phy. expresse voluere in definitionē esse materiam, vel esse posse.

SOLVTIO.

NON negat Auer. hoc in loco definitiones nō habere partē materialē aliā, aliā formalē, verū hoc dicit, dīfinitionis tractationē nō diuidi in librū de forma, & in librū de materia: quo mō diuiditur demō. Differentiē cā hęc est, nam demōnis forma, quæ syllogus est, etiam Topico et Sophistico syllogismo accōmodatur, iccirco oportuit Arist. cōsiderare syllogismum tanquam communem formam in Prioribus Resolutorijs. Definitio vero cum vnica sit, atq; indiuisibilis, vnicam voluit tractationē, in qua omnia explicarētur, quę ad ipsam pertinent definitionē constituendā. Propterea factū est, vt secundus liber Post. sufficiat pro ipsa definitione tractāda. Nam ibi partes componentes tradit Arist. atq; eius species tres, definitionē scilicet quæ est principium demonstrandi: & illam quæ cōclusio dicitur: ac postremo tertiam, quę dicitur solo situ differēs, vide pro hac re te. 22. primi lib. nec nō te. 10. scđi.

PRINCIPES vero partes ipsi⁹ & c. Hoc ī loco t̄agit Auer. diuisionē libri Poster. ac si diui-

Contradictionum

Gno sit de capitibus necessarijs: cū tū oppositū idē habeat, 2. Po ste. c. 23. 24. vbi vnā cū Arist. re prehēdit Platonē, putantē diui sionē esse infirmā necessariū. Nā Plato in Philebo, rōnē diuidēdi cœlitus nobis à dīs traditā ferē existimabat, diuinū donū eā ap pellans. At Arist. cōtra obijcit, illā eē infirmisimā rōnē, cū peti tionē p̄cipij videat cōmitterē.

SOLVTIO.

DICENDVM, q̄ illa diui sio ab Arist. confutata in. 2. lib. **H** Post. est argumētū siue sylsus diuisius, quē vult Arist. nō pos se necessario cōcludere, p̄s̄er tim definitionē. Verū hęc diui sio q̄ inter P̄læctiōes adnume rari solet, est ordo tm̄ quo docē tes vtunt̄ in tradenda cognitio ne disciplinarū. Qui licet docen ti nihil sit necessarius, addiscenti verō summopere ē vtilis. Quo circa, dicebat Auer. in. 1. lib. Sua rū Collectanearū, diuisionē fuisse inuentā, ob infirmitatē inge nū scolariū. Et de hac diuisione p̄fens hic loc⁹ venit itelligēdus.

IVVAMEN vero eius ē pri mariū &c. Tangens hoc in loco Auer. vtilitatē libri Post. v̄r om nino asserere, q̄ sit rerū omniū veritatē instituere q̄ vtilitas ē, principalis totius Logicæ. Op positū v̄r voluisse cōmentator 1. Ph. 35. &c. 2. Met. 15. &c. 7. Me. 2. Nā si Logica est modus sciendi, nō at̄ scia speculatiua fm̄ Auer. nō v̄r dici posse, Logicā, aut ali quā eius partē parere in nobis

veritatē Entiū. Id. n. propriū est earū facultatū, q̄ Theoriā faciūt qualis ē Philosophia naturalis, diuina, &c. Mathematica. Acce dit Logicā nō esse de rebus siue Entibus, sed de secūdis notioni b⁹. Accedit, q̄ Auer. dixit ī hoc Proœmio superius, dem̄onem hic cōsideratā ab Arist. nō eē ap plicatā huic aut illi enti, s; quid cōducens ad cōceptionē. Quod vero aliā Logicę vtilitatē tribue rit Auer. alibi, clarē id cōstat le gētib⁹. 1. ph. c. 35. vbi hēt, q̄ Logi ca vtimur ī sciētis dupl̄r: vel īnstrō distinguēte verū à falso, q̄ mod⁹ ē illi p̄p̄ius: vel put acci pim⁹ declaratā ea, p̄ dignitatib⁹ ad aliqd vel cōstruendū vel dēstruendū. Postremo cum hac via sūt Ale. ī Proœmio li. Prio. Am monius ī p̄fatiōe P̄dicabiliū, & P̄dicamētōrū, & Philopo n⁹ in Priorib⁹, Analiticis: q̄ oēs volūt, Logicā dici infirmā, nō p̄ rē philosophiæ, et p̄ cōsequēs n̄ erit scia speculatiua: rō horū est, qm̄ speculatiue disciplinę consi derāt res solidas et q̄ p̄ se sūt. **M** Logica aut̄ notiōes et fabra animi. Nā subiectū scjarū, ē vera ac so lida res: q̄ aut̄ ī Logica tractant̄ rerū sūt notiōes. Cui op̄ioni ar ridet autoritas Arist. 6. Me. à principio. Quo in loco diuidēs sciam, eā tm̄ ī actiua secat et cō tēplatiua: sub quib⁹ mēbris Lo gicā n̄ cōtineri neq; enumerari, cui libet patere p̄t: et si Scotus & Antonius Andreas Logicā esse sciētā propriē dictā voluerint.

Solutio.

A SOLVITIO.

AN logica scientia sit, vel ars, an facultas potius, & instrumentum hoc in loco non est considerandum, id enim latius, ac fusi⁹ alibi haberi potest. Quantum autem ad contradictionem pertinet, dicendum re vera ex Auer. fundamentis duplicem esse felicitatem hominis, actiuam & cōtemplatiuam, id enim voluit Arist. x. Ethic. licet contemplatiua beator sit vita actiua.

B Cumq; felicitas hęc contemplatiua comparetur disciplinis & scientijs speculatiuis, vt Auer. testatur in proœmio Physic. hinc constat logicę vsum & vtilitatem esse, vt distinguamus verū a falso, ea ratione, vt veritas confirmetur, & falsum infirmetur. Ob id liber Poster. cum agat de demonstratione, ac definitione, quia sunt instrumenta omnium entium, (nam demonstratio ob accidentia inuenta est, vt definitio ob substantiam) constat hunc librum instituere veritatē omnium entium, hoc est in omnibus docere verum a falso distinguere in ratione communi, singulis rebus applicabili. Vult itaque Auerro. hunc librum esse adeo vtilem, vt existimemus illum esse instrumentum felicitatis, non partem felicitatis. Ex quibus iam patet Contradictionis vim nullam esse. Non enim hic liber est rebus applicat⁹, sed potestate applicabilis omnibus entibus, Verum de ipsa hominis

felicitate, secūdum philosophiæ **D** opiniōes, vide quę habet Auer. tertio de Anima commento 36. Et in libello de Felicitate. Item Arist. primo Ethic. cap. 6. & 8. Necnon x. Ethic. cap. 9. & 17.

VERVN tamen ordo ipsius & c. ordinem Auerr. tangens libri Poster. vult ipsum proxime sequi lib. Priorum. Rationes affert tres: quibus enitur adstruere librum Priorum antecedere. Prima est, quoniam ille liber de communi ratione syllogizandi **E** pertractat, commune vero ordine doctrinę præcedit propriū.

Cæteras duas rationes omitto tanquam perspicuas: tum quoniam ab eodem Auer. expofitę fuere in proœmio Physic. Circa primam rationem, dum squit commune præcedere proprium, videtur apparēs contradictio, etenim primo physic. cōmento secundo, & tertio, videtur voluisse oppositam sententiam. Nam eo in loco vult cōposita ex elementis, quę species **F** sunt specialissimę, notiora nobis esse, quam causę & p̄cipia cōmunia rerum naturalium. Idē quoque videtur voluisse primo poster. 12. quo in loco exponens verba Arist. in tex. quinto, secūdum veterem sectionem, quę dicunt, Priora & Notiora dupliciter testatur notius nobis esse minus v̄se, etenim nobis notior est hō, & lapis, & plāta, quā vel primū mouens, v̄ prima materia.

G

SOLVTIO.

NON me latet, ad hanc contradictionem pertinere questionem illam, quæ dicitur de primo cognito. Quæ cū aliena sit prorsus ab hoc nostro instituto, iccirco transmittendi sunt studiosi ad procemium physici Aristotelis. Verum quicquid voluerit Philoponus, tenens primum cognitum esse indiuiduum vagum: quicquid & D. Thomas, volēs magis vniuersale nobis esse notius, pro ipso Auer. dicere, non ab re voluisse in secundo, ac tertio commento primi physici, via doctrinæ notiores esse species ab elementis productas, quam causæ sint earum communes, cum species sensui peruiuæ sint, causæ vero sensum ipsum lateant. Propterea iubebat naturalem procedere a speciebus ad ipsas causas, utiq; illa demonstratione, quæ a signo dicitur. At in explicandis rebus, ordine ipso utimur ex aduerso, ab vniuersalibus ad propria: qui ordo demonstratio non est, sed rerum dicendarum series. Quo modo videmus vniuersalem cognitionem antecire specialem, id enim voluit Arist. primo postea. tex. 3. ubi scribitur primum nos scire in vniuersali, postea in particulari. idem primo physici, tex. quarto. ex vniuersalibus, inquit in singularia ferri oportet. idem primo physici, 57. primum, inquit communia oportet contemplari, deinde propria. At idē ter-

tio physici, secundo: communia, inquit, præcedere propria. In quā sententiam venit Commētator, dicēs, ordine doctrinæ communia præcedere: nam via doctrinæ oppositum contingit. Hoc idem consonat vsui, quem Aristot. passim seruat in omnibus libris naturalis philosophiæ: nam primum de rebus communi quadam ratione differit, mox propria magis, & distincta. Ad hoc etiā videtur pertinere id, quod Latini expositores dicunt, minus vniuersale esse notius quam magis vniuersale in causando: ut homo notior est nobis quā prima materia: at magis vniuersale, quod in prædicando appellant, notius est specie: ut animal notius est homine, cum ipsum definiat, atque explicet. Quam distinctionem videtur voluisse Auer. primo postea. 11. tu vero diligentius hæc habebis in primo physici.

QVIDAM autem putauerunt, &c. Auer. dans ordinem lib. Postea, cum libro Topicarum iudicat hūc omnino antecedere Topica: damnatque Auicennā, qui libros Topicos iubebat esse constitutendos, ac legendos antea posteriora. Verum videtur manifestissima cōtradictio inter hūc locum, & in libello eiusdē Auerrois de locis topicis, ubi ille asserit omnino librum de locis topicis esse ante posteriora legendū. Item videtur contradicere hic locus consuetudini Arist., qui &

in

A in logicis & in physicis, de reb⁹ differēs, primum logice, ac probabiliter disputat, mox resolutione, ac demonstratiue.

SOLVTIO.

DICENDVM Aristotelem, primum differere topice, mox per demonstrationes, vt veritatem facilius inquirat: nam & ipse primo Topi. cap. 2. testabatur dialecticas rationes vtiles esse, p^{er} veri inquisitione. Dumq; hoc facit Arist. ex nobis notioribus procedit. Interdum Arist. post

B rationes necessarias, vtitur probabilibus, ac topicis argumentis, vt veritatem, vulgi opinione confirmet. Cum itaque vel altero, vel altero modo procedimus, id nihil habet affinitatis cū ordinandis libris. Itaque & si probabiles rationes antecedant demonstratiuas (quod tamen non est semper) quid prohibet, vt necessario liber posteriorum antecedit Topica? Nam in ordinandis, ac digerendis libris, ordine vtimur apud Arist. compositione, qui fit a simplicioribus.

C Talis ordo profecto incipit in logicis a libro prædicamentorum & transit ad librum de Interpretatione, inde ab hac, componendo, ferimur ad librum de syllogismo, qui dicitur Priorū. Quo cum ventum est, iam cessat compositio hæc, quoniam tria sese nobis offerunt composita, nempe demonstratio, syllogismus topicus, atque Sophisticus: quorum trium par est, vt qui perfe-

D ctior est, proxime subsequatur, **D** secundo loco, qui minus perfectus habetur, ac tandem qui cæterorum omnium est imperfectissimus. Itaq; libro Priorum absolutum, statim Posteriora aggreditur, deinde Topica, mox Elenchos. Ex quib⁹ colligitur aliud esse artificium, quo vtimur iⁿ explicandis singulis rebus: aliud esse ordinem, qui in enumerandis, & coniungendis libris, seruari solet. Qui vero voluerit Auer. alibi librum de locis Topicis esse præligendum, id non de **E** Topicis Aristotelis est audiendum: sed de suo libello ab Auer. edito, gratia cuiusdam facilioris doctrinæ, & in gratiam Tyronum tantum: quos decet, antequam in posteriora recipiantur quædam perbreuem assumere cognitionem de locis topicis, vt facilioribus assueti, discant ardua, ac difficilia magis. Verum in regulis docendis, oppositum accidit: nam regulæ Demonstratiuæ cum sint causa cognitionis regularum probabilium, debent **F** omnino anteire.

Sed dices, si faciliora sunt causa cognitionis, eorum quæ difficiliora habentur, cum regulæ Topicæ faciliores sint omnino demonstratiuis, videtur omnino regulas Topicas antecedere.

Soluit hoc in loco Auer. dicens: regulas potius demonstratiuas facere pro cognitione probabilium, non autem has pro illis. Ratio est, quoniam scientia definit opi-

G opinionem, siquidem habet de-
finit priuationem non autem ē
diuerso. Itaq; cum regulæ po-
sterioristica, scientiam pariant,
opinionem vero probabiles, pa-
tet a posterioristicis esse incipiē-
dum. Cum vero dicis, ea præ-
cedere, quæ faciliora sunt, id ve-
rum est via doctrinæ, nō autem
ordine, quo modo libri inter se
comparantur.

DICIMVS enim nos, q opi-
nio sit scientia imperfecta, &c.
Ait Auer. Habitum definire pri-
Huationem, non autem contra.
Quoniam dicimus opinionem
esse scientiam imperfectam, nō
autem scientiam esse opinionē
perfectam¹. Hoc etenim in vsu
non est, nisi velimus vti defini-
tione, aut explicatione per trans-
lationem, quo modo poetæ lo-
quuntur, verum Aristo. docuit
in secundo Post. Translationes,
& Metaphoras euitandas omni-
no esse in scientijs. Ex quibus
videtur asserere Auer. quod de-
finitiones non sunt dandæ vicis-
Isim, ac mutuo. Oppositum vo-
luit expresse Commentator, in
Prædicabilibus, ca. de Specie,
super illis verbis, quod si genus
assignantes speciei meminimus
&c. Vbi & Porphy. & Auer.
volunt relatiua definiri mutuo,
hoc est reciproce: quod tamen
vitiosum non est, cum id circu-
lus non sit.

SOLVTIO.

SOLVITVR, verum esse
relatiua mutuo definiri: id enim

non negat Auerro. hoc in loco: **K**
sicq; opinio & scientia, vt sunt
habitus & priuatio, hoc est, vt
relatiua, inuicē definiri possunt.
Neque tamē hic est circulus, vt
habetur apud Auer. i paraphra-
si Met. vt vero absoluta quædam
sunt, inuicem non definiuntur.
Nam si vt absoluta definirētur,
iam metaphorica explicatione
exponerentur, idque pro absur-
do habet Auer. cum translatio-
nes, sermones sint poetici. Ad cu-
ius dicti explicationem pondera,
Auerroym intellexisse de il-
Llis translationibus, quæ per ana-
logiam, hoc est, proportionem
fiunt, de quibus Aristo. est locu-
tus i poetica. ibi enim exempla
illa asserbat, quæ omnino faci-
unt ad huius loci illustrationē:
nam dicimus phialam esse cly-
peum Bacchi, & clypeum dici-
mus esse phialam Mineruæ.

Rursus dicimus mortem esse vi-
tæ occasum: & occasum mortē
dici. Addebat autem Aristo. ibi
& aliud exemplum: quod bre-
uitatis causa prætermittimus. **M**

HVIUS proportio ad reli-
quas quinque artes logicas, &c.,
Sentit Auer. hoc in loco artes lo-
gicas esse sex: cum tamen in alijs
locis, eā, Singulari numero sem-
per expreslerit. Nam in primis
verbis suę expositionis in Por-
phyrium, logicam esse dicit sciē-
tiam rationalem: quæ cum vna
sit, logicam vnicam esse, vñ dicē-
dum. simili numero eam expri-
mit, 1. phys. 35, & 2. Metaph. 15.

A

SOLVTIO.

STVDIOSISSIMVS Gręcorum Auer. non ignorabat, logicam interdum rationalem dici facultatem, interdum sermocinalem. Cum itaque rationalis dicitur, hoc sibi propriū nomen tribuitur, atque ea ratiōe distinguitur a cæteris facultatib⁹ omnibus, siue realibus, siue sermocinalibus. Quo modo eam singulari nomine in adductis locis appellat. At hoc in loco per ar-

B tes logicas non rationales facultates, sed sermocinatrices intelligit: sic enim commune nomen est, Dialecticæ, Demonstratiuę, Sophisticæ disciplinę, Grammaticæ Rhetoricæ, atq; Poeticæ. Nam cum hæc omnes sermone vtantur, logicæ omnes vocantur, nomine hoc communi. sunt autem sex, vt præcedens enumeratio colligit. Ad hoc pertinet illa communis diuisio disciplinarum: quæ dicit, disciplinas alias esse reales, alias rationales, alias sermocinales. Nam per
C reales, Moralem philosophiam intelligūt, diuinam, naturalem, & Mathematicam. Per rationales, logicę partes siue methodos tres concipiunt, demonstratiuā, dialecticā, sophisticā. Per sermocinales, grammaticā audiunt, rhetoricā, & poeticā. Hinc cōstat logicā esse vnam tantum in tres partes distributam. Item logicas esse sex, si huius nomen commune cum cæteris esse velimus. Finis.

CONT. I. SVPER I. TEXTV D

I. LIB. POST.

HABET Arist. in hoc text. *Tex. 1.* Omnem doctrinam, & disciplinam discursiuam fieri ex præcognitione aliqua. oppositum videtur dicere omnino i *tex. 3.* in illis verbis: quorūdam enim hoc modo disciplina est, & non per medium, extremum cognoscitur. vbi habetur singularia facere disciplinam, sed eam sensu, non discursu acquiri in nobis: quoniam singularia nouissime, E & non ex præexistente cognitione innoscunt.

SOLVTIO.

DICEREM, sensum ipsum non per discursum cognoscere, sed immediate ferri in suum obiectum, nisi fuerit impeditus. vnde Themistius primo Post. cap. quinto, inquit, sensus iudicat niuem esse candidam, & hoc sine vllō medio discursu. Et est regula in primo Top. cap. 9. q̄ negātes sensum, pœna sensus sunt puniēdi. Rursus, qui dimittit sensum propter rationem, est infirmi intellectus. s. Physic. 22. Attamē singularia, licet obiecta sensus sunt: possunt tamen ex ipsa syllogizari ex aliquo vniuersali præcognito: verum aliter quam per sensum cognoscantur. Etenim sensus iudicat, vt pluriū q̄ sint, discursus vero concludit aliquid dici, vel non dici: de illis, iccirco lucidiss. Themist. in cap. 3. inquit, visus cognoscit hoc esse triangulum, at ipsum habere

tres

G tres, cognoscimus in illa præexistente propositione, cognitione vniuersali, q̄ omne triangulum habet tres. Hinc dicendum Aristotelem intelligere hoc in loco generatim, omnem doctrinam, &c. fieri ex præexistente cognitione, neque ob stare, singularia sensilia altera ex parte, non cognosci hoc modo: præsertim quoad si est. Cum vero dicebatur, disciplinam esse de singularibus rebus, id concedendum est, verum hæc disciplina non est discursiua, illa inquam, quæ hoc in loco vult Aristoteles.

CONT. II.

Tcx. 1. HÆC propositio, omnis doctrina, &c. videtur solum hic continere instrumenta discursiua, hoc est syllogismus, inductio, nē, enthymema, exemplum, & disciplinas discursu, & ratiocinatione acquisitas, non autem definitionem, quoniam nullum in hoc tex. exemplum habetur, de definitione. Oppositum licet legere primo Met. 48. vbi **L** Arist. eandem scripsit propositionem, atque eam statim explicat exemplo demonstrationis, & definitionis.

SOLVTIO.

SCIRE debes, hanc propositionem, omnis doctrina, &c. accipi hic præstius, quam in primo met. 48. Hic enim limitata est, cū illa particula discursiua, siue ratiocinatrix, quæ græce est *διανοητική*: quæ & si transfertur ab Argyropilo, intellectiua, profe-

cto discursiua magis, ex græce **K.** vocis proprietate vertenda est.

Accedit, q̄ Arist. esset diminutus, cum exempla quatuor proposuisset in text. de discursu, & nullum de definitione tradidisset: quod tamen erat agendum, immo præcipue, cum definitio sit obiectum intellectus, & cognitio intellectiua. Verum ut cunque legamus, sat est propositionem fuisse limitatam hoc in loco, quod tamen non fecit primo met. 48. ibi enim, inquit, omnem disciplinam fieri ex præcognitis: & ideo potuit tam de ipsa demonstratione, quàm de definitione exempla proponere. At hic volens eam tantum doctrinam, & disciplinam, quæ assertionem acquiritur, non potuit definitionem comprehendere. Etenim definitio conceptio quædam est & formatio, ut inquit Comment. in quæsito septimo, non autem dici potest assertio, siue verificatio: quoniam asserere, & verificare sunt secunda, & tertia operatio intellectus, definitio vero est prima intellectus **M** apprehensio, ut dicitur tertio de Anima. 26. & primo Post. tex. quinto, & vigesimo quinto. Ex quo patet quàm deuiarit a Scopio Alpharabius, volens sub hac propositione, omnis doctrina, &c. contineri definitionem, cum non viderit, eam Aristoteli scripsisse propter ratiocinationes, & disciplinas, quæ sola assertione & discursu perficiuntur, ut exempla

Apla ipsa expresse testantur. Verum de hac re latius alibi diximus. illud vnum sufficiat Aristotelem voluisse hanc propositionem pressius hic, fusius vero in primo diuinæ philosoph. esse audiendam.

CONT. III.

Tex. 1.

VIDETUR Aristotelis hic duo tantum colligere instrumenta, logico accommodata, syllogismum, & inductionem, cum etiam exemplū, & enthimema logica sint instrumenta. Nam et de illis egit in secundo priorum, & primo top. cap. 10. Præterea vult exemplum, & enthimema esse instrumenta oratoria: cum tamen in rhetoricis dicat, oratorē ēē syllogizare, & inducere.

SOLVTIO.

LOGICAM esse instrumentariam facultatem dixere Alexāder, & Auer. qui in Epit. logicis, expresse animaduertit omnia considerata a logico, esse instrumenta notificandi. Ob id dicimus, nil mirum esse si logic⁹ considerat exemplum, inductionē, syllogismum, enthimema, definitionem, atque alia omnia, cū æque omnia notificent aliquod quæsitum, licet alia, atq; alia ratione. Cæteræ vero artes omnes specialia instrumenta capiunt, a logica, tanquam a comuni forte omnium rationum: hisquē vtuntur, pro rata portione, sibi accommodatis. Hinc est, quod Arist. alijs in locis omnia instrumenta definit, atque

explicat, & præcipue in secundo Priorum, at primo Top. ca. 10. duo tantum considerat instrumenta, dialectico familiaria, & sunt iductio, & syllogismus, nō vt habeat logicum nō posse alia considerare, sed vt ostendat, dialecticum vti duobus tantum.

Aliud enim est considerare aliquid, aliud re illa vti. Et hoc ipsum voluit hic. Qui vero dicebatur, oratorem vti syllogismo, atque inductione, hoc sane verissimum est, sed rarius contingit, quam in cæteris. Nam rhetor frequentius suis vtitur instrumentis, quæ sunt exemplum, & enthimema, ex secundo Rhetoric. ca. 21. & 23. raro admodum dialecticis. Dialecticus indē frequentius syllogizabit, & inductione vtetur, quā exemplo, aut enthimemate. Accedet q; inter hæc instrumenta cognatio quædam, & similitudo videtur. Nam vt Themist. inquit exemplum est truncata inductio, quæ admodum enthimema detruncatus syllogismus esse dicitur.

CONT. IIII.

RHETOREM, dicit Arist. persuadere exemplis, & enthimematibus: sed longe aliter videtur in secundo Rhetoric. cap. primo dixisse. Quandoquidē inibi voluit oratorem persuadere, docendo, mouendo, & conciliando. Exempli autem, & enthimemata nihil videntur habere affinitatis, cum eo, quod est mouere & conciliare. Itaq; vel

Tex. 1.

con-

G contradictio erit, vel saltem trū-
catus erit hoc in loco Aristot.

SOLVTIO.

DICEREM Aristotelē hoc
in loco expressisse id quod prin-
cipale est, & accessorium præ-
termisisse. Nam licet tres sint
persuadendi viæ, quibus orator
ad finem sibi constitutum pro-
perat, tamen via docendi apud
Arist. perfectior est, & validior.

H Orator enim tūc maxime per-
suadere videtur cum docet. Do-
cet autem argumētando. Argu-
mentatur, vbi enthimemata, &
exempla proponit. Hinc con-
stat Aristotelem nō errasse, quā
quam hic solum argumenta di-
cit ad persuasionem ducere: nā
principem locum obtinent ra-
tiones, cætera autem sunt exor-
nandi causa. Quod Aristot. indi-
cabat exemplo Arcopagitarū,
qui vt omnem motum ab ora-
tore dimouerent, statuerant, vt
dicturus, obscuro aut velato in
loco, loqueretur. Id constat pri-
mo Rhetor. cap. primo.

CONT. V.

Cō. I. **COMMENTATOR** incom-
mento primo quinque tantum
videtur dicere esse artes logicas,
cum sex esse illas voluerit in
Proœmio.

SOLVTIO.

FORTE intellexit quinque
alias artes, præter demonstrati-
uam de qua agit in hoc libro, &
ita in vniuersum erūt sex. gram-
matica, rhetorica, poetica, sophi-
stica, dialectica, & præsens, quæ

dē demōstratiuā, quā supponebat. **L**
Forte etiam nunc per atres, po-
tuit intelligere istrumēta logica:
Hæc enim omnia fiunt ex præ-
cognitis, & sunt, Enthimema,
Exemplum, Inductio, Syllogis-
mus in genere, & Demōstratio.
Prior tamen Solutio magis
placet.

CONT. VI.

VULT Auerrois hāc distin- **Cō. I.**
ctionem disciplinarum, q̄ aliæ
sint operariæ, aliæ sermocina-
les. Priores, inquit, experientia
fieri, posteriores oratione, & ser- **K**
mone tractari. sed oppositum
videtur voluisse alibi, & in hoc
commento, vbi admittit, disci-
plinastrifariam dici, Reales, Ser-
mocinales, & Rationales.

SOLVTIO.

ARTIVM, & disciplinarū
multiplex est diuisio. Nam ex
Aristotele omnis disciplina vel
honestā est, vel sordida: secundū
viam Platonis, vel honestā, vel
sordida, vel media dicitur. Nā
Medicina, Pictura, & similes,
quæ Sordidæ apud Arist. sunt, **M**
mediæ erunt apud Platonem.
interdum diuiduntur per Acti-
uam & Factiuam, vt colligitur
in 6. Ethic. cap. 2. 3. 4. Aliquan-
do diuiduntur in Realem, & Ra-
tionalem, & Sermocinalē, quæ
diuisio est, ex obiectis conside-
ratis. Nam philosophia dicitur
tota realis, quia de rebus contē-
platur. Grammatica Sermocina-
lis est, quoniam sermo eius ma-
teria est, Logica est Rationalis,
qm

A quoniam entia rationis inquirunt. Demum ad Auerroym dicendum, hoc in loco voluisse primam illam Aristotelis diuisionem, quae diuidit artes in duo genera, in honestas, quae sermone docentis acquiruntur, & operarias, quae mechanicæ, & sordidæ nuncupantur.

CONT. VII.

Cō. 1. **I**N eodem commento vult Auer. sub hac propositione: omnis doctrina, &c. non comprehendit artes operarias, & mechanicas: quoniam vult illas non syllogizare, oppositum habet tertio de Anima. 48. 49. Nam intellectus practicus hoc differt a speculative, quod Spec. utitur omnibus propositionibus vniuersalibus: practicus vero particulari sub vniuersali.

SOLVTIO.

C **D**ICENDUM syllogismum & id genus esse necessaria, pro docendis disciplinis intellectuales, non autem pro mechanicis artibus. Neque hoc in loco negat Auerrois, operarios posse discurre & ratiocinari, sed hoc illis non esse necessarium, ut habeat, artes fabriles posse addisci sine vlla præexistente cognitione. Quod an verum sit, nec ne, vide in questionibus ordinarijs nostris.

CONT. VIII.

Cō. 1. **D**ICIT Auer. sub illa propositione, omnis doctrina, &c. non comprehendit assertionem, & conceptionem, siue ut alij trans-

D ferunt, cognitionem agentem assertionem, & conceptionem: sed ait principalem scopum esse Aristotelis hic tantum velle cognitionem agentem assertionem, deinde etiam dirigentem assertionem, & conceptionem. Ex quibus verbis patet quædam levis contradictio.

SOLVTIO.

MEVUM non est consilium opinionum aliorum omnes hic recensere: quando hæc in infinitum ducantur. itaque, ut Commentatoris ingenium, & iudicium pateat magis, dicimus ex his, quæ habentur hic & in Epit. logicis in principio, quatuor esse cognitiones: alia enim est agens assertionem, & hæc est cognitio complexa præmissarum, siue antecedentium, quæ ante conclusionem habetur, & a qua tota conclusionis probandæ assertio pendet. secunda est, agens conceptionem: & hæc est formatio intellectus, qua mens colligit totam rei essentiam sub definitione. **F** Tertia cognitio est dirigens assertionem, quæ est simplex, & incomplexa notitia eorum ex quibus fit discursus: ut est terminorum, v.g. apprehensio, quibus syllogismus constituitur, quarta cognitio est, dirigens conceptionem, hoc est simplex cognitio partium definitionis, quæ sunt generis, & differentie. Vult itaque Auer. sub illa Arist. enunciatione, dicente, omnem disciplinam fieri ex præcognitis, contineri principaliter cognitionem agentem discursum, **Contr. Tom. F si**

G siue assertionem, nō autem agē-
tem conceptionem. quoniam si
conceptio est, tota definitionis
cognitio, hęc faciet æquiuocam
Aristot. enunciationem, vt ipse
Auerrois deducit aduersus Al-
pharabium: & tu quære argu-
menta in commento. Addit
postea, ad eandem enunciatio-
nem posse referri cognitionem
dirigentem assertionem, & con-
ceptionem, quoniam hæc cogni-
tiones cum simplices sint, pos-
sunt ex eo, qđ præcognoscuntur
H ante compolita, quodammodo
sub intentione Aristotelis conti-
neri: sed quod primum volum⁹
hic est cognitio agens assertio-
nem, & discursum. Contradi-
ctio itaq; nulla, dum inquit vel-
le cognitionem dirigentem con-
ceptionem, nō autem ipsam a-
gentem cognitionem. Vtrum
autem definitio, siue conceptio
possit v. i. uoce, vna cum assertio-
ne, siue discursu hic contineri, id
habes diligentius in lectionibus
ordinarijs nostris. Hæc hæc tē.
I

CONT. IX.

Cō. 1. **L** OQVENS de partibus de-
finitionis vult Auer. interdum
eas esse ex se notas, interdum syl-
logismo notificari. oppositum
videtur uoluisse 2. post. a cō. 12.
vsq; ad 42. & in quæsito primo
vbi definitionē inquit, nō posse
demōstrari, & idem intelligit de
partib⁹ definitionis. Nā & ad hoc
est illa rō, si partes definitionis ex-
plicant distincte, id qđ definitū
dicit con fuisse, vñ illas esse notas:

notū aut nō cōcludit, sed igno-
tū, vt dicit Cōmen. 2. post. cō. 1.

SOLVITIO.

DEFINITIO, vt definitio
semper significat aliquod notū.
hæc. n. cum a Grecis dicatur *ἁπλοῦς*
hoc est, terminus, ob id quod rē
terminat, finit, & explicat, neces-
se est, vt sic accepta sit res perspi-
cua, & manifesta. idem quoque
dici debet de partibus definitio-
nis. Ad hoc pertinet id, quod ha-
bet Arist. 1. phys. 5. vbi inquit,
definitionem distinguere nomē,
hoc est definitum. Cū hoc stat,
interdum definitionem, & eius
partes, quæ sita seorsum fieri, nō
vt definitio est, neq; vt partes de-
finitionis sunt, sed vt problema-
ta sunt, per se constantia, in quō
casu, si definitio fuerit ex mate-
ria, poterit hęc demonstrari, pet
aliud genus definitionis quate-
nus hæc definitio est causa illi⁹,
quod notat Auer. in 8. quæsito,
& 2. post. commento. 37. 33. 42.
Partes vero definitionis si non
per demonstrationem concludi
possunt, syllogismo tamen con-
cludentur, seruata tamē eadem
ratione, vt de ipsa definitione.
Et hoc voluit Auer. in hoc loco.
Sed pondera, qđ definitio multi-
plex est. Quædam est suapte na-
tura manifesta, qualis præsertim
est formalis. Nam forma est pri-
cipium, vt res sit, & intelligendi
5. met. 20. Secundo loco est fina-
lis: nam finis forma quædam est
& perfectio 2. phy. sequitur defi-
nitio, quæ ab efficiente ducitur:

hæc

A hæc enim aliquādo formæ coe-
xistit, vt scribit Auerr. 1. poster.
commento 35. nam terræ inter-
uentus causa est, faciens scire e-
clipsim. Alia & vltimo loco est
definitio per materiam, quæ ob
latentem sui cognitionem cre-
berrime concluditur, vt notat
Themist. super tex. 22. 1. poste.

Animaduerte tamen, qd definitio
hæc, quæ concluditur, si vt
definitio concludatur dialectice
dicitur conclusa: ex secundo po-

B ste. text. 8. & commento. 38. cui
arridet D. Thomas in expositio-
ne tex. 5. primi Poste. si vero fue-
rit ignota, & tanquam quæsitū
concludatur, id potest fieri per
demonstrationem simpliciter:
nam definitio alia est principiū,
alia conclusio, alia solo situ diffe-
rens a demonstratione. Exēpla
sunt secundo Poster. text. 10. &
apud Auer. in 8. quæsito. Quā-
tum autem pertinet ad id, quod
vult hoc in loco Commentator
de definitione nota, & ignota,
C diligenter cōsidera. Nam inquit
definitionem fieri manifestam,
vel quando partes eius ex se no-
tæ sunt, vel syllogismo. Quod si
habito syllogismo partium, ad-
huc definitio erit subobscura,
tunc diuisione, & compositione
leuiter confirmabitur: hoc est in
strumento minōris fidei. Si ve-
ro definitum fuerit notū, & defi-
nitio ignota ex sui natura, iam,
inquit, demonstratione conclu-
di poterit. Ex quibus habes, qd
definitio potest per demonstra-

tionem concludi. item qd par-
tes definitionis non possunt ip-
sam asserere definitionem esse:
nam hæc concipiunt tantum, &
nihil asserunt. Tu vero hæc ani-
mo reconde, quoniam ad plu-
rimos vsus tibi suppetere po-
terunt.

CONT. X.

EXPONENS Auerr. verba **Cō. 1.**
illa in textu primo, & aliarum
vnaquæque artium. per artes;
inquit, non esse intelligendas ar-
tes mechanicas, vt voluit The-
mist. sed artes theoreticas, quod
alij vertunt, contemplatiuas. **E**
Oppositū videtur voluisse Ari-
sto. & Auer. sexto Ethic. cap. 4.
& 6. Nam Theorica est contra-
ria Arti. Hæc enim est habitus
recta ratione factiuus, illa habi-
tus demonstratiuus. itaq; malè
videtur hic iunxisse duo contrā-
ria simul.

SOLVTIO.

NOMEN Artis, si proprie ad-
cipiatur, factiuum habitum di-
cit ex sexto Ethic. At si id si-
gnificatione communi suma-
tur, & habitus factiuos deno-
tat, & speculatiuos. Nam & phi-
losophiā dicitur, ars, vel nomi-
ne communi, cum proprie sit
scientia: vel quia est ars honesta
& liberalis.

CONT. XI.

ARIST. diuidens præcogni-
ta vult, de dignitate præcogno-
sci tantum Quod: cæterum op-
positum voluit, in text. quinto, **Tex. 2.**

G vbi ait, de dignitatibus loquens
& principijs hæc esse præcogni-
ta, non solum in intelligēdo, sed
& in cognoscendo q̄ sunt. Ex
quibus constat de principijs præ-
cognosci quid, & quod.

SOLVTIO.

PHILOPONVS ibi asserit,
verū esse, dignitates dupliciter
præcognosci, sed hoc in loco Ari-
sto. alteram prætermisit præco-
gnitionem, tanquam subintelli-
gendam. At hæc solutio, non
excusat, sed incusat. Aristoteles
H enim in Proxēmio non tenetur,
quæ necessaria sunt, prætermi-
tere. Latini aliter. Dicunt illud
quid, quod de dignitatibus ha-
betur, non esse illarum vti digni-
tates sunt, & complexa. Etenim
septimo met. 19. complexū non
definitur. Est itaque quid par-
tium, hoc est subiecti, & prædi-
cati, ex quibus cōstat dignitas.
vt verbi gratia, qui cognoscit to-
tum esse maius sua parte, cogno-
scit prius, quid totum, & quid
sit pars. Itaque dicendum in se-
I cundo hoc rex. fuisse expressam
eam tantum cognitionem, quæ
propria est dignitatum, vt com-
plexa quædam sunt: in quinto
vero, vtræque exprimitur noti-
tia: & quæ dignitatibus accidit,
vt complexæ sunt, & hæc est
præcognitio quod: & quæ
incomplexis earum
partibus contin-
git, hoc est,
quid,

CONT. XII.

PRÆCOGNITIONES du-
as facit Arist. Quid, & Quod.
cum quatuor eē omnino videā-
tur. Nam 2. Post. tex. 1. addit, Si
est, & propter quid.

SOLVTIO.

DICEREM aliud esse præ-
cognitiones, aliud quæstiones.
Præcognitiones in disciplinis tra-
dendis duæ sufficiunt, Quid, &
Quod. Prima est quæstionum.
Secunda dignitatum. Tertia po-
stea, quæ dicitur, quid & quod,
est Subiecti. At quæstiones
sunt quatuor, quoniam vel quæ-
rimus simplicem rei existentiam,
& quæstio an sit dicitur. Vel
quæritur rei definitio, & hæc
vocatur quid est. Vel quæritur
prædicati in subiecto consisten-
tia, & est, quod. Vel causa cur
prædicatum hæreat, vel nō hæ-
reat subiecto, & dicitur, propter
quid sit. Hic itaq; Arist. præ-
cognitiones disciplinarum distin-
guicib; quæstiones scibilibus re-
rum enumerat.

CONT. XIII.

VULT, non longe a princi-
pio huius commenti Auer. defi-
nitionem nominis, migrare in-
terdum in definitionem rei. In-
ditio sunt (inquit) mathematicæ
definitiones: quæ cum definiāt
circulum, quadratum, & c. no-
minum sunt definitiones, & ta-
men mox in definitiones rei cō-
uertuntur. oppositum secundo
Poster. commento. 41.

K
Tex. 2.

M
Cō. 2.

SOLVTIO.

DICERET Auerrois definitionem nominis ire in definitionem rei in mathematicis, ob earum simpliciter. Ceterum in alijs, differunt, in quibus diuersas possumus asserere definitiones ac descriptiones, ex varijs eorum accidentibus, proprietatibusve.

CONT. XIII.

Cō. 2. IN fine commenti videtur asserere, Quid est, antecedere, si est. Oppositum dixit vnā cum B Aristot. secundo Poste. tex. commenti.

SOLVTIO.

LOQVITVR in non entibus: vt Vacuum, Infinitum. &c. de his enim possum⁹ scire, quid sint, & ignorare an sint. At in 2. Post. regula est de his, quæ sunt in rerum natura.

CONT. XV.

Tex. 3. COGNITIO simpliciter, & cognitio vniuersalis hic habentur contrariæ. Oppositum vide infra in tex. 14. vbi pro eadē cognitione habendæ sunt.

SOLVTIO.

VNIERSALE æquiuocum est. Aliquando cognitio est communis potētiālis, & cōfusa, & contraria est cognitioni simpliciter, quo modo hic loquitur Aristote. dicens posse esse, vt quid sit nobis cognitum vniuersaliter, quod prorsus ignoretur simpliciter. Interdum cognitio vniuersalis ea dicitur, quæ de omni est, per se, & vt ipsa: quo

modo vniuersale, & simpliciter D idem sunt. Hoc modo infra loquitur tex. 14.

CONT. XVI.

DEFINIENS Aristot. scire, Tex. V. rem inquit, dicitur esse cognoscere per sui causam, oppositum primo physic. primo, videtur dixisse, vbi scientiam, inquit, non per causam fieri, sed per causas, & Principia, vsque ad Elementa. Item Scientiam fieri per plures causas voluit secundo physic. 27. & secundo Posterior. tex. 11.

SOLVTIO.

DICENDVM voluisse hoc in loco Arist. Scientiam per demonstrationem simpliciter, & est illa, quæ metrum, & mensura est aliarum scientiarum. Hæc enim scopus est Aristote. in hoc textu. vnde Auer. commento se primo animaduertit, hanc scientiam sibi Aristotelem hoc in loco proponere. Cui assentit The mist. cap. 4. volens hic definiri scientiam potissimam, quæ dat nobis de re, vt sit, & quamobrem sit. Idem videtur voluisse D. Thomas, & Philopon⁹: quod maxime patet ex illo verbo in tex. simpliciter. Nam si Demonstratio est quoddā Analogum, vt dicit Auer. primo Poster. 9. & in 2. quæsito: æquum est, vt definitio data de scire, primum concernat analogatum: & sic de demonstrationis simpliciter effectus erit: licet hæc definitio data hoc in loco possit, & secundario

F iij con-

concernere, demonstrationem
causæ tantum. quibus constitu-
tis, dicendum, Aristotelem hic
voluisse eam scientiam, quæ ex
perfectissimo genere causæ ac-
quiritur: at in physicis de com-
pleta, atque totali (ut vocant)
scientia rerum naturalium intel-
ligit. Nam cum naturalia a plu-
ribus causis fiant, possunt sciri
per quatuor causas: sed una illa-
rum erit summe perfecta, atque
exquisita tantum: & est illa quæ
vult hoc in loco. Possumus &
illud dicere, hic voluisse scien-
tiam, quæ omnibus disciplinis
cōpetere potest. Hęc enim est,
quæ fit per causam, nam Mathe-
maticus, Diuinus, & Naturalis
per causam contemplantur. Quod
si in plurali numero loqueretur,
non comprehenderet Mathema-
ticum, qui sola forma utitur: ut
dicitur ab Auerro in proximo
Physic. & est ratio. Nam cum
Mathematicus abstrahat a ma-
teria, abstrahit a motu: motu
dempto, tollitur efficiens tan-
quam id, unde motus: ablato ef-
ficiente tollitur finis, cum omne
agens agat propter finem secun-
do physici in fine. Vtrum autem
ad perfectam scientiam rei natu-
ralis requirantur quatuor cau-
sæ, & ad exquisitam cognitionem
rei diuinæ, tres inducantur, de
hoc satis abunde alibi dicendum
venit. Item, an inter omnes cau-
sas, ea perfectiorem generet scien-
tiam, quæ a forma assumitur,
an ab alijs causis, id suo loco pa-

tebit. Sufficiet tamen in præ-
sentia dixisse, Auerroym velle
illam causam maxime facere sci-
re, quæ maxime dat nobis pro-
pter quid. Hęc autem est, quæ
formalis dicitur: nam forma est
principium, quo res est, & co-
gnoscitur 9. met. 20. At demon-
stratio simpliciter vult mediū,
qui sit causa ut res sit, & nostræ
scientiæ, quod Auer. dicit pri-
mo poste. 8. Forma enim est,
quæ cōstituit primum modum
dicendi per se, qui tantopere ne-
cessarius est demonstranti sim-
pliciter primo poste. commen-
to. 30. 31. 34. 35. Forma est, tota
rei essentia, cum itaque scientia
sit adæquatio rei ad intellectum
patet veram scientiam esse per
formam. Item forma est, quæ
dat quid substantiarum, & pro-
pter quid accidentium, hoc au-
tem volumus pro medio in de-
monstratione, & pro principio
scientiæ, primo de Anima tex.
commenti. 11. Materia ob sui
latentem potentiam, non po-
test esse principium scientiæ: nā
actus mouet intellectum, non
potentia 9. met. 20. Efficiens,
& Finis cum causæ sint extra re-
m, quantum modum dicendi per
se constituent, qui vult non est
ad demonstrandum simpliciter,
ut colligitur ex Aristote. primo
poste. tex. 10. & propterea Auer-
ro. primo huius commento 24.
iudicat efficientem, & Finem cō-
stituire demonstrationes signi-
ficatiue aut causæ tantum, itaque for-
ma

Ama erit sciendi principium.

Quod si Auerr. vtatur demonstratione illa de Eclipsi, & terræ interuentu, quæ per efficientem causam fit, pro simpliciter demonstratione, vt constat primo poste, 35. & in s. quæsito, dicendum, quod hoc facit, ob latentem formam Eclipsis, cuius vice, interuentum terræ accipimus: quocirca hanc, ibi vocat causam coexistētē: hoc est, quæ loco formæ existit. Verum an hæc causa sit Prædicati, vel subiecti in demonstratione, nunc dicendum non est, id enim paulo infra constabit.

CONT. XVII.

Text. 5. DEFINIENS Aristot. Scire, longe aliter videtur ipsum de finire, quàm fecerit in 6. Ethic. cap. 4. & 6. Ibi enim scientiam dicit esse habitum demonstratiuum, hic aliter.

SOLVTIO.

CDICENDVM in hoc text. datas fuisse duas definitiones, altera ē: Scire est rē per causam cognoscere, alia est: Scire est rem cognoscere per demonstrationem. Quæ secunda, est eadem cum illa in 6. Ethic. aut parum differens, vtraque enim per efficientem causam tradita est. quoniam demonstratio efficiēs causa est scientiæ.

CONT. XVIII.

Text. 5. DISTINGVENS Aristot. verba illa, Priora & notiora, videtur asserere, res maxime vniuersales naturæ priores esse, &

notiores, nobis vero posteriores, atq; ignotiores. Contra quæ singularia sunt, & sensibus proxima. Oppositum licet videre, primo physic. text. 4. vbi vult ab vniuersalibus esse procedendum, tanquam a notioribus. Et hæc est contradictio illustris, & magni nominis.

SOLVTIO.

ET SI, hæc contradictio videtur reuocare in dubium, quid sit nobis primum cognitum, cognitione prima in nobis, & confusa, an magis, an minus vniuersale: cumque illud nō ignorem, quot sint in hac re opiniones illustrium hominum D. Thomæ præsertim, Philoponi, Scoti, & Auerrois: tamen cum hæc sit quæstio naturalis, non logica, a me consulto prætermittetur. Quantum autem ad ipsam pertinet contradictionem tollendam, sciendum Aristotelem (vt ait Auerr. commento 12.) hic voluisse vniuersale, quod est causa multorum, id passim vocat vniuersale i causando, vt Deus, Materia, & intellectus humanus. Hæc enim sunt vniuersales causæ multorum, non vñia prædicatia de multis: quæ cū sint abstracta, vel sensum fugiant, ob id ignota nobis sunt, qm̄ omnis nostra cognitio oritur a sensu: iccirco hoc in loco Aristote. vult ea esse naturæ cognita, & perspecta. At Aristote. in proœmio physici de vniuersali intelligit, quod prædicatur de multis, quodque

F iij nobis

G nobis notius est, cum totū quod dam sit indistinctum, & prius nobis occurrens. Nam primū cognoscimus animal, deinde hominem. Item primo Post. tex. 3. primum cognoscimus vniuersaliter, postea in particulari. Et primo phys. 27. primum speculamur communia, deinde propria. Quod etiam habetur tertio Physic. commento. 2. Quod autem hoc voluerit Aristot. in physicis, id patet facillime. Cū enim in primo textu Intentionem suam adduxerit, esse in philosophia naturali agere primū de causis, in tertio assignat viam inueniendarum causarum, quæ est, a confusis, hoc est a speciebus transmutabilibus. Mox in quarto tex. volens ordinem doctrinæ afferre de eisdem principiis, & causis, dicit, hūc ordinem esse a communibus, & vniuersalibus.

Nam agens de motu, & mouēte, & Materia, primum ea speculatur communi quadam cognitione, mox ad motum eternum, & primam materiam descendit, qui ordo demonstrationis species nō est, quemadmodum erat processus ille in secundo, & tertio tex. explicat. Et hæc quo ad illius contradictionis solutionem, dicta nobis sufficiant.

CONT. XIX.

Tex. 5. SEPARANS Aristot. principia immediata inter se, vult alia esse dignitates, alia positiones. Positiones deinde diuidit, in Propositiones, & Definitiones, qua

rum differentiam explicans, inquit, definitionem nihil asserere vel negare, suppositionem vero id facere. Ex quo colligitur, definitionem nō esse affirmatiuā, neque negatiuā. Oppositū habes primo post. tex. 31. & secundo post. tex. secundo. vbi scribitur hæc regula, definitio semper est vñs, & affirmatiua.

SOLVTIO.

S VNT qui dicant definitionem cōcipi posse dupliciter, vel actu, vel potentia. Actū non est propositio, sed potentia. nam si dixeris animal rationale mortale, hic sermo definitio actu est, non est autem propositio, quoniam sine verbo profertur: & iccirco affirmatio non est, neque negatio. Potentia vero est propositio, quoniam si dixeris, homo est animal rationale mortale, iam afirmando definis. Ex quibus colligunt, definitionem in actu esse incomplexum, potentia complexum: indeque habetur solutio propositæ difficultatis. Aliter vero dicere possumus, cū Auerroe, hic, & in Epit. logicis, vbi sermo est de definitione, definitionem proprie esse cōpositionem clausulæ, & nexus suarū partium. Etenim definitio oīs ex gñe, & dñia, vel dñis perficitur: quæ cum simul iunguntur definitiuā coniunctionē efficiūt, quæ vim afirmandi, & negandi nō obtinet. Hinc efficiūt, vt de finitio p se, & simp̃r sumpta, in cōplexū sit, Cum vero p̃ter hæc com

A compositionem, etiam enunciationis formam acquirit, iam cum verbo & definito exprimitur: fitque propositio: Sed hoc est illi alienum & per accidens: efficiturque definitio complexum. Hoc totum etiam videtur colligi posse ex his quae habet Arist. in lib. Periherm. Sectione prima. ubi in cap. de oratione, mentionem facit de ipsa ratione, hoc est de significatione. Hinc tollitur contradictio: quam vidit Lucidiss. Themist. & non soluit: ut licet videat re apud ipsum. 1. Post. cap. 5.

CONT. XX.

Tex. v. REGULA est hoc in loco factis cognita, propter quod vnumquodque tale, & illud magis. Longe tamen aliter videtur eam expressisse in. 2. Metaph. 4. cum ait, illud magis tale est, propter quod exteris inest vniuocatio.

SOLVITIO.

C IDEM sensus est, alio atque alio dicendi modo. Tu tamen animaduerte hanc regulam semper intelligendam esse, de causa & effectu participantibus eadem dispositione seorsum, quae tamen dispositio accipiat magis vel minus. Per vniuocationem autem intellexit dispositionem a causa communicatam effectui. Hinc decipiuntur qui regulam aiunt in solis analogis contineri, cum & in vniuocis deest magis vel minus: nam magis albus homo, vel minus albus homo non euariant vniuocam rationem.

CONT. XXI.

D VULT omnino principia **Tex. v.** esse magis scita, quam conclusiones. Oppositum videtur voluisse in **Tex. 6.** dum inquit scientiam esse tantum conclusionis, intellectum vero principiorum.

SOLVITIO.

HIC scientiam analogicam accipit, ibi vniuocam. Nam scientia principiorum melior dicitur dispositio quam scire, quam actus est nobilioris animae facultatis, hoc est mentis & intellectus. Conclusio autem cognitio, actus est rationis & discursus. Hinc est, ut vniuocum & simpliciter scientia sit tantum conclusionis non principiorum, cui assentit Scotus in questionibus huius libri, & Them. At ratio analogica, scientia de principijs non modo dicitur, sed & magis. Tu vero, si vis hunc sciendi modum de dignitatibus diligentius perpendere, vide grauisimam digressionem Roberti Lynconiensis, qui totum hoc plene & copiose dilucidat. vide & 2. Poste. **Tex. vltimo.**

CONT. XXII.

HABET Auer. demonstrationem simpliciter esse primo intentam ab Arist. in his libris. Oppositum in prooemio, cum dixerat intentionem esse omnes species demonstrationis.

SOLVITIO.

SCOPVS siue intentio potest esse generalis & principalis. Generalis in hoc libro est, omnes species demonstrationis recensere:

G fere: specialis est demonstratio simpliciter. Priorem scopum tetigit in proœmio, alium vero hic, & in.8.quæſito.

CONT. XXIII.

Cō. 7. **D**ICIT, demonstrationem quia excludi prorsus à definitione scire, qm̄ hæc non fit per cām ob quam res est. Oppositū est 1. Poste. c. 9. vbi ait, nomen demonstrationis licet diuidatur in simpliciter, ppter quid, & qā, & hæc species licet distinguantur vt magis vel minus perfectā, non tamen à genere demonstrationis excludūtur. Quæ certe pugnare videntur summo opere, cum hoc quod modo dicit.

SOLVTIO.

SYM assuetus dicere, demonstrationem apud Auerr. accipi interdum communiter, interdum proprie. Communiter est syllogismus necessarius, p quā rationem distinguitur à syllogismo Topico & Sophistico.

I Quo modo demonstratio quia, est demonstratio: & hoc latuit Auicennam vt patet in. c. 9. huius libri: qui simpliciter existimauit, hanc nō esse ylo modo demonstrationem. Propriè demonstratio & syllogismus constans assumptionibus veris, primis, immediatis, prioribus, notioribus & causis. Sicq; demō signi erit demonstratio. Auer. itaq; hoc in loco eam propriè, alibi communiter intelligit.

CONT. XXIII.

VLT, Auerr. quod syllogismus demonstratiuus distinguatur à Topico ex hoc, q demonstratiuus est verus: aut verax, vt alij transferunt. Oppositum voluit Aristotel. 1. Poster. tex. 16. & Auerr. ibidem. Nam & Topicus est, qui veritatem considerat.

SOLVTIO.

VERITAS alia cōstans est, & per se veritas, & hæc obiectum est demonstrationis. Alia popularis est, et vulgi opinionioni accommodata, quam diuulgatam transfert interpres primus Auerrois: & hæc Topici munus est. De priore autem hoc in loco intelligit commentator. De secūda in tex. 16. Hæc. n. est veritas probabilis. Probabile autem definitur ab Arist. in primo Topico. cap. 8. quod videtur omnibus &c. videri verū est secundum aliorum opinionem. Quod autem demonstrātes velint impermutabilem veritatē vide Arist. in calce tex. quinti, huius primi lib.

CONT. XXV.

TRES demonstrationis species distinguēs Auer. hic, dicit, causa demonstrationem simpliciter ingrediens est, quæ rē constituit, & scientiam parit. Causa demonstrationis propter qd, est causa rei non scientiæ. Causa demonstrationis signi, & scientiæ causa, non rei. Et dat exempla, quæ tu percurrere poteris.

At

Cō. 8.

Cō. 8.

A At longe aliter visus est Arist. & Auer. explicare demonstrationem signi. Nam in tex. 30. huius primi, & in cō. 95. Habetur demonstrationē quia, fieri quatuor modis. Prima species est ab effectu conuertibili. Secunda ab effectu non conuertibili. Tertia à causa mediata. Quarta à causa remota. Quo stante, inde efficitur, aliquando demonstrationē quia fieri per causam rei, nō semper per causam scientiæ in nobis tantum.

SOLVTIO.

CAUSAE quæ mediatae sunt & remotæ, veræ causæ nō sunt appellandæ, & ob id scientiam pariunt in nobis imperfectam coniecturalem: quocirca hæc cū effectibus ordinantur. Quod si quis harum demonstrationum exēpla habere velit, legat tex. 30. apud Arist. & Auer. quæ situm de medio, ibi. n. hæc latius & diligentius constabunt.

CONT. XXVI.

Cō. 10.

HABET Auer. in hoc comment. distinctionē iam satis notam omnibus. Quod demonstratio duplex est. Quædā simplex, quæ vnico syllogismo absoluitur: quædam composita, quæ prosyllogizat aut vtranq; aut alteram præmissarum. Hæc enim à Grecis demonstrationes dicuntur, quæ dant siue Theorema, siue Problema. Latini simplicem & compositam

appellant, Vult itaque Auer. D illam esse demonstrationem simpliciter & summè perfectam, quæ vnico syllogismo absoluitur: quæ vero pluribus, æquiuoce inquit est demonstratio. Oppositum videtur voluisse. Topicor. cap. primo: vbi definiens Arist. & Auer. demonstrationem, dicunt eam esse syllogismum ex veris, & primis, aut ex his, quæ per vera & prima fidem sumpserunt. Quibus verbis tam mediatam quàm immediatam demonstrationē videtur colligere sub eadem definitione, & sic vniuoce.

SOLVTIO.

SCIENDVM Auer. in Topicis accepisse demonstrationē cōmuni significatione, pro syllogismo ex necessarijs: id enim sufficit eo in loco, vñlla distinguat à cæteris syllogismis. Hic vero pressius accipit demonstrationem, pro syllogismo ex veris, immediatis &c.

CONT. XXVII.

F

VULT in hoc comē. quòd singularia non sint comparanda vniuersalibus: quoniā hanc comparisonem neq; sensus iudicat neq; intellectus. Nam intellectus concipit solum vniuersalia, sensus vero tantum vniuersalia. Oppositum habes. Me. 10. vbi singularia inquit esse notiora vniuersalibus.

Cō. 12.

Solutio.

Contradictionum

G

SOLVTIO.

SCIENDVM q̄ singularia esse notiora pōt accipi bifariā, vel quod sint nobis cognita per sensum priusquam vniuersalia per intellectu, & hoc est necessarium, si nostra cognitio pēder ā sensu, vt scribitur. 1. & 3. de Aīa, & in lib. de Sensu & Sensili, nec non. 1. Post. te. 33. quomō loquitur Auer. in. 7. Me. 10. aliter possumus imaginari, singularia eē notiora rebus vībus, ita vt hāc comparationē faciat inter vtrūque anima nostra, et tunc audit Auer. pro impossibili: quoniam omnia comparata tenentur cōuenire, & ab vno iudicari. At sensus nō iudicat nisi singulare: & intellectus vī ex. 3. de Aīa.

CONT. XXVIII.

Cō. 14.

POSITIO inquit continet asserionem, & conceptionem hoc est, Positio continet suppositionem & definitionem. oppositum videtur voluisse in com. 1. vbi ait, hāc duo non posse cōuenire vniuoce.

SOLVTIO.

IBI fatexposuimus cur definitio & asserio non possint vniuoce simul conuenire. Hoc vero in loco, alterum accipit p se, & est suppositio, alterum ex accidente, & est definitio. Nam cum hoc ī loco, exponat verba illa in te. 6. vbi Aris. diuidit Positionem in suppositionem & definitionem, vult q̄ definitio nō p se sit species positionis, sed p accidens: hoc est, quatenus de-

finitio est complexum, quod il. 8. li cōtingit non vt definitio est, nam sic simplex est & incōplexum, sed vt efficitur secūda animæ operatio, quæ dicitur compositio & diuisio.

CONT. XXIX.

VULT nondum constare in hac scientia, vtrum ambę pmissæ sint notiores cōclusionē. oppositum voluit supra. cō. 10. vbi voluit demonstrationē equuocē dici, q̄ nō habuerit vtrāq̄ pmissam immediatam.

Cō. 15.

SOLVTIO.

FORTE hoc in loco indicat Auer. non constare, an pmissæ sint ambæ immediatæ, ex eo quod nondum explicatum est, illas esse de omni, per se & primas, quod venit probādum in sequentibus. Quod si superius dixit hoc ipsum Arist. hoc tantum dixit, colligens definitionē demonstrationis. Solutio est, id tactum fuisse leuiter, sed diligentius de hoc agendum venit in sequentibus.

CONT. XXX.

M

Tex. 16

ARIST. hoc in loco, confutat eos qui negant scientiam de rebus, quæ scia est idem cū demonstratione vt dictū est in fine. 2. lib. Poster. tex. 26. modo si demō subiectum est in hoc primo libro, videreē probare suū subiectum. Oppositum. 2. tex. 1. Post. & tex. 24. 25. vbi scribitur subiectum supponi tanquā manifestū. Item. 1. Phy. 11. vult non esse contentiosas rationes soluen-

A soluendas ab artifice. Nam inquit non tenetur Geometra soluere rationem Antiphontis, ob id q̄ litigiosa est. Ex quibus videtur pugnantia cum eo, quod facit in hoc capite, & in Proœmio, vbi Mēnonis & aliorum cauilla dissoluebat, quæ aduersus scientiam adducebantur.

SOLVTIO.

SCIRE licet Arist. hic remouere impedimenta artis demonstratiuæ partim, partim ē in proœmio, sed alia atq; alia ratione. Nam qui de scientia locuti sunt, varia ratiōe senserūt. Quidam. n. ponebant oīa sciri, quidam nihil, quidā vero medio modo locuti sunt, quēdam & nobis sciri, & quēdam ignorari. Qui omnia sciri voluerunt fuere Academici, qui omnia circulo fieri & cognosci existimabant de quibus in hoc t. 6. Philosophus mentionem facit. Alij verò negātes scire, bipartiti sūt: quorum alia pars voluit occirco omnia ignorari, qm̄ res erāt in quodam fluxu & motu perpetuo, ita vt ab intellectu non possent percipi, & fuit hui⁹ opinionis Heraclitus, atq; illius sectatores. Quos confutat Metaphysicus. Qui verò idē probabant logicis rationibus, bipartiti rursus sunt, vel. n. Sophistice id agebant, vt Mennon, Hippias, Protagoras, Euthidemus, Dionisodorus, atq; alij, de quibus persæpe meminit Plato in suis dialogis, De quorum gre-

ge, fuere argumenta illa confutata in proœmio. Alij autē hoc probarunt rationibus peccantibus in materia tm̄, vt pote qui vel falsam propōnem accipiebāt pro vera, vel sine distinctiōne loquebant. Tales profectō sunt rationes, qualis est hæc, qua vtrūtur hi, qui dicunt nihil sciri, quos Arist. non aliter nominat in tex. Itaq; iā satis constat, non eosdē confutari in hoc loco, & in proœmio: sed Sophistas ibi, cæteros hic. Horum autem ratio peccabat in materia, dū sic ratiocinabantur. dicis te scire conclusionem ex præmissis, quærimus an illæ sint notæ, an potius ignotæ? Si ignotæ, ergo & conclusio. si notæ, igitur per demonstrationem ex alijs, & illæ rursus ex alijs. Quare vel in infinitū abibimus, quod absurdum est: vel tandem ad duo principia deueniemus non demonstrata, & per consequens ignota, ex quo fit nihil sciri. ecce q̄ hoc argumentum, peccat vitio materiei, nempe, quia falsum assumit, qd̄ est nihil sciri, nisi demonstraretur, cum tm̄ principia sciantur meliore dispositione q̄ fit scia demonstratiua, quæ dispositio, intellectus dicitur. Præterea nota, q̄ rationes Sophisticæ destruētes subiectū, & præsertim si fuerit subiectū parziale, possunt arte destrui, dummodo non procedant illæ rationes ex his quæ contraria sunt principijs scientiæ. Quibus positis

G positis dicerem: Aristotelem recte voluisse in. 1. *Phy. tex. 11.* q non tenemur soluere rationes litigiosas, hoc est illas quę procedunt ex oppositis, principiorum artis. Nam ibi volebat, non teneri naturalem soluere rationem Antiphontis, q quadrabat circuli ex opposito principio Geometrię, dicente q cōtinuū pōt ex diuisione absumi, cui⁹ oppositū dicit Geometra. Verū & si Sophisticę erant rationes confutate in procemio, illę tñ non vtebantur principio cōtrario huic scientiæ. Rursus argumentum qd destruit in hoc *te. 6.* peccat solum in accipiēda propositione falsa, q omnis sciētia sit per demonstrationem. Hinc solutio nascitur, proposita cōtradictionis. Verum, quoniam à principio in referendis antiquorum opinionibus de scire, tres veterū adduximus sententias: quarum duę iam satis cōstant, hoc ē, quę dixit omnia scire, & alia, quę voluit, oīa ignorari: media vero nondū explicata est. Quare, illud perpende, tertiam hanc opinionem voluisse Platonē in Theeteto, & Menone, & alijs in locis: qui ea tantum sciri asseribat, quorū habemus reminiscētiā. Eandem voluit Aristot. hoc est, quędam tñ, nō oīa sciri, sed q nouissimē à nobis cognoscuntur. Quamobrem differentia horū tñ est, q Arist. vult sciam esse nouam, Plato, reminiscētiā ponit. Differentia or-

ta est ex varietate fundamētorum. Siquidem Arist. vult animam nostram esse cōcūam corpori, Plato vult ipsam esse corpore antiquiorem, & ante corpus creatam à Deo, in quo statu sortita est cognitionē et scientiam omnium. Accedit q intellectus fm Arist. nobis dat⁹ est; tāquā tabula rasa, fm Pla. verò datus est nobis ornatus ideis. Hęc sunt, quę differentiam faciunt, nisi velimus eē cum illis; qui vtrāq; viam nituntur conciliare. Sed de his Metaphysicus agit, nos vero hęc hacten⁹. Illud non est prætermittendū, scientiam nouam ex Aristotele, fieri ex præcognitione quadam & anticipatiōe; nec ob id sequitur, vt scientiam Platonis imitetur, quę item præexistens dicitur cognitio, cum sit reminisci. Nam ex hoc differunt, vt scribit Auerr. cō. 3. huius primi lib. q præexistens cognitio & scientia apud Arist. est in potentia eadem cum scientia acquisita: contra vero reminiscētia est eadem numero, et actū cum sequenti.

CONT. XXX.

SENTIT Philosophus hoc in loco circulum non posse dari, cum tñ circulum concesserit in multis alijs locis. Nam in *te. 30.* docet ex Sphæricitate Lunę concludi posse incrementum sui luminis, & ex luminis incremento Sphæricitatem. item possumus demonstrare q planetę p-

A pē sunt, per id qđ non scintillāt, & qđ non scintillant, per id qđ propē sunt. hoc autem non fit, nisi conclusio efficiat prēmisa, & altera prēmissarum conclusio, talis autē syllogizādi modus circularis est. Præterea est Arist. in. 2. Post. te. 15. vbi ait Entia circularia, circulo demonstrari debere: estq; ibi exemplū de pluuia & terra madida: nā ex terra madida pluuiam demonstramus, & ex pluuiā terrā madidam. Item. 2. Physic. tex. 30. sanitas est causa exercendi, & exercitatio sanitatis: qre si causæ sunt vicissim, circulus videtur expresse. Sed in. 2. Priorum cap. 5. 6. & 7. vbi dīsserit de circulo demonstrationem circula rē admittit in omnibus figuris. Accedit qđ in pđicamentis ca. de Qualitate, circulum videtur concedere in definitione qualitatis & qualis, nam qualitatem per quale definit, mox quale p qualitatem. Quod etiā videtur **C** voluisse Porphirius ca. de Specie, cum genus dicat explicari debere per speciem, & speciem p genus: qm̄ hæc relatiua sunt.

SOLVTIO.

CIRCVLVS apud Arist. in libris Logicis potest accipi, & in forma & in materia syllogistica. in forma omnino dari potest, cum ea ab omni materia seiungitur: & ratio est, quoniam hæc forma non procedit p causas simpliciter, sed p qđlibet faciens illationē. Itaq; Prior

isticus ex A. concludit B, & ex D B. concludit A. non. n. adstringitur conditionibus demonstratiuis, quæ circulum impediūt. Adde, qđ circulus in materia duplex est, vel definitiua, vel demonstratiua, definitiua vt cū subiectum, p formā, & forma p subiectum definimus, & hic circulus possibilis est, qm̄ variatur ratio, nam in vna harum definitionū procedimus ex notis nobis in alia ex notis naturę. demonstratiua materia, adhuc duplex est, vel simplr, vel in comuni ad oēs spēs demonstrōnū, & hæc est materia necessaria, priore mō circuli impossibilis ē, cū sit imposse imaginari A. eē cām simplr B. & B. eē cām simplr ipsius A. at scđo mō nō est imposse, vt. v. g. qđ A. sit cā B. & B. sit effectus ipsius A. vel etiā qđ A. sit cā efficiēs B. & B. sit cā finalis ipsius A. Imo tales demonstrōnes sunt necessarię vt fiat regressus adeo necessarius i philosophia naturali, i qđ effectus sunt nobis notiores **F** causis. His iactis dicimus, nō eē Arist. sibi cōtradictoriū, licet in te. 30. dicat illa duo exēpla iā citata de planetis & Luna: nā ibi cōcedit circulū in demonstrōne qđ & pp quid, nō in demonstrōne simplr, qđ circulus ē regressus, & nō circulus ille quē hic negamus. Hic. n. negamus circulū tm̄ in demonstrōne simplr, similiter dicatis ad exēplū de pluuia et terra madida, nā hæc sunt inuicē cāe in diuerso genere, non autē simplr. terra

G terra. n. madida est causa materialis pluuię, pluuiā ē causa efficiens terrę madidę. Item sanitas est causa finalis exercitatio- nis, exercitatio vero efficiens san- titatis. quare hæc faciūt regres- sum in materia necessaria, non autē circulū in materia demon- strationis simpliciter. De syllo vero circulari ratio nulla ē, qm̄ ī forma syllogistica dictum est posse admitti. Cū vero dicitur in qualitate & quali fecisse cir- culum Arist. dicendū est, illum esse definitionis, immo potius descriptionis, non autem demō- strationis: item fit variato ordi- ne quo ad nos & quo ad natu- ram. Nam cum describitur qua- litas ex quali, procedimus ā no- tioribus nobis, cum vero qua- le ex qualitate, pcedimus ā no- tioribus naturę: sicq; euitamus circulū. Idē ēt posset dici de Re- latiuis apud Porphy. ut sunt Ge- nus & Spēs: nā Auicenna cōce- dit definiri circulo relatiua vi- cissim, sed Auer. in Paraphrasi 7. Met. negat hūc esse circulum, quoniam non concedit vnū re- latiuorū esse causam alterius et econtra: qđ est necessarium, ut fiat circulus. Patet ergo circulū posse dari: in forma, & in ma- teria etiā demonstratiua cōi, q̄ est causa & causatum, sed tunc dici debet regressus, in materia autem demōstrōis simpliciter id non potest fieri, & ob hoc dixit Arist. in hoc tex. circulo autem qđ impossibile sit demonstrare

simpliciter planum &c.

CONT. XXXII.

DEMONSTRATIONEM Tex. 6.
vult Arist. constare notioribus, simpliciter tan um, non autem nobis, super illis verbis, si vero, sic non esset utiq; scire bene de- finitum, sed duplex, &c. id au- tem videtur oppositū ei quod voluit in tex. 30. vbi scire distin- guit in quia, & propter quid. Constat autem scire quia, fieri ex notioribus nobis, cū ab effe- ctū procedamus: propter quid vero fit ex notioribus, naturæ cum procedamus ā causa.

SOLVTIO.

OMISSA quæstione illa utrum demō quia sit demon- stratio quę examinanda est su- per te. 30. siue cō. 95. in q̄ Auerr. dissentit ab Auicenna, volente demōnem quia, nō esse demō- strationē, de quo etiā mētio est in quæsito demonstratiuo. 6. di- co ad præsentem contradictio- nem, qđ Arist. hic vult sciētiam fieri ex naturæ notis tantū, qm̄ hic disputat de demōne simpli- citer, qđ circularis esse non pōt. non negaret tū demōnē quia esse demonstrationem, licet fiat hæc ex notioribus nobis, acci- piendo demōstrationis nomen in ratione cōi analoga. Quare Arist. 1. Poster. 30. distinguens demōstrationem pro syllo ne- cessario, in rōne analoga, eā se- cat in demonstrationē quia & propter quid: nunc vero cum sermonem habeat tantum de demon-

A demōnē simpliciter, quā definiuit in te. 3. dicens eā facere scientiā ex primis, veris, immediatis &c. ob id, eam vult constare ex notis naturæ. Idem ēt voluit Themist. qui in. 2. Post. cap. 30. appellat demōnē quia sylsū, nā ibi cōparat demōnem quia ad demōnem perfectam, in cuius comparatione potius sylsus est q̄ demō. &c. 1. Post. cap. 4. demō inquit nō submittit sese cognitioni humane, sed naturę. qm̄ per demōnem eam vult q̄ facit scire simpliciter. & est ac si dicamus, Accidentia nō esse entia, sumēdo Ens pro priori analogato, nam tale non est nisi substantia: & tamen accidentia sunt entia in rōne cōi analogia. Sic demō quia non est demō, hoc ē illa quæ dī simpliciter ex naturę notis: & tñ demō quia est demō, pro sylsō demonstrationis analogice accepto, qui est sylsus procedens ex necessarijs, ad differentiam Topici & Sophistici, p hac materia est Auer. 1. Post. cō. 95. & quæstio. 6.

CONT. XXXI.

Cō. 23. Vult q̄ pars sit prior sū cognitionē apud nos & naturę posterior: vniuersale vero sit posterius nobis & pri⁹ naturę. Oppositū voluit. 1. Ph. 4. &c. 1. Post. cō. 12. vbi vult totū eē nobis notius suis partibus, et ēt vñ; cum sit totum, est notius nobis, item in Proœmio huius libri dixerat vniuersale esse notius ordine doctrinæ.

SOLVTIO. **D**

SCIENDVM q̄ inductio procedit à partibus ad totū, hoc ē à particularibus ad vñ, vt scribitur ab Arist. 2. Priorum &c. 1. Topic. cap. 10. &c. 1. Post. tex. 33. quæ quidē particularia primū occurrunt nobis, q̄ ipsum vniuersale, qm̄ intellectus non pōt intelligere deficiente cognitione particularium, quæ sensibus apprehenduntur. Quo stante dicās, verum eē in adductis locis; vñ, esse notius nobis, q̄ minus vniuersale ordine doctrinæ, at hoc in loco vult cognitionē per inquisitionem, hoc est ex inductiōe, in qua procedimus à particularibus ad vniuersale, dico in summa, q̄ hic comparat particulare, vñ, ibi vñ magis ad minus. Quod si quis diceret, oppositum voluisse Auer. in. c. 12. q̄ particulare & vñ non sunt inuicem comparanda, ad hoc dicendū, q̄ non sunt cōparanda respectu eiusdē potentie iudicantis: tñ sū ordinē existendi, hoc possunt: nam hic dicit singularia primum esse cognita q̄ vniuersale; non autem hæc comparat, respectu determinatę virtutis cognoscentis.

CONT. XXXII.

HABET com. q̄ demonstratio simpliciter fit ex his quæ nota naturæ sunt. Oppositum videtur voluisse. 1. Poster. com. 7. vbi ait, demonstrationem simpliciter nobis tribuere causam & esse. Quo posito videtur esse Contr. Tom. **G** di

G ipsum velle dictum de omni, in ratione magis communi, q̄ faciat demonstrator, cuius munus est, ratiocinari i re necessaria. ob id itaq; Philosophus, cōsiderās in lib. Priorū dictum de omni, vti forma est et regula perficiēs syllos affirmatiuos primæ figuræ in quacuncq; materia, vñam tñ illi tribuit conditionem, quæ est, totum subiectū: demonstrator vero cum velit solum id qđ est necessarium, & necessarium illud sit qđ semper est, & in quo libet ea de causa vult dici de oī præstius, & duabus conditionibus limicatum, adeo vt dictum de omni demonstratiuum non repugnet syllogistico; sed illud reddat perfectius.

CONT. XXXVI.

Tex. 9. **DISTINGVIT** Per se Aristot. i quatuor signatiōes tñ, q̄ sunt, prima vbi prædicatū definit subiectum, 2. i qua subiectū definit prædicatum, 3. substantię singularis, 4. est causarū quæ dant propter quid, at quinto li. Met. tex. 14. agens de eo qđ per se est, videtur asserre alias significationes, vt est illa, per se dicūtur, quæcuncq; significat figuras prædicationū. item per se sunt, quorum veritas demonstrari potest. præterea per se, aliud actu, aliud potentia: de quibus nihil in hoc loco tractauit. Postremo & Themistius qui aliam explicat significationem per se, vt licet videre apud ipsum. 1. Poste. cap. 10. quæ ita se habet, nam ac

cidētia quæ ita eorum subiectis insunt; vt non alijs prius conueniant, sunt per se, vt superficiei inest color. quam significationē fufius explicat idem Themist. se cundo de Aīa ca. suo. 22. siue in tex. 66. Accedit quod auget contradictionem, qđ Aristot. 5. Meta. 13. agens de per se, agit etiam de suo opposito, quod est per accidens, quod non facit hoc in loco, aut si id facit, obiter tantum id secisse videtur.

SOLVTIO.

DICI potest, non esse necessarium, vt in diuisione quæ fit p enumerationem eorum, q̄ sunt à nobis considerata, omnia ēt referantur, quæ non faciunt ad propositum nostrū. Vnde Arist. enumerans hic, ea quæ p se sunt, nullam prætermitit significationem demōni necessariam, qđ si plures sint modi dicēdi p se, hoc nihil refert, cū illi ad demonstrantem non attineāt. Nā omnia colligere p enumerationem interpretis munus est, potius q̄ authoris. Cum vero dicitur, non agi hoc in loco de eo quod est per accidens, id constā tistime est negandum, nam inquit, o mnem propositionē esse per accidens, quæ non erit per se in primo, aut secundo modo. Item in fine text. causam per se mortis inquit esse iugulationē, causam vero corruscationis per accidens, dicimus esse ambulationem. Si vero diceretur hoc fuisse obiter & ex incidenti, dictum,

Actum, & tamen in. 5. Met. distinguit Ens in p se & per accidens, dicimus conuenire Metaph. distinguere hæc duo, tanquã partes Entis, quod illi est subiectũ: at demonstrator considerat per se p̃rio id qđ est per se, per accidens vero, quod non est per se, quare non tantum Aris. potuit, sed etiã debuit, obiter agere de eo quod est per accidens.

CONT. XXXVII.

Tex. 9. VLT Aristot. in hoc loco subiectum definite p̃dicatum
B in. 2. modo dicēdi perse. v.g. nasus definit simum, & numerus definit par vel impar. Oppositum videtur voluisse. 1. Poster. te. 35. vbi colligitur ab omnibus definitionem p̃dicari de definito, nam si hoc est, non videtur subiectum posse definire p̃dicatum, quoniam sic fieret p̃dicatio p̃ter naturam. Est. n. p̃dicatio p̃ter naturam cũ subiectũ est quid p̃dicati: & ob id Themist. eo in loco, caue inquit, ne vtaris propositionibus
C incōditis & p̃ter naturam in demonstrando.

SOLVTIO.

POTEST ea afferri solutio, qđ subiectum in. 2. modo dicēdi perse, non est definitio p̃dicati, sed pars eius definitionis, hoc est, subiectũ ponitur in definitione p̃dicati: nec propterea ex eo fit violentia aduersus eam regulam, quæ vult qđ definitio p̃dicetur de definito p̃dicatione naturali: cum hæc in-

telligat de tota, atq; integra de D
 finitione. Quod autem subiectum in secũdo modo per se sit pars definitionis p̃dicati, & non tota definitio, inde patet, qđ definitio nō potest vnica dictio ne aut termino exprimi, quare subiectũ cum vnica sit uox, vel terminus, non potest esse tota p̃dicati definitio: nemo enim sanus diceret numerum esse definitionē paris, vel nasum simi. Præterea ē & locus apud Auer. 7. Met. cō. 18. vbi ait, subiectum esse veluti venus in definitione E
 passionis: hinc patet ipsum esse partem definitionis, non autem definitionem, sed et aliter dicere possumus qđ definitio illa semp̃ p̃dicatur, quæ formalis est, hoc est quæ largitur quod quid est rei proprie dictum, at causalis vocata, quæ dat propter quid, ea potest tam subijci, quam p̃dicari. Cum vero dicimus subiectum definire accidens proprium, id intellige de ipsa causalī definitione, quoniam nasus non est forma similitatis, nā substantia non potest esse forma accidentis, at nasus est causalis ratio, siue materia ipsi⁹ similitatis, & ideo definitio huiusmodi potest ad libitũ cuiuslibet subijci & p̃dicari. Dicimus enim definiendo Eclypsim causalī definitione, à fine sumpta, Eclypsis est terræ interpositio, dicim⁹ etiam ob terræ interpositionem esse Eclypsim. nam cum hæc sit cālīs definitio Eclypsis po-
 G iñ test

G test et subijci & predicari, vt colligitur ex multis exemplis secundum libri Poste. Formalis vero de finitio cum dicat quid res ipsa sit, necesse est, vt semper predicetur: quocirca naturalis erit propositio, quæ dicit Homo est animal rationale mortale: quæ vero ait, animal rationale mortale est homo, ea censenda est præter naturam. Amplius tu diligenter pondera, quod Aristotelis. 1. Poste. tex. 35. iam citato non dicit expressè definitionē non pos-

H se subijci suo definito: quod volui dixisse, vt scires id ponus fuisse ab expositoribus dictum, quā ab Arist. Præter autem dictas solutiones, addo illam faciliorem ceteris, quod subiectum licet definiat prædicatum in. 2. modo dum tamen definit efficitur prædicatum & ipsum: v. g. nasus, licet sit subiectum in propositione dicente, nasus est simus vel concavus: dum tamen definitur simitas, efficitur prædicatum, nam dicimus, simitas est nasi curvitas. & sic remanet semper illa regula, quod definitio & singulæ eius partes prædicantur de definito.

CONT. XXXVIII.

Tex. 9. OMNIA, inquit Arist. sunt per accidens, quæ neutro modo prædicantur, hoc est, quæ non sunt in. 1. vel secundo modo dicendi per se. Oppositum videtur habere in hoc eodem tex. quoniā præter duos modos dicendi per se, enumerat tertium, & quartum modum: quo modo ergo

hi duo reliqui erunt per se, si per accidens vocat quicquid non est in primo vel secundo modo?

SOLVTIO.

SCIRE oportet, primum et secundum modum dicendi per se tantum esse propositiones: nam tertius considerat solā existentiam particularium substantiarum, et quartus considerat dependentiam effectuum ab eorum causis. ob id Arist. agens de propositionibus per se, eas vult esse vel in primo vel in secundo modo, cæteras vero ex accidenti.

L Quæ vero sunt in tertio, & quarto modo, non sunt propositiones, sed existentia ac dependentia rerum: & hæc solò fauet et Diuō Thomæ, volenti. 4. modum pertinere ad demonstrationem simpliciter. At qui tenent oppositam sententiā vt Auerr. & Them. & Philoponus, dicerent, per se accipi modofusius, modo præsius: fusius pro eo quod competit quartum modis præsius vero, pro eo quod propriè concernit primum, & secundum modum dicendi per se. In qua significatione propriè dicta, ea intelligerent verba in tex. { quæcūque neutro modo in sunt, accidentia sunt, vt musicū, aut album in animali. }

CONT. XXXIX.

ACCIDENS particulare vult de subiecto prædicari, nam hoc album prædicatur de Socrate. Oppositum habuit in ante prædicamenti, cap. de his quæ sunt in fine, vbi simpliciter inquit in diuidua

A diuidua de nullo prædicari: & tamen regula intelligitur eo in loco tam de indiuiduis accidentibus, quàm etiã substantialibus.

SOLVTIO.

INDIVIDUA vel ex substantię genere sumuntur, vel ex prædicamenti accidentium. Si substantialia sint, ea vel pronominibus ostensiuus indicantur, vt si dicas hic lapis, hoc lignũ, vel nominibus proprijs vt Socrates, Plato, Callias. Quę vero accidentalia sunt, ea vel in concreto accipimus, vel in abstracto: in concreto si dixeris, albũ, iustum, grammaticum: in abstracto vt albedo, iustitia, grammatica. Pręterea, scias prædicationem aliam esse de vno, aliam de pluribus, & quę de vno est, vel est naturalis, vel præter naturam: naturalis in qua subiectum differt à prædicato, præter naturalis in qua subiectum non differt à prædicato. Quibus constitutis, dicendum est ad contradictionis formam, quod Arist. dum inquit hic, indiuiduum accidentale posse prædicari, intelligit de vno nõ pluribus, & quidem prædicatione naturali, & hoc de accidente concreto est audiendum, cum vero alibi dicitur indiuiduum de nullo prædicari, id intellige de substantiali & accidente abstracto, nam Socrates de nullo naturaliter prædicatur, item hæc albedo, vel hæc iustitia. Ex quo facile innoscunt, illę regulę, prima indiuiduum

substantiale & nomen propriũ D vt Callias, de nullo naturaliter prædicatur, præter naturã vero de vno potest prædicari, hoc est de seipso: nã dicitur Callias est Callias, secũda est, indiuiduum substantiale de signatum pronome ostensiuo, vt hic homo, hic lapis potest de vno naturaliter prædicari, nã dicim⁹ Plato est hic hõ. tertia est, indiuiduum accidentale concretũ, vt hoc album potest de vno naturaliter prædicari vt dicente me, Plato est hoc album. quarta est, indiuiduum accidentale abstractũ, vt hæc albedo nõ potest naturaliter prædicari sed præter naturã de vno, hoc est de seipsa prædicat, quã dicimus hæc albedo, est hæc albedo. Ex his concordant oĩa loca, quę vñr opposita, nec tñ sunt: & sunt hæc, locus Porphyrii in cap. de genere, vbi ait singularia oĩa de vno prædicari: quod et repperit in ea. de Specie. Arist. vero in ante prædicamentis, vult singularia de nullo prædicari in cap. de Substantia, itẽ de substantijs indiuiduis loquens, vult eas nullam facere prædicationem. Sed. 1. Prio. sect. scđa, cap. de copia propõnum, distinguit indiuidua substantię, & accidentium ex qua partitione facile assumitur conciliij ratio.

CONT. XL.

AVERROIS explicans ea Cõ. 30. quę obscure habet Arist. in text. 9. in quo continentur quattuor modi dicendi per se, circa primũ

G iij illud

- G** illud animaduertit, q̄ primus modus per se esse p̄or, vel vbi p̄ dicatū est definitio subiecti, vel vbi p̄dicatum est pars definitionis illius: cum vero pars est, id quattuor modis contingit, nā vel genus ipsum p̄dicatur, vel differentia vel pars generis, vel pars d̄riæ. Oppositū colligi videtur. 7. Met. c. 42. vbi commentator scribit, q̄ d̄rię quę sunt ante vltimā, potentia continent in definito, quod etiam dixit. 8. Meta. com. 6. nam cum ibi velit
- H** Auer. d̄riam non vltimā esse potentialem, patet ipsam etiā diuidi posse eo modo quo genus diuiditur, & ob id in. 7. Met. c. 43. dicit, q̄ genus in re nō est in actu, vti est vltima d̄riā, ex quo sequitur in via ipsius differentia vltimā eē indiuisibilē, quod etiam rursus confirmat in eodem. 43. 7. Met. dum inquit, quod ea quę media sunt inter primum genus et vltimā d̄riā, sunt quasi genera, ratio est quia sunt diuisibilia, at vltima differentia est indiuidua, vnde dicunt Meta. differentia vltimę conceptū esse simplicem, itaq̄, quō voluit partē differentiaē posse p̄dicari per se in primo modo, si vltima differentia non est partibilis?
- I**

SOLVTIO.

VLTIMAE differentiaē latet nos ex Boethio in li. suo de Definitionibus, et diuisionibus, ob id dicere possumus Auerr. hoc in loco voluisse partes differentiarū quę sunt nobis notę, et hæ

sunt differentiaē potentiales, & **K** quę sapiunt naturā generis: vnde Arist. 1. Topic. cap. 3. ordinās problema differentiaē illud redigit ad problema generis, dicens differentiam ob id qđ p̄dicatur de pluribus differenti-
bus specie, esse cum genere ordinandā, patet ergo differentias nobis notas, & quę sunt in vsu, esse genericas non vltimas & conuertibiles, & ob id Porphy. definiens differentiam in p̄dicabilibus, eam describit, quę media est, non vltimā, **L** hoc est eam vult inter vniuersalia collocari, quā ad problema generis reducit Arist. 1. Top. ca. 3. sed & subtilius respōdere possumus, q̄ oēs differentiaē habent partes, secundum earum nomina quibus vrimur in p̄dicationibus, definitiuis, verbi gratia, (& est exemplum Auerrois in cō. 30. primi Post.) punctum est in definitione lineę, tanquam pars differentiaē illius, non. n. pūctum est tota lineę differentia, nam tota differentia est, **M** terminari punctis, quoniam definiētes lineam dicimus eam esse longitudinē, sine latitudine, cuius extrema terminantia sunt duo puncta. Hęc itaq̄ diuisio vltimaē differentiaē est quo ad vocem non quo ad rem: vnde etiā vltima differentia potest diuidi nominibus, cum tamen in re sit simpliciter indiuisibilis. Quę re spōsio ex visceribus Auerr. hoc in loco colligitur.

A CONT. XLI.

Cō. 31. **EXPLICANS** Auer. secundum modum docendi per se, vult eum esse quoties prædicatur passio de subiecto, ita ut in definitione prædicari assumamus subiectum, aut subiecti genus, vel eius generis genus, & ita de alijs, dum modo non transcendamus genus illius, de quo est scientia, vel consideratio nostra. Sed videtur voluisse in quæsto quinto. aliud ab hoc diuersum, nam ibi videtur asserere tantum in accidentibus proprijs, hoc est in eorum definitionibus sumi subiectum, quod latius etiam videtur voluisse septimo meta. 17. & Aristoteles ibi vult eandem sententiam. immo ea est ratio quod subiectum assumitur loco formæ passionis, quod non videtur dici posse de genere subiecti, cum genus sit materia, ex Porphyrio cap. de differentia.

SOLVTIO.

PASSIO, cum sit accidens proprium, & carens proprio genere, necessario debet definiri per ipsum subiectum, nam limitas ex se definitur, & par vel impar ex numero, & licet subiectum sit materia quedam, in qua sunt accidentia, attamen vicem formæ sortitur in definitione accidentis proprii. & hæc vocatur primaria definitio illius accidentis, quo modo Aristot. & Auer. loquuntur septimo met. decimo septimo. Verum non tollitur, quod definitione communi, & secun-

dario dicta non possit definiri passio ex genere sui subiecti, & ex genere generis, dum modo non transcendamus limites nostræ facultatis, ut Commentator aduersus Alfarabium digrediens in hoc commento 31. interpretatur, de qua re, copiose meminit in quinto quæsto. Ad Porphyrium vero, alibi diximus, genus non esse simpliciter materiam, sed materię proportionatum: nam simpliciter est forma communis, secundo Physic. commento 91.

CONT. XLII.

QUARTUM modum per se, exponens Auer. vult, eum fieri ex causis externis, quæ sunt finis, & efficiens. vbi concludit talem modum non esse utilem ad demonstrationem simpliciter, ut etiam voluit lucidiss. Themistius in hoc lib. cap. 11. & Philoponus in expositione huius loci. Sed oppositum videtur voluisse (omissis mille locis in secundo poster. 4.) in quæsto demonstrationis 8. vbi demonstrationem potissimam dixit esse illam, quæ quidditatem Eclipsis concludit per medium, quod est causa externa, hoc est causa efficiens, Eclipsis. Item est locus secundo Poste. commento 6. vbi ait, formam, & materiam dare quid est, efficiens, & finem præstare propter quid, cum autem maxime proprium sit ipsius scientiæ demonstrationi largiri propter quid, ut dicitur primo Poster.

tex.

G text. 30. 31. 39. nec non secundo phy. 27. sequitur causas extrinsecas esse demonstratiuas simpliciter.

SOLVTIO.

SI commētum hoc præsens diligenter a nobis consideretur, & illud etiam, quod sequitur, constabit Auerroym velle distinctionem de causis externis, q̄ alix sunt, quæ non conuertuntur cum suis effectibus. id enim dicit apertissime in hoc 34. alix vero sunt coexistentes, hoc est, **H** que loco formæ rei assumuntur cuiusmodi est terræ interuētus, qui causa est Eclypsis efficiens, sed loco formæ illius accipitur quo modo in alijs esse contingit causa finalis accipi posse in definitione effectus. Qua causarum distinctione constituta, dicendū erit, causas externas non conuertibiles, & non coexistentes efficere quantum modū (quicquid voluerit D. Thomas) & ita nihil utilitatis afferre demonstratiōē simpliciter, sed solum demonstratiōē signi, vel etiam demonstratiōē causæ tantum. Cæterum, cum dicit in 8. quæsito, medium demonstratiōis potissimæ esse causam extra quidditatem, hoc est finalem, vel efficiensem de ea intellige, quæ pro forma rei coexistit, & ratio huius est, quoniam cum demonstratiō perfecta debeat dare omnia rei quæ sita, hoc est quid, & propter quid, vt dicitur secundo Poster. text. 10. ideo necesse est, vt in

demonstratiōē ipsa, illæ causæ constituentur, quæ & internæ simul & externæ possint appellari. Nam, verbi gratia, animal rationale, quod est forma hominis, debet dare quid internum hominis, & propter quid externum (quod vocant causale) rationalitatis, & ob id medium demonstratiōis potissimæ tenetur esse rō formalis subiecti dñs quid est, & ratio causalis dñs propter quid passionis: cui⁹ nulla alia est ratio, nisi q̄ causæ demonstratiuæ simpliciter debēt esse aliquo pacto extrinsecæ, vt afferant propter quid, sed adeo extrinsecæ, vt etiam dent q̄ quid est, id autem faciunt cum sunt formales, vel deficientibus illis, quæ loco formæ iam assumuntur. Quæ doctrina arcana mihi esse solet, desumpta tamen ex ipso Auerroë, locis citatis. tu vero hæc vicissim compara, & diligenter omnia perpende, quoniā ex his cōcilium habes inter Scotum, ac D. Thomam in difficili illa controuersia de medio termino demonstratiōis simpliciter.

CONT. XLIII.

PONDERANS Auer. verba tex. in quodam suo propositione, animaduertit, hanc propositionem non veram esse, quæ dicit, omne per se esse necessariū: veram tamē esse, quæ dicit, omne necessarium esse per se. idq; vult aduersus Alpharabium. Sed mirum id alicui videbitur, cum in tex. 7. & in commento

Cō. 35.

A 28. dixerit Aristoteles & Auer. necessarium in plus se habere, quam per se. Nam quæ dicuntur de omni, ea quidem necessaria sunt, sed non sunt per se, cuius erat exemplum apud Philoponum, quod omnis nix est alba, & Auer. etiam exemplificabat in eadem re, & in coruo, dum dicimus, coruus est niger, & de risu vendentis, & ementis, quæ omnia sunt necessaria, & non per se. Sic videtur male dixisse, quod omne necessarium sit per se. amplius dum **B** negat per se esse necessarium, videtur oppositum ei, quod dicit infra commento 44. & in quaesito 4. ubi vult per se, siue essenziale esse conditionem magis propriam quam ipsum necessarium.

SOLVTIO.

PUTABAM ego alias, hunc locum esse omnino deprauatum in ipsa Auerrois translatione, aut etiam mendosum extare originalem verum, cum id plene iudicare non possim, ob Arabicæ linguæ imperitiā, dixerim potius Auerroym intellexisse de eo necessario, de quo et ample meminit in quaesito quarto. nam ibi quoddam vult esse necessarium simpliciter simplex, quod demonstrationis potissimæ obiectum est. & hoc est, quod habet tres conditiones, ut sit de omni, per se, & primum. quoddam aliud communius accipit, quod est id quod semper est. itaque cum dicit in hoc commento, non omne per se esse necessarium, intel-

lige de eo, quod est simpliciter simplex, nam hæc propositio, quæ dicit, isocles habet tres, est per se in secundo modo, non tamen habet perfectam necessitatem simpliciter, quoniam non est prima. Item cum dicit omne necessarium est per se, pariter id intellige de necessario simpliciter dicto, quoniam tale cum sit vniuersale primum est etiam per se, & de omni: & sic verificabis in fundamentis Auer. utramque propositionem, quæ falsa videbatur, & non est. Cum vero voluit Aristoteles. **tex.** 7. & etiam Auer. commento 23 & 44. necessarium communius esse eo quod est per se, dicas eos intelligere, de necessario in secunda significatione pro eo, quod semper est: quæ significatio communis dicitur, & obiectum omnium specierum demonstratio- nis, quæcunque ea fuerit demonstratio. Tu vero si vis plura de necessario cognoscere, vide quæ grauissimæ, & copiosissime colligit in quaesito demonstratio- nis, a quo emanarunt hæc, quæ passim in hisce commentariis spargit Auerrois.

CONT. XLIIII.

AGENS Arist. de eo vniuersali, quod appellat primum, & secundum quod ipsum, post eius descriptionem, addit illa verba, per se autem & secundum quod ipsum, idem ut per se lineæ inest punctum, & rectum &c. ex quibus verbis ample colligitur, dici per

Ei**Tex. ii**

Contradictionum

G per se esse idem cū eo, quod est secundum q̄ ipsum. Sed oppositum videtur voluisse in text. 7. vbi preparans se Aristot. ad explicandas propositiones necessarias, primum dicit velle agere de omni, deinde de per se, & postremo de vniuersali, ex quibus verbis patet philosophum voluisse per se differre ab eo, q̄ est secundum q̄ ipsum, nam reuera per se est res cōmunior, quoniam omne, quod est secundum ipsum est etiam per se, & non ē diuerso, q̄ autem sit propositio per se, quæ nō necessario sit vniuersalis, id Philoponus probat hoc exemplo, quoniam isocles habet tres in secundo modo dicendi per se, quæ propositio nō habet id quod dicitur secundum, q̄ ipsum, siue vniuersale, quoniam habere tres vniuersaliter inest triangulo, non isoceli. Et idem videtur dixisse Themistius cap. 12. cuius hæc sunt verba, in initio illius, si qua res per se inest, non statim efficitur, ut sit vniuersalis.

SOLVTIO.

HÆC tam euidentis contradictio, adeo difficilis est habita, ut nemini mirum videri debeat, si quot fuere expositores, totidem videantur, & responsiones. Nam hæc verba, quæ dicunt per se esse idem cum eo, q̄ est secundum ipsum, sic a magno Alberto, grauissimo latinorum exponentiū fuere explicata, q̄ non intelligat hæc duo esse sinonima, aut etiā

reciproca inter se, quoniam in 7. text. iam dixit oppositum, sed idem hæc duo appellat ob eam tantum rationem, quoniam superiora sunt idem cum inferioribus, potius quam inferiora cū suis superioribus. Nam animal idem est cum homine, magis quàm homo cum animali, ob eam causam, q̄ superiora sunt de essentia inferiorum: at inferiora contingunt superioribus. itaq; cum per se sit veluti genus ad id quod dicitur secundum ipsum, ob id Aristot. hoc modo intellexit ea esse idem, non autem simpliciter. Quæ solutio, & si a magno interprete proponitur, pace tamen illius mihi subtilior videtur, quàm in hoc loco necessaria. Nam quorsum Aristot. dixisset hanc subtilem animadversionem, definiens vniuersales id enim ad eius definitionem nihil facit. Ob id D. Thomas addit alium dicendi modum, q̄ cum definiuerit vniuersale esse de omni, & per se, & secundum q̄ ipsum, ne quis in hac definitione perciperet, per se esse quoddam diuersum ab eo q̄ dicitur secundum ipsum, iccirco sic est locutus. Hæc solutio conatur trahere hoc ad propositum definitionis datæ de vniuersali, sed, reuerentia huius diligentissimi expositoris dixerim, q̄ hæc solutio non assequitur intentum, quoniam si id ad definitionem referatur, cur non etiam tetigit illam particulam de omni? Nam cum de

A definimus rem vnam, nō solum eius differentię, sed & genus sit vnum in ipsa definitiōe, etenim ex genere, & differentijs vnum, & idem sit cum definito, vt habetur sectione prima, & tertia libri Perier. & ex Porphyrio ca. de differentia, hoc dico, si quis vellet asserere dici de omni fuisse omissum, tanquam genus in hac definitione, si vero sumatur & ipsum pro differentia, tanto magis debebat Aristoteli, dixisse, de omni, per se, & secundum

B quod ipsum idem esse. Posterior res nonnulli volunt hæc duo accepisse philosophum tanquam conuertibilia, quoniam dicunt; hic velle per se, pressius quā in præcedentibus, nam in tex. 7. p. se accipitur (vt aiunt) pro genere vniuersalis, nunc vero in significatione propria, quæ eadem est cum eo, quod dicitur secundum quod ipsum. Quæ responsio reddit Aristotelem non tam ineptum, quā & confusum: nam vteretur in eadem particula, manifeste æquiuocatione, in eandem sensum solutionem accessit Themist. qui cap. 12. inquit, per se, & quatenus ipsum, hoc loco esse audienda nobis, vti eadē sunt, redditque causam, quoniam hæc duo sunt inuicem adeo annexa, & coniuncta, vt alterum sine altero consistere non possit. quæ responsio diminuta satis, & concisa videtur, præter æquiuocationē, quæ facit in textu, at Theophrastus (referente Philopono) nō audit

hæc duo idem esse simpliciter, D sed ad hunc sensum, quod ad vnum eorum sequitur alterum: nam si quid est, quatenus ipsum illud etiā est per se, & non ex opposito, quod dicit Theophrastus, verum est, sed ad textum nō recte accommodari potest: quoniam Aristoteli dixisset quatenus ipsum, & per se idem sunt, non autem per se, & quatenus ipsum. Sed & Auerro. commento 36. huius dicti aliam affert explicationē; quoniam, inquit, voluisse Aristotelem per se esse idem cum eo, quod est quatenus ipsum, non quidem simpliciter, (nam sic res sunt differentes, vt superius dictum fuit) sed accipiendo per se in significatione primi modi, in quo prædicatum est definitio, vel de definitione subiecti. Quæ sane solutio dura mihi nimis, & difficilis videtur, tum quia esse æquiuocatio in eo, quod est per se, tum quia non omne, quod prædicatur in primo modo est esse quatenus ipsum, nam genus est per se in specie, & tamen Auerro. F negat prædicationem generis esse simpliciter quatenus ipsam, vt alio in loco ostendemus, item Aristoteli dans exempla in hoc textu, quo modo per se est idem cum eo quod est quatenus ipsum, explicat etiā in propositionibus secundi modi, dicēdi per se, quoniam ait, triagulum habere tres per se, & quatenus ipsum, ob id mihi magis probatur solutio Ioannis Grammatici, quæ dicit

per

G per se, & quatenus ipsum esse duas formas dicendi omnino differentes, quoniam per se est quiddam communius, ut in præcedentibus dixerat Aristoteles. nunc vero ea dicit idem esse, quod audiendum est in ipsis propositionibus demonstratiuis, nam cum hæc scribantur, ea ratione, ut abundemus copia propositionum, ideo Aristoteles, ne quis hæc duo separaret a demonstratione, dicit hæc idem esse, quoniam in ipsis propositionibus, ex quibus perfecta sit demonstratio, simul concurrunt: & quidem in propositionibus, tam primi, quam secundi modi dicendi per se, quicquid Auerr. in hoc loco dormitans, somnariit. Quod vero res inter se diuersæ, idem fieri possint vni tertio comparatæ, inde constat, quod albedo, & dulcedo lactis, qualitates sunt omnino inter se distinctæ, quæ tamen in substantia lactis receptæ, idem res, & subiecto efficiuntur. Sic dici per se, & quatenus ipsum, formæ sunt dicendi differentes, saltem in hoc, quod vna est communior alia, sed in propositionibus demonstratiuis simpliciter simul connectuntur, quem conexum si Themistius significare voluit in eius recitatis verbis, putandum est & ipsum recte dixisse, licet illa breuitas non plene explicaret nodum huiusce difficultatis.

CONT. XLV.

Tex. II. EXPLICANS in eodẽ tex. Philosophus vniuersale, dicit il

lud esse, quod in quolibet & primo monstratur, verbum autem primo pro immediato intelligit, sed in fine huius text. & infra in tex. 13. & 14. vult triangulo inesse habere tres vniuersaliter, & tamen, hæc propositio dicens, triangulum habet tres prima non videtur esse cum sit conclusio mediata, & demonstrata ab Euclide in primo Elementorum, aut ergo exemplum erit falsum, aut explicatio vniuersalis, cum hæc duo inuicem manifeste repugnent. Quam contradictionem vidit Themistius primo Post. cap. 12. & 18. & Iohannes Grammaticus in expositione horum verborum.

SOLVTIO.

IN hac difficultate, sane non parua, Themistius primo Post. cap. 18. inquit, non videri conclusionem demonstratiuam possidere vniuersalem, cum id maxime sit proprium præmissarum demonstrationis, cui rationi, inquit, respondisse quosdam hoc modo, quod non necessarium est in qualibet demonstratione præmissas esse vniuersales, immo potius videtur vniuersale esse conditionem conclusionum, & per se esse conditionem præmissarum. Sed Alexander (referente eodem Themistio) confutauit eam solutionem, quoniam hæc partitio esset nimis subtilis, velle, inquam, accommodare vnum horum præmissis & aliud conclusionibus. Sed Alexander alia

A aliā subiunxit responsionem, quæ dicit, conclusionem posse esse vniuersalem & primā, nō quidem simpliciter, sed primā de genere eorum, quæ demonstrari possunt. Quæ solutio vult, primum dici bifariam, hoc est, pro eo quod simpliciter est primum, & immediatum, quod nostri appellant iuniores, primum primitate causæ, & subiecti simul, atque hoc est in his propositionibus, quæ nulla ratione demonstrari queunt, cuiusmodi sunt dignitates, & præmissæ immediatæ demonstrationis, quæ ita vniuersales sunt & primæ, vt inter eorum subiecta, & prædicata nihil intermedij cōstitui potest, hoc est, neq; causa, neq; subiectum vllum: hoc itaq; primum est præmissarum non conclusionis. Aliud vero est primū, quod non tantæ dicitur esse dignitatis, sed primū dicitur, subiecto, non causa: atq; hoc est in conclusionē. nam ea propositio, homo est risibilis, luna deficit, triangulum habet tres, &c. prima est subiecto, quoniam nullū aliud datur prius illis, licet non sit prima, secundum causam, quoniam quælibet illarum per causam mediam potest syllogizari, hæc fuit Theophrasti solutio, cui ad stipulatur Auerr. primo Poste. commento 36. 41. 53. in quadam epist. & in qua fito tertio: & hæc etiam a latinis omnibus recepra fuit, qua stante distinctione, contradictio omnis cōcidit, cum Arist. conclusionē dicta esse vniuersalem, & primā, id enim audiendum est de primo secundum subiectum tantum, præmissæ vero erunt primæ & subiecto, & causa simul. Nec obstant, quæ Themistius videtur adducere pro confutatione huius responsionis. Primum enim, inquit ille, se non videre, quo modo possit esse conclusio vniuersalis, vbi hæc fuerit syllogizata ex vniuersalibus præmissis: adde tu, quoniam esse primū vniuersale, & syllogizari posse, videntur pugnantia esse. Deinde etiam obijcit, esto id probabilius verum esse, q̃ conclusio illa sit vniuersalis, quæ ex vniuersalibus, præmissis, & primis demonstratur, quid postea dicemus, quando demonstratio nō cōstat ex præmissis primis, & immediatis, quod sæpissime contingit, & præsertim in mathematicis: videtur enim q̃ in illo casu tales demonstrationes sint penitus reijciendæ, veluti inanes, cū non habeant conclusionem vniuersalem: q̃ si reijciendæ non sunt, fatendum erit per se, & vniuersale fuisse explicata propter præmissas non ob conclusiones, quæ quidem est Themistij opinio. Verum hæc nihil aduersus Alexandrum faciunt, quoniam iam dictum est, perfectius esse præmissas vniuersales, quā cōclusio sit cū illæ primæ sint subiecto, & causa, conclusio vero subiecto solo. Ad secundam vero

G vero dicimus obiectionem, q̄
dū a 3im^o de vniuersali primo,
agimus de obiecto demonstra-
tionis simpliciter, non autem de
alijs. demonstrationes autē sim-
pliciter sunt quę primis constāt
principijs, vel quorum princi-
pia ad prima statim resolūtur.
Quod autem conclusio sit vni-
uersalis, & prima, confirmes ex
emplo de triangulo, quod habe-
tur in text. item in text. 12. & 13.
agens de erroribus vniuersalis,
eos fere omnes applicare possu-
Hmus conclusioni. sed & in quar-
to decimo dans Aristo. regulam
de eo q̄ est vniuersale, primum
& quatenus ipsum, concludit
id esse, dum dicimus triangulū
habere tres, non autem cum di-
cimus, figura, termin^o, isocles,
æneum habet tres: & hæc venia
Themistij sint a nobis dicta. Sed
tu vide larius hæc disputata ab
Auer. in commento 36.

CONT. XLVI.

Cō. 36. **E**X CITATVS Auer. his,
quæ dixerat Themistius primo
IPost. cap. 12. in quo disputat nū
quid prædicatio generis de dif-
ferentijs. ac speciebus, sit vel nō
sit prædicatio vniuersalis, & pri-
ma, dubitat an vniuersale hic de
finitum sit proprium, & conuer-
tibile. Et ait, q̄ si dicam^o, ipsum
esse proprium, & conuertibile,
tunc videretur ipsum non perti-
nere, nisi ad definitiones, & pro-
pria, quamobrem genus ipsum
non erit prædicatum vniuersa-
le, quod Auer. habet pro incom-

modo. oppositum videtur ha-
Kbuisse infra in commēto 41. vbi
damnat Themistiū, qui voluit
prædicationem generis esse pri-
mam: quocirca, ait, genus non
posse prædicari primo, & vni-
uersaliter de specie, quoniā non
competit vni speciei, quatenus
est illa species, sed pluribus.

SOLVTIO.

Q VI volunt hanc rem vide-
re fusius, accedant ad tertiū quę
situm demonstratiuum, vbi hæc
& plura alia proponuntur scitu
dignissima: Etenim eo in loco
colligitur distinctio, de prædica-
Ltione vniuersali, & prima sim-
pliciter, quæ necessario vult ter-
minos proprios, & partes, & in
hac significatione genus non po-
test vniuersaliter prædicari de
vna specie: poterit tamen prædi-
cari de omnibus coniunctim:
aut etiam de differentijs ipsis di-
uisiuis, nam animal cōuertitur,
cum omnibus suis speciebus, vel
etiam cum suis duabus differen-
tijs, quæ sunt rationale, & irra-
tionale. Potest etiam (vt in calce
Mhuius commenti colligitur) ge-
nus prædicari vniuersaliter de
spē, dūmodo non contrahatur,
nam homo, vt homo est certū
quoddam animal, hoc est con-
tractum, nō autem absolute est
animal. contrahitur autem ani-
mal, si dixeris, homo est animal
cogitatiuum. Est itaque respon-
sio, q̄ genus respectu vnius spe-
ciei, sine contrahente dictum,
non facit prædicationem simpli-
citer

A cter vniuersalem, & primam, sed vniuersalem de omni tantū & perse, contractum tamē, vel ē respectu vtriusq; sup differētiā diuisiuā, vel omnium specie rum simul, potest vniuersaliter prædicari & primo. Themistius vero voluit genus facere prædicationem vniuersalem de differentijs, & speciebus, quod forte seruari potest (quicquid illi tribuat Auer.) quoniam Gen⁹ potest sumi, ita vt conuertatur **B** cum differentijs, & speciebus: vel forte prædicationem vniuersalem intellexit in significatione quadam communi, non primā & quatenus ipsam.

CONT. XLVII.

Cō. 36.

EXPONENS Auer. ea verba, in tex. 11. per se, & quatenus ipsum, idem sunt, vult hæc duo hoc in loco conuerti, cui sententiæ, oppositam regulam tradidit in secundo lib. Phy. commēto 3. quo in loco explicans Auerro. naturæ definitionem in qua Aristot. pōnit has voces primū, & per se, animaduertit has esse non sinonimas, & cōuertibiles, in imo differentes: quoniam omne primū est per se, non autem contra: idem autem est primū, & quatenus ipsum, quare si hæc diciteo in loco differre, & hic idem esse, pugnatia videtur omnino attulisse.

SOLVTIO.

CVM hæc cōtradictio sit cōmunis Auer. & Arist. patet solō ex his, quæ dicta sunt in tollēda

contradictione tex. 11. nā in definitione naturæ, primū, & per se, audienda sunt vt diuersa, nō vt sinonima, cum disciplinæ, & scientiæ contemplatiuæ despiciant sinonima, vt habetur primo primo phy. commē. 1. Hic vero cū dicit hæc esse idem, intelligit qū per se est definitio in primo modo. hæc. n. fuit Auer. expō, quam in superioribus reiecim⁹, confirmata Theophrasti interpretatione. verum hæc volui dixisse, vt cognosceres, in Auer. nullā i hoc extā cōtradictionē. **E**

CONT. XLVIII.

Cō. 37.

EXPPLICANS Auer. eam Aristot. sententiam, in tex. 11. quæ dicit habere tres, non competere vniuersaliter equicruri, reddit causam, qm hæc demōratio esset particularis, & ob id addit demōrationem non posse esse particularem, sed cōtrariū sentit infra cō. 160. siue in text. 39. iuxta veterē sectionē, quo in loco disputat cū ipso Arist. vtrā sit melior demōstratio, vltis, vel particularis. & dicit per particularem demōrationē nō esse intelligēdā eā, quæ singulari termino continet, vt si dicas aliquis homo est albus, sed illam, quæ prædicatū genericū cōcludit de specie specialissima. vt si dicas, ifocales hī tres. ecce, q̄ vult has demonstrationes bonas esse, licet minus, quā quæ de gñe sunt, vt illa in qua habere tres concluditur de triāgulo, & tamen id negat in expōitiōe huius tex.

Contr. Tom. H so.

G

SOLVTIO.

VULT Auer. ubiq; locorum demonstrationē in hoc libro, mō considerari in significatione magis p̄pria, mō in significatione paulo magis cōi. Nam cōditiones per se, & de oī vult eē demonstrationes signi, & propter qd, potissimā vero demonstrationes notæ sunt, de omni, p se, & quatenus ipsum, simul. itaq; cū hic fiat mentio, & explicatio v̄lis, quod dicitur quatenus ipsum, quæ est potissimā demonstratio nis specialis cōditio, iure Auer. dicit particularia nō demonstrari, hoc est dem̄atione simplr. at in cōm. 160. capit demonstratio nē vna cū Arist. cōius, hæc. n. potest eē v̄lis, particularis, affirmatiua, & negatiua, ostēsiua, & ducens ad incommodum, vt constat in tex. 39. 40. 41. Aliter etiā dicere potes, q̄ Auer. hic loquitur nō de speciebus, sed de vere particularibus, quæ ideo ait, nō posse demonstrari, qm̄ sunt infinita: at in cōmē. 160. sumit spēs specialissimas, qd̄ vero hoc nomē particulare interdū p̄ indiuiduo, interdū p̄ spē specialissima accipi nobis possit, est in primis Auer. 1. phy. cōm. 4. & 5. deinde & 1. poste. cōm. 12. vbi exponēs Arist. dicētē notiora nobis esse singularia, hæc vocat species specialissimas.

CONT. XLIX.

Tex. 13

ENVMERANS Arist. tres errores, qui in re v̄li nobis committi solēt, alterū dicit esse, cū quis p̄-

priā passionē dem̄at de plurib⁹ L spē differentibus, quæ tñ de gñe illorū cōi tenebat dem̄ari. Exēplū vero addit hmōi. Si quis demonstrabit p̄portionale esse de lineis, numeris, solidis, & ipib⁹ credet eam affectionē v̄lr fuisse demonstratam, sed hallucinat, qm̄ non de his spēbus erat concludenda, sed de cōi gñe illarū, qd̄ cū nobis ignotū sit, iccirco dem̄atio v̄lis fieri non pōt. Ex quibus habes genus, lineæ, nūeri, tēporis, & solidi esse ignotū. oppositū voluit in prædicamentis, cap. de Quanto: vbi quantū ponit genus cōtinui, & discreti, sub quibus collocātur linea, nūerus, tēpus, & solidū siue corpus. Si itaq; quātum est genus cōe illorum, cōstat illud esse nominatum, non autem anonimum. *

SOLVTIO.

QVIDAM aiunt p̄portionale esse affectionē cōem, quāto cōtinuo, & discreto, & cū apud eos continuū, & discretū cōueniant æquiuoce, ob id aiunt voluisse Arist. Gen⁹ horū quatuor lineæ, nūeri, corporis, ac ipis eē ignotū, qm̄ hactenus non h̄t nomen vniuocū cōe illis: quantū uero dicūt esse æquiuocū. Habēt h̄p hac opinione locū Auer. 1. Post. cōm. 74. & 1. met. cōmē. 46. vbi inquit, quātitarē non esse genus vnū ad cōtinuū, & discretū, analogice, tanto minus æquiuoce. Hæc cōcordia ducit nos in infinitas difficultates. prima ē, q̄ si quātū nō est genus vnū, prædicamēta

A mēta non x. extarent sed xi. qm̄ dicis, quātū æquiuocū ēē, quā obre quātōrū erunt duo prædicamēta: & sic numerus prædicamentōrū nō erit denarius, quod repugnat doctrinæ Arist. in prædicamē. cap. de incōplexis, & 7. met. 1. 8. At locus Auer. iam citatus, nihil facit ad eorū confirmatiōē, qm̄ continuū, & discretū vult nō vniuoce, neq; analogice sub vno gñe conuenire, accipiēs genus p subiecto artis. Nā dum hæc dicit, exponit verba Arist.

B quē dicūt nō dari trāsītū de gñe in genus hoc ē, de Arithmetica considerāre numerū in Geometriam cōsiderātē cōtinuū, ob eā rōnē, q; hæ facultates non pnt hñe genus idē, hoc est subiectū: & si illud haberent, vicissim trāscenderēt. Hic vero de gñe prædicamentali (vt dicunt) disputamus, nam tale pōt ēē cōe continuo, & discreto, stante ordine prædicamentōrū tradito in prædicamentis, & 5. diuinæ philosophiæ. Ob id contradictio adhuc

C persistit. Dicunt aliī, q; gen⁹ horū nō est nominatū, qm̄ illa ad diuersas scientias referuntur, nā dicunt, pportionale in lineis cognosci a Geometra, in numeris ab Arithmetico, in corporibus a physico, in tēporibus ab astrologo, quæ scīæ nō cōueniunt in vno cōi gñe. & in eandē vī accessisse solutionem Auer. cōmē. 3. 8. sed ommissa tam exquisita, & artificiosa distributione scientiarū, dico q; licet non detur ge-

nus cōe scientiās considerantib⁹ **D** hoc q; est pportionale esse, non ob id cessat difficultas, qm̄ hic non fit mentio de genere subiecto scientiarū, sed de genere specierum, & tale est genus prædicamentale. Cum iunior essem, neq; adhuc Philoponi cōmentaria vidissem, dicere solebā, Quātitatē non posse dici genus cōe lineæ, numeri, temporis, & corporis, ita vt de ea possimus concludere vtrū pportioale, qm̄ quātitas nō est subiectū adæquatū affectioni, cum quantitas in pl⁹ **E** se habeat, quā pportionale, nā oratio, & locus quantitates sunt, quæ tñ non sunt pportionalia: & iccirco genus horū videre tur non posse dici quantitas, cū nō oīs sit quātitas pportionalis. Quæ sane responsio, inter cæteras, videtur mihi minoris difficultatis, sed Philoponi solutio maioris est fidei, & perspicuitatis: nam, inquit, ille exemplū de pportionali, qd Arist. adducit esse vetustissimum, & ab Arist. desumptum ex veterū monumē **F** tis, itaq; cum hæc affectio, quæ dicitur pportionale sit cōis quātito, & quali, hoc est quibusdam quantitatibus, & etiā nonnullis qualitatibus, quib⁹ nō datur genus vnum nominatū, ob id licet locutus est Arist. Quod vero cōpetat quātitari, iā dictū fuit, qm̄ conuenit lineis, nūeris, tēpib⁹, & corporib⁹, & ēt alijs, vt sup̄ficiebus, & motib⁹, neq; his tñ, sed ēt qualitatib⁹, qd pbat Philo-

Gponus, Plato. testimonio in Gorgia, quo in loco pportione assignat inter facultate legale, iudicialē, sophistica, & rhetoricā. addit & pportione inter exercitatoriā artē, medicinā, māgoniā, & coquinariā. Sed tu vide hęc latius in Gorgia, & apud Philoponū, itaq; si pportionale cōe est, quāsitū siue passio quātitatū, ac qualitātū, recte dixit Arist. non eē nominatā naturā siue gen^o cōmune spērū, pportionaliū. Et licet i exēplo nō accepit nisi quātitates, id nihil obstat, cū hoc sit intelligēdū tanq; acceptū ab antiquis, vt sunt oīa exēpla ipsius: antiqui vero id, quāto, & quali cōefecerunt, & ita audiēdū est: quanq; ea est breuitas Arist. vt concise illud proposuerit.

CONT. I.

Cō. 41. CUM de inductionē, i quodā pposito, mentionē faciat Auer. exponēs quēdā verba in tex. 13. inquit, inductionē nō facere nos acquirere p̄dicationem p se, sed tm̄ per accēs. Cui dicto vī id repugnare, q; voluit Auer. i s. ph. cō. 33. nā eo in loco colligit, dari inductionē, q; necessaria est, & de monstratiua. Et est et rō, nā inductione colligit vīa, hęc vero pnt esse ita per se, sicut & per accēs.

SOLVTIO.

INDUCTIO cū sit maneries disciplinæ, nō autē via doctrinæ ex plogo primi ph. ob id ē argumētū cōsolatoriū: nō autē necessārio cōcludēs. Nā, q; necessārio cōcludūt sunt sylh, quibus vult

Auer. pbari quēsitā naturā oc K culta, sed inductio, pbat q̄sitū leuiter ignotū, & ideo valet ipsa plurimū in faciēda fide, hoc est certitudine sensata, vt hī 2. post. tex. 2. Adde & illud, inductionē cōsiderari posse rōne formæ, & rōne materiæ: quo ad formā est augmētatio per accēs, non quidē per se, & necessaria, ob cās reatas: quo ad materiā vero ē aliqñ necessaria, vt si dicas, Socrates ē rōnalis, igitur oīs hō rōnalis. quæ iductio in re necessaria pōt vno solo indiuiduo colligi. Quib^o cōstitutis cessat illa superius adducta pugnātia: nā inductione quoad formā nō pōt eē per se, & necessaria, rōne vero materiæ pōt, & ita etiam pcedit rō adducta pro confirmatione.

CONT. II.

AGENS Auer. disputationē Cō. 44. aduersus Aduēpacem, & Alpharabium de p̄dicato primo, in quodā suo pposito, dicit hęc verba, dem̄rationes, quæ sunt potētia definitiones, sine vllō dubio sunt perfectiōes. certū autē est, q; has dem̄rationes intelligit, ex quibus colligitur definitio solo situ differēs a dem̄ratione, vt ē illa de qua philosophus mētionē facit in 2. poste. tex. 10. siue cōmē. 42. quæ sic cōponit, ob extinctionē ignis in nube fit son^o nubis, tonitrus est ignis extinctio, itaq; tonitrus est sonus nubis. ex hac. n. educit definitio cōtinua q; dicit, tonitrus ē sonus nubis ob extinctionē ignis. Et consilē est exemplum

A plū i s. q̄sito dem̄ratiuo de eclī-
psī, ob terrę īteruētū fit pruatīo
luminis solis in luna, eclipsis est
terrę interuentus, igitur eclipsis
est priuatio luminis solis ī luna.
Ex qua dem̄ratiōe elicīf defini-
tio integra & absoluta dicēs, eclī-
psis est priuatio luminis solis in
luna, ob terrę īterpōnē. sed hęc
definitio ait Auer. in eodē quāsi
ro 8. nō efficitur, nisi sint duę de-
finitīōes, quarū vna sit cōclusio,
alia vero sit principiū, itaq; de-
m̄ratiō hęc simpliciter, quā vult
B hoc in loco esse definitionē porē-
tia, & quā perfectiorē cēteris ap-
pellat, cōstabit duplici definitio-
ne: cui⁹ oppositū voluit Auer. 2.
post. cōm. 20. & 38. vbi aduer-
sus Alpharab. & Auēpa. dispu-
rat de hac re. Amplius si quęsta
sciētīarū sunt, p̄ maiori pte de ac-
cidentibus, vt dicit Auer. 2. post.
cō. 12. 18. 20. 41. 67. 94. & demō-
stratiōes sunt de accītib⁹ p̄p̄rīs
q̄ concludim⁹ de ipsis subiectis,
tūc p̄ dem̄ratiōē nō concludet
definitio, sed sola passionis inhe-
C rētia, vt cū triāgulū cōcludim⁹
hęc tres, lunā deficere, hoīem eē
risibile, &c. q̄ dem̄ratiōes sim-
p̄r p̄nt eē, cū dent cām, & eē, &
n̄ hęc non sunt definitīōes in po-
tentia, qm̄ nō cōcluditur in his
vna definitio, nā cū dico hoīem
esse risibilem ex eo, q̄ est aīal rō-
nale, non possum colligere defi-
nitiōē solo situ differentem, tū
quia conclusio nō est definitio,
tum quia si colligeretur, eēt hęc,
homo est risibilis, propter aīal

rationale, sed risibile cum sit ac-
cidens, fieri non potest, vt hoīs.
definitionem ingrediatur.

SOLVTIO.

NOBILIS profecto est hęc
difficultas, cū in hac oēs pręcla-
ri expositores videantur perple-
xi. Sed hęc contradictio, in prę-
sentia tollitur tantum in funda-
mentis Auerr. nam alius erit lo-
cus, in quo citabitur eadem pu-
gnātia in Arist. ipso: id enim cō-
stabit maxime infra super tex.
22. Auerro. opinio hęc fuit, q̄
demonstratio sit genus triū spe-
E cierum, nempe potissimę, pro-
pter quid, & quia, id autem col-
ligitur in prologo primi phys.
& 1. post. cōmen. 95. & in quę-
stis multotiens. At demonstra-
tio potissima dans cām, & esse
distinguitur secundū magis, &
minus perfectam, qm̄ eā vult eē
osum perfectissimam, quę con-
tinet duas definitiones, alterā p̄
medio, aliā p̄ cōclusionē, dūmō
quę concluditur, concludat, vt
quęsitū naturā ignotū, nō vt
definitio ē, & ea q̄ p̄ medio acci-
F pitur, accipitur non vt definitio
sed vt cā dans, p̄pter quid, de ea
definitione, quę cōcludit: id autē
habet in 1. & 2. & 8. quęsito de-
mōstratiuo, necnō 2. Post. cōm.
37. vbi dicit, nō posse definitio-
nē naturā occultā alia, rōne in-
notescē, quā p̄ dem̄ratiōē, dū
mō eius mediū sumat, tanq̄ cā il-
lius concludendę definitionis.
Quod autē hanc velit eē p̄fectissi-
mam osū, id copiose colliges

Gex 8. quæſito, vbi ait hanc voluiſſe Ariſt. pro ſcopo libri Poſt. cæteras autem eē æquiuoce demōſtrationes. Quod vero hæc largiat definitionē ſolo ſitu differētē, eodē ē in quæſito oñdit, & in prologo primi Poſt. ait, conſiderari in lib. Poſt. demōſtationē, vti ex ea colligitur cōceptio, & formatio, hoc eſt definitio. Et 2. Poſt. cōm. 33. ſcribit, ea quæ ſunt 1. poſte. fuiſſe dicta ob ea, quæ dicuntur in 2. quod ſane dictū pcedit ex eo, quod voluit de definitione, nam Auer. tenet ſubiectū 2. lib. poſte. eſſe definitionē; quæ poſt factam demōſtationem educitur, itaq; demōſtatio nō erit perfectiſſima demōſtatio, niſi tradiderit definitionem ſolo ſitu differentem. atq; hoc vī eē ē dictum ex Ariſt. ſententia: 2. poſt. text. 9. vbi agens de modo, quo educitur definitio per demōſtationem, inquit, eā non demōſtari, ſed educi quotieſcūq; medi⁹ terminus fuerit rō perfectā, nā ille dabit quod eſt, & pp quid, & ex eo ē apparebit definitio, nō quā demōſtetur, ſed quia ſil' innotſcet eum ppter quid. Ex his itaq; cōcludamus recte voluiſſe Auerr. demōſtationē illā eſſe perfectiorē cæteris, quæ eſt definitio potentia. & in hoc nō eſt dubitandū. Verū non tollitur ob hoc, etiā dici poſſe demōſtationem ſimpliciter eam, quæ paſſionem cōcludit de ſubiecto, qñ præſertim paſſio erit naturaliter ignota, & demōſtrabitur medio, qui ſit

cā formalis ſubiecti, & rō dans ppter quid de paſſiōe. id. n. eſſe neceſſarium colligitur. 1. de aīa. 11. 4. phy. 31. 1. poſte. 5. 2. poſte. 9. ſed hæc demōſtatio paulo cadit à perfectione primi generis: potifſima tñ dī rōne quæſitorū, qm̄ dat cām, & eſſe. id. n. requiritur ad demōſtationem ſimplr, ex 1. poſte. cōmen. 5. 95. & quæſitis, necnon in Epith. logicis cap. de demōſtatione. Vtrū vero ex hac colligi poſſit definitio ſolo ſitu differens, necne, qō eſt non parua inter modernos. Nam maior pars vult q; ſic, credētes impoſſe eſſe, vt ſit demōſtatio ſimplr, quæ non ſit definitio potentia. Et ob id cogunt dare exēplū illud demōſtationis concludentis paſſionē hoc mō, aīa rōnale mortale eſt riſibile, hō eſt aīa rōnale mortale, ergo hō ē riſibilis. quā demōſtatione cōſtituta; aiūt, inde elici definitionē ſic, hō eſt riſibilis ob aīa rōnale mortale. ſed pace horū dixerim, hanc nō eē definitionē hoīs, qm̄ riſibile, cum ſit accñs, non pōt eſſe pte hoīs, neq; ei⁹ definitionis, nā accñs definit ſubiectū, nō aut ſubiectū accñs. 1. poſte. 9. & 7. met. 17. Alij vero non hoīs, ſed riſibilis, aiūt colligendā eſſe definitionē, adeo vt ſit dicendū riſibile eſt hoīs aptitudo, ob aīa rōnale mortale. ſed hæc ſolutio difficilior eſt prima, tum qm̄ neceſſe ē vt aptitudo nouiſſime apponāſ. in definitionē, quæ in demōſtatione non fuit accepta; item qm̄ definitio

Anitio non ad quæsitū, sed ad subiectū est referēda, sic, n. facit Aristot. 2. post. tex. 10. ubi tonitruū accipit, p subiecto, sonū nubis, p prædicato, extinctionē ignis, p medio, dicitq; tonitruū definitio nem sic colligi, q; sit son⁹ nubis ob ignis extinctionem, quæ definitio subiecti est, hoc est minoris extremi, loquor de definitione solo situ differente: nā definitio, quæ medius est, ea est rō, hoc est cā dans, ppter quid prædicati, ex 2. post. 9. Quamobrem dicerē ex ea demonstratione, quæ dat passionem de subiecto non esse necessarium, vt inde educat definitio solo situ differens, hoc est ea, quæ duabus conficitur definitionibus imperfectis: nisi de ipsa velimus concludere definitio nē, id aut secretū est, qd' me docuit Auer. in 8. quæsito. Nam ponamus passionē esse occultā ex sui natura, tunc si concludat p medium dantem cām, & esse illius, pculdubio p demōstrationē simplr erit cognita, ex qua diximus, non esse necessariū, vt colligatur definitio solo situ differēs, si vero hæc passio fuerit nota, & ignota eius quidditas, ea concludet per medium, quā dī cā illius quidditatis, & erit demōstratio simplr in primo gradu, quæ dabit nobis definitionem solo situ differentē: hoc mō. ob aīal rōnale mortale est aptitudo hoīs naturalis ad ridendū, risibilitas est ppter aīal rōnale mortale, ergo hæc est aptitudo naturalis hoīs

ad ridendum. Notum est, q; me dius terminus est definitio risibilitatis, & etiam est ratio dans propter quid prædicati in subiecto, & est pars definitionis perfectæ risibilitatis. item conclusio est alia imperfecta definitio, ex quibus duab⁹ colligitur integra definitio solo situ differens sic, risibilitas est naturalis aptitudo hoīs ad ridendum ob animal rationale mortale. Sed redeundo ad contradictionem, dicim⁹ hoc nō negasse Auer. locis proxime adductis, qm̄ differit aduersus Alpharabium, qui credidit definitionem posse concludi, vt definitio est per medium, quæ sit definitio, verum cum definitio sumat agnē, & dīa, quæ forma est, & vnus rei est vnica forma, ob id vult, qd' quid est per aliud q; quid est nō posse demāri, & si demōstreē erit petitio principi. Sed dū ponimus definitionē concludi per demōstrationem, dicimus id fieri de imperfecto, q; quid est, vt quæsitum est non de finitio, & p medium qui ē cā illius dās pp quid, nō quid. Ad cōfirmationem puto me iā satis rōdisse ex Auer. fundamentis, ideo hæc missa faciamus.

CONT. LIJ.

AGENS Auer. de p̄dicato primo, vult gen⁹ non posse p̄dicari, nisi ipsam arctem⁹ per aliquam notā, siue particulā. habere vim limitandi. ver. gra. animal non potest p̄dicari primo, & quatenus ipsum de homine, quoniā

Contradictionum

G pluribus alijs cōpetit spēs⁹, qđ aut primo prādicatur, recipro- cū, & conuertibile esse tenet, vt dicit Arist. in tex. 14. & cōm. 42 & 43. si vero dixerimus hominē eē quoddā animal, inquit Auer. prādicatio est prima, quod non de ligno particulari intelligit He- braeus interpres, sed de aliqua li- mitatione contrahente, vt re ve- ra intelligere debem⁹: verbi cau- sa, dum dico, homo est animal cōgitatiuum, vel aliud simile: sic enim genus efficitur conuertibi-

H le cum specie, & prādicatiōe primam constituit: oppositum autem videtur voluisse Auer. in quēsito tertio, vbi genus videt cōcedere, posse, simpliciter pro- latum, prādicari primo de spē.

SOLVTIO.

PRIMUM, apud Auer. latius interdum, interdum pressius ac- cipitur, latus est id quod de oī, & per se dicitur, vt hęc ppō, hō est aīal, hō est corpus, hō est sub- stantia, & sic de ceteris, in qua si- gnificatione vult genus absolu- te prolatum, de specie prādicari posse. At primū pprie acceptū est de omni, per se, & quatenus ipsum, & hoc necessario vult cō- uertibilem prādicatiōe, vt col- ligitur ex Aristō. 1. post. tex. 14. & in prāsenti commen. intelligit Auer. & hoc pacto genus ab- solute non dicitur de specie vna primo. Qua distinctione etiā de- fendere possum⁹ Themist. 1. po- st. cap. 12. qui genus de dīrīs, & spēsbus vult vtrūq; prādicari, nam

vel genus ipsum limitatū accipit, vt iā dictū ē, vel si absolute intel- ligit, cōem accipit significatio- nē primi siue vtriusq; prādicati, nō ppriā, licet sint, qui dicāt genus accipi à Themist. non respectu vnius dīrīs, vel spēs, sed oīum, et sic cōuersim prādicari, dīq; re vide- tu exēpla apud authorem ipsum.

CONT. LIII.

HOC commētum vtrūq; scātēre quāmplurimis cōtradictiōib⁹. prima ē, qm̄ exponēdo textū, vult qđ oē necessariū sit eēntiale: id. n. vtrūq; Auer. negauisse cō. 28. & 29. vbi vult de omni, per se, & quatenus ipsum, eēntiales cō- ditiones necessariā, quare cum à specie ad genus teneat illatio, & nō ex opposito, dicim⁹. n. est hō ergo aīal, nō aut ē aīal, ergo hō, pariter valebit si dixero, est eēn- tiale (ē aut eēntiale idem, qđ p se apud Auer.) igit ē necessariū, nō aut necessariū ē igit eēntiale. Nā hęc ppō, coru⁹ ē niger, nix ē a- ba, risus, hoc est cōsensus emētis & vendentis, (vt vtrūq; exēplis ip- sius Auer.) sunt ppōnes necessa- rię, non tñ eēntiales. Alia est cōtradictiō, dū inquit, mutuam prādicatiōe, pprietatū eē necessa- riā, v. g. si dixero, risibile est disci- plinabile: & tñ vult eam paulo post eē accūtālē, vt hī ēt 2. post. cōm. 38. Tertia est, qđ in fine cō- menti dicit, prādicatiōe gñis de spē nō eē necessariam simp̄r, & tñ voluit prādicatiōe gñis de spē esse in primo mō p se, vt licet p- spicere in 1. post. commen. 30.

A SOLVTIO.

AD priorem contradictionē puto me satisfecisse in præcedētibz sup. c. 35. vbi diximus necessariū accipi bifariā, communi & propria significatione. Cōmuni est id quod semper est, & est ipsum dici de omni & illud qđ habet admixtum id, qđ est per accidens, quo mō voluit necessarium in plus se habere quā essentialē, ac significatione propriē dicta, necessariū est, quod nullo pacto habet permixtum id qđ est per accidens & contingens, & hoc appellat necessarium essentialē et simpliciter, tale vero est, de quo loquit in hoc cō. & superius etiā in cō. 35. aduersus Alpharabium. Exemplū est autem si dicas homo est animal rationale mortale. Ex quo patet qđ necessarium hoc simpliciter non potest esse nisi qñ prædicatur tota definitio de definito, vel differentię conuertibiles, vel accidētia propria, in his. n.

C nihil est qđ sit per accidens. qñ sunt prædicationes de omni, per se, & primæ. Vnde veritas colligitur illi⁹ regulę, quę dicit, Ens necessarium nullā habere possibilitatem, 2. cō. c. 33. & 34. item 12. Met. c. 3. & 9. Met. com. 37. quicquid voluerit Auicenna, qui necessarium posuit vel ex se, vel ex alio. 3. cap. de substantia orb. Nō est autē sic dum prædicatur Genus de specie, quoniā licet animal sit res necessaria homini, hō tñ est res contingens animali, et

iccirco dū dico, homo est animal, hæc propositio non est simpliciter necessaria, qñ species cōtingit generi, & ideo est necessaria sū vnā partem, sū aliam est per accidens. Quibus, constitutis patet solutio primę & tercię cōtradictionis, nam cum dicit, omne necessarium esse essentialē, hoc accipit in significatione propria, cumq; dicit genus non prædicari necessario de specie, intellige sū vtrāq; partem & simpliciter, & cum dicitur genus per se dicere specie in primo mō, cōcedas, sed addas, qđ non oīs prædicatio primi modi est necessaria simpliciter, sed illa ī qua tota definitio prædicatur, vel differentię conuertibiles. Genus autē cū nō conuertatur cum specie, non facit prædicationē simpliciter necessariā, neq; primā, qñ species accidunt generi. Ad scđam vero cōtradictionē, respōdet ipse idem Auer. in hoc loco, dicēs, quod mutua prædicatio, pprieturatum est necessaria, non quidē simpliciter, sed p accidens, quocirca nota, qđ hæc prædicatio est necessaria, cū dico, Risibile ē disciplinabile, qñ termini hērent inuicem de omni, et ob id est necessaria, verum est per accidēs, qñ nō est naturalis prædicatio, vt habetur. 1. Post. tex. 35. vbi dicitur, accidens de accidente prædicari præter naturam, & per accidēs, nam iccirco hæc est vera, Risibile ē disciplinabile, quoniā vtrūq; per se inhæret tertio cuidam

A dam, hoc est subiecto, non autem ex se. nec tamen sequitur hac stāte solutiōe, vt vera sit opinio Auicennę, quę à nōnullis falso adscribitur ēt Alexandro, q̄ necessarium aliud sit ex se, aliud ex alio. quę distinctiō quo modo falsa sit dicēda, vide in lib. de substantia orb. cap. 1. & 3. itē. 8. Phy. c. 79. 12. Me. c. 41. 5. Me. c. 6.

CONT. LIIII.

C. 5. 46. Dicit Auer. vnus rei non posse ēē nisi vnā demōnem, redditq; cām duplicem, prima est, q̄ demō conuenit operi naturę, cum autem natura rei sit vna in singulis, videtur & vnā ēē demōnē, secūda rō est, vni⁹ rei vna ē definitio. itaq; vna erit & demō. Sed oppositū habes ex Arist. & Auerr. multis in locis, 1. Post. tex. 43. & c. 179. 2. Poster. tex. 25. quibus in locis colligitur vnus rei plures esse demōstrationes & causas, immo priō Post. 43. dicit eiūsdē rei posse fieri demonstrationes duas p̄ medios oppositos. Amplius. 2. Ph. 27. infra, et. 2. Poste. 11. quatuor sunt genera causarū, p̄ quas demonstramus, igitur si quid erit constās pluribus causis, vt sunt maxime res naturales, q̄ à quatuor causis fiunt, eiūsdē rei plures erūt demōnes, & hac videt fuisse multorū latinorū opinio, Apollinaris p̄sertim et aliorū.

SOLVTIO.

Hoc in loco Auer. intelligit demōnem simpliciter, quę metrum & mensura est aliarū om-

nium, & hac nō nisi vna in vno genere concedi debet. nam hęc constat ex primis, veris, etc. hęc autem in eadē re nō sunt plura, amplius cum medius terminus sit vera causa essendi & cognoscendi, dans quid & p̄ quid, talis nō pōt esse nisi vnus, hoc est, forma rei, quę vnus vnica est, & ob id recte dixit, vnā esse demōnem, ex vnitāte operis naturę, & ex vnitāte definitionis nam opus naturę est, vt vna res non habeat nisi actum vnū & vnā formā, & cum potissima demō sit definitio in potentia, idē patet q̄ si perfecta definitio est vna vnus rei, q̄ vna itidem erit demō. Sed cum dicitur alibi voluisse plures demonstrationes, eo in loco accipit demōnē pro quolibet necessario syllo, et sic ad rationem dicas, posse aliquē demonstrare per quatuor causas, sed vna erit simpliciter tātum, reliquę p̄ quid, vel qd, vel ēt demōnes logicę, quę autem dicantur logicę demonstrationes, vide. 8. Phys. cō. 70. & 1. cō. 70. 4. Phy. 87. 2. de Generatione animalium cap. 6.

CONT. LV.

OSTENDENS Arist. de demonstrationē cōstare ex necessariis, in quodam rōnis proposito, supponit mediū in syllo posse corrumpi, & integer seruari syllos. Sed oppositum videtur voluisse. 1. Priorum cap. 29. vbi agens de abundantia medij, significat medium esse prācipuā partē

A partē totius sylfi, quamobrem medio corrupto, non vñ conseruari sylfus, immo corrumpi & labefactari penitus: & idem vñ voluisse, i. Poste. tex. vltimo, vbi solertiā ait consistere in mediū inuentione. Nam recte dicūt nostrę, in medio vim totam rōnis consistere.

SOLVTIO.

INTELLIGE medio corrupto seruari sylfū, non quidē vt corrumpatur sylfo, quoniā dempto medio, absq; dubio tota ratio perit, & corrūpitur, sed vult vt pereat medius in re, v.g. dicas syllogizando, omne currens est animal, homo currit, ergo hō est animal, iam potest corrumpi medius in esse, hoc est qd nullus hō currat, quiescēte quo libet homine & animali, & tamen conseruabitur ille idem syllogism⁹, p̄xime factus à nobis.

CONT. LVI.

Tex. 17. VULT ex ambabus propositionibus, contingentibus posse sequi necessariam conclusionē, quō ad modum ex vtraq; falsa propōne, potest vera sequi conclusio, exemplū ex contingentibus, Album est animal, homo est albus, hō est animal. Exemplū ex falsis, lapis est animal, hō est lapis, hō est animal. Oppositum vñ voluisse, i. Priorū cap. 13. vbi necessariam conclusionē noluit sequi & vtraq; cōtingēti.

SOLVTIO.

T SOLVIT hanc cōtradictionem Auer. in cō. 49. vbi inquit,

Arist. itellexisse hoc loco mixturem & illationē per accidēs, qm̄ si ex ambabus contingentibus, sequatur conclusio necessaria, vt ēt ex falsis vera, id est ex accidenti & non per se, qd dicit ad hominem, ostendens demonstrationē cōstare ex necessarijs. At. i. Priorū Arist. dans regulas per se, & quæ tenere debeant in omni pposita materia, iure repellit hanc accidentalē mixturem ab eo libro, nā scia non est, de his, quæ sunt per accidens. i. Poste. tex. 18. 19. & 7. Met. c. 55. Et

CONT. LVII.

CONCLVDENS Arist. & Tex. 19. Auer. simul veram demōnem constare ex necessarijs essentialibus, hoc est per se, concedūt demōnem quia, posse fieri ex necessarijs nō per se, verum nominans Arist. ipsam demōnē quæam vocat sylfū signi quasi qd nolit eam posse dici demōnē, cui etiā interpretationi adstipulatur Auer. in cō. 55. dicens, demōnem signi nō esse veras aut summas demōnes. in quā sentētiā vñ accessisse Themist. 2. Poste. cap. 30. vbi ille ait, dum ā causa ad euentū rōcinando procedimus demō est, dū vero ab effectu progredimur ad causam sylfus est. Sed oppositū voluit Arist. re. 30. vbi sciam & demōstrationē diuidit in pp quid & quia, & Auer. aduersatur Auic. in cō. 55. & in. 6. q̄lito, qm̄ Auicennas existimabat demōstrationem, quia non esse demōstrationem.

Contradictionum

Gstrationem, quod Auer. non patitur esse dicendum.

SOLVTIO.

ET si in. 6. quæsito plura dicta sint, & l. c. 95. primi Post. de hac Auer. et Auic. controuersia, quantum tñ pertinet ad contradictionis formā, dicerem, Aristot. Appellasse demonstrationē q̄a, sylłm signi ex suo consueto artificio. Cum. n. hic dem̄onem vellet constare ex necessarijs & per se, patet ipsum animo continere perfectam ideam demonstrandi, qm̄ eius scopus ē dem̄o simpliciter, à tex. 1. vsq̄ ad 30. primi huius libri. Itaq̄ cum demōstratio quia, non habeat constare ex his essentialibus, ppōnibus necessario, ob id eā appellauit syllogismū, quod per cōparationē tñ est audiēdum, nempe illius quæ perfectissima est, & idem voluit Themist. Cum vero demonstratio quia & ipsa ex necessarijs cōstet propōnibus, nō autem ex Sophisticis vel probabilibus, iccirco voluit Aristot. & Auerr. eā ēt posse dici demōstrationem, quo modo eā in genere cōi accipit in tex. 30 & ob id dicit Auerr. in com. 95. q̄ licet dem̄o quia, sit imperfecta, nō tñ excluditur à genere dem̄ones: & ratio est, qm̄ perfectū & imperfectū possunt cadere sub eodem genere & maxime sub genere analogo: qđ non vidit Auicennas, volens dem̄onem quia nullo pacto demonstrationem esse dicendam. Et si dicas, quo

modo etiā analogice potest de m̄fo quia dici dem̄o, si non accipit definitionem dem̄onis? Etenim. 1. Poster. tex. 5. definita est dem̄o sic, q̄ est sylłs faciēs scire per causam, at dem̄o quia non fit à causa, igitur non habebit nomen dem̄onis: nam cui nō competit definitio. eidem ēt non conuenit definiti nomē. Diccas illam definitionem citatam in te. 5. esse dem̄onis potissimæ primū, deīde & ipsius propter quid, nō āt quia, qm̄ ibi definit nomen dem̄ationis pro primo analogato vt colligit ex Auerr. in. c. 7. & sic dem̄o quia, nō est dem̄o, qm̄ non ea est, quæ ibi speciatim definitur, cum autē eā vocamus demonstrationem, p dem̄onē intelligimus sylłm facientem scire in communi significatione, quæcūq̄ ea fuerit scia, dummo ex necessarijs constet propōnibus. Nam oīs sylłs cōstās ex necessarijs est demōstratiu⁹, vt patet etiā his, qui modicū in dialecticis exercitati sunt, quo modo Auer. ēt logicam appellat dem̄onem sylłm necessarium qui ex cōib⁹ procedit, vt fuit ratio Brisonis, quod habetur, 2. de Gene. Anim. cap. 6. 1. cœli cō. 70. & alibi. Quod vero attinet ad argumētā Auicenn. quibus ille demolitur dem̄onē quia, id postea veniet dilucidandum super tex. 30. & com. 59.

CONT. LVIII.

IN vniuerso hoc cōtextu p. Tex. 20
ponit sibi Arist. hanc intentionē

A q̄ scīæ demonstratiuæ & ipsa quoq̄ dem̄so nō transcendunt de vno genere in aliud: & tamē huic oppositū dicit & obseruat in pluribus locis. Primū in hoc eodem tex. concedit eadem esse principia diuersarū scientiarū, ex quibus demonstramus in illis. Amplius in te. 23. dicit principia propria scīarū hīc cōia in quibus cōueniant. Item in tex. 24. concedit vsum eorū principiorū, quē pluribus competunt scientijs disparatis, vt illud, si ab

B æqualibus, æqualia demas, remanentia sunt æqualia. cum autē hoc p̄cipium sit cōe tā Arith. quam Geometrē, videtur ex eo fieri posse transitum ex vno genere in aliud. & istud ipsum qđ dicit de cōibus principijs hic, ēt reppetit in te. 27. Præterea in te. 30. circa finem, admittit naturalē agentem de Irīde, transcendere ad perspectiuam, et chirurgū ascendere ad Geometriā, in cognitione vulneris circularis. Accedit q̄ Arist. videtur concedere trāsītū à Philosophia naturali ad Geometriā & Astrologiā in materia de corpore celesti, & astris & eorum accidētibus. 2. Phy. tex. 16. & 17. item cōcedit Arist. 1. 1. Post. tex. 27. Metaphysicū & Dialecticū posse de oīb⁹ differere. immo officiū eorū est probare principia scientiarum vt scribit Auerr. in Paraphrasi Met. tract. 1. cap. 1. at hoc nō pōt fieri sine transitu, qm̄ & 1. Phy. agēs philosophus de principijs

naturalibus, postponit naturalē D habitū, & ad diuinū ascendit, vt confutet negantes motum et plura entia. Hæc autem oīa videtur fieri trāsītū, & inordinato quodam motu rationis, & tū hic, p̄ceptū proponit non esse de vno genere ī aliud migrādū.

SOLVTIO.

OMMITTO in p̄sentia q̄ stionem de trāsītū scientiarum qm̄ hoc in loco solutiones tantū contradictionum mihi proposui. vbi animaduertendū est, q̄ principia cōia potentia nō actu E ingrediuntur dem̄onē, ex quo habes q̄ principia cōia nō sunt ea quē transitum scientiarū prohibeāt, id. n. munus est propriorum p̄cipiorū. Quare si dicat Arist. in hoc eodē te. posse principia eē eadē plurib⁹ facultatibus, illud veritatē habet de p̄cipijs communibus non proprijs: nā quæ prohibent transgressum ea sunt, subiecta, q̄sita, & propria principia. Quod autē principia communia actu non ingrediantur dem̄onem est Arist. in tex. F 24. vbi dicit, hæc fm̄ proportionem venire in vsum scientiarū. item tex. 26. idem serē habet de principijs cōtradictionis, q̄ contracta & non cōia vtilitatem p̄bent demonstrantibus. Ex quo habes concilium cum prima, secunda, tertia, et quarta autoritate in contrariū adductis. Qđ si velis cognoscere, quo modo illud principiū, si ab æqualibus, æqualia demas & c. licet sit cōe Arith.

Contradictionum

G Arith. & Geometrix, non tñ sit causa transcendendi de genere in gen⁹ legas oīno ea, quę copiose in hoc proposito colligit Auerr. in quęsito. 5. vbi ait, tales propōnes nō esse vniucas q̄ cōtinuo & discreto cōueniunt, licet postea analogice contrahantur, vt cū dicimus, si ab equalibus, numeris vel lineis, equalia demas, quę remanent sunt equalia. Ad hęc ēt pertinet id qđ dicit. 1. Poste. c. 74. sed redeamus vnde digressi sumus. ad quintam cōfirmationē dicerem q̄ naturalis si transcendit ad perspectiuum in quęsito de Iride, hoc cōtingit, in eo casu, cum differētia modi cōsiderandi, nā de Iride, naturalis cognoscit quod est, perspectiu⁹ vero dat propter quid, ita nō est idē modus & ratio, pariter chirurgus nō facit transitū aq̄ Geometriam in vulneribus circularibus qm̄ chirurg⁹ cognoscit de illis vulneribus q̄ tarde sanant, sed Geometra ex suis principijs dat huius quęsiti causam & pp̄ quid, id aut̄ non est transcēdere, sed subalternari, non q̄ chirurgia sit simplr̄ subalternata Geometrix, ne. p̄ naturalis scīa perspectiu⁹, sed habent particulare subalternationē siue ordinē, quo ad ea q̄sita, q̄ sunt illis cōia. Cū vero in sexta rōne dī, q̄ idē q̄sitū vī cōe Naturali & Math. qm̄ vterq̄ dignoscit accidētia Solis & Lunę, ibi solb hī manifesta, q̄ hęc nō eadē rōne considerantur, nā naturalis huius cōsiderat

cū transmutatione, & materia, **K** Mathematic⁹ vero vt ab illis abstrahunt. Vnde Auer. 1. Poste. c. 59. inquit Physicus considerat cōeli figurā et ēt Astrologus: sed Physicus eā noscit vti cōelū est finis naturę: Astrologus vero vt est ā materia immunis. postremo ad vltimam rōnē dicas, licet Logicus & Meth. probent principia oīum scīarū, non ex hoc tñ fieri trāsītū. Nā transitus est inordinatus motus rōnis ab vno genere disparato ad aliud, in quibus, nō est ordo, vt. v. g. si procedas ā numero ad lineas, cū inter hęc non sit ordo necessarius, ob id dī transgressus: nō aut̄ sic res se habet in sciētīs proprijs ascēdētibus, ad cōes, qm̄ ā proprio ad cōe est ordo necessarius, aut ad minus vtilis, itē non est trāsītus dum particularis ars dat principia artis cōis sub qua cōtinetur, vt facit Physica & Mathematica q̄ dant principia Mathematico: nā Physicus dat illi sub stātiās abstractas & Mathematicus earū numerū colligit, hoc est Astrologus: qm̄ vt doctissime Auerr. hēt. 1. Poste. c. 60. Ars propria dat cōi principiu essendi hoc ē ā posteriori, & cōis dat proprię principiu cāe & ā priori quę dīg ratio trāsītus nō est, sed quomodo id fiat, vide latius in cō. nuperrime citato. Artes vero communes duę sunt, Metaph. & Dialectica: vt colligitur 1. Poste. 27. & com. 60. & 70. & ratio est, qm̄ Metaph. cōsiderat

Ens

A Ens ut Ens, & ita rōne obiecti dicitur scīa communis. Dialectica vero & ipsa cōsiderat vniuersum Ens, quatenus sub disputatione cadit, (non. n. hic per dialecticam Logicam itelligas, sed eam Logicæ partem, quæ disputat & disputādo solam victoriā sibi pro fine pponit, ut dicitur 1. Poste. cō. s. 4.) & iccirco ambę sunt scīę cōmunes, applicabiles singulis alijs, ordine existente inter illas, & ob id non efficiūt trāsitus, quem Arist. demolit. Disserunt vero illæ facultates inter se tribus differētijs, ut docte colligit Them. 1. Post. cap. 24. prima est, qđ Dialectica interrogat, Meta, vero non. Secunda est, qđ Dialectica nō habet genus, subiectum sibi determinatū, id autem habet Metap. Tertia est, qđ Dialectica dum ratiocinat, utitur pponib; probabilib; Metaphy. utitur necēssarijs. Et hoc ēt vidit Auer. 40. Phy. c. 87. vbi ait rōnes logicas, hoc ē dialecticas extraneas esse, hoc ē a rebus externis & per accidens colligi. Addit et Arist. fieri posse transitum in scientijs proprijs ac specialibus, vbi vna subalterneretur alijs, quo modo Arith. Musicę & Geometrię, visualis subalternata dicitur. In quo casu superior prestat principia & causas inferiori, cum principia subalternata sint problemata et conclusiones subalternantis. Nam id constabit postea suo loco. Ex qbus cōcludas, dari transitum de scīa

propria in communē. Item ex vna speciali & propria scīa ad aliā ferimur si subalterne fuerit, vel si duę scīę fuerint ptes eiusdem facultatis cōmunis, ut Medicinæ pars quæ docet purgare & illa quę docet alere ægrotantes. Adde etiam interdū transcendere disparatas artes in aliquo speciali theoremate, sed cū differētia modi considerandi, ut in casu de Iride, & de vulneribus circularibus dictum fuit, vbi in vno concurrunt Physicus & Perspectives: in alio chirurgus & Geometra: cæterum in alijs casibus, vitiosum reputat Arist. trāsitus, qm̄ procedit ex his quę p accides sunt, & demōnes cōstarent, si fieret transgressus, ex probabilibus, & accidentalibus rebus: qđ Philosophus pro falso assumit, cum toties dictū fuerit demōnem constare ex his quę per se sunt & essentialia.

CONT. LIX.

HABET Auer. in expositione tex. 20. in quoddam suo proposito qđ maior pars demōstrationum simpliciter sit de accidentibus essentialibus, quam sententiam obiter dixit. 2. Poste. c. 41. 47. 04. & in quaesito. 3. sed contrarium videtur voluisse. 2. Poster. com. 12. vbi ait, demonstrationes simpliciter fieri proprijs & semper, & aliquñ addit, immo semper. Hęc. n. verba videntur pugnare inuicē, pter id qđ incōstās & dubia est regula.

nam

Contradictionum

Gnam si dicit demōnem pro maiori parte fieri de accidentibus & semper, aut falsa erit prima pars vel secunda huius p̄pōnis.

SOLVTIO.

Si conclusiones demōstratiuæ sunt quæ sita sc̄iarum speculatiuarū quod oēs concedūt, & expresse colligitur ex. cō. 1.

2. Postea, proculdubio vidēdum est, quō hęc quæ sita se habeant, vt inde habeamus & nos, quo pacto demōnis conclusio fieri pōt, in sciētīs maiori ex parte

Hconcludunt accidentia de subiectis, qm̄ inter subiectū & accēs proprium, iterponitur qd̄ quid est subiecti, qd̄ est cā dans propter quid de illa accidentium inherētia (vt aiunt) in eorū subiectis. Nam Arist. primo de Anima tex. 11. expresse voluit quod quid est subiecti esse principiū quo scimus illius accidentia. Et 4. Phy. tex. 31. laudat eam definitionē, quæ dat quid de subiecto definibili, & p̄pter quid de eius accidentibus. Item. 2. Post. tex.

I8. vult Arist. verā definitionem dantem quid rei ex substantiis libus, et largiri p̄p quid, nam inquit, si definiamus tonitruū q̄ sit sonus nubium, hęc definitio cum procedat ex accidentibus rei, dat solum quid nominis: sed si dixeris, tonitruum esse extinctionē ignis in nube, hęc definitio dat quid et propter qd̄, nam quid est tonitrus? est extinctio ignis. p̄pter quid nubes tonat? ob ignis extinctionē. Ex his ita-

que concludo, q̄ formale principium & definitio subiecti, est et causalis ratio passionis, dans illius propter quid & quid simul & hęc est causa, q̄ maior pars demōnum dat nobis inherētiā accidentium propriorum de eorū subiectis, & ideo si talia accidentia sint nota quo ad esse & non propter quid, notificātur per demōnem causā tm̄. Si vero fuerit ignota quo ad eē & propter quid, notificant per demōnē simplr. Et tales demōstrationes à nostris vocātur de-

Lmōnes afferentes quæ situm cōpositū, qm̄ prædicatio accidentis de subiecto est quæ sita cōposita, quæ dicitur, quod, ab Arist. 2. Post. tex. 1. Tales aut̄ in sciētīs sunt frequentissimæ vt dī. 1. Post. c. 57. & ob id Auer. dixit, pro maiori parte demōnes eē de accidentibus. Interdum aut̄ contingit, sed lōge rarius, vt nō passio de subiecto concludatur, sed passionis definitio nominis, per cām mediam, quam Auer. in. 8. q̄sito cām vocat extra qd̄. **M**ditatē, sed loco formalis assumptam, vt idem asserit, 1. Post. c. 33. Huius secundi generis demōstrationis exemplum dat. Arist. in. 2. Post. te. 8. dicēs, ponamus, q̄ Tonitrus vel et Eclypsis habeat duas definitiones, vt re vera habent: quarū vna sit nominis, v.g. tonitrus est son⁹ nubis, alia vero sit, rei & essentialis, Tonitrus est ignis extinctio, tūc ait, primā esse demōnis cōclusionem,

- A** nem, secundam vero esse principiū, quā hęc in demonstrabilis est, & immediata, illa vero mediata, idē at fit demō hoc mō, ob extinctiōē ignis fit son⁹ nubes, Tonitrus est ignis extinctio, igitur Tonitrus est sonus nubes. Item si dixero Eclypsis est privatio luminis Solis in Luna, hęc est definitio nominis dans solū quid est: si vero dicas, Eclypsis ē terrę obstructio, hęc definitio dat quid & pp quid, et inde fiet demō sic, ob terrę interuentum
- B** fit privatio luminis Solis in Luna, Eclypsis ē terrę interuentus, igit Eclypsis est privatio luminis Solis in Luna. Patet ex his duobus exemplis, q̄ demō aliquā concludit definitionē de definito, dū definitio est quid nominis tm̄, qđ fuit in causa vt diceret Auer. demōnem pro maiori parte esse de accidentibus, ad dñam eius quę dat definitio nē nominis: & q̄ hęc sit demō potissima, nō est dubitādū qm̄ Arist. 1. Poster. tex. 22. dicit, esse vnā definitionē quę est cōclusio demōnis. & 2. Post. 10. idē habet latius. item Auer. in. 8. q̄lito vult demōnē concludentē definitionē per cām extrinsecam, eē in primo ordine demōnē simpliciter. Sed talis demō non est admodū frequens & à nostris dicitur demō dans quæsitum simplex, qm̄ in conclusione dat qđ nominis, etenim quæstio quid, est simplex quæstio ex Arist. 2. Post. tex. 1. sed redeundo ad con-
- tradictionē dico, q̄ dum Auerr. **D** inquit q̄ immo semper demō est de accidentibus, illud venit intelligendum, qm̄ ēt dum concluditur definitio, per demōstrationē, talis definitio est ipsius accidentis non substantię, tū quia substantia nō pōt demōstrari. 6. Met. tex. c. primi, quare nec eius vlla definitio: tum ēt qm̄ ex exēplis dictis de Tonitruo & Eclypsi, patet q̄ ibi concludit definitio, passiōis, dās purū quid, per eam quæ dat propter quid. Ex quo possumus ēt asserere demō **E** strationē non tm̄ esse de accidentibus pro maiori parte, sed etiā semper: Qm̄ siue passio de subiecto demonstret, siue definitio passionis, semper conclusio demōnis pōt dici esse de accidentibus. Sic. n. mihi liceat Auerr. per ipsum met̄ interpretari. Quæ expō & cōcordia, si placet gratias agam & quidem immortales Deo opt. Max. ingeniū meū qualecunq; illustrāti: sin minus, excogitata erit solutio ab alijs,
- F** quæ neq; Aristot. peruerat, neque incōstātē reddat Auerr. aut ēt ineptū: quemadmodū ineptissimū reddidit, ea explicatio, q̄ voluit iuxta nonnullos, ea verba, { pro maiori parte & semper } audiēda esse de accidentib⁹ q̄ per demōnē asserunt, vt sensus sit, demōnē esse de accidentibus, q̄ sunt pro maiori parte, vt Lunę Eclypsis, & de his q̄ semper sunt, vt risibile in hoīe, & sic de cæteris. Nam si id acciperet Contr. Tom. I Auer.

Contradictionū m

G Auer. nō exprimeret, nisi demōstrationem dantem accidens de subiecto, non autē dātē definitio nē accidentis, quā tñ p̄cipuā, immo p̄stantissimā aliarū voluit esse in. 8. q̄sito, & i vniuerso commētario secūdi libri, quod latius videbimus i contradictione tex. 22. huius primi libri.

CONT. LX.

Tex. 21. Hoc in loco Philosophus p̄bat scīam non esse de rebus corruptibilibus, qm̄ vult scīam esse de his quę sunt eterna, non autē

H corruptioni obnoxia, vt patet cuilibet textum considerāti. At ea citari solet trita et communis contradictio, scīa naturalis est vna ex scientijs speculatiuis & vtentibus demōne, & tñ hæc dicitur esse de rebus generabilibus, & corruptibilibus.

SOLVTIO.

SI liceret à logicis ad naturalia, q̄stiones ascēdere, hoc in loco p̄fectō plurima eēnt à me disquirenda in hoc negocio. Verū cū hic arctissimā examinationē contradictionū huius lib. Post. mihi p̄posuerim, seruabo illud Arist. p̄ceptū. 1. Post. te. 20. non esse trāscendēdū de gñe in generis. Itē. 1. Eth. scribit, sermones debere fieri iuxta naturā subiectę materię. Itaq; ommissa illa ad aliū locū, perscrutatiōe, utrū scīa naturalis sit de reb⁹ eternis, quo ad esse illarum essentię non existentię, itē ordine definitiuo ac demonstratiuo, non autē per comparationē ad indiuidua na

turalia, i quo negocio aliq̄ est cōtradictio, inter Auerr. et Gregos expositores ex vna, et latinis ex alia parte, et p̄sertim Ioannē de landuno atq; alios recentiores: ommissa ēt q̄stione illa, nunqd actualis existētia sit de rōne demōnis et definitiōis, qđ voluit Achillinus, an potius hæc sit referēda ad condōnē indiuiduorū corruptibiliū, dixerim, optima rōne voluisse Philosophū hoc i loco scīam esse de rebus perpetuis, qm̄ scīa & demōstratio, habitus sunt intellectus, qui particularia despicit, et per cōsequēs corruptibilia, nā corruptibilia particularia sunt, etsi nō oīa particularia sint obnoxia corruptioni. Cum vero dicis naturalem scīam eē de rebus corruptibilibus, id concedēdū est, consideratis illis rebus, quo ad simplicē earū existētiā actualē, quo mō de his sensus est, non autē intellectus: verū si quo ad essentiā earū accipiant, q̄ consistit in conceptu p̄dicatorū primi modi dicendi per se, vel ēt, quo ad inherentiā suarū passionum, q̄ ex secundo mō dicendi per se accipitur, sic scibiles sūt res naturales, nā ex p̄rio mō dicēdi per se definiunt, ex secūdo mō vero demonstrant, & fm̄ vtramq; rationē ab intellectu cognoscunt, qm̄ tā definitio quā demō, sunt istrumēta intellectus, vt scribit Auer. in Epith. logicis, & ēt colligit ex. 1. et. 2. Post. sepius. Hinc patet quā ab Arist. p̄ceptis deuiarint,

Auiarint, qui volunt definitionē & demōnē non abstrahere ab actuali existentia rei, cum actu existere sit p̄dicatū, vel saltē conditio rei per accidens: etenim q̄ actu existat Eclipsis id accidēs est, q̄ aut sit ex terrę obstructio ne, qđ quidē eius v̄s est essentia, id habet necessario & per se, et hoc mō scibilis est, cū eius essentia sit v̄s & perpetua, quo ad vero existentia & particularis res est & corruptibilis, et per cōsequens non pōt sub intellectu & scia comprehendī. Hinc ēt decipiunt, qui eandē actualem existentia faciunt p̄dicatā primi modi per se: nā ille modus est solū ob essentia rei, q̄ fluit à definitione, vel ab eius partibus, quæ sunt Genus et differentia. Accedit q̄ Arist. in hoc tex. 22. declarans, quo mō scia sit de his q̄ sepe fiunt, inquit, sciam etiā de lunæ defectu, non quatenus Luna deficit heri, hodie, aut nunc, qm̄ ut sic defectus est quoddā particulare, sed cognoscit ut effectus est obstructionis terrę, quo mō res est v̄s & perpetua. Si itaq̄ actualem negat existentia Eclipsis esse scibilē, quæ tñ sæpenu-mero fit, quāto magis absolute negaret Arist. exñtia aliorū indiuiduorū, de qua re si vis vltiorē resolutionē h̄re, legas ea q̄ scribit Auer. in Paraph. Me. tract. 3. q̄ re experipatheticę doctrinę viscerib⁹ cōcludas, scia ē de his, q̄ eterna sunt, nō at de corruptibilibus, nec de actu existentibus i

ordine rerū naturalium, exceptis **D** spēbus physicis, quę licet in suppositis indiuiduis, & actu exñtib⁹, sint corruptibiles, eternę tñ sunt quo ad conceptus primi et secundi modi dicendi p se, & sic ab intellectu cognoscuntur, qm̄ sic sunt intelligibilia.

CONT. LXI.

AD HVC in eodē contex. v̄r **Tex. 22** Arist. sibi contradictorius cū eo qđ voluit. 1. Priorum cap. 6. vbi inquit, syl̄m tertię figurę, qui **E** dicitur à nostris Darapti, h̄re vtranq̄ p̄missam affirmatiuā et v̄sem, ex quibus sequitur conclusio particularis, nunc autem probās conclonē demōnis nō posse esse particulare, sic arguit ducēs ad incōmodū, nā inquit, Si conclusio erit particularis, sequē oīno hoc absurdū, ut vna ex p̄missis etiā sit particularis. Hoc aut absurdum non v̄r, si in tertia figura sequit̄ particularis conclusio ex ambabus v̄sibus.

SOLVTIO.

DICENDVM, Arist. rationem hoc in loco tenere, quoniā agens de demonstratione, quæ fit in prima figura, ut dē. 1. Post. 3. id veritatem habet, q̄ existēte cōclusionē particulari, altera p̄missarū necessario esset particularis. Nam in prima figura id verissimū est, & perpetuum, Quod vero dicitur de syl̄b Darapti, id non procedit, cum talis sit syl̄s tertię figurę, in quo nō potest fieri demonstratio simpliciter, de q̄ agit Arist. hoc in loco,

I n̄ Cont.

Contradictionum

G **Cō.** 63. **CONT. LXII.**
AVER. hoc i loco verificās
tex. Arist. qui dicit sciam demō
 stratiuā non esse de rebus parti
 cularibus, intelligit regulā nō so
 lū de indiuiduis signatis, sed &
 de his quæ indiuidua vaga à no
 stris vocātur, sunt autem indiui
 dua vaga, Aliquis, Quidā, Quis
 piam, ac cætera eiusdē ordinis.
 Sed oppositū vī voluisse. 8. Ph.
 cō. 33. vbi agens de inductiōe in
H materia necessaria concedit in
 diuidua facere illationē necessa
 riam, saltē rōne materiæ, itē hęc
 propō quæ dicit aliqd animal
 est rōnale particularis est, & tñ
 est necessaria, itaq; vī et scibilis.

SOLVTIO.

SOLEBAT, vt Auer. testat,
 dicere Alph. huic difficultati, q
 Arist. dixit demōnem non esse
 de rebus, particularibus, qm̄ pri
 culare continetur sub vī, nō q
 ipsū à scia oīno repellat. Auer.
I iure repræhendit hanc rñsionē
 tanq; ineptam, qm̄ cōfundit re
 gulas topicas cum demonstrati
 uis. Topicus, n. agens de vniuer
 sali cognoscit p̄icularia vti sub
 illis continētur: at non sic demō
 stratiuus facit, qm̄ eius munus ē
 considerare ea quæ simplr sunt
 æterna & vniuersalia. Respon
 det itaq; Auer. q Arist. præter
 mittit particularia & singularia
 qm̄ licet sint in materiā necessa
 ria, illa eorum necesitas habet
 partem accidentis: nam propō
 dicens, quoddam animal est rō
 nale est quidē necessaria sed nō

ratione sui, nam est necessaria ra
 tiōe hoīs, quia ob ipsum, hęc est
 vera, aliqd animal est rōnale. itē
 adde & illud qd dicit Auer. 12.
 Meta. c. 28. q; etsi particulare sit
 solum ens in rei veritate, tamen
 de eo nō est demō, & causa est
 quia ab intellectu simpliciter nō
 cognoscitur. Hoc cōstituto ces
 sat & contradicō, nam licet ali
 bi dicat Auer. q fieri pōt indu
 cō demonstratiua in particula
 ri necessario, dicendū eam indu
 cōne esse demonstratiuā p ac
 cidens, qm̄ eius materia est etiā
 necessaria per accidens: nūc ve
 ro talia necessaria repellit Ari
 stot. & Auer. à scia demōstratiua,
 qm̄ hic de demōne simplr agi
 mus, cuius materia est res neces
 saria simplr, non autem permix
 ta cum accidente.

CONT. LXIII.

AGENS Arist. de definitio
 ne, volensq; asserere eam vnā
 cum demōne esse de rebus, vī
 bus ac perpetuis, vtitur hoc ge
 nere argumēti, si demō est eter
 norum, & definitio est demō
 nis pars, vel etiam ipsamet de
 mō, igitur & definitio erit de
 rebus eternis. minorē huius ra
 tionis sic cōfirmat, nam omnis
 definitio, vel est principium de
 monstradi, vel conclusio demō
 strationis, vel demonstratio so
 lo situ differens. Quæ confirma
 tio plurimas excitat contradi
 cōnes. Prima est, quo modo
 demō vult, vt sit idē re & sub
 iecto cum demōne, si hęc duo
 instru

Tex. 12

M

instru

- A** instrumenta re & obiecto separantur in. 2. Post. tex. 2. vbi ait, demonstratio est de accidentibus, definitionem vero de substantiis? Item quo modo definitio est principium demonstrationis, si. 1. Post. tex. 5. agens de principijs, dixit ea esse prima, vera, priora notiora & causas conclusionis, non autem ea voluit esse definitiones? Præterea, quo modo definitio potest esse conclusio demonstrationis, sic probat in 2. Post. a. tex. 2. vsq. ad. 8. q. definitio non potest demonstrari, & si id fiat, inquit, q. est petitio principij: immo ait si definitio vna per aliam concludatur, syllogismus est dialecticus non autem demonstratiuus. & 2. Post. tex. 9. & 10. inquit de definitionem non demonstrari sed educi solum. Sed est & ratio difficilis, si definitio concluditur, cum definitio sit proprie substantiarum, igitur substantię definitio erit per demonstrationem scibilis: at definitio substantię est substantia, itaque substantia cognoscetur per demonstrationem, quod est pueruli non concederetur.

SOLVTIO.

IN hac nobili difficultate, cum diuersæ tangerent contradictiones, distincta ac exquisita ratione procedendum nobis est. Quã obrem prius videamus quo pacto demonstratio & definitio idem sint, secundo loco quo modo differant, tertio nũquid medius terminus sit semper definitio, quarto an definitio possit demonstrari nec ne. Postremo cuius sit definitio illa q. demonstrat substantiam

ne, vel accidentis. Quæ omnia etsi longiorem disputationem exposcerent, q̃ in præsentia asserre possim, tñ ne itacta ea præmittā, dicam q̃ breuissime ea, q. ad ipsas faciunt contradictiones de medio tollendas. In primis sciendum est, q. demonstratio & definitio sunt instrumenta duo, quibus maxime intellectus attingit cognitionem rerum, tam q. dem substantiarum, q̃ et accidentium, & ob id Arist. agens in li. Post. de instrumentis sciendi, vt colligitur ex prologo Auer. in. 1. Post. & in Epith. Logicis, diuisit librum illū in duos, qm̃ in primo scopus erat agere de demonstratione notificante accidentia, in secundo mens erat agere de definitione notificante substantias, quod et dixit Auer. 2. Post. c. 1. & si Iohānes grammaticus voluerit fm̃ librum Post. agere de medio demonstrationis per se, per accidentis vero de definitione, cui et ad stipulatur D. Thomas in expositione secundi lib. Post. Verum de hac difficultate copiose dicendum est in q̃stionibus nostris ordinarijs. Nunc autem sit Auer. opinio mihi pro supposito, vt inde postea appareat solutio contradictionis, qm̃ hæc sit natura & conditio sermonis demonstratiui vt difficultates & errores omnes repellat, vt habetur. 4. phy. 31. Item & illud supponendum est à nobis qd voluit Auer. in p. logo primi Post. q. demonstratio considerata ab Arist. hoc in loco est

I in con-

Contradictionum

G considerata, uti elargitur nobis veritatē oīum entium, quæ p ip sum confirmari possunt, & ut p stat conceptionē, hoc est, definitionem ipsam, nam perfecta demonstratio sī cū definitione habetur, ut colligitur. 2. Post. tex. 8. & 9. & hanc puto fuisse causam q Arist. agens in. 1. Post. te. 22. de demōne, ubi eam dicit eē de rebus vībīs & sempiternis, illud idem postea asserit de definitionē. hoc. n. non fuisset ad propositum, nisi hęc duo instrumēta simul intelligerent, vnaque procederent. Quibus et ea consentiunt quę dicuntur. 2. Post. tex. 8. nam eo in loco habetur, quod si cognoscamus rem quampiā quo ad qōnem quia est, medio essentiali, quod ex eo habemus qd rei & pp quid sī, et est exemplum de tonitruo, de quo si nouerimus quod est, ex eo q extinguitur ignis in nube, tunc scimus quid sit Tonitrus, et propter qd nubes tonat, nā extinctio ignis absoluit vtramq; quæstionem. Itē dicebat Arist. 2. Post. tex. 1. q quæstio quid & propter quid fiunt vna, ex earū vera causa, idq; duobus confirmabat exemplis dicens, Quid est harmonia? est consensus inter graue & acutū. propter qd fit harmonia? ob consensum inter graue & acutū. Rursus, quid est Eclypsis lunę? est terræ obstructio. propter quid Eclypsatur Luna? ob terræ obstructio nem. Si itaq; concurrat qstio qd

H et pp quid in vnū, necesse est ut demō & definitio concurrant in vnū, cū definitionis qstio sit qd quid est, & demōnis qstio sit ipsum pp qd. Ampli⁹ Arist. in eodem. 2. Post. te. 10. inquit, si dixeris Tonitruū esse extinctio nē ignis ī nube, hęc definitio dabit quid est immediatū tonitruū & est demō pōne differens: est aut definitio dū exprimitur sic, Tonitrus est ignis extinctio in nube. ē aut demō si dixeris Tonitrus est nubis sonus ob extinctionē ignis in nube: nā mutata positiōe terminorū efficit syll's demonstratiuus, si ita dixeris, ob ignis extinctionē in nube fit sonitus nubis, Tonitrus ē ignis extinctio, igit Tonitr⁹ est nubis sonus. Ex quibus habes demōnē & definitionē esse re ipsa idem. Hoc ē colligitur ex. 1. de aīa te. 11. ubi scribit Philosoph⁹, q pīcipium sciē est qd quid est, qm idē dat quid substantiæ & pp qd accidentiū, quare eadē causa faciens demōnē eadē facit definitionē: cū itaq; dicitur demō & definitio sunt idē, id intelligē dū est rōne causę perfectæ, quæ sī dat quid & pp quid. Cū his ēt est Themist. 2. Post. cap. 12. dicens demōnem & definitionē minus minimo differre. Dixi q pacto hæc duo instrumenta idē sint, nunc videamus quo modo differāt. Nā plures sunt horum dīe. Prima est, q demō & definitio differunt terminorū positiōe, hoc est, situ, atq; ordine, ut

K demō & definitio concurrant in vnū, cū definitionis qstio sit qd quid est, & demōnis qstio sit ipsum pp qd. Ampli⁹ Arist. in eodem. 2. Post. te. 10. inquit, si dixeris Tonitruū esse extinctio nē ignis ī nube, hęc definitio dabit quid est immediatū tonitruū & est demō pōne differens: est aut definitio dū exprimitur sic, Tonitrus est ignis extinctio in nube. ē aut demō si dixeris Tonitrus est nubis sonus ob extinctionē ignis in nube: nā mutata positiōe terminorū efficit syll's demonstratiuus, si ita dixeris, ob ignis extinctionē in nube fit sonitus nubis, Tonitrus ē ignis extinctio, igit Tonitr⁹ est nubis sonus. Ex quibus habes demōnē & definitionē esse re ipsa idem. Hoc ē colligitur ex. 1. de aīa te. 11. ubi scribit Philosoph⁹, q pīcipium sciē est qd quid est, qm idē dat quid substantiæ & pp qd accidentiū, quare eadē causa faciens demōnē eadē facit definitionē: cū itaq; dicitur demō & definitio sunt idē, id intelligē dū est rōne causę perfectæ, quæ sī dat quid & pp quid. Cū his ēt est Themist. 2. Post. cap. 12. dicens demōnem & definitionē minus minimo differre. Dixi q pacto hæc duo instrumenta idē sint, nunc videamus quo modo differāt. Nā plures sunt horum dīe. Prima est, q demō & definitio differunt terminorū positiōe, hoc est, situ, atq; ordine, ut

L

M

Auer.

- A** Auer. interpretatur i. s. q̄sito, & in Epith. logicis. Nam cū sit dem̄o, incipimus à definitione q̄ mediū est & procedimus ad eā q̄ est conclusio, cum vero educitur definitio solo situ differēs, ordine vtimur retrouerso, nā incipimus ab ea quæ conclusio est & abscedimus ad eam quæ medium est. Dicimus, n. demōstrādo ob terrę obstruccionē sit priuatio luminis Solis i Luna, Eclyplis est terræ obstruccio, igitur Eclypsis ē priuatio luminis Solis i Luna. Cū autē definitionem elicim⁹, vice versa dicim⁹, Eclyplis est priuatio luminis Solis i Luna ob terrę obstruccionē, hæc est prima differētia, quā voluit Arist. 1. Post. tex. 22. & 2. Post. 10. Secūda dīa est, quod definitio semper est vltis & affirmatiua. 1. Post. 31. et. 2. Post. 2. at dem̄o pōt esse negatiua & particularis ex. 1. Post. te. 3. & 40. q̄ differētiā voluit Arist. 2. Post. tex. 2. dum probat nō oē demōstrabile eē definibile. Tertia differētia est, q̄ dem̄o est accidētium, et definitio est substantiarum, quā dīam ponit Arist. 2. Post. tex. 2. & colligit ex. 7. Met. 17. Quarta differētia est, qm̄ dem̄o dat q̄sitū quod in cōclusionē, & propter quid in medio, at definitio dat qd est. hanc differētiā habes. 2. Post. te. 7. Quarta dīa est, q̄ definitio est sola formatiō rei siue conceptio, at dem̄o est assertio siue verificatio, nā definitio nihil probat discurrendo, dem̄o verò semper q̄situm naturaliter ignotum cōcludit. Hæc vltima differentia est Auerr. pluribus in locis, præcipue vero. 1. Post. cō. 1. 8. 14. 78. præterea. 2. Post. c. 16. 35. in Epith. logic. & in q̄sito. 7. at forte q̄sime Mathematicū ex logico nūcupabit, q̄ numerorum copiā affectare videar, verum nō me reprehendant qui æquo animo res iudicant, id. n. facio, vt laborem aliorum imminuam, quod profectō si industrię & diligentię opus est, nō debet mihi vitio verti: id enim facio vt vtilitati aliorum, non gloriæ meę consulere possim. Plures forte possent afferri differentia his, inter demonstrationem ac definitionē, sed hæc sufficient propositio huic nostro negotio. Nani ex his cōcidit prima cōtradictio, quoniā fatēdum est, demonstrationem ac definitionem differre ex earū obiectis, quæ sunt Accidens & Substantia, item pluribus alijs iam recitatis modis differunt, vt in ordine ad demonstrationē se habet solo situ terminorū differt. Aristotel. vero non negaret hæc diuersa esse instrumenta si separata accipiantur, cum vero in demonstrationem sumūtur, ambo de accidente ipso proponuntur, quoniam (vt in exemplo de Eclypsis, & Tonitruo dictum est) demonstramus Tonitruum esse sonum nubis per mediam causam, quæ est etiam

Contradictionum

G Tonitruū definitio item Eclypsim esse priuationem & cætera per medium qui est causa et definitio Eclypsis. Paret igitur q̄ demonstratio & definitio non sunt simpliciter idē, sed respectu causę dantis quid, et propter qd de eadē re, in quo casu differunt solo ordine terminorū, vt in superioribus dicebatur. Ad secūdam vero contradictionē, quo modo sit definitio principium demonstrationis, sciēdum est q̄ Arist. definiēs demōnem dixit

H eam constare ex immediatis, at paulo post distinguēs immediatū principiū in dignitatē, suppositionē & definitionē, et mentio nē fecit de illa: quāobrem dicere possumus philosophū voluisse definitionē esse principiū demōnis cū eam in ordine principiorū redegerit. Sed Auer. in, 8. quęsito v̄r dicere non eē necessariū vt medius terminus sit definitio sed vt sit cā, hoc est necessarium: nā tūc medius est definitio cum cā media per orationē

I exprimitur. Ex quo habes dictam solutionē, q̄ non semp medius est definitio, & ob id philosophus nō posuit definitionē in definitionē demōnis. cā vero posuit inter p̄cipia: diceret Auer. qm̄ pōt fieri medius. item hic dicit Arist. eam esse principiū; nō quidem semper, sed in casu de quo in p̄sentia loquitur. Ad tertiā contradictionem, facilis ē solutio si videamus ea quę scribit Auer. in quęsito, 1. & 8. quo

modo definitio demōrari possit. **K** Nam Arist. probans in, 2. Post. longa quidem disputatione, q̄ definitio non potest demonstrari, intelligit de vera definitione, non autem de illa quę materialis est et nominis definitio, nam hęc cum fuerit ignota & de accidente proprio, habueritq̄ causam mediā, omnino per demōnem concluditur, cum ignotū non nisi demōne confirmetur ex, 2. Post. c. 1. id āt voluisse Arist. constat. 2. Poste. tex. 10. qui dicit Tonitruum bifariā defini

L ri, nomine & re: nomine q̄ est son⁹ nubis, re q̄ ē ignis extinctio. prima definitio cū ignota sit & imperfecta, nec det verū quod quid est, efficitur conclusio, secūda vero cum sit formalis vel tanquā formalis nota est & immediata, & ob id principium est demonstrationis. At dices, nonne Arist. vult si vnum quid est ex alio quid est monstretur syllō duplante, id esse petitionē principij? soluitur q̄ ibi intelligit verū ac perfectum quid est,

M qm̄ si hoc concluderetur, ex seipso concluderē, cum medius sit quod qd est, & vnius rei non sit nisi vnicū qd est. Sed rursus instabis, voluisse philosophum. 2. Poste. tex. 8. q̄ cū vna definitio ex alia concludit, q̄ sit syllus logicus non autē demonstratiuus hic autē concedit esse demonstratiuum. Dicas q̄ eo in loco vult syllm̄ logicū concludere definitōnē q̄ non sit naturaliter ignota

sed

A sed media inter notum, & latēs:
 at hoc in loco demonstratio po-
 test concludere definitionem na-
 turaliter occultam, quoniam ita
 efficitur quæsitum, & hoc est, q̄
 vidit Auer. primo poste. cōmen-
 to primo, qui dixit, partes defi-
 nitionis syllogismo monstrari
 vti quæsitum sunt, non vti partes
 sunt definitionis. Si ergo defini-
 tio debet demonstrari absq̄ pe-
 titione principij, opus est, vt sit
 definitio accidentis propriij. ex
 8. quæsito. item, vt sit definitio
B nominis, & imperfecta, dico no-
 minis hoc est dans quid media-
 tum, & non propter quid, secun-
 do poste. tex. 2. & 9. item con-
 cluditur nō vti definitio est, sed
 vti quæsitum est, primo Poste.
 commento primo, & quæsito
 primo. item hæc definitio con-
 cluditur per medium dantem
 quid, & propter quid simul, se-
 cundo poste. 2. & 9. & illa causa
 media respectu definitionis con-
 cludendæ est causa extrinseca,
 ex 8. quæsito, & secundo poste.
C commento. 37. & 32. ad extre-
 mā vero obiectionem, quo mo-
 do definitio monstretur, cum
 hæc sit substantiarum, quæ per
 demonstrationem non cogno-
 scuntur, patet ex dictis, nam hæc
 quæ concluditur, non vera est
 definitio, neq̄ ipsius substantiæ,
 sed accidentis propriij, vt in ex-
 emplis Aristotelis cōstat, in qui-
 bus concluditur tonitruum, & ecli-
 psis imperfecta, & materialis
 definitio,

CONT. LXIII.

CONFUTANS Arist. demon-

strationem Brissonis, dicit, q̄ ille
 vtebatur principio vero, in de-
 monstrabili, & immediato, sed
 communi. Erat autem illud, in-
 ter maius, & minus est dare me-
 dium æquale. Quod principium
 admittit verum esse, sed in hoc
 deficere, q̄ proprium non est,
 quasi velit, q̄ circuli quadratu-
 ra possit demonstrari, dum mo-
 do per propria principia Geo-
 metriæ concludatur. quod etiā
 videtur asserere primo physic. **E**
 tex. 11. vbi damnat demonstra-
 tionem Antiphontis, & laudat
 illam magis Hippocratis, & in
 prædicamentis, cap. de Relati-
 uis, aperte fatetur circuli qua-
 draturam esse scibilem, non ta-
 men eius esse scientiam. sed op-
 positum videtur colligi quinto
 phy. tex. comment. 23. vbi scri-
 bitur circulare esse aliud in spe-
 cie a recto, itaq̄ non videtur pos-
 sibile, vt circuli quadratura sit
 scibilis per principia propria,
 quoniam non poterit demon- **F**
 strari, nisi per principium com-
 mune recto, & circulari, quare
 nunquam ex proprijs syllogi-
 zabitur. Quod vero illud prin-
 cipium, ex quo demonstratur
 Tetragonismus debeat esse com-
 mune recto, & circulari, ex eo
 constat, quoniam in quadratu-
 ra assignatur æqualitas inter cir-
 culum, & quadratum, quæ
 vtriq̄ communis est
 relatio,

D

Tex. 23

Contradictionum

G

SOLVTIO.

SOLVITVR, hæc contradic-
tio, quoniam ex proprijs prin-
cipijs demonstrari potest tetra-
gonismus, dum modo ea princi-
pia competant soli circulo, &
quadrato. Nam non reprehendit
Aristot. in hoc Brissonem, q̃
acceperit præcipium illud inter
maius, & minus dari æquale,
quoniam commune sit circulo,
& quadrato, sed ob id, q̃ compe-
tit alijs pluribus, ac præsertim
numeris, qui cum sint discreta

H

quantitas, nullo modo cū conti-
nua conueniunt. Et si dicas ad-
huc eē cōe illud principiū, quod
solum quadrato, & circulo con-
ueniet, id negandum oīno erit,
q̃m principiū dēt esse æquale, &
pporionatū quæsitō, si itaq̃ de-
monstratur proportio æqualita-
tis inter circulū, & quadratum
necesse est, vt principium sit, &
huiusmodi, hoc est vt vtriq̃ cō-
ueniat. Cum vero dicitur, non
posse cōuenire idem circulo, &
quadrato, q̃m hæc sp̃e non sunt

I

idem rectum, & circulare, id cō-
cedendum venit in ratione spe-
cifica, & sic omne principium
quod in hac demonstratione te-
tragonismi accipietur, non erit
vnum fm̃ sp̃em, at vnum pote-
rit eē fm̃ genus, nec ob id erit cō-
mune, cum ēt quæsitū sit g̃nūcū,
inmo erit illi par, & æquale si-
milē asserre poteris explicatio-
nem verbis Auer. in cō. 67. dum
inquit, inter rectū, & circularē
non esse veram p̃portionē, hoc

est vnam in specie, siue vniuocē, K
potest tñ ea eē generica, & ana-
loga. Scio tamen nonnullos du-
bitare de veritate propositionis
dicentis, inter maius, & min⁹ est
dare æquale, tum instantia aper-
tissima de sphæralibus angulis,
tum etiam in naturali philoso-
phia, dum dicunt dari sphæram
maiorē, & minorem sphæra
solis, non tñ dari illi æqualem: in
quo videretur Aristot. defecisse,
dum eam veram, & communē
esse testatur, sed nos dicere soliti
sumus, Aristot. eam veram acce-
pisse, q̃m eam magnitudini, &
numero tñ vult esse cōenr: non
aut̃ rebus naturalibus, q̃m in il-
lis fallere potest, neq̃ item angu-
lis, cum de his dubiū sit nūquid
sint, vel non sint magnitudines.
& hæc ē causa, cur dixerit Auer.
in con. men. citato, q̃ hæc propo-
sitiō est communis, quoniam cō-
petit magnitudinib⁹, rectilineis
& sphæricis, in summa recto, &
circulari, & numeris competit
illa communis propositiō fm̃ ra-
tionem equiuocā, dum aut̃ ap-
plicatur recto, & circulari tñ
comparatio, siue applicatio illa
est analogā, non vniuocā ob rō-
nem factā, sed adhuc est prin-
cipium commune. At principia
quibus moderni asserūt quadra-
turā circuli sunt propria, (dice-
rent hi) quoniam licet compe-
tant quadrato, & circulo, sunt ta-
men quæsitō consimili, & æqua-
li applicata, & non quidem ra-
tione specifica, cum rectum, &
cir-

L

M

A circulare specie differant, sed generica, & analoga, analoga quidem, quoniam quicquid recto, & circulari conuenit, prius circulari competere videtur, cū sit perfectius, quod & mathematici, & physici æque fatentur.

CONT. LXV.

Tcx, 23 . **R**VRVSVS Aristot. in hoc context. dicit, scientiam nullam posse demonstrare sua propria principia. Nam id. pbat ex eo, qd hoc ad diuinum pertinet philosophum, aliter id sequeretur incommo-

R modum, qd principiorum essent principia, & sic in infinitum abiremus, aut qd ea principia quibus principia propria scientiarum demonstrantur, essent communia omnium, & per consequens metaphysicalia, non propria scientiarum. Huic vero determinationi, duplex videtur oppositio, prima est, quia naturalis probat materiam primam esse, eaque demonstrat transmutatione, quæ tamen est principium proprium naturalis scientiæ.

C Secunda est, quia vult metaphysicam esse aliarum scientiarum dominam, quoniam dat illis principia, & tamen in 8. phys. probatur, primus motor a naturali, qui dicitur, esse principium in scientia diuina, vel etiam principale subiectum. quo circa in eo casu non magis erit domina metaphysica, quam physica, immo longeminus.

SOLVTIO.

NOBILIS profecto est hæc materia, quæ tamen requireret longiorem disputationem, quam huic loco videatur posse accommodari. Verum ne excusationis colore, videar laborem subterfugere, in primis adnotanda est tria illa, & communis distinctio de scientiarum principijs, ex 1. phy. cōmen. 8. & tertio met. cōmen. 2. Principia enim alia subiecti dicuntur, hoc est incomplexa, vt materia, forma, & priuatio, primus motor, hæc enī sunt principia subiecti philosophiæ naturalis: & hæc eadem principia simplicia, & incomplexa vocantur a nostris. Alia vero sunt principia doctrinæ, quæ & complexa dicuntur, vt dignitates, positiones, & suppositiones. Quæ postea in duo rursus subdiuidi possunt, quoniā ex his, alia sunt principia cognitionis tantum vocata, alia cognitionis, & eē. Verbi cā, ī naturali philosophia, erūt principia cognitionis, si dixeris, entia p̄sa sunt, & nō vnū, itē naturalia v̄l' oīa, v̄l' qdā moueri. Principia vero cognitionis, & eē, si dixeris, p̄sa naturalia ētia, cām hñt mouēdi, & q̄scēdi, & c. Quibus p̄sitis, ad p̄orē cōtradictio nē dicas, qd principia propria, q̄ ī scia p̄ticulari dem̄ant, p̄nt eē principia īcōplexa, & subiecti, cuiusmodi materia prima est in physicis: & dum dem̄atur, illud sit demonstratione signi tantum, quod grauissime scripsit Auerr.

Contradictionum

G 12. met. commento 5. & secundo phy. commento 22. vbi Auicenna sententiam confutat. At principia, quæ demonstrantur a Metaphysico sunt principia complexa. quod Arist. expressit primo poster. text. 27. in illis verbis, & dialectica omnib⁹, & si qua est, quæ tentet monstrare communia, vt q^o omne affirmare, aut negare, aut q^o æqualia ab æqualibus, aut talium nonnulla. vbi cōstat exempla esse de principijs complexis, quæ a dialectico, ac metaphysico monstrantur. In eandem sententiam accessit Themistius, primo poster. cap. 20. vbi principia alia communia, alia esse propria testatur, additq^{ue} metaphysicū asserere omnia hæc genera principiorum, reddens hanc causam, q^o quemadmodum scientiæ subalternatæ capiunt principia complexa & doctrinæ, vocata a scientijs subalternantibus, sic quoq^{ue} particulares artes capiunt principia a metaphysica, cum illi subiectæ sint, ea vero superior, quæ verba ostendunt principatum diuinæ sapientiæ, & officium demonstrandi principia, non q^o velit Themistius scientias omnes subalternatas esse metaphysicæ, sed de hoc alias, idem confirmat etiam Themistius primo poste. cap. 24. vbi non tantū dicit hæc complexa principia confirmari a metaphysico, sed etiam a dialectico. Sed dicet quis, si hæc, quæ dicta sunt veritatem habēt, quomodo vera erunt, quæ scribit Auer. primo poste. commento 70. vbi declarās, quo modo metaphysica sit domina cæterarū artium, eam reddit causam, quoniam ipsa cōsiderat ens totum, cæteræ artes considerant partem vnā entis, vnde addit, q^o ob id metaphysica probat subiecta cæterarum artium, quoniā illa subiecta sunt partes sui entis, & ideo largitur causas illorum subiectorum. infertque, q^o nulla ars potest asserere causas sui subiecti, quoniam id op⁹ est metaphysici, vnde metaphysicus probans numerum, qui subiectum est in Arithmetica illum probat esse, vt ens est extra animam, non autem vt subiectum est Arithmeticæ, nā subiectum vult esse nouissimum, vel quia demonstratum est in alia arte, vel quia suapte natura est manifestum, vt habetur primo phy. commento 53. secundo physico. commento 22. & 26. 12. met. 5. secundo de anima 27. & 29. sex M

L to met. primo, tertio cœli. 4. secundo post. commento 33. quibus suppositis, videtur non fuisse verum, quod dicebatur metaphysicum, demonstrare principia complexa tantū. quoniam subiectum est principium incomplexum primo poste. tex. 24. & tamen a diuino demonstratur. Huic dicendum est, q^o non negat Auer. metaphysicum probare principia etiam incomplexa, vt est subiectum ipsum præsertim

A fertim, nec etiam id negauimus nos in ea distinctione superius adducta, sed diximus metaphysicam demonstrare principia scientiarum, quæ sunt cognitionis, vel etiam cognitionis & esse, si opus fuerit, at principia subiecti, si fuerint ignota, possunt demonstrari a posteriori in sua scientia, qualis est materia prima, cum hoc tamen stat, ut subiectum etiam possit demonstrari a metaphysico per causam, & a priori si negetur, non quidem, ut subiectum est, sed uti ens extra animam est. Sit itaque hæc concilij ratio, metaphysicum posse demonstrare, non tantum principia complexa, sed etiam subiecta artium, incomplexa: at propriæ artes possunt demonstratione, quia, confirmare principia ipsius subiecti incomplexa, quæ fuerint latentia, & ignota.

C Hinc concidit ea Ioannis de Iā duno distinctio de principiis essendi tantum, cognoscendi, & essendi, ac cognoscendi simul, quoniam, ut copiose Zimara adducit, non datur principium essendi solum, ut est materia prima in philosophia naturali, apud Ioānem, nam materia non potest esse principium essendi, cum id sit forma, quod quo modo veritatem habeat, vide Marci Zimaræ explicationem de principiis. Non enim propositi mei ratio erat, ut aliorum verbis præfens opus excresceret, id enim compilare est, ni potius sit expilare,

aliorum vigilias. **D** Ad secundam vero contradictionem respondet Commentator, in primo poster. commento 60. ubi vult inferiorem artem posse tradere principia artis superioris, sed demonstratione signi: quo modo naturalis facit, qui in 3. phys. concludit primum mouētem esse, quod est principium in scientia diuina, nec ob id tollitur diuinæ scientiæ principat⁹, quoniam etiam metaphysica, dum dat subiecta cæterarum artium, & naturalis etiam philosophia, ea præstat per demonstrationē causæ, unde quanto demonstratio causæ est nobilior demonstratio signi, tanto etiam metaphysica excedit physicam scientiam. Sed si vis hanc differentiam latius percurrere, legas omnino commentum 60. prope finem, nuperrime citatum.

CONT. LXVI.

OSTENDENS Auer. excellentiam, ac principatum metaphysicæ, inquit, quod hæc probat principia scientiarum, quoniam dat causam subiecti in qualibet scientia, si negetur, verbigra. si quis negauerit numerum Arithmeticus non potest illius causam asferre, quoniam est illi subiectum: sed hoc pertinet ad metaphysicum, qui considerat ens, ut ens, etiam considerat subiecta aliarum artium, quæ sunt species entis, & addit, quod metaphysicus, dum reddit causas eorum subiectorum, non ea demonstrat uti sunt

Cō. 70.

F

Contradictionum

G sunt subiecta, sed ut partes sunt entis. oppositū videtur voluisse in secundo de anima. commento 27. & 6. met. commēto 1. quibus in locis habetur, q̄ subiectū & eius partes, vel spēs non p̄nt demonstrari in scientia, unde nō poterit metaphysicus demonstrare subiecta scientiarum uti entia sunt, qm̄ iam demonstraret partes, & species sui subiecti.

SOLUTIO.

H APPARENS nimirum videt hanc contradic̄tio, sed statim desinit, ex eo, q̄ illa regula, quæ dicit partes subiecti non posse demonstrari (inquit Zimara) vera est in pluribus, non semper. Nā ipse ait, in 2. de anima, demonstrari multas animæ potentias, qualis est sensus communis, & intellectus agens, & tñ hæc sunt partes subiecti illius scientiæ, verū hoc raro fit, & demonstratione signi tñ. item ignis est pars subiecti in lib. de celo, & tñ hic demonstratur esse demonstratiōe signi, ut constat 4. celi cōm. 35.

I Ex quibus diceret, q̄ licet metaphysicus probet subiecta scientiarum quatenus entia, hoc tñ raro contingit, qm̄ & raro ēt negantur subiecta artium. At hæc solutio nihil v̄r facere ad propositę difficultatis nodū, qm̄ Auer. in hoc commen. vult talia subiecta demonstrari per causas, & p̄ demonstrationem a priori, non signi. forte ad hoc diceret Zimara, supposito fundamento Aristot. primo post. tex. 30. q̄ non quolibet

demonstratio per cām est, p̄pter x quid, nam quæ sit a cā mediata, & remota, ea est demonstratio signi, non propter quid. Quo in loco cās remotas dicit, esse p̄ media distantia. Cum autem metaphysicus utatur rōnibus cōib⁹, & transcendentibus, patet eas respectu subiectorum artium posse dici, remotas causas, quare tales demonstrationes erūt signi, licet sint per causas. Sed hæc solutio manifestam patitur obiectionem, ex eo, quod inquit Aristot. in tex. 23. primi poster. prope finem, q̄ ideo metaphysica probat principia scientiarum, quoniam maxime speculatur causas, & ob id maxime scientia est, ecce, q̄ nomen causę accipit in significatione perfecta, nō autem remota. Dicerē itaq̄, q̄ qm̄ metaphysicus probat numerum esse, probat demonstratiōe cāæ, quæ est, p̄pter quid, sed illū non demonstrat uti subiectū est arithmeticæ, neq̄ uti pars ē sui subiecti. Nā, ut subiectum arithmeticæ est per se notum, cū subiectum supponatur in arte 1. poster. 2. 20. 24. 25. 43. non item demonstrat metaphysicus numerum, q̄ sit ens propter se, quoniā ut pars sui subiecti, non etiā potest demonstrari per causam, sed demonstratur uti est ens extra animam ad hominem, hoc est, ad negantem subiectum arithmeticæ, tendit itaq̄ demonstratio ad arithmeticam, non ad metaphysicam, sed non ad illam rēdit

A tēdit, vt illius subiectum est, sed vt i ens extra animam. Quæ solutio si placet, bene est, sin. min⁹, optatim, & alios suam asserre sententiam, vt dicant aliorum exemplo, suis dētibz duriores nuces contere. sed dices, quo modo asseris metaphysicū dare causas subiecti cæterarū artiū, si cæteræ artes demonstrant sua principia (inquit Auerr. in hoc commento 70.) vt physicus facit, qui materiam primā, & primum mouentem demonstrat.

B quare si probat principia subiecti videtur, vt magis demonstrare possit subiectum. huic satisfacit Auerr. dicens, Metaphysicum demonstrare subiecta per eorū causas a priori, sed physicus dū asserit primam materiā, ac mouentem, id facit a posteriori, trāsmutatione, & motu, item hæc demonstrat, vt sunt causæ motus, non vt i entia sunt. qd' vult latuisse Auicennam, qui credit physicum assumere a diuino primam materiam, & primum motorē. Et causa erroris fuit, qd non percepit Arist. mentem, quæ est, qd partes particulares non possint ostendere causas sui subiecti per demonstrationē a priori, non autem, qd non possint eas asserre per demonstrationem signi. Quem errorem Auicennæ, licet legere apud Auerr. primo phy. commen. 3. 2. phy. 22. & 26. secundo lib. met. commen. 1. 2. de aīa. 27. 29. 3. cœli. 1. vbi habetur subiectum esse in-

demonstrabile penitus, in propria scientia. At causæ, & principia subiecti possunt demonstrari a signo in scientia propria, sed a priori demonstrantur, tanquā entia a diuino philosopho. Cū vero dicebatur, si principia, & causæ demonstrantur a posteriori, videtur, qd & subiectū possit, dicendum eam similitudinē esse negandam, nam principia, & causæ subiecti possunt esse ignotæ, vt materia, & primum mouens in physicis, & iccirco demonstrantur, non autem demonstratur subiectum, quoniā est suppositum, & concessum, ac per se manifestum. Ex his collige subiectum, non demonstrari, nec eius partes, posse tamen causæ subiecti demonstrari a posteriori in proprijs scientijs, sed a priori, a metaphysico demonstrari potest subiectum, & eius principia, non vt i subiectum est, sed vt i ens extra animam. Quæ resolutio innumera biles remouet difficultates, sed de his plura alibi.

CONT. LXVII.

AGENS, Auerr. de transitu scientiarum, negat quæsitū vnū posse considerari in pluribus artibus, oppositum videtur voluisse in præcedentibus, vbi in cō. 5. cōcessit, hæc quæsitum, quod dicit, cœlum est sphericæ figuræ, esse commune physico, & Astrologo: cum tamen hæc facultates disparatæ omnino sint, ac diuersæ.

Contradictionum

G

SOLVTIO.

DICES, quod quæsitum pēdet a medio, a quo monstratur, & ita pendet, vt si medius sit idem, idem etiam est quæsitum, & si diuersus, & illud diuersum. Quare Auer. vult omnino non esse idem quæsitum in diuersis artibus, vna, & eadem conclusio, quæ diuerso medio demonstratur. Itaq; ad formam contradictionis dico, q; hic vult non posse conuenire diuersas artes

H

in eodem quæsito, formaliter sumpto, hoc est per comparationem ad medium terminum, & ob id, cœli sphericitas licet videatur communis quæstio in physicis, & in Astrologia, non tamen vna est, nisi materia, & subiecto, formali vero ratione non est eadem, dico, q; materia est eadem, quoniam in vtraq; illa scientia consideratur nexus prædicati cum subiecto illius prædictis, dicentis, cœlum est sphericum. non autem forma est eadem, quoniam medius terminus, quo eam confirmat physicus, differt a medio, quo eam demonstrat Astrologus, exempla vero dabat Auer. in commento 59, nam Astrologus dicit, cœlū esse sphericum, quoniam lineæ exeuntes a centro, ad circumferentiam sunt æquales, sed physicus dicit, cœlum habere figuram sphericam, quoniam mouetur circulariter. sic itaq; quæsitum partim est idem ratione materiali, subiecti, & prædicati par-

I

tim differt, hoc ē ratioabilis for mali, quæ a diuersis medijs assumitur, quæ distinctio omnino tollit propositā contradictionē

CONT. LXVIII.

PRIMUM vult præcipia Aristot. non posse probari, oppositum autem habet primo, et 8. phys. vbi demonstrat primam materiam, & primum mouentem, quæ sunt principia subiecti physici.

SOLVTIO.

DE quibus principijs intelligat, varij varia sentiunt, alij enim subiectum volunt, q; est principium incomplezum, alij principia doctrinæ, & complexa intelligunt, sed de hac re latius in commentarijs nostris diximus, vt cunctq; vero intelligat, principia vult non posse demonstrari, quoniam sunt per se nota. Nam qui probat per se notum, & maxime ex ignotis, iudicio caret, vt scribit Arist. 2. physic. 6. immo inibi Auer. testatur hoc genus hominum ineptum esse, prorsus ad philosophiam capefcendam. Sed & Arist. quarto phys. tex. 9. inscitiam magnā esse dicit, si quis nescierit distinguere ea, quorum quærenda est demonstratio, ab his, quæ idemonstrabilia sunt. Nam qui ita male affectus est, non minus concedet absurda, quā negabit verissima. Quo genere hominum, nullum stupidius inueniri potest. Verum cum dicimus, principia non probari, intellige ratione

Te. 24

M

Actione demonstratiua, nam topicæ, id fieri potest, quoniam ea, ppositio, quæ dicit, omne totum esse maius sua parte, videtur p bari posse sic, excedens est maius excessu, totum excedit partes, igitur maius est qualibet sui parte. Multa. n. topicæ syllogizamur, quæ demonstratione nō concludimus, ratio est, quoniā demonstratio est instrumētum notificās quæ sita naturaliter occulta, vt scribitur secundo post. commen. 1. & in epith. logicis, cap. de demonstratione. syllogismus vero topicus concludit ea, quæ pbabiliter tñ sunt ignota, imo etiam, quæ suapte natura sunt cognita, vt dicit Auerr. 4. phys. commen. 1. interdum ea, quæ p se nota sunt probātur confirmationis causa, sed rationibus topicis, ac dialecticis, quales sunt illæ, quibus Aristot. probat in 9. diuina philosophiæ potentiam esse, quod Auerr. notat 12. met. commen. 8. Præterea per se nota cōfirmari possunt rōnib⁹, quas Auerr. appellat maneries disciplinæ, Græci vero consolatoria argumenta, vt sunt, exemplum, diuissio, inductio, & syllogism⁹ hypotheticus naturalis, cuius añs est æquē notum, vt consequens. Adde etiam, per se nō posse demonstrari, sed ex accidente, hoc est, ratione negantis, & vt plurimum, dum id facim⁹ vtimur rōnibus ducentibus ad incommodum. quod facit Arist. 4. met. aduersus negātes prima

principia. propositio vero, quæ **D** dicit, principia per se nota esse, & nō probari, verissima est, dñ modo recte accipiatur, & hoc videtur voluisse philosophus 2. met. tex. 1. dum, inquit, in forib⁹ quis delinquit? & ob id Auerr. dicit, principia esse veluti ianuā domus, quam nemo ignorat. quod moderni volunt veritatē habere de principijs cognitiōis de quibus mētio habetur 1. ph. commē. 3. vbi principia alia cognitionis dicuntur, alia cognitio nis, & esse. Nam hæc cognitiōis **E** principia dicuntur, dignitates, & communes animi conceptiones. Animaduerte tamen, qd cōmunis est multorum recentiorū error, qd dignitates dicantur trifariam, communissime, cōes, & propriæ, nā dicunt eam esse cōmunissimam, quæ ad oīa scientiarum genera pertinet, vt sunt principia contradicciōis, de quibus Arist. sermonem habet 1. poete. tex. 26. veluti omne contingit affirmare, vel negare, non cōtingit simul idem asserere, & ne **F** gare. Communes vocant, quæ non omnibus competunt scientijs, sed quibusdam tantū simul, vt illud, si ab æqualibus æqualia demas, &c. Quæ distinctio verissima est hæten⁹: addūt vero, & tertium membrū, qd dignitates aliæ sunt propriæ, vt suppositiones, quæ vnicam tñ scientiam constituunt, vt est ea propō in 1. phy. 10. subijciuntur autē nobis aut omnia, aut quæ

Contr. Tom. K dam

Contradictionum

Gdam naturalia moueri. Sed hoc, quæ in nobis consurgunt, & cō L
quo modo verum sit, nō video. ualescunt, (inquit Themistius,
Nam Arist. semper distinguens primo poster. cap. 5.) & sunt ve-
principia, dignitates separat a luti communes quidam sensus,
suppositionibus, 1. post. 5. & 25. suapte natura in nobis orti, ab-
itaq; non possumus dignitatem sique docentis disciplina, sine
propria, vocare suppositionē. quibus, nec quærere, neque in-
item agēs philosophus de digni telligere quicquam possum⁹, &
tate 1. post. 27. eam tantum diui ob id, inquit ille, Theophrastus,
dit in communissimam, & com dignitates definit, q; sint persua-
munem. quod si propriam vis siones quædam. Quod autem
dignitatem appellare, credideri dignitates sint nobis a natura
nullam aliam esse, quàm eam, communicatiōe singulis ab or-
quæ contrahit communem, de tu distributæ, copiose id asserit
H qua fit mentio primo poste. 24. Themistius, tertio de Anima ca. K
cum dicimus, si ab æqualibus 32. vbi probat intellectum vnum
numeris, æquales numeros de- esse in omnibus nobis, ex vnita-
mas, &c. vel etiam propria di- te intelligibilium, dignitatū pre-
gnitas potest appellari omnis, p cipue. Sed Auerro, non assentit
positio immediata, quæ actu de huic Themisth opinionioni, primo
monstrationem constituit. caue poste. commen. 132. vbi expo-
igitur ne suppositionem, aut e- nens ea verba tex. 33. quæ dicūt
tiam petitionem propriam ap- deficiente sensu, deficit scientia,
pelles dignitatem, quod quidē vult dignitates fuisse a nobis co-
oculatissimus Zimara non vi- gnitas via sensus, licet non recor-
dit. Nota vero, extare quædam, demur, quo tempore id accide-
quæ ob id per se nota esse dicun rit, cum nobis pueris euenerit.
tur, q; pœna puniendi sunt, qui Amplius definiens Arist. digni- M
italia in cōtrouersiam posuerint, tatem primo poster. tex. 5. vult
vt scribit Arist. 1. Topicorum eam esse propositionem, quæ te-
cap. 9. vbi ait, neminem disputa neri debet ab omnibus docēdis
re, vtrum Deos oporteat vene- quidpiam. Et primo poste. tex.
rari, & parentes diligere, nam 25. dignitatem esse definit, eam
hæc iure naturali, & legum san- quæ ex se necessaria est, & vñ. &
ctione decreta sunt, ita, vt plectē ob id, recentiores dicunt, digni-
di sint, qui ea in dubium reuo- tatē esse id, quod si quis negaue-
carint, sed ad principia reuertat- rit dign⁹ est omnino, vt ligetur.
mur, quæ quidem si communia Furiosi. n. & smētes dignitates
fuerint, vel etiam communissi- veras esse inficiātur. Dixi, uim,
ma, omnino erunt per se nota. naturam, & conditionem prin-
Hæc autem sunt notiones illæ, cipiorum, quæ probari non pos-
sunt,

A sunt, & ob id supponenda sunt i
scientijs, nunc de diuersitate, ac
differentia horum pauca quæ-
dam in medium afferam. Prin-
cipiorum, alia, inquit Aristo. i.
Ethic. cap. 10. inductione confir-
mari possunt, alia cōsuetudine,
alia sensu, alia alijs modis. sed id
intelligas de principijs proprijs
scientiarum, quæ autem sint hæc,
diligenter examinat Aristo. pri-
mo post. tex. 9. & 25. nam dicun-
tur, positiones suppositiōes, po-
stulata, & definitiones. hæc. n. ali-
B qua ratione, inquit, confirmari
possunt a docente, sed cum sint
principia supponuntur, vel pe-
tuntur in scientijs, addunt mo-
derna hæc eadem principia ex-
perientia notificari, vt principia
naturalia, & media, immo om-
nium artium, i quibus maxime
ratio, & experientia sunt neces-
saria, & ob id dicit Gale. prima
partic. aphorismorum commē.
1. & in lib. de cōstitutione artis,
& alibi sæpius, medicinam ha-
bere duo instrumenta, quæ sunt
C ratio, & experientia, sine altero
quorum, necesse est totā artem
claudicare. item hæc principia
propria egēt interdum commu-
ni hominum consensu, quo mo-
do Arist. sæpe ea cōfirmat, quæ
demonstrari nō possunt. & hæc
fuit causa, cur dubitaret Plato,
(quod refert Arist. i. Ethic. ca. 5.)
nunquid via, & ratio proceden-
di in scientijs sit a principijs, an
potius ad præcipia. Nam ex hoc
inferebat Plato, principia per se

nota esse illa, a quibus procedi-
mus, ignota vero ea esse ad quæ
procedimus: & per consequens
duo erunt principiorum gener-
a, hoc est eorum, quæ simplici-
ter sunt nota, & eorum, quæ ali-
qua egent via, & ratione asserē-
te: & hæc sunt principia p̄pria.
Causa vero cur hæc propria mi-
nus nota sint communibus est,
quoniam vniuersale ordine do-
ctrinæ notius est nobis minus
vniuersali, vt scribit Auerro. in
vtrōq; prologo primi phys. &
posteriorum, & eam ab Arist. **E**
desumpsit i. phys. tex. 4. nam to-
tum est notius partibus, cū itaq;
principium proprium pars sit,
commune vero, totum, hinc cō-
stat communia præcipia esse no-
tissima, propria vero nota tan-
tum, sed adeo nota, vt vñs iam
dictis possint confirmari. Zi-
mara vero vult hæc principia
propria etiam vsu, & consuetu-
dine posse nota fieri, per consue-
tudinem illam, de qua scribitur
2. met. 14. vbi Arist. vim consue-
tudinis explicans, dicit leges, ob
consuetudinem concedere pueri-
lia, & fabulosa, immo hæc præ-
ferri veritati omnium aliorum.
quod ego profecto non intellige-
rem, nam propositio dicēs, prin-
cipia posse consuetudine proba-
ri, quæ fuit Arist. i. Ethic. ca. 10.
non potest assumere viam fal-
sam, & deuiam pro sui cōfirma-
tione, loquitur. n. philosoph⁹ de
principijs veris scientiarum spe-
culatiuarum eo in loco, non au-

Contradictionum

Gtem legalis scientiæ, quam vult puerilia, & fabulosa admittere. itaq; multo recti⁹ exposuit, verbum illud consuetudo, Auerr. 1. Ethic. pro experientia. Nam experientiam dixit vim magnam habere in cognitione principiorum; 2. Post. tex. vltimo. Item 1. de generatiōe tex. 7. inculcat Platonem in cognitione rerum naturalium, qui ob experiētiæ inopiam, nesciuerit veritatem eorū quæ per se euidētia sunt, & manifesta. item 6. Ethic. pueri possunt esse mathematici, non autē philosophi, hoc ē morales, quoniam moralis facultas prudentiam requirit, quæ comparatur vsu, & experientia in nobis. Itē nota, q; quædā extant, ppōnes, quæ licet principia non sint, sunt tamen adeo ex sui natura manifestæ, q; solo sensu iudicantur, & per illum efficiūtur notæ, hæ autem sunt propositiones imediatæ sensu, vt puta, q; nix sit candida, q; coruus niger. Nā Themis. 1. post. cap. 3. inquit, q; hoc triangulum sit, visus, & conspectus indicat absq; ratiocinatione vlla, & discursu, & idem in cap. 7. dicit, tunicam esse cādidam, res est immediata, & sensibus adnexa. id. n. cognoscimus per sensum, non autem per medium: & ob id voluit Aris. 1. Top. ca. 9. q; si quis negarit sensum, vt pœnā sensus ferat, nā si negaueris ignē calefacere, debes cogi, vt id digito sentias. Et hac de causa Arist. 8. phys. tex. 22. scribit sensum ef-

se rationi anteferendū, quoniā **K** infirmum habet intellectū, qui ob rationem, sensum prætermittit. Accedit etiam, q; principia per se nota, originem eorum cognitionis ducunt, ab illa intellectus operatione, quæ definitio est, nam cognito, quid totum sit & quid pars, innotescit, q; oē totum est maius sua parte, & hæc cognitio dī terminorum, id aut colligitur ex Arist. 1. poster. tex. 6. vbi vult intellectū eē scientiæ principii. quo terminos cognoscimus. & Ioannes Grammaticus eo in loco, Hammonij, siue Porphyrij expositionem refert, qui per terminos substantias separatas intellexit, vt sensus esset, scientiam esse principiorum intellectum, hoc est eam intelligēdi facultatem, qua diuinas substantias concipimus. Sed Ioan. Gram. iure hanc damnat explanationem, quoniam in lib. Priorum terminus significat subiectum, & prædicatum, cum itaq; liber poste. vtatur præceptis traditis in prioribus, tenebatur Arist. vti hoc nomine terminus, eo modo quo definierat in lib. priorum, quare cognitio principiorum habetur ex cognitione terminorum, hoc est subiecti, & prædicati. sed dices, non ne prima principia fuere ab antiquis negata, quo modo itaq; per se nota erunt? Huic occurrit Arist. 1. poste. tex. 25. vbi ait, q; ad extrinsecam rationem semper instare possumus, sed ad interiorē **L** **M** non

- A** nō semper. Nam rō alia vocalis est, & externa: alia mentalis, & interna. Si igitur veteres negarūt principia, id voce nō in mente fecerunt, & Arist. 4. mēt. 9. dicit, ore non corde negata fuisse principia ab antiquis, quæ autē sint causæ, vt negentur res per se notæ, & concedantur absurda, vide Arist. 2. mēt. 14. & Auerr. primo cœli, commento 22. 2. phy. 6. Vide etiam 1. Ethic. cap. 5. vbi Arist. Hesiodi sententiam comprobatur, qui voluit tria esse hominum genera, vnum eorū, qui adeo felices sūt, vt ex seipsis omnia percipiant, aliud est eorum, qui possunt a docētibus, omnia desumere, postremum eorum, qui neq; a se, neq; ab alijs quicquam percipere valent, hi vero omnium sunt stupidissimi, & ad philosophandum prorsus inepti, qui & falsa, & vera impune negarent, & concederent. Ad hos nō scribitur hæc regula, quæ dicit principia esse manifesta.
- E**t hi sunt, quos etiam Plato insectatur, in 6. de Rep. Vt itaq; cognoscamus eos, qui apti sunt distinguere per se nota ab occultis, in primis corporis constitutio consideranda est, nam molles carnes habētib; felicius datur ingenium, ineptum vero his, qui duriores habent, 2. generatiōis, 94. deinde est cogitatiuæ vis, q̄ si probe fuerit affecta, ad intellectiōem facile dirigit, sin praua, vitiosam parit cognitiōem, id. n. constat, ex 3. de aīa cōmē, 20.
- Addit Zimara inexperiencem esse causam prauæ disciplinæ, quod Arist. vitio vertit Platoni. Item in exercitationem, & præcipue i dialecticā, quoniā Auerr. 1. phy. cōmē. 71. ait, antiquos non potuisse veritatem attingere ob exercitationis logicæ imperitiā. Et ob id 1. Topic. cap. 2. dicit Arist. dialecticā valde vtilem esse ad philosophiam capescendam. Confert etiam ad intellectus cognitiōem illustrandam immorari valde circa principia scientiarum, quoniam paruus error, quo delinquimus in principijs, magnus efficitur in fine. 1. cœli. 33. Confert & bonos habuisse præceptores, contra vero malos, quod colligitur ex 1. tex. 1. post. nam vt ibi ait Lynconienis, scriptura docet, sed præceptor interius mētem illustrat. Confert mathematicarum disciplinarum cognitiō, contra vero earum efficit ignorantia, quod pluribus in locis animaduertit Auerr. nec valeat eorum ratio, qui dicunt, q̄ Arist. imputat Platoni causam ignorantie rerum naturalium ob amorem magistri, & geometrie, nam aliud est optimum fuisse nactum præceptorem, aliud est, quod ait Horatius, iurasse i verba magistri. itē aliud est non ignorare Geometriam, aliud vero, velle ex Geometria causas naturalium afferre, quod fecit Plato. Nam in rebus est modus habendus, & certi sunt fines seruandi. Adbo

Contradictionum?

Gnam consuetudinem esse vtilem ad philosophiæ studium tenendum, contra vero malam, id ample colligitur, 2. met. 14. Quibus constitutis, tempus videtur opportunum, vt ad propositā contradictionem reuertamur. Nam cum hic dicat Arist. principia non demonstrari, intelliges de dignitatibus, & omnibus principijs doctrinæ, siue etiam de principijs cognitionis, quoniam dignitates, & per se nota nō egent confirmatione demonstratiua:

H licet principia propria modis iā enarratis confirmari possunt. Cæterum cum habeatur in 1. phy. demonstratam esse materiam, & in 8. primum mouentē, dicas hæc esse principia subiecti non scientig, quæ cū sint ignota, possunt in propria scia demonstrari, sed demonstratiōe a posteriori, & hæc satis de hac quæstiōe.

CONT. LIX.

SOLVTIO.

PHILOPONVS ait, qd Arist. accipit quid, pro cognitione cōi, tam principiorum, quā quæstionum, vt habeat, qd hæc concurrunt in ea rōne, qd de his oībus supponitur, quid, hoc est quid hæc significant, nam supponit quid significet hæc propositio si ab æqualibus æqualia demas &c. quasi dicat, quid hoc i loco non esse definitionē, sed explicationē quādā, & significationem.

Qua cōi conditione explicata, postea Arist. separat principia a quæstis, per id, qd quæstia demonstrantur, quod principia vero supponuntur. Quæ Philoponi explicatio mihi non satis arridet, nam si quid accipit cōe quæsito, & dignitati, videtur oīno vt sit definitio. cum de quæsito supponatur quid, hoc est ei⁹ definitio, vt et fatetur Philoponus ipse, & hic, & 1. poste. tex. 2. Latini itaq; dicerent, & præsertim moderni, qd principia alia cōplexa sunt, vt omne totū est mai⁹ sua parte, & similia. alia incomplexa, vt subiectum, ratio formalis subiecti, & subiecti cāx, quib⁹ positis dicerent, Arist. in tex. 2. voluisse de dignitatibus præcognosci tantum, quod, idq; verū esse de pīcipijs complexis. nūc vero cum vult de principijs præcognosci quid, id audiant de pīcipijs incomplexis, in quam sententiam venit Auer. 1. post. com. men. 73. nam verbum in tex. prima legit ille subiecta, vt sensus sit

Tex. 24 **AGENS** Arist. de primis hoc est principijs, inquit, quid igitur significant & prima, & quæ, ex his accipitur. Ex quibus verbis illud præceptum excipitur, de principijs accipi, hoc est supponi quid. At contrarium videtur voluisse primo post. tex. 2. quo in loco de dignitatib⁹ agēs, & principijs, ea dicit, præcognosci tantum, quod sunt. Nā quid est cognitionem ad quæsitum accommodat, quod vero ad principia.

- A** sit non de primis complexis esse regulam audiendam, sed de subiectis. Cuius expositionis causa videtur extitisse textus ipse deprauatus: cū enim habeat Auer. non, prima, sed subiecta, omnino coactus fuit sic interpretari. Sed hæc solutio, pace horum, nō mihi valde probatur, tum quia Arist. exemplificans de principiis, tam complexa, quā incomplexa enumerat, tum quoniam hæc solutio videtur asserere principia complexa, non posse habere quid, quod tamen est falsum, cum interdum principia supponant suorum terminorum definitionem, quod etiā vult Auer. primo huius comment. 2. Ob id itaq; dixere, ex Latinis alij anteriores, Arist. in 2. tex. intellexisse de principiis supponi, quod, hic vero quid, hoc ē, quid nominis, hæc enim contradictionē nō faciunt. Nam cum principia sint complexa, complexa vero non habeant quid, hoc est definitiōnem rei, iccirco in 2. tex. dicebatur de principiis præcognosci tantum, quod ad differentiam quid rei, at nunc ea habere, quid nominis asserit. Etenim manifesta est distinctio, q; definitio alia rei sit, & alia nominis. 2. poste. tex. 7. & 10. Sed aduersus hanc concordiam licet instare: vel enim hoc quidem nominis de principiis est, terminorum compositionem, vel totius principij, vt complexum est, si ratione terminorum, hoc quid, nō ad principijū refertur, sed ad eius compositionem. **D**ia, quamobrem non recte dixisset philosophus, hoc quid, esse principiorum. Si dixeris, illud quid esse totius principij, sequetur duo incommoda: primū est, q; complexum aliquo pacto definitur, saltem nomine, cuius oppositum videtur voluisse 7. met. 26. cōplexa. n. nō definiunt. itē in 2. tex. r. post. fuisset Arist. mancus, qm̄ si de principijs dixit, supponi solum quod, cur prætermisit quid nominis? Apollinaris in suis quōnibus dicit, facile posse dilui hanc difficultatē, si intelligam⁹ Arist. in tex. 2. voluisse ēt de principijs præcognosci, quid nominis suorum terminorum, sed id cōtriciuit se, subintelligēs breuiloquēciā, qd, ex eo, q; de subiecto dicit, præcognosci quid, & qd. At si facilis vñ illi rñsio, huius mihi facilima videtur improbatio. qm̄ iā dictū ē, illud quid nominis nō posse esse principij, vt principijū est; item cū dicat in eo 2. tex. de subiecto præcognosci vtrūq; quid, & qd, hoc dicit ad dñ am quesi⁹ ti, & dignitatis, de quorum vno præcognoscitur solum quid, & de alio quod. Forte Auerrois interpretatio, vna cum secūda opinione posset tanq; minus incommoda sustineri, nam minus malum sub boni rōne eligim⁹. Est itaq; intelligenda præfens. ppō de primis supponi quid, per prima. n. subiecta intelligit, qd exēpla indicant, nam exempla sunt de vnitāte, & magnitudine, quæ

Contradictionum

G sunt subiecta Arithmeticae, & Geometrig: at in 2. tex. loquitur de principijs complexis. Cum vero dubitatum fuit, q Arist. paulo post exemplum affert de principijs complexis i hoc tex. 2. dici potest, q ea adducit, non sub regula de p̄cognitiōe quid, sed vt distinguat communia a proprijs. & si dicas, igitur de principijs complexis non habetur quid, concedendum erit, vti hæc sunt complexa, negandum tamen, q ratione terminorum non possint habere quid, cum dicat Arist. primo post. quinto, "agens de principijs, q hæc non "solum sunt p̄cognita in intelli "gendo, sed & in cognoscendo, q sunt.

CONT. LXX.

Tc. 24 **O**STENDENS, Aristote. quomodo subiectum supponatur in scientia, de eo dicit, supponi esse, & hoc esse, Græcæ vero ait, *ὑποκείμενον ὅτι ἐστὶν* id vero omnes interpretantur quid, & quod. hoc est de subiecto supponi, vtramque simplicem p̄cognitionem, quod etiam voluit tex. 2. huius primi libri. At huic penitus contrarium sentit in tex. sequenti 24. vbi dicit, non semper supponi subiectū, quoniam numerus in Arithmetica supponitur, non autem calidum, & frigidum in philosophia naturali,

SOLVTIO.

SCIRE licet, nō omnia subiecta æqualiter esse nota, si accipiatur vti entia sunt, nam quoddam magis abstractum est, & quoddam magis sensibile, vnde notior est lapis, quam numero, cum lapis sensibilis sit, numerus vero abstractus. Et hanc differentiam voluit Arist. in tex. 25. Nūc vero accipit subiectum respectu, suæ scientiæ, nam sic semper est notum, quoniam subiectum, quod græcis ē *ὑποκείμενον*, nil aliud sonat, quam cōcessum, & per se euidens. Et hinc constat veritas regulæ Auer. quæ dicit, subiectum in propria scientia esse per se notum, vel quia ita re vera est ex sui natura, vel quia in alia scientia fuit demonstratum. quod scribit ille primo phys. 82. secundo phys. 22. & 26. 12. met. quinto, secūdo post. 33. atq; alibi, quod breuitatis cā prætermitto. itaque hoc in loco vult de subiecto semper accipi in scientia esse, & hoc esse, cum hoc tamen stat, vt notum aliqui sit ex sui natura, aliqui vero ignotum. Sed dices, hæc solutio reuocat in dubium aliud, non parui ponderis, nam in tex. 25. sequenti, vult Arist. subiectum supponi, cum est ignotum, & affert exemplum de numero, non supponi vero, cum est manifestum, & dat exēplū de calido, & frigido. Quod nullo pacto verum ē vī, nam supponūtur potius manifesta, & demonstrant occulta.

Sed

A Sed dices, supponi ea quæ nota sunt suppositione mentali, & q̄ in animo est, suppositione vero vocali & extra animam ea quæ paulo occultiora sunt, cum itaque dicit philosophus supponi numerum, intellige de suppositione, quæ voce & ore docentis fit, quoniā numerus cum sit res abstracta, eget aliqua suppositione magistri. et hoc videtur et voluisse Themist. 1. Post. cap. 2. et 21. Cum vero dicimus supponi ea quæ manifesta sunt, id de mentali & interna suppositione intelligas quæ fit in anima: hæc .n. supponit ea de quibus dubitare non licet. id colligitur ex. 1. Post. tex. 25. vbi definit dignitatem. & sic omne subiectum supponitur in scia ex. 1. Post. 2. Vide autē pro hac materia Auerr. ibi & 1. Poste. cō. 74.

CONT. LXXI.

Cō. 74. **A**VERROIS hic negat quātitatem esse genus vnum ad cōtinuum & discretū, hoc est de illis neq̄ vniuocē dici, neq̄ analogice, oppositū habet. 5. Met. cap. de quanto, & in lib. Prædicamentorum, vbi vult, quantū esse prædicamentum vnum, id autē nō esset, nisi vel vniuocum esset vel saltem analogum.

SOLVITIO.

SATIS copiose de hac re dictum fuit in præcedentibus sup. tex. 13. nam Genus bisariam accipi solet, primum pro genere prædicamenti, & sic quantitas est genus vnum vniuocum, vel

ad minus analogum. Aliud est **D** genus subiectum, de quo scia et demō est, & hoc non pōt vnū esse genus cōe & quanto continuo et discreto: nam si id eēt, fieret trāsitus à Geometria ad Arithmeticam qđ Arist. negauit in te. 20. Sed tu vide plura in præcedētib. Vide et p̄ hac disputatione quęsitū quintum, qđ ferē totū pertinet ad hæc q̄ summam & compēdiose hoc in loco perstrinximus. item, 5. Met. tex. cō. 18. 1. Meta. 46.

CONT. LXXXIX.

DIVIDENS Principia cō. **Tex. 25** plexa Arist. ea vocat Dignitates Suppositiones, Petitiōes, ac Definitiones. Sed vel oppositum, vel diuersum voluit. 1. Post. tex. 5. vbi distinguens rursus hæc principia, dicit ea esse Dignitatem, Positionem, Suppositionē, Definitionem. In quibus magna videtur constare dīa: nam ibi nō minatur Positionem, quę hic non habetur: hic vero petitionē nominatur, quā i te. 5. nō explicauit. **F**

SOLVITIO.

VERBORVM tm̄ non rellis est: nam. 1. Post. agens de dignitate eā secatur & separat à Positionē, postea subdiuidit positionē in suas species, quæ sunt suppositio & definitio. itaq̄ cū ea dīa iam explicata fuerit, non opus erat vt Positionem hoc in loco rursus nominaret, præsertim cum hic suas species recenset, quę sunt definitio, et suppositio. Cur autē hic velit petitionē causa

Contradictionum

G causa est, qm̄ de principijs scien-
tiarū loquit̄, uti à magistris tra-
duntur: at in .s. tex. principia ex-
plicabat quę demonstrationem
ipsam constituūt, ibi .n. diuidit
immediatum principium. Peti-
tio itaque est de genere princi-
piorum, quę veniunt in vsu in
addiscendis disciplinis, & hæc
fuit ibi prætermissa, quoniā ad
illum locum non pertinet. Item
petitio & suppositio re ipsa idē
sunt, ratione differunt, qđ par-
tim dicit hic Aristot. partim ex-
plicat Philoponus super tex. .s.
H ex quo habes qđ petitio ibi potē-
tia continebatur, hic vero actu
exprimitur magis. Sed ne hæc
videamur nobis finxisse, placet
ex Philoponi commentarijs su-
per te. .s. rem totam hanc exem-
plis illustrare. Dignitas est pro-
pō quę ex se necessaria est & cū
ius necessitas omnibus quę cō-
stat sanę mentis hominibus, &
quam necesse est vt teneat quili-
bet docendus quidpiam, vt illa
propositio, oē totum est maius
I sua parte, si ab æqualibus quæ-
lia demas remanētia sunt quæ-
lia. Positio est propositio quę in
sc̄sa ponitur & firmatur, qm̄ il-
lius principii est, potestq; à ma-
gistro ratione aliqua confirma-
ri, sed hæc sine confirmatione sta-
bilitur, cum sit artis principii,
vt illud, lineę qđ cōtendunt à cen-
tro ad circumferentiā sunt quæ-
les: item à puncto ad punctum
cōuenit rectam lineam ducere.
Suppō est pōnis species, quę ali-

quid afirmando vel negando **K**
proponit. vt si dicas, naturalia
corpora ex quattuor constāt ele-
mentis. vnitas est. Definitio ve-
ro est qđ non afirmando neq; ne-
gando rei substantiam exprimit,
hoc mō hō est afal rōnale mor-
tale, vnitas est indiuisibile secū-
dum quantū: quo mō aut̄ defi-
nitio nihil afirmet vel neget ali-
bi dictū fuit. At suppositio rur-
sus diuiditur & ipsa, nā alia est
quę æquiuocē dicitur supposi-
tio, & hæc est propō quę natura-
liter nō est nota, sed à p̄ceptore **L**
accipitur, discipulo haud refra-
gante. Alia vero est suppō, quę
etiā ignota est, sed adeo ignota,
vt demōne egeret, sed authori-
tate præceptoris accipitur, estq;
illa duplex, vel contrarie cogni-
ta, in qua dissentit discipulus à
p̄ceptore: vel neutraliter cog-
nita, in qua discipulus anceps,
& ambiguus persistit. V.g. si di-
cat Geometra pūctū esse cuius
nulla pars sit, & discipulus au-
diens existimet punctum habere
magnitudinem, tunc eā pro- **M**
pōnem petens magister, appel-
labitur petitio contrarie cog-
nita. Si vero dicat idē præceptor
lineas rectas esse quæles, st̄tq;
auditor suspēsus, petitio neutra
vocabit̄. sed vide de hac re plu-
ra apud Ioan. Grammaticum.

CONT. XC.

EXCLVDIT in hoc textu **Tex. 23**
Ideas, nam dicit Ideas Platonis
nil prorsus h̄c affinitatis cūsciē-
tia

Atia demonstratiua. Sed quo ad ordinem ipsum videt oppositū. fecisse eius qđ debuerat, nā hoc nō videtur pertinere ad logicū, sed poti⁹ ad Metaphysicū, nam in septimo lib. Me. Ideas ex proposito principali diluit, ac tollit.

SOLVTIO.

FACILE possum⁹ huic difficultati occurrere, nam agere de Ideis vti formę sunt, fm essentiam abstractę, pertinet ad Metaphysicum, qm̄ Metaphysicus est qđ de Abstractis Entibus speculari tenetur, siue ea sint p̄ eēntiam, siue (vt aiunt) per indifferentiam abstracta. Quo modo eas destruit species Aristot. in. 7. lib. diuinę Philosophię. Verū Idea ipsa si consideretur in bonis humanis, hoc ē an sit vel nō sit finis humanarū actionū, sic ad moralem spectat, & ea rōne tollitur Boni Idea ab Arist. in. 1. Ethic. vbi Ideam boni non dari omnino nititur ostēdere. Postremo an sit vel non sit Idea, obiectū scię demonstratiuę, hoc etiā pōt spectare ad logicū, nam (vt doctē interpretatus est Philoponus) cum sapius dictū fuerit in 1. lib. Post. demōonem & sciām esse de rebus vñibus, & eternis, facile quis horum nominū magnitudine deceptus, credere potuisset, demonstrationē et sciām esse de Ideis, qđ à Platonicis vñia & sempiterna ponuntur, ob id philosophus, hoc in loco Ideas de medio tollens dicit, qđ demō nō eget rebus, vñibus p̄ter mul-

ta, quales ipse sunt Ideę, sed eget D vñibus illis quę dicuntur de multis & in multis, ea aut sunt vniuersalia illa, quę potentia continentur in indiuiduis, sed actu ab intellectu abstrahuntur, & intelligunt. itaq; Aristot. obiter Ideas remouet, non aut ex principali proposito. quocirca & in hoc eodem. 1. lib. Post. tex. 35. valeant, inquit, Ideę, *ὑπερτέλειαν*. n. sunt, hoc est, monstra sunt, qđ non nulli transferunt, alij vero monstruosa vertunt p̄cludia, qđ Io. E Grammaticus vult oīno eē intelligendum. & addit, etsi quid sunt ad pręsentem disceptationem nihil conferunt. hęc Aristot. Hinc licet mirari prudētiā Porphyrii in lib. 5. vocum in proemio: vbi agēs de vniuersalib⁹ inquit, nolle de his differere an sint à sensibilibus rebus abstracta, vel in eis posita, qm̄ hęc quęstio limites pręteribat logicę inquisitionis, nam agere de Idea quomodo sit vñitate abstractū ab indiuiduis, spectat ad diuinam sapientiam. Nota tñ qđ Idea diciť à Platonicis forma, species, exemplum, exemplaris causa, notio intelligibilis, intellectuale ornamētum, & similitudo. Vñ ante multa, vñ p̄termulta. Id. n. frequenter licet videre apud Plotinum, Olimpiodorū, Sirianū, Iamblicum & Proclum Lyciū in commentarijs Timei. Et hęc passim nom̄a habent apud Platonem, in Timeo, Parmenide, Phedro, Epinomide, atq; alibi sapius.

Contradictionum

- G** sapius. Item pondera q̄ Idea erat causa generationis et intellectiōis apud Platonē. Generationis, quoniā in Hippia Platonē ostendit ex artibus ipsis factiuis Ideam esse rei causam exemplarem, nam statuarius inquit prius quā statuam condat, exemplum formæ ducēdg sibi in animo fingit, deinde statuā absoluit, sic vult primum opificem, deum, quem *δημιουργον*, appellat, animo Ideas specierū sensilium continere, vt non temere quod
- H** agit, efficiat, sed consulto ac prudenter opus suum perficiat. Itē Animam mundi generalē (quā Themist. ausus est defendere. 1. de afa. cap. 24.) vult ideis participare à Deo, vt in sensibili mūdo res generentur in vnaquaq̄ specie sibi similes, equus, equo, canis cani, homo homini. Item Ideam vult esse causam intellectiōis, nam intellectus diuinus angelicus, animæ mundi, & human⁹ (dicit ille) referti sūt ideis, à quibus excitatus intellectus, à cognitionē particulatium nititur accedere ad cognitionē vniuersalem. Ob id itaq̄ Arist. destruit Ideam, ob hāc secundam causam, ne quis crederet eā esse necessariam ad intellectiōē & sciām. Est autē Idea ens & vniuersale abstractum per propriā essentiam, circumscripto omni actu intellectus, à singularibus sensilibus. Arist. itaq̄ hoc respuit vniuersale, nam ipsum inquit eē æquiuocum quoddam, nam
- si Idea esset, non prædicare ē nisi nomine de indiuiduis, re autem & definitione non posset, cū ponatur eterna & separata secundum essentiam. id. n. voluit Platonē vt licet videre. 3. de anima. c. 18. Vult itaq̄ sufficere vñ qd ex sui nā est ī multis singularibus, & potentia: atque hoc vocāt in multis, nostri vñ reale dicerent: quod quidem per intellectū efficitur postea vñ in actu, nam intellectus facit res potentia intelligibiles actu intellectas ex. 3. de anima. et hoc vñ dicit post multa, siue ēt de multis. Horū differentiam prælare indicat Ammonius in lib. 5. vocū Porphyrii in Proemio, loco superius citato. Sed an Plato, an Arist. rectius senserit in hoc negocio, nō est presentis speculatiōis opus. licet. n. hāc à veteribus tradita, cognoscere, Ammonio præsertim, Themistio, Philopono, Alexandro, Auerroe, & Latinis. Quorum alij Aristotelem iure damnare Platonem dicunt, alij conantur inter illos cōcordiam asserre. Rationes vero Platoniorum licet legere, apud Sirianum, Iamblicum, Plotinū, Proclum, Alcinoū & alios, qui partim Peripatheticorum rōnes diluere conantur, partim & concilium student asserre inter vtrūque, Platonē. f. & Arist. de quo alias iustum volumen conscripsimus. In summa dicendum Arist. hic non cōfutare ideas, q̄ sint, nā id munus est Metaphysici:

Afici: tollit autem Ideas, non facere ad sciam demonstratiuam, quod et animaduertit Auer. 1. Post. c. 30. & rationem physicā addas, nam pro intelligentia rerum sufficit intellectus agens, qui phantasmata illustrans, facit in possibili intellectu intellectum, absque idearum interuentu: quod autem sufficiat intellectus agens sine Idea, vide 3. de anima. c. 18. 12. Meta. cō. 4. 14. 27. 28. 1. de anima. cō. 8. 2. de anima 60. 7. Me. 37. & si in scia demonstratiua

Bis causam aliam præter intellectum, dic eam esse demonstrationem, quæ instrumentum est ipsius intellectus, quoties per illam demonstratur quod situm vult de subiecto vult, per vltima principia: dico vltima in multis & de multis, non autem ante multa. quo modo autem vult sit ab intellectu, vide. 1. de anima, cō. 8. 12. Met. 4. 3. de anima 18.

CONT. XCI.

Cō. 33. EXPONENS Auer. locum in 1. 26. vbi Philosophus dicit dignitatem illam, de quocunque dicit affirmatio vel negatio vera, vult quod hæc dignitas contradictionis sit apta ingredi demonstrationem, quoniam est vniuoca oppositum vult voluisse in 5. quæsiro, vbi principia communia vult esse æquiuoca, & ob id non transcendere demonstrantem de genere in genus ratione illorum communium principiorum.

SOLVTIO.

CITAVI hæc contradictionem, vt Auerrois subtilissima nobis constaret distinctio. Nam ipse vult vnā cum Arist. princi-

Dpia alia esse propria, et de his nulla est ambiguitas, alia vero vult esse cōia, sed hæc rursus diuiduntur, nam alia æquiuoca penitus sunt, vt illud principium si ab æqualibus, æqualia demas, quæ remanent sunt æqualia. vel illud, quicunque vni tertio æqualia sunt, inter se sunt æqualia, oē totum est maius sua parte. Breuiter vult æquiuoca esse principia, quæ Arist. cōia appellauit in tex. 24. & iecirco ob eorū æquiuocationem iubebat Arist. vt redderent singulis scientiis propria per contradi-
Ectionem, vt puta, si ab æqualibus, numeris, velliheis æqualia demas, lineæ vel numeri reliqui sunt æquales. Nunc autem vult Auer. principia communissima osium, quæ dicuntur à Philopono principia contradictionis, esse vniuoca, vt illud, non contingit idē affirmare vel negare: de quocunque dicit affirmatio vel negatio vera. dic ergo de principijs æqui-
Fuocis locutum fuisse Auer. in 5. quæsiro, immo de eisdem loquitur. 1. Post. c. 191. et eam æquiuocationis vide. 1. Post. c. 38. nam si illud principium, si ab æqualibus æqualia demas esset vniuocum, cum id cōe sit Arith. & Geometriæ, daretur transitus vicissim ab vna ad aliam harū scientiarū. sed dices, quo modo hæc Auer. distinctio potest sufferri, si. n. principia communissima, quæ competunt omnibus scientiis sunt vniuoca non est, magis deberent esse cōia, quā non omnibus scientiis sed quibusdā solum

Contradictionum

Glum conueniunt & videtur itaq; qd si æquocū est illud principiū omne totum maius est sua parte, qd multo magis esset illud, nō contingit idem simul affirmare & negare. Dicendū hoc non sequi, qm̄ causa huius dīgē, p̄ alia sint equiuoca, alia vniuoca, non est esse magis vel minus cōmune. Nā animatum est magis cōmune quā sit canis, & tñ canis æquiuoce dicitur, animatū vero vniuoce. Itaq; ad aliam cām æquiuocationis accedendū est,

H hæc vero dī de principijs ex eo qd non habēt aliquam scīam cōsiderantē illa, nā hoc principiū, oē totum est maius sua parte, vt communiter profertur, sine cōtradictione non cōsiderat in aliqua scīa qm̄ cōpetit scientijs disparatis, & iccirco tales scīæ illud limitant, principia vero cōtradictionis quæ communissima dñr inquit Auer. in hoc præfenti. cō. 82. licet non conueniāt alicui scīgē particulari, nisi et hæc contrahantur, attñ habent sciētiam cōem, q̄ de illis tractat in ratione illorū cōi, & hæc est Logica. Logica. n. habet disquirere, duo cōtradictoria esse impossibilia simul, & si alterum eorū inest, qd reliquum nō pōt inesse.

CONT. XCIII.

Tc. 27. **DIALECTICAM** comparat Arist. Metaphysicę, nec non cæteris scientijs, vultq; dialecticum interrogare, non autē cæteros aliarum disciplinarū professores, Ex quibus elicitur, diale-

cticum interrogare, scientias vērō contemplatiuas non interrogare. Sed in hoc eodem tex. paulo post concludit, in omnibus; scientijs esse proprias et accommodatas interrogaciones.

SOLVTIO.

DE B E S scire, qd interrogandi ratio multiplex est. primum est vulgaris forma quædam interrogandi, quā popularis vsus obseruat, vt si dicas, Cur Hispani in Aphricam nauigarunt? qs doctior cæteris in hac ciuitate hñ? quo tendis? vis me tecum Romam venire? Hæc. n. interrogaciones ad domesticā colloquij nostri consuetudinem referuntur, suntq; in communi vsu receptæ. de quibus Ammonius & Boethus sermonem faciūt in lib. Periherm. Sectiōe. 3. cap. de Enunciationibus compositis et diuisis. Aliæ vero sunt interrogaciones intellectuales quę in tria genera diducuntur. Nam aliæ dicuntur demonstratiuę, aliæ disputatiuę, aliæ item Sophisticę. Nam si q̄siero ego vtrum triangulū habeat tres angulos equales duobus rectis, demonstratiua ac sciētifica dī interrogatio. Si vero dixerō, est ne mundus finitus vel infinitus, ē ne voluptas bona vel mala, est ne aīa mortalis vel immortalis, hæc quæstiones sunt dialecticę interrogaciones hoc est disputatiuę. Si demū dixerō, nūquid oēs canis latrat? nunqd oēs excedēs est maius excessio? vel aliud simile, ex quo

- A** quo fallere possum incautum respondentem, Sophistica & capciosae dicuntur interrogationes. At Sophistica interrogatio cum illaqueandi causa sit, hæc venit omittenda, nam potius venit considerata ratio rñdendi, q̃ ipsa interrogādi forma. Iccirco optime Arist. in lib. Elencorum docet soluere Sophisma de eo qđ est plures interrogationes vt vnam facere. Dialectica vero interrogatio, & demonstratiua quo mō differant, non vna est
- B** opinio. Nam varij diuersam rōnem attulerunt. Philoponus inquit demonstrantem interrogare, sed non vt demonstrat, sed vt ex datis a respondente, propositi sui rōnem confirmet. At dialecticus interrogat, vt syllogizet probabiliter, & dispuet. Itē addit Philoponus dialecticum interrogare de oībus pertinētibus ad singula genera artium, demonstrans vero interrogat de his solum, quę ad propriam attinent disciplinā, vt Geometra de Geometricis, Music⁹ de Harmonia, &c. Latini vero & ipsi suā dant differētiā, qđ dialecticus tam de principijs quā quęstis interrogat, demonstrans vero de quęstis solis. Addunt ēt dialecticum dū interrogat, pponere vtrāq; partē qōnis æquē probabilem, demonstratiuū vero non sic, sed alteram tm̃ probari posse, hoc est verā, sed & Lynconiēsis, hoc differre vult dialecticū a demonstrante, qđ hic interrogādo determinat, ille ambiguā snām relinquit. V. g. dicat quis, est ne mundus finitus vel infinitus? hic incertus est rei exigitus, et p̃ cōsequēs dialectica erit interrogatio. Si vero dixeris, mundus finitus est, nunquid eū infinitū esse existimas? hic rei veritas primum proferē, deinde percūctor, itaq; scientialis est interrogatio. Auer. c. 84. huius. i. lib. vī & aliā afferre dñā, qđ dialectici finis ac scopus interrogādo est, assequi post interrogara victoriā ex ipsa disputatione: demonstrans vero, pponit cognitionē rerū p̃ fine & scopo suę interrogatiōis. Vt cū p̃ sit, Arist. vult Dialecticū de oībus posse interrogare, demonstratē vero de his solū qđ ad propriā attinēt sciām. Cōtradictio itaq; nulla est, qm̃ inqt demonstratē interrogare qđ sui sunt generis, nō autē interrogare ea quę aliarū sunt disciplinarū, itē interrogādi rō ī dialectica differt ab interrogatiōibus, sc̃arū multis modis, iā recitatis. Illud autē nō p̃termittas, qđ Aristot. dicens in sciēt̃is eē pprias & accommodatas interrogatiōes tacite inculcat Platonē, qui vniuersam philosophiā tradidit nobis p̃ interrogatiōes a Soc. factas: qđ impure de rebus naturalib⁹ diuinis & mathematicis interlocutores pcūctat et interpellat. nā Arist. vult id dialectice fieri posse ac probabiliter, nō at demonstratiuē. Sed ad interrogatiōes redeūtes, dicimus illud eē cōsiderādū, qđ qui interrogat,

Contradictionum

Ginterrogat, vnū de vno interro-
gātē dēt, nō autē p̄dicatū vnū de
multis subiectis, neq; p̄dicamē-
ta multa de vno subiecto: hæc
an. interrogatio est oīo vitiosa, id
Arist. asserit secto. 3. lib. Perihēr.
vbi enūciationē, interrogationē,
& r̄nsionē vult vnā eē, & idē h̄r
lib. Elēcorū. Adde, dialecticam
interrogationē duplicem q̄ē, vel
n. petit in solutiōe alterā partē
cōtradictiōis, q̄ v̄p̄firmat, vel
negat: aut petit propōnem. Ex-
emplū, si dixerō, est ne mundus
finitus vel infinitus: hic te volo
r̄ndere propōnē vel mūdū fini-
tū eē vel infinitū, nā si ita vel nō
dixeris, qd̄ velis adhuc nō intel-
ligā. Si vero p̄cunctabor, est ne
mundus finitus nec ne: tunc al-
terā partē cōtradictiōis r̄ndere
poteris, hoc ē ita eē, vel nō eē. Id
n. significauit Arist. tertio secto
lib. Perihēr. dū iquit, dialectica
autē interrogatio r̄nsionis ē peti-
tio, vel p̄pōnis, vel alterius ptis
cōtradictiōis. &c. Verū quid sit
dialectica interrogatio, et q̄ mō
idē sit cū p̄pōne dialectica re, et
rōne ab illa differat, vid̄. 1. Prio.
cap. 1. & q̄ vbi Alex. & Philopo-
nus dicūt. Itē si plura vis cogno-
scere de p̄pōnē dialectica, inter-
rogatione & p̄blemate, legas. 1.
Topi. ca. 3. 8. 9. vbi Arist. & Ale-
pleraq; dicūt, nō tā scitu digna,
q̄ ēt huic p̄posito magnopere
necessaria. Qd̄ vero triplex sit i-
terrogatio, dem̄stratiua, dialecti-
ca, & sophistica, et quo mō de-
m̄stratiua à dialectica differat, id

constabit, ex Them. 1. Post. cap. 25. adde & distinctionē illā de
disputationibus, quam tradidit
Arist. in lib. Elencorū cap. 2. nā
disputationē inquit, dici quat-
tuor modis, doctrinalē, dialecti-
cā, tentatiuā, & contentiosam.
Hæc vero Græcē, sic se habent,
ἑστὶ δὲ τῶν ἐν τῇ διαλέξει λέγων τὴν τί-
ταρα. δὲ δ' ἀπαληκτοί. καὶ διαλεκτικοί. καὶ
πειραστικοί. καὶ ἐριστικοί. Quæ dispu-
tatiōis genera quo mō differāt,
inibi latius Aristō, explicat. de
quarē i Græcis verborū nostris
adnotationibus super lib. Post.
copiose dicemus. Non, n. impu-
ne oīa sunt hoc in loco & confer-
rim recensenda: præsens. n. la-
bor, cōtradictiones tollit, de ver-
borum vero p̄prietate & signi-
ficatione, alibi dicendū venit.
CONT. XCII.

RVERSUS in hoc eodē con-
tex. excitari potest cōtradictio,
qm̄ Arist. dicit, dialecticā non
habere determinatū subiectū, M
circa qd̄ cognitionē suam per-
quirat, quod cæteræ oēs faciunt
scientiæ. sed oppositū v̄ voluit
se. 4. Met. tex. 5. vbi ait, diuinum
Philosophum & dialecticū ver-
sari circa idem. Cum autē Me-
taphysicus habeat subiectū ge-
nus, videtur & dialecticum idē
necessario habere.

SOLVTIO.

NOMEN dialecticæ hoc in
locō nō debet intelligi pro Lo-
gica siue organo in cōi, nā hæc
hēt suū subiectū, siue Ens rōnis
siue secūdas itētiones, siue syllogis-
mum

A siue demōstrōne, siue scire: tot. n. sunt opiniones de subiecto logice. s; hoc alibi psecuti fuim⁹. Vt cūq; res se hēat Logica hēt oīno suū subiectū, qđ mō Gręci ^{demōstratiua}, appellant, quod facit Alexā. in p̄fatione lib. Prio. mō ^{hanc}, hoc est materiam vocant quod vult Ammoni⁹, & Philoponus. itaq; de Logica nō intellexit Philosophus. Nomen vero dialectice interdū, pro libris topicis accipitur vnde syllus topicus etiā dialecticus dicit^r. In quo casu ēt adest subiectū, nā materia octo librorū Topicorū est syllus ex probabilibus constans: id. n. & Auer. & Alex. copiose tradiderunt in Topicis. Est & dialectica, ars differendi ex p̄babilibus quę licet ā fontibus topicis emanare videatur, attū hęc est q̄ de singulis rebus disputat, nā libri topici p̄cepta tradunt differendi, hęc vero dialectica p̄cepta ad vsum dirigit. Vocat itaq; iure optimo hęc ars ā nostris, ars disputandi, licet Hebreus interpret^r Auer. eam vocet artē topicam, qđ eatenus est verū, quatenus hęc differendi vtiē locis topicis, & qm̄ hęc rōcinatur ex cōtingentibus probabilibus accidentalibus, verisimilibus & his quę opinionē parunt nō sciam, ob id de oībus differit, & nullū habet certū ac determinatū obiectū, & ob id interrogando de singulis procedit. Colligit hęc dialectice vis ex lib. Perih. secto 3.1. Prio. cap. 1. 1. Topic. cap. 1.

& 2.1. Phy. 8. 8. Ph. 22. & alibi. **D** Quibus positis, eliciū male eos voluisse ex hoc tex. rōcinari aduersus Scorū, qđ Logica nō sit scia, qm̄ nō habet subiectū, qđ maxie p̄tinere dicunt ad sciam demōstratiuā. Nā hic nō logicam vult Arist. sed artē disputatiuā, q̄ interrogat de oībus. Sed nota, qđ cū quattuor sint ḡna disputationū, ex lib. Elencorū ca. 2. doctrinale, dialecticū, tentatiuū & contentiosum, Aristō. maxime **E** hoc sibi pro scopo proposuit in tradendis disciplinis: est autē doctrinalis disputatio ea q̄ dī demōstratiua, cuius laudes scribit Arist. 4. Phy. 31. Interdū tū etiā profitebatur s̄m genus, hoc est dialecticū, cū in rebus difficilibus probabiliter soleat argumentari. Plato vero, Socratē secutus dialecticā anteposuit demōstratiuę, qm̄ frequētius disputat ex probabilibus q̄ ex necessarijs. & cū hac coniunxit, tē **F** ratiuam artē quę interrogādo, flectit sermonē artificiosa quadā rōne, ita vt īcautos facillime fallat. Nā Socratem id serē semper facit apud Platonē, in quo genere disputationis Plato parem habuit neminē. At sophiste, qui, tempestate Platonis et Arist. innumerabiles extiterunt, contentiosam magis partem persecuti sunt. Quales p̄fertim apud Platonem legim⁹ extitisse Hippia, Protagoram, Euthidemū, Dionisodorum, & alios, qui sophi

Contradictionum

Gsticē in primis & tenebāt, et docere alios profitebantur. Itē & illud addēdū est cæteris iam dictis dialecticas ratiōes eas esse, quę in infinitū pñt excurrere, qđ non faciunt demonstratiue, hæc. n. finite sunt, qđ Arist. pbat. i. Post. a. tex. 34. vsq. ad 39. rō vero cur infinite sint rōnes dialecticę redditur ab Auerr. super hoc tex. quoniā dialecticus considerat ea q̄ sunt ex accñti. Præterea hę rōnes dialecticę dñr ē cōmunes, qm̄ veritatem ex vñbus rebus adstruunt; non aut ex proprijs. qđ habetur. 8. Phy. cō. 70. & 4. Phy. 87. & 1. cō. 70. qđ vero dialecticus de oñbus differat probabiliter, vide. 3. Met. tex. c. 2. Cum itaq. dñ Metaphysicam habere subiectum, id concedimus: at cum dicis illud esse cōmune dialectico, & ita dialecticus habebit subiectū, dicere possumus vel eo in loco, (hoc est. 4. Met. 5. accepisse Arist. dialecticam pro logica. Nā diuinus considerat Ens vt Ens, Logicus vero Ens vt a ratiōe formatur. Itē si vis ibi dialecticam intelligi p arte disputatiua, dices, eam esse similem Metaphysicę non rōne determinationis subiecti, sed eo qđ de oñbus entibus differere potest. Vt sensus sit, circa idem versari Metaphysicum & Dialecticum, hoc est circa oīa Entia, cū hac tñ dñia, qđ Metaphy. vniuersum Ens sibi statuit p determināto subīto: at dialecticus indeterminate illud ipsum considerat,

qm̄ p. probabiliter illd̄ cognoscit. rō autem probabilis indeterminata est, sicut demonstratiua certa est & determinata, quæ solutio videtur Auerr. 1. Post. cō. 85.

CONT. XCIIII.

OSTENDENS Arist. in disciplinis nō fieri parallogismos, inquit, hæc aut sunt, ac si intentione viderentur. quæ verba sic Græcē se habēt, *τὰς ἀπορίας οὐκ ἐστὶν τὴν λόγον* ex qbus habes Arist. vsum fuisse metaphora, nempe ea quæ est, per intellectum videre, nam & Plato mentem appellat animi oculum. Sed Arist. 2. Post. damnat sermones metaphoricos. vult. n. in disciplinis nō esse Metaphoras vsurpadas; quando in oratorum fit & Poetarum, vt ipse et i. lib. Rhetoricorū, et in Arte Poetica testat⁹ fuit.

SOLVTIO.

POSSVMVS intelligere, metaphoras nō esse in scientijs adducendas frequenter, interdum tñ adduci posse, & maxie si res, per illam figuram illustretur. Nam in. 2. Post. cum eam damnat, id facit ob Platonem, qui in serijs rebus, atq. grauiorib⁹ philosophię sentētijs, poetarum ornamenta videtur inferere, quod Plato non tam impune facit, qđ etiam frequenter. Frequēs itaq. vsus ab Arist. exploditur, nō rarus. Nam Plato deum ipsum nominās, opificem appellat, Tempus eternitatis mensuram, Materiam vero, vas, locum, conceptaculum, immo & obstetricē forma-

A formarum vocat atque alia huiusmodi proferre assuevit Plato & quidem frequētius q̄ par sit. Possumus ēt dicere Arist. vsum fuisse hac dicendi figura in hoc lib. qui Logicus est, non scientię pars. item eam dixit cum quadam correctionis nota, nam inquit, hæc autem sunt; ac si intellectione viderentur. nā particula, ac si, addita est, vt Metaphorę vim imminuat & retrūdat. Quę autē hæc sit trallatio, nō est videre admodū difficile. nam hæc re ferri pōt ad eas, quas analogas vocat in arte Poetica. erat. n. eo in loco exemplum, Clipeum eē Amphoram Minerę: & Amphoram esse Clipeum Bacchi. Item, Mors, dici potest vitę occasus, & occasus, dici mors est. Sic intellectus potest dici oculus animi, quemadmodū oculus, corporis mens. Vnde & oculo dicimus nos intelligere, & intellectu videre. Trallatio itaq; est analoga, sed de his in gręcis adnotationibus.

CONT. XCV.

Te. 29.

DICIT scientias siue disciplinas non paralogizare, dialecticas vero disputationes posse id facere. At in hoc eodem tex. paulo post, Coeneum inquit in Philosophia nāli attulisse paralogismum, hoc est sylsm ex ambabus propōnibus affirmatiuis in secunda figura, cōstat autem hmōi esse paralogismum.

SOLVTIO.

PRIVM videndum est,

quid sit Paralogismus, deinde cur in disciplinis locum habere non possit, paulo post contradicōtio tollitur, sylsi alij inculpabiles sunt, hoc est oē ex parte recti alij vero mali & vitiosi. Qui pbe syllogizant, hi sunt, quorum materia vera est, & forma non vitiosa, & hi faciūt in nobis sciētiam aut salte opinionē. Cōstat autē hoc. 1. Post. tex. 32. Alj vero non boni sunt, atq; hi vel materiā habent peccantē, vel formā, vel etiā vtrunq;. Qui peccāt in materia, sunt falsi, hoc est, quorum altera pmissarum, vel ambæ sunt falsæ. qui in forma deficiunt, apparentes dicuntur sylsi Sophistici, vel ēt paralogismi, ex qbus oibus generatur in nobis prauus habitus ignorantie: id constat legentibus, 1. Post. te. 32. Sunt & alj sylsi qui peccant aduersus principia sciētiarum, cum hæc male fuerint cognita, exemplum dabat Arist. 1. Topi. cap. 1. si quis a mathematico acceperit illud principium, lineas exeuntes a centro ad circumferentiam esse æquales omnes, respectu diuersorum circulorum non equalium, id erit principium male cognitum, ex quo ignorantia per sylsm effici potest in nobis. atq; hi sylsi referri debent ad eos qui peccant in materia, quos Arist. 1. tex. 29. huius libri appellabat syllogismos ex oppositis. Sed reuertamur eō, vnde digressi sumus. Paralogism⁹ est syllogismus peccans in for-

L ij. ma,

Contradictionum

Gma, sic. n. Themist. D. Thomas, Philoponus & Auer. sunt interpretati. Vult ergo disciplinas non paralogizare, quoniam disciplinæ supponunt præcepta Logica, & cum syllogizant, maxime videtur prima figura, ut et dicitur. 1. Poste. 31. quæ figura nullo pacto admittit paralogismos. Cum vero dicitur Coeneum syllogizauisse in. 2. figura ex utraque affirmatiua, respondet Arist. quod ille syllogus est in materia reciproca, ex quo potest per conuersionem maioris proprius ad primam figuram reduci. Erat autem eius syllogus talis, quod in multiplicata sit analogia celerrime gignitur. Ignis celerrime gignitur, itaque ignis in multiplicata sit analogia. Verum maior conuenitur, quod celerrime gignitur, sit in multiplicata analogia: estque prima figura. Sed dices si paralogismus est, qui in forma deficit, quomodo id dicemus de exemplo, quod affert Arist. in tex. dum inquit, omnis circulus est figura, carmina sunt circuli, igitur carmina sunt figure. Vult enim hunc esse paralogismum, & tamen texturam habet syllogisticam, hoc est primæ figuræ. Dicendum quod vitiosa forma syllogismorum multis modis deprehenditur. quædam enim aperta est & perspicua, ut si ex ambabus negatiuis, vel particularibus syllogizaueris: quædam vero latens est, ubi vel æquiuocatio terminorum, vel amphibologia, hoc est ambiguitas fuerit in propositionibus, nam si dicas omnis canis latrat, piscis est canis, latrat ergo piscis. hic figura prima est, est tamen paralogismus ob ipsam æquiuocationem canis, qui cum vnus videatur terminus, tribus tamen æquiualeat: cum ergo mala forma syllogismi sit, quæ plures accipit terminos quam tres, constat hunc esse vitiosum, quomodo etiam malus est, qui colligit carmina esse figuram, quoniam nediud terminus qui circulus est, æquiuocum est nomen, nam in Mathematicis significat figuram planam, à cuius centro lineæ ductæ ad circumferentiā sunt æquales. At circulus in poetarum carminibus est quoddam metri genus, quod reddit versus ad circuli similitudinem in seipsos omni ex parte intercurrentes, quod Philoponus illustrat exemplo eorum carminum, quæ tumulo Midæ regis affixa fuere, et tu hæc apud Philoponum legas diligenter. Est itaque paralogismus ille, quoniam potentia continet quatuor terminos: qui numerus vitiosam omnino & culpabilem reddit syllogismi compositionem.

CONT. XCVI.

ARISTOTELES in hoc tex. & Auer. simul separantes dialecticam à cæteris disciplinis, præter alias differentias, hanc dicunt, quod in dialectica difficilis est resolutio, quoniam ex falsis propositionibus possumus concludere tam falsum, quam verum; Si vero ex falsis nunquam

Tex. 12
et. c. 31

A nunquam verum concludi posset, efficere resolutionis facilis. Ex quo colligitur, quod in omni syllogismo concludere verum ex veris potest esse resolutionis. Sed oppositum habetur apud Aristotelem ex titulo Libri Priorum. & Posteriorum. nam hi duo tantum libri resolutionis vocantur, non autem liber Topicorum. qui tamen & ipse, cum ex veris verum concludat, videri debere resolutionis. Item liber Priorum. cum agat de syllogismo formali, absque materia, siue vera, siue falsa, quo modo resolutionis dici poterit, si vera sunt, quæ hic dicuntur?

SOLVTIO.

SCIRE debes quod Resolutionis, est ordo contrarius compositioni, proprie accepta: nam ubi incipit una, definit alia & est diuerso: quoniam compositio a partibus ad totum preceedit, resolutionis a toto ad partes. v.g. si ab Elementis, & membris ad humanum corpus prececdas, compositio est, si ab humano corpore ad membra & elementa accesseris, resolutionis appellatur, itaque hæc contraria ratione fiunt. Ex quo patet, quod resolutionis contraria, semper compositum diuidit in ea ex quibus componitur, si vero diuideris compositum in ea, ex quibus non constat, hæc non erit resolutionis proprie dicta, quoniam contraria non est, sed resolutionis latius vocabitur: quod doctore Auerrois explicat in hoc. cō. 82. & in prologo primi Posteriorum. nec non in media ex positione super hoc loco. Item de Resolutione extat

quædam. 3. & hic cap. 3. ite pon dera quod Resolutionis quæ Græce, *Ανάλυσις*, vocatur, & dissolutio quæ a Græcis dicitur *Διελυσις*, hoc inter se differunt, quod resolutionis potest fieri sine rei quæ resoluitur, corruptione: non autem sic se habet dissolutio, quæ cum rei interitu semper fit. Nam si domum vel scamnum resolvas ratione in elementa & materiam & formam, res non corrumpitur, si autem hæc dissolueris, corrumpitur. Et ob id iure certat expositores super. 1. Priorum cap. 1. quo modo sit legenda definitio termini, nunquid terminus sit in quem dissoluitur, an potius resoluitur propositio. nam alij *διαλύεται*, hoc est dissoluitur, alij *ἀναλύεται*, hoc est resoluitur magis legendum probant. de qua re in Græcis adnotationibus dicitur. Sed ad Resolutionem rursus accedentes dicimus eam multis fieri modis: alia nam est Artificialis, ut cum scamnum vel lecticam in partes, & particulas componentes diuiditur. Alia naturalis est, ubi hominem in membra, & membra in elementa, & hæc in materiam & formam reduces. Tertia est mathematica, (authore Alex. & Philopono est in lib. Priorum ab initio) in qua, Theorema in principia resoluitur, atque ea principia in alia magis prima & immediata. Est, & resolutionis Logica, hoc est rationalis, quæ fit, ubi quæsitum siue conclusio in sua refertur principia. Id autem colligitur ex præsentibus

G contex. Vnde Lucidiff. Themist.
 20 hoc in loco, & est. i. Poster. cap.
 20 26. resolvere inquit, dico, cōclu-
 20 sione vera cōstituta, venari pro-
 20 positiones, ex quibus illa condi-
 ta est. Et Auer. in hoc. cō. non tã-
 tũ æmulatus est Themistij sen-
 tentiã, sed et verba. Nũc autem
 videam⁹ quo mō ratio resoluat.
 Nam vt diligenter scribit Philo-
 ponus, resolvere audit Arist. hic
 pro inuentione medij termini.
 Itaque supposito quæsito illo q̃
 aia sit immortalis, resoluam ip-
 sum in mediũ, qui est numerus
 seipsum mouens: quo inuento,
 inueniã prãmiffas, à q̃bus illud
 q̃ sitũ pender: & hæc sunt, q̃ nu-
 merus seipsum mouens sit imor-
 talis, et q̃ anima sit numerus se-
 ipsum mouens. Hęc itaq̃ resolu-
 tio conclusionis in principia fa-
 cile fit in disciplinis, & rō est, q̃
 hæc pro medio vtuntur causa &
 definitione, quę perfecta in vno
 genere, nō nisi est vna. vnus au-
 tẽ rei inuentio longe facilior est,
 q̃ multorum. At in rōnibus dia-
 lecticis, cum vna conclusio pos-
 sit cōcludi medijs diuersis ac in-
 determinatis, vt optime Philo-
 ponus & Auerr. colligunt, hinc
 est q̃ inuentio illa redditur diffi-
 cillima, & per consequẽs resolu-
 tio, aut nulla est, aut tarda. Non
 itaq̃ negandũ est, topicam artẽ
 habere aliquã in se resolutionẽ,
 sed quia difficilis est & indeter-
 minata, ob id lib. topicos noluit
 appellare resolutorios. Sit itaq̃
 concordia hunc in modum, q̃

Arist. & Auer. concederent syl-
 logismos veros dialecticos hñc
 quandã resolutionẽ sed indeter-
 minatam, & ob id proprie non
 esse resoluiuos vocãdos. Librũ
 vero Post. voluit eẽ resolutoriũ
 qm̃ docet demonstrare, demon-
 stratio vero determinatã habet
 medij inuentionẽ. sed lib. Prior.
 ob aliã cãm dñ resolutorius, nō
 quidẽ ea qua lib. Post. dñ analy-
 ticus, sed ex eo q̃ in .3. sectione
 primi lib. agit de ipsa resolutio-
 ne, quę (vt inqt recte Philopo-
 nus in .i. Prior.) cũ sit perfectior
 ac nobilior libri pars, iure quo-
 dam ab ea totus liber dictus est
 resolutori⁹. Quæ solutio vera ẽ,
 & ex Gręcõrũ fontibus ducta.
 Attũ ẽt dicere poteris, syllm̃ for-
 malẽ hñc resolutionẽ, licet ñ cõ-
 sideret materiã resolubilẽ, ex ip-
 sa demõne, cui primũ inferuit.
 Nam licet rō syllogizãdi res sit
 oĩno cõis dialectico & demon-
 strãti, pricipaliter ad demonstrã-
 tẽ ptinet, qm̃ iã dixerat Arist. in
 primis verbis .i. Prior. scopũ ei⁹
 & itẽtionẽ esse demõnẽ ac sciẽ-
 tiã demonstratiuã. Sed pter ea q̃
 hic dicta sunt, vñ q̃ in Auer. alia
 sit cõtradictio, dñ Resolutionẽ, nã
 2. Me. c. 11. inquit, dissolutio fit à
 prioribus, ad posteriora, sed. 7.
 Me. 23. vult eã fieri à posteriori-
 bus ad priora. Huic Zimara rñ-
 det, q̃ Resolũ duplex est, alia, n.
 inqt, est à nã, alia rōne. Natura-
 lis sp̃ fit à posteriori ad prius, &
 à cõpositis ad simplicia, vt hõ
 dũ resoluit i elta, et hæc in mate-
 riam

Ariā & formā. At resolutio rōnis (inquit ille) duplex est, vel. n. fit in sciētijs & disciplinis, q̄ sunt de rebus vel naturalibus, vel diuinis, vel mathematicis, q̄ i nro arbitrio non cōsistūt. vel resolutio rōnis est in rebus agilibus quę pendēt ab electione & arbitrio hoīum. Qd̄ si resōlō fuerit in disciplinis, vult vt sit à priori bus ad posteriora. Si vero in agilibus vult vt sit à posteriori ad prius, qm̄ in illis resoluimus à notione finis q̄ dē eē posterior **B** sūm generationē. His positis, inquit, Auer. in. 2. diuinę philosophię loqui de Resolutiōe rōnis, q̄ fit in sciētijs, hęc. n. à priori ad posterior est. at in. 7. agit de resolutiōe rōnis q̄ fit i artibus factiuis, i q̄bus pcedimus à fine qui posterior est, ad ea q̄ finē antecēdūt: Quę concordia non mihi valde pbat̄, nā dum Auer. cōciliat M. Zimara, sibi postea vī cōtradiceret; qm̄ si dicit q̄ resolutio naturalis semp̄ ē a posteriori ad prius, quo mō postea dicit q̄ resolutio rōnis in sciētijs est a priori ad posteri⁹ etenim resolutio naturalis est res scibilis in scientia naturali. Itē confirmās q̄ in sciā. pcedimus a priori ad posterior sūm resolutionē, adducit verba Themistij nuperrime citata, p̄ sui cōfirmatione, cū tñ dicat Them. q̄ pcedimus a cōponib⁹ ad pmissas, q̄ sanē pgressus est a posteriori ad prius. Dicerē itaq̄ q̄ si resolutio ē cōtraria cōponi, q̄ semp̄ pcedit a posteriori

ri ad pri⁹: nā cōponētia sūnt eāq̄ **D** et cōpositū ē effect⁹. Et hoc hēt veritatē i resolutione naturali, diuina, Mathe. et rōnis, i speculatiuis sciētijs, in factiuis & actiuis. Verū cū dicit Auer. 2. Me. 11. q̄ pcedim⁹ a priori ad posterior, miror q̄ Zim. vir pclarissimus, et etatis nrę specimē singulare, n̄ viderit q̄ Auer. loq̄ de dissolutiōe et destructiōe logica, nō at de resolutiōe. Nā igit, si velis destruere, debes pcedere ab his q̄ priora sunt, qm̄ his ablatis tollūt⁹ et posteriora. nā logica rō dicit, si nō est aīal, nō ē hō: nō at dicit, si nō ē hō, ergo nō ē aīal. qm̄ aīal cū sit prius naturaliter hoīe destruit et n̄ dīstruit. totū at hoc applicat Aris. eo i loco ad pcessum formarū, vt qlibet inueni p̄t. et Auer. i cō. dissolutionē vocat nō resolutionē, tota itaq̄ cā difficultatis ē, n̄ distinguere has voces, q̄ sūt resolutio ac dissolutio. S; parcāt mihi Zim. manes, qm̄ n̄ hoīes, quē magnope colo, rep̄hēdere volebā, sed veritatē i **F** re difficili illustrā, hęc haften⁹.

CONT. XCVII.

DIVIDENS Arist. demō. **Tex. 30**
nem, duplices eius species tantū **et. c. 25.**
explicat, eam. s. quę dicit̄ Qd̄,
siue Quia: & eam quę dicitur
propter quid, siue causā. Græcē vero demonstrationes *ἐν τῇ*
διερί, dicunt̄, vt in gręcarū vocū
significatiōib⁹ copiose disserui
mus. Est itaq̄ p̄sens diuisio in
duas species tantum, quā Auer.

L iij confirmat

Contradictionum

G confirmat in com. 95. Vterq; vero & Arist. & Auer. oppositum voluere, q; præter has duas species demonstrationum, et vnam aliam appellant demonstrationem simpliciter, vt licet perspicere. 1. Poster. tex. 21. & apertius tex. 42. quo in loco Arist. agens de certitudine scientiarum, eam vult esse certiore[m] ac priorem scientiam, q; præstat nobis pp quid & qd simul, quã ea quæ nobis seorsum elargitur qd, vel propter quid. cum autem scientia sit habitus per demonstrationem

H demonstrationem acquisitus 6. Ethic. cap. 4. & 11. Poste. tex. 5. patet qd demonstratio erit et triplex, alia dans duo quæ sita & est demonstratio simpliciter & duæ dantes alterum duorum quæ sita, & sic in vniuersum demonstratio erit, qd, propter quid & simpliciter. Sed Auer. hoc latius colligit. 1. Poste. tex. 7. & 10. in quæ sitis, & in Epith. logicis cap. de demonstratione, necnō in prologo primi Phis. atq; alibi sæpius, loca autē oīa referre nō tā ambitiosum q̃ puerile videret.

I Hæc itaq; sufficiant nobis.

SOLVTIO.

SOLVERET Albertus, ex Latinis, interpres grauisissimus, hanc difficultatem, qd Arist. noluit alias demonstrationes quàm duas, Quod, & propter quid vocatas, diceretq; simpliciter demonstrationem non differre à pp quid, nisi dñia accidentali, et ob id Arist. duas tm colligit demonstrationis species, ceterum si qñ sit mentio de demonstratione simpli-

citer, ea non est tanq; altera species audienda, sed vt idem est re ipsa cū demonstratione causæ. Vt autē Alberti opinio magis cōstet, videndū est quid sibi voluerit magnus hic doctor in hoc negotio. Videbat ille demonstrationem omnē fieri vel à causa, vel ab effectu, non. n. aliud datur, ex quo fieri demonstratio possit, ob id concludebat, omnem demonstrationem diuidi in duas species tm, in eam quæ fit à causis & in eam quæ fit ab Euentibus: itaq; cōcludebat nō esse demonstrationem secundādam in tres species, quod Auer. facit. Deinde accipit hunc textū, in quo de mō diuiditur in duas species, vel pp quid vel quia. Postremo dicit, ea non distingui spē et differentia specifica, quæ differūt accidente, nam homo albus & homo niger licet contrarijs qualitatibus, differant, non ob id specie differunt, cum ex accidentibus, sint diuersi. At demonstrationis simpliciter & propter quid (dicit ille) accidente differunt, non differentia essentiali, itaque species non erunt diuersæ. Quòd accidente differāt, inde colligit, quòd demonstratio simpliciter fit ex nobis & naturæ notis, demonstratio vero propter quid, fit ex naturæ notis tantum, hæc autem differentia sumitur ex eo quòd vna fit ex notioribus nobis, alia vero ex ignotioribus, quæ differentia cum non adueniat demonstrationi ex sua natura; sed ex com-

para-

A paratione ad nostrum intelligendi modum, inde constat hanc differentiam esse illi accidentalem. Hoc ipsum efficaci exemplo confirmat, nam, inquit, si demonstrauero homini alicui, qui lunam non videt eclipsari, lunam deficere ex terræ interpositione, hæc erit potissima illa demonstratio, cum det causam & esse, sed eadem demonstratio comparata homini, qui lunam vidit eclipsari, & causam **B** ignorabat, dabit solum propter quid, non autem esse. Eadem itaque demonstratio potest esse diuersis hominibus comparata, & potissima, & propter quid, itaque accidentali differunt ratione, non autem specie. Nam, quæ specie differunt, cuiuslibet comparata, sunt species, & res diuersæ. Ex his concludit Albertus, somniasse Auerr. cum dixit, esse tres demonstrationis species. Sed videamus Auer. nunquam fuisse vigilantior, quam i hac re extiterit, dormitasse vero **C** Albertum, dum fingit hunc somnare. Nam in primis ostendam Auer. opinionem fuisse a grecis scriptoribus desumptam, non autem fuisse illum huius veritatis authorem. Etenim Philoponus, super tex. 5. ac 30. huius primi libri, demonstrationem diuidit in duas mensuras, primam, ac secundam. Dicitur autem ab eo primæ mensuræ demonstratio, absolutissima illa, & perfectissima, cui nihil deest, quæ & potissima, & simpliciter a nostris vocatur. Alia vero secundæ mensuræ dicta est, quæ viribus ingenij nostri accommodatur, quæ pro captu nostro frequenter efficitur, siue a causa, siue ab effectibus procedamus. Quæ sententia, omnino demonstrationem ab alijs speciebus maxima differentia distinguit. Sed Eustrathius 2. post. tex. 11. & 12 exponens demonstrationem, a causa materiali, efficiente, & finali, vult eas cadere a perfectione eius, quæ pro medio formalem accipit causam, id autem est dicere demonstrationem propter quid cadere a perfectione potissimæ, & per consequens esse diuersas species. Item Themist. 2. poster. Explicans vim potissimæ demonstrationis, per quam omnino a demonstratione causæ tantum separatur, inquit, potissimæ demonstrationis examē est, ut utrumque nobis absoluat quæsitum, an sit, & quamobrem sit. Quæ verba, per Deos immortales, quid aliud sibi volūt, quam id, quod Auerr. ubique locorum clamat: nam primo Poste. comment. 7. dicit, demonstratio simpliciter illa est, quæ dat causam, & esse, & hoc ipsum vult in commento hoc 55. & in prologo primi Phy. His ita se habentibus, agamus modo quibus de causis adductus est Auerr. & greci simul, ut in hanc sententiam venerint, in primis vidit Auer. demonstrationem aliquando mediatas

Contradictionum

G habere propositiones, ita vt ad earum prosyllogismum sit accedendum, interdum eas habere immediatas, & indemonstrabiles, ob id demonstratio simpliciter, cum perfecta sit ex immediatis constabit, quæ vero propter quid dicitur, poterit ex immediatis constitui: quam differentiam dixit Auer. 1. poster. commento 10. Deinde considerat Auer. dixisse Aristotelem, primo post. tex. 11. 12. 13. & 14. demonstrationem esse vniuersalem, &

H quatenus ipsam, quæ conditio reddit propositiones semper cõuertibiles, ob id, ex illius regulæ præstantia colligit eam pertinere ad demonstrationem simpliciter, quoniam dici de omni, & per se, cæteras respiciunt demonstrationes: at dici de omni, per se, & quatenus ipsum propria, & germana est conditio demonstrationis simpliciter. & hæc differentia non potest dici ex accidente, cum sit ex natura rei desumpta. Præterea vidit Auer.

I tex. 42. primi poste. in quo Aristot. expresse, inquit, scientiam illam esse perfectiorem, quæ præstat duo quæsitæ, quod, & propter quid, quam quæ separatim alterum, vel alterum elargitur. Cum itaque demonstratio simpliciter det causam, & esse, præstabit omnino duo quæsitæ, quare perfectior cæteris est dicenda. Hæc autem differentia, non est ex accidente, nam cum quæsitæ sint obiecta instrumentorū,

vt colligitur, secundo Poste. tex. **K** primo, & secundo, vbi Arist. dicit, obiectum definitionis esse quid, demonstrationis vero quod, hinc concluditur differentiam demonstrationis simpliciter, & propter quid esse ex natura rei.

Accedit, q̃ Arist. primo post. tex. 39. 40. & 41. disputans an demonstratio vniuersalis sit potior particulari, item an affirmatiua sit melior negatiua, & vtrum ostensiuæ sit eligibilior ducente ad incommodum, nomen demonstrationis accipit secundum **L** prius, & posterius. Nam demonstratio potissima semper est vniuersalis, affirmatiua, & ostensiuæ, nunquam autem potest esse particularis, negatiua, & ad impossibile, quo modo potest esse demonstratio propter quid, vt ibi omnes interpretantur, cõstat hanc differentiam esse ex natura rei, non autem ex accidente, & quo ad nos. Postremo est Aristot. secundo poste. tex. 11. qui habet per omnia genera causarum fieri posse demonstrationē **M** propter quid, nam exemplificat in materiali causa, efficiente, & finali, non dat autem exemplū de formali, quoniam hæc est demonstratio potissima, cuius medius est forma dans quid subiecti, & propter quid de quæsitæ, de qua abunde prius tractauerat. Si itaque ex medio terminō sumitur differentia demonstrationum harum, non vidit Albertus, q̃ differentia est in re, non aut

A autem quo ad nos. Postremo considerat Auer. demonstratio-
nes mathematicas hoc differre
à naturalibus, q̄ illæ fiant potius
simæ sapi⁹, hæ vero rarius, quo-
niam causæ mathematicæ sunt
nobis, & naturæ nota, physicæ
vero causæ sunt naturæ tantum
notæ, quæ differentia nascitur
ex natura ipsarum causarū, vti
hæ sunt magis, vel minus impe-
ditæ a materia, quæ ob sui potē-
tiam causa est occultationis, cū
actus sit causa cognitionis nono
met. tex. 10. Hæc itaque sunt
fundamenta, quæ excitarunt A-
uer. & alios ante ipsum, ad as-
signandam differentiam specifi-
cam inter demonstrationem, p-
pter quid, & simpliciter. Nec
obstant, quæ dicit in contrariū
Albertus, q̄ omnis demonstra-
tio vel est a causa, vel ab effectu,
nam illa partitio est generalis, et
per capita, non autem descendit
ad specialia, si vis autem specifi-
ce agere, sic dicere oportet, om-
nis demonstratio, vel est a causa
simpliciter, vel non simpliciter,
vel ab effectu. Cum vero dicit,
hic Aristotelem, velle tantum
duas species demonstrationis,
dici potest etiā hic philosophū
per capita demonstrationem di-
uidere, quoniam alia est ppter
quid, siue a priori, alia quod, si-
ue a posteriori, cum hoc stat, vt
diuisionis membra in alias spe-
cies diuidi possunt, in propter
quid simpliciter, & non simpli-
citer, sicut demonstratio, quod

ab Aristotele diuiditur, in eam, **D**
quæ sit ab euentu, & a causa re-
mota, & a causa mediata. Vel
dicas, Aristotelem iam egisse de
demonstratione simpliciter a tex.
quinto, vsque ad hunc 30. nunc
vero tradere alias duas species,
quæ sunt propter quid, & quia.

Postremo, cum vult Albertus
has demonstrationes distingui
solum, ex accidentibus, id nul-
lo pacto est audiendum, nam
demus accidentalem esse diffe-
rentiam illam, quam adducit, **E**
cum eandem demonstrationem
componamus diuersis suis ho-
minibus, non ne plurimæ alię
explicatæ fuere differentia, quæ
ex natura rei sumuntur, nam li-
cet homo differat a leone, acci-
dentali differentia, per quā hic
fuluus est, ille albus, est tamē dif-
ferentia specifica, quæ inter illos
est, esse rationale, & irrationale.
Sit itaq; distinctio trimembris
in specie, licet bitembris sit per
capita, at suprema genera, de-
monstrationis hoc modo, nam **F**
alia est causæ tantum, alia sim-
pliciter, alia quia. Sed nunc ha-
rum naturam, & conditionem
liceat contemplari, quando nul-
la in logicis tractationibus vi-
deat esse magis opportuna, aut
etiam necessaria explicatio.

Philoponus in explicatione hu-
ius textus, hac sola partitiōe fuit
contentus, q̄ demonstratio, alia
est propter quid, alia quod, Pri-
ma ex his habet cōditiones tres,
vt sit a causa, non ab effectu, pri-
ma

Contradictionum

Gma, non mediata, propinqua, non remota. Cuius duo extant in text. 30. exempla, alterū, quo Planetas dicimus, non scintillare, eo, q̄ prope sunt nobis: alterū vero, quo lunam accipere dicimus luminis incrementum, ex eo, q̄ sphæricam habet figurā. secunda vero demonstratio dicitur, quod, & hęc fit quatuor modis, vel ab effectu conuertibili, cum sua causa, vt si lunam dixeris esse sphæricam, quoniā eius lumen paulatim crescit, vel planetas dixeris, prope esse ex eo, q̄ non scintillant. fit etiā demonstratio, quod ab effectu nō reciproco, vt si ex eo, q̄ mulier lactescit dixeris ipsam cognouisse virum, non enim retrocedit ratio, q̄ mulier, quæ viro cōcubuit, necessario lactescat. Tertius est modus demonstratiōis, quia, siue quod, quæ a causa nō prima, hoc ē mediata efficitur: vt si dixeris, hominem esse risibilem, q̄ iocosis delectatur, hoc autem est mediata causa; nam homo iccirco iocis delectatur, quoniam est animal rationale mortale. Quartus modus demonstratiōis quī, vel quod, est quę fit a causa remota. Yt si dixeris, parietem non respirare, quoniā non est animal. Nam si animal non esse, esset propinqua causa non respirandi, & animal esse diceretur causa respirandi, hoc autem verum non est, cum multa sint animalia, quæ nil respirant. hæc est demonstrationum diuisio, quam Aristo. & Græci attulerunt. Themistius vero paucioribus verbis in ca. 27. primi poster. rem totam perstringit. Nā aliam esse demonstratiōē per causam illationis dicit, vel per causam rei. Quæ causam illationis accipit, demonstratio an sit, vel quod sit dici potest, Quæ vero vtitur causa rei, hæc demonstratio quamobrem sit, hoc est, propter quid appellatur. Auer. primo poster. commento 8. inquit, demonstratiōem distinguere ex medio termino. Nā si medius fuerit causa cognitiōis, vel scientiæ tantum efficit demonstratiōem quia. Si fuerit causa essendi solum, constituit demonstratiōem propter quid. Si vero fuerit causa essendi, ac cognoscendi simul, fit demonstratio simpliciter. Item primo poster. commen. 95. ait, demonstratiōem, quia, dare nobis solum esse rei: demonstratiōem propter quid, dare causam tantum: demonstratiōem simpliciter dare causam, & esse simul. Et addit, q̄ cum effectus infert causam, non autem causa infert effectum, fit demonstratio signi tantum, ab effectu ad causam. vt in exemplis præcedentibus patet, nam dicimus, mulier habet lac, igitur corrupta, non autem sequitur, si corrupta est igitur habet lac. Si vero, inquit, causa inferat effectum, & ab effectu eadem non inferatur, fit etiā vnica species demonstratiōis.

Astrationis tantum, quæ dicitur causæ, exemplum esse potest, si dicas, ignis est, ergo lumen est: non enim reciprocatur ratio, lumen est, ergo ignis est: nam stellæ luminosæ sunt, non autem igneæ. & hoc exemplum est Auer. in Epith. logicis, cap. de demonstratione. Si vero effectus inferat causam, & inferatur vicissim a causa, duæ efficientur demonstrationis species, altera quod, & altera propter quid, ut in exemplis huius text. 30. de luna, & planetis. Nam dicit Aristot. in his aliterum per alterum concludi posse, hoc est causam ex effectu, & effectum ex causa: & est regressus a nostris vocatus hic processus, non autem circulus, ut ample diximus super text. 6. Amplius nota de mente Auerro. qd hæc species tres demonstrationum dicuntur viæ doctrinæ, ut ipse scribit in prologo i. phy. Zimara vero animaduertit demonstrationem signi, fieri tribus modis, vel ubi ex effectu noto, causa concluditur, ignota: vel ubi effectus ignotus, aliqua coniectura notificatur, vel ubi causa est remota. Quæ diuisio vera est, sed non sufficiens, nam est demonstratio etiam signi, ubi procedimus a causa non prima. Quo circa facilius diuiderem sic, demonstratio vel est a causa, vel ab effectu, & si a causa vel, propinqua, vel remota, vel prima, vel non prima. & si ab effectu vel conuernibili, vel non conuertibili

D li, adde vel ab effectus coniectura. tunc concludas demonstrationem a causa propinqua, & prima esse propter quid, quæ vero est a causa remota, vel non prima, item, quæ ab effectu qualicunque fit, vel etiam ab effectus coniectura, hæc est demonstratio quia, siue signi. Sic enim methodica ratione colliges, quam breuissime demonstrationum species, & differentias. Si vero vis diuidere demonstrationem propter quid, ut in superioribus dicebamus, dices aliam fieri a causa, quæ dat solum propter quid, aliam fieri a causa dante, propter quid, & eæ rei. prima dicitur demonstratio causæ, secunda vero demonstratio simpliciter, vel potissima. Est autem exemplum de demonstratione causæ tantum, si dixeris, lunam deficere, quoniam terra interponitur, nam qui sensu eclipsim vidit, ex hac demonstratione solum propter quid sibi comparat. Si vero demonstraueris eclipsim esse priuationem luminis solis in luna, ob terræ obstructionem, hæc demonstratio dabit esse eclipsidis, quod est priuatio luminis solis in luna: item dabit propter quid, quod est terræ obstructio. Quæ exempla sunt Auer. in s. quæsito, hæc autem demonstrationum differentiam confirmes his, quæ ab Auerroë dicuntur in secundo coeli, commento 35. Nota etiam, quod demonstratio propter quid potest fieri ex causa efficiente, &

Contradictionum

G & finali, vt dicit Auerro. primo poste, commēto 34. item ex causa materiali, vt colligitur 2. poster. text. 11. demonstratio vero simpliciter, fit ex causa formali, vel ex efficiente, & sine coexistētibus, hoc est, qui loco formalis causæ accipiuntur, id colligitur ex Auerro primo poster. commento 35. & s. quæsito. Item demonstratio propter quid potest esse in terminis non conuertibilibus, & sine eo, qd dicitur quatenus ipsum, & negatiua, oppositum vero vult demonstratio potissima, vt dicitur in quæsito 3. Etiam scias, quod demonstratio quia, potest esse ex aliqua causa efficiente, & finali, vt habetur primo poster. commen. 34. item quæ demonstrat ad impossibile, potest dici demonstratio quia, quod habetur 1. cœli, commen. 55. Breuiter in demonstratione quia effectus est notior causa. in demonstratione propter quid causa est minus nota, quam effectus. in demonstratione simpliciter causa est notissima, & effectus simpliciter est ignotus. hæc enim fuit germana mens Auer. sed animaduerte, qd recentiores omnes ignorauere diuisionem demonstrationis simpliciter: vn de clariss. Zimara, qui cætera diligētissime perlustrauit, hanc videre non potuit, quoniam Auer. commentaria magna nondum in lucem prodierant, nam hæc anno sequenti Zimaræ obitum, impressa fuere: illum, n. vi.

ua voce in Gimnasio interpretā^K tem audiui, hortari magnopere auditores, vt cum primum solum exirent, ab omnibus audis sine perlegerentur. Sed ad rem nostram. Demonstratio simpliciter alia est, quæ dat inhærentiam accidentis proprii in subiecto, per definitionē, & causam mediam, ita, vt illa causa sit causa cognitionis & esse: & hoc verum est, cum illud accidens, qd demonstratur est nobis ignotum quo ad esse, & propter quid simul. vt si quis cognoscat lunam deficere, & ex terræ interuentu deficere, quæ duo prius ignorabat. appellare autem nos soliti sumus hoc primum genus demonstrationis, compositum quæ situm concludentis. Alia vero est, quæ concludit definitionem nominis, per causam extrinsecā, ex qua colligitur definitio solo situ differens, vt cum quis concludit, eclipsim. esse priuationē luminis solis in luna, per terrę interpositionem. in hac. n. conclusio est definitio. item medius est alia definitio, & ex vtraq; fit definitio perfecta, & hæc secunda species demonstrationis, siue modus, perfectior est alijs, vt scribit Auer. in s. quæsito. Hanc autem ignorauit Zimara, ob relatam causam: non enim vidit, nisi illā, quæ passionem cōcludit de subiecto. Hæc enim secunda concludit materiale, & in perfectam definitionem accidentis proprii, & solet vocari his tempor-

A poribus demonstratio dans quæ-
situm simplex, ex eo, qd dat quid
est, hoc est quid nominis.

Tota vero hæc distinctio sic col-
ligitur ex Aristote. Nam primo
poste. tex. secundo. 20. 24. 25. 43.
dicitur, demonstrationem con-
stare ex subiecto, affectione, &
principijs, hæc autem est illa de-
monstratio, quæ concludit pas-
sionem, & accidens ipsum. Verū
demonstratio, quæ dat definitio-
nem, colligitur ex 1. poste. tex.
22. & 2. Poste. tex. 8. 9. 10. quo in

B loco Aristo. dat exempla de ecli-
psi, & tonitruo. Quo modo au-
tem cōcludatur definitio, absq;
petitione principij, licet videre i
toto ferè 2. Post. speciatim vero
in quæsito 1.

CONT. XCVIII.

Tc. 30

AGENS Arist. de demonstrati-
ōe quia, exemplum dat de pla-
netis, quos demonstrat prope no-
bis esse, ex eo, qd non scintillant,
& sic ratiocinatur, qd non scintil-
lat prope est, planetæ non scintil-
lant, planetæ prope sunt. In quo
C syllogismo affirmatiuam colli-
git conclusionem, ex præmissis
negatiuis, præsertim vero ex mi-
nore: nam hæc propositio mi-
nor, quæ dicit, planetæ non scin-
tillant, negatiua omnino est.
Sed contrarium huic penitus
voluit Aristoteles primo Prio-
rum cap. 5. vbi ex altera propo-
sitione negatiua, semper vult ne-
gatiuam conclusionem sequi,
quoniam conclusio deterio-
rem partem sequitur syllogismi, &

ob id probat secundam figuram **D**
semper negatiue concludere,
quoniam altera propositio est
negatiua.

SOLVTIO.

SCIRE licet, conclusionem
semper viliorem, ac deterio-
rem **"** partem sequi syllogismi, vt ne-
cessaria magis appareat conclu-
sio, siue conclusionis illatio. id
autem verum est, tam in quan-
titate, quam qualitate propo-
sitionum: quod Alexander, Phi-
loponus, & Auer. volunt in pri-
mo Priorum; est autem quanti-
tas propositionum, esse vniuer-
sale, particularem, indefini-
tam. Qualitas vero est, vt sit af-
firmatiua, vel negatiua. Quam-
obrem, si altera præmissarum
fuerit particularis, necesse est, vt
particularis sit conclusio: si ve-
ro fuerit negatiua, & conclusio
etiam sequetur negatiua, id au-
tem non tenet in modis, nam li-
cet modus necessarius sit digni-
or contingenti, potest tamen
conclusio sequi necessaria, ex
maiori necessaria, & minori de-
inexistenti, vt habetur primo
Priorum, cap. 10. 11. hoc au-
tem volui dixisse, vt intellige-
res, in quo casu regula vera sit,
quæ dicit, conclusio sequitur de-
terio-rem partem syllogismi.
Deinde & aliud est animaduer-
tendum, quod propositio nega-
tiua potest bifariam accipi, vel
vt simpliciter est negatio, vel
vt resoluitur in infinitam: cum
autem resoluitur, efficitur affir-
ma-

Contradictionum

Gratio, vt si dicas, Plato non disputat, potes hanc exponere, Plato est non disputans, quæ affirmatio est ex infinito participio: & tunc syllogismus affirmatiue concludens potest negationem accipere in præmissis. Nam cum Arist. syllogizat, quod non scintillat prope est, Planetæ non scintillant, ergo Planetæ prope sunt, dicimus totum syllogismum esse affirmatiuum. Nam maior propositio affirmatiua ē, hoc modo, quod

Hoc est non scintillans prope est, Planetæ sunt non scintillantes, Planetæ prope sunt. Et hæc solutio defendit Aristotelem, non solum in hoc loco, sed frequentissime etiam in philosophia naturalis, & diuina, loca vero prætermitto, ne videar in re perspicua laborare, nam cum affirmatiue concludit ex altera propositione negatiua, semper eam ad affirmationem infinitam resoluit, vt maxime est videre apud Auer. primo phy. tex. commentum

L 10. & alibi, quo in loco iudicat rationes falsas Parmenidis, & Melissi. sed hæc hæcenus.

CONT. XCIX.

Tex. 30
&
Cō. 99. **V**ult Aristot. & Auer. simul, hoc in loco, hanc propositionem nullus paries respirat, non posse syllogizari in prima figura, sed in secunda, atque eam sic syllogizat, omne respirans est animal, nullus paries est animal, igitur nullus paries respirat. Contrarium videtur omnino voluisse

se primo Priorum cap. 5. vbi habetur primam figuram esse cæteris perfectiorē, quoniam syllogizat omnia genera problematum, cum itaque syllogizet vniuersalem negationem, cur voluit hanc propositionem, nullus paries respirat, tantum syllogizari in secunda figura?

SOLVTIO.

OCcasione huius difficultatis, digrediuntur in hac parte Auer. & Philoponus. Verū nūc breuibus propositæ dubitationi sic satisfacio. Sermo Aristotelis hoc in loco non est de modo syllogizandi propositiones negatiuas, sed de causis remotis. Cū enim dixisset, quo modo demonstramus per causam primam, & ab euentu, nunc agit de causa remota, ea autem, inquit Aristot. facit demonstrationē, quod non propter quid, immo ait, fieri in secunda figura, vt constat exemplo de pariete. Vult autem non esse animal, quia sit causa remota, cur paries non respiret, ob id, quia non semper animal est causa respirandi: nam ostendit, & cōchilia, atque insecta proculdubio animalia sunt, & tamē nil respirant. Nam causa proxima ea est, quæ affirmationis est causa, vti etiam negationis. Etenim si terra obstructio est causa, vt sit luna deliquium, etiam non obstrui terram, causa est, vt luna non deficiat. Remota itaque causa est, quæ si negationem veram facit, non facit veram affirmationem.

Si

- A** Si ergo volueris remouere maius extremum a minori in con-
 clusione, per causam remotam,
 hoc est, quæ negationem veram
 faciat, non autem affirmationē,
 oportet, vt medium affirmetur
 de maiori, & negetur de mino-
 ri, & sic minor propositio necessa-
 rio erit negatiua: cum autem in
 prima figura semper minor, p-
 positio sit affirmatiua, patet, q̃
 in prima figura non potest syl-
 logizari vniuersalis negatiua,
 per remotam causam. Et Philo-
B ponus egregie hoc confirmat
 ē alio exemplo, quod habetur
 in tex. Interrogatus Anacharsis
 cur apud Scithas, non sunt tibi-
 cines, respondit, quoniam ibi
 non sunt vites, hæc. n. est causa
 remota, quoniam non necessa-
 rio vbi sunt vites, sunt etiam ti-
 bicines, sed vbi sunt tibicines ibi
 etiam sunt vites. & fit syllogis-
 mus in secunda figura, hoc mo-
 do, vbi sunt tibicines, ibi sunt vi-
 tes, in Scithia non sunt vites, in
 Scithia non sunt tibicines. ecce,
C q̃ hæc negatiua, si debebat con-
 cludi per causam remotam, mi-
 nor tenebatur esse negatiua, &
 iccirco necessarium est, vt sit in
 secunda figura. Ad contradi-
 ctionem vero dicimus, q̃ verū
 ē primā figuram cōcludere vni-
 uersalem negatiuam, immo effi-
 cacijs, quā faciat secunda, vt
 dicitur primo Priorū, verū pri-
 ma figura non syllogizat nega-
 tionem per causam remotā, ob
 rationem dictam, Nam si dixe-
 ris, nullum animal est lapis, om-
 nis homo est animal, nullus ho-
 mo est lapis. hic remouetur in
 cōclusiōe maior extremitas a mi-
 nori non per medium tanquam
 per causam, quoniam medium
 animal, non est causa, vt homo
 non sit lapis, nam (vt inquit Phi-
 loponus) causa huius negatio-
 nis est vis ipsa, & natura termi-
 norum, q̃ nullum animal sit la-
 pis, nam & hæc etiam non mi-
 nus erit vera, ex natura termino-
 rum, quæ dicit, nullum animal
 est lignum. Item affirmatio, di-
 cēs, omnis homo est animal, nō
 est causa, vt homo non sit lapis,
 cum & alia possit, assignari cau-
 sa, nam q̃ homo non sit lapis, ē
 possum cōcludere per medium
 inanimatum: omnis lapis est in-
 animatus, nullus homo est ina-
 nimatus, nullus homo lapis. ec-
 ce, q̃ prima figura non syllogi-
 zat per causam, vt maius nō in-
 sit minori. Nam si volumus hoc
 facere, necesse est, vt medius in-
 sit maiori, & non insit minori,
 & inde concludimus maius nō
 inesse minori, & causa huius est
 medius. Cum autem in hac ter-
 minorum complicatione, neces-
 se sit, vt minor propositio sit ne-
 gatiua, & hoc in prima figura
 sit impossibile, ob id recte Aris-
 dixit, negationem syllogizari in
 secunda figura per cām remotā.

CONT. C.

OSTENDENS Aristote, diffe-
 rentiam inter demonstrationē
 ppter quid, & quod in scientijs
 Contr. Tom. M sub-
 Tex. 30

G subalternis, vult subalternatas, quas sensitiuas vocat cognoscere quod, subalternantes vero, quas mathematicas appellat cognoscere propter quid; & dicit hæc verba, Hi namque habent causarum demonstrationes, & plerumq; non nouerunt ipsum quod, quemadmodum, qui vniuersale speculantur, multoties nonnulla singularium nō nouere. Ex quibus constat, velle philosophum hic posse fieri demonstrationem, propter quid, ignorato quod: sed oppositum scribit 2. Poste. tex. 8. vbi dicitur, neminem scire propter quid, nisi prius nouerit quod, quemadmodum nemo potest scire quid est, nisi prius nouerit an sit. Accedit, q; exemplum, quod dat hoc in loco de vniuersali videtur, & ipsum contradictorium multis alijs locis. Nam vult cognosci vniuersale ignorato particulari. Sed huic contrarium dicit 1. Poste. tex. 33. vbi habetur, q; deficiente sensu, & cognitione particularium, deficit scientia, & cognitio intellectualis. Item in lib. de Sensu, & sensili, intellectus depēdet a sensu, quod etiam habetur primo de Anima 12. vbi dicit, intellectus, aut phantasia est, aut non sine phantasia: si ergo non potest intellectus intelligere, nisi phantasmata speculetur, quo modo possibile est, scire vniuersale, ignorato particulari.

SOLVTIO.

K

PRÆCEPTVM illud in secundo Poste. tex. 8. dicēs, neminem scire propter quid, si prius non nouerit quod, verissimum est & inculpabile, nam scientia, propter quid, præstat prædicari causam in subiecto, & ob id prius oportet nosce prædicatum inesse subiecto. Quamobrem recte ibi concludit, q; quæsitum propter quid supponit necessario quod. Nunc vero cum dicit, posse mathematicos scire propter quid, & ignorare quod, id non est intelligendum, inquit Philoponus simpliciter, sed dū non cogitant, aut animaduertunt. Quasi velit, q; recta ratione procedentes, & intenti demonstrationibus semper habeant, quod, dum speculantur propter quid. Cum vero intenti non sunt, & minus considerant, possibile est, vt habeant propter quid, & ignorent quod. Affertq; Philoponus exemplum, nam Astronomus cognoscit Aquilonaria Astra, quæ vna cum meridionalibus emergunt, tardi⁹ verti, quàm meridionalia, sæpenuvero vero, considerans taurum verti ante aurigam, putabit eū ante aurigam moueri, & per cōsequens ante hunc occidere. id autem prouenit ex ea causa, q; Astronomus non animaduertit neq; intentus est valde suo operi. Idem etiam sentit Philoponus de cognitione vniuersalis, q; re vera hæc supponit distinctam

L

M

A ctam cognitionem particulari-
um, sed interdum, dum minus
intenti sumus, cognoscimus vni-
uersale, & ignoramus particula-
re. Exemplum est, de mula:
nam quis scire potest, omnem
mulam esse sterilem, cum hoc ta-
men si mulam viderit magnum
vterum gerentem, suspicabitur
eam esse parituram, non confe-
rens particulare, cum vniuersa-
li. Hæc Philoponus. & hoc totū
accepit in tex. qui dicit, qui vni-
uersale speculantur, multoties
B nonnulla singularium non no-
uere, quia non aduertunt. Nam
græce verbo vsus est, *ἐνταυταχρησται*,
quod in cautam, & minus intē-
tam considerationem significat.
itaque non possum, non nisi Phi-
loponi interpretationi subscri-
bere, in quam concordiam ve-
nisse Themistium, scribit Auer.
in commento 101. qui incautam
illam considerationem appellat
negligentiam: licet Commenta-
tor paulo ab hac interpretatio-
ne euarians exponat, mathema-
C ticos sæpe definire res, & non
considerare earum esse, cum ab-
strahant a materia, & a particu-
laribus, atq; hoc modo fieri, vt
habentes propter quid, renuant
quod. Verum & nos aliter con-
sueuimus hunc scopulum effu-
gere. Quoniam dum in 2. Post.
Aristot. agit de propter quid, &
quod, ea considerat, vt i. quæ sita
sunt in eadem scientia, in quo ca-
su impossibile est scire, propter
quid, ignorato quod, ob ratio-

nem, quæ inibi assignatur, nunc D
vero accipit propter quid, &
quod, vt sunt demonstrationes
in diuersis scientiis, subalternis
tamē. modo quid vetat, vt arith-
meticus consideret solam demō-
strationē propter quid, hoc est a
causa, & demonstrationem, qd.
hoc est ab euentu concedat mu-
sico? Nam arithmeticus reliquit
quod musico, quia materia, &
exercitatio circa opus, ab eo nō
cognoscitur, ob eius abstractio-
nem, vt dicit Auer. in commen.
100. ex autoritate Themistij 1. E
Post. cap. 30. Quamobrem non
sumus in eodem casu. item cum
Aristot. dat exemplum de cogni-
tione vniuersalis, quæ aliquā ha-
betur ignoratis particularibus,
opus est diligenter considerare,
q; non dicit, ignoratis oībus par-
ticularibus, sed quibusdam,
nam Græce sic res se habet,
πολλὰς τινὰ τῶν κατ' ἕκαστον οὐκ ἴσμεν
Quid itaq; facit cōtradictionē?
hæc, n. sese amice compatiūtur,
non posse cognosci vniuersale si
ne cognitione particularium, & F
cū cognitione vñs adesse ignorā-
tiā quorūdā particulariū. V.g. no-
sco oēm hoīem esse risibilem, qm̄
prius noui quosdā esse risibiles,
cū hoc stat, vt ignorē eos, q; i ex-
tremo sunt occidēte, hoīes eē. Di-
ligēter ēt considera, q; cognitio
vñs, si sit eadē cū cognitione cōsu-
sa, tūc fieri pōt, vt q; sciat vñe, &
ignoret oīa particularia, verbi
gratia, puer, qui prima die in-
cipit addiscere mathematicas,
M ἢ pōt

G potest informari, quadam generali cognitione, cum tamen nullam habet scientiam de particularibus theorematibus: verum hæc cognitio vniuersalis, & particularis, nō est ea, de qua fit mētio in citatis locis, cum dicitur, vniuersale fieri in nobis ex cognitione particulariū: nam hæc sunt res cognitæ, illa vero sunt modi cognoscendi. Si velis autem scire, quo modo cognitio vniuersalis, & indistincta antecedit particularem, & distinctā,
H vide primo Poste. tex. 3. & 4.

CONT. CI.

Tcx. 31 **I** OSTENDENS Arist. primam figuram esse valde utilem inter alias ad ipsam demonstrationē conficiendam, vtitur hac ratione ex alijs, q̄hęc figura deseruit maximopere disciplinis mathematicis, quæ maxime dicuntur demonstratiuæ, cum propter quid, contemplantur suorum effectuum. Qua sententia constituta, liquido constare videtur, voluisse hoc in loco Mathematicas demonstrationes esse præstātiſſimas, cum videatur argumētari, per earum excellentiam, atq; præstantiam. Sed oppositum videtur voluisse, tertio meta. tertio, quo in loco ait, in mathematicis non esse finem: nam si finis non est, non erit bonum, neq; perfectum, & sic mathematicæ rationes erunt potius in postremo ordine collocandæ.

SOLVTIO.

K **L** **M** **N**ON me fugit, hanc difficultatem egere maiore, atq; subtiliore disputatione, quàm ad præsens negocium pertinere videatur, præsertim cum in hac ipsa quæstione, viri clariss. accurate scripserint, & ex veteribus, & ex nostræ ætatis hominibus præcipui, quos vti vehementer diligo, ac plurimum colo, ita in his, quæ ad veritatis conquisitionē pertinent, probabiliter agens, illis contradicere non verebor. Sciendum itaq; fuisse Arist. clarā, & perspicuam sententiam, mathematicas demonstratiōes certitudine demonstrandi obtinere inter alias omnes primum ordinem, ac veluti principatū. idq; apertissime voluit, secundo met. 16. vbi ait, certitudinem demonstrandi mathematicam, nō in omnibus esse expectandā. quasi diceret, non omnibus datū esse adire Corinthum. Etenim eo in loco mathematicam certitudinem vult esse metrū, & mensuram aliarum. Quo posito, sic dicere, vel ea certitudo est in ipsa demonstratione, vel in re considerata. Non in re, quia mathematicæ sunt de accideñtib⁹, quæ minus certa sunt quàm substantiæ, vt colligitur 7. met. 4. itaque ea certitudo sumenda est, a mō demonstrandi. Accedit, quod dum scientiæ ab omnibus authoribus inuicem comparantur, vel in subiecti præstantia, vel in certitudine demonstrandi com-

- A** parantur: & ob id docte dicebat Auer. 1. de Anima commento 1. sciētiam de anima superare omnes alias scientias nobilitate subiecti, excepta metaphysica. itē certitudine demonstrandi excellere inter alias, exceptis mathematicis. Si itaq; certitudo mathematica, non a demonstratione esset petenda, sed a materia, tunc dicendum esset ex ea Arist. sententia 2. met. 16. q; mathematica vincat metaphysicam ratione subiecti, quod vti monstruo-
- B** sum est, ita etiam manifeste falsum. itaq; qui dicit, q; certitudo mathematica nō sumitur ab ipso modo demonstrādi, sed a subiecta materia, videtur mihi dicere, *carap de deo*, & ab Aristote. quid penitus alienum. Si itaq; hæc certitudo se habet ad modum, & vim demonstrandi, concludendum venit, rationes mathematicas firmissimam, & solidissimā habere certitudinem, & per cōsequens esse demonstrationes dignas valde hoc nomine, simpliciter siue potissimum. Nam cū causæ mathematicæ, causæ sint, necessario sunt naturæ cognitæ, cum vero hæc admodum sint sensatæ, & perspicuæ nobis, quoniā abstractæ sunt ab eo, q; impedit faciliorem apprehensionem nostram, hoc est, a materia sensibili, & potentia, nam potentia est causa occultationis, vti actus est ratio intelligendi 9. met. 20. patet, q; procedunt a nobis notioribus, & per consequens sunt
- causæ æque nobis, & naturæ cognitæ, & sic apte constituere demonstrationē simpliciter, quæ dat causam, & esse. In quam sententiam videtur venisse Arist. primo poste. 42. vbi agens de præstantia, & certitudine scientiarum exemplificat in mathematicis, volens Arithmeticam excellere Geometriam certitudine, quoniam magis abstracta est, cum consideret vnitatem sine appositione, geometria vero punctum, q; habet positionem: immo expresse docet, q; abstractio maior in mathematicis, est causa maioris certitudinis: quomodo arithmetica certior ē musica, cum hæc materiam habeat sensibilem, hoc est sonum, illave ro minime. Item secundo phy. 20. magis mathematicæ dicantur illæ scientiæ, quæ sunt magis abstractæ, quæ vero minus sunt separata, eas vocat magis physicas, sed Auer. primo poste. 178 exponens ea, quæ dicit Arist. in primo poste. 42. iam citato, vult demonstrationem mathematicam esse perfectiorem scientia naturali, quoniam abstractior est, redditq; causam cur materia tollat certitudinem, quoniā admiscetur ei, q; est per accidens, rursus Auer. primo poste. 90. expresse ostendit mathematicum habere res suas in intellectu, cum eadem certitudine, quæ est de rebus sensibilibus in sensu: & causam reddit, quia res illæ mathematicæ expoliantur a mate-

Contradictionum

Gria, & inde non fit deceptio. itē
 Auer. primo Poste. 101. scribit,
 priora i mathematicis sunt prio
 ra secundum esse: priora autem
 apud nos in sciētia naturali, sunt
 posteriora secundum esse. Ad
 dit & illud, mathematicas disci
 plinas esse vehementioris vni
 uersalitatis, quoniam a materia
 sunt immunes, & per cōsequēs
 sunt nobis notiores. Sed idem
 Auerr. dicit in explicatione hu
 ius tex. 31. & est apud illum, in
 commento 103. vbi assignat cau
 sam, cur Arist. velit primam fi
 guram esse maxime idoneā ad
 demonstrandum ex eo, q̄ ma
 themat. disciplinā tali vtuntur
 figura, & inquit, q̄ math. scien
 tiā sunt dignissimā demonstra
 tionis, quia maior pars mathe
 ma. demonstrationum sunt sim
 pliciter, hoc est causā, & esse. Pa
 tet itaque Auer. sententiam, esse
 opinionem Arist. quoniam hæc
 quæ dicit, ex visceribus dicit cō
 textus Aristotelici: quod maxi
 me patet, consideratis locis illis
 adductis. Idem voluit Com
 mentator primo Phy. 2.7. met.
 10. tertio cœli 61. primo de ani
 ma 10. in hanc sententiam vene
 re latini omnes, quos viderim,
 subtilis doctor. D. Thomas, Al
 bertus, Egidius, Suesanus, Lyn
 coniensis, & Neoterici fere om
 nes: adducti ea ratione, q̄ mathe
 maticæ demonstrationes sunt
 de rebus, quæ non admiscetur
 cum materia, & ob id perfectæ,
 ac certæ, sunt existimandæ, Cui
 sententiæ adstipulari videtur K
 Themistius primo Poster. cap.
 26. vbi integrum, & iustum ca
 put absoluit de præstantia ma
 thematicarum. Idem videtur
 asserere, cum eas separat ab om
 ni materiæ conditionibus loco,
 qualitate, tempore, actione, mo
 tu, affectionibus, atque alijs hu
 iusmodi tertio phys. 71. quod
 item facit Arist. 10. met. cap. 3.
 & primo de anima 17. immo
 Themistius ostendēs maiorem
 efficaciam demonstrationis ma
 thematicæ, quā sit naturalis L
 primo de anima 11. inquit, ma
 thematicum deuenire ex defini
 tione in cognitione accidentiū:
 contra physicum ex accidenti
 bus ire ad cognitionem defini
 tionis. Simplicius quoq; & ip
 se hanc partem tuetur 2. phys.
 69. cum in mathematicis conce
 dat bonum esse, & quidem con
 templatiuum: nam habitus mo
 ralis est de eo bono, quod eligi
 bile dicunt, speculatiuus vero
 de bono, quod verum dicitur:
 etenim scientia, cum sit de gene
 re bonorum, & honestorum 1.
 de anima 1. etiam mathematicæ
 sunt bonæ, & de bono: appellan
 dæ, quoniam & ipsæ sunt scien
 tiæ contemplatiuæ, ex 6. metap.
 ab initio. Amplius Alexander
 Aphrodisiensis (referente Sim
 plicio, secundo phy. 69.) & cum
 eo Philoponus, secundo Phys.
 68. vult demonstrationem ma
 thematicam pendere a forma,
 & Auer. in prologo primi phy.
 dicit

- A** dicit, mathematicum considera re solam formam : forma vero videtur esse prima ratio demonstrandi, tum ex Arist. 9. met. 20. tum primo de anima 11. quo in loco, inquit, quod quid est, siue formalis definitio est principium demonstrandi. Si igitur mathematicus eam habet, & quidem certissimam, ob abstractionem eius a materia videtur, quod eius etiam demonstratio sit certissima. Sed quæret aliquis, quæ nam sit utilitas, & quæ sit bonitas mathematica? primum autem de utilitate dicendum. Nam quia scribitur tertio met. tertio, quod in mathematicis non est finis, ob id putarunt nil esse utilitatis, non nulli: idque præter omnem rationem. Etenim mathematicæ iccirco mediæ inter naturalem, & diuinam scientiam a grecis scriptoribus fuisse repositæ, ut ascēdentes a rebus naturalibus, quæ omnino materiales sunt, ad res diuinas, quæ simpliciter carent omni materia, possemus tãquã per mediam scalam tutius, & facilius tendere ad superiora.
- C** Nam animus assuetus in mathematica abstractione, facilius attollitur ad abstractionem rerum diuinarum. Deinde utiles sunt mathematicæ, cum sint contemplatiuæ, faciantque theoricam, & scientiam, immo sint pars felicitatis humanæ. Etenim cum felicitas alia sit actiua, alia contemplatiua, ex 10. Ethic. contemplatiua vero acquiratur scientiis
- speculatiuis, inter quas mathematicæ omnino reponuntur, ut habetur 6. met. a principio, idē efficitur, ut illæ magnopere utiles habeantur. Confirmat hoc ipsum Proclus in lib. Elementorum, qui ait, mathematicas conferre, non tantum ad moralem philosophiam, sed naturalem, et diuinam: conferunt & ad nauticam disciplinam, artem militarem, picturam, architecturam, atque alias facultates. Est & propter se, delectabilis, hæc scientia mathematica, cum hominē ita alliciat, ita ad sui amorem excitet, curisque alijs solum reddat (quod inquit Proclus) ut nihil hac vna, magis colat, & veneretur. Plato vero adeo hanc scientiam magnificet, ut putarit eos arcendo se ab Academia, qui illi imperiti viderent. Accedit, quod Plato vniuersam eius philosophiã mathematicis exemplis illustrauit, atque referxit: nam vix vnus, aut alter extat dialogus, in quo non plurima effuderit præcepta mathematicorum: in Epinome de solem nobis datum fuisse memorat, ut numerandi rationem consequeremur. Formas mathematicas per substantias rerum insertas existimat in Timæo. De vno summam habuit disputationem in Parmenide. Animæ essentiam per numeros cōtemperauit in dialogo de Natura. Geometriam voluit omnibus alijs scientiis præstare perfectionem, & lucē veluti quãdã,

G vt author est Simplicius, tertio
physi. 70. Ad exercitationem
vero mathematicam adeo vtilē
esse voluit, vt eam exercitatio-
riam artem aliquando appella-
rit. Sed nolo (vt in Panegyricis
fieri solet) laudare hanc scientiā.
itaque videamus, an in ipsa sit,
vel non sit bonum. Consideran-
dum tamen, quod si bonitas se-
quitur vtile, quo modo vmbra
sequitur corpus, necesse est om-
nino, vt dicamus, has scientias
esse bonas, quoniam, & vtilēs
H sunt. item si scientiæ sunt, & qui-
dem contemplatiuæ, sequitur,
vt sint bonæ, ex primo de Ani-
ma, primo. Rursus si felicitas
est bonum, cum hæc sint specula-
tiuæ felicitatis pars, erunt & bo-
næ. Item si faciunt scire, scien-
tiam autem omnes natura appe-
tunt, appetitus naturales, recta
ratione, hoc est intelligentia non
errante, dispositi sunt boni, bo-
næ erunt & hæc disciplinæ.
Amplius, quod considerat ma-
thematicus est forma, forma est
I actus, vel ens actu existens, itaq;
res bona, cum bonitas sit passio
entis, & præsertim in actu.
At dices, oppositum voluisse A-
risto. tertio met. tertio, vbi dicit,
mathematicam non habere ra-
tionem de bono, & malo. Sed
hoc non esse temere audiendum
dicebat Auerr. eo in loco. Nam
bonum aliud est ad praxim, &
ad actionem referendum, & hoc
proprie est in morali philoso-
phia, quæ maxime habet consi-

derare finē agibilē: itē in oībus **K**
hoc bonū repperitur, vbi est fi-
nis, nam finis est de genere bo-
norū, & ob id Arist. deridet poe-
tam in 2. phy. 23. Volentē mortē
esse finē quēdam. aliud vero est
bonum in rebus immobilibus,
& in cognitiōe veri, quod bonū
honestum appellāt. id autē in oī-
bus disciplinis contemplatiuis
licet p̄spicere, quod ē in mathe-
maticis inuenitur: & hoc cōstan-
tissime asserbat Arist. 13. meta.
in calce primi cap. Et Alexāder,
siue potius Michael: Ephesius, **L**
idem censuit in explicatione lo-
ci adducti in præcedentib⁹. Nā
bonum, quod proprie finem cō-
sequitur, est id, quod cum actio-
ne, & motu acquiritur, tale vero
in mathematicis non pōt reppi-
ri, cum sine agibili careant, care-
ant & omni motu: quod etiam
videtur voluisse Auer. 2. physi.
74. Nunc videam⁹ quo pacto
in mathematicis sint ea omnia
attributa, & conditiones, quæ
maxime requirunt ad demon-
strationes simplr, dantes cām & **M**
esse: idq; per inductionē agam⁹
ī his, q̄ scribit Arist. in toto 1. lib.
Posterior. Incipiam⁹ autem a tex.
quinto, secundum veterē sectio-
nem, in quo Arist. definit, scire.
Cum. n. scire sit rem per causam
cognoscere, eo modo, quo ibi di-
citur, proculdubio in mathe-
maticis erit ipsum scire, cum
sint in illis causæ formales, quæ
maxime sunt idoneæ ad ip-
sam scientiam, tum quia actus
for-

A formalis est prima ratio intelligendi. 9. Metaph. 20. tum quia formale quod quid est, est principium sciendi. 1. de aīa. 11. tum quia forma dat verum qđ quid est, verū autē quod quid est largitur & ppter quid de accētibz in subiecto. 2. Post. 9. Est & alia condō demōnis, vt constet ex propōnibus veris, veritas autē ē in Mathe. etenim abstrahentiū nō est mēdaciū. 1. Post. 2. & 2. Ph. 18. itaq; rōnes tales erūt vere. Itē demō debet constare ex

B primis siue pīcipijs, sed rō Mathe. cōstat ex primis pīcipijs, cū pcedat a causis pīrijs & formaliibus, q̄ cū in primis ponunt faciunt eas eē primas et pīrias, & p consequēs pīcipia. Constat & demō ex immediatis, quod ēt satis liquido vī hīe locū in rōnib⁹ Mathe. q̄ resoluunt vsq; ad idiuisibilia & immediata pīcipia: in quibus desinunt & quiescunt, quod latius patebit, cū dicem⁹ de resolutiōe mathematica. Rursus demō debet

C cōstare ex prioribus & notioribus: quod Them. audit quo ad naturā, nō quo ad nos tm̄. Cum autē ea q̄ naturæ cognita sūt sint nobis ignota tam in Mathe. quā scīa naturali, in Metaph. vero naturæ cognita sint ēt nobis nota, vt superius ostēdebat, cōcludit rōnē Mathe. pcedere nō solum ex notioribus, sed et magis q̄p ceterę faciant scīæ oēs. Accedit qđ & demōnis cōditio est, vt constet ex causis cōclōnis; id autē ē

in rōne Mathematic. abunde fuit explicatum tunc, cum dicebamus ibi maxime esse cām, nempe formālē, q̄ verū est sciēdi pīcipiū in quocūq; gñe. Sed Arist. positis his condōnibus demōnis in tex. 5. diuidit pīcipia, in Dignitatē, Positionē, & hanc in suppositionē & definitionē, quę genera oīa pīcipiorum tantū abest vt nō deficiant in Mathematicis, vt ceteræ scīæ ab illis capiant exēpla. Nā quæ scribuntur ab Euclide in pīcipiō Geometriæ indicant apertissime, qđ oīa hæc pīcipia sint illi scīę pīcipia & accōmodata. Est & alia conditio, 1. Post. 7. qđ demō cōstet ex necessarijs, q̄ rōni mathematicę tā aperte competit, vt id probare sit potius dementiæ q̄ iudicijs opus. Nā propōnes Mathematicę sūme sunt necessarię, ob earū separationē a materia, q̄ ē cā cōtingētiæ et eius quod ē per accidēs, vt colligit ex. 1. Ph. scīpius & 1. Post. c. 42. Sed in tex. 8. 9. 10 11. primi Post. Arist. colligit tres alias cōdōnes, q̄ maxime requirunt ad demōnē simplr dici de oī, per se, & vīe: q̄ quātū in rōnibus mathematicis eē possint, testant oīa exēpla, q̄ Arist. assignat in illis locis, hæc. n. ex Geometria & Arith. sunt excerpta. In tex. 20. primi Post. est & illa condō demōnis, cā non posse trāscēdere de vno genere ī aliud. Id autē qđ maxie patet ex eo qđ dicit Arist. de Geometrica demōne, q̄ ad numeros applicari

Gri non pōt: nam licet multa sint Theoremata in.5.&.6. Elemētorū q̄ repetunt in.7.&.8. id propterea non facit transitum, qm̄ hęc per similitudinē quandam procedunt, non aut per applicationē demōstrōis Geometricę ad numeros. hoc aut vidit Aristot. cum dixit.1. Post. 20. nisi magnitudines numeri sint, etc. videbat. n. numeros per similitudinē continuorum dici triangulares, quadratos et quadrangulos, nō tñ ob hoc sequitur, vt demō de continuo cōueniat quātitati discretę. Et si dicat quis, voluisse Proclum diadochū i.1. et.2. Elementorū, dari vnā scīam cōmunē Geometrię & Arith. cui⁹ subiectū sit Ens quātū phātafiatū, plurib⁹ modis rñdere possum⁹. Primū, Proclū, si id simplr voluerit, eē negādū: nā rō nō autoritas i philosophia desideratur. Aliter vero putatim pbe dixisse Proclū, dari scīam cōmunē Geometrię & Arith. q̄ tñ equiuoca sit. vt. n. continuū & discretū gñā sunt diuersa, q̄ neq vniuoce neq analogice conuenire pñt, sed æquiuoce, sic scīa cōis Geometrię & Arith. est Mathematica ipsa, cui Ens quantū supponitur vt subiectū: non tñ dicit Proclus, hanc scīam cōmunē p̄stare facultatē transcendēdi de vno genere in aliud, pro qua materia videndus est oīo Auer. 1. Post. c. 74. & in quęsito. 9. sed reuertamur ad conditiones demōstrauōis, Ait Arist. 1. Post.

21. & 22. demōstrōnē constare ex vñbus non particularibus, eternis, nō caducis: itē in tex. 23. ex proprijs non cōibus principijs: hęc aut oīa sunt in rōne Mathe. qm̄ Mathe. considerat ea q̄ naturalis, vt dīr. 2. Ph. 18. &.3. cōc. c. 6. licet alia atq; alia rōne: nā ā Ph. cū motu et materia, ā Math. vero sine his. quāto aut magis res ā motu et materia est sequestrata, tāto ē minus vergit ad pericula et corruptibilia, itaq; ratio Mathe. erit de eternis & vñbus. Est & cōditio demōstrōis tex. 24. &.25. primi Post. demōstrōnem cōstare subiecto, de quo accipit scīa quid & qđ, Dignitate q̄ p̄gnoscit qđ, Passione, de qua supponit Quid est. Id aut eē in Mathematicis cōperies p̄ inductio nem, & ēt ex Arist. exēplis loco citato. At in te. 29. ponēs dīam inter sermones logicos et doctrinas cōtēplatiuas, quas Mathematicas vocat, vult i Logicis fieri posse paralogismū, nō autē in Mathema. qm̄ vult has sciētias nō decipi syllogizando, neq; ēt in assignandis propōnibus, reditq; cām, q̄ breuitatis grā ommitto: quo in loco Arist. vñ maximopere extollere Mathematicas. Itē addit Mathematicū resolvere facillime, qđ dialecticus non pōt efficere: vultq; Math. abundare propōnibus conuertibilibus, & multiplicare media vel īlatus vel in post assumēdo, non aut proiciēdo diuersa media in cōclōnē, vt facit dialecticus, ex qui-

A quibus oībus constat scīas Mathematicas hīc summā perfectionē, & earū quoq; demōstrones. In te. vero. 30. vult demōstronē aliam eē à priori & p̄cām, aliam à postēriori & ab euentu, sumitq; exēpla ex Astronomia, ac tandē in tex. 31. de quo ample loquimur in p̄sentia, volens oīdere, q̄ prima figura est maxime vtilis ipsi demōstroni, ex eo probat id verū eē, quoniam Mathematicæ scīę p̄ hāc syllogizāt: quod si rōnes Mathe. non essent certissimę, & potissimæ, ratio hic assignata, nullius esset momenti. Ad contradictionem mō sic dicēdū, in Mathe. non esse finē, neq; bonū, accepto fine & bono vti ad praxim referunt, et ad ipsam actionem & motum: quo mō eas nō hīc finem vī voluisse Aristot. 3. Me. 3. Non aut eas carere fine negandū est, qui dī esse pars felicitatis contēplatiuę, itē nō carent bono speculabili, & p̄ se et ad aliud ordinato, vt in superioribus deductū fuit, quāquam carent bono agibili. Bonū aut speculabile & honestū esse, & vtile demonstrauius in p̄cedētib⁹, neq; hoc amplius nobis reppetendum venit. At forte dicēt viri doctissimi Mathematicas demōstrones nō videri adeo exactas & potissimas, vt iā dictum est, primū ex ea ratione, q̄ vera & exacta scīa vī esse de re p̄stantissima & summe perfecta: non autē sic se habent rationes Mathematicę quę sunt de acciden-

tibus nempe de rebus quantis; **D** non autem de substantia: quō ergo fieri potest eas esse exactas demōstrationes, cum de substantia Theoriam nullam faciant? quā rōnem videt dixisse primū Simplicius, deinde recentiores. Ego vero dicerem, aliud esse considerare scīam quo ad subiecti perfectionem, aliud item, quo ad certitudinem demonstrandi. Itaq; fatebor, ratione subiecti Mathematicas sciētias eē imperfectiores, cū hę considerent accidētia, Diuina vero & Naturalis, substantias, sed certitudine superat vtrunque. Nam cum res Mathematicę sint abiunctę à materia, quę est causa occultationis, necesse est, vt sint certiores rebus naturalibus. Cum vero egedem formę Mathematicę, quo ad earum existentiam, proxime pendeant à sensu, quod non faciunt res diuinę, ob id sunt nobis notiores rebus Metaphysicis, & per consequens, summam obtinent certitudinem. dico itaque quōd ratione abstractiōis superant Physicam, & ratione sensibilis earum existentie sunt notiores Metaphysica. Et si dicas, res Mathematicas non esse sensibiles ex Proclo, in primo Elementorum, qui dicit, eas esse solum quantitates abstractas, quę non possunt inter sensibilia annumerari, sed sunt in phantasia receptę, ego vero id totum admitterem, vti sunt separatę sunt tamen sensibiles, vti existentiam habent

Contradictionum

- G** habent, præsertim cum phantasia sit media facultas inter sensum & intellectū. Itē nota, q̄ cā earū certitudinis non est q̄ sint sensatæ, sed q̄ sint depuratæ a materia, quod Auer. dicit. 1. Post. 42. Forte dixeris rōnes mathematicas deficere, qm̄ nō demonstrāt a cā finali, efficiēte, neq̄ materiali. Nō finali, quia in illis nō est finis, vt superius ē deductū: nā in illis dicebat nō ē bonū intrinsecus, sed tm̄ extrinsecus adueniēs. Nō efficiēte, q̄a abstrahunt a motu et fine, nā oē agēs agit grā finis. 2. Ph. Nō materiali, quia Mathematicus abstrahit ab oī materia sensibili, licet nō separet a materia intelligibili. 7. Me. 34. quā alij volūt ex latinis ēē substantiā, vt Egidi⁹, alij continuū ī Geometria, et numerū in Arithmetica, vt Zim. Proclus vero, vult ēē quātū phantasiatū: sed hoc nō est p̄sentis negotij: sat est hic esse materiā intelligibilē, quod colligit ex Aris. 2. Post. 12. vbi docet demōstrare p̄ cām materialē, et dat exēplū in Mathematicis. de duobus dimidijs anguli recti in semicirculo descripti, q̄ vero sit hęc materia intelligibilis vocata, vide. 7. Me. 34. 35. 39. 8. Met. 15. 5. Meta. 3. sed dicēdū, multitudinē cārū nō augere vim & perfectionē demonstrādi, nā forma ē metrū et mēsurā demonstrādi, cū sit p̄cipiū vt res sit et cognoscat: mediū at in demōstrōne simplr debet ēē & cā q̄ res sit, et nr̄a scīa de eadē qd̄ dicit Auer. 1. Post. 8. q̄re seq̄. **K** tur, q̄ Math. ex priuatiōe illarū cārū nō careat demōstrōne simplr. Et si dicas, voluisse Auer. 1. 8. q̄sīto, et alibi sepius q̄ demōstrō simplr cōstet ex medio, qui sit causa extra qd̄ ēē rei, et p̄ cōsequēs vel efficiens vel finalis, vt in exemplo de lunæ defectu, qui demōstratur ex terræ interpōne, q̄ ē cā efficiēs, itaq̄ cū Mathe. careāt efficiēte, nō demōstrābūt simplr: rñderē, eā cām efficientē accipī loco formę: nā vbi formā ignoramus vtimus cā externa, id at **L** voluisse Auer. cōstat legētib⁹, 1. Post. c. 34. sed in. 35. oñdēs quartū modū per se, nō ēē vīlē ad demōstrōne simplr, ex eo hoc cōcludit, q̄ quart⁹ modus sit a cā extrinseca, hoc est finali vel efficiēte, a quibus vult ēē valde difficile sumere demōstrōne, qm̄ vult forma esse metrū et mēsurā demonstrandi. sed p̄stantissimi viri de Mathematicis, deque alijs optimis l̄ris benemeriti (quorū honoris cā, ratiōes in mediū adducā, non aut vt rephēdam) pluri **M** bus argumētis nituntur asserere demōstrōnes mathematicas, nō ēē simplr dicēdas. Ego vero ne p̄sentē explicationē in immēsum producā, eorū potiorē adducā rōne, cæteras vero ī qōnib⁹ nostris soluere nitemur, sunt. n. a p̄stātissimo hoīe excogitatæ, cui tm̄ tribuo, quātū forte alijs ætatis nr̄e nemini: cuiq̄ mathematicarū illustrationē, plurimā acceptrā referim⁹. ac primū sic rōcianē,

- A** cinaſ, cū oīs demſo ſimplr, habeat i medio termino vel ſubie-
cti vel paſſiōis definitionē, cūq;
Mathe. demſo id hſe nō poſſit,
ſequit̄ vt nō ſit potīſſima minor
ex eo adſtruit̄, qm̄ inductione
patet in oībus Theorematis,
Euclidis, Theodoſij, Archime-
dis, & aliorū, mediū nō eſſe hu-
ius vel illius definitionē. Nā ſu-
mat̄ exēplū illud tritū & in vſu
maxie receptū de Triangulo, &
hſe tres, p₃ hic mediū nō eſſe de
ſinitionē, vel ſubiecti vel qſiti,
- B** qm̄ hſe angulū extrinſecū & qua-
lē duob⁹ iternis et oppoſitis, nō
eſt deſiō triāguli, neq; ipſius hſe
tres: qđ tñ pro medio accipit̄ in
hac demſone. Sed ad hanc rōnē
biſariā rñdere poſſum⁹: primū
n. negare poſſum⁹ maiorem,
qm̄ nō eſt neceſſariū, vt medius
terminus ſit deſinitio vel ſubie-
cti vel paſſiōis, etenim vt ſit cā,
bene ē neceſſariū, et ob id Ariſt.
1. Poſt. 7. deſiniēs dēmſonē dixit,
eā conſtare ex primis, veris, im-
mediatis, prioribus, & notiori-
bus, cauſisq; cōcōnis, nō aut̄ di-
xit ex deſinitionē. Et ob id Auer.
in. 8. qſito demſatiuo, expſſe do-
cet̄ mediū eē definitionē cū
exprimit̄ ſub forma oſonis, nō
qđ ſemp̄ ita ſit. Itē i demſone lu-
næ Eclypſis qđ ſit ceſſatio lumi-
nis Solis in ea, ex terrę interpō-
ne, ait Auer, hoc eē cām, nō deſi-
nitionē, quāobrem dico qđ in de-
mſone de triāgulo et hſe tres p̄t
fieri, vt medi⁹ ſit cā et nō deſiō,
& tñ demſo ſit potīſſima, Et ſi
dicas angulū extrinſecū nō eſſe **D**
cām ipſius hſe tres in triāgulo,
primū dices aduerſus Euclid. 1.
Elemē. 32. deſide aduerſus Ariſt.
1. Poſt. 23. vbi docens demſare
ex principijs proprijs, exēplum
dat de triāgulo & hſe tres, dicēs
demſari affectionē hanc de triā-
gulo ex principijs huius, hoc eſt
ex principijs p̄prijs, ea aut̄ ſunt,
qđ cām in ſe cōtinent: cum vero
nulla alia ſit cā, qua angulus ex-
trinſecus, cōſtat ex hac fieri de-
mſonē ex principio p̄prio, qđ ē
vna ex cōdōnib⁹ demſonis ſim **E**
p̄r. Sic ita p̄ ſit rñſum ad maio-
rē, p̄pōnē illius argumēti. Quid
aut̄ ſit rñdendū ad minorē, in p̄
ſentia nō adducā, cū alijs ex audi-
torib⁹ noſtris maxime eruditi,
ac veneta nobilitate inſignes, tā
accurate in hac re ſcripſerint, vt
nil amplius in hoc gñe exercita-
tiōis deſyderari q̄at. Eſt. n. hæc
materia adeo p̄babiſ, vt nil cui
piā mirū videri debeat, ſi clariſ-
ſimi viri in hoc negotio fuere i-
ter ſe diſcrepantes. ſed plura de
hac ipſa certitudine dicemus in **F**
commentarijs noſtris.

CONT. CII.

VOLENS Ariſt. oñdere ſciāz **Tex. 33**
intellectuālē pēdere à rebus ſen-
ſibilibus, ſenſu cognitis, inq̄t de
ficiēte ſenſu, tolli et deficere ip-
ſam ſciām: at cōtrariā vñ voluit
ſe infra te. 39. quo i loco, diſſerit
vtra ſit potior demſo, vñ an p̄-
ticularis, determinatq; vñem eē
præſtabiliore qm̄, res vñes ſunt
finite,

G finitę, singulares vero infinitę: item vřia sunt intelligibilia, & particularia, sensibilia. Ex quibus satis constat voluisse de indiuiduis nullam extare sciam, cū tñ in přsentia dicat, sine singularib⁹ non fieri sciam posse in nobis.

SOLVTIO.

MIRVM est, qđ diuersa sint loca hinc inde colligēda in hac proposita contradictione. Quę ne amplius studiosi desiderent, dabimus operā, vt primum cognoscant, deinde contradictionem tollemus. Qđ singularia faciant ad sciam in primis est hic locus, nēpe te. 33. qđ apud Auerr. est. 134. vbi ex pposito argumētat, qđ ablato sensu tollit cognitio sensibiliū, his demptis, deficit inductio, inductiōe extincta tollitur vře, hoc corrupto interi demřo, demřone dimota cessat oīs scia. Quamobrē sensu & particularibus extinctis necesse est, vt oīs tollatur scia. Est & ad idem, locus in prędicamentis cap. de substantia: vbi maximē, ac propriē substantiā, vult esse indiuidua substantię, atq; ea vocat primas, přstantissimasq; substantias. Itē in libello de sensu ac sensili, nō posse, sicut, intellectū intelligere, dēpto sensu & cognitione particulariū. Idem sępius in. 3. lib. de anima. Sed & .1. li. de anima. 12. intellectū dicit eē, aut phantasiā aut non sine phantasia. Amplius cōmentator. 1. Me. 44. Philosophum inquit cogno-

scere tñ res, extra animā existētes, quę vero ita sunt, sunt particularia, non vřia, siquidē vře habet esse ex intellectu, nō autē extra animā. Quamobrē scia erit de rebus sensibilib⁹ & singularibus. Hinc emanauit prouerbiū apud Philosophos, qđ sermones veri sunt, qđ rñdēt reb⁹ sensilib⁹. Hinc cognitio indiuiduorū, mō fides, mō scię přicipiū ab Auerroē dicta est. Et Arist. 1. Post. 43 inquit ob defectū sensuum, plurima problemata difficilia nobis existimari, de quibus si sensum haberemus nulla fieret qđ: datq; exemplum de vitro et lumine. Nā si videremus vitrū pforatū, & lumen permeare, facile scirem⁹ qua rōne laterna illuminet: id cū fugiat sensum, pblema constituit ambiguū. Sed & .3. lib. Ph. 22. scribit, infirmū habere intellectū, eum, qui sensum pp rōnem ptermittit. Qđ ēt. 1. Topic. vř voluisse cum ait, plectendos esse eos, qui sensum negant. Sed hęc sufficiant pro parte sensibilib⁹ & particularium. Aduersus vero sensibilia, stant qđdam loca, qđ ea a scia & demřone oīno repellunt. In primis est, locus Porphyri cap. de specie, qui vult ex Platonis sententia, descendantibus a generalissimis ad specialissima, esse in specialissimis quiescendum, quoniam pręter hęc sunt infinita indiuidua. de infinitis vero scientia nō est. Idq; probat Ammonius eo in loco. qđ indiuidua

A dua hec definiuntur, nec demonstrantur, & ideo sciri non possunt, cum omnis scientia, aut definitione, aut demonstratione acquiratur a nobis. Amplius Arist. lib. 1. Prior. cap. 1. reſcit propoſiones ſingularis, tanquam ineptas aut ſciam, ut Alex. & Philoponus teſtantur. Item. 1. Poſt. tex. 21. & 22. ex proprio inſtituto oñdit Ariſt. demonſtrationem & definitionem non eſſe de rebus ſingularibus, & caducis. Rurſus. 1. Poſt. 39. cõparans demonſtrationem vſem particulari, laudat vſem, et deprimit particularem duab⁹ rōnib⁹ inter ceteras. prima eſt, q̃ vſia ſunt finita, particularia inſinita. Secunda, q̃ vſia ſunt intelligibilia, particularia vero ſenſilia. Item. 1. Poſt. 43. poſtquam dixit, ſcientiam non eſſe de fortuitis, ſtatim concludit ſciam non eſſe ſim ſenſum, & de rebus ſingularibus, quoniam ſingularia non ſunt obiecta intellectus, cuius ſcia eſt habitus. & paulo poſt, dicit vſe eſſe honorandum, cum ſit cauſa faciens ſcire per quid: quod ſenſui & particularibus non contingit. Eſt & loc⁹. 3. de anima. 38. q̃ ſenſus eſt ſpecies ſenſilium, intellectus vero ſpecierum: ex quo patet q̃ diſtinet intellectus, faciens ſcire ſpecies, a ſenſu faciente ſentire ſingularia, poſtremo & 2. de anima. 63. ſenſus non cõprehendit eſſentiam rei, nam id alterius eſt facultatis, nempe intellectus. Itē 7. Meta. 53. de ſingularibus ſubſtantijs, neq̃ definitio eſt, neque

demonſtratio. Nam cum hec recedunt, ſolam retinent exiſtimationem, quod dicit Auer. in explicatione illius loci. His ita poſitis, ad contradiccionem dices, nunquam voluiſſe Ariſt. et Auer. ut de ſingularibus ſit ſcientia, niſi ſciam communi nomine acciperis, quæ cognitio eſt, & apprehenſio. Voluere tamē, de ſingularibus, & ſenſilibus rebus eſſe talem notitiam, quæ intellectui præbeat occaſionem ſciētiæ acquirendæ. Nam cum in homine ſit intellectus alligatus ſenſibus, nec poſſit, intellectus ſine phantaſia ſuum obire munus, necesse eſt, ut quod recipitur in intellectu prius fuerit in ſenſu: etenim intellectus pendet a phantaſmatibus. nunquid vero hæc dependentia ſit per modum eſſentiæ, ut putauit Alexander, tenens intellectum mortalem, an potius per modum obiecti, quod voluere Themiftius, Auerrois, & Simplicius, id ilibris de anima ſuſius eſt explicandum. Sat vero ſit in præſentia, cognoſcere, cognitionem ſenſitiuam aditum eſſe ad ſcientiam, non autem ſcientiam proprie. Et ob id Ariſt. primo Poſterior. 9. & 10. non eligit tertium modum dicendi per ſe, ut vtile in ad ſcientiam faciendam, quoniam ille conſiſtit ex ſingularibus ſubſtantijs. Et ſi dicat quis, Auerr. 1. Meta. 44. voluiſſe ſcientiam eſſe de rebus extra animam, quæ ſingulares ſunt, dicas, id eſſe

G ē sic itelligēdū, q̄ intellectus faciens sciam cōsiderat ea q̄ hñt eē in re, nō q̄ sint figmēta. Etenim figmēta nō hñt rē extra aīam illis rñdētē. Vñia vero, q̄ in Philoſophia cōsiderant, hñt eē extra aīa; qm̄ exiſtūt ī p̄ticularib⁹ rebus, ceu in eorū fundamētis. dū vero ab intellectu nascuntur, cognoscunt vti sunt, ñ vti exiſtūt, hoc est, vt hñt naturā vñem, ñ at singularē. Qm̄ res singulares extra aīam, fiūt vñes actu p̄ intellectu, cū intellectus officiū sit, deducere (vt dñ ī.3. de aīa) rē de ordine in ordinē: hoc est facere rē potētia intelligibilē, actu intellectuā. Nā vñe in singularibus nō ē, nilī potētia: actu vero est, cū ab intellectu p̄cipit, vnde illud effluxit, intellectu⁹ ē q̄ facit vniuerſitatē ī reb⁹. Hinc facile colligit to to cōelo aberrasse, eos, q̄ dixere intellectu nō abſtrahere ab actuali (vt vocāt) exñtia. Nā si id eēt, intellectu⁹ cognosceret singularia. Itē Auer. apertissime voluit, intellectu cōcipere formā, & qd̄

I qd̄ est rei, nō at actū exñdi, vt q̄ libet vidē p̄t, ī Paraphraſi q̄rti de cōelo et mūdo, ſumma.3.cap. 1.3. et Ariſt. 1. Poſt. 22. explicās, nūqd̄ de his q̄ ſæpius fiunt, ſint ſcīq̄ et demōſtiones, inquit, hęc vti talia ſunt, hoc est, vti vñia, ſciri: vti vero fiūt, exiſtūt vñe eē p̄ticularia, et hoc mō minūſe ſciri. Sed vt error errorē pariat, dicūt qui actualē exñtiā defendūt, eā eē p̄dicationē in. 1. mō dicēdi per ſe: cū tñ id manifestissime appeat

eſſe abſurdū: nā Ariſt. 1.3. mō dicēdi per ſe, ponit ea, quę habent actu exiſtere: vultq̄ talia eſſe a ſcīa & demōſtione, penit⁹ aliena.

CONT. CIII.

LONGA quidē diſputatiōe. Tcx. 34
&. 35, et 36.
oñdēs Ariſt. in hac parte demōſtione finitā rē eſſe, eāq̄ hñe ſtatū in ſubiectis, p̄dicatis, et medijs terminis, nec nō ī figuris et modis ſyllogizādi, itē p̄dicationib⁹ & modis dicēdi p̄ ſe, totā ipſā diſputationē diuidit ī ptes duas. Nā primū id oñdit rōnib⁹ logicis, deīde et reſolutorij, q̄ dñm ratiū ēt appellant. Qd̄ Auer. explicās, non ſolū id interpretat, ſed iure id factū fuiſſe argumentat. Ex quib⁹ cōſtat in diſſerēdo, rōnes logicas antecedere rōnes demōſtratiuas. Oppoſitū vero vñ voluiſſe Ariſt. Ph. 22. itē. 1. cōe. 22. quib⁹ in locis rōnes demōſtratiuę vident añcedere dialecticas, ſed & Auer. 1. cōe. 22. appellat ſmo nē ſufficientē, cū res de qua agimus, fuerit firmata, rōne vera et demōſtratiua: vultq̄ hñc ipſū ſermonē, quē ſufficiētē appellat, eē finē et abſolutionē diſputatiōis. Qd̄ ſi erit, neceſſe eſt vt dicas rōnes demōſtratiuas añponi logicis, ſiue dialecticis. Nā ſmo ſufficientē ipſa rō dialectica apud illū.

SOLVTIO.

MINIME qd̄ dubitādū venit, nū apud Ariſt. rō logica ſiue dialectica añcedat demōſtratiuas. Quodq̄ dicimus de Ariſto. conſimili ratione audiēdum eſt, de ipſo

A ipso Auer. Hic. n. 3. Met. 1. omni
no asserbat, sermones disputati
uos p̄cedere demonstratiuos.
Quædā. n. rōnes veritatem exci
tant, quædam vero determināt,
excitāt autem dialecticæ dispu
tationes: determinant resolutō
riꝝ dem̄strationes. Item ea afferri
pōt confirmatio. Cum inuētio
p̄cedat omnino iudicium, ra
tiones dialecticæ inuentionem
habent rei iudicandę, demōstra
tiuæ vero iudiciū de rebus inuē
tis faciunt, iccirco necesse erat,
B vt rationes logicæ, siue dialecti
cæ, anteirent: demonstratiuę au
tē, siue resolutorię subsequeren
tur. Rursus in inuentione rerum
iudicandarū, vtimur ordine fa
cilioris doctrinę: at longe faci
lior est argumētatio logica quā
resolutoria, itaq; logica argumē
tatio p̄cedet. ob hanc causam
Auer. in Epith. logicis, librū de
locis. topicis monet legēdū esse
ante librum de dem̄tatione. Et
Arist. 1. Topic. cap. 2. asserit, vti
lem eē dialecticam ad exercita
tionem ingenij, ad colloquia, &
C ad ea q̄ in Philosophia tradun
tur: qm̄ hęc animos p̄ponat ad
iudicium de re statuendum: qđ
non accideret si logica ratio eēt
aut grauior aut obscurior cæte
ris. Arist. quoq; 1. cōc. 8. ratiō
nes dialecticas anteponit demō
stratiuis, id autem intelligēdum
est, ordine facilioris doctrinæ:
nam ex ipsa dialectica disputa
tiōe facilius cognoscimus dif
ficillimas & maxime abstrusas

ambiguitates: & ob id veteres **D**
Academici de omni proposita
re, probabili argumentatiōe in
utrāq; partē dislerebant. Auer.
aut, vult nos vti rōnibus logicis
ob tres causas, prima est, ad ex
citandam ingenij vim, id habet
1. cōc. 8. Secunda est, gratia con
firmatiōis, 8. Ph. 2. 2. Tertia ē, ob
inopiam demōstrationum, hoc
est, dum ipsa caremus demon
stratiua ratione, 1. de anima. 65.
Cum autem ratione logica vti
mur ad ingenij excitationē, an
tecedit demonstratiuas: cum ve
ro ad confirmationem, subsequen
tur demonstratiuas: cum autē
dem̄tatione vti non possumus, ea
quidem simplici & solitaria vti
solemus hęc autem ad Auerr.
mentem dicta intelligunt recen
tiores. At dubitabit quispiam
hoc in loco, quo mō rationes lo
gicæ adduci possint post demō
stratiuas ad confirmationem, si
dem̄tatio confirmat veritatē quā
tum pōt ipsa confirmari: est. n. **F**
scia demonstratiua certa & im
permutabilis, vt hī in fine. 5. te.
primi Post. item. 1. Post. 44. opi
nio est scientia mutabilis, igitur
ratio logicacum efficiat opinio
nem, non poterit confirmare ra
tionem demonstratiuam. Item
scia & opinio sunt contraria. 1.
Poste. 44. quō ergo erunt ambo
de eadem re dem̄tatio, & ratio lo
gica? altera. n. scientiam facit in
nobis, altera opinionem. Dicerē,
licet alij aliter sentiant, q̄ ra
tio Logica confirmat id qđ de
Contr. Tom. N mon-

G mſatum fuerat; non quo ad certitudinē rei demſate, ſed quoad complementū et abſolutionem diſputationis: & eſt id, qđ Gręci authores dicunt conſolari. Id autē voluit apertiffime Auerr. 1. ccc. 22. vbi rōnē logicam vocat ſufficientē ſermonem, & illum vult eſſe complementū. Confirmant igitur rōnes logicę, id eſt conſolantur veritatem iam per demſonē explicatam & quodā modo ſermonē perficiūt, nō autē addunt confirmationē aut certitudinē maiorē rei demonſtratę.

H Itē non addit opinio ſcię, quoniā opinio ē, cū rōne logica tm ſcimus, non vbi illā adducimus poſt demſonem. Nam cū ſeorſum accipitur ſcia ab opinione, non eas ſubordinantes, oppoſiti ſunt habitus, & alterū nō cōpatiē alterū, qđ Ariſt. docet. 1. Poſt. 44. & Plato in Gorgia: cum vero ſubordinantē inuicem, cōcurrunt in confirmationē veritatis, ſm magis & minus. Sed aliam hic excitant nonnulli dubitationem hoc modo: ſi ratio Logica antecedit ordine excitationis in genſ, demonſtratiuam, cur libri topici, qui de dialectica rōne tractant, nō præcedunt libros de demſone? Nā Auer. in Prologo primi Poſt, non audit Topica eſſe legenda ante librū Poſter. Huic diceret Auerr. facillime, libros ordinē habere nō ex faciliiori mō tradendi, ſed ex natura & perfectione rei interdū. Nam lib. Phyſicorum primus

eſt ordine doctrinę in naturali Philoſophia, nec tm ſequitur vt ſit cęteris faciliior. Itaq; liber Topicorū, licet faciliore rem declareret, q̄ lib. Poſte. non tm neceſſe erat vt antecederet, qm̄ ordo librorū non eſt facilioris habitus: at in tradenda cognitione rerū difficultium, ordo docendi vult, vt à facilioribus procedamus, qđ Ariſt. docet. 1. Ph. 2. Eſt itaq; ſolutio, aliud requiri in ordinādis libris, & aliud in explicādis difficultatibus: idq; latuit Aui-cennā, & Philoponum, qui voluere librum Topi. eſſe legendū ante Poſteriora: ſed de hac re alibi latius.

CONT. CIIII.

ASSEKIT Ariſt. demſonē vſem potiorem eſſe particulari. idq; multis rōnibus concludit. Oppoſitum vero vſ voluiſſe. 1. Poſte. 3. quo in loco, explicans: quo mō contingat idē ſciri à nobis & ignorari, dicit, poſſe fieri vt aliquid ſciamus in vniverſali, & ignoremus in particulari, ſiue ſimplr. Etenim cognitio particularis eſt, ſcia ſimpliciter, qđ eo in loco Auer. Them. Philop. & Latini oēs ſunt interpretati. Itaq; ſi ſciētia ſimplr perfectior eſt vſ, et hæc particularis eſt, eſficitur, vt demſo particularis ſit longe melior ac potior.

SOLVTIO.

DICES, Ariſt. in tex. 3. accepiſſe cognitionem vſem eam q̄ dicitur præexiſtens cognitio potior

Tcx. 39

M

ten

A tentialis, quæ omnino tempore
 antecedit cognitionem simplici
 ter, quæ actu de re determinata
 habet. Verbi causa, possum cog
 noscere, omnem magnetē tra
 here ferrum, et ignorare hanc eē
 magnetem, & trahere ferrū. Ec
 ce q̄ v̄lis cognitio nō est hoc in
 loco demō, sed ordo quidam
 in cognoscēdo ab vniuersali ad
 particularia, & hæc cognitio
 v̄lis, est ea quæ communi no
 mine dicitur confusa & imper
 fecta: quam forte voluit Arist.
B 1. Phy. te. 4. cum dixit, vnde ex
 vniuersalibus ī singularia opor
 tet procedere. Quod vero hæc
 v̄lis cognitio, potentia sit in cō
 paratione actus, siue cognitiōis
 particularis, declarat Auer. pri
 mo Post. c. 3. & Themist. cap. 3.
 Item Philoponus ī eodem loco
 inquit, v̄lem cognitionē eē in
 bi audiendā, notitiā Theorema
 tum, q̄ in cōi prius condiscitur
 deinde his v̄timur exercendo in
 particularibus rebus, vt in Geo
 metria, prius discimus, omne
C triangulū h̄re tres, postea id ap
 plicamus ei triangulo qđ in se
 micirculo vel alio quouis mō,
 describitur. Verum cum hic an
 teponit demōnem v̄lem parti
 culari, non loquitur de cognitio
 nis ordine, sed de præstantia de
 mōnum, comparata ad earū
 obiecta, quæ sunt v̄le & parti
 culare: cum q̄s v̄le dicat esse ob
 iectū intellectus particulare sen
 sus, ob id vult v̄le præstantius eē
 particulari, sed non v̄l omnino

ablata oīs difficultas. Si enim **D**
 vult demōnem v̄lem potiorē
 esse particulari, dicet quispiam,
 igitur particularium erit demō
 stratio et scia, saltem in secundo
 ordine. At hoc v̄l esse falsum, cū
 1. Poster. 21. & 22. dixerit nullo
 pacto extare demōnem de re
 bus particularibus. Item. 1. Po
 ste. 12. agens Arist. de erroribus
 vniuersalis, dicit primū eē erro
 rē cum demonstramus aliquid
 de re singulari: quod exponens
 Auer. in cō. magno 38. intelligit
 hoc modo, si fuerit vnicum in
 diuiduū sub specie, vt cœlum,
 vel terra, tunc de eo demonstra
 mus vt species sunt, non autem
 vti sunt indiuidua, aliter hallu
 cinabimur. atq̄ idem voluit in
 media expositiōe super eodem
 loco. Ecce q̄ particularia nec de
 monstrantur, neq̄ sciunt. Tola
 lic hanc difficultatem opportu
 ne Auerr. 1. Poster. com. 160. vbi
 ait quod Arist. dū differit v̄ra
 melior sit demonstratio vniuer
 salis, an particularis, non intel
 ligit particularem eam quæ nō **E**
 mine aut signo particulari con
 tinetur, sed particulare, & pos
 sumus intelligere minus v̄lem
 fm vnā expolitionem: hoc est q̄
 certam aliquam speciem demō
 strat. Verbi gratia, si demonstra
 ueris habere tres de Isoscele, de
 monstratio est particularis: si
 vero de triangulo, iam erit vni
 uersalis, at longe melior est, quæ
 habere tres de triangulo ostendit,
 quàm quæ de Isoscele.

G Ex quibus patet non intelligere Arist. per particularē demōstrōnē ea quæ sit de singularibus reb⁹, sed de speciebus, quæ interdum singularia appellātur, vt scribit Auer. 1. Post. 12. alia tñ vult expōsitio, q̄ Auer. loquat̄ de particulari pro īdiuiduo vago, vt est quidam hō: nam hoc sapit naturam quodāmodo rei v̄fis. sed translationem consulas Abrahami, qñ Burana in hoc defecerit plurimum. Vtrum vero de indiuiduis possit eē sciētia, vberius in præcedentibus diximus: verum nunc obiter ēt pauca q̄dam sunt ā nobis dicēda. In primis adduci solet locus Auer. 7. Met. 20. vbi scribit, rerū quidditates nō exiſtere, nisi per esse rerum quidditates habentiū. hæc aut̄ cū singularia sint, videt̄ itaque demōstrōnes potissimū eē de singularibus reb⁹. Qd̄ vero quidditates rerū v̄sum habeant esse per ipsa singularia, nonnulli asserunt testimonio Arist. in prædicamentis, ca. de substantia, vbi ait, ablati indiuiduis substantiis, cætera omnia corrumpi. Verū tu diligenter considera, q̄ Auer. eo in loco intelligit, quidditates rerū habere esse qd̄ vocant existendi, in particularibus, & hoc non est demōstrationis aut sciētiæ obiectum, cum ostensum fuerit. 1. Post. 21. demonstrationem abstrahere ab ipsa existētia actuali, at v̄ses quidditates rerum, quo ad essentiā, quæ est ipsum esse cognitum per intellectum

non habent esse in singularibus: **K** quocirca, vniuersale hoc modo prius est quā particulare, licet secundū existendi modum posterius sit particularibus. Id autem fuisse Auerrois cōstat legētib⁹. 12. Meta. 27. in quam etiā sententiam venit Alexan. Hinc patet de indiuiduo non esse sciētiam, licet in eo existat vniuersale, quoniam indiuiduū est substrata tantum materia & suppositum existentiæ vniuersalium, quorum esse ab intellectu est, & ea ratione scitur, cum scia sit habitus ipsius intellectus. Cum vero dicitur ex cap. de substantia, q̄ ablati indiuiduis cætera tolluntur, quæ sunt v̄fia, adnotandum est, qd̄ etiā Boethus eo in loco animaduertit, primum id non verum esse de vno tantum indiuiduo, sed omnibus: quoniam ablato Socrate non perit hō, sed ablati omnibus indiuiduis: & si dicas, quid de indiuiduo, quod vnicum est sub specie, vt deus, mundus, sol? huic occurrit diligenter Ammonius **M** in prædicamentis, ea verba intelligi, de substantiis quæ considerantur in lib. Prædicamentorum: quæ sunt substantiæ sensibiles, generatæ et corruptibiles, non aut̄ inibi mentio est de substantia æterna, vt deus, sol & similia alia. deinde & alia limitatio asseritur, cum dicitur, ablati primis substantiis cætera corrumpi, id enim verum est, de corruptione quo ad existere, non

A non quo ad essentiam: nam intellectus faciens vniuersale in rebus, potest conseruare speciem vniuersalem, corruptis iā particularibus, nam in hyeme possumus lilium & rosam concipere, etiam q̄ indiuidua omnia illarum specierum perierint. Et Astronomus definit, & demonstrat Eclypsim, licet nulla actu sit Eclypsis. ex. 1. Post. 21. dicimus itaq; vniuersale prius esse particularibus secundum intellectum, & hoc modo facere sciētiā. Si vero occurras, videre Sciētiā esse de particularibus cum vnicum est sub specie indiuiduum, v. g. sol, deus & c. huic respōdet Auerr. in media expositione super tex. 12. primi Post. q̄ in his demonstramus nō uti sunt indiuidua, sed uti in his elucet natura vniuersalis. nā in indiuiduis eternis tota forma, & natura continetur in eis. qđ ample habetur. 1. cō. 4. & 98. vnde illud constat, qui dicit cōlū dicit formam: qui dicit hoc cōlū dicit formam in materia. In rebus autem materialibus tota natura nō fuit vnico supposito cōtenta, & ideo ob earum imperfectionem plura requirunt indiuidua. Item q̄ indiuiduum non possit ab intellectu cognosci, est aperta Auer. sententia. 3. de anima. 36. quod & de indiuiduis tā materialibus, quam etiā diuinis vult esse intelligendum.

B 39. agens Arist. de demōstratione D vniuersali eam ostendit esse per sectionem demonstratione particulari, hoc argumento inter alia, q̄ in problematibus, quorum propter quid quærimus, nunquam animus acquiescit, nisi ad causam maxime vniuersalem deuenerit, quasi gradatione quadam procedens, dat autem huiusce rei exemplum. Ut si dicas, propter quid venit Socrates? alter respondeat, ut argentum accipiat, cur vult accipere argentum? ille dicat, ut soluat cui debet, cur vult soluere? ille respondeat, ne iniuste agat, & sic semper ad altiores et communiores causas solemus deueneri, quousque vniuersalissima causa reperta, cessat omnis questio de re proposita. Ex quibus constat, voluisse Arist. q̄ in vera sciētia propter quid, ubi sunt diuersæ causæ, quarum aliæ cōmuniores, aliæ minus sunt communes, perfecta scientia est per causam communiolem. Oppositum vero videtur voluisse 1. Physic. 1. ubi inquit scientiam rerum naturalium fieri à principiis & causis. vsque ad Elementa. Et expositores omnes, greci & Auer. per principia & causas intelligunt causas magis cōmunies, per elementa vero causas proprias rei, quæ sunt materia & forma cuiuscunque rei naturalis.

C **E** **F**

CONT. CV.

SOLVTIO.

Te. 39. RVRVS in eodem cōtex.

APPARENS nimirum est
N iñ hæc

E hæc contradictio: nec valet dicere quòd Aristot. hic loquitur argumentando. Nam hic pro veritate agit & argumentatur. Itaque dicerem, ni fallor, quòd interdum in causis magis & minus vniuersalibus, vtimur ordine compositiuo, qui fit à primis causis et maxime vniuersalibus ad eas quæ magis sunt propriæ. Vt, v.g. si componatur homo à sole & homine, tanquam causis efficientibus & inuicem subordinatis, deueniam ad propriam materiam & formam huius hominis, hic processus erit compositiuus. Et hunc voluit Aristot. 1. Phis. 1. vbi scientiam naturalem constituit ex principiis, & causis descendendo ad rei elementa, ad quod videtur pertinere id quod ait Auerr. 5. Met. 17. vbi inquit materiam hñe certos quosdam gradus, quoniam prius formas recipit communiores, deinde minus communes, vsque ad formas indiuiduorum. Interdum vero in eisdem causis vtimur resolutione, quæ à compositis ad simpliciora procedit, hoc est à rebus propriis ad causas communiores. Nam causæ quo magis sunt vniuersales, eò sunt simpliciores, vt materia prima & Deus. In ipsis itaque problematibus, vbi propter quid per resolutionem veniamur, procedimus à causis propinquis & propriis ad remotiores, & communes: atque hoc est quod Aristot. hoc in loco proponit. Quod autem in

Phisicis voluerit ordinem compositiuum, id satis patet, ex ea ratione quòd Aristot. ibi agit de causis communibus, et propriis ex quibus effectus naturales constant. Et ob id dicit Auerr. eo in loco com. 3. Si nos essemus natura procederemus à causis et principiis ad constitutionem rerum naturalium. At in hoc tex. presenti, vult resolutionem in problematibus, quod facile constat ex secundo exemplo, quod Aristot. tradit in mathematicis, dicens, quando igitur cognoscimus quòd quatuor, qui extra sunt æquales quoniam æquicrus: adhuc deficit: propter quid æquicrus? quoniam triangulus: & hoc quoniam figura rectilinea: si autem hoc, non amplius propter aliquid erunt, maxime scimus: & vniuersaliter aut tunc, &c. Vnde Auerr. in com. 166. exponens ea quæ dicit Aristot. restatur scientiam quæsiturum, & problematum esse à primis causis ad vltimas in quocunque genere causæ. Verbi gratia, in causis efficiētibus procedimus ab efficiēte proprio ad maxime commune, & sic in cæteris: qui ordo alius quæ resolutorius esse non potest. In quo procedimus à compositis ad causas proprias, & ab his ad causas communes. Sed de hac re nimis multa.

CONT. CVI.

LEVIS est contradictio hic, Text. 40 dum asserit Aristot. demonstrationem affirmatiuam esse pōno

A rem negatiua, ob id, quòd esse est prius non esse. Sic enim argumentatur: Esse præcedit non esse, demonstratio affirmatiua dicit esse, non esse vero negatiua, igitur affirmatiua prior. contrarium videtur colligi ex toto ferè primo libro de Physico auditu vbi declaratum est, omne quòd fit, fieri ex non ente: nam priuatio videtur præcedere formam in quacunque rei generatione, siue ea sit substantiarū, siue audientium generatio.

B

SOLVTIO.

SCIRE debes priuationem duplicem esse, aliam quæ antecedit habitum, aliam quæ ipsum omnino sequitur. Quæ antecedit, ea cum potentia coniuncta est, vt priuatio literarum in puero trium mensium: hæc autem priuatio potest ea simplex negatio appellari. Verum hæc simul cum potestate est, ad literas addiscendas. quæ vero sequitur habitum, ea est, quæ actum

C & potentiam tollit vt cæcitas, quæ aduenit ex organi, aut facultatis visuius interitu. Vtranque priuationem docuit Aristot. in post prædicamentis cap. de oppositis. Nam inquit, Catulum ante nouem dies non videre, nec tamen esse cæcum. In hoc itaque spatio. 9. dierum catulus priuationem habet actus videndi, nō autem potentie: cum in potentia sit, vt post. 9. dies, videat. Cū vero Aristot. dicit a priuatione

ad habitum nō dari regressum, de ea sanè intelligit, quæ actum & potentiam destruit. Adde & ex eisdem post prædicamentis cap. de Priori, prius aut tempore siue generatione dici, aut etiam perfectione. Nam plurima tempore præcedunt, quæ perfectione sunt posteriora, & è diuerso vt patet in causis & effectibus: nam causæ posterius à nobis cognoscuntur, quæ tamen effectibus sunt priores. His sic positis, concidit cōtradictio. Quoniam asserendum est, priuationem præcedere formam, & habitum interdum, cum priuatio est simul cum potētia, sed præcedit tempore, non perfectione. cum vero est priuatio illa quæ actum & potentiam tollit, hæc sequitur habitum vt cūque vero sit, omnis habitus naturaliter & secundum perfectionem præcedit priuationē: quomodo Arist. nunc intelligit esse præcedere non esse: id. n. ex natura rei non tempore est audientium. si autem de hac re vis plura cognoscere, legas quæ scribuntur. 9. Met. 20. Item secundo de generatione 9.

CONT. CVII.

OSTENDENS Aristot. hoc in loco differentiam inter demonstrationem ostensiuam, & eā quæ ducit ad impossibile, de terminat ostensiuam procedere à præmissarum confirmatione ad confirmationē conclusionis, & p consequens à priori ad po-

N iij sterius:

Tc. 41.

Contradictionum

Gsterius: impossis vero demrati
ex opposito, à conclusionē ad p
missas, hoc est à posteriori ad
prius. Cū vero processus à prio
ri ad posterius longe potior sit,
ac præstabilior eo, qui sit à po
steriori ad prius, hinc concludit
perfectiorem esse demonstra
tionem ostensiuam, ea quæ du
cit ad impossibile. Oppositum
vero videtur voluisse. i. Priorū
sectione secunda, vbi colligitur
in quocunq; syllogismo proce
dendum esse à præmissarū con
firmatione ad confirmationem
conclusionum: nunquam autē
ē diuerso.

SOLVTIO.

VIDIT Auer. hanc difficul
tatem in com. 176. primi Poste.
& iccirco occasione illius digre
ditur: quam digressionem vide
re omnino poteris. Vt autem à
nobis quā breuissime tolla
tur hæc contradictio, scire de
bes, quod alia est ratio dum ar
gumentamur in veris, alia dum
argumentamur in falsis, & im
possibilibus. In syllogismis au
tem veris, necessario tenemur
ire à veritate præmissarū ad
veritatem conclusionis. Et ra
tio est, quoniam semper proce
dimus à veritate antecedentis
ad veritatem consequentis, vn
de dicimus homo est, igitur ani
mal est: quoniam homo est an
tecedens, & animal consequēs.
non teneret autem à veritate cō
sequentis ad veritatem antece
dentis: quoniam non valet, est

animal, igitur homo. Et hoc vo
luit Arist. in secunda sectiōe pri
mi Prio. In rationibus vero fal
sis, oppositum agimus: nam in
his procedimus a destructione
consequentis ad destructionem
antecedentis: vt si dicas non est
animal, igitur non est homo:
non autem valebit, si dixeris,
non est homo, igitur non est ani
mal. ecce quod in falsis a poste
riori procedimus ad prius: &
hoc est quod vult in p̄sentia lo
quens de demonstratione ducē
te ad impossibile. Ad hæc per
tinent, quædam in primo Phy
sic. in ea parte, vbi destruit Ari
sto. rationes Parmenidis & Me
lissi. sed hæc sufficiant modo.

CONT. CVIII.

AGENS Arist. de certitudi
ne scientiarum, vult eam eē cer
tiores & priores ceteris alijs;
quæ dat nobis quæsitum quod
& propter quid: id enim longe
melius est quam asserre tantum
quod, vel solum propter quid.
Ex quibus verbis colligitur, tri
na diuisio, quod sciētia alia dat
quod, alia propter quid, alia
vtrunq;. Et sic colliguntur tres
demonstrationis species, quod,
causæ, & simpliciter. Opposi
tum videtur voluisse Aristot. in
p̄cedentibus, tex. 30. vbi scient
tiam, et demonstrationem
distinguit in duo tan
tum, hoc est, qd,
et propter
quid.

Solutio.

A SOLVTIO.

ABVNDE diximus super
 tex. 30. de hac re: verum in reb⁹
 maximopere necessarijs iuuat
 mirum in modum repetitio:
 ea præsertim, quæ nouas res in
 medium adducit. Est autem
 diligenter animaduertendum,
 q^d hæc diuisio trium demonstra-
 tionū obscure, & diminute tra-
 dita fuit a priscis scriptoribus:
 nam & Auicenna ausus est de-
 monstrationem quod, tāquam
 ineptam, & hoc nomine indi-
 guam, ab ipso genere demōstra-
 tionis repellere, vt refert Auerr.
 primo Poster. 95. & in quæsito
 demonstratiuo sexto. Cuius ra-
 tiones confutatas optime vide-
 bis locis adductis. Alij vero ex
 latinis nostris, nolunt demon-
 strationem simpliciter re, & spe-
 cie a demonstratione propter
 quid, separari. inter quos qua-
 dam ex parte est Albertus Ma-
 gnus, & Ioannes Andegauen-
 sis in quæstionibus super 9. diuinæ
 philosophiæ: quam etiam sen-
 tentiā secutus fuit ex recentiori-
 bus authoribus Hispanus. Ho-
 rum præcipua ratio est, demon-
 strationem cautæ, & demōstra-
 tionem simpliciter, differre quo
 ad homines, non autem in reid-
 que adstruunt hoc argumēto,
 q^d apud hominem, qui non no-
 rit effectum esse, demonstratio
 dabit causam, & esse, & erit sim-
 pliciter. apud vero hominem,
 qui norit effectum demonstra-
 tio præstabit causam tantum;

& erit eadem demonstratio nu-
 D mero. quo autem pacto tollatur
 hæc ratio, docuimus in contra-
 dictionibus text. 30. nec opus
 est, vt dicitur, retexere orsum. il-
 lud tamen sufficiat in præsentia
 dicere, Aristotelem hoc in loco,
 eas demonstrationes distingue-
 re secundum maiorem, ac mino-
 rem certitudinem, nam hic de
 certitudine ipsa agit, ex prima-
 rio proposito: est autem certitu-
 dinis ratio, conditio essentialis,
 non autem secundum accidens:
 E quo circa, si scientia dans quod,
 & propter quid certior ē, quā
 quod tantum, vel tantum pro-
 pter quid, sequitur vt hæc demō-
 strationes differant omnes ratio-
 ne specifica, non autem secun-
 dum accidens. Quod vero Ari-
 sto. breuissime hic attingit, Auer-
 roys vberius explicat. Nam pri-
 mo Poste. commento 7. 54. 55.
 56. 95. atque alibi, demonstratio-
 nem vult aliam esse causæ, aliā
 existentiae, aliam simpliciter.
 Quod longa explicatione con-
 firmat in Epith. logicis, cap. de F
 demonstratione: necnon quæsi-
 to 3. & 6. & in prologo primi
 physic. quo in loco tres species
 demonstrationum vocat, vias
 doctrinæ. Amplius Auer. se-
 cundo cœli 35. distinguit demō-
 strationes, hoc modo. vel enim
 procedimus a priori noto, vel a
 posteriori, vel a priori minus no-
 to, quā posterius. Si a priori
 magis noto, quā posterius de-
 monstremus, erit demonstratio
 sim-

G simpliciter vocata, quæ tibi dabit esse effectus, & propter quid, eiusdem. Si vero iueris a posteriori ad prius, erit demonstratio quod, siue euidentiæ, siue signi. Si vero a causa processeris minus nota, quam sit eius effectus, ut causa, præstabit propter quid, ut minus nota non præstabit esse effectus, cum illud notius sit sua causa. Atque hoc verum est tam in rebus, quæ habent esse firmum, quam in his, quæ consistunt in fieri, ut lunæ deliquium

H &c. quod nam autem sit exemplum de demonstratione, quæ dat propter quid solum, per te ipsum legas commentum 64. & 65. physic. id enim omnibus tritū.

Eandem diuisionem demonstrationis, secundum horū quæ sitorum distributionē videtur voluisse Themistius super 2. Poster. cap. 2. qui potissimæ demonstrationis vim esse voluit, in absolueudis duobus quæ sitis, nempe quod, & propter quid. Ut cumque tamen res se habeat, il-

I lud te ignorare non oportet, quod distinctio demonstrationis simpliciter, & causæ, interdum ab earum obiectis accipitur, interdum a qualitate mediæ termini. Cum vero ex obiectis separantur, separantur ratione quæ sitorum: atque ita dicimus, demonstrationē causæ dare propter quid: demonstrationem vero simpliciter, dare nobis utrumque quæ situm: & hanc differentiam cognouit Zimara, & posteriores

alii, licet eam ignorarit Andegauensis in suis quæstionibus 12. metaph. quæstione tertia. At alia extat differentia sumpta a medio termino, quoniā demonstratio causæ potest procedere a quolibet genere causæ, etiam non conuertibilis, qualis est præsertim causa efficiens, & interdum finalis, item potest fieri, ex causa materiali, ut colligitur secundo Poster. 11. demonstratio autem simpliciter vult causam formalem, quæ est principium, ut res sit, & ut intelligatur 9. meta. 20. & 1. de anima 11. idque voluisse Auerro. constat legentibus primo Post. commen. 3. ubi scribit medium esse causam rei, & nostræ scientiæ simul. Amplius primo Post. commen. 34. & 35. vult Auer. quantum modum dicendi per se fieri, ex causis externis, quas dicit constituere demonstrationem signi, vel etiam propter quid tantum, non autem demonstrationem simpliciter: nam hanc ingreditur causa interna. materia, & forma, materia, ut

M deferens, forma vero, ut rei, quod quid est esse. Ad contradictionem vero vide, quæ scripsimus super text. 30. Nam eo in loco concordia huius rei habetur.

CONT. CIX.

I NTER cætera, quæ in hoc Tex. 43 contex. dicuntur, illud est, quod scientia non habetur per sensum: idque videtur Arist. adstruere ratione huiusmodi: quoniam scientia est de rebus vniuersalibus,

Abus, sensus vero est particularium, inde sequitur, ut sensus non faciat scire. Ex quibus habes, sensum habere pro obiecto rem singularem: sed secundo Post. omnino huic contrarium asserit, quoniam tex. 26. inquit, sensum esse rei vniuersalis, non autem particularis. id itaque videtur manifeste pugnare cum eo, quod in præsentia dicitur.

SOLVTIO.

ETSI diligenter Zimarae eadem fere difficultatem examinat in suis contradictionibus, attamen neque nobis, neque alijs eripitur philosophandi facultas.

Itaque prius quam tollatur vis contradictionis, videndum esse puto, quæ sit sensus natura, & facultas, quodve eius obiectum, atque operatio. Sensus itaque ex his, quæ habet Arist. tum in secundo, ac tertio de anima, tum in lib. de Sensu, ac sensibili, potentia est corporea, & materialis, ab anima excitata pro cognitione sensilium, & particularium, cuius actio communis est, sentire: intelligo autem actionem ipsum actum sentiendi, non enim ignoro talem actum, esse passionem proprie, cum sentire sit passio, secundo de anima 118. Hunc autem sensum esse de genere passionum, ostenditur secundo de anima 51. 52. 59. 60. & tertio de anima 18. & 7. physic. 12. in qua sententiam venit amplissime Alexander, & omnes recte sentientes, Item illud non ommitten-

Dum, sensum quemlibet modo actu, modo potentia sumi secundo de anima 53. & 138. cum autem actu est, eius opus est sentire, cum vero potentia assumitur, eius opus est, sentire posse. Huius obiectum est sensibile, hoc est proprium proprii sensus, & commune communis. Vtrumque vero fuerit, sensus non percipit aliud quam sensibile, non enim attingit essentiam vniuersalem rei, quoniam id pertinet ad aliam facultatem, hoc est intellectum, ut scribitur secundo de anima 63. est autem sensibile, intentio individualis alicuius decem prædicamentorum, quod & secundo de anima dicitur, 63. & Auer. confirmat tertio de anima 6. 20. 33. Addendum quoque illud est, quod cum sensus sensibile recipit, id recipit ab aliqua materia, non aliter quam faciat sigillum cera. hæc enim sigilli formam recipit, quæ in illo est, absque sigilli materia. id ample licet cognoscere, ex secundo de anima 121. & 138. quæ locum ad eo diligenter interpretatus est Themistius, secundo de anima, cap. 20. 22. & in lib. de memoria & reminisc. ca. 11. ut nil amplius in ea re desiderari possit. Idem confirmat Alexander in explicatione de anima, eo in loco, ubi de sensu communi pertractat. Nam cum visus (ille inquit) colores videt, neque albescit, neque nigrescit: quod etiam repperit, ubi disserit de phantasia in secundo

Contradictionum

G dode anima. Postremo & illud animaduertas studiose adole-
scens, q̄ in sensu quocunq̄ tria
hæc consideranda sunt, sensile,
vis sentiēdi, & actus. Est autem
sensile obiectum: vis sentiendi,
facultas: actus vero est, sentire.
Nam visus est sensus, color obie-
ctum: vis visoria facultas: vide-
re, actus. Ex quibus optime se-
quitur, q̄ visus, cum sit potētia
tota sensibilis, & color eius obie-
ctum, non autem hic, vel ille co-
lor, necesse est, vt sensus in ratio-
ne potentie ad obiectum com-
paratus, sit de re vniuersali, non
particulari. Nam si obiectum vi-
sus esset hic color, alium non re-
ciperet, aut sentiret: quod tamen
dici non potest, cum omnem co-
lorem videat, & de alijs idē sen-
sibus dicimus. At visus compa-
ratus suo actui, qui est sentire, est
de re singulari, quoniam dum
in actum defertur singulares in-
tentiones apprehēdit, tum quia
rerum naturalium actus sunt sin-
gularium, primo meta. quinto,
quo modo sensum dicimus, esse
de rebus singularibus. Ad hoc
plurimum facit, quod scribit A-
uer. secundo de anima 65, inquit
enim, si sensus pateretur ab ali-
quo indiuiduo, vt indiuiduum
est, ab alio pati non posset. Et ra-
tio est, q̄ sensus in patiēdo li-
cet sentiat vnicum indiuiduum,
non tamen illud vnum est sibi
tantum, obiectum. Arist. itaq̄
(vt tollat contradictionem) in præ-
senti tex, cōsiderat sensum com-

paratum suo actui, qui est senti-
re, & hoc modo indiuiduorum
est, non autem vniuersalium: &
sic sensus non facit scientiam:
quoniam hæc vult res vniuersa-
les, quæ ab actu intellectus co-
gnoscentur. Cum vero dicit in
secundo Poste. q̄ sensus est vni-
uersalis, intellige in ratione obie-
cti, vt communis est potentia
ad plures actus singularium cō-
parata. Sic enim nullam inueni-
es de hac ipsa re, ambiguitatem.

CONT. CX.

EXTAT in eodem contex-
tu, & alius locus, postquā enim
Aristo. dixerat, q̄ sensus non fa-
cit scire, id exemplo huiusmodi
confirmat, nam inquit, ex vno
particulari non fit scientia, qua-
re & si supra lunam existentes
videremus obiectam terrā, non
vtique sciremus causam defe-
ctus: sentiremus enim nunc, q̄
deficit, & non propter quid om-
nino: non enim erat sensus ipsi⁹
vniuersalis, sed ex eo, q̄ specula-
mur, hoc plerunque contingere,
vniuersale vtique venati de-
monstrationem habebam⁹, ex
singularibus enim pluribus vni-
uersale manifestum. Ex his li-
quido constat, scientiam non fie-
ri, neq̄ vniuersale ipsum ex vna
particulari causa. At mirum est,
q̄ huic oppositum expresse di-
cat secundo Post. primo, vbi nō
solum contrariam affert senten-
tiam, verum etiam in eodem ex-
emplo pugnancia dicit. Etenim
eo in loco declarans omnē quæ-
stionē

Astionem esse propter medium, inquit, id maxime patere in rebus sensibilibus, & particularibus: in quibus, ex vno particulari sensibili, efficitur vniuersale, datque exemplum, his verbis: quæ a me iocirco referuntur, vt studiosi facilius contradictionē cognoscant, ac iudicent. Si verò essemus supra lunam, non vtiq; quæreremus, neque si sit, neq; propter quid, sed simul vtiq; manifestum fuisset, ex eo enim quod sentitur, & vniuersale, no
Bhis factum est scire. sensus nāq; est, q̄ nunc obstruitur: manifestum enim, q̄ nunc deficit: ex hoc autem factum vtiq; fuit vniuersale. loca ita hæc sese feriunt, vt nulla ratione conuenire posse videantur.

SOLVTIO.

VIDETUR hæc omnis difficultas in eo consistere, vtrum ex vno particulari solo possit intellectio produci ab intellectu. Vbi notandum venit, q̄ species vniuersales sunt duplices. Quædā enim habent vnicum sub se indiuiduum, vt Deus, Mundus, Sol, Terra, &c. quædam vero habent plura indiuidua, vt species humana, & aliæ similes. Omnes vero sunt intellectus obiecta, vti a suppositis particularibus abstrahuntur. Verum in hac abstractione facilius intelligitur species habens plura indiuidua, quàm ea, quæ vnicum habet tantum indiuiduum: quoniam cū species intelligibilis sit similitu-

Ddo omnium indiuiduorum, facilius ea similitudo cognoscitur in multis, quàm in vno tantum: quoniam phantasia excitata a diuersis singularibus, facilius elicit phantasma, quod postea opera intellectus habet fieri vniuersale. Cum autem sub specie vnicum est indiuiduum, tunc intellectus etiam excitatur a phantasia concipiente illud indiuiduū, ad seipsum bis, ter, atq; amplius comparatum, & ita fit vniuersale ex vnico illo singulari, concurrente imaginationis opera. id
Eautem primum colligitur, ex Porphyrio cap. de specie, vbi dicit, omnem speciem prædicari de pluribus indiuiduis, cum tamen constet, dari speciem, quæ vnicum habet indiuiduum. At hoc veritatem non haberet, nisi species vnus indiuidui, potestate logica, & supplente imaginatione, prædicaretur de multis. Item Arist. primo Poste. 11. dicit decipi illum, qui de sole, aut mundo demonstrat aliquid & putat se vniuersaliter demonstrare, cum de eis, vti singularia sunt quicquam demonstrat. Nā inquit, esse demonstrandam de illis passionem, vti species sunt, non vti indiuidua sunt. Sequitur itaque, vt hæc habeant rationē specificam, potestate contētam in vno indiuiduo, quod sæpius per imaginationem cōceptum, occasionem præstat intellectui, vt tanquam species vniuersalis intelligatur, Quod vero id possit
 im-

G imaginatio facere, satis cognoscitur ab experientia, nam sepius viso eodem particulari solo, vel phantasia concepto, efficitur in nobis vniuersale. Amplius secundo de anima 153. scribitur imaginationem posse imaginari formas illas, quarum indiuidua nunquam sensibus cognouimus: quod si est, quanto magis id faciet de forma, cuius vnicum indiuiduum sentimus.

Dicimus itaque ad contradictionem, voluisse Aristo, in hoc
H 43. ex singulari non fieri scientiam vniuersalem, semel cognito per sensum, & absq; imaginationis negocio, fieri tamen scientiam posse de singulari, vti sepius sentitur, vel vt opera imaginationis ad seipsum pluribus vicibus comparatur. Hanc autem voluisse sententiam Aristo, persuadet primum Lynconiensis, hoc in loco, dicens, qd sensus, vti sensus, non est causa scientiæ, neq; rei vniuersalis, sed est sola occasio: id autem intelligitur verum esse, de sensu, absque alia potentia, cum eo coniuncta. Ad hæc etiam pertinet id, qd ait Philoponus secundo Poste. primo, nam exponens illud exemplum de lunæ eclypsi, inquit, ex eo enim, qd sensu sentimus, & hoc sepius fieri videm⁹, concludimus, lunam deficere. Ex eo vero particulari, quod sepius fieri cognoscimus, efficitur in nobis scientia vniuersalis, qd omnis lunæ eclypsis sit terræ in

teruentu. Idem voluisse Themistius in vtroque loco, primi, ac secundi Post. indicant aperissime eius verba. Nam explicans ea, quæ hic dicuntur, & est loc⁹ apud Themistium, primo post. cap. 46. sic dicit, omnis profecta demonstratio, ac veritas efficitur a sensibus: neque enim vniuersale intelligi potest, nisi id oriatur, ex multis sensuum functionibus, &c. at secundo Post. cap. secundo, exponens locum facientem contradictionem, inquit, neque id assero, vt intelligam idem esse, habere causam, & sensibus cognoscere: sed quia sensibus vniuersale venatur, & ad scire ipsum proficiscimur.

Ex quibus vult causam vniuersalem sensu non cognosci, licet intellectus a sensibus excitatus, ad causam vniuersalem tendat, nam sensus est intellectiōis occasio. Sed & Auerr. commēto 182. quod plurimis documentis scatur, eandem Themistij sententiam æmulatus, dicit, si essemus super lunam, adeo, qd sentiremus, qd deficit, ob terræ interuentum, non sciremus causam cuiuscunque eclypsis, vt eclypsis, ex parte sensus, sed sensus daret nobis hui⁹ particularis eclypsis causam tantum. quoniam sensus comprehendit rem particularem, non vniuersalem, qd si efficeretur cognitio vniuersalis de eclypsi, id fieret ab intellectu nō sensu: & hoc præsertim cum sit sensus reppetitio, licet autem ex
 his

A his verbis Auerr. iam pateat solutio, ad veritatis vero efficaciorē comprobationem, videre & hæc alia poteris secundo Poste. com mento 7. vbi Auerr. interpretatur locum facientem contradictionem, inquit enim, dubitans cur Aristo. velit ibi sensum posse efficere in nobis cognitionem vniuersalis, nam q̄ quærit est ipsa vniuersalis causa, sensus vero facit solam cognitionem particularem: sed, inquit Aristotelē id dixisse, quoniam voluit, vt ob sensationem, adueniat intellectui res vniuersalis, quoniam ex nostro imaginari hoc particulare, aduenit intellectui illud vniuersale, quod inest huic particulari. Sed ne laborem in re summe perspicua, finem dicendi faciam.

CONT. III.

EX. 44 **EXPLANANS** Aristo. habitus intellectus, videtur eos enumerare octo, & sunt, opinio, scientia, ars, ratio, prudentia, sapientia, intellectus, & solertia. Sed lib. sexto Ethicorum cap. 4. longe aliter videtur hæc ipsa enumerare: siquidem eo in loco nominat suspicionem inter habitus, quam hic non explicat. & hic enumerat discursum, & solertiam, de quibus in sexto, Ethicorum nihil loquitur. Ex quo quispiam credet Aristotelem pugnantiā

dixisse,

sc.

SOLVTIO.

VT diligenter hanc postremam contradictionem de medio tollamus, non erit ab re, cognoscere, vim, naturam, significationem, & differentiam horum, de quibus agimus, habituum. Inde enim facile constabit, quid hic voluerit Aristo. quidq̄ in libris Ethicorum. Primum autem est animaduertendum, q̄ habitus intellectus, siue humanæ rationis, comparatus ad syllogismum, communi omnium consensu, triplex esse dicitur. **B** Vel enim simplicium rerum cognitio est, cui liber prædicamentorum respondet, qui eatenus ad syllogismum refertur, quatenus ille ex terminis constat. secundus est habitus, qui dicitur, compositio, & diuisio, siue affirmatio, & negatio, cui respondet liber de interpretatione, qui ob id pertinet ad syllogismum, quoniam syllogismus, ex propositionibus efficitur, quæ vel affirmant, vel negant. Colliguntur hi duo habitus, ex Aristotele habro tertio de anima. Est & tertius habitus, qui dicitur a nostris, discursus, siue etiam ratio cinatio, cui ceteri omnes libri logicæ facultatis referuntur. Sed hic videtur rursus quatuor modis considerari posse. Velenim est ipsamet syllogizandi forma nulli relata materiei, cui respondet liber Priorum resolutorum, quæ forma, proprie rationis est opus, dicitque is habitus di-

G discursus, & ratio. Vel etiam est syllogismus in materia necessaria, quem ratio coniuncta intellectui, constituit, ex quo habitus ille efficitur, qui dicitur, scientia, de quo diligenter agitur in lib. Posteriorum. Tertio loco est syllogismus in materia contingente, quem ratio coniuncta opinioni producit, a quo ille habitus oritur, qui opinio vocatur. hunc autem tradit Aristot. in Topicis. Postremo est syllogismus in materia impossibili, & falsa, quem ratio parit phantasiae annexa, ex quo aggeneratur ignorantia, ad quem pertinet liber de sophisticis Elenchis. Quo habito, cessat omnis logicæ inquisitio. Qua vero ratione, oriantur hi habitus per coniunctionem rationis, siue discursus, una cum intellectu, opinione, & phantasia non est præsentis negotij differere: de his enim ample, & diligenter agit Philopon⁹ in sua præfatione libri Priorum, & in eodem lib. cap. primo super definitione syllogismi. Nunc autem sufficiat dixisse, tot esse habitus, comparatos ad syllogismum, & eius partes, & particulas, de quibus sane habitibus tota logica ars sermonem facit.

Moralis vero habitus ipsos alia ratione distinguit, nam alios dicit, semper considerare id, quod verum est, alios vero esse, qui ad verum, & falsum referuntur. Priores quinque sunt, & vocantur, ars, prudentia, scientia, sapientia, intellectus: posteriores duo, suspicio, & opinio. Siquidem ars, prudentia, scientia, sapientia, & intellectus, cum directionem rationis præbeant, tenentur veritatem tantum cognoscere, Contra vero suspicio, & opinio, ob earum ambiguitatem, & inconstantiam, æque se habent ad verum, & falsum, neque rationem magis in hanc, quam in illam partem flectunt. qua ratione ductus Simplicius primo de anima primo, dixit, scientiam esse cognitionem certam, incertam vero opinionem, quod etiam habet Aristot. in hoc 44. Sed ne te fugiat, opinionem, & suspensionem esse in rebus contingentibus, quemadmodum etiam sunt ars, & prudentia, differt vero ars a prudentia, quoniam ars est habitus factivus, prudentia vero activus: item huius eligibilia, illius factibilia sunt obiectum. Accedit, quod prudentia ad morales habitus pertinet, quoniam virtutis actum dirigit. Qui ergo de contingentibus rebus habitus dicuntur, tot dicti sunt: qui vero sunt de rebus necessarijs, vocant scientia, intellectus, & sapientia. Sed scientia est habitus conclusionum, ut habetur primo Post. 6. intellectus est habitus principiorum, quod habetur eodem in loco, & primo Poste. 36. 37. & secundo Poste. in fine. sapientia vero in causis divinis versatur, & est cæterarum scientiarum domina, ut colligitur pri-

ma, intellectus: posteriores duo, suspicio, & opinio. Siquidem ars, prudentia, scientia, sapientia, & intellectus, cum directionem rationis præbeant, tenentur veritatem tantum cognoscere, Contra vero suspicio, & opinio, ob earum ambiguitatem, & inconstantiam, æque se habent ad verum, & falsum, neque rationem magis in hanc, quam in illam partem flectunt. qua ratione ductus Simplicius primo de anima primo, dixit, scientiam esse cognitionem certam, incertam vero opinionem, quod etiam habet Aristot. in hoc 44. Sed ne te fugiat, opinionem, & suspensionem esse in rebus contingentibus, quemadmodum etiam sunt ars, & prudentia, differt vero ars a prudentia, quoniam ars est habitus factivus, prudentia vero activus: item huius eligibilia, illius factibilia sunt obiectum. Accedit, quod prudentia ad morales habitus pertinet, quoniam virtutis actum dirigit. Qui ergo de contingentibus rebus habitus dicuntur, tot dicti sunt: qui vero sunt de rebus necessarijs, vocant scientia, intellectus, & sapientia. Sed scientia est habitus conclusionum, ut habetur primo Post. 6. intellectus est habitus principiorum, quod habetur eodem in loco, & primo Poste. 36. 37. & secundo Poste. in fine. sapientia vero in causis divinis versatur, & est cæterarum scientiarum domina, ut colligitur pri-

A primo Poster. 23. & 27. Præter hos habitus, extat & ille, qui dicitur ratio, siue discursus, cuius opus est a notis ad ignota ratiocinari, quod satis ample docet Auer. primo Poste. primo, & in principio Epith. logical. est autē discursus rei ignotæ assertio, siue verificatio, fitq; ab ea animę facultate, quæ ignota, ex ignotis colligit argumentando. Solertia vero est, facilis, atq; expedita mediū inuentio, quod Aristot. dicit hoc ī loco: potestq; ad discursum, siue ratiocinationem referri, cum mediū inuentio sit præcipua pars argumentationis. Materia vero rationis, & solertię est res tam necessaria, quam contingens, nam ratio æque discurret in necessarijs, uti in probabilib⁹: solertia vero itidem facit: indicant id exempla Aristot. in textu. inquit enim solertem, ubi viderit lunam splendere ex ea parte quæ ad solem vertitur, statim afferre causam illam, q; a sole lumen capiat: hoc autem exemplum, ī re necessaria est, cum vero, inquit, viderit solers, contententem cum diuite, statim reddit causam huiusce rei esse, q; diues fæneratur. id autem est ī materia contingente. Quomodo vero hi habitus, siue potentiæ (nam hæc potētias appellat hoc in loco Philoponus) in disciplinis considerentur, facile est cognoscere. Si. n. ars, & prudentia sunt in contingentibus, & practicis, op⁹ est, ut de his agat mo-

ralis philosophus: quod Aristot. D. hic dicit, & in 6. & hic, exequi: licet D. Thomas hic dicat, prudētiā a morali cōsiderari: artē vero a Metaphysico, vna cū scientia, & sapiētia: intellectū vero, & rōnē a naturali, in lib. de aīa. Philopon⁹ vero sic ordinat hos habitus: ars, & prudētia sunt morales sciētij: intellectus, & sapiētia metaphysicæ: sciētia, rō: & opinio, logicæ, & physicæ. Auer. autē cōmē. 202. longe aliter distinguit: nā, inq̃t, intellect⁹ spectat ad naturalē ars, & sciētia inveniunt a rōne: dīā vero sciā, & opiniōis cognoscit logicus, & naturalis. Ex quib⁹ cōstat, hæc, q̃ dicit Aristot. fuisse quasi ad libitū cuiusq; cūq; explicata: nec verē interpretes (vno excepto Auer.) addere p̃ter illa, q̃ Aristot. dicit, ēt metaphysicā, quā silēio forte p̃terijt, cā breuitatis. itaq; sic libeat, ī tāta opinionū varietate dicere, moralē cōsiderare artē, & prudētiā, cū sint habit⁹ practici rerum cōtingētij, et grā finis alicuius: q̃uis differāt, q; ars ē habitus facti⁹, prudētia vero acti⁹: item ars certū hēt, & terminatū finē, ut Philoponus docet, prudentia incertū, & ideterminatū. Metaphysicus vero, & sapiētiā, & intellectū cōsiderat, in minore Alpha, ut author ē Philoponus, addas tñ intellectū posse ēt cōsiderari a logico, uti ē habitus principiorū, qd̃ cōstat 2. Post. ca. ultimo. itē intellectū cōsiderat naturalis in 3. de aīa, uti potētia ē,

Contrad. Tomit. O vel

Gvel recipiēs, vlagēs itellectionē. Naturalis vero cōsiderat rōnē i lib. de aīa, cū agat de aīe rōnalis potētīs. Logicus vero cōsiderat scīam, opinionē, & solertiā. Nā scīam in lib. Post. ferē vniuerso. opinionem, vti ex p. habili fit syllo in Topicis. solertiā in hoc loco. suspicio vero cū opiniōe, ē ordināda, nā hēc rōne differunt tm. Ad cōtradictionē vero dicēdū, Aris. nō sibi repugnare i illa varia habituū enūeratione, qm aliud est sibi ppositū in 6. Ethī. **H** aliud hoc in loco. Etenim ibi, habitus distinguit quīq; qui de vero sunt, a duob; qui de vero, & falso dicunt. Nūc aut volēs sciētīā distinguere ab opiniōe, accipit cōm rōnē de opiniōe, & suspiciōe, ob dictā cām. addit autē solertiā, q. p. propria logici est, & ideo de ea nil dicit in moralibus. Sed adhuc dubitabis: si rō ē habitus verus, cur eā inter habitus veros, nō cōplexus ē Aris. 6. Ethī. cap. 4. vbi agit de habitibus veris intellectuē dicerē, q. rō siue discursus, nō erat in pposito in lib. Ethī. qm inibi vult habitus veros fm se, nō aut p applicationē ad aliud, cuiusmodi ē discursus, qui verus esse nō pōt, nisi annectat intellectui, aut opinioni. Quod, vt facilius constet, venit notādū, q. rō, dum ex se sola discurret, nullū recipit verū, neq; falsum, nā eo in casu nullā continet materiā, de qua veritatē, vel

falsitatē enunciet. Exēplū est, si **K** dixerō, B est A, o est B. igitur cē! A. hēc. n. humana rō, absq; vero vel falso, ex pmissis rōcinando colligit cōclusionē, & est ille discursus, quē nri formalē appellant, a logico cōsideratū in Prioribus resolutorīs. Quōd si hēc syllogizādi rō cū intellectu iungatur, & ab eo principia p sese euidētia capiat, efficit demōstratio vera, & necessaria: si aut iungat cū opiniōe, & ab ea sumat probabiles p. pōnes, inde oriētyllus dialecticus, habet veritatē p. habile. Ecce, q. rō si vera est, nō ē rōne sui, sed vt coniuncta cū intellectu, vel cum opiniōe, quāobrē hēc nihil spectabat ad propositum Aris. eo in loco. Hic vero nominata est, quia pertinet ad naturalem, vt in superioribus dictum est: forte etiam pertinet ad logicū: sed ad naturalem, vt animæ vis est, ad logicum, pro eius actu, qui dicitur discursus, consideratus secundū se in lib. Priorum, secundum vero applicationem in alijs libris.

M Tutamen pro cognitione ex acta horum habituum, prāter ea, quæ hic adnotauimus, vide quid hic afferat D. Thomas, & Philoponus: necnon pauca quædam requiras in græcis nostris adnotationibus.

F I N I S.

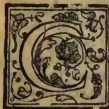
BERNARDINI TOMITANI

PATAVINI

In Nouem Auerrois Quæsitæ Demonstratiua Argumenta.

ARGVMENTVM

*in 1. Quæsitum, De triplici genere definitionum, in ordine
ad demonstrationem.*

CONSIDERAT
Auer. ea, quæ
ab Arist. ipso
dicta fuere, tū
in primo lib.
Poste. tex. 22.
tum etiam 2.

Poste. tex. 10. Quibus in locis ha-
betur triplicem esse definitionē:
vnam, quæ dicitur, principium
demonstrationis: secundam, quæ
conclusio est, & tertiam, quæ de-
monstratio, solo situ differens
appellatur. Causa huiusce cō-
siderationis fuit multiplex. In
primis, q̄ hæc inquisitio fere a
græcis scriptoribus fuit præter-
missa: nam Themistius 1. Poste.
cap. 19. & 2. Post. cap. 12. ea sola
contentus fuit partitione, q̄ ma-
terialis definitio concludi possit
per formalem, & ex vtraq̄ fieri
definitionem, quæ solo situ diffe-
rat a demonstratione. Cæterū
& Eustrathius nil aliud hoc in-
negocio visus ē tradidisse, quā
hoc, q̄ demonstratio interdum
largiat̄ affectionē de subiecto,
interdum definitionem imper-
fectam, & potentialem, hoc est

ductam a materia. Secunda cau-
sa huiusce disceptationis erat cō-
munis opinio, quæ per omnia E-
tempora voluit demonstratio-
nem concludere passionem pro-
priam de subiecto: quod etiam
colligitur ex Arist. 1. Poste. tex. 2.
20. 24. 25. 43. sed & Auer. vbiq̄
locorum testatur demonstratio-
nem esse de accidentibus loca-
lunt 1. Post. commen. 56. 2. Post.
12. 41. 47. 94. quæsitio 3. Quāob-
rem difficile v̄t posse dici demō-
strationem concludere definitio-
nē. Alia cā fuit q̄ in 2. lib. Post. a
tex. 2. vsq̄ ad 10. comprobatur Ari-
sto. plurimis rōnibus definitio-
nem nullo pacto cōcludi posse,
neq̄ syllo, neq̄ demonstratiōe,
neq̄ alijs generibus rōcinandi.
Accedit, q̄ in philosophia cōtin-
git interdum definitionē vnam,
ex alia concludi, vt cōstat legen-
tibus 2. lib. de aīa tex. 12. vbi aīa
definitionē vnā ex alia rōcinat̄
Arist. & 3. Physi. tex. cō. 23. con-
cluditur vna definitio motus ex
alia. Postremo excitatus ē Auer.
ad hāc q̄onem dissoluēdam, ob
falsas, & deuias aliorū opiniōes.

O n̄ quas

G quas confutat, ac præsertim Alpharabij, & quadam ex parte Hippocratis. Præsens vero disputatio in septem propositionibus, siue conclusionibus præcipuis, & capitalibus consistit. Prima est, Definitio ex Aristot, omnis triplex est, præcipuum demonstrationis, conclusio eiusdē, & demonstratio solo situ differēs.

Secunda. Quoties Arist. iquit definitionem concludi, non posse, hoc intellexere Alpharab. & Hippocra. de perfecta: idq; destruit Auer. nam ad idem cōducit absurdum, de definitione imperfecta, ut de perfecta adducit Arist. secundum ipsos. Tertia est. Syllogi non dant maius extremum de minori, nisi in medio accipiatur definitio, atque inde necessario efficitur, ut sit petitio principij. Quarta est. Si definitio, quæ concluditur, perfecta sit, ut illa, ex qua concludimus, iam duæ essent eiusdem rei perfectæ definitiones, quod demonstrauimus non audit: item fieret

L petitio. Si vero duæ illæ definitiones re ipsa, vnā fuerint, differentes tamen voce, tunc erunt synonimæ, & sic rursus fiet petitio. Quod si perfecta concludat imperfectam, tunc demonstratio præbet illam imperfectam, ex accideri, nō aut, ut definitio est.

Quinta est. Definitio, ut definitio educitur, non aut cōcludit ipsam demonstrationē. Sexta est. Si quæsitū det definitionē, nō sequitur, ut definitio cōcludatur

demonstratione per se primo. Nā per se primo illatio ipsa cōcludit prædicati de subiecto, Verum illi accidit prædicato, ut sit definitio, & sic per accens est imperfecta concluditur definitio. Septima est.

Demonstratio, quæ dat esse rei, ac eius definitionem, est demonstratio simplex, quā largitur esse, & cām rei, dummodo sit tota rei definitio, & non sola pars. Quod hoc verum sit, testatur Auer. tñ in demonstratione asserente nobis quæsitum simplex: quā cōpositū: & in hac postrema dupliciter: **L** qua re, plurima asserunt exempla, quæ in ipso quæsitio perlegenda sunt, & oīno diligenter sunt consideranda. Ex his vult Auer. nos cōcludere definitionē per se nō posse demonstrari, sed ex accente, at non ex accente, sed per se educi per demonstrationē, tñ simplicē, quā cōpositā, dummodo perfecta, & absoluta sit demonstratio. Verū per hac materia legatis Auer. 1. Post. cō. 64, & 2. Poster. commen. 44. vsq; ad 48. nec mirum id vobis videatur, quod in hisce quæstionibus dilucidandis, loca recenscam, nam id primum

utilitatis vestre causa facio: deinde, ut constet verum esse, id quod sæpissimæ sum vobis dicere asuetus, hæc Auer. quæ sita, completi ea omnia, quæ Arist. in Posterioribus analyticis explicauit, item ea, quæ Auerro. sub digressionum forma in commentarijs illorum librorum completus est.

ARGVMENTVM

In II. Quæsitum, De medio
demonstrationis.

Obilissimam, ac diffi-
cillimam omnium
quæstionum logica-
lium proponit hoc i

loco Auer. discutiendam. Quid
.n. desyderari magis solet, aut
quid inter omnes Aristot. inter-
pretes magis agitatū fuit, ea
quæstione, quæ de medio termi-
no dicitur: plane nihil. itaq; cū

B Auerr. diligenter ea proposuisset
sibi ante oculos, quæ ab Ari-
sto. de medio termino dicta fue-
re, tum in primo de anima text.
11. tum in quarto physic. 31. nec
non 1. Post. tex. 5. ubi medium
vult omnino esse causam, & se-
cūdo Post. tex. 8. quo in loco scri-
bitur, medium esse rationē ma-
ioris, siue primi termini, deinde
consideratis his, quæ a Græcis
authorib; dicta fuere de medio,
obscura satis, & concisa, nā The-
mistius 2. Post. cap. suo 30. atq;

C etiam Eustrathius in secūdo Po-
ste. contenti sunt dixisse, mediū
esse causam passionis, ob id in
hoc quæsitō lucem huic tã ma-
gnæ difficultati præbet, redditq;
eam adeo perspicuam, & mani-
festam disputatorem, vt nullus
ampli; reliquatur hæsitandi locus.
Quæ disceptatio licet habeat et
1. Post. cōm. 11. hic tñ latius, &
copiosius habetur, Origo qōnis
est, qm̃ 1. Post. tex. 5. & 30. item
2. Post. 1. 8, 9, 10, 11. dñ demōstra-

tionē fieri ex medio, qui sit cau-
sa: iccirco quæritur an ille sit cau-
sa maioris termini, hoc est præ-
dicati, an minoris, hoc est subie-
cti. dicerēt Latini nostri, nūquid
sit causa, & definitio subiecti, vt
passionis. Auer. vero in hoc quæ-
sito primum examinat opinio-
nem Alphara. qui voluit mediū
terminum in demōstrationē sim-
plē, quæ dat cām, & eē, cōstitui
posse trifariam: hoc est, aliquñ eē
cām, & definitionē subiecti, ali-
quñ prædicati, aliquñ vtriusq;: qd
etiam testatus est 1. Post. cō. 11. **E**
Auicenna vero longe aliter exi-
stimauit, ipse .n. demōstrationē
simplicem fm̃ vnam sui spēm vo-
luit habere medium, qui sit cā ef-
fendi maius in minori, hoc est, q
sit causa, vt maius inferatur de
minori extremo, & q sit causat⁹,
hoc est, pductus a maiori extre-
mo. Sed Auer. non admittit,
simpliciter demōstrationē pos-
se dici, eam cuius medius sit cau-
sa minoris extremi tm̃, quod rō
ne cōprobat, neq; itē est cā am-
borum extremorum, nisi ex ac-
cidenti, neq; ēt esse cām, vt mai⁹
infit minori solum, quæ oīa rō-
nibus, & exemplis sensatis nitit⁹
ostendere. Resoluit autē veritatē
in septem propositiones, siue re-
gulas. Prima est, q scientia defi-
nita ab Arist. 1. Post. 5. & primo
Phy. primo est scientia, quæ ha-
betur per causam rei, nō autem
per causam accidentalem. &
ideo medius terminus debet eē
causa rei per se, & vt res ipsa sit.

G Secunda est. Medius terminus est cā per se primo, vt maius insit minori. Tertia est. Quæ sita & cāæ quæditorum debent esse de oī, & vniuersales vniuersalitate prima, quæ dicitur vt ipsa: & per consequens ppōnes demonstratiue erunt reciproce, & conuertibiles. Quarta est, medi⁹ terminus est causa, vt maius sit fm se, deinde, vt insit minori extremo, quod idem est, si sit causa rei, atq; illatiōis. Quinta est. Causa accidentalis non præstat nobis veram scientiam, nā vera scientia efficitur ex causa illa cā- tum, quæ dicitur per se causa, & hæc est causa rei. Sexta est. Syllogismus ille non est demonstratiuus, sed veridicus tantum, qui non largitur sciētiā verā, quæ sit ex cā accidentalī: qui vero sciētiā parit, ex causa per se, dignissimus est omnino, vt demonstratiuus dicatur. Septima est. Demonstratio proprie dicta cōstat propositionibus de oī; hoc est ita de omni, vt etiam sint per se, & vniuersales. Prima conclusio accipitur ab Arist. tex. 5. in definitione scire. Secunda colligitur ex eodem tex. vbi habetur demonstrationē esse ex causis conclusionis. Tertia, ex tex. 11. 12. 13. 14. 15. 1. Postea. Quarta cōstat, ex ratione, quam facit Auer. Quinta sumitur, ex 1. Postea. tex. 9. vbi dīr, cām accīdentalem, non elargiri ppter quid. Sexta hī in tex. 5. 1. Postea. & 2. Post. 12. Septima patet a tex. 7. 1. Postea, vsq; ad 15.

His iactis colligit commentator hanc conclusionem præcipue, ppositam, q; demonstratio potissima, quæ dat causam & eē, mediū habeat, qui dicatur cā maioris extremi, hoc est causa rei, & vt maius insit minori. Item, q; sit causa vna, hoc est, quæ vnius rei vnica sit, & perfectissima, ac metrum, & mensura aliarum, in suo genere.

ARGUMENTVM

In Quæsitum III. De conditionibus præmissarum demonstrationis.

E conditionibus præmissarum demonstrationis, inscribitur hoc tertium quæsitum, ob eam sane causam, q; in eo quærentur attributa, & conditiones, quibus ipsa demonstratio simplr cōficitur, separaturq; ab his, quæ nulla rōne dici pnt simplr demonstrationes. Huiusce disputationis cām attulit Alpharabij opinio, quæ ad tantā dicendi licētiā perueniat, vt sine vllo iudicio, ac discrimine concederet vnumquēq; demonstrare posse facile, atq; expedite, ac si demonstratio leuissima res sit, & paratu facillima. Id aut nō esse testatus est Arist. 1. Post. tex. 5. vbi eos deridens, qui circularē demonstrationē esse asserebant, scribit id esse absurdum, qm demonstrare esset leue. Amplius 1. Post. 24. expresse fatetur difficile esse assequi scientiam demonstrat.

A ſtratiuam. Verum Alpharab. amplificans copiam demõſtrationum, voluit pleroſq; ſyllõs dici demonſtratiuos, qui vix to pici, aut etiam ſylli dici poterāt. id vt pateat, procedit Auerro, in hoc quæſito ſingulari ordine, ac miro iudicio, hunc in modum. Primum, n. tres illas colligit conditiones, quibus oīs demõſtratio ſimplr conſtat, de quibus Ariſt. locutus eſt 1. Poſt. tex. 7. 8. 9. 10. & 11. nempe, qđ demõſtratio cõ ſtet, ex neceſſarijs, per ſe, & primis, vultq; aggregatum, ex his conditionibus tribus dici poſſe de omni, nam dici de omni preſiſſimè Auer. accipit, id. n. eſt ſibi familiare. Cum vero prædicatum primum illud ſit, quod potiſſimū pertinet ad perfectā demõſtrationem conficiendā, ob id ſecundo loco declarat, qđ nam ſit prædicatum primum. Vt hoc latius præſtet, tres qñes proponit dilucidandas. Prima eſt, an conditio prædicati primi competat oĩbus demõſtrationib⁹ ſim pliciter dictis? Secūda, an conueniat, tam præmiſſis, quàm con cluſionibus demõſtratiuis? Tertia, ſi hæc conditio competit omnibus, cur poſtea assignantur in ſpeciali diuerſæ conditiones demõſtrationum, item cur ponit ſignificatum primum peculiaris conditio magis huius, quàm illius demõſtrationis? Tertio loco ag greditur qñõ examinationē, & initium ſumit ab Alpharab. opinione, qui voluit primū eſſe

id, quod non prædicatur de gñe D ſui ſubiecti, item voluit prædicationem gñis eſſe primam, tum & accñtium illorum, in quorū definitiõibus aſſumit genus ſub iecti. Ex quo illud patet, qđ ſm Alpharab. erunt prædicata demõſtratiua, genera, & acciden tia cõia, quemadmodum, & p p̄ria, & dñæ ipſæ, quod poſtea conſtabit eſſe abſurdum, de hac Alpharabñ opiniõẽ extat digref ſio in 1. Poſt. commen. 36. & 53. & 2. Poſt. commen. 94. Quarto ordine Themiftñ ſententiam ad ſcribit, qui voluit prædicatū pri mum eſſe immediatum, ex quo ſtatim ſequi vř, qđ conſcluſio, prima eſſe non poſſit, cū mediata ſit. Addit ex Themift. qđ gñis p dicatione eſt cenſenda demõſtratiua, refertq; hoc loco Alex. opinio nem a Themift. relatā, qđ primū conſcluſionis ſit tunc, cū con cluſio demõſtrata fuerit, ex p̄miſ ſis primis. Vos vero ſi vultis hæc apud Themift. latius videre, le gatis ipſum 1. Poſt. cap. 12. & la tius cap. 18. Quinto loco, Auer. F p̄pria ſententiā in hoc negotio determinat, ſed primū ante oĩa ſupponit prædicatū primū diſ ſerre a p̄dicato per ſe, id. n. colligit, ex Ariſto. 1. Poſt. tex. 7. & 11. Quo ſtante, oñdit Alphar. nō re cte ſentire: nā dū ait. primū eē qđ non prædicat de gñe ſubiecti, tūc nō differrer primū ab eo, qđ ē per ſe, ſi per primū intelligit p ximā p̄dicationē: nā oĩa hæc. pxi me, & per ſe p̄dicant, definitio,

G genus, differentia, proprium, & accidens illud in cuius definitione sumitur genus subiecti propinqui. Si vero per prædicatū primum voluit tam proximum, quam remotū, illud remotū vel transcendit genus artis, vel non. Et tūc causæ remotæ essent per se, quod est absurdum: itē & accidentia, in quorum definitionibus inuenitur genus subiecti per se inhererēt, quo posito diuersæ artes considerantes illa accētia per se miscerent, possentq; trāscendere vicissim, cuius oppositū hīc 1. Post. t. 20. Si vero illud remotum non transgreditur artis genus, certe, inquit Auer. dīa, quæ est inter per se, & primum, erit inutilis, & ociosa: qm̄ conditio prima, cū per se sit remota, tunc erit accidentalis: id patet, nā cū prædicatū affertur de subiecto magis cōi, vt habere tres de figura, vel risibile esse de animali est prædicatio per accēs, & tamen hæc est prima fm̄ Alpharabiū, cū possit esse primū id, qd̄ remotū: nā hæc subiecta remota sunt. itaq; concludit primū Alphara. non esse Aristotelicū. Accedit, qd̄ qn̄ prædicatū in plus se hēt, quam subiectū, vt cū dīr, æquila terus habet tres, hæc est prædicatio, quæ non prædicatur de genere subiecti, & tñ non est prima, quia nō est per se in rōne propria æquilateri, licet sit per se in rōne cōi trianguli, nihilominus deberet hæc ppō eē prima, ex definitione data ab Alphar., p qua

materia, volo vos videre cōmē, 36. & 54. primi Post. itē 2. Post. cōm. 94. Sexto quærit, nūquid primū p̄dicatū sit imediatū, nec ne: cui occurrēs, cōcedit id verū eē, qd̄ primū p̄missarū sit oīno imediatū. forte ob eā cām, qd̄ p̄missæ sunt imediatæ, & priæ, 1. Post. tex. 5. & cōm. 10. Primū vero cōclōnis, siue q̄siti non audit eē imediatū, cū tñ conclusio sit prima. Quod hæc sit prima, supponit id ex Arist. loc⁹ huius est 1. Post. tex. 11. vbi exēplificās de prædicato primo dicit, triangulū hīc tres: q̄ ppō cōclusio est apud Euclidē in 1. Elementorū. Ex hoc colligit, si Themist. dicat primū eē imediatū, qd̄ hæc definitio est diminuta, cū hæc cōplectat illd̄ solū primū, qd̄ ē p̄missarū nō cōclusionū. Itē quia Themist. vī voluisse demōstrationem simplr̄ esse in terminis nō paribus, & cōuertibilib⁹, & p̄ consequēs genus ip̄m p̄dicari primo, vt cōstat apud ip̄m. 1. Post. ca. 12. ob id insurgit aduersus Themist. Nā Arist. expressē voluit demonstrationē fieri i terminis parib⁹, vt cōstat nobis legētib⁹ 1. Post. tex. 9. 10. 11. & 14. vbi vult prædicatum non esse vlt̄, ac demonstratiū si sit latius suo subiecto, vel pressi⁹: vult ergo ipsū æquale, & per consequens reciproū. præterea arguit, cum causa non conuertitur cum effectu, prædicatio est per accēs: itē cū demonstratio habeat tria causam, causatum, subiectū, vt

A v.g. homo ſubiectū eſt, Riſibili-
tas cauſatum, animal rōnale cā,
& hæc oīa paria ſunt, quia con-
uertuntur, ſequitur Them. nō re-
cte voluiſſe. Addit vero pro ve-
ritate illud omnino eſſe dicen-
dum, q̄ conſeſſio prima eſt, ſed
non eodem modo, quo præmiſ-
ſe: nam conſeſſio eſt prima ea-
ratiōe qua immediata eſt, cum
n. ſit immediata ſm ſubiectum,
erit et hoc modo prima, præmiſ-
ſe vero cum ſimpliciter ſint im-
mediatę, hoc eſt ſubiecto & cau-
ſa, iccirco ſunt ſimpliciter præ-
ſa. Id cum multi non diſtinxerint,
nil mirum videri debere aſſerit,
ſi in magnos inciderint errores.
verum de hac re plura legatis. 1.
Poſte. c. 36. 41. 43. 54. 2. Poſt. cō.
94. in quadam Epistoſa, in pe-
culiari tractatu. in quæſito. 3. Se-
primo dubitat ob ea quæ dicta
ſunt, ad pleniorē veritatis di-
ſcuſſionem. Etenim ex dictis ſe-
quitur q̄ accidentia in quorum
definitionibus ponit̄ genus ſub-
iecti & etiam genera ipſa nō in-
grediantur præmiſſas neq̄ con-
cluſiones demonſtratiuas cum
dictum ſit præmiſſas, & conclu-
ſiones eſſe primas, nam genera,
& accidentia dicta non faciunt
prædicationem primam. Soluit
q̄ illa accidētia habent ſubiectū
cui competit aliqd̄ attributum
qd̄ prædicatur prædicatione pri-
ma de ipſo ſubiecto, ſicq̄ rōne il-
lius poſſunt hæc accidentia ve-
nire i vſum demōſtrationis, aliter ve-
ro non. Item genus ea rōne atq̄

attributione qua prædicatur in
quid de aliquo ſubiecto, pōt fieri
prædicatum primū, cum præ-
dicatio definitiua ſit prima, quę
ſolutio omnino vult, accidentia
& genera aliquo pacto poſſe ad
primam prædicationē reduci,
non tñ ſimpliciter id fieri, vt in
alijs. Quia vero dictum eſt, acci-
dentia per ſe eē dum ſubiectum
definit prædicatum, vel attribu-
tum ſubiecti, v.g. numerus defi-
nit per ſe in ſecundo mō par, &
impar. Itē hoc facit attributum
numeraſe, quo determinat̄ par
vel impar, quæri pōt, ad qd̄ ea
ponitur diſtinctio de acciden-
tibus, q̄ alia ſint in quorū defini-
tiōe ſumitur ſubiectum, alia ve-
ro in quorū definitione capitur
genus ſubiecti. Rñdet q̄ hæc di-
ſtinctio de genere & attributo
data eſt, vt habeamus demōſtrati-
onē primā notiorē, vel ignotiorē
nobis. Nā notius eſt nobis ſub-
iectum paris & imparis, qd̄ eſt
numerus, q̄ numerale attribu-
tū quo determinatur par & im-
par. His actis, reuertitur ad Al-
pharabium, dicens q̄ regula ip-
ſius de eo qd̄ per ſe eſt, non eſt
valde approbanda, cū longe tu-
tior ac melior ſit Ariſt. regula de
per ſe & primo, quam ſupplere
vos dedit. 1. Poſt. tex. 9. 10. & 11.
Vbi per ſe eſſe latius q̄ primū in-
dicauit, nam oē primum eſt per
ſe, non autem vicisſim. Octauo
loco, cōcludit q̄ genera ſunt in-
cepta ex ſe ad demōſtratiōē ſimplici-
ter dictam, fieri tñ pōt vt in de-
mōſtratione

G mōne simpliciter fiat cōclusio de aliquo genere, dū mō ipsum limitemus mediante aliquo attributo, hoc est aliqua particula contrahente ipsum, v.g. dū scio de homine q̄ est certū aliq̄ animal non simplr animal: verū illa p̄dicatio non est generis vt genus est, sed per illud attributū contracti. Ad hoc pertinet ea q̄ habent, 1. Post. cō. 41. Si vero dicatur Genus simpliciter dictū, sine vilo cōtrahente limitatum posse fieri mediū in demonstratione simpliciter, hoc dicit omnino esse impossibile, qm̄ ex illo genere nō pōt concludi esse speciei, cū sit ipsa specie communis. Si dicas posse gen⁹ ex alio genere concludi, v.g. hominē ēē corpus quia est animal, sic rōcinando animal est corpus, hō est animal, hō est corpus, tunc ait demōnem hanc non posse dici simplr, cū medius terminus sit hoc in loco causa tātū vt maius qd̄ est corpus, iseratur de minori, hoc est hoīe, non aut̄ est causa fm̄ se. Idem habetis ex Auer. 1. Post. c. 11. aduersus Auicennā. Vos isth̄c eo in loco perquirite. Verū, quia hic de medio termino mentio facta est, corolarie infert, mediū in demōne simplr oīno debere esse causam maioris extremi: id autē sumpsit ex Arist. 2. Poste. tex. 9. vbi sunt ea verba medi⁹ est ratio primi termini, hoc est maioris extremi. Verū autem medius sit vel non sit definitio subiūgit, ipsum esse

maioris definitionem, vel saltē eius differentia. Huius vero loci declarationem habebitis ī q̄sito. 8. ceterū explicato medio, explicat ēē quæsitū naturam, dicens q̄ ferē semper conclusiōes, & quæsitā demonstratiua simpliciter, sunt de accidentibus essentialib⁹. Neq̄ cōtradiCTORIUS sibi met videri debet, cum in. 2. Poster. cō. 12. dicat immo semper demōnem esse de accidentibus. Nam demonstratio quę concludit compositū quęsitum, ea semper de accidentibus est, quo mō ibi sentit Auer. interdum vero definitio ipsa concluditur, non vt definitio (id. n. sine petitione principij fieri non pōt) sed vt q̄ sitū simplex quid est in quo casu non concluditur accidens, id vero cum raro admodū contingat, qm̄ quæsitā sciarū ferē oīa sunt de accidentibus proprijs, vt scribit Auer. 2. Post. cō. 41. ob id sic in præsentia sentit Auer. dicens ferē semper quæsitā fieri de accidentibus. Nono, occasione nācisciē Auer. dicendi de causis, cū de medio ipso copiose dixerit in præcedentibus, primū vero illud testatur, q̄ demonstratio per quam quæritur esse causæ subiecti est demonstratio signi, idq̄ assumit ex Arist. 1. Poste. tex. 30. Item addit, q̄ cāx remotæ sunt prima quæsitā causatorū, quorū illæ sunt propriæ causæ. Verum inquit illas causas non esse simplr causas, hoc est tales, quæ possint potissimā demō-

A demonstrationē cōstituere. Exemplū huius est, si quis velit cōcludere q̄ hō cōstat quatuor elementis, sic syllogizabit, Habēs quatuor humores, constat quatuor elementis, hō habet quatuor humores, ergo hō constat quatuor elementis. Primū in hac ratione medius non est talis, qualis requirit in demōne simp̄r, cum nō habeatur simp̄r causa. Præterea, hæc causa media non est propria homini, cū & alijs cōpetat, addit & illud q̄ minor

B præcedit maiore extrematē p̄ accidens. quare illud sequit̄, hāc causam mediam nō esse primā, eo modo quo causa simp̄r prima esse tenet̄. Pōt vero hæc demō prima fieri, si quis mutatis terminis dixerit, hoc mō: Corpus homogeneū constat q̄tuor Elementis, corpus simili partiū est homogeneū, ergo corpus simili partiū cōstat quatuor Elementis. Hoc exēplū reducit causam remotam ad esse primū, licet adhuc nō sit demō simp̄r:

C immo est de genere demōnum signi: cuius cām reddit quatuor rationibus. Pr̄a est, q̄ medius non est cā simp̄r prima. Secunda est, q̄ hæc demō non est definitio in potentia. Tertia est, q̄ medius vno mō est cā maioris, alio modo est causatū eiusdem. Quarta est, q̄ eius propōnes nō sunt per se in. 1. & 2. modo. Ex his rōnibus, s̄m confirmat, quæ vult eam dici demōnē simp̄r, quæ dat definitionem, qm̄ scopus et finis demōnis vult vt sit educere definitionem. Et hoc ēt scribitur ab Arist. 1. Poste. 22. & 2. Poste. 10. item Auer. in proemio magno inquit considerari demōnem à logico in Posterioribus analyticis vt largitur perfectam rerū conceptionem, hoc est definitionem. Hic vero eam reddit rōnem Auer. q̄ verificatio, id est notitia an res sit, est p̄p formationē, hoc est definitionē, ita vt formatio sit finis. quare opt̄e tenebat ratio, non esse appellādā demōnē simp̄r, q̄ nō ē definitio in potentia. Firmatis his, reuertitur ad Alpharabium dicēs, q̄ illę plurimas in mediū attulit demōnes, quę simpliciter non sunt demōnes, vt ipse existimauit, & ratio est, qm̄ hæc non elargiuntur definitionē vllam. Vt aut̄ id verū eē declarer, examinat vniuersa exempla, earū demōnum, quas perfectas putauit Alpharabius. sunt autē illæ xxxv. in circa: quas vos iusto ordine percurreris. Decimo loco, (vt nostrā sequamur partitionē) Cōmētator oēs predictas demōnes ad triplicem diuisionem reducit. Nam ex his tot demōnibus Alpharab̄, quędam inquit ille, sunt, quæ vix merentur dici posse syll̄i, & sunt illæ oēs species quę concludunt q̄sitū manifestū, ignotum vero colligere nō possunt. Vel sunt illæ demōnes, i quibus miscetur id qd̄ est per accidens cū eo qd̄ est per se. Aut sunt illę in quibus nihil

Argum. Tomitani

Ghil est quod sit ex accidenti. In qua diuisione vult eas omnino excludi à logico, quæ sunt priò vel secundo mò dictæ. Nam hæ contradicunt Aristotelicis præceptis. Nam cū. 1. Poster. tex. 5. asserat Philosophus quòd principia sunt magis cognita q̃ con-
Hclusiones, inibi aperte ostēdit cō-
 elusiones esse naturaliter nobis ignotas. Id vero qđ est per acci-
 dens penitus scīe opponitur, qđ
 1. Post. concludit Arist. à tex. 7.
 vsq̃ ad. 30. multoties. laudat ve-
 ro maxime Auer. eas demōnes
 quæ tertio mò dicuntur, hoc est
 in quibus nil accidentale ingre-
 ditur: & præsertim illas, quarū
 mediū termini sunt cāæ maioris
 extremi, qđ etiā dicebatur. 1. Po-
 ste. c. 11. et in quæsito. 2. Amplius
 illud animaduertendū est, q̃ in
 confutatione earū demōnum
 in quibus ponitur id qđ est p ac-
 cidēs, decē regulas siue, ppōnes
 supponit. Prima est, q̃ Acciden-
 tia, quæ insunt maiori, de genere
 illorū generū, quæ consideran-
Itur in artibus, faciunt propōnes
 veras sed non per se. Secūda est,
 q̃ accidentia per se in artibus, q̃
 dam prima sunt, et qđā non pri-
 ma. Tertia est propō nō prima
 censenda est per accidens. Quar-
 ta est, demō in qua nil est de eo
 qđ est per accidens, oīum p̃stā-
 tissima, est iudicāda. Quinta est,
 demō ideo refugit ea q̃ sunt p
 accidens, qm̃ scīe speculatiue cō-
 siderant Entia, pro vt cōueniūt
 operi naturę. differt vero scīa à

nā q̃ scīa solū res ip̃as cognoscit, **R**
 natura vero, et cognoscit et agit.
 Id aut̃ confirmat medicæ artis
 testimonio & Galeni authorita-
 te aduersus Empiricos. Nā si ars
 medica vtatur præceptis veris se-
 cundū accidens vt Empirici fa-
 ciebant, ex illo non fit opus, qm̃
 tam ars quā natura euitant ea q̃
 sunt ex accidenti. Sexta est, scīa
 accidentalis non notificat rem
 vt res est. Septima est, Qđ felici-
 tas contemplatiua non potest
 gigni in nobis ex cognitiōe eo-
 rum, quæ sunt per accidens. id q̃
 dicit se exposuisse in lib. de ani-
 ma, hoc ē lib. 3. c. 36. in lib. de fe-
 licitate, & 10. Ethicorum apud
 Arist. Octaua est, q̃ regulæ tra-
 ditæ in lib. Post. de scientia sunt
 illæ quarū fructus & prouentus
 est tradere nobis felicitatem cō-
 templatiuā. vide & in proemio
 magno pauca quædam de hac
 vtilitate. Nona est, scīa Specula-
 tiua de qua Aris. instituit lib. Po-
 ste. est ea scīa q̃ est per se, non p
 accidens, cū ea reddat nos simi-
 les Deo quo ad hominē fieri po-
 test. In Deo. n. nil cōtingit qđ sit
 per accidēs. Decima est rō, quā
 Auer. colligit ex duabus p̃mis-
 sis: prima quarū est q̃ demō-
 tio fit ex his, q̃ penitus sunt con-
 traria his q̃ sunt per accūs: secū-
 da est, q̃ res sunt simplr simpli-
 ces cum nihil eis admiscetur de
 suo contrario, tūc. n. sanitas sim-
 pliciter est, cum nihil habet de
 morbo, quibus positis cōcludit
 q̃ illa demō est simplr simplex
 in

A in qua nil permifcetur de eo quod eſt ex accidenti. Quamobrem de medio tollendæ ſunt omnes illæ demõſionis ſpecies, in quibus Alphar. coniungit accidentalialia cū his quæ per ſe ſunt. Proinde tñ laudandus eſt Ariſt. quæ eas neglexerit, quantū eſt vituperandus Alpharabius qui de illis anxius et ſolicitus ſermonem habuit. Immo inquit, tales demõſtationes poſſe appellari ſophiſticas et fallaces, nam & ſyllus topicus qui vult videri neceſſarius cū ſit p-
B habilis non minus eſt Sophiſticus, quā illæ qui falſus ē & vult videri veridicus. Epilogat tandem, vt colligat demõſionem nō poſſe habere partem vllam accidentalem, ob relatas cauſas. Excusatur tñ Alpharabiū, quod illæ ſuū opus non perfecerit, quod ſi feciſſet, forte ſniam mutaiſſet, melius de hac re iudiciū faciēs. Vult et Ariſtotelē tam diligēter de hac re tractauifſe, vt nihil poſſit eruditius dici in hac re, tum ſuos ſecutum fuiſſe maiores, Alexandri teſtimonio confirmat, præterea eam vñ complecti ſniam, quæ vult demõſionem ſimplr rariffime à nobis acquiri, non autē ſēpiffime vt Alphar. cenſebat. Addit et illud, melius eſſe, vt habeam⁹ demõſionē permixtā ex p-
C ſe & accidenti, quā rem ipſam penitus ignorare, licet illa permixtio dannata ſit in præcedentibus, tanquā non ſimplr ſciētia. Cuius cauſam ego ſum aſſuet⁹ reddere hoc mō, cum, n, habitus

ſit melior atq; expetibilior priuatiōe, cumq; cognitio habitus ſit, ignorantia vero priuatio, melius itaq; eſt ſcire rem probabili ratione & accidentalī, quā eā ſimpliciter ignorare, ob id melius eſt, habere demõſionem imperfectam quā nullam. Poſtremo addit turpiſſimum eſſe nescire in ſcientiis diſtinguere ea quæ per ſe ſunt ab his quæ ſunt ex accidenti. Ac tandem gratias Deo Opt. max. agit Auer. qui eius mentē **E** in difficili hoc atq; arduo negotio direxerit ad veritatis viam, ipſumq; illuſtrauerit. Idē & nos facimus, ſi Auerrois tenebras diſpulimus.

ARGVMENTVM.

*In IIII. Quæſitum de Condi-
 tionibus, quæ requiruntur ad neceſ-
 ſitatem præmiſſarum demon-
 ſtrationum.*

CVM ſyllus demonſtratiuus, quem Ariſt. **F** proponit explicare in 1. lib. Poſte, ſit illę cuius ſcopus eſt ſcire: ſcīa vero ſit habitus intellectus, qui ex neceſſariis propõnibus comparatur, ob id nulla materiā vñ eē magis cognoscenda à demonſtrāte, quā ea quę neceſſaria dicitur. Per eā .n. ſeparatur demõſio à ſyllō dialectico & Sophiſtico: nam dialecticus opinionem faciens ex cōtingentibus rōcinatur, Sophiſticus vero ex iſpoſſibilibus ignorantiam parit, Eam ob eā to-

Gta Arist. intentio in Posterioribus analyticiis posita est, in disjunctendis propōnibus necessarijs, ut ex his demōnem ipsam constituat. Nā tex. 5. illius primi li. sciam inquit esse de his quę non possunt aliter se habere. Itē sciētiam inquit esse rem inuariabilē & perpetuam. At in tex. 7. ex proposito principali demōnē constare ex necessarijs: & cum necessarium habeat tres formas dicēdi, ob id agit de eo necessario quod est de oī in tex. 8. item de necessario per se in tex. 9. & 10. & tandē de necessario vli i tex. 11. His non cōtētus, rursus demōstrationē probat esse ex necessarijs a tex. 15. vsq; ad. 20. Idq; asserit plurimis rationibus. In tex. 20. ostendit non transcendere demonstrantē. qm̄ necessarijs vti. in. 21. & 22. demōnem vult nō esse de rebus particularibus, & caducis. In 23. dicit demōnem non procedere ex cōibus sed. p. prijs, qm̄ communia nō sunt necessaria, ut ibi oēs interpretati sunt. Accedit q; in tex. 44. ponēs Arist. discrimen inter sciam & opinionē, inter & scibile & opinabile, expresse testatur hęc fieri ex contingētib; illa vero ex necessarijs. Quibus ita constitutis, iam satis constat, quanti ponderis sit, cognoscere id quod necessarium dicitur, pro recta demōstrationis intelligentia. Adde q; Auer. i Proemio dixerat, demōnem habere partē vice forme, & est ipsa ratio syllogistica,

item et partem vice materie, et sunt propōnes verę & necessariae. Præterea de necessario disputat commentat. ob hęc cām 1. Post. c. 35. & 44. Sed hęc quę dicta sunt, forte cuiuspiam generalia videbūtur, iccirco ad magis specialia deueniendo, dicimus, q; cum necessarium fuerit consideratum ab antiquis pluribus modis, iccirco vult Auer. in præsentihoc quęsito determinare id necessarium quod Arist. tantopere vult in Post. libris. Vbi illud primum est adnotandū, q; Necessariū aliquē est modus propōnis sicq; consideratur vnā cum contingente. possibili, & impossibili, in 4. secto, lib. Perihēr. Necessariū item materia est propōnum, q; semper verę sunt ac determinatę, quo mō necessariū considerat Philosophus sec. 2. li. Perih. cap. illo de futuris contingentibus. Est & necessariū rei, quod propōnem simpliciter verā facit, ut hō est animal: aliud vero est necessariū illationis, siue cōsequentis, ut si dicas, Socrates necessario mouetur, quia currit: de vtroq; mentionē facit Arist. 1. Post. tex. 18. Est & necessarium quod dicitur essentiale siue per se, quales sunt propōnes p. se in primo, & secūdo mō, aliud vero quod est per accidens, ut illa propō nix est alba, coruus est niger, quod constat legentibus, 1. Post. tex. 19. et Auer. ipse cō. 44. simpliciter necessarium appellat quod nullam prorsus habet per-

A permixtā contingentiā. Necel-
ſariū vero per accñs vocat, om-
ne accidens cōe inſeparabile, &
omnes prædicationes, in quibus
pprietas vna de alia prædicat, vt ſi
dicat riſibile eſt diſciplinabile,
vel aliud ſimile. Accedit q̄ Ale.
in Prioribus Analyticis necelſa-
rium conſiderauit in rōne ma-
gis cōi, q̄ in Poſterioribus ſece-
rit, nā ibi necelſariū vult eſſe id
qđ ſemp eſt, hic vero qđ per ſe
eſt. Philoponus ē necelſarium
diuidit in id, qđ de omni tñ dici-
B tur, vt illa, ppō nix eſt alba. de-
inde eſt illud qđ dī de omni &
pſe vt binarius eſt par. Poſtre-
mo ē illud qđ dī de oī, per ſe &
vī, vt Triangulum habet tres.
Ex quibus colligit, difficile ex-
tare materiam de necelſario, &
ob id conſulto ſeciſſe Auerr. dū
huius rei conatur lucem & ſacili-
tatem aſterre. Primum aut ſup-
ponit, præmiſſas demonſtratio-
nes eſſe necelſarias tali necelſita-
te, vt cōtineat tres cōdōnes: pri-
ma eſt, vt ſint ſemper, hoc eſt de
oī: ſecunda vt ſint per ſe: tertia
vt ſint præ, hoc eſt vt inſint im-
mediatę & proprię. q̄ cōdōnes
habent. 1. Poſte. tex. 7. 8. 9. 10. 11.
Secundo loco examinat, aliorū
opiniones. Nam inquit quodā
dubitaffe, nunquid demō de-
beat cōſtare propōnibus necelſ-
arijs per ſe, immo exiſtimat ſi
hi, necelſariū per ſe, non requiri
ad ipſam demōnē: niſi velim⁹
necelſariū & p ſe eſſe ſinonima
qđ tñ nō eſt in vſu, Itē dicebant,

nō valere rōnē eorū q̄ dicūt ex **D**
hoc qđ demō ē necelſaria, q̄ ip-
ſa ē ſit pſe, qm fieret ſyllus ex
ambab⁹ affirmatiuiſ. 1. 2. fig. hoc
mō, q̄ pſe ſunt, ſūt necelſaria, p-
miſſę ſunt necelſarię, ergo pmiſ-
ſę ſunt pſe. q̄ ſylls vī fuiſſe Ariſt.
1. Poſt. 1. 15. et. cō. 44. ob id Luci-
diſſ. Them. eo i loco conat Ariſt.
defendere, qđ ibi videre licet. Si
itaq; defendimus Ariſt, vī ē di-
cēdū qđ neciū, et pſe ſint idē, &
cōuertibilia. nā ex cōuertibilib⁹
licet ſyllogizare ex vtraq; affir-
matia in. 2. figu. In quā opinio **E**
nē inquit Auer. vī declinare Al-
phar. volēs hic necelſariū ēē idē
qđ p ſe: licet alibi putauerit necelſ-
ariū et p ſe nō ēē idē. Accedit qđ
ſi Ariſt. nō acciperet hęc duo, p
eodē, nō valeret demōnē ēē pri-
mā, licet ēēt necelſaria. Cū itaq;
velit demōnē ēē primā et necelſ-
ariā, cōſtat demōnē velle illud
neciū qđ ppriſſime dī, hoc ē p
ſe, ſiue eſſentiale. Haſ ē rōnes
Auer. tetigiſſe vī, 1. Poſt. c. 35. &
44. Tertio, pparat ſe Auerr. ad **F**
declatōnē necelſarij, ob haſ diſ-
cultates dictas, et ſtatim exordie
ab ipſa diſtictiōe rei, q̄ ē, qđ ne-
celſariū ſumit vno mō. Signatio
ne lata et cōi, q̄ nobis, 1. occurrit
via originis, et tale ē, qđ ſp ē, ſic-
q; nō ē idē cū eo qđ dī pſe, nā oē
pſe ē necelſariū, nō āt cōtra. In
hac itaq; ſignatiōe necelſariū n̄
cōuertit cū pſe, et multo min⁹ cū
eo qđ dī pmiū. Exēpla vero hu-
ius necelſarij pñt ēē hęc: oē rōna
le eſt aīal: oē animal eſt corpus;
vel

G vel oē progresſiuū eſt animal: nam hę propōnes nō ſunt neceſſarię ſimpſt, qm̄ procedendo à ſubiectis ad p̄dicata, neceſſaria eſt illatio, ſed nō eſt neceſſaria à p̄dicatis ad ſubiecta: rō eſt, qm̄ ſub illis p̄dicatis p̄nt eſſe & non eſſe illa ſub̄ta, vt diligēter Auer. deducit. Cum ergo hoc neceſſariū habeat ſecū permixtā cōtingentiā & poſſibilitatē, non ſimpſt eſt neceſſariū, nec dem̄onē potisſimam ingredi pōt. Aliud vero eſt neceſſariū ſimpliciter, cui nil accidentis admisceetur. v. g. ſanitas tunc d̄r ſimpſt, cū nil habet egritudinis: & hoc neceſſarium illud eſt, qđ neceſſariam facit illationē ſubiecti, & p̄dicati vicisſim. Hm̄ oī ſunt definitiones, & cauſę cum ſuis definitis & cauſatis, & hoc eſt quod oēs claudit perfectiōes, cū ſit de om̄ni, per ſe, & v̄t. Quarto ordine, declarat Auer. ſtātibz his quę iā dicta ſunt de duplici neceſſario, qđ optima demonſtratio ſit ex neceſſario ſimpſt, non aut̄ ex eo cui eſt per mixta pars cōtingentię, idq; rōne tali confirmat. Cū. n. dem̄o cōſtet ex his, quę naturę operi ſunt proportionata, natura vero in eius operibus fugiat contingentiam & id qđ eſt ſm̄ accidens, & ea velit quę ſemp̄ ſunt, et per ſe, vt in. 3. ēt qđ ſito demōſtrauerat, nec nō. 1. Poſte. frequēter. concludit, hoc neceſſariū cōuenire ſcię, ac Demōſtrationi. Sub hoc addit, qđ potētia, quā poſſibilitatem appellat,

eſt inimica artibus, vt & ipſi natura, cum ars ſit ėmula & imitatrix naturę, atq; idē ſerit de ſciā, cū ea ad artē reducatur per proportionē. Etenim in arte et ſciā, principium in mēte eſt finis in opere, et principiū operis eſt finis cogitatiōis qđ ēt habetur in 2. Ph. 1. 89. & 7. Met. 23, 3. de aīa. 49. accedit qđ ſciā de oībz entibus eſt ſm̄ Ariſtotelem felicitas hominis, quę ſciā efficit ſm̄ exiġentiā naturę rerum, vnde illud emanauit, ſciā eſt adæquatio rei ad intellectum. Ex quibus om̄ibus concludit, qđ cū id qđ eſt p̄ accidens vitetur à natura, etiā vitabitur ab arte, & p̄ cōſequē ab ipſa ſciā. Quamobrē ſcientię obiectū, erit neceſſariū purum, & ſimpſt abſq; accidentis permixtiōe vlla. Ex hoc poſtremo inferit, qđ finis & ſcopus Logicę, eſt venari proprietates p̄miſſarū dem̄onis. Sed quis veſtrū dicet Auer. eſſe ſibi contradictorium, nam alibi finē logices v̄t voluiſſe definitionē, ſiue conceptionē, qđ idem eſt: nunc vero ait finē eſſe dem̄onē, ſiue p̄miſſas dem̄onis. Hęc. n. duo non v̄t cōuenire ſimul, qm̄ dem̄o & definitio ſunt inſtr̄a valde diuerſa. nā dem̄o eſt accidentiū, definitio ſubſtantiarū, vt colligitur in Proemio magno, & 2. Poſte. cō. 12. Nos vero abunde diximus de hac re in quęſtione de ſine Logicę facultatis, verū quantum pertinet ad præſentis loci explicationem dicerē, hoc eſſe

A esse intelligendū, finem esse premissas demōnis, quatenus elargiunt definitionem, quod ē vidistis in. 3. q̄sito, & idē ē apertissime voluit in proēmio magno. Ex quo patet, finē non esse integrum & absolutū alterū vel alterum, hoc est, vel solam demōnē, vel solā definitionē, sed erit finis utrūq̄, hoc ē demō dās definitionē: quod vero hęc duo instrumēta, ratione sint, re tñ, atq̄ subiecto idē, legatis Arist. 1. Post. tex. 2. 2. & 2. Poster. 10. vbi

B hęc duo differre inquit sola terminorum positione, & situ. Sed hęc copiosius alibi. Quinto atque vltimo loco Auer. conuertitur ad principale propositū: qđ erat ostendere oēm perfectam demōnē perfici tribus illis conditionibus, hoc est de oī, perse, & vñ. tu vero eas vide apud Arist. 1. Post. a tex. 6. vsq̄ ad 14. Aggregatū vero ex his tribus cōdōnibus vocat de oī, quod ē fecit in 3. q̄sito, quod quidē nō proprie, hoc est ex verbis Arist. audiendū est, sed speciali qđā significatione & vsu Arabum. Addit, has tres cōdōnes efficere scīam rei vti res est, si vero demō nō habuerit in pmissis hasce cōdōnes faciet scire rem aliter q̄ sit. Amplius, qui ignorat hasce cōdōnes dictas, non pōt scire quid sit ea scīa, quę intenta est & proposita in lib. Posterior. inter quas nobilissima oīum, ac veluti sigillum totius scīe demonstratiue est tertia illa conditio, q̄ est

vñ primum: ob id Arist. in ea dilucidāda plurimū elaborauit, nam de primo, agit. 1. Post. a tex. 11. vsq̄ ad 15. Sub hoc, illud animaduertit, qđ quemadmodum syllos topicus est nobis notior demōtatio, ita demō nō prima, est nobis notior, prima. sed vñ rursus sibi ipsi aduersari Auer. in Proēmio, vbi dixerat aduersus Auicennam artē topicā esse posteriorem demōtatiuā. Verū facile ea tollitur contradictio, vt in Proēmio ipso diximus: aliud n. est pręcepta artis demōtatiue comparare pręceptis artis topicę, aliud est demōnē cōparare topico syllo. In Proēmio cēnuit pręcepta demōtatiua anteire cuius rōnes ibi assignat, nūc vero syllos ipsos cōparat, fm faciliorem nostrum cognoscendi modū quod ē voluit ī tractatu de locis topicis. Etenim rō topica notior est nobis demōtatiua, cū tñ ars ipsa demonstrandi doctrinę ordine artem pręcedat topicam. Sed ad ipsum Auer. reuertentes, dicamus conditionem illam tertiam, quę est dici primum, esse conditionem quę sicuti omnium est aliarū perfectissima, ita ad demōnē potissimā maxime spectat. Vt autē vno verbo cōcludat presentem disputationem, ostendit sine illa distinctione de necessario superius proposita non posse nos mentē & propositum Arist. assumere ob id, cum eā Them. aut ignorauerit, aut forte neglexerit, fuit valde

Argum. Tom. P per-

G perplexus in hoc negotio. Vos vero ne in tenebris versemini, eam distinctionem animo recōdite, Necessarium dici simplici ter & non simpliciter, quō mō & ipsa dicitur demonstratio.

ARGUMENTVM.

In V. Quasi sit, quo modo fiat translatio vnius artis in aliam.

Hic casio huiusce qōnis orta est, ex his, q̄ scripsit Arist. 1. Post. tex. 20. quō i loco, illd oñ dit, non posse Artes & scientias diuerfas inuicem transcendere. Id colligit Arist. ea rōne, q̄ demō procedit ex his q̄ propria sunt et per se, non aut cōia & ex accidenti. Quæ vero demōnē & sciam oēm constituunt, tria sunt, 1. Post. 2. 20. 24. 25. 43. subiectum, quæ sitū, dignitas: iccirco ostendens Arist. non dari transitū, hoc maxie persuadet ex subiecto, et q̄ sitū, in quibus scia ipse nullo pacto cōuenire possūt: verū id non vī assequi de principijs, cum in cōibus principijs conueniant ob id excitat Auer. ad huiusce difficultatis explicationē, vt declarat, scientias non transferri ēt de vna ad aliā rōne principiorum. Subinde etiā declarat, quō mō subalternæ artes possunt transgredi, ac tandē oēs scia inferiores ad superiores ascendere, absq; id, q̄ transitus appellatur, quem impossibilem esse probat Arist. loco iam adducto. Septem vero possunt con-

stitui partes & mēbra huius q̄ sitū. Pr̄o loco explicat Auer. qd sit transitus sciarum propriē dictus, quē Arist. negat. Hunc dicit esse, dum in Arte vel scia demōstratiua accipitur vna maior ppositio, quæ sit duabus vel pluribus artibus cōis: hoc est, vt cōueniāt in medio termino et maiori extremomō. n. vult per trāsītum itelligi, vt duæ propōnes sint eadē pluribus artibus, ita vt subiectum q̄ sitū illarū sit vnū et idem, nā id non facit transitū, immo hoc contingit in scientijs subalternis, q̄bus nō repugnat, subiectum hoc mō, fieri idem. Posita trāsītus explicatione, inquit q̄ Arist. probans ipsum nō fieri ex parte medij, & maioris extremi sic est rōcinatus: si genera diuersa non cōueniunt in p̄dicato per se, & maior extremitas inest medio, & medius minori per se, igit̄ impossibilis est trāsgressio, nam si hæc fieret, termini demōstronis inuicē hererent ex accidenti. Hæc est rō quam vī posuisse Arist. 1. Post. 20. & 23. & com. 56. 66. 67. 68. Secūdo loco, explicato transitu, nec nō adducta ratiōe, cur dari nequeat, incipit Auer. de hac re differere, ac primū dialecticē agens obijcit huic veritati duabus rationibus. Prior est, qua ostēdit posse vnam atq; eādē propōnē maiore per se, ex parte medij et maioris extremi fieri cōem duabus artibus. Nā inquit, cū ex Arist. quoddā sit per se proportionatum,

tum,

A tum, vt par vel impar numero, & id non tranſcēdit vnū genus: quoddā autē ſit pſe, cōe plurib⁹ generib⁹, vt illa propō, ſi ab æq̃libus, æqualia demas etc. tūc vñ hoc ſm poſſe admittere trāſitū. Alia ratio eſt, q̃ plures ſunt Artes ſpeciales ac proprię, ſub vna cōi arte contentę, q̃ cōſiderant vnū p̃dicatū, et harū artiū inferior aſſumit p̃miſſas q̃ i ſuperiori arte dem̃ſatę ſuere, vt. v. gra. Geometria & Perſpectiua. Exē plū eſt, de linea, q̃ à Geometra
B vt linea cognoscit, à Perſpectiuo autē vt radioſa, hoc eſt viſibilis. In his itaq; Artibus vñ q̃ medius termin⁹ & maior extremi-
 • tas ſint cōes duab⁹ artibus, et ſic fiet tranſitus. Verū pro hac materia videte oīno. 1. Poſt. 20. 23. 30. itē Auer. 1. Poſt. c. 69. Tertio ordine, poſitis duabus rōnibus aduerſus ipſam veritatē, aggregitur earū ſolutiones ex mente Ariſto. priori. n. dicit occuſſiſſe Ariſt. ſic: nā cū eſt vna maior p̃pō, q̃ cōis eſt duabus artibus, ea
C proſectō non eſt cōis re et noīe, hoc ē vniuoce, nā ſi id fieret, id ſequeret̃ abſurdū quod iā dictū eſt, nēpe trāſitū fieri. Verū hmōi p̃pō cōis eſt tm̃ ſm nomē, & ob id artes, ſolēt hmōi perſtringere propōnes, v. g. ea propō, q̃ ait, ſi ab æqualibus æq̃lia demas &c. eā trahit Geometra ad magnitudines, Arith. ad numeros. Quod hæc fuerit Ariſt. ſolō, videre id licet, 1. Poſt. 24. & c. 74. Secūdæ rōni, dicit Auer. occuſſiſſe Ariſt.

hoc modo, q̃ dum p̃miſſa vna **D** conſideratur in duabus artibus, non cognoscitur ſm eandem rationem, nā in ſuperiori ſcientia eſt conſcluſio, in inferiori principium: ſicq; corruiſit omnis dubitatio. Hanc ſolutionem legetis 1. Poſt. 23. vbi ait, paſſiones, q̃ competunt ſubiectis ſciētiarum ſubalternatarum eē illis per accidens, per ſe vero ſubiectis ſubalternantium: vt æquidistantia, paſſio eſt quædam, quæ per ſe lineis ineſt Geometrię, per accidens vero lineis Perſpectiue. **E** Quarto loco, vult rursus de his quæ dicta ſunt diſſerere. nam poſthabita ſecunda dubitatione, quam vult eſſe perſpicuam, rursus reuocat in dubium ea q̃ in priore dicebantur. Nam propoſitiōes illæ, quas diximus cōmunes eē ſolo nomine duabus artibus, vt illa, ſi ab æqualibus æqualia demas &c. vident̃ communes eſſe vniuoçi, nomine & re: id ſic deducitur. Hæc propoſitio ineſt quantitati in ratione **F** communi, igitur vniuoce conueniunt tam continuo q̃ diſcreto. itaque vniuoce conuenient tam ſcientię de continuo, quam ſcientię de diſcreto. Idq; conſir-
 mat Alpharabij teſtimonio, qui æqualitatem eē quiddam commune exiſtimauit cuiſlibet quāto. Itē inquit, ſi hæc p̃poſitiones æquiuoce ſunt, quomodo poterūt ſciē illis vtī, dem̃ſantes principia p̃pria cēterarū artiū. Præterea, cū interdū ars vna, capiat
 P n̄ ſua

Argum. Tomitani

G sua principia, ab alia confirma-
ta per ea q̄ equiuoca sunt, ea as-
sumptio erit nullius momenti,
qm̄ equiuoca rō nulla est. Acce-
dit, q̄ dum monstrabitur quic-
quā ex eo principio equiuoco,
dīa nulla erit inter hāc demō-
nem & eam quæ sit ex cōibus,
qualis fuit illa Brissonis. i. Poste-
tex. 23. qm̄ ambę erunt ex acci-
denti & non per se. Postremo si
q̄litas equiuoca ē, qm̄ cōpetit
varijs quantitātibus, multo ma-
gis ea noīa erunt equiuoca, cum
dicimus, Vnū, Ens, Verū, Cōtra-
rium, &c. cū hęc non sint pro-
pria vni rei, siue subiecto. Si ve-
ro hęc nomina æquiuoca dica-
mus, diuina scīa, quæ illa consi-
derat, eēt arstōpica, et eius pro-
pōnes essent dialecticę. cōcludit
itaq̄ hmōi principia cōia nō eē
dicenda æquiuoca. ad hęc per-
tinēt ea q̄ hñr. i. Post. c. 74. Qui-
to loco, vult determinare quid
pro veritate sit audiendū. Primū
accipit, q̄ si q̄ualitas nō eēt no-
mē equiuocū, nūc eius subiectū
I ē nō posset dici equiuocū, cum
vero eius subiectū sit quāritas,
sequitur quantitātē nō posse di-
ci equiuocam. Quod si quanti-
tas esset subiectū genus vnum,
quo mō genus cōsiderant artes,
tunc scīa oēs, quæ considerant
partes & species quantitatis es-
sent & partes eiisdē scīa cōis:
quo mō dicim⁹ oēs scīas agē-
tes de Entibus mobilib⁹, partes
eē eius scīę, cuius subiectū ē Ens
mobile, hoc ē Philosophię natu-

ralis, id autē ē falsum: quate seq. **R**
tur, quātū dici æquiuoca rōne.
Forte dixeris, Ens, Verū, Vnū,
Contrariū, sunt æquiuoca, igit
non erit scīa cōis, quę ea conside-
ret, cum id tñ sit apertissime fal-
sum, nā ea dicimus philosoph⁹
contēplatur: rñdet, argumētū
pari proportionē haud procede-
re: nā hęc nomina analogā sunt,
de analogis vero nō minus quā
de vniuocis pōt esse scīa. Verū
æqualitas et quantū, non eodē
mō dici pñt, cū hęc ob rōnes dī-
ctas æquiuoca dicant. Hinc col-
ligatis, quātū nō eē genus vnū.
Sed quis dicet Auer. libimet op-
poni, cū quantū p̄dicamētum
vnū eē voluerit in lib. Chatego-
riarū, id vero negat hoc in loco.
dicetis, Genus iter ceteras signi-
ficationes accipi vt p̄dicamētū,
& vt gen⁹ subiectū. priore mō
est p̄dicamētū & genus vnū,
aliter plura q̄ decē essent p̄dica-
menta, quod asserere, est ridicu-
lū, at gen⁹ pro subiecto artis nō
est vnū ad quantū continuū, &
discretum, quo mō hoc in loco **M**
Auer. sentit, idē voluit Auer. i.
Post. cō. 38. & 74. Sexto ordine,
firmatis his q̄ diximus, dubitat
Auer. quę differētia sit itaruēda
inter has ppōnes, si ab q̄ualib⁹
q̄ualia demas &c. & eas q̄s vo-
lumus ingredi posse demōne:
soluit, dicēs has eē q̄si analogas,
idq̄ assumit ex Arist. i. Post. 24.
vult ergo has nō eē simplr æq-
uocas, qm̄ simplr equocū nō co-
gnoscit in scīa, ob id si hmōi p-
pōnes

A pōnes ſimplr eſſent æquiuoce, nunquā in diſciplinis introduce rent, qđ tñ ſit. Non ē ſunt ſimplr vniuocę, ob rōnes in ſuperio ribus adductas: non ē ſunt ſimplr analogę, qm̄ vnā conſtitue rent certā ſciām, ob id, colligit eas eſſe medias inter æquiuocū, & analogū, ſunt ita p̄ quaſi analogę. Et ſi quis dicat, cur Ariſt. cōiurat principia demōnis Bri ſonis. 1. Poſt. te. 23. cū hęc ē ſint quaſi analogę, nā ille dicebat in ter maius & min⁹ dari æqualeſ
B videreſ. n. qđ ſi ferē analogę ſunt qđ pari rōne procedāt cū hiſ p̄ci pijs, ſi ab æqualib⁹ æqualia de mas &c. ſoluit qđ ppō Briſonis haber ēt aliud impedimentū, nē pe qđ topica eſt, nō demōſtratiua, cui adſtipulatus eſt Alpha. Hiſ iactis, colligit ſeſe Auerr. vultqđ eſſe quatuor genera propōnum verarū. Quēdā. n. ſunt, cui⁹ ſub iectū & p̄dicatū dicunt eodem mō vniuoco & ſunt vniuocę. Alię habēt ſubiectū, qđ d̄r eodē modo analogo, et ſunt analogę.
C Nonnullę ſunt, quorū ſubiectū, & p̄dicatū dicunt quaſi analogicę. Poſtremo ſunt illę, cuius ſubiectū & p̄dicatū d̄r ſimplr æquiuoce. tūc ita diſtribuamus eas. Vniuocę & analogicę vnā tm̄ artē ingrediunt. qđ vero ſunt quaſi analogicę, plures ingre diunt artes, ſed contrahunt ab il lis. Quę vero ſūt æquoce, nullā p̄ſus artē ingrediunt, aut cōſti tuunt. Septimo loco, concludit, ex iā dictis conſtare, quo modo

propōnes ſiant ſingulis artibus proprię, & quo mō ſiant cōes. Item ſatis cōſtat, qđ ſit ea propō qua diuerſę artes vtunt: nam di ctū eſt eam nō eſſe ſimplr æqui uocā, nec ſimplr analogā, ſed ſe rē analogam. Quo autē mō con tingat propōnē vnā fieri cōem duabus artibus, quarū altera cō munis eſt, alia propria, dicit ēt id conſtare ex p̄cedentibus de claratis: nā quę in arte propria cognoscunt, ea ēt cognosci p̄nt i arte cōi, licet in ipſa cōi arte, cō ſiderent i rōne magis abſtracta et gñali, qđ i ſpeciali arte. idē vo luit. 1. Poſt. c. 70. et. 84. Ob id Al ph. dānat, qđ ignorās hāc doctri nā, vn uerſā veritatē p̄turbauit. vult. n. qđ artes iterdū cōueniāt i maiori extrēo aliquē, et i medio, idqđ ſine trāſgreſſu: item putat, duas artes, qđ ſint ſub eodē gñe, hoc eſt, quarum ſubiecta fuerit ſub eodē cōi genere poſſedemō ſtrare gñā ſuorū ſubiectorū de quib⁹ dā ſuis inferioribus: & li cēt earū prima ſubiecta depēde rent ab accñtib⁹ proprijs et ge neribus, vult poſſe fieri, vt quę libet illarū artū demonſtret eā dērem, de vtriſqđ illis ſubiectis vlr differentibus, per duos diſ ferentes medios. Id autē conſutat ea rōne, qđ artes, quę ſub eodem genere continentur, neceſſario ſunt vna ars, non plures: dū ge nus primaria ſui diuiſione diui ditur in ſua ſubiecta, quēadmo dum ſi diuidamus corpus ma thematicū in rectum & circula

P iñ re:

Gre: hæc.n. diuifio generis est in
fua prima fubieâta, & ob id ar-
tes, q̄ confiderant hæc duo, funt
ptes eiufdē artis quæ cognofcit
Mathematicū corpus, tâquam
cōe genus. fi vero corpus nō di-
uidatur in ea primaria diuifioe,
tunc artes illæ non confiderant
hmōi cōe genus, nifi modo et ra-
tione diuerfa: quare Alpharabij
doctrina irrita eft & falſa. cōſi-
mile videte. 1. Poſt. c. 56. Ceterū
addit in propoſito de Artibus
fubalternis, q̄ fubalternata trā-
Hſcendit ad aliā, non eo mō quo
ſpecies ſubingreditur genus, ſed
fm additionē & diminutionem
ſolum: nam Perſpectiuus addit
lineę id qđ eſt viſibile eſſe, quod
Geometra diminuit, dū lineam
ſimplr cognofcit. id ēt fuſius ex-
plicabat Auer. 1. Poſte. c. 69. Nō
eſt aut, q̄ ſubieâtum perſpecti-
ui ſit ſpecies ſubieâti Geometri-
ci, ſeu & exemplū affert de cor-
pore à mathematico confidera-
to cū diminutione motus et q̄e-
tis, quę duo poſtea addunt cor-
Ipori phyſico: quod oīno Alph.
latuit. Verū illum excuſat, vt ſe-
cit ēt in tertio quæſito dicēs, for-
te id eueniſſe ob Alpharabij ſcri-
pta, quibus poſtremā manum
addere non potuit. Addit & il-
lud, q̄ & ſi propōnes logicæ vi-
dent permifceri ſingulis artib⁹,
cū hæc facultas de oībus instru-
mētis agat quę ſingulis reb⁹ ap-
plicari pñt, vt ipſe Auer. fatetur
in Epith. Logicis, nō tñ hic eſt il-
le tranſitus, quē negat Ariſt. red-

dit rōnē huius, & ait, ſe alibi di-
Lligentius id expoſuiſſe: nā. 1. Po-
ſte. c. 152. declarauit logicā duo-
b⁹ modis accipi poſſe, vel vt ſcīa
qđā eſt, dū ſingulis applicat re-
bus, vel vt organū eſt, qđ appli-
cari rebus pōt, itē. 1. Ph. c. 35. oñ
dit logicę vltimū eē ob duas cau-
ſas &c. vos videte locū: ex qui-
bus colligit logicas rōnes eē cō-
munes & applicabiles ſingulis
artibus, abſq̄ trāſitu. idē. 1. Poſt.
c. 84. & 1. Phy. 8. nā cōes artes ſi
proprijs iungant, nō efficiunt il-
lū trāſgreſſum quem tantopere
Ariſt. confutat. His cōſtitutis, tā
dē colligit Auer. ſe iam ſatis ex-
poſuiſſe, qñ efficiat & qñ nō ef-
ficiatur tranſitus de genere in ge-
nus: nā dictū eſt, cū non fieri in
artibus proprijs tā ex parte me-
dij, quā ex parte maioris extre-
mi: fieri tñ in ſubalternis diſci-
plinis, ſiue ī his, quarū ſubieâta
differunt additiōe & diminutio-
ne: itē quoties artiū ſubieâta ha-
bēt genus cōe, quod ī ea primū
diuidit, rurfus à ſcīa propria ad **M**
cōem, ſed hic nō eſt ille trāſgref-
ſus cui Ariſt. aduerſatur. 1. Poſt.
tex. 20. Ad hāc diſputationē per-
tinēt ea q̄ ſcribit Auer. 1. Poſt. c.
56. 59. 60. 69. 70. 71. 100. & The-
miſt. ca. 16. eiufdē. 1. li. In hoc q̄-
ſito Auer. vī cōſuetū ordinē nō
ſeruare, vos vero hanc noſtram
partitionē ſequi poteritis, qua
ſingula ſuis locis referre facile et
commode licebit. ſunt autē in
hac qōne tot ſuā, quot verba.
Argumentum,

A ARGVMENTVM.

In VI. Quæsitum de demonstra-
tione Quia.

Vm Auer. animaduer-
tisset Arist. in Poste-
riorib⁹ Analyticis de
finiuisse demōstrationē

tex. 5. q̄ sit syllogismus faciens
scire, item quòd sit syllogismus,
constans ex primis, veris, imme-
diatis, Prioribus & notioribus
& causis, videbatur ex illis ver-
bis demōtionem quia, cum à cau-

B sa non procedat, sed ab euentu,
omnino demōtionē dici non pos-
se. At cum. 1. Post. tex. 30. diuida-
tur demōtio et scientia in propter
quid & quia, tunc ipsam esse, de
mōtionem expræsse constat. Ob
id Auer. adductus est, vt hāc q̄-
stionem examinaret. Augebat
etiā difficultatē, q̄ lucidiss. The-
mist. 2. Post. cap. 30. inquit: dum
à causa ad euentū procedimus,
demonstratio est: dum vero ra-
tiocinamur ab euentu ad causam
syllus est. consimile videtur ha-
buisse Aristot. 1. Poste. tex. 19.

C vbi demonstrationē ligni, quæ
eadem est cum demonstratione
quia, appellat syllm. Oppositū
vero habuit. 1. Poste. tex. 42. vbi
agēs de certitudine ac perfectio-
ne scientiarum, voluit perfectio-
nem esse scientiā, quæ simul no-
bis præstat propter quid & quia,
q̄ quæ seorsum alterum vel al-
terū elargitur, ex quo patet de-
monstrationem quia facere sciē-
tiam: atq̄ idem v̄ colligi ex. 2.

Post. tex. 1. vbi declarans philo-
sophus q̄ quæsitæ sunt æqualia
numero his q̄ verè à nobis sciū-
tur, inter alia enumerat q̄onem
& scientiam quia. Præfens itaq̄
materia ob has vel cōsimiles op-
positas autoritates et rationes,
dignissimā videtur, vt ad sui ex-
plicationē excitaret Aueroym.
Quamobrem cum Auerr. velit
omnino tres esse demōtionis spe-
cies, vt colligitur. 1. Ph. in Proe-
mio, & c. 2. nec non. 1. Post. c. 7. E
8. Potissimum vero. 95. in Epit.
logicis cap. de demōtione, & sunt
demōtio simpliciter, ppter quid,
& Quia, iccirco vt hunc nume-
rum defendat, Auicennæ rōnes
diluic, quibus ille existimabat,
demōtionem quia, nec sciām pa-
rere, nec ēt demōtionē dici posse.
Est autem huius q̄siti vnica ac
simplex examinatio: hoc est cō-
futatio Auicennæ. Quæ hunc in
modū se habet: p̄t̄q̄ tota hæc di-
sputatio in tria capita distingui.
Primo. n. loco Auicennæ sūiam F
refert, qui ait non esse à demon-
strante ipso, vel ēt ab eo qui agit
de demōtionū sp̄ibus, tractandū
de demōtione quia, cui⁹ subiectū
cōpositū h̄t. Est. n. demōtio quia (di-
cit Auice.) ea, cuius medi⁹ est ac
cū minoris extremi. nā exēplū
illud cōsiderat, ab Arist. assigna-
tū. 1. Post. tex. 30. vbi sic demon-
strat per demōtionē quia, Plane-
tæ prope sunt, quoniam nō scin-
tillant: item Luna est Sphærica,
quoniā eius lumen recipit incre-
menta, in his enim exemplis,

P iij liquido

G liquido constat nō scintillare eē planetarū accidens: itē lumē au-
geri, accidens est Lunę. ob id di-
cebat Auic. in demōne q̄a, me-
diū esse accidēs minoris, hoc est
subiecti, qđ subiectum res ē cō-
posita, non simplex. Nesciebat
autē hic imaginari, qđ hęc acci-
dentia scirentur ā nobis vera eē,
nisi per cām confirment, quod
si sine cā sciantur, scia non erit
hęc nisi communissime dicta,
qualis est Rhetorica, atq; orato-
ria scientia: hanc autē non eē sim-
H p̄lī sciam deductū fuit in. i. Po-
ster. c. 17. & 77. Accedit qđ etiā
idem existimabat dū sit demō
quia, per cām remotā, exem-
plū huius est ex Arist. i. Post. te.
eodem. 30. vbi inquit qđ si q̄s de-
monstrat qđ paries nō respirat
qm̄ non est animal, demō ā cā
ē remota, & ideo facit scire
quia: cum, n. res ipsa nō sciatur
perfecte ā nobis nisi per propriā
cām cognoscatur, efficitur vt il-
la cognitio per remotā causam
non sit vera scia, quare demō
I ipsa quia, siue ab euentu sit, siue
ēt ā causa remota non facit sci-
re. Secundo loco adducit Auer.
rōnē Auic. qua ille adstruit hāc
ipsam demōnē quia, nullo pa-
cto ī nobis gignere sciam. Eius
.n. rō duabus sustinetur propō-
nibus. prior est, qđ oīa p̄dicata,
qđ necessario insunt eorum subie-
ctis, insunt necessario ob causas,
qđ insunt ipsis subiectis, cū sint il-
lorū causę. exēplū vos ita acci-
piatis. Risibile necessario inest

hoī ob rōnale, quod est hoīs cā **K**
& forma. Alia vero propō ē, qđ
necessitas rei quā scimus, p̄det
ab ipsa causę necessitate, & ob
id si quis demōstret aliquod ac-
cidens, quodcunq; illud fuerit, si
non per cām fuerit demōstratum,
non scimus illud necessario in eē
suo subiecto. Huius vero exem-
plum affert Auicenn. inquit, sit
hęc propō Coruus est niger, in
qua accidēs necessario inest sub-
iecto: dico qđ hoc nō scimus, ni-
si constet cā, cur coruus sibi ā na-
tura hmōi colorem vendicet, at **L**
que decernat. Qđ si dicas te id
scīr quoniam id vides ī singulis:
ea cognitio inquit Auic. non est
necessaria, immo est similis illi,
quam habet vir enutritus apud
Aethiopes, qđ vidēs hoīes singu-
los nigros, iudicabit oēm hoīem
nigrū eē: qđ cognitio vera & ne-
cessaria esse non pōt: qm̄ qui ita
cognoscit accidentia, ea sine cā
cognoscit. His cōstitutis, argu-
mentū vī iam deductū qđ si co-
gnoscimus accidentia sine eorū
causis, qđ hęc cognitio nō ē scia **M**
sed opinio, & per cōsequens de-
mō quia, cū nō ā causa efficiat,
necesse est vt rhetoricū poti⁹ sit
argumentū, qđ demōstratiuum.
Tertio loco, Auer. aggredit̄ veri-
tatis examinationē. ac primū ī-
git hāc Auic. opinionē labefacta
re ac demoliri sn̄as, ip̄sorū Peri-
patheticorū: imo hoc ē peruer-
tere nālē philosophiā, qm̄ ait, res
nāles eē cōpositas, cōposita ve-
ro sūt notiora nobis suis cōpo-
nētibus

A nētibz causis, & ob id, frequē-
ter i philosophia naturali pcedi-
mus ab euentu ad cām, qui pro-
cessus haud rhetoricus dici de-
bet, immo demonstratiuus est.
Vt autem hanc Auer. rationem
confirmetis, legatis ea, quæ ha-
bentur 1. phis. tex. 30. commenti
2. 3. 4. & est etiam apertissima
hæc veritas explicata ab Arist.
primo Poste. tex. 30. quo in loco
concedens Arist. regressum in
demonstrationem, quia, & ppter
quid, dicit, euenit autem alterū
B per alterum demonstrari posse:
hoc est causam ab euentu, euen-
tum a causa. Verum ad opposi-
tam rationem, admittit, q̄ in de-
mōstratione, quia, cognoscam⁹
accidentia sine causa demōstra-
ta, nec sequitur, vt talis cognitio
nullo pacto sit necessaria, & sciē-
tifica, vt voluit Auic. quoniam
licet, non ea sint per causam de-
monstrata, habentur tamen ea
accidentia a nobis necessaria in
esse suis subiectis per definitio-
nem, quæ etiam causa est, quo-
C niam scimus talia accidentia de-
finiri a suis subiectis, cum subie-
ctum sit veluti specifica differē-
tia proprii accidentis: idq; pluri-
mis confirmat exemplis, de re-
cto, & curuo magnitudinum,
de limo nasi, de pari, & impari
in numero, &c. nam cum acci-
dentia æqualia sint cum eorum
subiectis, non autem inæqualia,
satis constat, tunc esse necessa-
ria, cum a nobis per definitio-
nes explicantur, in quibus subie-

cta reponuntur, vel saltem pro-
D pinqua genera. obiter vero Al-
pharabium damnat, sed vos vi-
detelocum, nam id pertinet ad
cognitionem generum, quæ su-
muntur in definitione rerum op-
positarum magis, quàm ad ne-
gocium præsens. Cæterū, quia
Auicennas voluit eam etiam de-
monstrationem (vt iam in ini-
tio relatum est) non facere scien-
tiam, quæ sit a causa nō prima,
ob id Auer. soluens, ait, id esse ne-
gandum: nam demonstratio si
fiat a causa valde remota, forte
posset dici, non scientifica: sed si
E fuerit parum remota, aut etiam
secunda, potest habere necessita-
tem in se quandam: quo modo
dicimus, q̄ rationalitas licet sit
prima causa hominis, & secun-
da risibilis, attamen scire possu-
mus risibilitatem per illam cau-
sam: immo omnia accidentia vi-
dentur hac ratione procedere.
Non tamen negamus potiore
ac meliorem eam esse demon-
strationem, quæ sit a causa pri-
ma, & proxima, verum illa etiā
F quæ secūda est, ac proximæ suc-
cedens, necessariam facit scien-
tiam. Errorem autem Auicē-
næ putat, ex eo originem duxisse,
q̄ animo conceperat, demon-
strationem eam tantum dici de-
bere, quæ per primam causam,
& propinquam dicitur constare.
Addatis vos, id verum esse
si demonstrationem intelliga-
mus in priori analogo, hoc est i
pria, ac pfecta significatiōe: sed
hæc

G hæc perfectio non excludit demonstrationem, quia a genere demonstrationis, quoniam perfectum, & imperfectum possunt sub eodem genere analogo contineri, quæ ratio desumpta est a me, ex primo Poste. commento 95. Addit postremo, qd certitudo scientiarum, atque artium est excessus cognitionis: idque vult ex Aristotele, & locus est primo Poste. tex. 42. vbi philosophus, vult summam certitudinem scientiarum acquiri

H per causam, quæ det, propter quid, & quia simul: minorem vero, quæ sit per demonstrationem afferentem nobis, vel propter quid, vel seorsum quia.

Concludatis itaq; vna cum Auerroe, demonstrationem diuidi in tres species, licet hic solum de quia, mentionem faciat, atq; coniungendo ea, quæ hic habentur, cum his, quæ scripsit primo Poste. 95. dicetis, nomen demonstrationis esse analogum, ac prius demonstrationē significare sim

L pliciter, deinde propter quid, & quia. Item necessariam esse cognitionem causæ, ex euentu, cū ob rationes dictas, tum ob loca in medium adducta. Postremo Auerro. Deo ipsi cognitionem, atque illustrationem huiusæ difficultatis, acceptam refert: quod facere etiam, aliàs con-

suevit, ac præsertim in difficultioribus quæstionibus. idē & nos faciemus.

IN VII. Quæsitum, Quo modo definitio sit notior definito.

Ira profecto, ac penè incredibilis est huius quæsitum, cum sententiarum copia, tū authoris subtilitas. Ausim dicere sententias numero fere æquales verbis effudisse Auerroym.

Cuius disputationis primum occasionem referemus, mox ad quæsitum dilucidationem properabimus. Cum enim definitio sit inuenta, vt innotescat definitum, inde certa videtur illatione sequi, definitionem esse notio-
L tiorem definito: ex ea regula, propter quod vnumquodque tale, & illud magis, primo post. tex. 5. Accedit & Arist. & Auerro. primo physici. 5. vbi habetur definitionem distinguere id, quod totum definitum confuse elargitur: quare omnino efficitur, notio-
M tiorem extare definitionem. itē si definitum potentia est intelligibile, definitio vero actu est intellecta, definitio erit notior. nā actus est prima ratio intelligendi 2. met. tex. 20. potentia vero est ratio occultandi 2. met. cō. 1.

Præterea, definitiones sunt de genere principiorū, non autē definitæ res, igitur definitio erit eui-
dentior. Assumptum huius rationis est apud Arist. 1. Poster. tex. 5. & 25. Postea, vera, ac absoluta definitio tenetur dissolue-
re ambiguitates, & difficultates quæ

- A** quæ contingunt in re definita, ex quarto phy. 31. itaque definitio eſt clarior. Sed & illud in medium afferre poſſumus, perfectam definitionē complere, ac terminare omnia quæſita, quæ ſunt neceſſaria, vt ſciantur in rebus, quod voluit Auer. quarto Cœli commēto 2. iccirco ſequitur, vt definitio ſit notior definito. Amplius definitio ſit ex forma vniuerſali, & propria, ex 2. Phy. commento 51. etenim genus eſt forma communis, & differentia eſt forma propria, ſed forma eſt actus, & actus eſt intelligendi origo, & principium, igitur definitio erit notior. Ruruſus, ſi definitio demonſtratiua eſt apta dare cauſas accidentiū definiti, ex ſecundo de anima cōmento 26. 4. phy. 31. 1. de anima commē. 11. 4. cœli. 2. videtur omnino definitionē eſſe perfectiorem definito. Addatis & illud definitio eſt principium demonſtrandi, 1. Poſter. 2 2. & 2. Poſte. 10. & apertius 1. de anima 11. quod autem eſt demonſtrationis, & ſcientiæ principium debet eſſe certiffimum, & notius hiſ, quæ ab illo ducuntur, ſi itaq; definitum ducitur à definitione, patet notioſiorem eſſe definitionē. Sub hiſ, & ea et adduci pōt confirmatio, quæ ait, qd definitio eſt finis, tã cognitionis, quam rei, 5. Met. 2 2. ſed finis præcognoſcitur in arte, ex 1. Ethic. igitur definitio erit notiffima. Poſtremo, cū definitio duplici modo conſideret,
- primum, vt eſt inſtrumentum notificandi quicquam, quo modo logicus eam conſiderat, deinde, vt ſignificat naturam rerū, quo modo a philoſopho cognoſcitur, ex 7. met. commen. 42. vtroq; vero modo notior eſt, qm̄ inſtrumentum notius eſt eo, qd per inſtrumētum efficitur. Hęc ſunt, quæ pro altera parte adduci poſſunt: nūc ad reliquam partem, & quidem oppoſitam accedamus. Nam primum ſic obſerare poſſumus. Si definitio poteſt interdum effici conſequentia demōſtrationis, & conſequentia eſt reſ naturaliter occulta 2. Poſt. comm. 1. & in hoc eodem quæſito, non videtur ſemper definitionem eſſe ſe notioſiorem definito. qd vero definitio efficiatur cōſequentia demōſtrationis eſt primum authoritas Ariſt. 1. poſt. tex. 22. deinde 2 Poſt. 10. Ad hoc pertinet & illud quod habetur 3. phy. 12. & 2. de anima eodē numero, vbi ſcribit definitionē ignotā egere ſyllo, quare hæc definitio non erit notior re definita. Amplius contin
- F**git interdum ignorari genus, & dīam, ex 4. phy. 6. vbi ſcribit illud præceptū, qd in tali caſu primum venari oportet genus quā dīas, cū vero definitio ſit gen⁹, & dīa ſiſ, iā vī ipſā definitionē poſſe eē re ignotā. itē ſi definitio nō eēt ſæpē uero reſ ignota nobis, nō fuiſſet ab antiq; toties diſputatum de via, qua venamur ipſam definitionem, quocirca optime referebat Auer, priore de aīa

Argum. Tomitani

Ganima commento quinto voluisse Platonem, ut ignota definitio colligeretur diuisione, Hippocratem demonstratione, Aristotelem vero compositione, quod etiam dixit Auer. de ipso Aristotele, sexto Met. comm. primo. Accedit, & Auer. 2. de anima 12 qui ait, non sufficere ad scientiam definitiones vniuersales vniuocas, tanto minus æquiuecas: quod non diceret si definitio esset instrumentum clarum, & manifestum. & ob id scribitur secundo

H Met. commento 11. definitionem egere ad sui confirmationem via compositionis, & dissolutionis. immo addit, & demonstratione signi corroborari sexto Met. primo, primo de anima quinto, 4. phys. secundo. Ad hoc pertinet & illud, quod definitio, & definitum sunt vnum, septimo Met. 21. ob id sequi videtur si definitum sit ignotum, ignotam esse & definitionem, cui etiam respondet regula data septimo Met. 33. quæ dicit definitiones materiarum accidentalium esse posteriores definito. Postremo, totum est notius partibus, ex primo phys. quarto, & quinto tex. sed definitum est totum, definitio vero ex eius partibus procedit, itaque definitum erit notius ipsa definitione. Hæc sunt, quæ occasionem dederunt præsentis quæsitio, quorum omnium concordiam præstat, hæc quæ seospargitur doctrina, sed vos primum animo concipiatis eam distinctionem,

I quæ vult, quod definitio naturaliter occulta syllogismo educatur, siue in declarando definitionem, & definitum esse, si vtrunque fuerit ignotum, siue in declarando, quod definitio, est definiti, quando definitum est manifestum per se, & definitio ignota, est autem ea distinctio tertio Phy. & secundo de anima commento 12. sed iam ad Auerrois quæsitum accedamus. Hic. n. primo loco distinguit sensum huius propositionis, quæ dicit, definitio est notior definito. **L**

Hæc enim potest intelligi quatuor modis: supposita prius distinctione trita, & communi de cognitione distincta, & confusa, quam habetis primo Poste. tex. 3. & 4. & ex præmio Arist. primi lib. physic. Primus sensus est, illius propositionis, quod conceptus definitionis confusus sit notior, quam conceptus definiti confusus. Secundus conceptus partium definitionis distinctus est notior, quam conceptus definiti distinctus. Tertius, conceptus partium definitionis confusus est notior, quam conceptus definiti distinctus. Quartus, conceptus partium definitionis distinctus est notior, quam conceptus definiti confusus. Hæc sunt quæ in primo hoc ordine colligit, ut de his distinctam habeat considerationem. Secundo loco, incipit Auer. circa iam dictam diuisionem discurrere, destruit quæ primo loco, primum membrum

M

- A** brum propoſitæ diſtinctionis, quoniam illud non videtur habere locum, niſi velimus definire aliquod prius ſecundum eſſe, & ſecundum cognitionem, quo ad nos, per poſterius ſecundum eſſe, & cognitionem, v.g. dicas ſolem eſſe aſtrum lucens in die, hic, dies definit ſolem, quare idē per idem definitur, licet enim ſol ſit prius die, & dies poſterior ſole ſecundum naturam, tamen conceptus ſolis eſt permixtus neceſſario cum conceptu diei, & ſic idem per idem, & per conſequens efficitur vitium illud, quod appellant petitionem principij. Tertio loco deſtruit ſecundum ſenſum, nam inquit, videtur ibi etiam petitio principij, ob eādem cauſam, vt prius. Sed eſt etiam abſurdum, quod res habet definitiones per ſe notas, notificaret omnes definitiones ſuarum partium per ſe, quod non eſt dicendum, patet hoc, quoniā dicis conceptum partium definitionis diſtinctum, notior enim eſt ſe conceptu definiti diſtincto: vtrobiq; enim accipis diſtinctā cognitionem. quare &c.
- Quarto loco verificat tertium, & quartum ſenſum propoſitæ diſtinctionis, vultq; in illis duobus vltimis membris ſeruari debitum ordinem naturæ, quoniā inquit, partes compoſiti eſſe notiores compoſito, v.g. elementa homine, & literæ ſunt notiores ſyllabis, quare conceptus partium definitionis conſuſus erit
- notior conceptu definiti diſtincto, cum definitio procedat, ex partibus, & definitum ſit quoddam totum vniuerſum, ex primo Phyſi. tex. 4. & 5. Addit, quod qui intelligit, partes definitionis eſſe notiores definito, euitat petitionem principij, & ob id tertium, & quartum membrum ſuperioris diuiſionis optima ſunt, & recte procedunt, datq; exemplum ſibi familiare de ſole, & die, dicens, quod qui cognoscit conceptum diſtinctum ſolis per conceptum conſuſum diei, bene cognoscit, quoniam procedit a noto ad ignotum, & hoc contingit ſi dicamus, tertium membrum dictæ partitionis. item ſi nouerimus conceptum conſuſum definiti per conceptum diſtinctum definitionis (quod eſt quartum membrum) euitamus etiam petitionem principij, quoniam in hoc etiam ſerimur a noto ad ignotum. Quamotum concludit, ex quatuor membris duo poſtrema veritatem habere, & ordinem naturæ ſola continere, cætera vero, nil facere ad iſtitutum noſtrum, neq; ordinem ſeruare naturæ. Quinto loco, cū hæc Auer. expoſuerit, vertitur ad explicandum, quo modo conceptus partium definitionis, quæ notificant, & agunt conceptum definiti per ipſam definitionem ſit notior definitione, vel definito ſeorſum, vel etiam vtriſq; ſimul. Nam dilucidat vtrum talis cognitio ſit eo modo, quo

G præmissæ in syllogismo sunt notiores conclusiōe, vel potius eo modo, quo partes dicuntur notiores toto, vel singularia suis vniuersalibus. Sed in hac materia ponit nonnullas propositiones, in quibus tota huius rei resolutio consistit. Prima est, q̄ conceptus partium definitionis non se habet ad definitionem, vel definitum, eo modo, quo præmissæ ad cōclusionem: quoniam præmissæ sunt naturaliter notæ, conclusio vero est naturaliter ignota.

H id autem non sic se habet in definitione, ac definito, quoniā hæc sunt naturaliter manifesta. Secūda est propositio, q̄ totum & pars ita se habent, & cum his partes definitionis, & definitio, q̄ licet ambo sint naturaliter nota, notitia tamen partium naturaliter prior est, cognitione totius: & idem est de singularib⁹, quæ priora sunt vniuersalibus, quatenus illorum partes sunt: & tamen illud vniuersale, quod per singularia notificatur, non est natura ignotum, quod ex eo maxime patet, q̄ inductio, ex particularibus colligit vniuersalia, quæ nō sunt naturaliter ignota, quoniam ignotum per naturam syllogismo tantum declaratur. Pro qua materia videre licet, ea, q̄ scripsit Auer. 1. phys. t. cōm. 3. 4. 5. & 1. Post. cōmen. 12. Item arguit ad idem, si cognitio agens conceptum formationis, hoc est definitionis, ita se h̄ret, quo mō p̄missæ in syllo ad con-

clusionem, efficeretur in definitione petitio principij falligra-
phi, eodem mō, quo fit in verificatione, hoc est in assertione discursiua, petitio principij sophistica: qd̄ nemo sanus dicit, quicquid voluerit Alphara. qui confundebat petitionē i vtroq̄ g̃nē, qd̄ Auer. pbat ex his, q̄ Alphar. transtulit ex lib. Topic. ad lib. Elēcorum. Sed de d̄ria inter cōceptum definitionis, & p̄missarum in syllo, plura mihi dixisse super commen. 1. 1. Post. quo in loco Auer. copiosius hanc rem est persecutus. Nūc autem dicit, q̄ non fit petitio, si dixerimus, q̄ conceptus agens formationem, & definitionem sit paulo notior, quam conceptus definitionis, & definiti, quo modo dicimus nos. Si autē sit petitio, non est vera, qualis illa est, quæ fit in discursu, ac syllo, sed est solum hoc modo, q̄ formatio, & conceptus definitionis non datur nobis melius, quā definitum, cum definitio, ac definitum idē sint. Et ob id dum taxamus definitionem solemus, vti hoc loco, qui apud Themistium (inquit Auerro.) est de genere locorum malorum definitionis: sed apud Aristotelem est locus destructiuus definitionis, pro quo videte vos lib. 6. Topicorum. Tertia propositio est, q̄ impossibile est ferri a re naturaliter nota ad re naturaliter occultam, nisi per certificationem, hoc est assertionem, & verificationem, quā lati-

- A** Latini discursiua appellat, Graeci dicerent, *λογιστική*, illud autem sit syllogizando ipsum, quod erat ignotum ex noto. de quo est rationem adducit Auer. 1. Post. commen. primo. Quod si hoc est, & tu velis definitum esse naturaliter ignotum, & definitionem notum, oportebit demonstrare, quod sint illa, quae agunt de finitionem, at hoc est absurdum, quoniam demonstratio non dat partes definitionis, ut partes illius primo Poster. commento 1.
- B** & etiam, quia demonstratio non concludit id, quod est per se manifestum, sed id, quod per se est occultum, ut habet etiam Auer. 2. post. commento primo. Quarta propositio est, quod si definitum fuerit ignotum, secundum esse, & secundum definitionem simul, tunc definitio dat res agentes, quod quid est, & cum hoc ipsum esse, sed opus est, ut illud quid, per demonstrationem concludatur: citatque in hoc Aristot. auctoritatem in 2. lib. poster. hoc est a text. 7. usque ad 11. nam si dicam, tonitruum esse sonum nubis, per extinctionem ignis, in hac demonstratione habebimus, quod nubes tonat, & quid sit tonitrus. Idem etiam habet Auer. in 8. quaesito, ubi exemplum proponit de eclipsi lunae, eodem modo procedens. vos autem videte locum. Quinta propositio est, cum definitum est notum, & ignota est eius definitio, non potest esse, ut definitio det quid definiti, causam adde, quoniam ex ignoto ad notum, non recte procedimus: item quia praeter syllogismum daretur instrumentum, quod concluderemus quaesitum natura occultum, quod est absonum.
- Sexta propositio est, tunc definitio a nobis scita est cum de eam scibilia nobis sunt manifesta: primum, quod definitum sit ens. secundum, quod definitio insit definito. Tertium, quod illa sit definitio, ignorato autem uno horum, vel duobus, vel tribus, tunc, inquit, definitio est nobis ignota. **E**
- Septima, propositio est, cum definitio est naturaliter ignota, syllogismo debet educi non aliter. Addit etiam, si volumus concludere definitionem esse talis definiti, vel aliquam definitionem esse definitionem utimur locis topicis, qui dicunt construe definitionem, de quibus Aristot. copiose disserit in 6. lib. Top. Sunt itaque tres modi, probandi definitionem, vel ubi ignotum est, quod ipsa conpetat definito tali, vel quando ignoramus ipsam esse definitionem, vel ubi definitio est ignota naturaliter, & definitum notum. **F**
- Primo, ac secundo modo topicè concluditur, quod inquit latuisse Themist. & Alphara, ac ultimo modo concluditur syllogismo de maiori, quoniam iam deductum fuit, naturaliter ignotum non posse, nisi demonstratione confirmari. Septimo ordine principali Auer. reuertitur ad considerationem de partibus definitionis, & primum quaerit, quo modo sit audiendum partes definitionis esse, notiores definito, hoc est, quo

G quo modo conceptus partium definitionis confusus, sit notior conceptu confuso definiti, an notior conceptu distincto eiusdem definiti: cum iam fuerit conceptum neutrum horum absurdum esse. Vt id explicet, distinguit de finitum, ac definitionem tribus modis. Primus est, quando definitum est ignotum quo ad esse, & quo ad definitionem. Secundus est, ubi definitum est notum, quo ad esse, sed ignotum, quo ad definitionem. Tertius

H est, cum definitum est notum, quo ad esse, & quo ad definitionem.

Tunc ait, qd demonstratio concludit, & esse, & definitionem, eorum, quæ habent vtrunque ignotum, hoc est, membrum primum præcedentis diuisionis, nam demonstratio hoc potest facere, cum sit instrumentum notificans res ignotas, & præferunt eas, quæ natura ipsa ignotæ dicuntur, in quo casu, definitio, vel eius partes, non sunt notiores definito, cum vtrūq; ex alio possit demonstrari. Secundum vero membrum eiusdem diuisionis patet, qd non infert definitionem, vel eius partes esse notiores definito, quoniam licet in his definitio possit syllogismo concludi, tamen notius est definitum, cum id sit, ex se manifestum, quàm sit definitio, quæ nota efficitur ex alio. Verificat & tertium membrum, qd partes definitionis, & tota definitio sit notior definito, immo si qua pars

sit ignota, definitio culpabili sorlet, & est vitiosa. Concludit tandem, quod primum membrum dictæ diuisionis sit id, quod ostendit eam definitionem, quæ sola debet demonstratione confirmari. Secundum vero, hoc non eget.

Tertium vero potest esse, sed utilitatis, non necessitatis causa. Quibus constitutis infert, qd in omni definitione necesse est, vt conceptus partium definitionis agat definitionem eo modo, quo etiam in syllogismo certitudo præmissarum agit certitudinem conclusionis: postea vult eam esse differentiam, qd conceptus definitionis, & eius partium differant secundum esse magis, vel minus notum, sed certitudo præmissarum in syllogismo est naturaliter nota, & certitudo conclusionis nobis est naturaliter occulta. Octauo, ac vltimo loco differit Auer. de definitione relationum, in quibus vult, qd partes definitionis, & definitum procedant secundum vnam, atq; eandem rationem cognitionis: vult enim, qd conceptus confusus partium definitionis, sit notior conceptu definitionis secum admixto, quemadmodum, inquit, conceptus confusus patris est notior conceptu distincto filij in patre, sed in his relatiuis paucum esse dicit, utilitatem harum definitionum, quoniam hæc præter nomen, non videntur maiorem asserre cognitionem. Præterea, inquit, non sequi, vt relatiua, & si mutuo

A mutuo dicantur, aut referantur, q̄ sint circulo, & idem per idem omnino explicetur: quoniam licet pater sit filiū, & filius patris, attamen relatio patris ad filium est vno modo, hoc est suppositionis, & relatio filiū ad patrem est alio modo, nam ē relatio suppositionis, & ita definitio horū licet reciproca videatur, non est tamen, vt idem per idē definiatur: sed q̄ dicit hic Auer. expressius enunciabat in paraphrasi secundi Met. vbi scribit, relatiua, & si mutuo referuntur, non tamen circularem habent definitionem, ob causam hic relatam, non enim conuertuntur secundum eandem rationem: & ideo non valet, si dixeris, pater sumitur in conceptu filiū, filius sumitur in conceptu patris, ergo pater est in conceptu patris. ratio est, q̄ non sumuntur relatiua vicissim in definitionibus secundum eandem habitudinis rationem. Quibus positis, atq̄ explicatis reuertitur ad partes definitionis, & definitum, dicens, q̄ licet hæc videantur relatiua, & mutuo fieri, est tamen hæc differentia, q̄ relatio partium definitionis ad definitum, est relatio rationis, hoc est per intellectum facta, sed relatio rei ad aliud, vt patris ad filium, est extra intellectum, hoc est in re. Ad hoc pertinet trita illa distinctio de relatione reali, & rationis: de qua alibi mentio facta est. Hinc asserit nō esse petitionem principij in defi-

initionibus relatiuorum, accideret vero si definirentur mutuo, & vicissim, secundum eandem habitudinis rationem: quod ēt Auicenna confirmat, & alij plures. Postremo epilogans concludit, hæctenus ostendisse, quo modo partes definitionis sint notiores definito, & quo modo aliquando notiores sint, ex necessitate, aliquando vtilioris doctrinæ causa, item quomodo possit in definitione fieri petitio principij, & quomodo non, redditq̄ gratias socijs suis, qui precibus ita cōtenderunt, vt onus illi iniūxerint differendi in hoc negotio tam abstruso, & difficili, vultq̄ eos in hoc labore communicare, adiecta ratione subtili, q̄ promouentes alium, ad negotij munus explendum, partem habeāt laboris. Cumq̄ intelligat Auer. deum illi opem tulisse in hac disquisitione, gratias illi de more agit, laudibusq̄ prijs eius nomen extollit, quod omnes decet facere, philosophos præsertim, qui contemplationis indagine feliciores sunt vulgaribus, ac popularibus hominibus.

ARGVMENTVM

In VIII. Quæsitum, De definitione positione differente.

I qua vnquam necessaria causa impulit Auerroem, vt quæstionem vtilem, & ad demonstrantem accommodatam, examinaret, p̄fecto hæc Argum. Tomit. Q̄ præ-

C præsens summe necessaria mihi videtur. Nam cum difficillimus videatur Arist. in hoc negocio, tum etiam sibi contradictorius, iccirco digna res est, ut sciamus, quo modo demonstratio, & definitio solo situ differant: item, quæ sit ea demonstratio, quæ a definitione, & quæ sit ea definitio, quæ a demonstratione sola positione euariet. Accedit, quod Græci interpretes in hoc negocio parcissime sūt locuti, quoniam Eustrathius, & Philoponus nil aliud cognouerunt, quàm definitionem educi per demonstrationem: item Themistius illud tantum dixisse videtur, demonstrationem, & definitionem minus minimo inter se differre. Hæc autem tam abstrusa, & cōcisa breuitas in causa fuit, ut Auer. hoc in loco proposuerit huiusce difficultatis dilucidationem.

Quæ autem Aristotelem obscuriorem effecerint, hæc sunt. Etenim, primo Post. tex. 22. & commento 64. scribitur triplicem esse definitionem, vnā quæ conclusio est, aliam quæ principium, & tertiam, quæ est demonstratio solo situ differens, quo in loco Auer. dicit, locum hunc esse difficillimæ considerationis: nā philosophus eo in loco, quæ sit hæc definitio non explicabat. Verum in secundo Post. tex. 10. agēs de perfecta definitione, quæ dat quid est, & propter quid, eā vult a demonstratione solo situ differre, nam definitio dans so-

lum quid, ea, inquit, est conclusio, quæ vero præstat propter quid solum, ea est principium, quæ vero vtrunque absoluit, est ipsamet demonstratio variata situ. Exemplum ibi assumit huiusmodi, si dicamus, tonitruum esse sonum in nube, hæc definitio dat quid, & concludi potest. si dixeris, tonitrum esse extinctionem ignis in nube, erit definitio dans propter quid, & hæc est principium. Quod si dixerim tonitrum esse sonum nubis, ob extinctionem ignis in nube, tunc dat hæc definitio, quid, & propter quid, & est ipsamet demonstratio: hoc modo, dum extinguitur ignis in nube, fit sonus nubis, tonitrus fit dum extinguitur ignis in nube, itaque tonitrus est sonus nubis. Quo in loco, fere omnes dicunt expositores, materialem definitionem concludi, formalem esse principium, aggregatum vero, ex vtraque esse demonstrationem. Verum Commentator longe altius, ac eruditius in hoc quaesito id explicat, quod quidem a me non diuiditur, cum vna, ac perpetua sit sententia ab initio, usque ad finem. Nam, inquit, ex mente Aristotelis, quod illa demonstratio, ex qua definitio educitur vocata solo situ differens, est demonstratio cuius medius potest esse causa in re, & extra rem. Cum enim causæ sint in duplici differentia, alię externæ, hoc est finis, & efficiens, alię internæ, quæ concausæ etiam di-

A dicuntur, vt habetur primo Po-
ste. commen. 34. & primo phy.
commen. 1. & sunt materia, &
forma, ob id Auer. vult, q̄ con-
cludendo definitionem, ex vno
genere causæ, per aliam, ex alio
genere causæ sumptam, q̄ talis
demonstratio sit definitio, solo
situ differens, addit vero Auer.
q̄ hæc quatuor genera causarū
sunt illa, per quæ definitio om-
nis assignatur, dico omnis defi-
nitio, quæ componitur ex cau-
B sis formalibus. nec debet quis
dubitare de veritate hui⁹ dicti,
nam licet dixerit definitionem
posse fieri, ex quolibet genere
causæ, & postea subiungat, q̄
omnis definitio componitur ex
formis, dico, q̄ ipse Auer. statim
seipsum declarat, dicens, omnē
definitionem habere genus, q̄d
est forma communis, & differe-
tiam, quæ est forma propria: &
idem voluit Auer. 2. physic. cō-
men. 28. 92. & 7. Metaph. 43. sed
dicet, quis oppositam voluisse
huic sententiam 2. de anima cō-
C men. 8. & in Epith. logicis cap.
de definitione, vbi ait, genus es-
se materiam, differentiam for-
mam. at sum assuetus dicere, q̄
genus per se forma est, cum sit
notio cognita per intellectum,
est tamen vice materiei, ob id,
q̄ res est communis, & ad oēs
species indifferens. Hoc con-
stituto, inserit, q̄ cum mediter-
minus demonstrationis fuerit
quidditas, ac definitio rei, ex il-
lo non concluditur definitio, ni

si per accidens, hoc est, si fuerint **D**
a nobis concessæ duæ definitio-
nes eiusdem rei, tunc altera, per
alteram concluditur, sed ex acci-
denti, non per se: quoniam iam
dixerat Aristot. 2. Post. tex. 8. &
commen. 37. 38. q̄ in habentib⁹
diuersas causas, diuersæ possunt
fieri definitiones, vt est ira, cuius
materialis definitio, est seruator
sanguinis circa præcordia, fina-
lis vero, q̄ est appetitus videt⁹.
in his igitur si altera hoc est ma-
terialis cōcludatur per finalem,
concluditur syllogismo topico, **E**
qui est secundum accidens, non
autem demonstratiuo, qui est p̄
se. & si quis dicat vnius rei non
esse, nisi vnā definitionem, ve-
lit q̄ hanc ipsam concludi, tunc
opus erit in medio rursus assu-
mere definitionem, & erit peti-
tio principij, de qua Aristot. men-
tionem facit 2. Post. tex. 3. & cō-
men. 20. vos autem videte exē-
plum, quod Auerr. desumit, ex
tex. citato. Quod si concluda-
mus definitionem per causam
mediam extra quidditatē, vult **F**
hæc esse per se demonstratiōē,
non autem, ex accidente, & ta-
lis demonstratio est definitio so-
lo situ differens. Exemplum sit
vobis, illius demonstrationis, in
qua concluditur risibilitatem es-
se aptitudinem naturalem ho-
minis, per animal ratiōale mor-
tale: nam aptitudo illa, &c. est
definitio risibilitatis: medius ve-
ro est animal rationale, quod
est causa illius definitiōis. & sic

Argum. Tomitani

Euitamus petitionem principij, neque concedimus eiusdem rei duas esse definitiones. nam definitio per definitionem non concluditur, immo potius definitio per causam. & si quis dicat, nonne in hoc exemplo nuperrime assignato, medius est etiam definitior hoc est, animal rationale: respondet Auer. q̄ potest esse definitio dum sub forma oratiōis profertur, verum vt est medius, accipitur vti causa est, non vti definitio. Præterea, si vultis hanc distinctionem laus, legatis Auer. secundo Poster. commento 37. & 42. Addit deinde, q̄ ea definitio, quæ cōcluditur est imperfecta, & ea etiam, quæ causa media est, dici potest definitio imperfecta, quæ vero, ex vtraque perficitur, perfecta est definitio, & hæc est demonstratio sola positione differens. Sed hanc demonstrationem ita diuidit, vt aliam simpliciter appellet, aliā propter quid, aliam vero vtriusque ex eis constantem: quod **I** vult esse intelligendum, siue hæc demonstrationes sint de re ignota secundum esse, & nota secundum definitionem: siue potius vtrumque fuerit ignotum, hoc est rei esse, & definitio: idq̄ bifariam, aut simpliciter, aut aliquo modo tantum. Afferit & Auer. exemplum de ea demonstratione, quæ est de eo, quod ignotum est, non quidem simpliciter, sed aliqua ex parte tantum, de lunæ eclipsi. Etenim defectus est res

cognita, q̄ lunæ infit, cum tamē **R** ignota sit, quo ad sui definitionem. & ratio est, ea, q̄ a multis causis eius lumen deficere potest. Componit autem hanc ipsam demonstrationem in forma syllogistica hoc pacto, ob terræ interuentum fit priuatio luminis solis in luna, lunæ defectus est interuentus terræ, igitur defectus lunæ est priuatio luminis solis in luna. Ecce, q̄ conclusio est definitio quædam lunæ defectus: imperfecta tamen, vt videtis. item quæ in medio est **L** causa, causa est externa, hoc est efficiens, si vero paulo mutauerimus ordinem terminorum, inde efficitur perfecta definitio solo situ differens, nempe, quæ dicit, lunæ defectus est priuatio luminis solis in luna, ob terræ interuentum. Vtrum autem hæc sit demonstratio simpliciter dicta nec ne, determinat ipsam esse huiusmodi, ea ratione, quoniam præstat duo quæsitā, hoc est esse rei, & propter quid, id. n. maxime esse proprium demon- **M** strationis potissimæ voluit primo phisic. in procemio, primo post. 7. 8. 95. & in Epith. logi. ca. de demonstratione. nam si quis non viderit lunæ defectum, hac demonstratione discet, lunam ipsam deficere, & a qua causa id fiat. Hic vero non concedimus duas definitiones eiusdem rei esse, quoniam concludimus definitionem eclipsi per suam causam, non per sui definitionem: &

A & per consequens euitamus petitionem. concedit tamen, illam causam mediam posse extra demonstrationem sumere posse formam definitionis si per orationem ita pronuncietur, eclipsis est terræ interpositio: at hæc definitio, vt medium est, non definitio est, sed causa, nam hæc idem sunt re, sed ratione differunt. Postremo Auerr. laudes canit, huius demonstrationis, quæ definitio est potentia, hoc est, quæ a definitione ipsa min⁹

B minimo differt: idque facit, vt habeat hanc nobilissimam esse aliarum, commodissimam, & veluti metrum cæterarum omnium: vult enim nomen demonstrationis dici æqui uoce de hac & de alijs speciebus, vos autem non hoc intelligetis secundum rigorem verbi, ne sit sibi ipsi Auerr. contradictorius. Nam æqui uocum pro analogo audiendum est, cum primo Post. commento 35. expresse dixerit demonstrationem dici secundum prius, & posterius. Ad hæc, illud etiã explicat, non esse simpliciter demonstrationem illam, cuius medium est definitio, vel pars definitionis, dico pars, vt si quis demonstraret genus per differentiam, verbi gratia, animal de homine, ex rationali. id autem de definitione intelligetis, qd non sit medium, vt definitio est, sed vt causa est, & hoc ait, ne fiat petitio principij, vt superius deduxerat. At hoc in loco vide-

bitur forte sibi Auerr. aduersari **D** cum eo, qd dixerat, primo poste. commento 35. vbi primum, & secundum modum dicendi per se voluit ad demonstrationem potissimam spectare, primus autem modus forma est mediij igitur medius erit causa interna & formalis, non autem causa extra quidditatem, hoc est, vel efficiens, vel finis, vt hoc in loco existimat. Hæc difficultas licet longiori sermone a nobis dimota fuerit in nostris lectionibus ordinarijs primi lib. Post. tex. 2. **E** & commento 30. tamen breuibus, in præsentia dicere possumus, formam substantialem esse causam accidentis propriij, externam: nam rationalitas hominis, quæ eius forma est, eadem est efficiens quoddam risibilitatis, non forma, cum ex septimo diuinæ philosophiæ, passio non possit formali definitione finiri, ob id, qd caret genere: genus eni passionum non datur. Itaque cum in hac demonstratione, quæ solo situ differt, demonstretur materialis definitio accidentis propriij, nempe priuatio luminis solis in luna, de ipso lunæ defectu, necesse est, vt medi⁹ terminus non sit forma; & causa interna, sed causa externa, quæ enlargitur propter quid: & si dicat quis, causam externam constituit quatum modum per se, quem Auerr. remouet a perfecta demonstratione, vt constat primo post. commento 34. & 35

C dicetis, q*uod* ibi causa externa acci-
pitur, quæ non conuertitur : at
hic volumus eam externā, quæ
& conuertitur, & adeo perfecta
est, vt in his, quæ formam non
habent, pro formali ratione su-
matur: eam autem vocat Auer.
externam coexistentem primo
Post. commento 35. datque exē-
plum de terræ interpositione in
lunæ eclipsi. Ad rem itaque di-
cimus, medium non accipi, vt
causa iterna est & formalis, sed
vti externa accidentium, & pas-
H sionum, quæ demonstrantur,
sed causam externam intelli-
mus illam, quæ est etiam forma
subiecti, vt rationalitas est cau-
sa externa risibilitatis, & eadem
est hominis forma: vel quæ pro
forma rei accipitur, vbi forma
non est, veletiam nos latet, vti
in casu de defectu luminis, de to-
nitruo, deq*ue* alijs, quorum defi-
nitiones per causam demonstra-
tur, vt inde perfecta definitio so-
lo situ differens, educatur. Tan-
dem Auer. quæ sit huius dispu-
I tationi finem imponit: ostēditq*ue*
se de his in 2. lib. Poste. ample di-
xisse, nec non velle huic vltimæ
determinationi nos acquiesce-
re, quam licet seram proposue-
rit, maiori tamen iudicio, & ra-
tione ductus, hoc nobis reliquit
de mente Arist. esse tenendum:
præsertim cum Alpharab. nihil,
quod rationi consonum videat-
ur, attulerit, & pro huius cogni-
tionis munere, Deo laudes de
more subscribit,

ARGVMENTVM

*In Quæsitum IX. An definitio
sit particularis, vel vniuer-
salis tantum.*

Casus præsentis q*uestio*-
nisi hæc est. Nā Arist.
3. lib. de a*n* 26. scri-
bit definitionē, quā
quod quid est esse appellat, ob-
iectum esse humani intellectus,
cum autem intellectus cognitio,
rei sit vniuersalis, siue formæ, &
notionis communis, inde effici-
tur, definitionem esse v*er*sem, hoc **L**
est subiecti, & rei communis.
Amplius Auer. 2. phy. cōm. 28.
& 91. 7. met. 43. definitionem vo-
luit constare duplici forma, alte-
ra communi, quæ genus est, &
altera propria, quæ d*icitu*r est, sed
vtraq*ue* harum est forma, & no-
tio, itaq*ue* definitio v*er*is erit. Ac-
cedit, q*uod* Arist. voluit primo Po-
ste. tex. 9. & Auer. commen. 30.
definitionem esse in primo mo-
do dicendi per se: cum vero par-
ticularia, & indiuidua per se esse
non possint, concluditur defini-
tionem non posse dici particula-
M rem, neq*ue* singularium, sed vni-
uersalem. Item primo Topic.
cap. quarto, & septimo cap. se-
cundo definitio constat genere,
& d*icitu*r, hæc vero sunt prædicata
communia pluribus, iccirco de-
finitio erit res communis. Idem
voluit Arist. 2. poste. à text. 17.
vsq*ue* ad 23. in qua parte docet ve-
nari definitionem, per inuentio-
nem generum, & differentiarū,

vsq*ue*

A vſq; ad ſpeciem indiuiduā, hoc eſt ſpecialiſſimam. Ad hæc per-
tinet, quod etiam dicitur primo
Poſte. tex. 2. 2. vbi ſcribitur, deſi-
gnationem non poſſe eſſe particu-
larium, neque corruptibilem,
quoniam omnis deſignatio, aut
eſt principium demonſtratiōis,
aut conſequentia, aut demonſtratio
ſola differens poſitione: demon-
ſtratio vero non eſt particula-
rium, neq; corruptibilem, qua-
re nec ipſa deſignatio. Item Por-
phirius in libello, v. Vocum, in
B proemio, teſtatur librum illū
vtilem extare ad deſignationem
colligendam, conſtat autem il-
lum de communibus, & vniuer-
ſalibus tantum vocibus agere,
ob id deſignatio erit vniuerſalis.
Sed apertius Hammonius in eo-
dem libro cap. de Specie, expli-
cans illa verba, deſcendentibus
a generaliſſimis ad ſpecialiſſi-
ma Plato in ſpecie ſpecialiſſima
oportere quieſcere, quoniam in-
diuidua infinita ſunt, neq; eorū
fieri poteſt certa ſcientia, eam re-
C fert rationem, q̃ indiuidua, neq;
demonſtrari, neq; deſignari poſ-
ſunt, cum infinita ſint, ex quib;
conſtat deſignationem, eſſe vni-
uerſalium, quoniam hæc finita,
& terminata ſunt. Præterea ini-
bi vult Porphirius, indiuidua eſ-
ſe infinita, finitas vero ſpecies,
nam, vt omnes eo in loco dicūt,
ſpecies conſtituuntur differen-
tijs eſſentialibus, indiuidua vero
proprietatibus accidentalibus,
ſed proprietates accidentales
non ingrediuntur veram, & ex-
D quiſitam deſignationem, ſed ſub-
ſtantiales differentiæ; itaq; quod
deſignatur erit vniuerſale, nō par-
ticulare, ſimiliter, perſpicua eſt
Ariſto. ſententia 2. Poſter. tex. 1.
quæſita eſſe æqualia nūero his,
quæ verè a nobis ſciuntur. inter
quæſita illud eſt, quod dicitur,
quid eſt, & eſt ipſa deſignatio, igitur
deſignatio, erit quæſitum ve-
re ſcibile: quæ vere ſciuntur vni-
uerſalia, deſignatio ergo vniuerſa-
lis. Amplius deſignatio ſumitur
ab aliquo genere quatuor cauſa-
E rū, cauſæ veræ ſunt vñs primo
Poſt. tex. 43. itaq; deſignatio ē vñs.
Cum his eſt, & locus 1. Poſter.
tex. 5. vbi Ariſt. agens de princi-
pijs immediatis, quibus demon-
ſtratio cōſtituitur, ea vocat digni-
tatem, poſitionem, ſuppoſitio-
nem, & deſignationem. Si itaq;
deſignatio eſt principium, necelle
eſt ipſam eſſe vniuerſalem, non
particularem. Sed idē habetur
expreſſius primo Poſt. tex. com-
men. 81. vbi ſeparās Ariſt. deſigni-
tationem a ſuppoſitione, vult ſup-
F poſitionem poſſe dici particula-
rem vel vniuerſalem, deſignatio
vero non ita eſt, qm̃ ſemper eſt
vñs. n. Auerro. textus legit: licet
Boethij translatio legat neutrum
horum: de qua re, in lectionib;
noſtris, ample diſſeruimus. At
1. Poſt. tex. 31. oſtendens Ariſto.
deſignationem non poſſe conclu-
di, niſi in prima figura, inquit, ſe-
cunda ſemper negationem con-
cludit, tertia particulare, itaq; cū

Argum. Tomitani

G definitio sit vniuersalis, & affirmatiua, non nisi in prima figura concludi poterit, & cōsimilem videte locū 2. Post. tex. secūdo. Item si definitio, & definitum sunt vnum 7. met. tex. commen. 21. definitum autem est species, vt ibidem colligitur, & secundo post. tex. 22. patet definitionem esse vniuersalem. Præterea definitio, & demonstratio sunt necessariarum rerum 7. met. tex. commen. 53. indiuidua non necessaria sunt, sed contingētia, cū

H habeant esse per differentias accidentales, itaq; de his sciētia nulla erit, quare nec definitio. Accedit, qđ definitio est eorum, quæ permanent semper eadem, atq; hæc sunt vniuersalia non particularia, vt in eodem 53. colligitur, & si quis dicat, dari singularia æterna, quæ semper eadem sunt, huic Auer. respōdet 7. met. commen. 55. nam sol, vt hic sol non definitur, hoc est vt singulare est, sed vt sol, hoc est, vt est species: immo, qui definit singularia æterna, quatenus singularia sunt, decipitur, cum de indiuiduis illis non prædicetur aliquid vniuersale primum, etenim primo poster. text. 12. non est demonstratio vniuersalis, quæ sit de indiuiduo vnico sub specie, dum demonstratur passio illius, vt singulare est. & hanc ob causam Arist. septimo met. tex. 53. aduersatur Platoni, dicenti, ideas esse, nam, inquit, si darent essent definiendæ, vt singulares

forme, sunt enim extra animam singulares, & abstractæ. Ex his concluditur, definitionem esse vniuersalem.

Auer. itaque, vt iam ad quæstionem explicationem deueniamus, ob ea, quæ dicta sunt, partim ex philosophiæ commentarijs, partim ex logicis explicationibus desumpta, in hoc loco quæstionē format huiusmodi, nunquid definitio sit particularis, vel vniuersalis tantum. Primum autem argumentatur, definitionem non posse dici particularem, idque ostendit duplici ratione: prima est, si definitio esset particularis, particulare esset natura communis pluribus, hoc autem est absurdum, quoniam pluribus in locis dictum fuit particulare dici de vno tantum, & loca sunt, ex Porph. cap. de genere, & ea. de specie: ex Arist. in antepredicamentis cap. de his, quæ sunt, & cap. de substantia, item ex lib. Periherm. Sectione secunda, & lib. primo Priorum, sect. secunda cap. de copia propositionū, ac demum 1. lib. Post. tex. 9.

Sed consequentiam nō roborat Auer. vos autē sic educaris. quia dicis definitionē eē particulare, cū definitio verificet de oīb; cōtēntis sub definito, iā necesse est ipsam definitionē eē cōm plurib; verū si definitio erit particularis, efficiet particulare eē cōe. Secūda rō ad eandē cōclusionē ē, qđ si definitio erit particularis, singulare diuideretur ī singularia.

A id autem eſt abſurdum, quoniã expoſitum eſt in libello Quinqꝫ vocum, ſolas ſpecies diuidi in ſingularia, non autem ſingulare ipſum. Præterea in infinitum procederemus. Illatio vero ſic ab Auerroe deducta eſt, quia dicis definitionem eſſe particularem, quod autem definitur eſt ſpecies vna, cum pluralitate indiuiduorum, itaqꝫ ſingulare in ſingularia diuidetur. His iactis, ſecundo loco Auerr. probat oppoſitam partem, nempe definitionem poſſe eſſe particularem vel rei particularis, idqꝫ adſtruit ratione huiuſmodi. Si enim ſingulare, non definitur, ſingulare non differet ab vniuerſali, item ſingulare non prædicabitur in qd de ſuis ſuppoſitis: verumque vero eſt falſum, quare et id ex quo ſequitur. Conſequentis falſitatem ex eo inferre poſſumus, qꝫ ea differunt quæ ex natura rei ſunt diuerſa: porro ex natura rei diuerſa ſunt, ſingulare, & vniuerſale, vnde Ariſto. in lib. Periherm. ſectiõne ſecunda, res diſtinguit per oppoſitas differentias, quæ ſunt vniuerſale & particulare, & idem habetur in Antepredicamentis item falſum eſt dicere ſingulare non prædicari in eo quod quid eſt, cum ſit verum dicere, quid eſt Socrates? eſt ſingulare, & ſic de cæteris hominibus. Illationem vero principalem ſic reducimus. Nam quia dicis definitionem nõ poſſe eſſe particularem, ſequitur par-

ticulare non eſſe diſſinibile, at **D** omne quod ab alio diſtinguitur per ſuam diſtinguitur definitionem, igitur particulare cũ non definitur, non etiam diſtinguitur à re vniuerſali. Item cum de finitio ſit idem cum eo quod dicitur quod quid eſt, aut ſaltem ſola differunt ratione, ſequitur ſi ſingulare non. definitur, ipſum non habere quod quid eſt, quare nec prædicabitur de ſuis ſuppoſitis, quod eẽ falſum iam demonſtratum eſt. Si vero quis dicat, ſingulare eſſe nomen egq. **E** uocum, & ex hoc velit difficultatem euadere, protinus hunc deridet Auerr. quoniam æqui-uoci, inquit, non eſſe definitionē neque deſcriptionem: id autem intelligendum eſt de æqui-uoco vero, ac ſimpliciter dicto, non autem de eo, quod analogū vocant, nam id definiri poſſe in præcedentibus quæſitis determinatum fuit. Soluit Commentator, & vt ſui moris eſt in diſſoluentis rationibus difficilioribus, propoſitiones primum colligit, deinde reſponſionem ad argumenta vult eſſe intelligendam. prima eſt, qꝫ rei ſingulari poteſt aſſignari certa quædam attributio rei communis, hoc eſt priuatio communis, quæ propria eſt vniuerſalium. Secunda eſt, quod hæc attributio nõ eſt reſ poſitiua ſed priuatiua. Tertia, ex hac attributione priuatiua ſingulare definiri poteſt, non autē ex aliquo prædicato, quod dicatur

G dicatur de pluribus. Quarta est, singulare, vti habet priuatiam illam attributionem, quæ est priuatio communis, potest mouere intellectum, & definitur vti vero res est extra animam non mouet, immo est simpliciter singulare, & sic non definitur. Quinta est, errat, qui dicit omne id, cuius est definitio, id etiam esse vniuersale, non autem decipitur qui dicit, omne id cuius est definitio, dicitur commune. Sexta, commune habet duas species, hoc est vniuersale, & priuationem vniuersalis. Ex his colligit, singulare vt singu-

lare non communicari alteri singulari, & præsertim vbi singulare est Ens extra animam, nam si id fieret, esset vniuersale, quod est absurdum. cõueniunt tamen omnia singularia inter se in hoc communi, quod habent priuationem vniuersalitatis. Primo modo non cognoscitur singulare ab intellectu, nec definitur. Secundo vero modo potest definiti, quæ est solutio per distinctionem, concilians argumenta in oppositum adducta.

F I N I S.

INDEX RERVM OMNIVM, QVAE VTILIO,

res nobis videbantur ex singulis commentis desumptus, &
ex Tomitani lectionibus collectus. In primum, &
secundum librum Magnę Commentationis
Auerrois, in Posteriora Resolutoria.

OMNIS doctrina,
& disciplina discursus
sua fit ex præcogni-
tis. Primo Poste. cō-
mento Primo.

Propositio illa, ois doctrina &c.
cōtinet sub suo subiecto quæcun-
que in hoc libro traduntur, sub
predicato uero comprehendit
omnes species quæstionum, ex
Alpharabij sententia.

Propō illa, omnis doctrina etc. con-
tinet sub se cognitionem omnem
assertiuam, non aut definitionē
contra Alph. 1. Poste. cō. primo.

Propō illa, omnis doctrina etc. non
competit artibus operatiuis &
sordidis, quæ artes factiue et mæ-
canicæ dicuntur aduersus The-
mistium. 1. Poste. com. 1.

Partes definitionis cū fuerint no-
tæ per se aut per syllin, inde effi-
citur nota definitio. 1. Poste. c. 1.

Definitio cū ē modice ignota eget
diuisione & cōpositione ut fiat
nota. 1. Post. cō. 1.

Definitionis nō est demonstratio,
quō sit intelligendum, uide. cō. 1.

Partes definitionis largiuntur de-

finitionē, nō eo modo quo per se
notum dat per se ignotum. cō. 1.
Partes definitionis concluduntur
per demonstrationē, eo mō, quo
ignotum p se concluditur ex per
se noto. cō. 1.

Inquisitio est interdum res ambiēs
inductionem & syllogismum. cō-
mento. 1.

Subiectum artis dicitur trifariā,
nam uel præcognoscitur eius eē,
uel quid eius nomen significet,
uel utrumq; com. 2.

Præcognitiones quid & quod pri-
mum audiendæ sunt de præmis-
sis. 2. de subiectis ac postremo de
quæstis, id latuit Them. com. 2.

Cognitio præmissarū, est cognitio
conclusionis in potentia non in
actu. com. 3.

Reminiscētia ē cognitio quæ actu
præfuit. com. 3.

Res particulares dum latent sen-
sum, & subintrant rem uniuersa-
lem notam, absque ulla præcogni-
tione discuntur. com. 3.

Singularia nō prædicantur de ali-
qua re : id quomodo sit audien-
dum, uide com. 4.

Index

- G** Scire & ignorare licet contraria sint, tamen alia atque alia ratione sumpta se se cōpatiūtur. c. 4.
- Sophistarum Cauillū, quo scire tollebant, quo mō intelligēdū. c. 4.
- Cur tacuit Arist. Cauillū Menonis quo ille, scire negabat. com. 5.
- Quæstū naturaliter ignotum non pōt fieri actu cognitū, sed est potentia scibile. com. 5.
- Scire ab Arist. definitū est de conditionibus præmissarū demonstratiōis simpliciter, quæ primo intentata est in hoc libro. c. 7.
- H** Scire ab Arist. definitum non comprehendit sub se demonstratiōnem signi. com. 7.
- Constare ex præmissis ueridicis, separat demonstratiōem à syllogismo dialectico. cō. 8.
- Medius terminus in demonstratiōne simpliciter, debet eē causa ut res sit, et nostræ scientiæ, hoc est
- I** essendi & inferendi, id autē non esse in demonstratiōne, quia uel etiam propter quid, uide. cō. 8.
- Demonstratiō simplex est primo ac principaliter demonstratiō, quæ alijs non eget & quæ præmissis naturaliter primis cōstat, ceteræ uero demonstratiōes secundario sunt dicendæ demonstratiōes, et sunt illæ quæ compositæ appellantur, hoc est, quarum
- præmissæ immediatæ non sunt, sed ad immediatas referūtur. c. 10.
- Medius terminus in demonstratiōne simpliciter, non pōt esse causa amborū extremorū, hoc est, subiecti & prædicati, itē nō subiecti tantum ut uoluit Alpha. nō ēt causa ut maius insit minori solum ut uoluit Auicenna, sed est cā maioris secundi eius esse, & ut maius insit minori. com. 11.
- Causæ sunt notiores apud naturā, compositis. com. 12.
- Sensata non sunt cōparanda intellectis. com. 12.
- Natura non omnino cognoscit sensata. com. 12.
- Conceptus compositorum sunt notiores nobis, conceptibus suarum causarum, sed apud naturam res contra se habet, hæc. n. primū cognoscit causas quā cōposita. c. 12.
- Res uniuersales, quæ sunt multorū, sunt notiores apud nos. c. 12.
- M** Nomen præmissæ, est nomen dictū per comparatiōem ad aliud, nempe ad syllogismum cō. 13.
- Enuntiatiō, præmissæ, & quæsitū, idem sunt re. atq; subiecto, sed ratione inter se differunt, & consideratione. differentiā uide. c. 13.
- Licet describere aliquid per enumerationem suarum specierum, quo mō id uerum sit, uide ex Aristotelis

A stotelis descriptione.com.13.

Non dari medium inter contradi-
ctoria, & et inter contraria, ubi
proprie accipiuntur, uide cō.13.

Cōtraria uidentur ptinere ad de-
monstrantem, contradictoria ad
Topicum, qua ratione id sit au-
diendum. quere in com. 13.

Dignitas est cognitio innata addi-
scienti.com. 14.

Positio continet sub se assertionē
& conceptionem.c.14.

B Definitio non dicit aliquid alicui
inesse, nisi per accidens.c.14.

Quicquid est causa essendi aliquā
rem, fm aliquam denominationē
uel simpliciter, illud est dignius
talis esse.com.15.

Impossibile est, ut scia de re igno-
ta, sit melior, scia rei naturaliter
notæ, immo neq; æqualis eē pōt.
Erit itaq; scia noti, melior et ma-
ior scia ignoti.com.16.

C Ratiocinatio fm euidentiā, quæ
sit, uide com. 16.

Premissas esse notiores conclusio-
ne, est conditio generalis, quæ cō-
petit syllogismo topico, demon-
stratiuo, & oratorio.c. 17.

Differentia inter topicum & de-
monstrantē quæ nam potissimum
sit, uide com.17.

Assertio est quid commune Veri-
dico & Mendaci.com. 17.

Distinctio ueri & falsi, fm diuersi D-
tatem Artium considerantium il-
la pulcherrima habetur. cō. 17.

Duo contraria in materia contin-
gente, sunt ambo falsa.com. 18.

Demonstratio non ob aliam cau-
sam fit, nisi ut ex prioribus scia-
mus id quod posterius est.c.18.

Vna ex suppositionibus huius ar-
tis est, q; scia nostra quæ demon-
stratiōe acquiritur, debet in præ-
missis & medijs habere statū, et
nō procedere in infinitum.c.21.

Terminus medius in syllogismo, cu-
ius præmissæ sunt per se notæ, fa-
cit scientiam illam, quæ dicitur
intellectus.com. 21.

Reciprocatio demonstrationis est
possibilis, cum i una procedimus
à causa, in alia ab effectu.c.23.

Reciprocatio in demonstratione
simpliciter secum ipsa, aut cum
alia demonstratiōis specie est im-
possibilis.com.24.

Reciproca demonstratio non pōt
fieri nisi in terminis conuertibili-
bus, qui sunt propria, & defini-
tiones.com.26.

Scientia quæ fit per cām, est scien-
tia certa, necessaria & imper-
mutabilis.com.28.

Proprietates cōstituētes præmis-
sas necessarias sunt tres, dici de
omni, p se, & uniuersale.cō.29.

Pcr

- G** Per se in primo modo diuiditur in quinque alios modos. uel cum prædicatur tota definitio de definito, uel genus uel differentia, uel pars generis, uel pars differentie. com. 30.
- Prædicatio per se primi modi est in omnibus prædicamentis. c. 31.
- Prædicatio per se secundi modi est solum in prædicamentis accidentium com. 31.
- H** Prædicatio per se in secundo modo fit dupliciter, uel quando in definitione prædicati accipitur subiectum, uel genus subiecti, aut genus generis subiecti, dum modo non transcendamus genus artis. Et uide de hoc quid uoluerit Alpha. quidque Auerrois sentiat in digressionem, quam facit in hoc proposito. com. 31.
- Accidentia in quorum definitione sumuntur eorum subiecta, sunt proprietates ipse, ut risibilitas hominis &c. com. 31.
- Omnis prædicatio uel est per se uel secundum accidens com. 32.
- Utrum relatiua quæ mutuo definiuntur faciant prædicationem per se, uide com. 32.
- Utrum causæ efficientes, per se in infinitum suis causatis, uide. c. 32.
- Res compositæ propriæ definiuntur, non autem simplices, & præsertim illæ quarum esse partim est in anima & partim extra. et ideo relatiua non habent ueras definitiones.
- Causa efficiens non est de causis quæ inexistunt rei, & ob id non sumitur in definitione sui effectus nisi per accidens. com. 34.
- Difficile demonstramus rem aliquam per eius causam efficientem, quoniam posita tali causa, non sequitur necessario effectus illius causæ com. 34.
- Utrum quartus modus dicendi per se sit demonstratiuus simpliciter, uide com. 34.
- Non omnis causa efficiens ingreditur demonstrationem simpliciter, ut credidit Alpha. immo tales causæ pro maiori parte sui pertinent ad demonstrationem signi, & aliquæ ad demonstrationem propter quid tantum. Quod si causa efficiens demonstrationem simpliciter constituat, est illa efficiens quæ dicitur esse in re, quam Auerr. coexistentem appellat: pro ut est terræ interuentus respectu Eclipsis. c. 35.
- Demonstrationis medius terminus non potest esse quælibet causa ex quocunque genere sumpta, ut uoluit Alpha. si demonstratio simpliciter sit ex primo, et secundo modo

A modo dicendi per se. com. 35.

Vtrum per se & necessarium conuertantur ad inuicem, an potius differant, uide com. 35.

Accidentium propriorum diuisione, utilem ualde, uide in. c. 35.

Quid sit prædicatum primum, siue uniuersale, quæ eius conditiones aduersus Alphara. & alios, uide com. 36.

Vniuersale & primum aliquando differre, colligitur in. c. 37.

B Singularium non esse demonstrationem, com. 37.

Demonstratio alia uera, alia estimata est com. 37.

Primum prædicatum esse reciprocum & conuertibile, uide in fine com. 37.

Numero, Magnitudini, Tempori ac Motui non dari communem naturam uniuocam uide. c. 38.

C Error circa illud uniuersale, quod est de lineis æquidistantibus, an sit in medio termino, an potius in quesito, uide aduersus Themistium in com. 39.

Inductio non facit acquirere nos prædicationem per se, sed secundum accidens. c. 41.

Quæ differentia sit statuenda inter demonstrationes & sophisticas orationes. c. 41.

Prædicatum primum, siue uniuersale

quod nam sit, aduersus Alphara. & Auempacem, item & Themistium, uide com. 41.

Perfectissima esse demonstrationem quæ est definitio in potentia com. 41.

Demonstrationem fieri ex his quæ cõueniunt naturæ operibus. c. 41.

Accidentale non ingredi demonstrationem, & quæ huius sit causa. com. 41.

Prædicatio generis an sit prima & uniuersalis. c. 41.

Locum cõstruendi esse topicum, & destruendi interdum demonstratiuum, ite quæ nã sit eorũ differentia aduersus Alphara. uide. c. 43.

Necessarium & essenziale nũquid idem sint & conuertibilia, an ali qua ratioe differentia, uide. c. 44.

Necessarium & contingens interdum opponi, interdum simul idẽ esse com. 44.

Proprietatum mutuam prædicationem esse necessariam per accidens com. 44.

Genus cum specie an faciat prædicationem primam, & unde quæque necessaria nec ne. uide. c. 44.

Demonstrationem nõ esse nisi unius rei, aduersus multos recentiores expositores, uide. cõ. 46.

Error Sophistarum & dialcctico- rum, quo pacto differant, c. 47.

Regula

- G** Regula, propter quod unumquod
que tale &c. quomodo intelligē
da.com.51.
- Demonstrationis species tres esse,
uide.com.51.
- Accidētia quædā separabilia, quæ
dam connexa esse.c.52.
- Necessarium duplex esse, rei &
consequentie.com.53.
- Prædicatum primum, siue uniuer=
sale, quod nam sit, aduersus Ale=
xandrum et Themistium, uide.c.
- H** 54. Item, num conclusio demon=
strationis possit esse uniuerſalis
nec ne, ibidem.
- Demonstratio simpliciter est illa
que præstat nobis summam ueri
tatem.com.55.
- Maiores pars demonstrationū sim=
pliciter fit de accidentibus essen
tialibus.com.56.
- Trāſitus de genere in genus utrū
dari possit, & quo modo liceat,
- I** & quo modo non, uide.c.56.
- Demonstratio affirmatiua uerior
est negatiua.com.57.
- Demonstratio simpliciter est de ac
cidentibus.com.57.
- Scientias non transcendere co.58.
- & pro hac materia uide etiam
com.59. & 60.
- Artem esse particularem uel com
munem.com.60.
- Ars particularis an possit tradere
re principia artium cōis.com.6.
- R** Particularia utrum ingrediantur
demonstrationem, uide c.63. et
aduersus Alpha. ibidē nonnulla.
- Quo modo se habeant illa parti=
cularia ad demonstrationē, quo=
rum unicum est sub specie indi=
uiduum, uide com. 65.
- Causæ cōmunes sunt de genere cau
sarum per accidens.c.66.
- Scientia debet correspondere natu
ræ operibus. c.67.
- L** Demonstrationem constare ex ter
minis conuertibilibus colligitur
in fine com. 68.
- Transitus sciētiarum an detur, itē
que sciētia sint subalternæ, quæ=
que disparatæ, uide com.69.
- Subiecta artium & sciētiarum tri
fariam diuidi, uide com.69.
- Subalternatas artes quo modo in=
uicem se habere dicamus, uide in
fine com.69.
- Prima Philosophia est ars commu
nis, quoniam considerat Ens, ut
Ens com.70.
- Metaphysicum dare subiecta alia=
rum artium, & quo modo, uide
commento.70.
- Vtrum Artes possint sua probare
principia, nec ne, uide cō.70. itē,
aduersus Auicennā, quædā inibi.
- Artē particularem posse dare cau
sas sui subiecti per signa. cō.70.
- Quo

A Quo modo intelligendus sit ille locus in. 1. Physic. tex. 1. q. scientia habetur ex cognitione principiorum & causarum, usque ad elementa. com. 70.

Frius & notius ad nos & quo ad naturam interdum simul concurrere. com. 70.

Transitum in scientis non dari. c. 71. aduersus Alphar. ibidem.

Subiectum Artis semper ab arte esse supponitur, uel quia notum sit ex se, uel quia alibi demonstratum. com. 73.

Ars non concludit subiectum esse, sed aliquid de subiecto, hoc est quaesitum: uide & quid sit quaesitum simplex et compositum. in commento 73.

Utrum in simplici quaestione si est, aliquid supponatur, uide cō. 73.

Quaestita quae quaeruntur esse duplicia, uel accidentia, uel definitiones aut definitionum partes, lege com. 73.

Præmissa illae quae uidentur pluribus artibus competere, sicut illa, omne totum est maius sua parte; uel, si ab aequalibus aequalia demas quae remanent sunt aequalia, an sint uniuocae, uel aequiuocae, uel analogicae. uide in cō. 74. & contra Alpha. nonnulla ibidem.

An ars quae considerat quantitatem

possit dici una, uide com. 74.

Quantitas quo modo sit genus unum. uide cō. 74.

Transitum non dari de genere in genus, uide cō. 74.

Sermonem demonstratiuum esse finitum, oratorium uero infinitum, uide cō. 77. Item cur oratoribus statuant iudices certum tempus dicendi, horologio fluētis aquae, ibidem.

An opio possit aliquando dici scientia. c. 78

Definitio facit cognoscere essentiam nominis, non autem dicit esse se uel non esse. c. 79.

Definitio dat distinctam idipsum quod definitum largitur confusam. c. 79.

Linea, quo modo à naturali cognoscatur à et mathematico, uide c. 80.

Idea Platonis, est forma exiens à rebus singularibus. c. 81.

Ideae non possunt destrui à logico, quoniam illud est opus diuini philosophi. c. 81.

Vniuersale quod scibile est, non est idea, sed natura communis multis particularibus, penitus in potentia. com. 81.

Principia communia, alia esse quae unicam artem cōcernunt, aliqua uero quae ad plures artes aequae referuntur, uide. c. 83.

Topica artis finis est sola uictoria, sed iudicaturae artis finis est conseruatio. Argum. Tom. R. gni=

- G** tio entium, secundū ultimum suarum causarum, & uti entia sunt. com. 85. uide & ibidem differentiam harum, quoniam ars topica non habet subiectum, ars iudicialia habet subiectum.
- Scientiæ contemplatiuæ utuntur medijs uniuocis, non autem æqui uocis. com. 90.
- Sensum non decipi circa propriū obiectum. com. 90.
- H** Intellectum non decipit circa res intelligibiles mathematicas. c. 90
- Quando intellectus in intelligendo errat, quæ sit causa errandi, uide. com. 90.
- Quo modo liceat syllogizare ex ambabus præmissis affirmatiuis in. 2. figura, uide in com. 92.
- Resolutio per cōtrarium quid sit, et cur ita dicatur, item duas esse resolutionis species, uide c. 93.
- Topicus differt à demonstrante in
- I** ter cætera, q. topicus utitur præmissis mediatis, demonstrans uero immediatis. c. 94.
- Demonstrationes sunt trium species, signi, propter quid, & simpliciter. item quo modo inter se distinguantur, uide aduersus Auicennam, qui negabat demonstrationem signi esse sub genere demonstrationis collocandam, com. 95.
- Demonstratio dicitur analogicè, hoc est secundum prius atque posterius de tribus speciebus suis. com. 95.
- Demonstratio quomodo inferat prius per posterius, & posterius per prius, lege in. c. 96.
- Quo modo propõ uniuersalis negatiua syllogizetur, in secunda figura tantum, per causam remotam, nō autem in prima, uide ad longum uerborum seriem in cō. 99. & aduersus Themistium & Alphar. quædam ibidem.
- Demonstratio causæ & signi quo pacto differant in scientijs subalternis & disparatis, & utrum scientiæ transcendant, uide in c. 100
- Scientiæ se se coadiuuare inuicem, quo modo sit intelligendum, uide de com. 100.
- Ars theorica & practica, quo modo inuicē sese coadiuuent, cō. 100.
- Mathematicū procedere à priori simpliciter, Physicū uero à priori quo ad nos, lege in c. 101.
- Mathematicas artes esse certissimas, & uehementis uniuersalitatibus. item quedam inubi ex Themistio. com. 101.
- Mathematicas scientias præstantissime demonstrare. c. 103.
- Mathematicarum demonstrationē maior pars est simpliciter, uide

A in com. 103. & de certitudine illarum nonnulla ibidem.

Quando sunt due res, quorum una negatur ab alia, & inter illas est medius terminus, necesse est, ut altera illarum sit sub illo medio: ex quo sequitur non posse fieri syllogismum ex ambabus præmissis negatiuis, uide in com. 103.

& contra Auicennam nonnulla ibidem.

B Medius terminus proportionatus primæ figuræ est ille, qui secundum ipsius naturam concludit uerum in omni materia. c. 123.

Deficiente sensu quo modo deficiat scientia, uide in. c. 134.

Sensibile aliud proprium, aliud commune dici. com. 134.

Sunt quedam nobis naturaliter cognita, de quibus non recordamur quando illa nobis per sensum aduenerint, sed putatur hæc cē de

C genere sensibilibus communium, & quæ sint hæc, lege com. 134. item nonnulla aduersus loquētes suæ legis, inibi.

Topicum non uti immediatis assumptis, quia non conuenit enti, uide com. 136.

Definitum prædicari de definitione per accidens & præter naturam. com. 137.

Aristotelem aliquando repetere unum

& idē, colligitur in fine c. 140. **D**
Conuertibilia licet faciant mutuam & reciprocam consequentiam, non tamen ex utraque parte faciunt naturalem prædicationem, sed ex altera tantum exceptis reatiuis, & quæ circulo gignuntur, quæ semper uicissim naturaliter referuntur, uide in c. 142.

Particulare est duplex, uerum & non uerum. non uerum est id, quod naturaliter potest de alio prædicari. Verum, est quod dicitur singulare quod de nullo naturaliter prædicari potest, uide com. 143. **E**
Extrema finita posse habere infinita media, potentia, non actu com. 143.

Syllogismus logicus quis sit, uide com. 143.

Syllogismus logicus, siue dialecticus sit ex præmissis non proportionatis. com. 143.

Prædicatio accidentalis potest ire in infinitum: prædicatio essentialis non. c. 143. **F**

Prædicationem aliam esse naturalem, aliam præter naturam: item aliam per se, aliam per accidens, uide com. 143. **I**

Ideæ Platonis sunt uniuersalia extramentem, de quibus apud illum fiunt demonstrationes, non autem apud Aristotelem. c. 149

R ij Demon-

- G** Demonstrationes esse rerum sen-
satarum, nō idearum. com. 149.
Demonstratio logica et syllogis-
mus ex communibus & ueris, nō
autem essentialibus. c. 152.
Logica utimur duobus modis, uel
ut instrumentum est, et hæc est il-
li propria operatio. Vel prout ē
una scientiarum, uide cō. 152.
Quō modo primus et secundus mo-
dus dicendi per se habeant, sta-
tum, & sint finiti, uide com. 153.
H & aduersus Themistium pauca
quædam, ibidem.
Genius an prædicetur de sp̃e, uni-
uersaliter, uide com. 155.
Particulare esse uel singulare, uel
signatum clausura particulari,
uide com. 160.
Demonstratio est de uero, & ue-
rum est quædam res extra ani-
mam existēs prout est in anima:
ex sententia Platonis. c. 160.
Demonstratio de re uniuersali coe-
git multos ueteres philosophos
asserere, uniuersale esse extra
animam. com. 162.
I An uniuersale sit in anima, uel in
particularibus, & dum in parti-
cularibus existit, an ab illis sola
ratioe differat, uel etiam magis,
uide com. 162.
Scientiam uniuersalem eē per se,
particularē per accidens. c. 163.
Uniuersale non esse extra animā, **K**
nisi in potentia. c. 164.
Error prouenit interdum ratione
defectus nostri, interdū ex par-
te entis fm se, in fine. c. 164.
Scientia quæ fit per ultimam cau-
sam causarum singulorum entium
est perfectissima, uide c. 166.
Scientia & scitum sunt correlati-
ua, & ideo se se mutuo infe-
runt fm eandem rationē et gra-
dum. cō. 167.
Scientia uniuersalis quo modo in- **L**
ferat scientiam particularium,
& non contra, uide com. 168.
Conclusionem aliquando esse no-
torem præmissis, ratione mate-
riæ, uide com. 176.
Materia est causa ut in scientijs in-
ueniatur id quod est per accides.
& ob id scientia est certior, quæ
magis à materia abiuncta ē, c. 178
Differentiam inter unum, & pū-
ctum, quo ad esse principium cō- **M**
tinui & discreti, uide com. 178.
Scientiam esse de genere uel uni-
uoco, uel analogo, uide c. 179.
Subiecta scientiarum quo mō dif-
ferant, uide com. 179.
Speciem esse similitudinem indiui-
duorum, lege. c. 182.
Uniuersale & particulare sūt res
oppositæ. c. 182.
Nihil esse, quod sit ignotum nobis

A. ex sui natura, sed ex eo quod insensibile est, uel egre à sensu comprehenditur. c. 183.

Artium subiecta differunt, per differentiam suorum principiorum. com. 136.

Principia communia æquiuoca quæ sint, uide. c. 193.

Affertio quid sit. com. 195.

Logicum & Physicum conuenire in consideratione de differentia inter scientiam & opinionem, sed differre in modo considerandi, uide com. 202.

EX LIBRO SECVNDO Posteriorum Analyticorum.

PRIMVS Liber Posteriorum est de demonstratione, secundus est de definitione. com. 1.

Definitionem esse rem diuersam

C. à demonstratione, quoniā quæsitum quid est differt à quæsito demonstrationis, uide com. 1.

Quæsita prima & naturalia, quæ sint, lege com. 1.

Quæsitum & scitum, partim idem esse, & partim differre, lege in comm. 1.

Scientia ois an præsupponat quæstionem, an potius sit scientia aliqua quam nō querimus ullo tem

pore, uide com. 1.

Quæsita naturaliter occulta, solo syllogismo fieri manifesta, cō. 1.

Quæstionem quid esse simplicem, uide an definitio sit uel nō sit de genere incomplexorum. c. 3.

Quæsita posterioristica esse de rebus extra animā naturaliter. c. 3.

Quæsita nunquid sint quatuor tantum, uel plura, uide com. 3. item quæ sint quæsita posterioristica uocata, & dialectica. ibidem itē quid differat quæsitum Theoricum à quæsito logico inibi.

Quæsita alia esse quæ accidunt Entibus, uti sunt in anima, alia uti sunt extra animam. com. 3.

Demonstrationem simpliciter distinguere à demonstratione signi et causæ, et quo mō uide in fine. c. 3.

Cur demonstratio simpliciter sit perfectissima omnium aliarum, lege in com. 5.

Causam non esse particularem, sed uniuersalem, com. 6.

Per accidens aliquando opponi ei quod est per se: interdum aliter accipi. com. 6.

Accidētium quoddam eē obiectū demonstrationis, quodā uero nō, com. 6.

Quid & propter quid eē idem re atque subiecto, ratione uero differre, com. 6.

R. iij Cause

- G** Cause quæ respōdēt quæsito quid est, sunt materia & forma: quæ uero respōdent quæsito propter quid, sunt finis & efficiens. com. 6. in fine.
- Medium esse causam omniū quæsitōrum. com. 7.
- Causa uniuersalis an sensu possit innotescere nec ne, uide c. 7.
- Imaginationem rei singularis præstare intellectiōem rei uniuersalis, & quo mō id fieri possit, lege in com. 7.
- H** Demonstratio est definitio in potentia: & ob id hæc differunt sōla ratione, non re & subiecta: uide huius causam in com. 7.
- An quæstio si est, sit quæstio causæ, uide non minus breuem quā subiectilem huius rei determinatiōem in com. 8.
- Regulæ logicales sunt multæ, pro maiori parte earum, uide causam in com. 8.
- I** Scientiam aduenire nobis firmiter, post dubitationes appropriatas rei scibili, uide in fine cōmen. 3.
- Dubitationes alias esse proportionatas, alias non, uide ex sententia Matthij interpretis. c. 9.
- Res quo ad substantiam definiuntur, quo ad accidentia demonstrantur, ex sententia Themistij. com. 9.
- K** Definitionem esse semper uniuersalem & affirmatiuam, uide c. 9.
- Scientiam demonstratiuā non alia uia acquiri posse quā per demonstrationem. com. 10.
- Demonstrationes simpliciter, quæ dant causam & esse, fieri de accidentibus pro maiori parte, & semper. uide altam nimirum inquisitionem huius rei in cōmēto. 12.
- L** Demonstratio per causam remotam, non est uera & simpliciter demonstratio. c. 12.
- Præmissarum demonstratiuarum esse definitiones, non autem demonstrationes, uide in cō. 14. & hoc diligenter perpendas: ne uera sententia sit tibi multorum errorum causa.
- Definitiones notificant quidditates subiectorum Artium, & suorum etiam subiectorum partiū. com. 15.
- An ars possit tradere causas sui subiecti, q. non, uide com. 15.
- Definitiones notificare quæsitā, eō modo quo notificāt ipsa principia lege in fine cō. 15. & recte considera.
- Definitionis partes non prædicari uicissim, sed habere solam cōpositionē illam, quæ dicitur modus

- A** *duas conditionis, & annexæ clausulæ: com. 16. quem locum si diligenter & studiose perceperis, poteris innumeras tollere contradictiones.*
- Demonstratio** largitur rei quidditatem per accidens, uti definitio rem eē, nam definitio per se dat rei quidditatem, uti demonstratio rem esse. c. 17.
- B** *Definitio cū est naturaliter ignota uidetur non posse aliunde assumi & concludi quā per demonstrationem: quoniam quæstum naturaliter occultum nō potest alio instrumento notificari quā demonstratione. com. 20.*
- Definitionum ignotarum duas esse species, uide com. 20.*
- Definitio utrum, possit demonstratione concludi nec ne, uide doctrinā digressionem in com. 20. & aduersus Alfarabium nonnulla ibidem.*
- C** *Definitiones duas non posse esse unius rei, contra Alfarabium. com. 20.*
- Demonstrationem solo situ differentem non concludere definitionem per aliam definitionem, aduersus Alfarabium. com. 20*
- Definitio completa non prædicatur de aliqua re per medium, sed bene pars definitionis, sed*
- pars est inepta ad demonstrationem constituendam. com. 21. & ibidem ex Alfarabio pauca quedam.*
- Petitio principij quæ & quo modo sit, uide com. 21.*
- Definitio animæ ex Platone. commento. 21.*
- Petitio principij uera est, cum idem per idem demonstratur, commento. 21. item nonnulla uide de hac re, secundum Alexandrum & Themistium, ibidem.*
- Themistius pro maiori parte consentit dictis Alexandri. com. 21. circa finem.*
- Syllogismus non largiri definitionem per se sed per accidens, quoniam uis syllogismi, est largiri maius inesse minori per mediū. com. 22.*
- Difficilem & profundam esse ualde de questionem illam ab Aristotele examinatam, utrum definitio una per aliam concludi possit in demonstratione. commento. 22.*
- Aristotelis laudes ab Auerroes summe decantatæ. c. 22.*
- Dei prouidentiam asserit Auerroes in fine com. 22.*
- Syllogismi & inductionis differentiam, uide in com. 23.*
- Inductio siue inquisitio nihil necess*
- R iij sario

G sario colligit, com. 23. id caute considera, ne Auerrois alibi sit si bi contradictorius.

Syllogismi categorici & conditionalis differentiam quere in com. 23.

Syllogismus conditionalis non concludit nisi illationem concesserit respondens. com. 23.

Syllogismus conditionalis maxime pertinet ad artem topicam, uide & huius rei causam. c. 23.

H Definitio nota, potest diuisione coli-
gi, sed ignota eget syllogismo,
com. 23.

Diuisionem cōferre ad syllogismū
& inductionem, sed alia atq; alia
ratione, uide com. 24. & quid
Alpha. de hac re dixerit.

Species definibilis, est species ulti-
ma indiuisibilis, hoc est, species
specialissima, uide in fine com-
mento. 24.

I Diuio largitur scientiam mino-
ris ueritatis quam faciat syllo-
gismus. com. 25.

Syllogismus largitur naturaliter
ignotum, diuio naturaliter no-
tum. com. 25.

Diuisio an inferat definitionem il-
latione necessaria, nec ne, uide
com. 25.

Non omnem illationem necessariā
esse syllogisticam, com. 25.

Syllogistica illatio est, ignoti ex no-
to. com. 25. in fine.

Definitionem esse propriam defi-
nito, & constare rebus essentia-
libus. com. 26.

Definitionis partes, aliquādo eius
modi sunt, ut neque genus, neque
ulla ex differentijs sit conuer-
tibilis cum definito, licet aggre-
gatum ex illis omnibus efficiat-
ur conuertibile. Aliquando ue-
ro ultima differentia est conuer-
tibilis, c. 26. tu uera nota, hoc ul-
timum raro fieri, cum differen-
tiæ ultimæ, & conuertibiles la-
teant nos, ut plurimum.

Differentia rationalis cōuertitur
cum homine, quoniam solus ho-
mo habet rationem, c. 26.

Definitio utrū possit concludi per
sui definitionem, quo modo syllo-
gismum asserimus, bonum eē, ex
sui definitione, uide amplam di-
gressionem ad hoc pertinentem.
in com. 27.

Definitionem, et definitionis regu-
las nō esse comparandas syllogis-
mo, neq; syllogismi regulis: quæ-
que horum sit differentia, uide
ad longum in com. 27.

Definitiones esse duplices, alias
quæ educuntur syllogismo, et alias
quæ diuisione & compositione
innotescunt, quæque harum sit diffe-

- A** differentia, uide [com. 27.](#)
 Cathegoricus syllogismus est omnium perfectissimus, quoniam sibi sufficit, et à seipso perficitur. [com. 28.](#)
 Contraria quo modo se habeant, quo ad eorum scientiam, & ignorantiam, item quo ad eorum esse notius alterum altero, uide. [c. 29](#)
 An inquisitio, siue Inductio possit colligere definitionem ex collectione singularum eius partium, nec ne. [com. 31.](#)
B Qui querit an res sit, non querit an Ens sit illi genus: sed querit an quod ex eius nomine concipitur in anima, sit ens extra animam. [com. 33.](#)
 Quæsitum essendi compositum est quæsitum de genere accidentium. [com. 33.](#)
 Quæsitum si est simplex, an sit de genere substantiæ, uel accidentium, uide [in. c. 33.](#) item quæ Alexander, inibi.
C Subiectū sit per se notum, artifex illud simpliciter supponit, & nō recipit ab alia arte: si uero fuerit ignotum, illud recipit aliunde. [com. 33.](#)
 Subiecti species si demonstratur, id nūquam uel raro accidere. [c. 33.](#)
 Definitio nota, et notum definitū, utrum possint demonstrari, quod

- hoc sit definitio illius, uide [c. 34.](#) **D**
 Quot ad ueram definitionē requirantur, uide [com. 34.](#)
 Orationes explicantes nomina esse enunciationes oratorias. [c. 35.](#)
 Definitionis et syllogismi compositionem ualde differre. [com. 35.](#)
 Definitionis compositio est conditionis & corroborationis clause: syllogismi uero compositio est compositio enunciationis indicatiuæ. [cō. 35.](#) **E**
 Aristotelis mos est, post topicam perscrutationem asserre orationes demonstratiuas. [com. 36.](#)
 Medius terminus in demonstratione, qui est occasio & causa quidditatis, necessario uel est quidditas, uel aliud à quidditate, quod est maius extremum. [com. 37.](#)
 Conclusiones quæ sunt rerum quidditates & definitiones, dū essentialiter concluduntur, opus est, ut medium terminum habeant, qui sit quidditas huius rei, quæ concluditur, & non est petitio principij. [com. 37.](#) **F**
 Quidditates hoc est definitiones demonstrantur, quando inter illas & rem definitam fuerit medium, quod est quidditatis causa. [com. 37.](#)
 Demonstratio quæ concludit definitionem, potest esse, demonstratio

- G** tio propter quid tantum uel potissima. nam si definitio erit nota, sed non per eius causam, & per causam postea demonstratur, erit demonstratio propter quid. si uero definitio erit ignota in se suo definito, & ea notificet quid nomen significet, ac medio demonstratur, qui det illam definitionem esse, ac illius causam si mul, erit demonstratio simpliciter. & tu diligenter hanc rem propende.com.37.
- H** Definitio cum de alia definitione predicatur, facit predicationem per accidens non autem per se, sicut etiam predicatione proprii de proprio.c.38.
- Top.cum concedere eius rei plures esse definitiones, uide causam com.38.
- Definitio quo modo concludi, & non concludi possit per demonstrationem aduersus Alphar. uide & quidem diligenter digressionem.com.38.
- I** Causa quæ demonstrat definitionem, si fuerit extra quidditatem, dat simul esse et definitionem, si esse fuerit scitum per accidens. si uero illa causa fuerit definitio, uel definitionis pars, ea non largitur definitionem in conclusione, nisi per accidens.c.38. contra Alph.
- ibidem. uide & quedam contra Auempacem.
- Demonstrationes ueræ illæ sunt, quæ sunt in potentia definitiones, cō.38. & ob id, quicquid scribitur in primò lib. Postea scribitur propter id, quod in secundo libro de claratum est. cō.38.
- Causæ constituentes rei quidditatem sunt materia & forma: causæ extra quidditatem sunt finis & efficiens, ex quibus quidditas ipsa demonstratur.c.39.
- V**era scientia est per demonstrationem simpliciter, hoc est per eius causam, com.39.
- Demonstrationes quæ dant esse et causam, esse definitiones in potentia proxima uel et in actu.c.40.
- Posteriora in esse non constituere uerum medium terminum demonstrationis.c.41.
- M**edius terminus demonstrationis aliquando est oratio, aliquando non, uide.c.41. item aduersus Alphar. ibidem.
- Cum demonstramus unam partem definitionis per aliam, ut genus per differentiam, non est demonstratio, tãto minus demonstramus quidditatem.c.41.
- Demonstrationes quæ largiuntur esse & causam, hoc est in quæstis compositis, fiunt de accidentibus

A tibus essentialibus. c. 41.

Quæstia scientiarum speculatiua-
rum pro maiori parte sunt de ac-
cidentibus essentialibus. c. 41.

Demonstratio, ut syllogismus est,
non concludit definitionem, cum
inter definitionem ac definitum
nō sit medium naturaliter, quod
sit definitio, ex qua concludatur
definitionē inesse definito. c. 42.

Definitio naturaliter ignota nulla
uia alia potest manifestari quā
per demonstrationem, dum mo-
do illius definitionis sit causa me-
dia qua demonstretur. c. 42.

Definitio quando demonstretur,
et quando non, et quæ sint loca
topica, quibus educatur defini-
tio. com. 42.

Res quæ nesciuntur esse per earū
causas, non posse sciri etiam per
definitiones. com. 44.

Cognitio rei per accidentalia, di-
minuta et difficilis est cognitio,
uide huius causam. c. 44.

Oratio una, uel est una per se, uel
per accidens. com. 45.

Definitio alia rei, alia nominis, cō-
mento. 45.

Demonstratio et definitio cum di-
cuntur idem esse re, sed differre
positione, id posse intelligi bifa-
riam, com. 45.

Demonstrationis compositio quo

modo differat à compositione de
finitionis, uide. c. 45.

Quæsitum demonstrationis est pro-
pter quid, quæsitū aut definitionis
est quid. c. 45.

Demonstratio et definitio cum so-
la positione differant, utrū quod
demonstratione scitur, sit illud ip-
sum quod definitione cognoscitur,
uide. cō. 45.

Definitio, quæ est conclusio demō-
strationis, et quæ principium, et
quæ tota demonstratio positione
differens, quæ sint, et qua ratio-
ne differant, uide com. 46.

Medius terminus est causa maio-
ris extremi. c. 47.

Medij termini dispositio fit qua-
tuor modis. uide et quidem dili-
genter hanc diuisionem, commē-
to. 47.

Demōstratio pro maiori parte est
de accidentibus. c. 47.

Causarum genera esse quatuor, in
ductio probat, uel naturale scien-
di desiderium. c. 48.

Mathematicum non habere ue-
ram materiā, colligitur ex com-
men. 49. hoc est materiam sen-
sibilem.

Demonstratio per materiam, fi-
nem, et efficientem causam, quo
modo procedat, uide com. 49.
50. 51. 52.

Demon-

Index

- G.** Demonstrari rem interdū per materiam simul & finem, uide cō.
3. 54.
 Mathematica scientiæ non habet materiam. c. 54.
 Rerum eternarum an sit necessitas, magna quæstio est. c. 54.
 Possibile quod non est in actu, si actu esse posuerimus, nihil inde sequitur mendacij. c. 54.
 Necessitas duobus modis dicitur, naturalis & uiolenta. c. 54.
H. Aequiuoca nomina esse uitanda. com. 54. in fine.
 Causa finalis est perfectio & bonum. com. 55.
 Syllogismus ex ambabus affirmatiuis in secūda figura admittitur. si præmissa conuerti potest, c. 56.
 Illatio necessaria aliter est in rebus cœlestibus, aliter in rebus generabilibus, uide. c. 61.
 Non licere facere necessariam illationem in rebus in quibus post prius generatur posterius, quoniam instans non est instanti continuum immo sicut punctum non est continuum puncto cum inter duo quælibet puncta sit linea media, sic inter duo instantia cadit tēpus medium, & ratio est, quia indiuisibile, non continuatur indiuisibili. c. 62.
 Generatum licet sit diuisibile, instans tū in quo uerum est dicere q. illud fuerit ē indiuisibile. c. 62.
 Linea uti diuiditur p infinita puncta, sic tempus per infinita instantia. com. 62.
 Generatio non est continua ex se, sed ultimum succedit primo. c. 63.
 In his quæ generantur fm prius & posterius, licet inferre ex posteriori prius, & non ex priori posterius: quia prius nō continuatur posteriori. c. 64.
L. Artem esse quodam modo affinē naturæ. com. 65.
 Causam efficientem in rebus generabilibus non inferre necessario causatum, & ob id in tali cā non esse dictū uniuersale et quatenus ipsum. c. 67.
 Multa sunt, quæ necessario & uicissim se se inferunt, licet unum nō sit causa alterius. Nam ortus solis infert occasum & econuerso. item æstas inferre hiemē, & hiems æstatem, uide huius causam in com. 67.
M. Quæ causæ efficientes faciant necessariam illationem, & demonstrationem simplr, lege in c. 67.
 Tres esse species rerum, in quibus posterius ifertur ex priori. c. 67.
 Principalem intentionem Aristotelis in secūdo lib. Poste. esse agere de definitione. com. 69.

- A** Res quæ non habent causas, neque ipsæ, neque earum definitiones possunt demonstrari. c. 69.
- Definitio qua methodo et uia innotescat, uide. c. 69.
- Quæ prædicantur in quid, ea omnia esse uniuersalia et necessaria. com. 71.
- Quæcunque substantiam rei indicant, illa quidem uel sunt genera, uel definitiones. c. 71.
- B** Definitio secundum rei ueritatem est, indiuiduorum quæ sunt in actu. com. 71.
- Genus est quoddam uniuersale et totum, quia est compositum ex speciebus, et species sunt sicut partes ipsius: et ipsum est illarum sicut totum et confusum. cō. 72.
- An habita definitione completa generis, per prædicata essentialia illi propria, licet aggredi definitiones specierum, in quas illud genus primū diuiditur, uide cō. 72.
- C** Indiuiduum apud nos esse notius specie, et species genere. cō. 72.
- Eductio definitionis, licet haberi possit per diuisionem et compositionem, tamen notior est, uia compositiua, quàm diuisiua, quia principium compositionis est magis sensatum, quàm diuisionis. c. 72. Adde uiam diuisiuam esse notiorem apud intellectum, et tu
- hæc recte considera, ibidem.
- Definitiones constare naturaliter ex genere et differentia. cō. 73.
- Diuisionem non concludere necessario quicquam. c. 73.
- Compositum nobis ignotum esse de genere eorum quæ possunt uel sensu, uel syllogismo cognosci. c. 73.
- Compositionis modus proprius est in cognitione rerum uniuersalium, quarum ueritas habetur uia sensus. com. 73.
- E** Sensata res, licet posteriores sint in esse, sunt tamen priores in cognitione in philosophia naturali. com. 73.
- Intelligibiles res sunt nobis notiores in Mathematicis, quàm sensibiles. com. 73.
- Genus commune esse partem generis propinqui. c. 74.
- Generis locum esse ante differentias, et quæ sit huius causa. c. 74.
- Definitio quo modo componatur, quæque sit ratio collocandorum generum et differentiarum quibus etiam sit ordo et series in ipsis differentijs seruanda, uide à cō. 74. usque ad. 78.
- Differentias essentialis non accidentales esse colligendas pro definitionis compositione. cō. 78.
- Via compositiua potior est, quàm uia diuisiua. com. 80.

G Artes syllogisticae factiuae quae sint
uide com. 82.

Definitio specierum inuenitur ab
indiuidualis sensu cognitis. c. 82.

Aequiuocatio latet in uniuersali-
bus, non autem in particulari-
bus. com. 82.

Via compositiua faciliior est, uia di-
uisiua. com. 82.

Analogia nomina utrum definiiri
possint, uide & quidem accura-
te in com. 83.

H Nomina accommodata & transla-
titia non uenire in usum definitio-
nis. com. 84.

Dialecticum non definire per no-
mina accommodata & transla-
titia, tanto minus demonstrati-
uum. com. 84. licet aliquando sed
raro illud occurrat: in quo uero
casu lege diligenter. c. 84.

Medium terminum esse causam ac-
cidentis manifeste colliges in
com. 85.

I Differentias dari unas secundum
analogiam. c. 87.

Causae unae, uel specie, uel genere
unae dicuntur. com. 89.

Quaestiones specie differentes di-
ci duobus modis, in fine. c. 89.

In causis & causatis esse recipro-
cationem com. 91.

Omnis demonstratio quae non est
per causam, est demonstratio an-

st. com. 92.

Demonstrationem quamlibet esse uel
causae uel essendi. cō. 92. & ibi
considera an excludat Auer. de
monstrationem simpliciter.

Prius & posterius quot modis se
se inuicem inferant, & ex horis
illationibus quo modo tres oriant-
tur demonstrationis species, &
quid in hoc senserit Alpha. uide
in com. 93.

Dictum de omni esse id quod an-
plectitur tres conditiones, ut sit
in toto, ut sit per se, & primum,
com. 94. & ibidem considera an
Auer. discrepet à doctrina Ari-
stotel. in. 1. Poste.

Primum praedicatum quid sit, uide
com. 94.

Primum praemissarum non esse il-
lud idem quod est in conclusioni-
bus. c. 94. uide & horum diffe-
rentiam ibidem.

Quaestita alia per se, alia per ac-
cidents. com. 84.

Quaestita sunt accidentia propria
specierum, & generum. c. 94.

Quaestita cum sunt differentiae uel
definitiones, sunt quaestita prima,
sed haec non possunt per causam
demonstrari, uide & quidē dili-
genter huius rei rationes in. c. 94.

Medius terminus in demonstratione det-
et prior maiori extremo. c. 94.

Ge neris

- A** Generis prædicatio utrū sit prima nec ne, lege. c. 94. et quid Alph. de hac ipsa re existimavit.
- E**ntis per accidens est sciētia per accidens. com. 94.
- F**ormæ differentes uolunt diuersas materias. c. 94.
- Genera esse similia primæ materie, lege in com. 94.
- Causæ an multæ possint eē eiusdē cāti p se, uel potius p accēs, uide
- B** Medius terminus ē definitio maioris extremi. c. 95.
- Medius terminus aliquādo est oratio composita. c. 95.
- Medius terminus nō potest eē genus. com. 95.
- Medius terminus an possit eē differentia, uide com. 95.
- Eiusdem rei nō possunt eē plures formæ, uide ex hoc, utrum eiusdē speciei possint esse plures differentie, nam differentia est ipsa forma. com. 95.
- C** Mediū termini proportionem cū quæsito, quo ad æquiuocationē, uel generalitatem illorum, uide in com. 96.
- Genus esse uel analogum, uel uniuocum, uide in c. 96. in fine.
- Terminus additus tribus terminis syllogisticis, auget syllogismum, com. 97.
- Per se sine primo nō facere demōstrationem perfectam. de. 97. **E** quid Alph. uoluerit, ibidem.
- Causam unam posse eē multorum causam, uide com. 97. **E** quo modo medius terminus ordinetur in tali casu, ibidem.
- Medius terminus est definitio maioris extremi, id diligēter propende in com. 97.
- Causa una est unius rei, quæ metriæ **E** et mēsurā est aliarum causarum com. 98.
- Syllogismi considerationē esse partem considerationis de demonstratione. com. 100.
- Demōstrationem esse intētionē et scopum libri Priorū, et libri Posteriorum resolutoriorū. c. 100.
- Demōstratio **E** sciētia demōstratiua idem sunt, eo modo quo album **E** et albedo. c. 100.
- Principia demōstratiōis à qua animæ uirtute fiant, et producātur, nō est logici scire. com. 101. **F**
- Plato opinatur intelligibilia non fieri ex se, **E** sciētiā esse remissci. com. 101.
- An principia pēdeant a sensu uti cetera intelligibilia, itē an à pueritia ea sumpserimus, nec ne, uide in com. 102. **E** 103.
- Sensus, memoria, experientia, et uniuersale, quo modo inuicem se habeant, uide in com. 104.

Idem

Index

G Idem esse principium scientiæ in rebus artefactis & theoricis. com. 104. Propositiones uniuersales experimento acquisitæ sunt principia rerum theoricarum aliæ, aliæ factibilem. c. 194. Inquisitio, siue inductio facit cognoscere re uniuersalem. c. 106. Inquisitio topica quæ sit, & quo modo ab alijs distinguatur, uide com. 106.	<p>Quæ sit causa ut nonnulla intelligi-
bilia manifeste uideantur nobis à sensu acquiri, nonnulla uero non, lege in fine com. 106.</p> <p>Phantasia, opinio, Intellectus sapientia & scientia, quo modo se habeant, uide in com. 107.</p> <p>Scientiam principiorum esse meliorem, quam scientia conclusio-
num, & quæ huius sit causa, uide commento 107.</p> |
|--|--|

H

L

F I N I S.

R E G I S T R V M.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R.

Omnes sunt Quaterniones.

Venetijs, apud hæredes Lucæantonij
Iuntæ, Anno Domini.
M D LXII.